

4° V. J.S.C. 152

NOVAE HISPANIAE
HISTORIA
GENERALICA
ET
ETHNOGRAPHICA

<36615979240012

<36615979240012

Bayer. Staatsbibliothek

40 VSS C 152

R. P. A. U G U S T I N I
M A T T H Æ U - C C I
P R A C T I C A
T H E O L O G O - C A N O N I C A.

THEOLOGO-CANONICA
PRÆLECTIO
MATTHEÆ
R. P. AUGUSTINI

Collegi Soc. Jesu Monacum 1756. 9. 2. 6
P R A C T I C A
THEOLOGO-CANONICA,
Ad Causas Beatificationum , &
Canonizationum pertractandas:

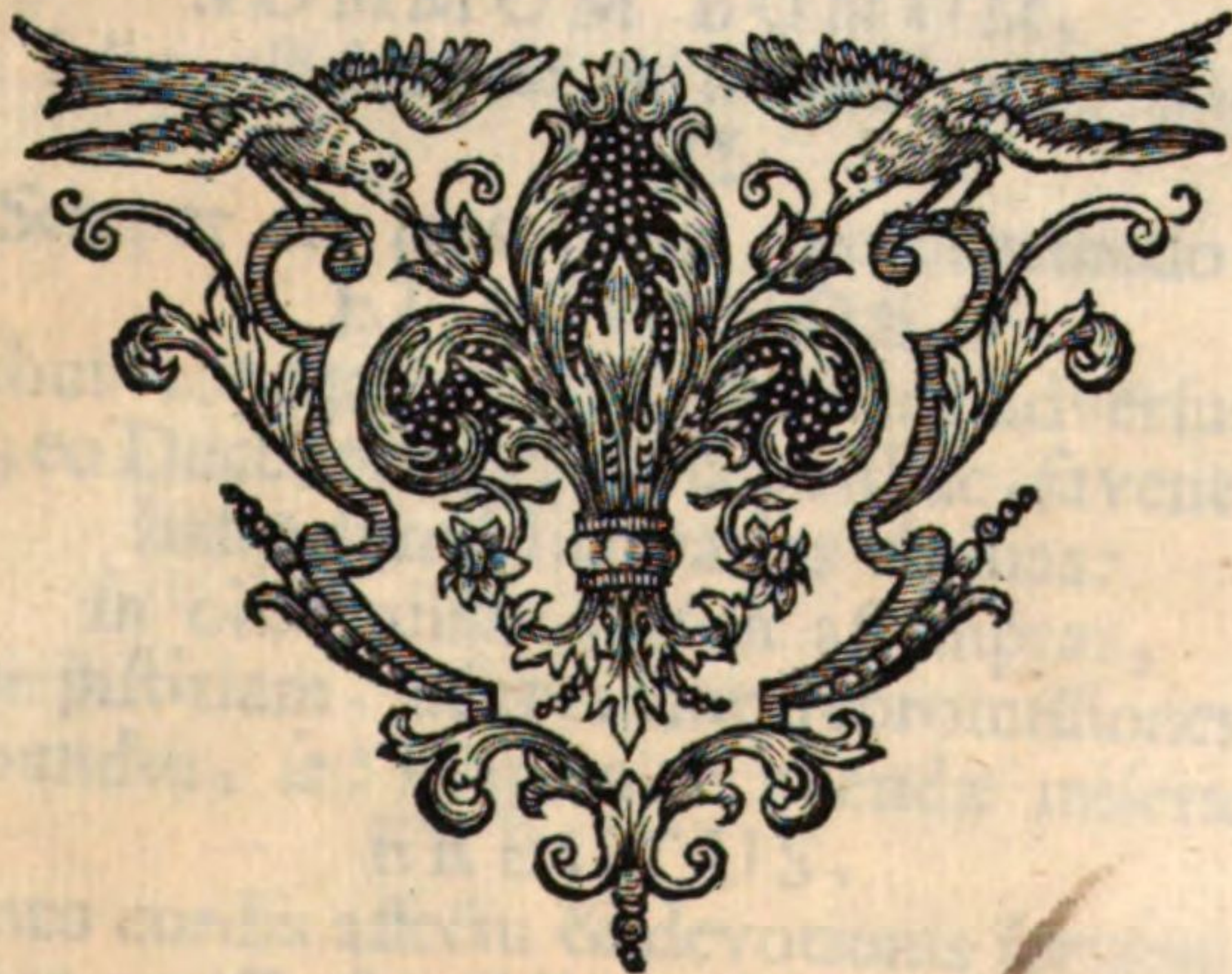
I U X T A F O R M A M D E C R E T O R U M
SS. Congregat. Litterarum Apostolicarum , Sacrorum Cano-
num praescriptum , receptasque scriptorum doctrinas ;

Aptata , digesta , producta

A Fr. AUGUSTINO MATTHÆUCCI
Lucense Minorita Observante Sacrae Theologiae Le-
ctore Jubilato ; & S. R. Congregationis Consultore.

O P U S

ORDINARIIS LOCORUM, EORUMQUE OFFICIALIBUS
utile: Consultoribus eiusdem S. Congregationis, Causarum Postulatori-
bus , Advocatis, & Procuratoribus necessarium: Theologis, ac ani-
marum Directoribus opportunum, ceterisque Jure dicentibus idoneum.

VENETIIS, MDCCXXII.

Apud Nicolaum Pezzana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

THEOLOGO-CANONICA
P R A C T I C A

Ad causas Beatificationum, &
Canonizationum pertinet;

TEXTA FORMAM DECRETORUM
22. Congregat. Litterarum Apostolicarum, & Sacrorum Cano-
nicarum prescriptum, receptisque scriptis doctrina;

Aperta, digesta, producta

A. Fr. AUGUSTINO MATTHEUCCI
Lucense Minoris Observantiae Sacrae Theologiae Ie-
sue Jubilato; & S. R. Congregationis Consultore.

O P U S

ORDINARIIS LOCORUM, & OFFICIALIBUS
Mile: Consultoribus eisdem, & Congregationis, Casuum Consultato-
bus, Advocatis, & Procuratoribus necessarium; Theologiae, ac an-
tiquarum Directoribus opportunum, ceterisque in dicendis idoneum.

VENETIS, MDCCXXII

Apud Nicolaum Pezzana.

SUPPLEMENTUM PERMISSUM, AC PRIVILEGIUM.

DOMINO NOSTRO JESU CHRISTO,
Qui redemit nos Deo in sanguine suo, & fecit nos Deo nostro Regnum.

QUI EST,

Christianæ perfectionis exemplar, & præmium.

SANCTUS SANCTORUM;

Qui sanctos facit, & coronat in gloria.

LUX VERA,

Quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum, ut à
via iniquitatis recedat, & illam mandatorum percurrat.

VIA VERITAS, ET VITA.

Qui Venit à Deo Magister, viam in veritate docens.

Via Incipientium, Veritas Proficientium, Vita Perfectorum.

Via in exemplo: Veritas in promissis: Vita in Præmio.

BONUS PASTOR,

Qui animam suam posuit pro ovibus suis, ut nulla periret, sed
omnes salvarentur:

Quem qui sequitur, non ambulat in tenebris, sed in luce, recog-
tans, quæ, quantaque sit mutatio dexteræ Excelsi.

Præcessit Pastor, ut grex securus sequatur in odorem
unguentorum suorum.

PRINCIPIUM,

Quod & loquitur nobis verba vitæ æternæ.

FINIS ULTIMUS,

Nostræ militiæ, certaminis, & Victoriæ.

SUMMUM BONUM,

Qui solus est bonus: & à quo omne bonum.

CUI

Semper sit laus gloria, & benedictio.

EI PROINDE

Cupiditatibus abnegatis, quæ militant adversus animam,
Quid quid boni, eo Duce, peregerim, & posthac, favente gratia, egero,
hasce simul litterarias vigilias:

In obsequium eorum assumptas,

Qui operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones, pavidus, &
tremebundus, sed in spem recipiendæ misericordiæ

ERECTUS,

toto cordis affectu & devotionis fervore
promptissimè reddit, offert, & subjicit

indigna maximè, indiga satis & plenè inutilis creatura

frater Augustinus

pulvis, umbra, & coram ipso nihil.

LECTORI VACUO.

Quod est in subsidium præsentis opellæ optandum, requiro, vacuum nimirum lectorem, liberumque cupio, & minimè præoccupatum, distractumvè affectu non benevolo, ne ad præjudicium lecta referat; quin ex lectis sincerè deducat, hæc non ad docendum, instruendosque alios exscripta. Hoc monitum exhibeo, ne præceps sit iudicium, minusque sensus in censuris abundet; vel, ego præter intentionem reprehendar, *me extra chorum* (ut dicitur) *saltasse*, laxata nimium notissima mei ingenii tenuitate. Noverit hinc lector assumptarum vigiliarum incommodo cogitasse, mihi pro viribus prospicere, eoque mentem directam, ut meo, non alterius usui cederet, prægravesque curas alleviaret, versandi varios scriptorum codices, vel quammaximè ampliatos, vel infra necessitatem remissos, quoties causarum immineret examen; siquidem ipsa, rudilicèt elocutione digesta, adhuc necessaria ad indaginem profert. Nam, siue auctoritates doctorum attendas, siue Apostolica rescripta requiras, siue canonicos, civilesque textus desideres, & Patrum documentis egeas, ipsa lumine prævenit, & manuducit, ut, tam relevantia virtutum concludatur, quàm veracitas miraculorum firmetur, legaliumque probationum momenta librentur; nec aliorum silentium, quæ in causa-

rum

rum discussione subtiliter examinantur , penitus
servat: experimentum ex seria lectura libabis.

Verumtamen oportet, profitear, lucubratiunculam meis privatis studiis aptatam, domesticosque intra religiosæ mansionis parietes sequestratam, fuisse publicis formis , sed nonnisi importunitatibus amicorum concessam. Quod verò ego coactus egi, & invitus permisi, æquo animo admittas; & beneficiorum largitori gratias reddas, si quidpiam, quod tibi sapiat, in ipsa perceperis: sin aliàs, veniam largiaris petenti, qui retractanda retractat, ac singula infallibili submittit Apostolicæ sedis iudicio; auctoritati cujus reservatum est Beatos, sanctosque declarare, eosque in Ecclesia militante publicè colendos proponere. Æternùm salve: & pro indigo ora.

APPROBATIONES ORDINIS.

P R I M A.

JUssu Reverendiss. Patris Laurentii à S. Laurentio Ord. Min. de Observ. V. Commissarii Generalis attentè perlegi, librum, cui titulus est: *Practica Theologo-Canonica ad causas Beatificationum, & Canonizationum pertractandas, juxta formam &c.* ab A. R. Patre Augustino Matthæucci Lucensi Minorita Observante Sac. Theologiæ Lectore Jubilato, Provinciæ Romanæ ex-Ministro, & Sac. Rituum Congregat. Consultore compositum; cumque in eo, nedum nihil orthodoxæ Fidei, bonisque moribus non consentaneum, verùm solida doctrina, & sapientia refertum, ac multis Sacræ Scripturæ, Sanctorumque Patrum auctoritatibus munitum inveni- rim, ideo cunctis, pro corrigendis moribus, Virtutibus in gradu perfectò acquirendis, sancteque vivendum maximè perutilem arbitror, & Typis dignissimum censeo, salvo &c.

Dat. ex Aracæli die 15. Martii 1721.

Fr. Basilius de Domobasciana Sac. Theol. Lector
Gener. & Provinc. Rom. definitor.

S E C U N D A.

E Gregius Liber inscriptus *Practica Theologo-Canonica ad causas Beatificationum, & Canonizationum &c.* varios in titulos, & capita distributus, ab Adm. R. P. Augustino Matthæuccio Lectore Jubilato, & Sac. Congregationis Rituum Consultore elaboratus, ac jubente Rever. P. Laurentio à S. Laurentio Vice Commis. Generali meæ censuræ demandatus, nihil me iudice, continet, quod bonis moribus adversetur, nihil, quod Orthodoxam Fidem, vel leviter tangat, ac proinde nihil, quod censorio stigmate configi valeat, sed cuncta præfatæ S. Congregationis Decretis, Litterisque Apostolicis consona, sacris canonibus communita, Patrum sententiis contexta, solidiori Theologorum doctrina stabilita, nec minori perspicuitate referta: cuncta demum, quæ ejus titulus præferebat, ita admissim, & plenè suppeditat, ut quicumque ad hunc Sac. Doctrinæ fontem sæpe recurrere non fuerit dedignatus, inveniet profectò, quid hauriat cum gustu, & imitetur cum fructu: Quapropter Typis communem fieri censeo.

Romæ ex Aracæli 16. Martii An. 1721.

Fr. Joannes Jacobus de Vallico Sac. Theol. Lector Jubilatus
& Prov. Observ. Romanæ Definitor.

FACULTAS ORDINIS.

FR. Laurentius à Sancto Laurentio Ordinis Minorum Regularis Observantiæ S. P. N. Francisci Lector Jubilatus, Discretus perpetuus Ordinis, Sacræ Congregationis Indicis Consultor, Supremæ, atque Universalis S. Romanæ Inquisitionis Qualificator, S. Montis Sion ex-Guardianus, & in hac Cismontana Observantium Familia V. Commissarius Generalis, & Servus &c.

Cum opus compositum à Rev. P. Fr. Augustino Matthæuccio de Luca Provinciæ Nostræ Observantis Romanæ Lectore Jubilato, ac S. Congr. Rituum Consultore, cujus titulus est. *Practica Theologo-Canonica ad Causas Beatificationum, & Canonizationum &c.* à duobus PP. Theologis quibus id commissimus, revisum, & approbatum fuerit, vigore præsentium facultatem eidem concedimus, quatenus, servatis servandis, illud Typis mandare possit.

Datum Romæ ex Ara-cœli die 20. Martii 1721.

P. Laurentius à S. Laurentio V. Commiss. Gen.

*De mandat. Suae Pat. Reverendiss.
Fr. Bartholomæus de Valsinio Secr. Gen.*

APPROBATIO

Extra Ordinem.

PRACTICAM Theologo-Canonicam ad *Causas Beatificationis, & Canonizationis* pertractandas à Rever. P. fratre Augustino Matthæucci minorita Observante S. Francisci Sacra Rituum Congregationis Consultore compositam, ex commissione Rever. Patris Fr. Gregorii Sellari Sacri Palatii Apostolici Magistri perlegi attentè; Opus, me Judice, Sacra Rituum Congregationis Consultoribus, & in ipsa Postulatoribus perutile censeo, dum pro occurrentibus in ipsa causis dilucidè, breviter, solidè proponuntur doctrinæ saniores, emergentia dubia explanantur, Regulæ frequentius obviæ, & usitatæ firmanter, ut, quæ par est, in postulando, & consulendo maturitate pro tanti ponderis negotio procedatur; Quapropter existimo opus dignissimum, quòd luci publicæ exponatur ad dirigendos pedes eorum in causis hujusmodi. Ita testabar in Collegio Nostro Sanctæ Mariæ de Victoria Urbis hac die 2. Aprilis 1721.

Fr. Venantius à SS. Trinitate Carmelita Discalceatus Sacrae Congregationis Rituum, & Indicis Consultor, nec non Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis Qualificator.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, & approbatione del P. Fr. Tomaso Maria Gennari Inquisitore, nel Libro Intitolato *Practica Theologo-Canonica ad causas Beatificationum, & Canonizationum pertractandas &c. aptata digesta, producta à P. Fr. Augustino Mattheucci Lucensi*, non v'esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Attestato del Secretario Nostro; niente contro Principi, & buoni costumi, concedemo Licenza à Nicolò Pezzana Stampatore, che possi esser Stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, & presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venetia, & di Padoa.

Dat. 29. Luglio 1721.

℥ Gio: Francesco Morosini Cav. Rif.

℥ Francesco Soranzo Proc. Rif.

℥ Pietro Grimani Cav. Proc. Rif.

Agostino Gadaldini Segr.

INDEX

Titulorum, Capitulorum, Paragraphorum, & Articulorum.

TITULUS PRIMUS.

Processus ab Ordinario compilati . pagin. II.

CAPUT I.

An Ordinarii possint conficere processus super Sanctitate Vitæ, & miraculis Beatificandorum, & Canonizandorum à Sede Apostolica. *ibid.*

CAPUT II.

An Processus Auctoritate Ordinaria constructi probent in causis Canonizationum, & Beatificationum. *pag.19.*

TITULUS II.

Virtus Heroica.

CAPUT I.

In quo consistat Virtus Heroica. *pag.28.*

§. I.

Una Virtus Heroica non conexa cum aliis. *pag.34.*

§. II.

De quibus in causis Confessorum, & Virginum constare debeat. *pag.36.*

§. III.

Quo Titulo sit Heroicitas Christiana dignoscenda. *pag.38.*

CAPUT II.

Quænam in individuo sint signa Virtutum Theologicalium. *pag.44.*

§. I.

Signa Fidei Heroicæ. *pag.45.*

§. Fides Theologica Communis. *pag.47.*

§. Fides Heroica. *pag.48.*

§. II.

De Signis Spei Heroicæ. *pag.50.*

§. Spes Communis, & Heroica. *pag.53.*

§. Species Timoris. *pag.59.*

§. Objectum Resolutum. *pag.62.*

§. III.

De Signis Heroicæ Charitatis in Deum. *pag.65.*

§. Caritas Heroica. *pag.69.*

§. Effectus Heroicæ Charitatis. *pag.74.*

§. IV.

De Signis Heroicæ Charitatis in Proximum. *pag.78.*

§. Signa quoad spiritualia. *pag.80.*

§. Signa quoad Temporalia. *pag.83.*

CAPUT III.

Quænam sint signa Virtutum moralium in gradu Heroico? *pag.84.*

§. I.

Signa Prudentiæ Heroicæ. *pag.85.*

§. Partes integrantes Prudentiam. *pag.87.*

§. Species Prudentiæ. *pag.88.*

§. II.

Signa Justitiæ Heroicæ. *pag.91.*

§. Signa Adorationis. *pag.98.*

Nomen Divinum laudatur. *ibid.*

§. Virtutes Justitiæ adnexæ respicientes Deum, & homines. *pag.99.*

§. Virtutes Justitiæ adnexæ respicientibus homines. *pag.102.*

§. III.

Signa Heroicæ Fortitudinis. *pag.107.*

§. IV.

De signis temperantiæ heroicæ. *pagin. 115.*

§. Abstinencia, & sobrietas. *pag.119.*

§. Castitas. *pag.121.*

§. Humilitas. *pag.123.*

§. Actus humilitatis. *pag.127.*

§. Virtutes humilitati annexæ, & adjunctæ. *pag.129.*

§. Petitur. An ira perfectis repugnet? *pag.130.*

CAPUT IV.

De Natura virtutis purgatoriae, & purgati animi. *pag.133.*

TITULUS III.

Miracula.

CAPUT I.

De necessario requisitis ad verum miraculum. *pag.142.*

§. I.

Index Capitem , Paragraphorum , &c.

Sancti, & servi Dei moraliter operantur.	§. I.	Miracula	§. VI.	Mundatio à Lepora.	ibi.
		pag.144.		§. VII.	
Prodigium, Portentum, & miraculum.	§. II.			Sanatio ab hydrope.	p.173.
pag.145.				§. VIII.	
Miraculum, & signum.	§. III.	pag.146.		Sanatio ab Angina.	p.174.
				§. IX.	
Regula discretiva inter vera, & ficta miracula.	§. IV.	pag.148.		Sanatio ab Hernia.	ibi.
				§. X.	
Recidiva miraculo non repugnat.	§. V.	pag.149.		Sanatio ab Hemoptoe, & Hemorrhagia.	pag.175.
				§. XI.	
Dolor miraculo non derogat.	§. VI.	pag.150.		Sanatio à magna febre.	p.176.
				§. XII.	
Debilitas Miraculo non adversatur.	§. VII.	pag.151.		Sanatio ab Epilepsia.	p.177.
				§. XIII.	
Non tollit rationem miraculi ministerium aliquod naturale adhibitum.	§. VIII.	pag.152.		Liberatio à partu irregulari.	p.180.
				§. XIV.	
Gratia, & Miraculum.	§. IX.	pag.153.		Sanatio à Cancro, Gangrena, & Fistula.	p.183.
				§. XV.	
CAPUT II.				Sanatio mutorum, & furdorum.	pag.184.
An sit de ratione Miraculi, ut fiat in instanti?		154.		§. XVI.	
				Sanatio à Vulnere.	p.187.
Miracula primi generis.	§. I.	pag.156.			
				ADDITAMENTUM.	
Miracula secundi generis.	§. II.	ibi.		Aliæ species miraculorum secundi, & tertii generis.	188.
				§. Liberationes obsessorum.	ibi.
Miracula tertii generis.	§. III.	pag.157.		§. Multiplicationes Miraculosæ.	pagin. 191.
				§. Conversiones rerum miraculosæ.	pagin. 192.
Appendix pro notabilibus opportuna.	§. IV.	pag.163.		§. Miracula in Aqua.	p.193.
				§. Miracula in Igne.	p.194.
Quæ dæmon non possit.	§. V.	pag.164.		§. Jejunia Miraculosa.	p.197.
				ARTICULUS I.	
Quæ possit dæmon.	§. VI.	pag.166.		De extasi Miraculosa.	p.201.
				ARTICULUS II.	
CAPUT III.				De apparitionibus Miraculosis.	pagin. 207.
Species Miraculorum secundi, & tertii generis.	§. I.	pag.167.		§. I.	
				Genera apparitionum, & visionum.	pagin. 210.
Suscitatio Mortui.	§. II.	pag.168.		§. II.	
				Discretiva apparitionum Divinarum.	pagin. 212.
Illuminatio cæci.	§. III.	pag.169.		§. III.	
				Apparitiones per species existentes in phantasia, seu imaginativa.	pag.214.
Sanatio à Paralyfi.	§. IV.	pag.170.		§. IV.	
				Prophetia.	p.216.
Sanatio ab Attrophia.	§. V.	pag.171.			§. V.
Sanatio claudorum à nativitate.		pag.172.			

Index Capitum, Paragraphorum, &c.

Genera linguarum.	§. V.	p.219.
Dubia resoluta quoad apparitiones.	§. VI.	pag. 222.
ARTICULUS II.		
Revelationes supernaturales.		p.224.
CAPUT IV.		
Quænam sint in Miraculis probanda?		p.233.
§. Primum extremum miraculi.		pagin. 234.
§. Secundum extremum miraculi.		pagin. 235.
§. Medium, seu Invocatio.		ibi.
§. Relevancia Miraculi.		p.237.
§. Appendix ad invocationem.		pagin. 238.
CAPUT V.		
Quibusnam testibus miracula probentur?		p.240.
§. I.		
Testes de auditu.		p.244.
§. II.		
Testes singulares.		p.246.
§. III.		
Testes plenè probantes.		p.249.
§. IV.		
Testes de visu.		p.252.
CAPUT VI.		
An Miracula in specie, scripturis, & historiis probari sufficienter possint?		p.253.
§. I.		
Scripturæ Antiquorum.		p.255.
§. II.		
Historiæ Antiquorum.		p.258.
CAPUT VII.		
An Fama probet miracula in specie?		p.263.
CAPUT VIII.		
An quæ, & quot miracula requirantur ad Sanctorum Beatificationem, & Canonizationem?		p.268.
§. I.		
Miracula post mortem.		p.270.
§. II.		
Numerus Miraculorum.		p.272.
Additamentum de Miraculis.		p.275.
§. UNICUS.		
Efficacia Miraculorum.		ibi.

TITULUS IV.

<i>Martyrium.</i>	
CAPUT I.	
De Martyrio, & connexis cum ipso.	pag.280.
§. I.	
Requisita in Adultorum Martyrio.	pag.287.
§. II.	
Cujus virtutis actus sit Martyrium.	pag. 292.
§. III.	
An liceat provocare hostes Fidei pro afsecutione Martyrii?	p.295.
§. IV.	
De fuga fervente ad evadendam mortem.	p.298.
§. V.	
De morientibus in servitio peste infectorum; an sint Martyres?	301.
CAPUT II.	
Qua ratione debeat de Martyrio constare?	pag.302.
CAPUT III.	
An Miracula post mortem sint necessaria in Martyrum Canonizatione?	p.314.

TITULUS V.

Probationes, & Testes.	p.325.
CAPUT I.	
Qualitas & natura probationis.	ibi.
CAPUT II.	
Testes.	p.327.
CAPUT III.	
An Virtutes probentur testibus de auditu, & historiis.	p.335.
§. I.	
Testes de auditu alieno.	p.337.
§. II.	
Historici, & Scriptores.	p.338.
§. III.	
Fama.	p.340.

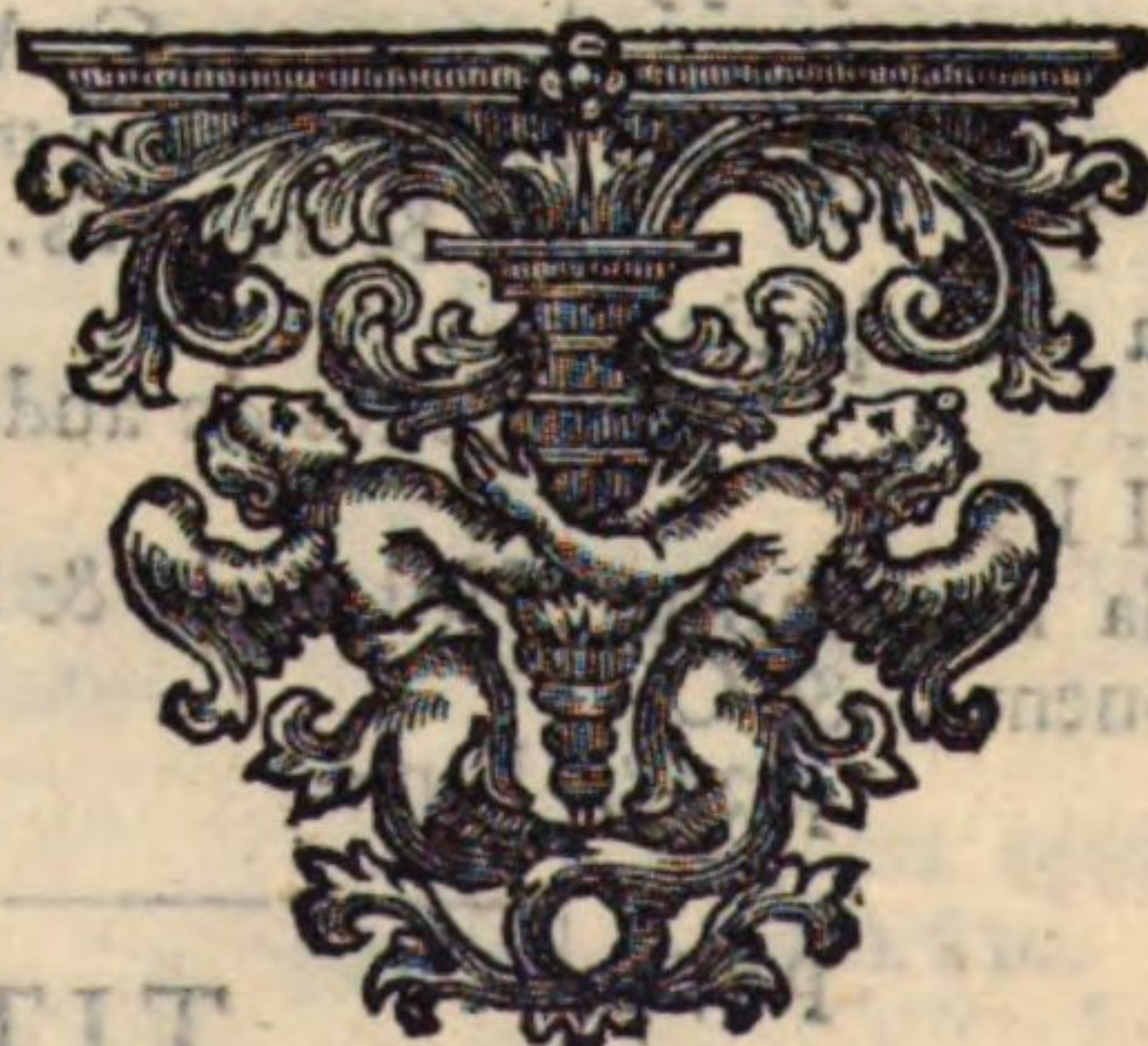
TITULUS VI.

<i>Dona, & Fructus Spiritus sancti, Gratiæ gratis datæ, & Beatitudines, ac dona supernaturalia.</i>	
p.342.	
CAPUT I.	
Dona Spiritus sancti.	ibi.
§. I.	
Dona Timoris.	p.343.
§. II.	

Index Capitulorum, Paragraphorum, &c.

Donum Pietatis.	§. I I.	p.346.
Donum Scientiæ.	§. I I I.	p.348.
Donum Fortitudinis.	§. I V.	p.349.
Donum Consilii.	§. V.	p.350.
Donum Intellectus.	§. V I.	p.351.
Donum Sapientiæ.	§. V I I.	p.353.
Distinctio Donorum à Virtutibus.	§. V I I I.	p.354.
CAPUT II.		
Fructus Spiritus sancti.		p.356.
CAPUT III.		
Gratiæ gratis datæ.		p.359.
Quid sit gratia, sermo Sapientiæ?	§. I.	p.361.
Gratia, dicta sermo scientiæ quid sit?	§. I I.	p.363.
Quid sit <i>Fides</i> gratia gratis data?	§. I V.	p.364.
Quid Gratiæ gratis datæ? Gratia sanitatum, & operatio Virtutum?	§. V.	p.365.
Quid sint Prophetia, Discretio spirituum, Genera linguarum, & Interpretatio ser-		

monum : ultimæ quatuor Gratiæ gratis datæ?		p.369.
CAPUT IV.		
Beatitudines.	§. I.	p.370.
Quid sit <i>Paupertas</i> Spiritus?	§. I I.	p.371.
Quid sit <i>Mititas</i> beatitudo?	§. I I I.	p.375.
Quid sit Beatitudo luctus?	§. I V.	p.376.
Quid esuries, & sitis iustitiæ?	§. V.	p.377.
Quid Misericordiæ Beatitudo?	§. V I.	ibi.
Quid Beatitudo munditiæ cordis.		pagin. 378.
Quid Beatitudo Pacis.	§. V I I.	p.379.
Quid Beatitudo sustinendi persecutiones propter iustitiam?	§. V I I I.	ibi.
CAPUT V.		
An in Beatificandis opus sit probare beatitudines?		p.380.
CAPUT VI.		
An dona supernaturalia Gratiarum, quæ gratis datæ dicuntur debeant esse in Seruis Dei, de quorum Beatificatione, & Canonizatione agitur?		p.382.

QUÆSTIO PROÆMIALIS. CAPUT UNICUM.

Communia Beatificationi, & Canonizationi.

S U M M A R I U M.

1 Episcopis aliquando licuit beatificare. 2 Numquam verò canonizare. 3 Ritus solemnitis servandæ in canonizatione pendet à Pontifice. 4 Non est certum à quanto tempore ceperint canonizationes cum solemnitate. 5 Episcopis non licet beatificare. 6 Beatificationes per eos factæ poterant esse falsæ, non sic Pontificiæ. 7 Canonizatio, & Beatificatio non differunt essentialiter. 8 Utraque fit, causa cognita. 9 Utraque fit à Romano Pontifice ex assistentia Spiritus Sancti. 10 Utraque est factum universale. 11 Cultus Beatis exhibendus restrictus est ad loca determinata quoad recitationem officii &c. ad 12. 13 Non potest dubitari de existentia in Cælo Beatificati à Papa. 14 Quod permittitur, positivè non intenditur. 15 Reprobatur Matta. 16 Etiam Beatificatio fit cum solemnitate. ad 20. 21 Per beatificationem habetur certitudo sanctitatis Beati ad 23.	24 Beatificatio est positiva concessio cultus publici. 25 Canonizatio est explicita definitio existentie in gloria. 26 Cultus publicus non dicitur à publicitate loci. 27 Fama sanctitatis sine externis actibus non probatur. 28 Devotio probatur ex concursu ad sepulcrum ad 29. 30 Cultus publicus exhibetur per Ministros Ecclesiæ &c. 31 Multa præferunt cultum publicum. 32 Cultus publicus non potest non beatificatis exhiberi, & alia ad 43. 44 Cultus indebitè introductus. 45 Rigor examinis in causis fuit semper servatus. 46 Agitur de recognitione Reliquiarum ad 59 60 Septennium in Brevibus Indulgentiarum incipit à die datæ Romæ ad 62.

Unquam mos fuit in Ecclesia Catholica venerari homines cultu publico, tamquam sanctos, antequam publica auctoritate legitimorum Judicum essent recepti, seu approbati, ut probatur ex D. Augustino collat. 3. cap. 13. contr. Donatistas.

1. Legitimi Judices olim, sed in sua tantum Diœcesi, in Provinciis ab Urbe longè remotis fuerunt Episcopi, ex facultate illis à Papa delegata; à quo omnis in eos jurisdictio derivatur, ut dixi *oper. dogm. contr. 6. cap. 13.* Propone-re autem populo viros, tamquam Sanctos colendos potestatis est, non Ordinis, sed jurisdictionis.

Qua auctoritate populis propriæ Diœcesis respectivè venerationi cultui publico exponebant viros cum opinione sanctitatis, vel martyrii fama defunctos, quod erat beatificare, ut ex Epist. S. Fabiani Papæ ad Eccl. Cathol. comministr. apud Castellinum in *Elucidario cap. 1. punct. 16. n. 33. §. 6.*

2. Verum Canonizare Episcopis nullo unquam tempore licuit. Et licet hæc distinctio *beatificare*, & *canonizare* sub primis Ecclesiæ temporibus in istis præcisis terminis non legatur, & tamen communis sententia apud Contelorum de Canonizat. *cap. 4. num. 5. Matta hoc Tit. p. 4. cap. 4. num. 3. & Bordon. eod. Tit. meditat. 34. num. 39.* non posse Episcopos Canonizare, cum canonizatio ex sua natura spectet ad sedem Apostolicam cum privativa ad Episcopos, ut notat. *Gloss. in cap. unic. de reliq. & venerat. sanctorum in 6.* quia est una de majoribus causis, quæ inter Christianos proponi possit; ideo ad sedem Apostolicam referenda, *cap. majores de baptis.* Ad quam spectat declarare dubia scripturarum, & multò fortius dubia sanctitatis, quia circa majora, majus periculum vertitur, *cap. Ubi periculum, de elect.* Tum quia, sicut Christus Dominus *Levit. 21. sanctificat. Ego Dominus, qui sanctifico eos;* ita ad Romanum Pontificem, qui est Vicarius Christi, pertinet Sanctos declarare, eosque Ecclesiæ universali, cui præest, proponere. Tum quia, solus Romanus Pontifex est immediatus Judex ordinarius omnium Fidelium, & caput visibi-

le Ecclesiæ, cujus Diœcesis est Orbis, *cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.* ideo ad eum spectat venerationem canonizati universæ Ecclesiæ observandam proponere, & committere.

3. Cæterum in Canonizatione non idem fuit semper ritus, & forma solemnitatis, quæ hodie est in praxi, sed fuit varia; quæ, cum pendeat ab arbitrio Pontificum, potest augeri, vel minui, prout ipsi judicant expedire, & circumstantiæ temporis congruere, ut notavit Contelorus, de Canonizat. *cap. 3. num. 5.*

4. Apud quem certum non est, à quo tempore cæperit Canonizatio Sanctorum secundum ritum, & modum similem formæ, quam hodie Pontifices adhibent: & quamvis Rocca de Canonizat. *cap. 5.* referat ex Bellarmino primam canonizationem solemniter celebratam fuisse à Leone III. anno 803. à quo in Sanctorum numerum relatus est S. Suitbertus Episcopus Vverdensis, adhuc factum hoc certò non concludit, quòd nullus alius fuerit per Summos Pontifices anteriores Cathalogo Sanctorum solemniter adscriptus, siquidem potuit aliquis simili, vel majori solemnitate à Pontifice Sanctus declarari, de forma cujus Canonizationis memoria perierit.

5. A temporibus Alexandri III. non licet amplius Episcopis Beatificare, seu proponere venerationi viros cum fama sanctitatis defunctos; nam Pontifex in *cap. Audivimus de reliq. & venerat. Sanctor.* inhibuit, ne quis imposterum pro sancto venerari inciperet absque Romani Pontificis approbatione. Et ratio prohibitionis, & cur Episcoposea facultate spoliaverit, fuerunt abusus, & fraudes, quæ in materia cultus ex negligentia Episcoporum irrepsérant; ex omissione enim sufficientis examinis super sanctitate vitæ, & miraculorum signis, fideles decipiebantur, & criminosi, ac sce-

ſceleſti venerationi populorum propo-
nebantur, prout reipſa *ex d. cap.* con-
ſtat cultum fuiſſe, tamquam ſancto ex
hibitum cuidam in ebriſſe occiſo.

6. Hinc conſtat beatificationes factas
per Episcopos potuiſſe ſubefſe falſo, cum
eis non ſit promiſſa aſſiſtentia Spiritus
Sancti, ne errent circa materiam cul-
tus, exhibiti in ſuis reſpectivè Diœce-
ſibus, iis, quos venerandos tamquam
ſanctos proponebant; ſicut promiſſa eſt
Romano Pontifici, à quo præſervatur,
ne erret, & ab ejus lumine dirigitur,
dum Beatos, & Sanctos declarat. Qui
tàm in Canonizatione, quàm in Bea-
tificatione eſt infallibilis, ut dixi in *op.*
dogm. contr. 7. cap. 5. & facit, quæ dixit
Cæleſtinus III. Conſtit. *Benedictus Deus.*
Canonizat. S. Ubalſi ibi: *Nos intuentes*
opus iſtud, ſenſum, & intelligentias no-
ſtras excedere, quia potius eſt divini judi-
cii, quàm humani, cum ipſe ſolus plenè
noverit, qui ſunt ejus, ſuſpendimus ali-
quandiu, ut nobis, quid potius agendum
eſſet, Spiritus Sancti gratia revelaret. Et
quamvis loquatur de Canonizatione,
ſenſus tamen, & diſpoſitio extenditur,
etiam ad Beatificationem, quæ non
præcipitanter, ſed maturitate maxima
à Pontifice fit, precibus præmiſſis, &
Spiritu Sancto invocato.

Quæritur I. *An Beatificatio, & Cano-*
nizatio differant eſſentialiter?

7. Reſp. Affirmant nonnulli apud Pi-
gnatell. *to. 4. conſult. 53.* à quorum opi-
nionem, & ipſe recedit, quem ſequimur
cum Conteloro, qui *de canonizat. cap. 2.*
n. 4. aliis allegatis, tradit *Beatificatio-*
nem in effectum aliud non eſſe, quàm particu-
larem quamdam Canonizationem minori ap-
paratu celebratam, ut ait Fagundez apud
Dianam *coord. to. 3. tr. 3. reſol. 9. n. 2.* &
ſuadet ratio, facta inter utramque col-
lationem, quòd Beatificatio univocè
conveniat cum Canonizatione.

8. Utraque fit, cauſa cognita, ma-
tureque diſcuſſa. In Beatificatione ſub-

tiliter examinantur virtutes in gradu
heroico, ac miracula in vita, ſed ea
maximè poſt mortem patrata; quibus
legitimè probatis, Papa concedit di-
ploma, & Breve Beatificationis. In
canonizatione fit plena probatio eo-
rum, quæ ſupervenerunt poſt indultam
Beato venerationem; de quibus con-
ſtare debet, ut decretum Canonizatio-
nis à Pontifice emanet.

9. Utraque fit à Summo Pontifice ex
aſſiſtentia Spiritus Sancti, ex dictis
n. 6. & propterea nequit de ſanctitate,
& gloria, tàm Beatificati, quàm Ca-
nonizati dubitari; cum judicium Pon-
tificis ſit infallibile, ſive declaret ali-
quem eſſe Beatum, ſive expreſſè defi-
niat eſſe Sanctum. Hinc Fideles cognos-
cunt per actum Beatificationis, & Ca-
nonizationis animam Beatificati, &
Canonizati eſſe in gloria: hac tamen
ſervata differentia, quòd per Canoni-
zationem illud credunt, ut per formam
expreſſè definitivam, & pronunciati-
vam; per Beatificationem, ut per for-
mam conceſſivam, & implicite defini-
tivam, ut dixi *contr. 7. cap. 5. oper. Dog-*
mat. n. 21.

10. Utraque eſt factum univerſale
reſpiciens totam Eccleſiam; in factis
autem univerſalibus Pontifex errare
nequaquam poteſt. Quantum ad Ca-
nonizationem omnes conveniunt de fa-
cti univerſalis veritate; etenim in ea
ſanctus proponitur Eccleſiæ univerſali
publico cultu, & adoratione colendus.
De Beatificatione quoque certum eſt;
quoniam licet per eam concedatur, ut
ſolùm in certis locis determinatis Beato
cultus publicus per recitationem offi-
cii, & celebrationem miſſæ, exhibea-
tur, tamen toti Eccleſiæ proponitur,
& conceditur, ut Beatus appelletur:
item, ut venerationi Fidelium ejus re-
liquiæ exponantur, pro ut habetur ex
Diplomate ſolemnis Beatificationis Ser-
vi Dei Joannis Franciſci Regis, incipien.

Viros gloriosos, dat. 8. Maii 1716. ac alio Beatificationis S. Pii V. infra citando in quo §. 2. hæc sunt; *auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus*, ut idem *servus Dei Pius V. imposterum Beati nomine nuncupetur, ejusque corpus, & reliquiae venerationi Fidelium* (non tamen in processionibus circumferenda) exponantur. *Imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur, atque de eo sub ritu semiduplici in omnibus Ecclesiis ::::: recitetur officium, & missa celebretur, & §. 3. Hæc verò, nempe, recitationem officii, & missæ celebrationem concedimus in locis infrascriptis: & loca nominantur.*

11. Limitatio autem quoad unum non restringit dispositionem quoad cætera absolutè concessa, quin ubique servantur.

12. Illud quoque videtur haberi ex procœmio dictarum Litterarum, ex quo expressè constat de mente Pontificis, cum asserat venerationem Beato concedere *in gloriam Dei, decus Ecclesiæ, fidei præsidium, & fidelium ædificationem*, non hujus, vel alterius loci, sed fidelium absolutè: Quibus Beatos est planum ad imitationem proponi, atque adeò Beatificationem ad factum universale spectare; & si aliqua sit differentia inter ipsam, & canonizationem, alia non erit, quàm accidentalis, quatenus cultui per canonizationem concessio adjecta non sit limitatio, ut illi per Beatificationem indulto.

Quibusdam placuit differentiam essentialem inter eas constituere, quòd veneratio pro Canonizatis sit à Pontifice præcepta, pro Beatis solùm indulta, & concessa; sed præterquam quod hoc titulo nulla differentia essentialis inter ipsas erit inducenda, quia tam præceptum, quàm indultum respiciunt cultum eis exhibendum, constabit ex immediate dicendis, cultum Beatis à Papa indultum esse per implicitum saltem præceptum.

13. Non regit asserentium opinio; quòd cultus Beatis à Pontifice concessus non sit saltem implicitè præceptus, quasi possit quis eis illum impunè deneigare. Quoniam hoc esset idem, ac dubitare de eorum existentia in Cœlo, & simul sentire, vel in Papa non esse potestatem declarandi Beatos Dei servos: vel, non esse in hujusmodi negotio immunem ab errore, ac posse concedere, ut cultus sacer, & religiosus exhibeatur existenti in Inferno. Quid autem hoc absurdus, & injuriosus auctoritati Pontificiæ?

14. Pariter est à veritate aliena, quorundam assertio, sentientium cultum eis concessum esse dumtaxat à Pontifice permissum; nam tunc eum Papa certo positivè non intenderet, nec positivè suis litteris, vel vivæ vocis oraculo concederet, & indulgeret; quod enim præcisè permittitur, nec intenditur, nec approbatur; ita Deus permittit peccatum, quod nec vult, nec potest velle, quin potius ipsum positivè prohibet: in Republica permittuntur, vel tolerantur meretrices ad majora mala vitanda, quin meretricium approbetur. Permissio enim, vel purum silentium importat, vel, non impedire, quod permittitur. Pontifex autem positivè, & directè intendit, & decernit Beatis venerationem, ut planum etiam ex Litteris dictæ Beatificationis S. Pii V. *Unigenitus Clement. X. in Bullar. to. 5. ibi in exordio: meritò adducimur, ut illius honorem, atque venerationem ad omnipotentis Dei gloriam, Ecclesiæ decus, Catholicaque Fidei præsidium, ac spiritua-lem Fidelium ædificationem, quantum nobis ex alto conceditur, promovere studeamus.*

15. Neque est retinenda distinctio, qua utitur Matta de Canoniz. p. 1. cap. 1. n. 35. ubi scripsit: *In Canonizatione Papa procedit, ut Judex universalis Ecclesiæ. In Beatificatione verò, non procedit,*

cedit, ut Judex, sed uti Princeps. Enim verò, si intendat, quod Pontifex non sit Judex in causis, etiam Beatificationum, vel, non procedat ad venerationem Beatis concedendam ex assistentia Spiritus Sancti, non dubitamus esse hallucinatum: cum in utraque procedat, ut Judex infallibilis, & causa cognita, per dicta n.8.

16. Beatificatio, & Canonizatio conveniunt in solemnitate, quo celebrantur; & licet solemnior sit in Canonizatione, quam in Beatificatione, tamen hæc diversitas non inducit eas differre essentialiter, ex dictis n.11.

17. Forma solemnitatis, qua Canonizatio celebratur, refertur in cærimoniali Leonis X. *lib. 1. cap. 6.* & excerpta est apud Mattam *p. 5. cap. 1.* eaque fuit à nobis observata de novo 1712. sub quo Clemens XI. in Sanctorum numerum retulit S. Pium V. S. Andream de Avellino, S. Felicem à Cantalicio, & S. Catharinam de Bononia.

18. Illa verò, quæ servatur in Beatificatione, innotuit allegat. ann. 1716. *die 24. Maii*, sub quo in Basilica Principis Apostolorum de Urbe fuit solemniter Beatificatus D. Servus Dei Joannes Franciscus Regis, ejusque sollemnis Beatificatio celebrata; cui, & ego &c. (licet infimus in ordine Consultorum) interfui, & propterea, ut testis oculatus possum super ritu celebritatis hæc referre. Ornata Basilica sericis damascenis, & amplo suggesto ligneo erecto prope Altare Cathedræ, fuerunt super eo accommodata à cornu Evangelii sedilia pro Cardinalibus, & Consultoribus, tam Prælatis, quam Regularibus S. R. Congregationis, & à cornu Epistolæ fuerunt disposita alia pro Canonicis Basilicæ. In altari erat apposita effigies depicta servi Dei velo serico tecta: Omnibus hinc inde præsentibus, fuit lectum breve Beatificationis; lectura absoluta, fuit sublatum ab effigie

velum, Cantantibus musicis *Te Deum laudamus*; subinde ab uno Episcopo canitur Missa.

19. Hæc forma solemnitatis non semper in Beatificatione fuit adhibita, & traditur incæpisse sub Alex. VII. Verumtamen, quando hæc etiam non servabatur, Beatificatio specie essentiali non erat à Canonizatione diversa, quamquam accidentaliter differrent: nunquam enim fuit prætermissum essentialiter requisitum: semper enim à temporibus Alex. III. Pontifex Beatis declaravit, aut venerationem concessit.

20. Non assentimur Contelorio *loc. cit. n. 7.* asserenti Beatificationem non esse ultimum Ecclesiæ judicium de sanctitate hominis defuncti, benè verò Canonizationem. Cum tantum absit, ut Beatificatio ultimum, & completum non sit de sanctitate judicium, cum potius per ipsam de sanctitate simus omnino certi. Nam Beatificatio non peragitur, nisi, prius maturè discussis virtutibus in gradu heroico, & miraculorum signis, quibus sanctitas Beatificandi hominibus à Deo manifestatur; illisque legitimè verificatis, Pontifex ex instinctu Spiritus Sancti est certus de illius sanctitate, & existentia in gloria, ut ex D. Thoma dixi *loc. cit. oper. dogm. n. 6.* Quo dictamine prævio, Beatum declarat eum, de quo agitur, eique certum cultum decernit.

21. Adeò tamen est certa sanctitas Beatificati, ut ad effectum Canonizationis amplius non examinentur illius virtutes, & sanctitas vitæ, sed discussio fit solum de miraculis à Deo ad ejus intercessionem postea patratis, ut ea certum testimonium perhibeant, etiam voluntatis divinæ, quòd Beatus toti Ecclesiæ colendus proponatur, ut ex Bulla *Mira la 2. Canonizationis S. P. Francisci à Gregorio IX. edita Bullar. to. 1. ibi §. 6.* Sanè, licet ejus vita tam sancta, tam strenua, & præclara sibi sufficeret ad obtinen-

dum consortium Ecclesiæ Triumphantis ; quia tamen militans , quæ solummodo videt in facie , non præsumit de his , qui de suo foro non sunt , auctoritate propria judicare : . . . vitæ ejus sibi fuisse acceptam , & ipsius memoriam esse à militante Ecclesia venerandam , multis , & præclaris miraculis declaravit .

22. Cæterum , ubi Canonizationi præmissa non fuerit formalis Beatificatio , prout planum est in illa S. P. Francisci , S. Antonii de Padua , & aliorum , ut in Bullario , & apud Rocca cap. 31. examen instituitur , etiam de virtutibus heroicis , ut de sanctitate vitæ plena habeatur probatio , & testimonia certa concurrant ad effectum , ut Canonizatio celebretur .

Quæritur II. *Quid sit Beatificatio , & quid Canonizatio ?*

23. Resp. Cum Beatificare , & Beatum declarare importet , ut Pontifex per Litteras in forma Brevis declaret servum Dei Beatum , & concedat , ut ei cultus publicus exhibeatur : *Beatificatio est positiva declaratio Beati , & concessio à Pontifice , prævio examine diligentissimo virtutum in gradu heroico , & miraculorum , facta , ut vir eximie sanctitatis Beatus appelletur , eique certus cultus publicus exhibeatur .*

24. Quoniam verò Canonizare , est : Papam solemniter explicitè definire , & pronunciare Beatum esse in Cœlo , ac mandare , ut ei publicus cultus in Ecclesia militanti à Fidelibus exhibeatur : *Canonizatio est explicita definitio Pontificis de existentia in gloria illius , qui Canonizatur , cum præcepto , ut ei in universa Ecclesia cultus publicus exhibeatur sine limitatione cultus , & restrictione loci .*

Quæritur III. *Cultus publicus qualis sit ?*

25. Resp. Appellatione hujus non venit cultus , qui alicui exhibetur in loco publico , & palàm coram aliis , quidquid dixerit Contelorus cap. 22. num. 7.

Quoniam , si hac forma cultus publicus exponatur , adeout non liceat in loco publico venerari eum , qui cum fama sanctitatis decessit , actum esset de causis Beatificationum , & Canonizationum ; etenim totum ferè fundamentum earundem ponitur juxta decreta generalia , & Litteras remissoriales in inquisitione in genere in loco præsertim , in quo servus Dei mortuus est , & sepultus , qua non probata , non potest ad inquisitionem in specie procedi .

26. Non posset autem fama sanctitatis , & miraculorum in genere probari , si actus externus venerationis , & qui videri possit , nequeat exhiberi erga eos , qui eximia sanctitatis laude defuncti sunt ; cum planum sit Ecclesiam , hominesque non judicare de internis , & occultis , sed de iis , quæ foris apparent .

27. Item , quomodo probabitur devotio erga illum ex frequentia , & concursu ad illius sepulchrum , si , vel visitari non possit , vel in loco occulto , & secreto , fidelibus non noto , sepeliatur ?

28. Item , qua ratione esset committenda inquisitio in genere super prædictis ad probandam famam sanctitatis , si postea , illis probatis , emergent obstativa Beatificationi , & Canonizationi , & deduceretur argumentum prohibens procedi ad ulteriora ?

29. Quapropter cultus publicus in rigore (qui etiam sollemnis à nonnullis dicitur) ille est , qui defertur nomine Ecclesiæ per ejus ministros ; vel , approbatus est ab Ecclesia : vel , approbante Pontifice , institutus est : ut est celebrare Missam , recitare officium , erigere altaria , invocare in publicis Ecclesiæ precibus , & reliquias exponere publicæ venerationi fidelium in honorem Beatificatorum , & Canonizatorum respectivè , & similia .

30. Alia sunt , quæ cultum , & venerationem publicam præferunt , & indicant ,

dicant, ut, aliquem vocare Beatum, ejus effigiem pingere, vel sculpere cum Laureolis, radiis, & splendoribus, ac palmis, si fuerit Martyr; ad ejus sepulchrum tabellas votivas appendere, cereos, & lumina accendere, quæ non nisi Beatificatis, & Canonizatis à Sede Apostolica convenire possunt, juxta Constitutionem *Cœlestis Hierusalem* Urbani VIII. In qua tamen Pontifex declaravit se noluisse præjudicare iis, qui, aut per Communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorum sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii celebrantur.

31. Cultus itaque publicus non potest aliis viris non Beatificatis, nec Canonizatis licet cum fama sanctitatis præmortuis exhiberi; ita non possunt publicè nominari Beati, vel Sancti, quia hoc est species honoris, & publici cultus, qui tantum à Romano Pontifice instituitur ex Bordonio *de canoniz. medit. 31. num. 118.*

Non licet eorum nomina exprimere in missis, officiis, & in Litiis, nec in aliis publicis orationibus ab Ecclesia institutis, quia id arguit cultum, & venerationem publicam ex Sanchez *lib. 2. cap. 43.* quæ Beatificatis, & Canonizatis defertur.

32. Non licet in die Anniversarii eorum cantare Missam alterius Sancti, vel Trinitatis, ex Pasqualigo alleg. à Bordonio *n. 123.* cum hæc cedant in venerationem sanctorum.

33. Non licet abstinere à servilibus, sive jejunare, quia id arguit in eis sanctitatem; cum hæc propriè fiant in honorem sanctorum, & venerationem publicam indicant.

34. Non licet ad eorum sepulchra appendere Tabellas votivas, vel lumina accendere, cum hæc in Ecclesia honorem Beatis, & sanctis debitum con-

cludant. Disponit tamen idem Urbanus in dicta constitutione, quod si aliqua tabellæ, vel donaria, aut imagines offerantur in testimonium, quod ad intercessionem eorum, nondum inter sanctos, & Beatos adscriptorum, quis beneficia supernaturalia receperit, recipiantur à personis Ecclesiasticis, & in loco secreto, & ab Ecclesia separato custodiantur ad effectum, ut extent hujusmodi sanctitatis qualescunque probationes, quando Deus velit talium virorum merita honore Beatificationis, seu Canonizationis decorare.

An autem possint in Oratoriis, aliisque locis, etiam privatis retineri istorum Imagines cum Laureolis, & radiis, tabellis, luminibus, & inscriptione nominis Beati?

35. Resp. Negativè, quia id expressè prohibetur in dicta Constitutione illis verbis: *In Oratoriis, aut locis publicis, seu privatis, vel Ecclesiis, tam secularibus, quam Regularibus; per quæ omnia loca excluduntur, nec lumina ad eorum reliquias accendi valeant, juxta illud in locis privatis.*

Eorum tamen Imagines absque signis significativis sanctitatis, possunt ubique retineri ad ornatum, & ad memoriam, sicut imagines prophanæ; modo non collocentur in loco præstantiori indicante cultum, ut supra altare etiam privatum.

36. Neque de illis possunt haberi conciones ad populum; cum enim in eis narrentur eorum opera miranda, revelationes, & apparitiones (de quibus altum silentium servandum esset) continentur sub prohibitione allegatæ constitutionis, ibi: *nec sine approbationibus prædictis* (hoc est, Ordinariorum cum Theologis, & Sedis Apostolicæ assensu) *imagines cum memoratis signis exponantur, aut miracula, revelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliavè contra superius disposita fiant.*

Generaliter in d. constitutione Ur-

banus prohibuit quodcunque venerationem, & cultum præferens, & indicans circa Morum Imagines, & sepulchra, sed expectari debet, ut à Sede Apostolica beatificentur, vel Canonizentur.

37. Non prohibetur tamen illis cum opinione sanctitatis defunctis, qui piè creduntur esse sancti, & regnare cum Christo, exhiberi cultus privatus, hoc est, qui non est ab Ecclesia institutus, ut sanctis, tribuatur, nec per ministros in persona Ecclesiæ exhibetur.

38. Ita potest unusquisque de populo privatim, esto, in loco publico illos invocare, eisque se commendare, ac preces porrigere, ut pro se, apud Deum intercedant: hæc etiam apud vivos bonæ vitæ aguntur.

39. Non est prohibitum eorum manus, pedes, & habitum deosculari, antequam sepulturæ tradantur, quia etiam vivis deosculantur in signum affectus, & devotionis, & in exercitium humilitatis.

40. Possunt quoque sepeliri in loco separato ab aliis, ut sepeliuntur personæ illustres.

41. Possunt eorum sepulchra visitari, imò necesse est: ut ex concursu, & frequentia fidelium ad ipsa, colligatur, quod fama sanctitatis fuit vera, & perseverans, & devotio populi aucta: Dilatio enim hujusmodi causarum operatur, ut crescat frequens operatio miraculorum, & fama de sanctitate servi Dei augeatur, & in cordibus fidelium devotio erga eum percrebescat, firmetur, atque roboretur.

42. Dictum est, qui piè creduntur esse sancti, & cum opinione sanctitatis defuncti, quia criminosos, nec in privato, neque in publico licet venerari. Ita in Clementina *Cedit de Judæis, & Saracenis*, Papa mandavit Principibus Christianis, ut in suis dictionibus compescerent Sacerdotes Saracenos sibi sub-

ditos ab invocatione impiissimi Mahometis, quem publicè, & coram aliis alta voce invocabant, & verba quædam in illius honorem, & veluti cum solemnitate palàm proferebant. Hic cultus in Terris Fidelium tolerari minimè debebat, utpote damnato exhibitus, cedens in offensam Dei, & Christianæ Religionis contemptum. Quæ non concluduntur ex cultu, etiam in loco publico à Fidelibus privatim viro sanctitate conspicuo præmortuo exhibito: ita hic Romæ videmus non prohiberi cultum, & honorem servo Dei *Innoc. XI.* exhibitum à confluentibus ad ejus sepulchrum in Basilica Vaticana magnificè erectum.

43. Sanè prohiberetur veneratio servorum Dei non adhuc Beatificatorum, si coram multitudine alta voce *Sancti*, vel *Beati* appellarentur: vel, veluti concionando præclara de ipsis in ipsorum honorem enunciarentur, ut populus ad ipsorum venerationem alliceretur: & magis, si à Sacerdotibus hæc agerentur; nam tunc honor, & veneratio non esset privata, sed publica: vel saltem per equipollens publica induceretur, quæ Beatis, & Canonizatis solet exhiberi ex dictis n. 37.

Dubitatur. Cum decreta generalia disponant: vel *Processum super virtutibus, & miraculis non instrui, vel de instructo non examinari validitatem, nisi prius ab Ordinario, vel delegato Apostolico compleretur Processus super partitione decretorum super non cultu editorum, & pronunciatum fuerit super eorundem partitione: petitur: an, si servo Dei fuisset post edita decreta exhibitus publicus cultus per celebrationem festivitatis, distributionem Imaginum, appensionem tabellarum votivarum, accensionem luminum ad sepulchrum &c. hæc obstarent non cultui, ita ut impedirent processum ad ulteriora?*

44. Resp. Affirmativè, dummodò cultus indebitè introductus non fuisset prius

prius à Sede Apostolica reprobatus, & sublatus, vel aliàs remotus. Quoniam in hypotesi remotionis, perinde esset, ac si cultus irregularis non fuisset exhibitus, & introductus, & ita non obstaret approbationi non cultus.

Quæritur IV. *A quo tempore huiusmodi causæ ceperint judicialiter tractari?*

45. Resp. Semper fuit rigor examinationis servatus, ut patet ex Bullis Canonizationum in Bullario. Tempore tamen Honorii III. in *Cap. Venerabili de testib.* & Leonis X. fuerunt quædam in specie disposita servanda in processibus faciendis. Auctus subinde fuit rigor juris à S. Mem. Urbani VIII. & Innoc. XI. pro ut ex Libello decretorum. Et sæpe contingit, causas Beatificationum, & Canonizationum, vel suspendi, vel felici exitu fraudari ex non servatis præscriptis circa ordinatoria iudicii à dictis decretis. Super qua re debent Iudices compilantes Processus, sive ordinarii, sive à Sede Apostolica delegati attendere, & tenentur Postulatores non dormitare, ne eorum negligentia tribuendum sit causas esse insufficienter instructas, & ita non habere processum ad ulteriora.

Quæritur V. *Quomodo probentur Reliquiæ esse sanctorum?*

46. Supponitur primò, appellatione Reliquiæ venire Corpus, vel pars corporis alicujus Sancti, vel Beati, aut quid aliud ad ipsos spectans, quibus cultus, & veneratio de auctoritate legitima in Ecclesia exhibetur.

47. Secundò. Recognitionem spectare ad Episcopum ex *Trid. sess. 25. in decret. de Reliq. Sanct.* ibi videndo.

48. Item, ad probandam identitatem Reliquiarum, quòd sint Sanctorum, vel Beatorum, non est, ex *cap. Placuit dist. 1. de consecrat.* necessaria certitudo, & evidentia physica, quia fortè hæc est impossibilis; sed sufficit moralis, & practica; quæ habetur ex

rationibus probabilibus aptis ad movendum animum prudentis ad verisimiliter, & piè credendum ita esse; adeo ut nihil sit, quod dedecet, aut contradicat; quæ certitudo videtur deduci ex ipsis verbis Tridentini: *quæ veritati; & pietati consentanea judicaverit.* Tunc enim Episcopus certus moraliter dicitur, cum prudenter, & non temerè, credat.

49. Istis præhabitis, regulas aliquas subnectimus, quibus potest identitas reliquiarum probari.

I. Probatur ex Bullis Pontificum.

II. Ex instrumento à publico Notario confecto, sive sit Ecclesiasticus, sive Laicus. Notario enim fides adhibetur ob conditionem personæ publicæ, & juratæ ratione officii.

50. III. Ex scriptura authentica subscripta à superiore, & duobus testibus: vel, quæ habet sigillum, & superioris subscriptionem. Vide dicta *tit. 3. cap. 6. n. 8. & 15.*

51. IV. Ex scriptura non authentica, si sit antiqua, & apud reliquias reperta, dummodò de hoc nullum adsit dubium: quia tunc esset recurrendum ad Summum Pontificem.

52. V. Ex memoria hominum, seu traditione, seu publica voce; quia in antiquis, & antiquissimis in hac re plenè probant testes de publica voce, & fama ex *Contelor. cap. 14. n. 7.*

53. VI. Ex inscriptione in lapide continente nomen sancti, ubi Reliquia reperitur; quia scriptura incisa in lapide fidem facit. *Gloss. in Cap. Cum causam de probat. verb. per libros antiquos.*

54. VII. Ex libris antiquis referentibus Reliquias esse Sanctorum juxta d. *cap. Cum causam.* Cum enim sumus in antiquis, quæ sunt difficilis probationis, quælibet probatio, etiam præsumpta valet ex *Bordon. de miracul. medit. 33. n. 33.*

55. VIII. Ex Regesto Visitationum Episcoporum.

56. IX.

56. IX. Ex loco, in quo inveniuntur, si sit altare, quia Altaria sine Reliquiis non consecrantur. Cap. *Placuit dist. 1. de consecrat. & ibi Gloss.*

57. X. Ex Ecclesia: utpote loco valde proprio aservandi Sacras Reliquias; sed opus est, ut concurrat inscriptio Reliquiæ, cum nomine alicujus sancti.

58. XI. Ex Thecis, & capsulis: si sint integræ, & sigillum sanum, non alteratum. In casu enim, quod sana non appareant, suspicio esse potest fuisse veras Reliquias sublatas, & falsas suppositas. Ideo ne contingat in veneratione error, publicæ venerationi amplius exponendæ non sunt ad tex. in cap. *Cum ex eo de Reliq. Sanct.* sed in loco decenti claudendæ. Bordon. d. tit. in fine.

59. Si dubium hac in re occurrat consulenda est S. Sedes ad effectum, ut nihil, inconsulto Sanctissimo Romano Pontifice, novum, aut in Ecclesia hætenus inusitatum decernatur: ut in terminis recognoscendi Reliquias disponitur in dicto decreto Tridentini.

Quæritur VI. *A quo tempore incipiat septennium, quod solet apponi in Brevibus Indulgentiarum, quæ aliquando conceduntur in festis sanctorum?*

60. Resp. A die datæ Romæ, ex novissimo decreto S. Congregationis Indulgentiarum Editæ 18. Martii 1711. Ideo expungendus est ab Offic. Cur. Eccles. error, qui inadvertenter irrepfit cap. 4. n. 2. referens initium à die publicationis factæ de licentia Ordinarii: quod falsum esse sincerè fatemur, quia Papa Indulgentiam, ut supra concedit, non Or-

dinarius: Qui, dum ei in forma authentica Breve exhibetur, & advertit in nullo per aliquem alteratum, nequit impedire, quin executioni detur, ut effectum sortiatur: ad tex. in Clem. ne Romani de elect. in princip. ubi disponitur: *Quod lex Superioris non potest per inferiorem tolli.* Quod notavit Fagnan. in 1. ad cap. *Contingit n. 6. de arbitris.* Legendus etiam in 5. ad cap. *Ad falsariorum num. 6. De crimine falsi.*

61. Considerandum venit, quod potestas concedendi Indulgentias plenè residet in Papa; sed in Episcopis est taxata secundum ordinationem Papæ, ut scripsit D. Thomas in 4. dist. 20. q. 1. art. 4. q. 3. allegatus ab eod. Fagnano ad 1. ad cap. *Perniciosam n. 66. de Offic. Ordinarii.*

62. Hinc solus Papa potest indulgentias plenariè concedere pro toto orbe, quia solus est assumptus in plenitudinem potestatis, cap. *cum ex eo de pœnit. & remis.* Episcopi autem possunt solum ex commissione generali Papæ Indulgentias concedere particulariter in ordine ad suos subditos. A Papa enim ipsi habent potestatem concedendi Indulgentias, sed in numero, & casibus à Pontifice eis, taxatis, & determinatis pro ut est textus expressus in d. cap. *Cum ex eo.* In Papa verò potestas illa est à Deo.

Quapropter concludentissimè sequitur, Episcopos non posse impedire Litteras Indulgentiarum, quas Papa concedit: sive perpetuas, sive ad tempus, septennium, vel aliud Indulgentias plenarias, vel non plenarias contineant.

TITULUS I.

Processus ab Ordinario Compilati.

CAPUT PRIMUM.

An Ordinarii possint conficere processus super sanctitate vitæ, & miraculis Beatificandorum, & Canonizandorum à Sede Apostolica?

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi possunt instruere Processus super sanctitate, & miraculis virorum, adhuc à Sede Apostolica non Beatificatorum, ad 4. & n. 18.
- 5 Nequeunt aliquem Beatum declarare.
- 6 Praxis antiqua super hac re fuit à Romana Cathedra abrogata.
- 7 Miracula sunt approbanda à Sede Apostolica, & n. 20.
- 8 Potestas jurisdictionis in Episcopos fuit à Pontifice.
- 9 Miracula probant Sanctos esse colendos.
- 10 Quamplurima ab Urbano VIII. prohibita erga non Beatificatos.
- 11 Approbatis libris continentibus miracula non Beatificatorum, non censentur approbata miracula ipsa.
- 12 Formulæ protestationum, cum quibus sunt tales libri imprimendi.
- 13 Tabellæ indicantes beneficia recepta à non Beatificatis in loco secreto sunt conservandæ.
- 14 Personæ Episcopis inferiores nequeunt informationes capere super vita, & miraculis non beatificatorum, & ibi alia ad 15.
- 16 Adnotare eorum miracula non ad effectum Canonizationis, non prohibetur.
- 17 Quæ Festivitates possint ab Episcopis statui.
- 18 Tabellæ appenduntur etiam ad sepulchra virorum, qui sunt Beatificati.
- 19 Pontifex potest corrigere Decreta Tridentini pertinentia ad disciplinam Ecclesiasticam.
- 20 Cur Episcopis sit concessum posse processus conficere super vita, & miraculis non Beatificatorum?
- 21 Non exhibendus publicus cultus non Beatificatis.
- 22 Ante constitutionem Processus debet Episcopo constare de observantia Decretorum Urbani ad 25.
- 26 Interpretatio Decretorum Urbani est Episcopis interdicta.
- 27 Vicarius Generalis delegatus ab Episcopo potest processus fabricare.
- 28 Probationes non possunt coadiuvari.
- 29 Ordinarii possunt processus instruere ante quinquaginta annos ad 30.

1.

Rticulus videtur currere sine difficultate, inspecta dispositione Tridentini sess. 25. in decret. de invocat. venerat. & Reliquiis Sanctorum. In quo ad rem est textus in hæc verba: Nulla, etiam admittenda esse nova miracula, nec novas Reliquias recipiendas, nisi eadem recognoscente, & approbante Episcopo. Cui præscribitur modus approbandi, & recognoscendi, ut infra. Qui (Episcopus) simul atque de iis aliquid comperit habuerit, adhibitis in Consilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati consentanea judicaverit; adjecta hac cautela, ita tamen, ut nihil, inconsulto Sanctissimo Romano Pontifice,

tifice, novum, aut in Ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

2. Hæc ipsa facultas supponitur in Episcopis ab ipsamet Sacra Rituum Congregatione in litteris circularibus ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, ad quos diriguntur ad effectum eos instruendi, ut ritè, & rectè Processus informativos super prædictis conficiant, ibi: *Et quando apud Amplitudinem tuam ab aliquo petatum fuerit, ut velit inquirere in sanctitatem vitæ, & miracula alicujus, qui cum prædicta fama (sanctitatis) obiisse dicatur ::::: non prius generaliter super vitæ sanctitate inquireri permittas ::::: prout prudentiæ tuæ magis expedire videbitur. Quod per te ipsum exequi Sacra Congregatio summopere exoptat, sed si ob invaliditatem, sive ob legitimum aliud, & grave impedimentum id conficere non valebis ::::: poterit amplitudo tua delegare Vicarium Generalem, vel alium in dignitate Ecclesiastica constitutum ::::: Curabit insuper Amplitudo tua, ut testes omnia quæcunque habent, explanatè, & per extensum deponant ::::: Postquam verò fuerint per Amplitudinem tuam, vel per alios à te ex causis supra narratis subrogatos acta completa ::::: Notum tamen sit Amplitudini tuæ neque per hanc Epistolam, neque per aliquid in ea propositum, voluisse Summum Pontificem, neque Sacram Congregationem tribuere, aut augere jurisdictionem, seu facultatem, quæ aliàs Episcopis competere posset, apud Mattam de Canonizat. p. 5. cap. 2. n. 71. Quæ omnia supponunt in Episcopis facultatem enunciata, adeo ut nefas sit de hoc dubitare.*

3. In idem sunt decreta edita ab eadem Sacra Congregatione; mandante, & subindè approbante san. mem. Innoc. XI. sub die 15. Octobris 1678. prout in terminis hæc significant, ibi: Primò, animadvertens eadem Sacr. Congregatio, quòd necessarium sit, ut Processus auctoritate ordinaria fabricandi conficiantur cum

maxima diligentia, censuit mandari Ordinariis locorum, ut ultra testes inductos à Postulatoribus teneantur ipsi quoque inquirere, ac examinare alios testes benè instructos super vita, & moribus servi Dei: & infra. Septimò ::::: Eadem Sacra Congregatio censuit Commissionem non esse signandam, nisi post elapsam tempus decem annorum à die præsentationis processus auctoritate ordinaria fabricati; & repetit in sequenti numero.

4. Propter quòd constat posse Ordinarium per se, vel alium testes examinare, & informationes judiciales capere de sanctitate vitæ, moribus, & miraculis illius, qui cum sanctitatis opinione defunctus asseritur.

5. Illi tamen denegatur posse, etiam probatis virtutibus, & miraculis, procedere ad declarandum eum, de quo fuerunt prædicta verificata, Sanctum, vel Beatum; ipsumque proponendum suæ Diæcesi, ut tamquam Sanctus, vel Beatus honoretur. Hæc enim sunt reservata Romano Pontifici, ut ex cap. *Audi vimus de Reliq. & venerat. Sanctorum.*

Olim quidem erat Episcopis permisum viros consummatæ perfectionis, & in osculo Domini defunctos in suis Diæcesibus venerationi exponere, ut dixi in opere dogmat. contr. 7. cap. 5. num. 1. & habetur ex D. Cypriano lib. 1. Epist. 37. & lib. 3. Epist. 6. Qui de Confessorum (hoc est Martyrum) die mortis conscribenda suo Clero scribebat: Denique, & dies eorum, quibus excedunt, annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus (quamquam Tertullus fidelissimus, & devotissimus frater noster conscripserit, & scribat, & significet mihi dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriosæ mortis exitu transeunt) & celebrentur hic à nobis oblationes, & sacrificia ob commemorationes eorum, quæ citò vobiscum, Domino protegente, celebrabimus. Hæc

S. Cyprianus. Ex cujus Doctrina nobis indicatur consuetudo, & praxis antiqua servata ab Episcopis beatificandi Martyres in sua tantum respectivè Diæcesi.

Quæ subindè praxis fuit à Romana Cathedra abrogata, & ad varios removendos abusus, & fraudes Pontifex sibi reservavit, etiam beatificationem. Aliquando enim contigit fures pro Beatis veneratos, ut refert Severus Sulpitius in vita S. Martini cap. 8. ibi. *Erat non longè ab Oppido proximus Monasterio locus, quem falsa hominum opinio, velut conspultis ibi martyribus conspulerat; nam & Altare ibi à superioribus Episcopis constructum habebatur. Sed Martinus non temerè adhibens incertam fidem, ab his, qui majores natu erant, presbyteris, vel Clericis flagitabat nomen sibi Martyris, & tempora passionis ostendi: grandi se scrupulo promoveri, quod nihil certi constans sibi majorum memoria tradidissent :::: Deindè super sepulchrum stans oravit ad Dominum, ut, quis esset, vel cuius meriti, sepultus ostenderet. Tunc conversus ad lævam, videt propè assistere umbram, sordidam, & trucem: imperat nomen, meritaque, ut loqueretur: nomen edicit, de crimine confitetur, latronem se fuisse ob scelera percussum, vulgi errore celebratum; sibi cum Martyribus nihil esse commune, cum illos gloria, se pæna retineret :::: Tunc Martinus, quod vidisset, exposuit, iussitque ex eo loco Altare, quod ibi fuerat, submoverti, atque ita populum superstitionis illius absolvit errore: & ex to. 5. bibliot. Patrum.*

7. Prudentissimè itaque Sedes Apostolica sibi Beatificationem reservavit, decrevitque in allegata Decretali, nullum posse pro sancto publicè venerari, nisi ab Apostolica Sede fuerit Beatus declaratus, quamvis miracula faciat. Quoniam licèt miracula magnum præbeant sanctitatis argumentum, non ideò infertur, ea (præsertim dum vi-

verent) facientes esse in Cœlis, atque ita posse venerari absque approbatione Sedis Apostolicæ: Siquidem ea miracula falsa esse possunt, ut suo loco dicam, aut ex causis naturalibus provenire, & ideò veram rationem miraculi non participare. Quapropter, ut de veritate ipsorum constet, solent in Sacra Rituum Congregatione accuratè, & ex professo examinari. De quibus tunc nefas omninò est dubitare, cum Pontifex illa approbat, & de illis constare decernit.

8. Poterat quidem Pontifex privare Episcopos auctoritate, etiam inquirendi super vita, & miraculis, quemadmodum eos alia facultate denudavit: quia tota, quanta est potestas jurisdictionis in Episcopis, in eos fluit, & dimanat à Romano Pontifice, supremo Ecclesiæ Principe, & Monarcha: ei enim data est à Christo plenitudo potestatis, *Joan. ult. Pasce agnos: Pasce oves:* & proindè constitutus supremus Gubernator in Monarchia Ecclesiæ: essentia verò Monarchiæ postulat, ut potestas regendi, & jurisdictionis tota sit in aliquo uno: cujus arbitrio in inferiores, ac subjectos sibi Magistratus illa, servata proportionem, dimanet, ut notavi in oper. dogmat. contr. 6. cap. 8. sed illa eos non privavit.

Hinc, etiam post Decreta Urbani VIII. est in suo robore dispositio, tum Tridentini loco cit. tum juris communis in cap. Conquerente de Offic. ordin. in quo in specificis terminis declaratur extensio jurisdictionis; & præsertim asseritur extendi ad omnes causas Ecclesiasticas (non reservatas Pontifici) quæ jura sunt Ordinariis favorabilia, eisque assistunt, & facultatem conferunt examinandi testes, & conficiendi Processus, ac inquirendi super vita, & miraculis, prout scripsit Gravina *catholicar. præscript. de infallib. Papæ in Canonizat. art. 1. in solut. argum. ibi: Episcopi*

pi non ut prius possunt extollere corpora defunctorum, festosque dies indicare: possunt tamen facultate ordinaria formare Processus cum examinatione testium, quantum ad vitam, & miracula, ex Doctoribus, & praxi etiam hodierna.

9. De qua praxi testatur pariter Laureato. 4. disp. 20. art. 26. n. 2223. subditque n. 2233. Non posse Episcopos Miracula, non adhuc Canonizatorum, vel, non Beatificatorum à Sede Apostolica, quamvis per eos probata, proponere, seu populis publicare. Ponderandum enim est, quòd propositione Miraculorum populis implicitè, virtualiter, & de indirecto proponeretur cultus illius, per quem Deus operatus esset miracula. Nullus namque aliuseffet Episcopi finis in propositione miraculi, quam ostendere defunctum illum sanctum esse (soli enim sancti post mortem miracula patrant) & inde populum allicere ad cultum illi exhibendum. Miracula enim probant colendos post obitum sanctos. Hinc constat, quòd quoties fama vulgatur alicubi per aliquem defunctum cum opinione sanctitatis miracula fieri, etiam de remotis partibus Fideles magna devotione accurrunt, eum, ut sanctum, & cum Christo regnantem veneraturi, ipsumque apud Deum pro suis necessitatibus deprecatores adhibent.

10. Quæ propositio, ubi tentaretur, inter abusus reiicienda esset, qui irreperant ante tempora Urbani VIII. in colendis quibusdam cum sanctitatis, aut Martyrii fama, vel opinione defunctis, estò non essent à Sede Apostolica Beatificati, vel Canonizati: quorum Imagines proponebantur in Ecclesiis, & Oratoriis, aliisve locis publicis, & privatis, cum Aureolis, aut radiis, seu splendoribus; & narrabantur miracula, & revelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum intercessionem accepta in libris de rebus ab eisdem gestis con-

scriptis: ac ad illorum sepulchra, tabellæ, imagines, & res aliæ ad beneficia accepta testificanda, & lampades, & alia luminaria apponebantur: prout latius continetur in Constit. Sanctissimus 39. Urbani tom. 4. Bullar. In qua Pontifex prohibuit, ne ullus cuiuscunque gradus, & conditionis existat, in locis prædictis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, præfata, vel quodcunque aliud venerationem, & cultum præferens, & indicans apponat, antequam ab Apostolica Sede illi Canonizentur, aut Beatificentur.

11. Prohibuit pariter, ne quis imprimat libros continentes gesta, miracula, beneficia, aut revelationes eorum, qui cum fama sanctitatis decesserunt, sine approbatione Episcopi; super quo debeat ipse Sedem Apostolicam certiorare, & ab eadem responsum expectare, ut hac forma fraus nulla, nullusque error, aut novum aliquid in re, adeò gravi irrepat. Quinimò per approbationem ab Ordinario præstitam solum liber, non verò Miracula, & revelationes, aut gesta, approbatur, ut declaravit Sacra Congregatio Sancti Officii 23. Maii 1668. apud Mattam cit. cap. 3. n. 20. & in cit. Constit. Sanctissimus.

12. Ab Auctore verò libri imprimendi debet in principio præmitti protestatio hac, vel simili forma. Parendo decretis San. Mem. Urbani VIII. ingenuè protestor, me nihil aliud in huiusce Codicis scripto, ac quovis eius dicto intendere, aut prætere, quam iuxta eorumdem decretorum sensum, & præscriptum scripsisse, ad eò ut, quæ in ipso reporto, Fidem humanam dumtaxat, quam reliqui Auctores in huiusmodi servorum Dei Vitis promerentur, apud Lectores sortiantur, non obstante quacumque eorum, etsi longissimi temporis certitudine comprobata, & excellenti doctrina Auctorum, à quibus ea accepi, ac auctoritate roborata. Et ita reprobans seriò scribo. -- N. de N.

In finem itidem Operis addenda est similis protestatio. *Ad obedientiam, ut par est, præstandam decretis ab Urbano VIII. editis sincerè protestor, quòd pbrasi, verbis, & conceptibus, quæ adhibui in descriptione vitæ servi Dei. N. & quibus eidem, vel alteri attribuunt miracula, revelationes, Prophetias, aut Sanctitatem, vel cultum, debitum tantum Canonizatis, & Beatificatis à Sede Apostolica, alia non debetur fides, quàm humana, & ejus generis, & ponderis, quæ tribui solet historiis non sacris, & a Sancta Sede non approbatis; cui unicè est reservatum certum judicium circa opera miraculosa, & cultum, ac venerationem præstandam servis Dei; ejusque determinationibus me conformare peropto; ac certissimo ejus judicio, non tam opus, quàm me ipsum humillimo obsequio submitto. N. de N.*

Quantum verò ad Tabellas, & Imagines, sive pictas, aut ex quacunque materia elaboratas, vel aliud, quo significaretur beneficium, vel gratia obtenta intercessione hominum inter Sanctos, vel Beatos non adscriptorum, licèt cum fama Martyrii, aut sanctitatis demortuorum; idem Urbanus Constitutione Cælestis Hierusalem 134. in Bullar. cit. statuit, & decrevit, licere Ecclesiasticis personis Ecclesiarum, locorumque Sæcularium, vel Regularium Curæ præpositis tabellas, & imagines (prædictas) atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia, simul cum deferentis, aliorumque, qui conscii fuissent, attestationibus recipere, atque, approbantibus Ordinariis (ad quos referre statim omnia tenerentur) in secreto aliquo seorsum ab Ecclesia loco custodire: ibidemque jam amota collocare, & asservere, ut, si quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, seu Canonizationis honore in terris decorare voluisset, extarent hujusmodi sanctitatis, qualescunque probationes Apostolicæ Sedis judicio tunc examinandæ.

Notari debet, quòd Urbanus per

prohibitionem non appendendi Tabellas, Imagines, & luminaria ad sepulchra nondum Canonizatorum, vel Beatificatorum, non intendit in aliquo præjudicare iis, qui, aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii coluntur; prout expressè declaravit in litteris supracitatis.

Dices. Videtur Episcopis adempta facultas procedendi ad formationem dictorum Processuum, ex Decreto Sac. Rituum Congregationis edito 12. Martii 1631. & ab Urbano approbato. In quo Sacra Congregatio prohibuit omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, quantumvis speciali nota dignis, ne audeant per se, vel per alios capere informationes super sanctitate, aut miraculis alicujus defuncti, nec ullo modo exquirere, aut obtinere ad hunc effectum extrajudiciales testimoniationes, aut subscriptiones sub pœnis arbitrio ipsius Sac. Congregat. infligendis; super quo ponderandæ sunt voces omnibus, & singulis, quæ, cum sint universales, comprehendunt, etiam Episcopos.

14. Resp. Nihil relevans hoc censendum est. Siquidem dispositio non percutit facultatem, quæ aliàs Episcopis convenit, sed loquitur solum de personis inferioribus, prout constat ex iis, quæ decreto sublequuntur: ibi: Quòd, si superiori, sacristæ, seu alteri Officiali illius Ecclesiæ, in qua requiescit corpus ipsiusmet defuncti, vel alterius etiam Ecclesiæ, fuerint revelata aliqua miracula, seu Prophetiæ dona, possint ea recipere sub sigillo secreti ab ipsis tantum relatoribus, in quorum gratiam contigisse narrabitur: teneantur tamen quàm primum commodè potuerint, eadem deferre, vel obsignata transmittere Episcopo (nota) loci; cum expressa declaratione, quod revelationes sic, ut supra receptæ non faciant aliquem pro-

probationis gradum, etiam cujusvis longissimi temporis cursu.

15. Et Episcopos non comprehendi in enunciata dispositiva, est omnimodè certum ex mente ejusdem Sac. Congregat. quæ in decretis approbatis ab Innocentio XI. ut supra: *Nono decreto in ordine, præallegatum confirmando iussit; quòd huiusmodi extrajudiciales attestations non solum exquiri, aut obtineri non valeant, sed rursus, quòd hætenus obtentæ, sive in futurum obtinendæ, non faciant aliquem gradum probationis, nec inseri possint in Processibus, tam Ordinaria, quàm Apostolica auctoritate fabricandis.* Hic Congregatio supponit auctoritatem in Episcopis fabricandi memoratos Processus, ideo ipsi non includuntur in prohibitione, sed afficit solum inferiores, quatenus eis vetat, ne sumant, tam informationem juridicam, quàm extrajudicialem ad effectum Canonizationis, vel cultus exhibendi personis cum fama sanctitatis demortuis.

16. Dictum est ad effectum Canonizationis, vel Cultus, quia nihil impedit, nullaque lex canonica resistit, quin ad perpetuam posterum memoriam pro alicujus servi Dei honore, pro Dei gloria, & Ecclesiæ decore, privati, etiam homines de numero Laicorum in scriptis adnotent virtutes, & miracula servorum Dei, & in unum redigant, ac seriem historicam texent. Ita sæpè actum est per Confessarios, & alios, qui fuerunt familiares ipsis personis sanctitate conspicuis, & quibus proinde erant nota facta, mores, virtutes, & signa per eos edita, quæ fuerunt ab uno, vel pluribus conscripta, non intentione procurandi eis cultum, aut venerationem publicam in Ecclesia, sed dumtaxat, ut extrajudicialem notitiam ad eruditionem posterorum relinquerent; quemadmodum praxis est, ut in Chronicis gesta virorum illustrium conscribantur, ut ponderavit Lauræa n. 2226.

Duo dubia excitantur. Primum, videtur deduci, posse Episcopos miracula non Canonizatorum, nec Beatificatorum populis publicare, & tamquam certò patrata intercessione hominum cum sanctitatis opinione demortuorum proponere. Primum habetur ex cap. *Pronunciandum dist. 3. de consecrat.* ubi disponitur posse Episcopos dies festos indicere, ac statuere, quos, etiam Regulares servare tenentur. Nec ibi facultas restringitur ad Sanctos Canonizatos; Eaque ratio videtur de indictione festivitatum, ac de publicatione miraculorum; utrinque enim cultus intenditur, & sine dubio in prima magis expressè, & determinatè.

Secundum, delimitur ex d. decreto de invocatione, quod generaliter loquitur; ideò censetur extranea quæcumque limitatio. In qua sententia videtur fuisse Sac. Congregatio Concilii: Quæ consulta, an dispositio Concilii in enunciato decreto, quæ videtur adeò universalis, intelligenda sit de miraculis sancti, etiam non Canonizati: an verò de miraculis Sanctorum Canonizatorum dumtaxat? Die 6. Decembris 1625. respondit de omnibus esse intelligenda. Ita reperitur in libro positionum 134. Sac. Congregation. Concilii. pag. 15.

17. Cæterum neutrum probat posse Episcopos miracula, etiam non Beatificatorum in Processibus à se constructis probata, approbare, & populis publicare.

Non primum; quia, caput *Pronunciandum*, intelligendum est de Festivitatibus Sanctorum, qui fuerunt à Romanis Pontificibus Canonizatis, prout post Azorium 2. p. instit. moral. lib. 5. cap. 6. scripsit Roccha de Canoniz. cap. 4. Quinimo nequeunt ipsi quæcumque festa de præcepto statuere, sed unius sancti tantum ex principalioribus pro Regno, vel Provincia, & alterius pariter principalioris pro quacunque Civitate, Oppido,

do, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, vel venerari contigerit, prout expressè disponitur in *Const. Universa* 164. *Urbani VIII. loco cit.*

In qua etiam, præcipitur, ne tam faciliter Episcopi concedant licentias in Festis laborandi: & nonnisi servata forma antiquorum Canonum, ac gratis, liberè, & sine ullo prorsus pretio, aut pacto, de qua re alibi, Deo dante.

18. Neque secundum. Nam quantum ad decretum Sac. Congregationis consideratur: vel, Sacra Congregatio consultata fuit super dubio informationis, hoc est: An *Episcopus possit sumere informationem super miraculis?* vel, super dubio: An *possit publicare miracula probata?* super primo (prout sanè interrogatio præsumitur facta) non inficiamur dispositionem Conciliarem intelligendam esse de *omnibus*, hoc est, tam de Canonizatis, & Beatificatis, quam non Beatificatis. Si verò interrogatio procedebat super secundo: stat veritas responsionis, de *omnibus*, quatenus potest publicare Miracula, tum sancti Canonizati, tum non Canonizati, sed tamen Beatificati: utrorumque enim miracula probata possunt publicari. In neutro enim casu potest periculum irrepere falsi cultus, cum tam Canonizatis, quam Beatificatis sit cultus à Sede Apostolica concessus; licet istis restrictè ad aliquod Regnum, vel unam Provinciam, illis verò in tota Ecclesia. Hinc videmus eorum Altaribus, & sepulchris appendi Tabellas, & receptorum beneficiorum monumenta; ut ob ea miraculorum signa ad eorumdem amorem, & venerationem populi alligantur.

19. Prædicta verò appendi ad sepulchra non Beatificatorum est ab Apostolica Sede interdictum, ut dictum est n. 10. Quin etiam miracula ab Episcopis, adhibitis in consilium Theologis,

recognita, sunt ad Sedem Apostolicam transmittenda, & ab ea expectandum responsum, ut ex dict. *Const. Urbani, Cælestis. In qua* §. 2. præcepit *omnibus observantiam decretorum, quæ in ea continentur, sub pœna nullitatis quarumcunque informationum, Processuum, publicationis &c.* Quo circa, quando adhuc prætenderetur decretum Concilii, & Congregationis comprehendere publicationem miraculorum hominum, etiam non Beatificatorum, ponderandum est, huiusmodi intelligentiam fuisse à Pontifice reprobata in allegatis Litteris: in quibus sensum Concilii declaravit per enunciata prohibitionem Episcopis factam.

20. Hinc constat auctoritatem in Episcopis non reperiri publicandi miracula servorum Dei, in suis Processibus recognita, & probata, vel ferendi iudicium super eorum veritate: Siquidem hoc est reservatum Sedi Apostolicæ. Eis solum sua auctoritate Ordinaria convenit posse super vita, & miraculis illorum, qui præmortui sunt cum fama sanctitatis, vel Martyrii, Processus construere, ne testes, aliæque necessariae probationes pereant. Quæ verò ex suis Processibus super martyrio, sanctitate, aut miraculis emergunt, vel probantur, nullatenus valent populi publicare, seu proponere ad effectum, ut servus Dei colatur.

21. Quatenus verò, vel per notorietatem facti, vel revelationem Testium, qui super prædictis deposuerunt (nec curant servare iuramentum de servando secreto) populus ad dictorum virorum reverentiam accendatur; nec iste est alicujus legis transgressor, si privatim eos veneretur, invocet, & se illis commendet, ac deprecatores apud Deum pro suis necessitatibus constituat. Neque Episcopis est imputandum crimen, dummodò publicum cultum, & venerationem impediant hoc est, non per-

mittant, ut de eis celebretur Missa, aut recitetur officium Divinum, vel de illis fiat commemoratio, aut invoce-
tur in Litanis Sanctorum, vel aliis pu-
blicis Ecclesiae precibus; hujusmodi
enim dicitur publicus cultus, quatenus
nomine Ecclesiae, & tamquam ab ea
institutus exhibetur, *ut ex quæst. proæm.
n. 25.* Impediendum pariter est, ne Al-
taria in ipsorum honorem erigantur:
pingantur Imagines, & in Processioni-
bus circumferantur, neve alia fiant,
de quibus dictum est *supra n. 10. & loco
cit. n. 31. & seq.*

22. Quamvis autem secundum allega-
ta jura gaudeant Episcopi auctoritate
construendi processus supra virtutibus,
& miraculis servorum Dei, ea lege ta-
men ligantur, ut non possint ad actum
procedere, nisi *Postulator prius per le-
gitimas juridicè susceptas probationes cir-
ca personam ejus, de cujus miraculis, re-
velationibus, aliisvè rebus gestis sanctita-
tem præferentibus ageretur, præscriptam
in præfato nostro decreto formam* (inquit
Urbanus in Constit. Cælestis) *omni-
nò servatam extitisse docuerit: sub pœna nulli-
tatis informationum, & Processuum*, ut
ibi textus: Unde Postulatores probare
debent fuisse observata præscripta ab
eodem Urbano in sæpè dicta *Constit. san-
ctissimus*; seu, ut expressius loquamur,
debet Ordinarius priusquam fabricet
Processum super vita, & miraculis,
conficere Processum super non cultu,
dicti viri defuncti cum fama sanctitatis,
vel Martyrii, super quo debet etiam
interponere decretum, seu pronuncia-
re sententiam de cultu publico eidem
non exhibito: alioquin processus nul-
lus erit.

23. Non solum est Processus de non
cultu fabricandus, quando Ordinarius
propria auctoritate inquit super vita,
& miraculis viri, cum tali fama præ-
mortui, sed est pariter præmittendus
ab Judice à Sede Apostolica delegato ad

compilationem Processus pro Beatifica-
tione, vel Canonizatione alicujus viri
sanctitate celebris.

24. Pariformiter, cum agitur de ca-
su excepto à decretis, & Constitutio-
ne Urbani, hoc est, quod cultus fue-
rit alicui exhibitus *ex indulto Pontificio,
vel permissione Sacrae Congregationis, vel
per communem Ecclesiae consensum, aut per
immemorabilem temporis cursum, aut per
Patrum, Virorumque Sanctorum scripta
cum scientia, vel tolerantia Sedis Aposto-
licæ, vel Ordinarii*, debet fieri Proces-
sus super hoc, hoc est, quod sumus in
casu exceptuato, ut semper appareat
fuisse satisfactum ejusdem Urbani de-
cretis, & Litteris.

25. Uterque verò Processus, tam super
non cultu, quam de casu excepto, de-
bet esse separatus ab illo super vita, &
miraculis: *ex Const. Cælestis*, ibi: *alio
sejunctim oblato authentico Processu.*

26. In qua Constitutione est omni-
bus interdicta ejusdem, & decretorum
præactorum interpretatio; & in casu
dubio recurrendum est ad Sedem Apo-
stolicam, & expectandum responsum.

27. Quæritur. *An Vicarii Generales
possint processus in hujusmodi causis instrue-
re?* Super hoc vide *cap. seq. n. 17.*

Hoc quidem est certum nullam peni-
tus jurisdictionem esse in Superioribus
Religionum fabricandi Processus, et-
iam informativos super sanctitate vitæ,
& miraculis alicujus Religiosi, qui il-
lis subiectus sit, nec aliqua fides illis
datur, si processus fabricaverint, ut
dixit Rota in relat. S. Hyacinthi apud
Contel. de Canonizat. cap. 5. n. 24. & con-
stat ex dictis n. 13. & 15.

Neque Episcopi possunt ulterius in
dictis causis se ingerere, & informatio-
nes recipere, cum Sedes Apostolica
manus apposuit; *nec etiam ad effectum
conficiendi particularem processum super
cultu non adhibito, qui formandus erit per
eum, cui per Summum Pontificem, vel per*

S. R. Congregationem huiusmodi facultas fuerit delegata, ut expresse in decretis generalibus.

28. Et procedit, licet prætendatur processum debere inservire pro coadiuvandis probationibus. Prohibitum enim est decreto Alex. VII. edito 29. Novembris 1658. apud Mattam cit. cap. 3. n. 11. probationes coadiuvari: ita ut si primò articulata concludenter tunc non probari contigerit, iam nulla sit spes, & omnis sit præclusus aditus, eametsi novis probationibus coadiuvandi, ut expresse decretum.

Coadjuvari verò probationes est, obtentis jam litteris remissorialibus, & compulsorialibus, & ipsarum vigore instructis processibus auctoritate Apostolica, ac, introducta causa in S. R. Congregatione, iterum alios processus conficere, vel alios testes, aut eosdem super iisdem, vel aliis articulatis, & interrogatoriis examinare, nisi Papa dispenset.

Difficultas hic oritur. *An Episcopi possint processus conficere, priusquam ab obitu prædefuncti cum opinione sanctitatis effluxerunt quinquaginta anni?*

Excitatae difficultatis occasio habetur ex decretis generalibus §. Sanctitas sua expresse prohibuit Sacra Rituum Congregationi, ne deinceps procedat in causis servorum Dei, ad effectum Beatificationis, seu Canonizationis, aut declarationis Martyrii, nisi, elapsis quinquaginta annis ab obitu illius.

29. Verum prohibitio ita intelligenda est, ut non impediatur Processuum confectio, eorumque discussio ad effectum, ut videatur in Sacra Congregatione, an ritè, & ad formam juris sint confecti. Propterea quinquagenaria dilatio non percutit processus, tam compilandos per Ordinarios, quam per Iudices delegatos à Sede Apostolica; quos posse construi, & de eorum validitate agi ante dictos annos constat ex

secunda parte decretorum, ut infra: Verum, ne pereant huiusmodi dilationis occasione probationes, permittit Sanctitas sua, non habita ratione dictorum quinquaginta annorum, ut agi possit de prædictis processibus, sive de aliis auctoritate Ordinaria fabricatis, vel fabricandis ad effectum declarandi, an per Sedem Apostolicam debeant concedi litteræ remissoriales in genere; quibus obtentis, & fabricatis super eis processibus, servatis servandis, illisque Sacra Rituum Congregationi præsentatis, permittit pariter Sanctitas sua, ut in Sacra Congregatione discutiatur de eorum validitate, ac etiam relevantia in ordine, & ad effectum tantum cognoscendi, an sit procedendum ad processus in specie. Et processibus in specie completis, & Sacra Congregationi delatis, videatur tantum de eorum validitate; quibus definitis, iidem processus per Secretarium claudantur, & obsignentur sigillo Sacra Congregationis, non aperiendi donec veniat plenitudo temporis dictorum quinquaginta annorum. Quo postremo decreto est penitus sublata excitata difficultas.

30. Hinc antedicta prohibitio restricta est; ne, constructis Processibus, tam informativis, quam Apostolicis, actu procedatur in S. Congregatione ad ulteriora in causa, in examine virtutum, & miraculorum, vel declarationis Martyrii, nisi completa dicta annorum plenitudine, aut nisi Pontifex super ipsa dispenseret.

C A P U T II.

An Processus auctoritate ordinaria constructi probent in causis Canonizationum, & Beatificationum?

S U M M A R I U M.

- 1 Referuntur tres opiniones.
- 2 Processus auctoritate ordinaria fabricati probant.

- 3 Probationes non debent dissonare iis ex Processu Apostolico.
- 4 Testes auriti coadiuvant Testes oculatos.
- 5 Prima, & secunda opinio reiicitur, ad 6.
- 7 Processus Ordinarii compulsantur in Processu Apostolico.
- 8 Compulsatione Testes recipiuntur, ac si forent examinati coram delegato Apostolico.
- 9 Compulsatio elevat acta Ordinarii, ut possint probare in Tribunali Sedis Apostolicæ.
- 10 Compulsatio non tribuit veritatem Processui Ordinarii.
- 11 De sensu rescripti: habebitur ratio in discussione dubiorum.
- 12 Duo Adjuncti non sunt de necessitate adhibendi in Compilatione Processus auctoritate Ordinaria.
- 13 Processus auctoritate Apostolica à duobus saltem Judicibus delegatis est fabricandus.
- 14 Privatae personæ nēqueunt inquirere super vita, & miraculis servorum Dei.
- 15 Verbum prohibeo non irritat actum, ad 16.
- 17 Vicarius Generalis pro instructione Processuum super sanctitate, & miraculis non eget delegatione Episcopi.
- 18 Appellatione Episcopi, quando veniat Vicarius Generalis, ad 21.
- 22 Delegatus ab Episcopo, tametsi non qualificatus dignitate Ecclesiastica, validè conficit Processum super prædictis, ad 23.
- 24 Quæ sint discutienda ante signaturam Commissionis?
- 25 Examinanda sunt opera servorum Dei, ad 27.

1. **I**N hac re non est una omnium sententia. Quibusdam placuit asserere, Processus informativos auctoritate ordinaria Compilatos deservire

dumtaxat pro signatura Commissionis, & ut Sedes Apostolica moveri possit ad inquirendum per Judices à se delegatos super vita, & miraculis: adeòut, signata Commissione, censeantur ipsi Processus recepisse mercedem suam, nec posse ad ulteriorem causæ prosecutionem adhiberi. Pro qua opinione stat Scacchus de not. & sign. sanctit. sect. 11. cap. 5.

Alii censuerunt attendendos non esse hujusmodi Processus, nisi ea omnia, quæ in ipsis probata fuerint, sint subinde justificata, & verificata in Processibus auctoritate Apostolica constructis: In qua opinione post Troilum Malvezzi fuit Petrus Franciscus de Rubeis, olim Fidei Promotor in causa Cæsaraugustana Martyrii B. Petri de Arbues.

Quidam tandem tradunt Processus auctoritate Ordinaria ritè, validè, & ad formam juris formatos, estò non compulsatos in Processu auctoritate Apostolica instructo, dummodo eos Pontifex admittat, & super dicta solemnitate dispenset, plenè probare virtutes, & miracula ad effectum Beatificationis, & Canonizationis; quatenus tamen in illis per Testes de visu sint probanda concludenter probata, & constet de identitate ipsorum antiquitus formarum: ac Sacra Rituum Congregatio censuerit constare, tam de ipsorum validitate, quàm de legalitate compulsationis, quando hæc habetur. Est hæc sententia Laureæ in 3. tom. 4. disp. 20. ar. 25. §. 6. n. 1164. & aliorum.

2. In hac opinionum varietate, tertiam amplectimur, quæ canonizatur à stylo Sacræ Congregationis, & in qua, articulo disputato, fuerunt non semel Auditores Rotæ: in relatione S. Andreae Corsini impressa apud Lezzana consult. 1. §. 1. n. 212. ibi: Nos in hoc articulo sequimur mediam opinionem, quam in effectum postremo loco secuti sunt majores nostri in relatione S. Caroli: quòd scilicet probationes

nes factæ coram Ordinariis non reiiciantur: sed cum illis solis non fiat Canonizatio, sed addatur Processus Apostolica auctoritate fabricatus, qui, si correspondeat probatis coram Ordinario, ex omnibus simul iunctis proceditur ad Canonizationem. Et in relatione Canonizationis S. Pii V. p. 1. sub §. Alterum verò, ibi: exploratum est probationes factas coram Ordinario circa Canonizationem non esse omnino reiiciendas, sed cum Processu Auctoritate Apostolica coniungendas, & ex his simul iunctis, quando correspondent Processui Apostolico, ad Canonizationem procedi. Et alias sæpe firmarunt, ut videri potest apud Castellin. de certitud. glor. sanct. cap. 2. punct. 18. §. 2. 3. 4. & 5. Contelorus de Canoniz. cap. 4. num. 23. refert decretum Sac. Congr. à Clemente VIII. confirmatum, quo censuit Processibus auctoritate ordinaria constructis unà cum auctoritate Apostolica fabricatis, probari sanctitatem vitæ, & miracula, tam ad effectum Beatificationis, quam Canonizationis; se invicem enim coadiuvant, junguntque quodammodo sibi manus ad integrandam plenam probationem.

3. Amplius proindè ambigendum non est, Processus auctoritate ordinaria fabricatos probare in causis Beatificationum, & Canonizationum, dummodò consonent aliis auctoritate Apostolica compilatis, adeòut nulla inter eos exurgat dissonantia; siquidem tunc ex Processibus simul iunctis procedi potest ad probationem in dictis causis, uniendo regulariter in linea coequali probationes ab iisdem Processibus derivantes.

4. Dixi regulariter, quia potest quandoque occurrere, quòd Testes de visu examinati in Processu Ordinarii, examinari non possint in Processu Apostolico, vel, quia prædefuncti sunt, vel, quia in partibus remotis existunt (propter quod reputantur tamquam morali-

ter mortui) sed debeant solùm examinari Testes de auditu, qui profectò minus probant, quàm Testes oculati, ut notabimus alibi. Verùm in casu Testes auriti ab Iudice Apostolico in examen vocati adhibentur ad coadiuvandos Testes oculos examinatos auctoritate Ordinaria. Quoties autem Testes ab Iudice habente jurisdictionem minus solemniter examinati, loquuntur ex certa scientia, & de visu, ab iis robur recipiunt, qui in solemnī examine de auditu idipsum deponunt, pro ut est in iure certissimum, Archidiaconus in cap. quod videtur q. 5. n. 322. Decius Consil. 171. n. 3. Consentiantque Auditores Rotæ in relationibus supra recensitis.

5. Idem Contelorus cap. 5. n. 23. tradit: de iure, etiam ex solis processibus ab Ordinario ritè, & ritè fabricatis potest Papa ad Canonizationem procedere: Et Cardinalis Lauræa cit. art. 26. n. 2224. scripsit: ex actuali praxi, quam ego per tot annos expertus sum: Episcoporum enim processibus, vel Apostolica auctoritate compulsatis, vel ex eiusdem dispensatione admissis absque compulsatione, Beatorum, & Canonizatorum causæ discutiuntur. Idèò constat primam opinionem esse ex praxi antiquatam, & abrogatam; falsumque probationes auctoritate ordinaria receptas mercedem recepisse, & effectum sortitas in signatura commissionis: Aliàs nec compulsari deberent in processu Apostolico. Asserere verò hoc præstari, ut deserviant pro puro, & solo adminiculo aliarum probationum, est enunciata praxim reprobare: maximè quia, etiam testes nulliter examinati probationes coadiuvant, ut pluries censuit Rota apud Fagnan. in 2. ad Cap. In nomine Domini n. 31. & 35. de testib. propterea processibus prædictis convenit aliud præstare, quàm purum adminiculum.

6. Secunda pariter opinio adversatur

tur communi praxi, & consuetudini, quam servat Sedes Apostolica in discussione causarum Beatificationis, & Canonizationis, de qua testantur allegatae relationes, & Doctores locis supracitatis. Sape enim impossibile est propter mortem, aut rationabile impedimentum repeti Testes in Processu Apostolico, longè prius ab Ordinario examinatos. Qua hypotesi data, satis est compulsatio processus Ordinarii in Apostolico: & quatenus hæc sit in forma, & in substantialibus non claudicat, ad substantiam probationis admittitur. Si hoc asserta opinio per plenam justificationem usurpet, fortè poterit redigi quodammodo ad concordiam cum nostra sententia; Si verò aliud quidpiam, prout profectò videtur, ab ea, utpotè à praxi extranea, & rigida nimis, usus ipse recedit, quo causæ expediuntur ex ambobus Processibus. Ideò conclusio est, quod, quatenus Processus Ordinarii concordet cum probationibus resultantibus ex Apostolico per examen testium de auditu, (cùm de visu in isto non potuerint in examen vocari ex causis allegatis) ex utraque habetur plena probatio ad effectum, ut causæ expediantur, & discutiantur. At petitur. *Unde necessitas compulsandi in Processu Apostolico acta per Ordinarium facta, si in huiusmodi causis sufficienter probent?*

7. Resp. Necessitas habetur. Primò, quia compulsatio est via ordinaria comperiendi identitatem Actorum Originalium, quæ fuerunt per Ordinarios confecta. Postquam enim Episcopi auctoritate sibi ex officio competente confecerunt Processus de Sanctitate, Virtutibus, ac miraculis servorum Dei, examinando Testes de visu, & redigendo in actis omnes scripturas, quæ ad rem pertinent, solent huiusmodi Processus clausos sub custodia conservare in suis Archiviis, vel in Cancel-

laria Episcopali, quousque per Sanctam Sedem causa discutatur. Super qua, quando Sancta Sedes intendit procedere, expedit Litteras remissoriales, & compulsoriales, committens tribus, aut duobus iudicibus, ut auctoritate Apostolica novum Processum instruant, & eosdem Testes examinent, si adhuc in vivis agant, sin minus, compulsent in novo Processu illum ab Ordinario prius fabricatum cum Testium depositionibus. Compulsatio verò in hoc videtur stare, quòd Iudices delegati iudicè, ac formiter ex Archivio Episcopali, vel alio authentico reconditorio, in quo acta illa, & Processus fideliter asservantur, extrahant, & in novo Processu reducant, inserant, & exemplent, plenè describentes, tum qualitatem Archivii, tum acta esse Originalia. Propterea constat compulsationem esse quandam solemnitatem ordinatam, tum ad comperiendam identitatem processus, qui ex loco tuto extrahitur, & in publicam formam redigitur, & transumptatur in Processu Apostolico: tum ad inspiciendum Acta Originalia fuisse fideliter in loco authentico asservata.

8. Secundò. Quia Testes de visu compulsati faciunt sufficientem probationem, quatenus Sedes Apostolica exigens veritatem dicti alicujus Testis, & videns Testem de visu coram legitimo Iudice jurasse, & in confirmationem sui dicti Deum advocasse, existimat Testem illum verum dixisse. Videns quoque plures contestes de visu juratos, de dicto eodem contestes esse, eos per suos delegatos compulsando, si mortui sint, recipit, ac si coram illis jurati idem dicerent. Per accidens enim se habet, & ad solemnitatem, non ad necessitatem veritatis, quòd quis juratus deponat coram Ordinario, vel delegato Apostolico; nam certitudo de veritate dicta in juramento fundatur

datur per cap. *Nuper de Testibus*, & attestat. non verò in excipiente iuramentum.

9. Hoc quidem certum est, compulsionem non tribuere veritatem Testibus de visu ab Ordinario examinatis, nec operari, ut verius, & melius deponant; adeò ut, si Processus Ordinarii ex se vim probativam non haberet, eam minimè à compulsionem recipe- ret. A qua tamen elevatur ad probandum in causa, quæ est reservata Sedi Apostolicæ; & in qua juxta decreta generalia Urbani VIII. postquam hæc manus apposuerit, non potest Ordinarius amplius quoquomodo se ingerere, & acta aliter facta non probant, nisi à Papa admittantur ad probationem.

Nec dicendum, quòd hoc titulo se ingerat, quia ipsius Processus ad probandum admittitur, quoniam non ut ejus admittitur, sed, ut instructus coram delegato Apostolico ratione compulsionis.

10. Quapropter, sicut Processus Ordinarii ex se vi gaudent probativa, nec in eos ex compulsionem redundat, eadem potirentur, tametsi foret illa solemnitas omissa; dummodo super ea Romanus Pontifex dispensaret, & Processus ad substantiam probationis admitteret, prout pluries factum, est innegabile. Qua admissione posita, reputatur Processus auctoritate Apostolica instructus, ut per tex. in cap. si Apostolicæ de præben. in 6. ibi: post impertitam à nobis auctoritatem, nostra facimus. Quæ solvit impedimentum, & dat executionem, ut possit in causa ad probationem inservire.

Verum non regit illatio à validitate compulsionis ad illam compulsi; quoniam illa legitima esse potest, & hæc claudicare. Hinc est, quòd in Sacra Congregatione, priusquam procedatur ad discussionem Virtutum, & Miraculorum, examen instituitur su-

per validitate utriusque Processus tam Ordinaria, quam Apostolica auctoritate fabricati.

Difficultas est de sensu rescripti, quo uti aliquando consuevit Sacra Congregatio in resolutione dubii super validitate Processuum: *habebitur ratio in discussione dubiorum super Virtutibus, & Miraculis, prout de jure.*

II. Resp. Sensus est, quòd Sacra Congregatio intendit relinquere suffragantibus in causa plenam libertatem sibi met satisfaciendi, & ponderatis ponderandis, videndi, an Testes ab Ordinario examinati juncti cum Testibus Processus Apostolici, sufficientem constituent probationem; quatenus autem judicentur ipsorum depositiones validæ, & ad probandum habiles, tunc Testes illi habendi sunt, ac si examinati fuissent auctoritate Apostolica, ex quo verè, dum essent præmortui non potuerint in Processu Apostolico repeti. Quoniam hoc videtur implicite significari ex tenore antedicti rescripti; quod ut plurimum emanat à Sacra Congregatione, quando ei non est adeò aperta validitas Processus, & efficacia depositionum ad probandum; super quo vult, etiam sensum Consultorum percipere, quando propriam mentem aperiunt in discussione dubiorum de Virtutibus, & Miraculis.

Dubitatur ulterius. *An quando Episcopus, aliis negotiis præpeditus nequit per se ipsum conficere Processum, super moribus, & signis virorum cum fama sanctitatis præmortuorum, sed curam committit Vicario Generali, vel alteri personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ, debeat Processus ab istis fabricari in præsentia duorum Adjunctorum ab eodem Episcopo deputatorum, adeò ut, si sine illis conficiatur, sit nullus?*

De nullitate non videtur dubitari posse, cum tunc instruatur Processus, non servato præscripto, & formalit-

rarum circularium ad Episcopos: in quibus mandatur, quod, si Episcopus aliàs graviter impeditus non possit per se ipsum Processum compilare: poterit, ait textus, *Amplitudo tua delegare Vicarium tuum generalem, vel alium in dignitate Ecclesiastica constitutum; qui delegatus, sive ille sit Vicarius, sive cuiuscunque dignitatis, cum aliis ad minus duobus doctis viris, altero scilicet Magistro in Theologia, & altero graduato, vel Licentiato in iure Canonico rem totam peragere debeant.* Constat autem, quod, ex non servata forma, actus corrui.

12. Resp. Verum ex litteris nihil emergit, quod, ipsis non observatis, nullitatem importet. Nam constat ipsas non esse datas pro forma, aut esse de necessitate in omnibus servandas: nullum enim continet decretum irritans, & annullans acta, si præscripta non adimpleantur. A decreto irritanti induci formam substantialem, est sensus scribentium. Felinus in Cap. Cum dilecta de rescript. n. 6. Fagn. in 5. in cap. Qui Presbyterum n. 47. de pœnit. & remis. Et ipso iure actum secus gestum annullat cap. si eo tempore de elect. in 6. Ligat, etiam ignorantes; ut ibi: & habet implicitam inhibitionem, & vim privativam. Sperellus decis. 2. n. 129.

13. Ideo Processus sine duobus adjunctis compilatus non potest de nullitate notari; quemadmodum patentissima esset, si Processus Apostolicus instrueretur, non servata forma Remissorialium præscribentium saltem à duobus Judicibus Delegatis esse construendum; Est in eis non modò expressè adjecta clausula irritans: *decernentes irritum, & inane quidquid contra formam præsentis remissoriae scienter, vel ignoranter fuerit executum;* sed etiam implicitè, & per æquivalens apposita in illis verbis: *ut vos, vel duo, ad minus ex vobis conjunctim, & simul, & non aliàs, aliter, vel alio modo.* De cuius natura

est nullitatem actus inducere, si præscriptum non servatur, ut tenuit Rota apud Rosa de execut. lit. Apost. p. 1. cap. 15. n. 18.

Hinc patentissimum est duos Adjunctos in litteris Circularibus non de forma, sed de solemnitate accidentali dumtaxat recenseri, & proinde ipsorum omissio non reddit examen testium informe, & irregulare, neque percutit substantiam actuum; quæ semper subsistit, quoties forma adimpletur.

14. Ulterius, posset ponderari mentem Sacræ Congregationis fuisse, cavere, ne irreperent abusus, & impedire, ne privati homines præsumerent informationes capere de Virtutibus, & Miraculis servorum Dei in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem, propterea Litteras circulares ad Episcopos dedit, eosque certiores fecit: *ut curent, ne imposterum ulla ex parte adversus illud à quopiam in Diœcesi aliquid committatur, sed ab omnibus inviolabiliter observetur,* ut habet textus; eisque significavit se exoptare, ut per eos Processus fabricentur, vel in casu impedimenti per Vicarios Generales, aut alios in dignitate Ecclesiastica constitutos cum duobus Adjunctis. Altumque silentium de præcepto illis facto tenetur; & verba dumtaxat adhibita sonant non præceptum, sed monitionem, & consilium, ut sunt: *summo perè exoptat, prudentiæ tuæ, &c.* & hoc aliud, poterit, quod facultativum est, non præceptivum.

15. Quatenus verò prætendatur præceptum, saltem ex implicito haberi, quia versamur in materia, quæ gravis est, & maximi ponderis, videturque inferri ex clausula, *super quo conscientiam tuam onerat Sacra Congregatio.* Respondetur. Gravis profectò est materia, sed non proinde est agendum de nullitate, si duo Adjuncti non sint adhibiti:

& in

& in casu processus constructus esset de genere illorum, circa quæ valet regula in cap. ad Apostolicam de regul. ibi: *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerunt, obtinent roboris firmitatem.* Unde notavit Suarez lib. 5. de legib. cap. 25. n. 2. per legem latam, per verbum prohibemus non irritari ex natura rei actum, qui prohibetur. Et lib. 3. cap. 32. num. 9.

16. Scribit: quando legislator, qui precipit formam, dat etiam potestatem ad efficiendum actum, magnum argumentum est, & secundum jus talem formam esse de substantia actus; & allegat Gloss. in Clement. Ut Constitutio de jure Patronatus verb. inhibentes. At verò (sequitur Suarez) quando supponitur potestas, & precipitur forma, seu specialis modus procedendi; si non addatur clausula irritans, forma consequitur accidentalis, & omissio illa non censetur irritare actum. Ratio est, quia hæc forma supponit absolutam potestatem, quæ poterat validè operari sine tali forma: & ideò, si nova lex expressè non tollit, aut minuit potestatem, censetur actus ab antiqua potestate manare, & ita esse validus, licet indebito modo fiat propter solemnitatem, vel formam non servatam.

Ut ergo talis forma substantialis censeatur, necesse est, ut in lege exprimatur. In litteris verò circularibus, nec forma substantialis exprimitur, cum non adsit decretum irritans; neque jurisdictio confertur Episcopis fabricandi processus antedictos, quæ eisdem convenit de jure communi, & ex decreto Tridentini de invocat. sanctor. ut dictum est cap. præcedenti. Addendumque præceptum de duobus Adjunctis non colligi ex allegata clausula, quæ in monitionem sonat per Rotam cit. p. 2. cap. 10. n. 40. Neque ex qualitate materiæ, quæ petit dumtaxat, ut serventur, quæ servanda præscribit jus commune, & Tridentinum ubi supra.

Sed quid, si Processus sit à Vicario

Generali confectus, quin fuerit ab Episcopo delegatus?

17. Resp. Est ex adnotatis validus censendus, cum litteræ non procedant per modum annullativum, & inducentem formam substantialem.

Eo, vel maximè, quod Vicarius in hac facti specie non eget delegatione Episcopi, ut legitimè procedat in Compilatione Processus; quoniam Vicario Generali per generale mandatum censetur concessa facultas, quæ convenit Episcopo de jure communi, dummodo specialiter non sit interdicta, arg. ex cap. Licet de Offic. Vicarii in 6. ubi Glossa in notab. dicit. Per commissionem officii generaliter factam ab Episcopo, dari potestatem cognoscendi de causis. Episcopis verò de jure communi convenit facultas inquirendi juridicè de Vita, & Miraculis servorum Dei, nec habetur textus specialis Vicario præjudicialis.

18. Cessat quælibet dubietas, considerando, quòd appellatione Episcopi in iis, quæ pertinent ad jurisdictionem, nec competunt Episcopo jure aliquo speciali, continetur Vicarius Generalis, & Capitulum, Sede Vacante, ut per Sperellum decis. 97. n. 1.

19. Præsertim, si sit actus jurisdictionis contentiosæ, quæ comprehenditur sub generali commissione, prout respondit Gregorius XIII. apud Fagnanum, in 1. ad cap. Quoniam de offic. delegati num. 42. Certum autem est Compilationem Processus super præmissis spectare ad actum jurisdictionis contentiosæ; Siquidem inquisitio non fit, nisi examinando Testes cum interrogatoriis Promotoris Fiscalis mensæ Episcopalis, ipsoque in omnibus actibus citato.

20. Et hinc de Processu ab ipsomet Vicario fabricato verificatur esse instructum auctoritate Ordinaria, & censetur esse ab Episcopo confectus; cum
Epif-

Episcopi, & Vicarii, quantum ad ordinariam jurisdictionem unum sit Tribunal, & consistorium, *cap. Romana in principio de appellatione in 6.* Et facta per Vicarium, censentur facta per Episcopum, apud Piasecum praxi p. 2. cap. 3. art. 1. n. 16.

21. Ideò nulla necessitas cogit, ut Vicarius delegetur; & fortè Sacra Congregatio delegationem consuluit ad abundantiorē cautelam. Cæterum sine speciali delegatione essent valida acta à Vicario confecta, ut scribit Lauræa in 3. to. 4. de Miracul. disp. 20. art. 26. ubi inquirens coram quo Iudice, seu in quo Tribunali fieri debeat Miraculorum probatio n. 2219. resolutivè respondet: *si sermo sit de juridica probatione Miraculorum hominis non Canonizati, nec Beatificati faciendā est coram Episcopo, vel ejus Vicario examinante Testes, aliasque scripturas aptas probante*; hac quidem ratione, quod nomine Ordinarii venit Episcopus, ac ejus Vicarius, seu officialis Generalis, prout ultra montes solet Vicarius Episcopi nominari; ita post Peregrinum in praxi Vicariatus; Rosa p. 1. cap. 3. n. 21.

22. Quoniam, ut sæpe dictum est, Sacra Congregatio in dictis litteris adhibet verba sonantia desiderium, & arbitrium, *ut exoptat, poterit*: sequitur, nec posse invalidum censerī Processum instructum ab Ecclesiastico per Episcopum delegato, estò non esset in dignitate Ecclesiastica constitutus; defectus enim illius qualitatis nullitatem non importat: cum acta aliàs facta non irritentur: sicut fit, in cap. Statutum de re script. in 6. circa executionem Litterarum Apostolicarum, & Legatorum ejusdem: ubi ipso jure annullantur gesta, si non committantur dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, ut ibi textus.

23. Sub qua Constitutione non com-

prehenduntur Ordinarii quoad suas causas; ideò tenet commissio facta, etiam simplici Clerico, & ibi Gloss. verb. *Sedis Apostolicæ*; dummodo sit habilis, & idoneus. Ac propterea, quia inquisitio super vita, & miraculis servorum Dei, est una de causis competentibus de jure communi Episcopis, tenet delegatio, estò persona non sit simili dignitate qualificata, sed sit simplex Canonicus Cathedralis, vel alius Ecclesiasticus prudens, & doctus, prout qualitas negotii requirit.

Nec obstat prohibitio facta à Sacra Congr. Rit. in decreto, quod dedimus cap. præter. à n. 13. quia ibi agitur de personis Ecclesiasticis inquirentibus, ut ibi, absque delegatione Episcopi.

24. Hic advertendum, quòd, facta instantia pro signatura Commissionis introductionis causæ Beatificationis, minimè opus est, ut discutiantur, & exactè probentur virtutes in gradu heroico, & miracula in specie, quia hoc reservandum est ad discussionem specificam dubiorum super virtutibus, & miraculis, postquam, signata commissione, fuerint fabricati Processus auctoritate Apostolica, & consummato tempore 50. annorum in decretis generalibus præscripto; sed totus conatus ad dictum effectum debet adhiberi in examinanda validitate processus per Ordinarium confecti, & an plenè in eo fuerit probata fama sanctitatis, & miraculorum in genere (hoc est: *che è stato un Santo, che ha fatto miracoli*) tam in vita, quàm post obitum, illiusque continuatio usque ad tempus, quo instatur pro signatura.

25. Est indagandum, an ille, vel illa, pro cujus Beatificatione, vel Canonizatione instatur, scripserit aliquos libros, Tractatus, Opuscula, Meditationes, vel quid simile; quoniam si scripsisse constiterit, non prius est causa introducenda, quàm diligenter in Sa-

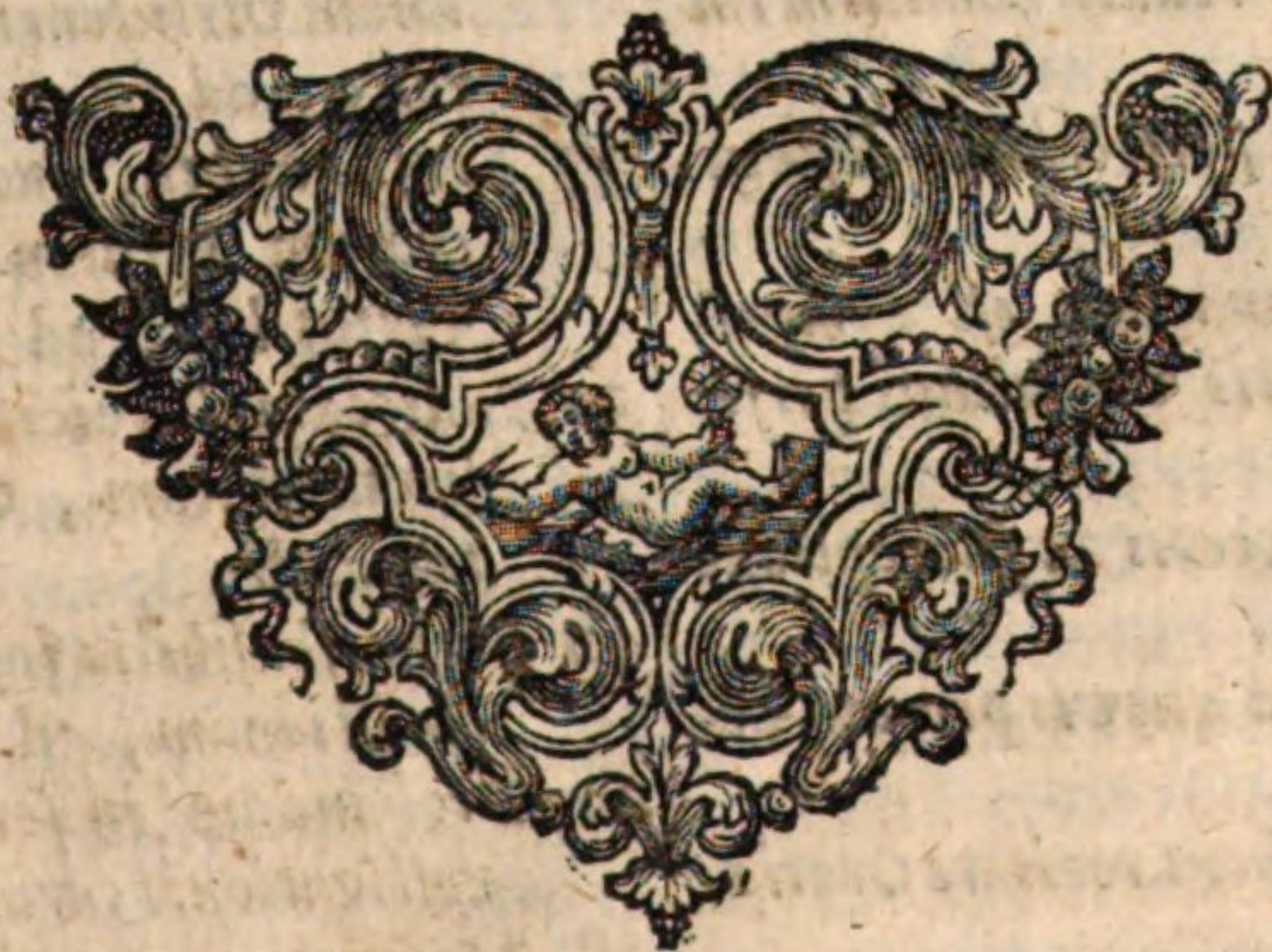
cra Congregatione examinentur libri, an contineant errores contra fidem, vel bonos mores, vel doctrinam aliquam novam, & peregrinam, atque à communi sensu Ecclesiae, & consuetudine, alienam, juxta decreta generalia S. Præterea. Quatenus verò, causa introducta, & examinationis virtutibus, vel proposita inquisitione miraculorum, opera, vel manuscripta reperiri contingat, non est procedendum ad ulteriora, neque reassumendum judicium, nisi prius alio adhibito circa opera.

Illud verò si scripsisse constiterit, non est usurpandum adeò rigidè, ut sit sensus, quòd ipse calamo libros exaraverit; sed idem importat ad sensum decreti, ac libros componere, sive ipse propria manu, sive alii, ipso dictante, conscripserint.

26. Quin etiam est examen faciendum, sive ipse composuerit, sive non, dummodò alii ex auditu proprio, scripto consignaverint, etiam non conficio

servo Dei, propositiones, sententias, & doctrinam, quando ille, vel habuit sermones ad Fratres, vel Conciones ad populum; In casu tamen opus est, ut auditor, & conscriptor referat se fideliter scripsisse, quæ servus Dei pronuntiaverit, & aliàs absit suspicio, quod sit impostor, vel commentareferat; super quo æquitas Judicis debet inspicere, & prudentia regulari; examen verò in casu eotendit, ut appareat cujus doctrinæ fuerit servus Dei, an sana, vel noxia usus sit in instructionibus, sermonibus, & consiliis.

27. Cæterum protestatio libro adjuncta, qua se, & scripta auctor submittit judicio Romanæ Ecclesiæ, eum præservat quidem à censura, sed in obscuris tantum, & adhuc non definitis per Ecclesiam, non verò in manifestis, & ab eadem jam determinatis, ut dixi offic. cur. cap. 47. n. 30. & oper. dogm. contr 7. cap. 6. n. 44.

TITULUS II.

Virtus Heroica.

CAPUT PRIMUM.

In quo consistat Virtus heroica?

SUMMARIUM.

- 1 Virtus definitur.
- 2 Virtutes aliæ Theologicae, aliæ Morales.
- 3 Virtus heroica Theologica confert operari supernaturaliter promptè, & cum gaudio.
- 4 Homo interior, & exterior in eodem homine consideratur, ad 6.
- 7 Heros christianus quis dicatur, ad 9.
- 10 Heroicitas non exstinguit fomitem.
- 11 In perfectis est pugna carnis, ad 12.
- 13 Ad vitanda omnia peccata venialia opus est privilegio speciali, & 17.
- 14 Virtus heroica non reddit hominem im-peccabilem.
- 15 Plures perfecti à perfectione deflexe-runt.
- 16 Heroicitas christiana non est compos-sibilis cum peccatis venialibus perfe-ctè deliberatis.
- 17 Compatitur cum peccatis ex subreptione venialibus.
- 18 Sola Deipara fuit à quovis peccato ve-niali immunis.
- 19 Etiam perfecti debent recitare Oratio-nem Dominicam.
- 20 Quo titulo virtus heroica appellatur Divina?
- 21 Qua ratione assimilet cum Deo?
- 22 In perfectis est virtus solum secundum quid purgati animi.
- 23 Virtus una heroica non est cum alia con-nexa in eodem gradu, ad 25.
- 26 Nonnullis Deus concessit omnes virtu-tes in gradu heroico.
- 27 Virtus communis elevatur à Deo ad statum heroicum per speciale do-num.
- 28 Martyres D. Augustinus appellat he-roes.
- 29 Est sub quæstione infusio virtutum mo-ralium.
- 30 Deus quo titulo Fide colatur, sicut spe, & charitate?
- 31 Probata excellentia charitatis deducitur illa fidei, & spei.
- 32 Heroicitatis habitus non probatur per actus communes, ad 33.
- 34 An ad Beatificationem sit satis probare unam virtutem moralem in gradu he-roico, ad 36.
- 37 Sensus dubii, quod examinantur à Sa-crorum Rituum Congregatione super virtutibus, ad 38.
- 39 Judicium heroicitatis est regulandum juxta statum, & conditionem Bea-tificandi.
- 40 Signa sensibilia inferentia heroicitatem christianam, ad 41.
- 42 Probandum in servis Dei est studium castigationis carnis, ad 47.
- 48 Maceratione carnis, etiam animi pas-siones purgantur, ad 49.
- 50 Agitur de sanctitate, de cuius fama debet constare, ut servis Dei Cælestes decernantur honores, ad 55.
- 56 Perfectio heroica non in instanti obtine-tur, ad 62.
- 63 Heroicitas viri Religiosi.

A Pud Auctores variae virtutis definitiones circumferuntur: modò cum Aristotile dicitur: *habitus, qui bonum facit habentem, & ejus opus bonum reddit.* Idem Glossa in Clem. de Sum. Trinit. ver. Sanctior. ac Doctor. Nunc exponitur, est *habitus, qui inclinatur ad actum bonum elicendum.* Communiter juxta doctrinam D. Augustini lib. 1. retract. cap. 9. dicitur: *bona qualitas mentis, qua rectè vivitur, qua nullus malè utitur.*

2. Est autem virtus, alia Theologica, quæ habet pro objecto immediato Deum, ut sunt Fides, Spes, & Charitas; quæ sunt per se infusæ quatenus à solo Deo infunduntur; & alia moralis, quæ circa mores hominis versatur, & actibus acquiritur; appellaturque Cardinalis, accepta similitudine, & comparisonem à cardinibus januæ. Nam sicut janua cardinibus vertitur, & fulcitur, ita universa vitæ nostræ moralis conversatio, & morum honestas, prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia (in quas virtus moralis dividitur) quasi quibusdam cardinibus volvitur, & regulatur, adeo ut corruptis moribus vivere dicendus sit, qui ab illarum dictamine recedit.

Noverunt, etiam Gentiles heroicis conceptum, eos appellantes heroes, qui quidquam mirabile operantes supra ceteros homines communiter benè viventes, se evehebant: Apud D. Augustinum lib. 10. de Civit. cap. 21. legitur: *Hoc nomen (Heros) à Junone dicitur tractum, quòd græcè Juno Hera appellatur.* Et infra: *Aer Junoni deputatur, ubi volunt cum dæmonibus heroas habitare; quo nomine appellant alicujus meriti animas defunctorum.* Idem habetur ex Isidoro lib. 8. Etimol. cap. ult. ibi. *Heroes apud Græcos dicebantur animæ aliquorum hominum benemeritorum, quorum habitatio fuit in aere, & ideò dicti sunt heroes, quasi aeres, quasi digni habitare in*

aere propter sapientiam, vel fortitudinem. Unde factum heroicum censuerunt, quòd Mutius Scævola pro libertate Patriæ brachium coram Rege Hetruscorum flammis exposuerit, & voluntariam ustionem sustinuerit; celebraturque Curtius, ex quo pro incolumitate Reipublicæ vitam impavidus dederit, alique quam plures apud eos simili nomenclatura donantur.

De hac heroicis specie, cum sit philosophica, & solum in genere naturæ, & ob finem naturalem, non est sermo in præsentia, sed solum de christiana, & Theologica, quæ operatur propter finem supernaturalem: necessaria in servis Dei, ut ab Apostolica Sede eis decernantur honores, quibus Beati, & Sancti in Ecclesia militante à fidelibus coluntur.

3. Heroicitas itaque Theologica, & supernaturalis est *eminens quidam gradus, & splendor virtutis, ad quem homo ex speciali Dei gratia, & motione pervenit: ex quo habet, ut promptè, delectabiliter, & cum gaudio ad altiores, & perfectiores actus supernaturales moveatur cum abnegatione sui, hoc est, cum postpositione sui affectus circa bona, & commoda temporalia, & sensualia.* Vel clariùs duo complectitur. I. Omnimodam, promptam, & hilarem præceptorum, & consiliorum propter Deum observantiam; operationemque omnium virtutum: actualem circa ea, quæ statui conveniunt: & virtualem, seu in præparatione animi, quantum ad ea, quæ ad statum servi Dei non pertinent. II. Excellentiam operationis in aliqua saltem virtute morali: ut in illa habeant Fideles exemplum imitandi. Quibus sanè heroica à communi virtute secerantur.

4. In unoquoque homine duplex consideratur homo: animalis, & spiritalis: terrenus, & cælestis: vetus, & novus: interior, & exterior: juxta illud

Apostoli 1. ad Corinth. 2. *Animalis autem homo non percipit ea: spiritualis autem iudicat omnia: & cap. 15. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de Cælo Cælestis. Ad Coloss. 3. Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum.*

5. Non quòd sit duplex homo secundum substantiam; nam ex una anima rationali, & uno corpore invicem unitis, unica confurgit humanitas essentialiter completa. Quod est ex fide notum, de quo scripsit D. August. lib. 13. de Civit. cap. 24. num. 2. ibi: *Immò verò illa (scriptura) ita nobis in hoc attestatur, ut etiam, cum duo ista conjuncta sunt, & vivit homo, tamen etiam singula, hominis vocabulo appellet (2. ad Corinth. 4. & 16.) animam scilicet interiorem hominem, corpus verò exteriorem hominem vocans, tamquam duo sint homines, cum simul utrumque sit homo unus.*

6. Sed prænotata duplicitas, seu divisio in hominem, animale, spirituale, terrenum, & cælestem &c. attenditur secundum prævalentiam accidentalem operationum, & habituum, qui, vel congruunt dignitati animæ rationalis, ac partem superiorem promonent ad benè operandum; vel congruunt corpori, & alliciunt portionem inferiorem ad malum, adulteria, fornicationes, immunditias, dissensiones, hæreses, aliaque vitia, tam animi, quàm carnis, quæ commemorat Apostolus ad Galat. 5. & de quibus scripsit D. August. loc. cit. lib. 14. cap. 2. & 3. Posterior hæc prævalentia pertinet ad hominem animale, terrenum, & veterem; prior verò ad hominem spirituale, cælestem, & novum.

7. Qui ita taliter, & permanenter adhæret Deo, & divinis cum pari recessu ab omnibus, quæ, vel avertunt utcumque à Deo, vel etiam non perdunt, ne quidem ex minima parte ad

ipsum, evehitur, non tam supra ceteros communiter justos, quàm supra seipsum evolans altiùs, quàm spontè permetteret altera pars humanitatis carnalis, & terrena sua ponderositate ad ea trahens, quæ sunt carni, & sanguini amica; &, cum ita subiiciat carnem spiritui, ut eam quasi dimisisse videatur: omnemque defectuosam propensionem ad malum, ita castiget, & reformet, censetur ad ordinem transisse superiorem, quodammodo puri spiritus, & esse conditionis potius Angelicæ, quàm humanæ, adeo ut non amplius homo communi appellatione, sed heros christianus prærogativa clariori sit dicendus, & homo quasi divinus; ei in præcellenti, & supremo gradu convenientes sublimes illi tituli, qui in sacris litteris dicuntur de omnibus justis, ut: *quòd ambulant, ut filii lucis: quòd Spiritu Dei aguntur, crescentes de virtute in virtutem; atque inde evadunt cives Sanctorum, & domestici Dei, participes divinæ naturæ, amici, & filii, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.*

8. Ideo conceptus heroicis Christianæ postulat prærogativam illam perfectissimæ adhæsionis permanenter, & totaliter Deo, & divinis cum elongatione ab iis, quæ impediunt, vel retardant summam conjunctionem, per actus intensissimæ dilectionis cum Deo; qui enim ita Deo non adhæret, non intelligitur adhuc exuisse humanitatem, seu hominem veterem cum actibus suis, neque induisse, & implevisse heroem, de cujus ratione est, ut sit homo supra hominem, cum quadam veluti commutatione morali naturæ terrenæ, & animalis in naturam purè intellectualem, & spiritualem.

9. Quæ stabilis, & totalis adhæsiō exigit indispensabiliter, ut quis directionem fidei divinæ fideliter sequens viribus gratiæ ita respondeat generosè agendo, ut nullam ejus particulam in

vacuum recipiat, juxta monitum Apostol. 2. ad Corinth. 6. *Ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Sed per actus ardentissimæ dilectionis Dei super omnia in ipsum promptissimè jugiter feratur, cæterisque virtutum actibus à charitate imperatis cum gaudio ad laborem occupari, tum, ut in sanctos mores omni undique labe puros cum alacritate exeat; tum, ne facilitas ad benè operandum (quæ ab habitibus acquisitis ex auxilio gratiæ confertur) difficultate sensim super inducta, minuatur.*

Quæritur I. *An prærogativa heroicæ tatis sit adeo excellens, ut impediatur, ne motus appetitus sensitivi insurgant adversus rationem?*

10. Resp. Negativè contra Beguardos, & Beguinas, ut in Clement. ad nostrum de hæret. *Asserentes posse hominem in hac vita ad talem gradum perfectionis pervenire, ut sensualitas sit perfectè spiritui, & rationi subiecta. Ideo (excepta Beata Virgine, quæ fuit gratia plena, eminentissimè perfectæ, & in primo instanti sine originali concepta, adeoque sine fomite, qui effectus est dicti peccati) in nullo Viatore tanta est heroicæ perfectionis, ut fomes omninò ligetur, qui ad phrasim Tridentini in decr. de peccat. Origin. sess. 5. ad peccatum inclinatur, & quem D. Augustinus Epist. 167. ad Hieronymum cap. 3. appellat quasi radicem peccati.*

11. In perfectis itaque est pugna carnis ad spiritum, vel naturalis propensio partis inferioris ad objecta præter ordinem rationis, dicente Apost. ad Roman. 7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Et 2. ad Corinth. 12. Datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Sathana, qui me colaphizet. Super quo August. in psal. 98. n. 13. scripsit: Tam perfectus erat (Apostolus) ut tamen timendum esset, ne extolleretur, nam non poneret Deus medicamentum, ubi vulnus non esset. Si enim*

sæva illa lucta non fuit extincta, prorsus in Apostolo consummata perfectionis heros, quid aliis timendum non est, quamvis apicem attigerint heroica perfectionis?

12. Heroica quidem virtus frænat passiones, purgat, mortificat, ut, vel raro, vel leviter insurgant, vel, quando urgent, faciliter cum adjutorio gratiæ resistatur, & superentur; at non ita perfectè domat, ut radicem evellat, & causam belli extinguat. Hoc enim tunc solum obtinebitur cum videbitur Deus deorum in Sion. De quo tit. seq. cap. 4.

Quæritur II. *An heroicæ christiænæ repugnent peccata venialia?*

13. Resolutivè procedendo negatur. Nam in allegata Clement. alter Beguardorum error fuit. *Homo in præsentī vita tantum, & talem perfectionis gradum potest acquirere, quod reddatur penitus impeccabilis.*

Expressius habetur ex Trident. sess. 6. cap. 11. de justificat. quo decernitur: *homines in hac mortali vita quantumvis sanctos, & iustos (nota) in levīa saltem, & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata, quandoque cadere. Et can. 23. statuit: iustificatos non posse in tota vita omnia peccata, etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio; quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia.*

Accedit, quòd inter propositiones Michaelis de Molinos à servo Dei Innocentio XI. proscriptas, quinquagesima septima erat. *Per contemplationem acquisitam pervenitur ad statum non faciendi amplius peccata, nec mortalia, nec venialia.*

14. Indè constat nullam virtutem quantumvis præcellentem, & heroicam reddere hominem impeccabilem. Summæ heroicæ vir profectò fuit Apostolus, qui tamen lapsum formidabat, & cæteris in exemplum fuit, ut propriam

priam salutem cum timore, & tremore operarentur *in laboribus, vigiliis, orationibus, jejuniis, aliisque pietatis operibus*, ex Trid. *cit. cap. 13.* Ipse enim de seipso scripsit *1. ad Corinth. 9. Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne fortè cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.*

15. Nonne plures virtutibus heroicis sublimes, quandoque ab arrepto perfectionis itinere deflexerunt? Id notum est in Adamo, Petro, & Davide, qui planè interruptum opus iterum instaurarunt; sed alii finaliter impœnites decesserunt; ut in officio quadraginta Martyrum legitur de eo, qui in principio fidem, & constantiam heroicam ostenderat, sed postea cedens frigori à Religione defecit. Alia ex Chronicis referuntur exempla, quæ cuicunque commemorant illud Apostoli *1. ad Corinth. 10. Qui se existimat stare, videat, ne cadat.*

16. Ad dubium itaque dicendum, heroicam Christianam impossibilem esse cum peccatis ex objecto, vel parvitate materiæ, & ex plena deliberatione venialibus. Purissimæ enim animæ summa diligentia, summa cautione cum divinæ gratiæ auxiliis sibi concedi solitis ea omnia declinant, quibus Deum offensus iri certò, & deliberatè considerant. Aliàs non censerentur Deo perfectissimè per actum excellentis dilectionis adhærere, & Deum super omnia diligere amore heroum proprio, excedente nimirum illum, quo communiter justus in eum feruntur; etenim qui ab imperfectionibus moralibus, quibus insit aliqua ratio peccati, etiam levissimi, & venialissimi, non temperat, sed eas plena deliberatione committit, Deum super omnia heroicæ dilectionis actu non diligit. Quoniam hoc exigit, ut diligatur super omnia, tum graviter, tum leviter offensiva Dei, & scienter recedatur

ab iis omnibus, etiam quæ, vel retardant summam conjunctionem cum Deo, vel, ne quidem ex minima parte ad ipsum perducunt.

17. Non est tamen christiana heroicitas impossibilis cum peccatis ex subreptione venialibus, vel, quæ ex defectu plenæ advertentiæ proficiscuntur. Admissa enim hac impossibilitate, actum esset de illa; cum nullus quantumvis justus sine speciali privilegio (solum Beatæ Mariæ Virginis concessio ex Tridentino, ubi supra) possit omnia peccata venialia collectivè (licet possit singula divisivè ex D. Thom. *1. 2. q. 109. art. 8. in corp.*) ad longum tempus vitare. Quicunque enim quacunque Sanctitate sublimis (Dei para ipsa excepta) donec vitam in humanis agit, non est liber à lege membrorum, quæ repugnat legi mentis, & à pugna partis inferioris ad rationem, in quo vis est nativa volubilitas humani arbitrii: occurrit frequens peccatorum venialium opportunitas, & defectus domini exhibentis menti, ut semper plenè advertat motibus sensualitatis, ne aliquando vanitati, aliquando curiositati, vel simili inordinationi cedat animus, plusquam oportet. In hæc capita revocatur impotentia illa ad omnia venialia collectivè diu vitanda, ut tradunt Theologi *in tract. de grat. actuali.*

Et huc faciunt testimonia Scripturæ, *3. Reg. 8.* habetur; *Non est homo, qui non peccet.* Proverb. *24. Septies* (hoc est frequenter) *cadet justus*: in venialia. Jacobi *3. In multis offendimus omnes.* *1. Joan. 1. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et hæc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici decrevit Synodus Milevitana *11. can. 6.* adversus Pelagianos ibi; *Quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat, propter humilitatem oportere dici nos habe-*

habere peccatum, non quia verè ita est: anathema sit: Cui Synodo adhæsit Tridentina cap. 11. statuens: *justorum illa vox est, & humilis, & verax: dimitte nobis debita nostra.*

Confirmatur resolutio doctrinæ Augustini scribentis, neminem hic vivere tanta Sanctitate sublimem, ut sit à peccatis venialibus, saltem ex subreptione, immunis. Inquit lib. de dono persever. cap. 2. num. 4. *Tria sunt, quæ maximè adversus eos (Pelagianos) catholica defendit Ecclesia. Unum est, gratiam Dei non secundum merita nostra dari. Alterum est, in quantacunque iustitia (nota) sine qualibuscunque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere. Tertium est, obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstrictum.*

18. Ac solam Deiparam tradit inter puras creaturas fuisse à quovis peccato veniali exemptam, nec esse prærogativam in alios sanctos qualibet Sanctitate sublimes dilatandam. Hæc habet de nat. & grat. cap. 36. *Hac ergo Virgine excepta, si omnes illos sanctos, & sanctas, cum hic viverent, congregare possemus, & interrogare, utrum essent sine peccato; quid fuisse responsuros putamus? Nonne una voce clamassent: si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est?*

Heros quidem Sanctitatis fuit Job, summis enim laudibus à Deo extollitur, diciturque Job cap. 1. *Rectus, & timens Deum, & recedens à malo, ut nullus esset ei similis super terram; & tamen ipse se peccatorem pronunciat, & veniam de peccatis requirit, cap. 13. Quantas habeo iniquitates, & peccata, & scelera mea, & delicta ostende mihi, cap. 14. Parce peccatis meis. Unde dixit August. lib. 2. de peccat. merit. & remis. cap. 12. Non ergo ipse propterea nullum peccatum omnino non habebat, quia in profectu iustitiæ cæteros anteibat.*

Eodem ferè modo idem Sanctus Doctor explicat elogium Zachariæ, & Elisabeth, de quibus Lucæ 1. dicitur: *Erant iusti ambo ante Deum incedentes in omnibus mandatis, & justificationibus Domini sine querela: tantum ergo longè est, ait ibi cap. 13. ut propter illa verba Zachariam, & Elisabeth credamus sine ullo peccato perfectam habuisse iustitiam.*

Adversus hæc adducitur illud Matth. 5. *estote perfecti sicut Pater vester cælestis perfectus est.* Talis autem, & tantus perfectionis gradus, qui Patris cælestis perfectionem adæquet, omne cuiusvis generis peccatum excludit.

19. Contra. Ibi proponitur perfectio divina non tamquam ad æqualitatem assequenda, cum sit impossibile; sed tamquam exemplar, juxta quod mores nostros, prout humana infirmitas viribus gratiæ confortata patitur, tenemur componere, & reformare. Quod implere profectò conantur viri eximia sanctitate veraciter laudabiles; sed non ita, ut quisquam eorum, tam arroganter insaniat, ut non sibi pro suis qualibuscunque peccatis Dominica oratione opus esse arbitretur, inquit Aug. cit. cap. 13.

Propterea illud sicut, similitudinem, non æqualitatem importat, ex eodem lib. 5. qq. Deuteron. 9. 9.

Dices. Virtus heroica dicitur divina ab eodem lib. 10. de Civit. cap. 21. & assimilare cum Deo, ideò à quovis peccato elongat.

20. Resp. Propositiones illæ in sensu accommodo sunt accipiendæ. Appellatur divina, hoc est, tantæ excellentiæ, ut faciat operari modo suprahumano, seu præter regulas ordinarias, aut supra communem modum, quo cæteri iusti regulariter operantur in linea supernaturali; cum quo stat, quòd sit composibilis cum peccatis ex subreptione venialibus, exclusis cæteris perfectè deliberatis, à quibus omnibus

bus iusti communiter non semper temperant.

21. Assimilat, etiam cum Deo, quatenus heros castis moribus, & puritate vitæ conatur accedere ad Deum, qui est fons sanctitatis, & puritatis. Quem per assiduam meditationem, & rerum cœlestium contemplationem sedulo inquit, eique per eximiam charitatis dilectionem unitur. Quò verò intensior est charitas, tantò est similitudo perfectior, teste August. *Epist. 92. ad Italicam, num. 3. In interiore homine ista similitudo est. Et tantò efficimur similiores illi, quantò magis in ejus cognitione, & charitate proficimus.*

22. Proprium autem erit solius similitudinis, quæ habebitur in Patria, excludere omne peccatum. Ubi nulla erit lucta carnis ad spiritum, nulla passionum molestia. Quapropter erunt ibi virtutes, non purgantes, sed animi simpliciter purgati, cum nihil ibi purgandum fuerit; cum tamen aliquid semper in viatoribus, estò perfectis (Beata Virgine excepta) supersit propter sævam legem membrorum; hinc in via in illis est solùm virtus secundum quid purgati animi; non enim adhuc est lucta finita, quamquam hostes viribus debilitaverint; & proinde debent semper exercitio virtutum attendere; ne iterum latens hostis rationem captiveret, ut dixi observat. *doct. ad ver. Quietistas cap. 22. & cap. 36.*

S. I.

Una virtus heroica non connexa cum aliis.

23. **H**oc certum videtur nullam virtutem heroicam in specie unius virtutis esse cum aliis connexam, adeo ut habens unam, debeat, & singulis esse præditus; siquidem virtus heroica Christiana est specialissimum do-

num, ac privilegium à Deo concessum; nec sequitur, quod si Deus unam conferat, conferre debeat omnes, dicente Apost. *ad Eph. 4. Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi: propter quod dicit: Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.* Ubi Augustinus *lib. 15. de Trinit. cap. 19. num. 34. dixit. Singuli non habent omnia, sed hi illa, alii alia; quamvis ipsum donum, à quo cuique propria dividuntur, omnes habeant, id est, Spiritum Sanctum.* Et idem Apost. *1. ad Corinth. 7. hæc alia habet: Unusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius verò sic.* Propterea inter eas non est ex natura rei similis colligatio asserenda.

24. Quæ colligatio improbatur ab Augustino *Epist. 167. ad Hieronymum contra Stoicos, docentes omnia peccata esse paria, &, quisquis haberet unam virtutem, habere omnes, & qui careret una, nullam habere: ibi cap. 3. inquit. Non ista divina sententia est, qua dicitur, qui unam virtutem habuerit, omnes habet: eique nulla inest, cui una defuerit; sed hominibus (Philosophis) hoc visum est. Et cap. 4. prosequitur. Si autem, quod puto esse verius, sacrisque litteris congruentius..... profectò quisque illustratione piæ charitatis affectus est, in alio actu magis, in alio minus, in aliquo nihil, sic potest dici habere aliam, & aliam non habere, aliam magis, aliam minus habere virtutem.*

25. Idem habetur ex D. Hieronymo *lib. 1. contra Pelagianos in Dialogo instituto inter Critobolum, agentem partes hæretici, & Atticum gerentem personam Catholicorum.* Hic Critobolo asserent pro Pelagianis hominem posse omnia peccata vitare, & hic esse sine ullo peccato: & habentem unam virtutem cæteras omnes habere; utrumque negat; & repetenti: & quomodo legimus, qui unam habuerit, omnes videtur

detur habere virtutes? Respondet Atticus, participatione (hoc est quadam convenientia, qua omnes virtutes habent in rationibus universalibus) non proprietate (hoc est, non semper, qui habet unam quoad habitum, & rationem particularem, & cæteris quoad habitum est præditus) *necesse enim est, ut singuli excedant in quibusdam; & tamen hoc, quod legisse, de te dicis, ubi scriptum sit, nescio; Cui iterum Critobolus: Ignoras hanc Philosophorum esse sententiam? Et Atticus repetit: Sed non Apostolorum: Neque enim mihi curæ est, quid Aristoteles dicat, sed quid Paulus doceat.*

26. Fortè urgebitur, prædicta excludere connexionem virtutum in gradu communi, non verò in heroico. Verùm & ad virtutes in perfectione heroica sunt prædicta testimonia magis applicabilia, sed non ita, quasi nulli Deus, omnes simul concesserit; nam illis in excellentissimo gradu fuit Beata Virgo privilegiata; easque, licet non in tanta perfectione fuisse Apostolis, aliisque pluribus sanctis donatas fatemur. Quod quidem non processit ex connaturali colligatione, quam una haberet cum cæteris; sed referendum est in singularissimum Dei beneficium; de cuius munere venit, ut unus tot habeat, & alius plures, aut omnes in gradu, & heroica perfectione.

27. Posset considerari, virtutem communem non differre specie physica ab heroica ex sententia D. Thomæ 3. p. q. 7. art. 2. ad 2. ubi scribit: *habitus heroicus, vel divinus non differt a virtute communiter dicta, nisi secundum perfectiorem modum; in quantum scilicet, aliquis est dispositus ad bonum quodam altiori modo, quam communiter omnibus competat.* Cui consonat Scotus in 3. dist. 34. q. un. §. ad argum. in oppos. ver. ad illud Philosophi, ibi: contingit (eodem habi-

tu) *agere rectè, rectius, & rectissime; & infra, virtus heroica non est alterius speciei à virtute humana: Quare virtus communis elevatur à Deo ad gradum heroicum per speciale donum, & particularem motionem, quæ fortius, & vehementius movet ad operandum supernaturaliter, non juxta regulas communes, & ordinarias, secundum quas iusti communiter operantur, sed extraordinarias, propter quod fit, ut in excellentiores actus cum gaudio, & promptè, quis prorumpat. Constat autem Deum posse habenti habitum acquisitum temperantiæ conferre donum speciale, & movere, ut in materia temperantiæ excellentissimo modo, & præter communes regulas supernaturaliter operetur, quin eo modo moveat ad actus aliarum virtutum; ad quos solum conferret ordinaria auxilia, ut secundum communes regulas produci possent. In hoc discursu non apparet, quid opponendum veniat.*

28. Quinimò unam heroicam non arguere semper in eodem cæteras in gradu heroico, patet ex eodem Augustino *cit. de Civit.* Ibi Martyres Christi appellat heroes; nec tamen omnes fuerunt omnibus virtutibus in gradu heroico donati. Hoc sanè probant ii Martyres, qui efficacissimo Dei auxilio pulsati, subito de statu Gentilitatis ad fidem Catholicam commigrantes, pro ejusdem confessione fortissime Martyrium subierunt. Satis sit, omittis cæteris, videndis apud Lauræam in 3. tom. 2. disp. 32. art. ult. n. 682. referre factum Janitoris, qui assistens Martyrio quadraginta Martyrum, repente se Christianum confessus est, & Martyribus se in stagno adjungens, coronam desertori denegatam, martyrio cum aliis consummato, suscepit, apud Spondanum *Epist. ad an. 316. n. 4.* Heros hic ex Augustino fuit, in quo tamen cum fide, spe, charitate, & for-

titudine in gradu heroico (quæ impulerunt ad Martyrium) nulla alia virtus moralis, nec in gradu ordinario annexa fuit. Quoniam fortè in materia aliarum virtutum numquam se exercuit, ut potuerit habitus illarum acquirere, qui per Aristotelem 2. *etic. cap. 1.* more acquiruntur, hoc est, exercitio, & assuetudine producendi actus illarum, per quos facilitas relinquitur in potentia cum difficultate ad oppositum.

Dices. Cum infusione Theologicalium infunduntur, etiam Morales, idè his quoque fuit ille præditus.

29. Resp. Gratis asseritur sine ullo fundamento rationis, & authoritatis Scripturæ, Conciliorum, vel Patrum. Tum quia, nullum aliarum signum apparuit. Tum quia, est sub Iudice, an dentur virtutes Morales per se infusæ. Auctoribus asserentibus astipulatur Matta *de Canonizat. p. 2. cap. 14. nu. 20.* Negativa opinio defenditur à Lauræa *in 3. cit. disput. 6. art. 3.* Pontio *in Comment. in 3. ad dist. 36.* cæterisque Scotistis, ad quos Lector remittitur, cum nostri instituti non sit rem ex professo discutere.

S. I I.

De quibus in causis Confessorum, & Virginum constare debeat?

30. **P**rimò, de Fide, Spe, & Charitate in Deum cum perfectione heroica; nam illis *colendus est Deus ex Augustino in Enchiridion. cap. 6.*

Colitur fide, credendo firmiter verum esse, quidquid ipse revelavit Ecclesiæ. Siquidem hac fide, quæ ejus verbis præstatur, recognoscitur, & cultu intellectuali adoratur, ut ens summæ veritatis.

Colitur spe, certò expectando ab ipso Beatitudinem, & cætera ad salutem

necessaria, vel utilia; qua certa fiducia recognoscitur, & adoratur, ut infinite misericors, omnipotens, & fidelis in suis promissis.

Colitur charitate, cum super omnia diligendo; tunc amor ille est sincera protestatio, & vera confessio, quòd sit summum, & infinitum bonum propter se amandum. Prædicti verò cultus ad excellentiam heroicæ ascendant juxta perfectionem actuum: de quorum signis tractabimus *cap. seq.*

Verum maximè debet excellere charitas, quæ in omnibus sanctis fuit eximia, eosque reddidit gloriosos. Nam, cum, teste Apost. *ad Colos. 3. sit vinculum perfectionis*, debet in heroe esse perfectissima, ut perfectissimè uniat, & modo excellenti amantem per affectum transformet in Deum amatum, ut possit usurpare illud *ad Galat. 2. Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus.*

31. Ea verò excellentia comprobata, de illa fidei, & spei non dubitatur, juxta doctrinam Augusti ubi supra *cap. 8. ibi: fidem, quæ per charitatem operatur, approbat, atque commendat, quæ utique sine spe esse non potest. Proinde nec amor sine spe est, nec sine amore spes, nec utrumque sine fide.*

32. Secundò. Oportet per actus positivos non communes probare, quòd possederit aliquos virtutum Moralium habitus in heroico gradu; illisque sit præditus Beatificandus in tali præeminentia, quæ est propria non Incipientium, & Proficientium, sed Perfectorum, eorum scilicet, qui speciali titulo sunt imitatores Christi, & gaudent tranquillissima felicitate abstractionis à rebus terrenis, & placidissimæ conjunctionis cum Deo, summo, & incommutabili bono, ac ad superna cogitanda delectabilius convertuntur, ex Augustino *de continentia cap. 13.*

33. Illud autem censetur probatum, si ne-

si necessaria concurrant, hoc est, si non præcepta solum, sed & consilia Evangelica (saltem congruentia statui) semper, & toto conatu deprehenditur observasse, & alia supererogationis opera exercuisse usque ad ultimum vitæ momentum, nec unquam ab eo, verbo, facto, aut omissione declinasse. Isque iudicio communi creditur planè fuisse præditus virtutibus Theologicis in gradu heroico, inò, & virtutibus moralibus acquisitis in eodem gradu, illis præsertim, in quibus secundum gradum suæ personæ se exercuit, ex Conteloro *de Canoniz. cap. 15. n. 10.* tradente necesse non esse, quòd servus Dei in singulis virtutibus se exercuerit, sed satis, quòd se heroicè occupaverit in iis, de quibus oblata fuit occasio; *cap. Quærendum de Penit. dist. 2.* & in quibus à Deo maiorem gratiam obtinuerit.

34. Verùm quamvis opus non sit ut in omnibus moralibus, tutius tamen est, ut in pluribus juxta conditionem sui status heroicus fuerit, quia facilius ex pluribus, quàm ex una deducitur veritas: magis enim in geminatis, quàm in uno obest periculum erroris. Hinc *cap. Miramur 61. dist.* disponitur: *præmium celsioris loci deberi pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis. Ubi non singularis, sed pluralis locutio exprimitur.*

35. Quinimò, si, oblata sibi occasione operandi in materia non unius tantum virtutis, sed plurium, circa aliquas, vel non ageret, vel langueret, vehementem fortè suspicionem hypocrisis generaret; aut, quòd verius censemus, non reputaretur heroica in Deum charitate insignis; aliàs totis viribus perfectioni vacaret, completens cum promptitudine, & alacritate quidquid ad profectum conferret; ut notum est fuisse à tot Sanctis Confessoribus, & Virginibus præstitum, qui viam mandatorum inter molestias hu-

jus vitæ impleverunt, ac pro fideli consiliorum Evangelicorum custodia durassent, & carni aspera lætanter sustinuerunt. Et hæc est charitas, quæ nec omnibus communis est, nec frequenter confertur, & ideò heroica, quæ eos fecit gloriosos, & jus ad tantum honorem in Ecclesia obtinendum contulit.

36. Laudantur profectò nonnulli de una virtute: ità specialiter commendatur fides Abrahæ *ad Heb. 11.* Mansuetudo Moyſis, *num. 12.* Zelus gloriæ Dei in Elia, *Ecclesiast. 48.* Qui tamen, & aliis virtutibus claruerunt, ut Scriptura testatur. Commendantur Apostoli in prædicatione fidei, in paupertate, & diligentia in Evangelio prædicando; sed ad apicem heroicitatis in aliis virtutibus non pervenisse nefas est dubitare; cum fuerint lumen Mundi, & perfectionis magistri. Celebratur S. Thomas de Villanova pro misericordia in pauperes; S. Franciscus Salesius pro hæreticorum conversione. S. Petrus de Alcantara pro pœnitentia, & contemplatione; Verùm hæc non excludunt, quin fuerint, & in aliis pluribus virtutibus, si non in omnibus, insignes, ut ex lectura respectivè Bullarum Canonizationis in tom. 5. Bullar.

Urgent. Dubium examinandum in S. R. C. proponitur, si constet in gradu heroico, tam de Virtutibus Theologicis, quàm Cardinalibus, earumque respectivè annexis: ergo de singulis in gradu heroico debent convenientia testimonia haberi.

37. Resp. Sensus dubii est in accommodata forma accipiendus, ne intellectus nimis rigidus sit. Si verificari deberet heroicitas quoad omnes, inutiliter tractarentur causæ Anacoretarum, Religiosorum, Conjugatorum, & Pauperum. Quandoquidem Anacoretæ à qualitate solitudinis impediuntur ad proximos subsidiis temporalibus juvandos,

dos, cap. *Sancta quippe rusticitas* 2. q. 7. Nec probari potest eos persecutionem propter Deum cum alacritate sustinuisse, vindictamque de injuriis non optasse; cum regulariter malorum hominum molestiis non vexentur. Religiosis, & Monialibus voto paupertatis obstrictis concessum non est, indigentibus eleemosynas conferre, & opera justitiæ commutativæ exercere. In conjugatis castitas virginalis (quamquam plures in conjugio servaverint) de facili non reperitur. Est in pauperibus actus magnificentiae christianae impossibilis, cum solis divitibus convenire possit, qui soli possunt magnos sumptus ad sumptuosa opera in gloriam Dei, & commoditatem proximi impendere, ut dixi *lib. 1. Cautela Confess. cap. 17. §. 18. n. 135.*

38. Quapropter dubium usurpandum est quoad virtutes, & istis annexa, in quibus secundum gradum suae personae, & conditionem proprii status potuit regulariter servus Dei se exercere; hæc quidem in gradu heroico probare necesse est. Quoad cætera satis est, ut sit animo præparatus; quatenus ea impleret, si occasio agendi præsentaretur; vel, si, qualitate status inspecta, sibi licerent. Estque hic animus dignoscendus ex genere vitæ, ex particulari studio in omnibus placendi Deo, ac promptitudine, & gaudio, quo in exercitio virtutum assiduò se occupat.

39. Propter quod est adnotatione dignum, quòd in judicandis gradibus heroicis virtutum fervorum Dei in concreto, prout est praxis S. R. Congregationis, est attendendus status, sexus, & conditio eorum, de quorum causa tractatur. Circumstantiæ enim multum conferunt ad regulandum judicium. Nam, quod in uno est heroicum, potest in alio propter extrinsecam circumstantiam non verificari.

Sic apud Lucam *cap. 21.* ut heroicus celebratur actus Viduæ, quo duo minuta misit in Gazophylacium, quia *dedit omne, quod habuit ad victum suum.* Ubi heroica, & tamquam mira non celebratur largitio eorum, qui munera *ex abundanti dederunt.*

Qua item ratione *Tobie 1.* ut extraordinaria commemoratur gravitas Tobiae ex eo, quòd, cum esset junior in Tribu Nephtali, *nihil tamen puerile gessit in opere.* Qua laude non fuisset digna in sene, & annoso morum gravitas, utpote proprium senum operari consideratè, & prudenter?

§. III.

Quo titulo sit heroicitas Christiana dignoscenda?

40. **A** Posteriori, & per signa sensibilia est arguenda; si mores sint ita puri, & gesta præclara, ut in admirationem communiter rapiant, eique venerationem, & cultum concilient apud omnes, quotquot ea observare exactè potuerunt; præsertim si hic æstimativus affectus, admiratio, & cultus communi consensu usque ad obitum durent, & ab aliis in alios, post obitum propagentur. Hæc cumulativè exiguntur in heroe christiano pro ejus discretionem à cæteris hominibus. Soli enim tales mores, & talia gesta sufficiunt, ut tamquam res mira, & paucorum ipsi conveniat illud *Apost. 2. ad Corinth. 10. In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus.* Satisque sunt, ut exclamari possit *Ecclesiast. 31. Quis est hic, & laudabimus eum?* (nempe tamquam beatum, & virum sine macula, ut præmittitur ibi *n. 8.*) *fecit enim mirabilia in vita sua.*

Quòd verò aliqui potius vituperent, quàm laudent, tantum abest, quòd heroicitati officiant, ut potius eidem legi-

legitimum testimonium perhibeant, juxta illud Sap. 5. ubi impii propria confessione gloriam eorum confirmant, quos hic contempserunt: *Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos fors illorum est.*

41. Et eò fortius, ac ponderosius erat argumentum veræ heroicæ in servis Dei, si judicium admirantium, laudantium, & venerantium circumstantionatum erit consensu proborum, & sapientum; nam vix fieri potest, ut quis in diuturno vitæ progressu larva hypocrisis omnes homines, Doctos, prudentes, & indoctos seducat, vel deludat.

Supremum tandem genus sensibilibus signorum veræ heroicæ sunt miracula à Deo patrata propter merita, & intercessionem suorum heroum, ante, & post obitum ipsorum, & maxime post obitum. His nempe Omnipotens Deus eos manifestat certissime Ecclesiæ militanti, ut exemplaria heroicæ sanctitatis, quæ imitentur, & publica veneratione, ac cultu Christi-Fideles prosequantur. Nec, nisi accedente hujusmodi divino suffragio, eoque concludentissime comprobato, scribit quemquam in albo Sanctorum, & erigit supra Aras, hoc est, heroem Christi definitivè declarat Apostolica Sedes. Sic nimirum, & non aliter totalis tollitur suspicio hypocrisis. Nam, ut ait textus in allegato cap. *Quærendum per miraculorum signa, aliis, quales sint intus (servi Dei) effulgent.* De quo supremo signorum genere tit. III. erit locus agendi, sicut cap. sequen. de signis virtutum in particulari tractandum est.

Quæritur III. *An, ut dicendum sit servos Dei Confessores, Virgines, ac Vi-*

*duas ad apicem heroicæ perfectionis pervenisse, debeant legitimè probari macerationes carnis, jejunia, flagellationes similes-
vè corporis austeritates?*

42. Nonnullis fortè videbitur negandum, quia quamvis illæ sint maxima commendatione dignæ, perfectio tamen in illis non consistit, ut ex Abbate Moysè in collat. Patrum collat. 1. cap. 7. refert D. Thomas 2. 2. q. 188. art. 7. in corpore. *Jejunia, Vigiliæ, meditatio scripturarum, nuditas, ac privatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.* Ideò satis erit comprobare virtutes in heroico gradu, quin ulla de illis ratio habeatur.

43. Verum resolutivè dicimus, super illis esse authenticas depositiones recipiendas. Siquidem & à perfectis esse assumendas, probat illud Pauli 1. ad Corinth. 9. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Ad Galat. 5. *Qui autem sunt Christi, carnem crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis.* Tridentinum sess. 6. cap. 13. de justis. illas reiiciebat, Michael de Molinos dum inter suos errores posuit trigessimum octavum: *Cruce voluntaria mortificationum pondus, ait, grave est, & infructuosum, ideoque dimittenda, & 39. Sanctiora opera, & penitentia, quæ peregerunt sancti non sufficiunt ad removendam ab anima, vel unicam adhesionem.*

44. Non sunt utique perfectio, quia hæc simpliciter attenditur secundum charitatem, quia hæc est, quæ unit nos Deo, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ex D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 1. Et D. Bonaventura in Apolog. pauper. resp. 1. cap. 3. scribit. *Radix forma, finis, complementum, & vinculum perfectionis charitas est; ad quam Magister omnium Christus, legem, & Prophetas, & per consequens universa Dei documenta reducit.* Et assignans perfectionis differentias subdit. *Una quidem est necessitatis, de qua in Deuter. 18.*

Perfectus eris, & absque macula cum Domino Deo tuo. Glossa: *idest, absque macula criminali*: Alia est perfectio supererogationis, de qua Matth. 19. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.* Prima est omnibus adultis necessaria, qui omnes debent observare præcepta Dei, & Ecclesiæ; quarum observantia removen-
tur mortalia, quæ sunt charitati contraria. Secunda cadit solum sub consilio. Consilia autem, ut, voluntaria jejunia, paupertas, obedientia, carnis macerationes, aliaque supererogationis opera sub præcepto non obligant. Cæterum cum in gratia, & ex gratia ab iustis propter Deum exercentur, sunt exercitium, & instrumenta ad perfectionem per augmentum charitatis, qua anima Deo unitur; quam Deus propter actus, etiam aliarum virtutum auget, cum juxta Apostolum ad Rom. 2. *Reddet unicuique secundum opera ejus.*

Considerandum est, quod omnia opera facta in gratia, & ex gratia sunt obsequia amabilia hominis iusti respectu Dei; ex omnibus verò obsequiis amabilibus crescit amicitia cum Deo per augmentum charitatis. Et propterea idem Abbas ubi supra dixit *ad perfectionem charitatis istis gradibus ascendere nitimur.*

45. Ac intensius augmentum Deus propter illa confert, si animo heroico suscipiantur. Est enim regula generalis, quod qui in exercitio virtutis plus propter Deum laborat, plus, cæteris paribus, meretur. Et inde ferventissima charitas dignoscitur, si expeditior, & promptior in illis sit, & Deo in omnibus, quantum status præsentis vitæ permittit, placere perseveranter contendit: De quo perfectio supererogationis non ordinaria, sed heroica verificatur.

46. Hinc invaluit praxis Apostolicæ

Sedis non procedere ad Beatificationem, & Canonizationem, non Martyrum, nisi prius vitæ austeritates legitime comprobentur, quæ non tam opportuna, quam necessaria censentur, cum nullus ab eadem fuerit tanto honore dignatus, qui illis commendatus non fuerit, ut habetur expressè in litteris Apostolicis Canonizationis servorum Dei in Bullario respectivè.

Unde scripsit Scacchus *de not. & sign. sanctitatis sect. 5. cap. 2. ibi. Gesta, & acta servorum Dei, non Martyrum, quæ per ordinem ad Canonizationem investigantur, posthabenda quidem erunt, in quibus nullum studium circa carnis, corporisque mortificationem apparuerit. Quare, nec Sanctitatis de his suspicionem habere convenit, nec de cultu, & veneratione eorundem in Ecclesia Dei, ut puto, agere licebit. Sanctitatem enim illorum tantum probat, & veneratur Ecclesia in non martyribus, quos in carnis castigatione, & sensuum mortificatione studuisse comperit.*

47. Hæc tamen non sunt adeò rigide accipienda, ut de unoquoque debeant asperiores macerationes verificari, & in æquali linea in singulis esse. In nonnullis studium pœnitentiarum fuit supremum, ut in Sanctis, Joanne Baptista, Benedicto, Francisco, Petro de Alcantara, aliisque; sed non inde, qui hujusmodi severitatem veluti extremam in castigatione carnis non assumpserunt, non debent pœnitentes heroici existimari. Ad hoc enim satis est, ut ita assiduò mortificationi corporis incumbant, ut communi consensu reputentur excedere ordinarium modum, quo communiter iusti consueverunt corporis motus adversus rationem austeritatibus comprimere.

48. Hujusmodi via passiones quoque animi purgantur, motibusque inordinatis, fomes subtrahitur: castigata enim carne, bellum rationi non indicitur,

citur, neque à cœlestium consideratione mens ipsa retrahitur. Utraque, & carnis, & mentis mortificatio est heroica Sanctitatis indicium. Super quo referam, quæ habet Auctor sermonis 196. in append. tom. 5. inter opera D. August. ibi cap. 5. Duo sunt abstinentiæ, & crucis genera, unum corporale, aliud spirituale. Unum à potu, atque epulis temperare, appetitum gulæ à delectationibus, & molliissimis suavitatibus coercere, ab his, quæ per tactum, & gustum, visumque decipiunt, sensum viriliter revocare, ac violenter abstrahere. Alterum abstinentiæ, & crucis genus est pretiosius, atque sublimius, motus animi regere, & perturbationes illius molestiæ tranquillitate placare, iræ, ac superbiæ impetus, quasi feram bestiam refrænare, litigare quotidie contra vitia sua.

49. Pretiosa hæc in conspectu Dei, & gloriosa Crux cogitationes malas in potestatem redigere, voluntates proprias abnegare, eaque interiori examinatione discutere, & regentis imperio subjungere, à sermone, atque opere, quo anima læditur, tamquam à cibis noxiis abstinere, & sensum ab his, quæ contraria sunt spiritali temperantia sobrium custodire. Hæc, qui facit, prærupto passionis muro, violenter ad Cœlorum regna conscendit. Cætera videbimus cap. 3. §. 4. n. 22. & 35.

Quæritur IV. In quo stet natura Sanctitatis servorum Dei, cuius fama est authenticè comprobanda in S. R. Congregatione?

50. Resp. Stat in excellentia vitæ, emergente ex fulgore operationum, in quibus promptè, & cum gaudio incultum, & obsequium Dei ex speciali Spiritus Sancti motione se firmissimè occuparunt. Hinc à D. Dionysio cap. 12. de divinis nominib. Sanctitas dicta est, omni labe vacua, & perfectæ, penitusque illibata puritas; Et Sanctus Joannes Chrysostomus tom. 1. hom. in psalm. 144. quærens. Quid est Sanctus? Respondet:

rectus, purus, mundus, ab omni reprehensione alienus, qui nullam ulli præbet ansam.

51. Ideò ad Canonizationem notat. Glossa in cap. Gloriosus, de reliq. & venerat. Sanct. in 6. verb. Sedis Apostolicæ. Quærendum est: An illi, de quo agitur, prior vita testimonium perhibeat pro laboribus multis, moribus castis, & actibus strenuis, ex alleg. cap. Miramur. Propterea non una, sed multiplex excellentia est necessaria; ac ut bonæ famæ præconiis antea acta vita non taceatur, cap. Quatuor 12. q. 2. Oportet, quod dicta, facta, ac pietatis officia talis sint ponderis, ut ex illis possit certò, & necessariò inferri eum fuisse præditum virtutibus Theologicis in heroico gradu, ac in eo genere possedisse aliquas morales cum ipsarum respectivè annexis ad formam adnotatam supra n. 34.

52. Speciale Sanctitatis argumentum constituitur in studio orationis, non qualicumque, sed ardenti, & frequentissimo; fervor autem orationis arguitur ex assidua, & quotidiana orationis sollicitudine, ex tempore ad orationem electo, præsertim nocturno, ac ex modo, quo servi Dei orationi vacarunt.

53. Considerandum est, Apost. ad Colof. 4. scripsisse: orationi instate, vigilantes in ea; Et D. Petrum 1. cap. 4. Vigilate in orationibus. Si autem studium hoc orationis sit à singulis fidelibus amplectendum, potiori ratione est modo quodam singulari ad praxim deducendum ab iis, qui ex proposito speciali quadam forma se divinis obsequiis manciparunt, & in montem perfectionis contendunt ascendere. Nam scribit Augustinus de Civit. lib. 19. cap. 17. Quanto quisque est sanctior, & desiderii sancti plenior, tantò sit ejus in orando fletus uberior.

54. Ut autem efficax Sanctitatis nota possit deduci, non debet præcisè ora-

oratio esse vocalis. Hæc utique est in servis Dei commendatione dignissima; at ipsa sola non sufficit in causa Canonizationis ipsorum; opusque est, ut de mentali (quæ contemplationem, & meditationem complectitur) plurimum fuerint solliciti. Quoniam hæc est propria perfectorum; cum enim sint à terrenis affectibus purgati; debent in divinorum contemplatione immorari, & ferventissimis dilectionis actibus Deo summo bono perfectissime adherere, ac perfecta charitate uniri, quæ ab Augustino perfectis tribuitur, *tract. 5. in cap. 3. Epist. Joan. num. 4. ibi. Caritas, cum fuerit nata, nutritur* (quod spectat ad incipientes, ex D. Thoma 2. 2. q. 24. art. 9.) *cum fuerit nutrita, roboratur* (quod pertinet ad proficientes) *cum fuerit roborata, perficitur* (quod pertinet ad perfectos) *cum verò ad perfectionem venerit, clamat: Mihi vivere Christus est, & mori lucrum, cupio dissolvi, & esse cum Christo, ut infra cap. sequen. §. 3.*

55. Propterea, quoties in causis Canonizationum non constat sufficienter de orationis mentalis studio, ad ulteriora non esse procedendum censerem, estò aliæ fuerint virtutes comprobatae, quia argumentum est, quòd adhuc culmen heroicæ perfectionis ii, de quibus agitur, non attigerint, & ad classem non perfectorum, sed, vel incipientium, vel proficientium pertineant. Dixit August. Epist. 138. ad Marcellinum n. 5. *Transseant in æternam contemplationem speciei, qui Deum ritè colunt; ii, videlicet, quos assiduum ejusdem orationis studium, speciali adjecta ex amore Dei observantia mandatorum, & consiliorum usque ad finem non interrupta, dignos reddidit honorari in Ecclesia Militante, prout expressè ex Bullis Pontificum in causis Canonizationum emanatis.*

56. Quin etiam, ulterius est obser-

vandum, axioma illud, *nemo de repente fit summus*, maximè verificari, dum agitur de heroica perfectione; nam licet sit prærogativa Martyrii, ut illicò eum heroem reddat, qui per exercitium summæ dilectionis Dei, pro Deo invicta constantia mortem sustinet, & corona gloriæ legitimè certantibus repromissa donatur; nullus tamen reliquorum justorum primo vestigio summum virtutis fastigium assequitur; quin etiam vana hæc prætentio temeritas foret, & manifesti periculi indicium.

Sed nonnisi post multos labores, nimiumque sudorem ad culmen heroicæ Sanctitatis perveniunt; ac longa mora in pertinaci conflictu adversus carnem exercitati per parva sensim incrementa virtutum ad gradum adeò sublimem perfectionis ascendunt, ut non amplius homines, sed heroes, & homine majores dicendi sint. Hinc satis apertèque constat, quòd gradatim virtutes sunt assequendæ, ut significatur in *psal. 83. ubi regius Vates indicans progressum virtutis, non dixit statim current, & volabunt, sed ibunt de virtute in virtutem; ire autem est gradatim procedere.*

57. Propterea, ut quis in montem heroicæ perfectionis ascendat, illuc debet gressus dirigere per viam *purgativam, illuminativam, & unitivam*. Prima removet à vitiis, estque fundamentalis dispositio ad alias duas; in ipsa enim vetus Adam excutitur, carnalis homo beneficio gratiæ, & mortificationis præsidio corrigitur, ac distorti concupiscentiæ motus, quibus anima turbatur, & à rerum divinarum contemplatione distrahitur, virtuosus affectibus reprimuntur. Hæc dicitur *Incipientium*, sed non ita ut *Proficientes, & Perfecti* non debeant operibus mortificationis incumbere: non enim sunt extra statum pugnae, neque, ut dictum est

est supra, fomes in eis extinctus, ideo solliciti esse tenentur, ne iterum evigilet ad mentem captivandam in malum.

58. Secunda inserit virtutes, qui enim viam illuminativam percurrunt, studium, & diligentiam adhibent in comparandis per actus præstantiores virtutibus, conanturque progredi semper in altiore virtutis statum, nec parant labori, ut semper majori lumine circa coelestia illuminentur, in quo, & per orationis exercitium proficiunt, bonisque operibus aliis se præferunt.

59. Tertia indicat firmam, intimamque unionem, & adhæSIONem cum Deo per contemplationem, & excellentiam amoris. Hæc est propria *Perfectorum*, seu eorum, qui à vitiis sunt purgati, & virtutibus instructi, ac circa coelestia plurimum illuminati. Siquidem hi tantum sunt semper in Deum elevati, eique firmiter in contemplatione per actus intensissimæ dilectionis uniuntur; & sunt adeo conformes cum Deo, ut ipsis placeant, quæ Deo placeant; quæ verò Deo displicent, hæc ipsi execrantur, & respuunt. Qui proinde possunt assumere illud Apostoli ad Galat. 2. *Vivo autem, jam non ego, vivit verò in me Christus*. Hanc viam tamquam rem miram, & paucorum celebravit idem Apostolus, ac de existentibus in ea dixit, 2. ad Corinth. 10. *In carne enim ambulantes, non secundum carnem militantes*.

60. Audiamus quid de hujusmodi viis dixit D. Bonaventura de sept. itinerib. itin. 3. dist. 4. art. 1. Oportet, ait, quod mens, quæ Deum vult contemplari, primum purgetur, postea illuminetur, & deinde perficiatur; quia nisi præcederet purgatio, non sequeretur illuminatio, non veniret consummatio, sive perfectio. Aliaque addit, de quibus dixi observat. doctrin. adver. Quietistas cap. 22. num. 2. & hic cap. 4.

61. Hæc adnotasse fuit opus, ne hallucinari contingat in judicio ferendo super heroicitate actuum, quos servi Dei eliciunt. Etenim non quodvis opus est virtuosum, est laudabile, quod communem operandi modum excedat, est judicandum heroicum, & ab heroe procedere. Est prius examinandum, an vir ille sit in statu perfectorum, dignoscendumque est, si stabilem illam cum Deo adhæSIONem attigerit; cujus argumentum erit: Ratio semper agendi propter Deum, & in exercitio virtutum uniformis, ac invariabilis; nunquam interrupta, & ad obitum usque continuata, cum intenso rerum terrenarum contemptu, semper promptus, & ad spiritualia paratus. Hic agendi modus adeo sublimis omnium animos occupat, & inconstantem supra cæterorum in operando, conditionem eo præditum ita evehit, ut ipsum heroicitate evangelica perfectum comprobet, & confirmet.

62. Propterea occurrit ponderatione dignum, nullum posse in via heros perfectionis ita censerī, ut jam non sit, in quo proficiat; & eatenus perfectus quis asseritur, quatenus maxima ex parte proficit, & crescit de virtute in virtutem, quin ab eo studio cesset: à novis enim semper perfectionis gradibus possunt præexistentes augmentum recipere. Audiant perfecti monitum S. Augustini de verb. Dom. *Si dixeris, sufficit, peristi: semper adde, semper ambula, semper perfice*: Ac à S. Prospero in lib. sententiar. sententia 102. instruantur, ibi: *In hac vita à sublimissimis Sanctis non apprehenditur illa perfectio, cui non supersit ascensio*. Propositumque à S. Leone documentum serm. 9. quadrag. eis propino. ibi: *Hæc est perfectorum vera iustitia, ut numquam præsumant se esse perfectos; ne ab itineris nondum finiti intentione cessantes, incidant in deficiendi peri-*

periculum, ubi proficiendi deposuerunt appetitum. Quibus duo hæc manifestantur, & à perfectis semper currendum de virtute in virtutem; & à Consultore ponderandum gradus ab heroica perfectione non excludi, ac ab uno plures, quàm ab alio, sæpe participari, licet de utroque possit heroicitas plene verificari.

63. Ad deducendam heroicittatem virtutum in Religioso aliquo servo Dei, necesse est, ut Instituti Regularis observantissimus probetur, in laboribus, jejuniis, & vigiliis, in sui, & terrenorum contemptu, in assidua Cœlestium contemplatione, cæterisque pro Regulari disciplina præordinatis, similis perfectionis alumnos exemplis, verbis, opere ad Sanctioris vitæ studium provocans, & accendens; Siquidem juxta D. Ambrosium de Sancto Joseph. Sanctorum vita, cæteris norma vivendi est. Nul- lum argumentum, & ratiocinium aliàs occurreret, quod modum communiter operandi propter finem supernaturalem functionibus virtutum superasset, prout ratio heroicè agendi indispensabiliter postulat; quo verificato, potest à Papa per Beatificationem, & Canonizationem proponi fidelibus imitandus, ut exemplar virtutum, & norma morum: quæ in eo non reluceret, nisi per rigorosam Regulæ, Constitutionum, & Instituti observantiam, aliis heroicittatis argumentis adjectam.

C A P U T II.

Quænam in individuo sint signa Virtutum Theologicalium?

S U M M A R I U M.

1 *Actus, & habitus interni animæ ex externis actibus dignoscuntur.*

- 2 *Actus fidei, alii elicit, alii imperati.*
- 3 *Fides est regula proponens objecta supernaturalia.*
- 4 *Imperat actus proprios.*
- 5 *Et illos spei.*
- 6 *Et illos charitatis in Deum, & proximum.*
- 7 *Et dilectionem inimicorum.*
- 8 *Dirigit actus virtutum moralium.*
- 9 *Dictat esse orandum.*
- 10 *Et opera carnis impedire executionem gloriæ.*
- 11 *Dictat opera consiliorum.*
- 12 *Innotescit per actus, quos dirigit.*
- 13 *Fides in gradu communi dignoscitur variis actibus externis ad 28.*
- 29 *Dignoscitur heroicitas fidei ex perseverantia, promptitudine, & alacritate in operationibus, ad 30.*
- 31 *Fidei opera Patrum excellentia attributa.*
- 32 *Quò intensior est fides, eò majora sunt opera.*
- 33 *Fides in gradu heroico non omnes actus externos exigit in eo gradu.*
- 34 *Spei, & Charitatis signa sunt, etiam fidei.*
- 35 *Operatio Virtuosa à fide dictata debet esse propter finem supernaturalem.*
- 36 *Fides formata, & viva, quæ?*

1 **D**E signis in genere virtutis heroicæ dictum est cap. priori num. 40. in præsentì examinanda sunt signa cujuslibet virtutis Theologicalis in gradu heroico: cap. verò sequenti redibit sermo de illis virtutum moralium.

Certum est, habitus, & actus internos virtutum, cum sint spirituales, & immanentes in anima, soli Deo, qui cor videt, & scrutatur renes, & corda, in se perspectos esse. Verum possunt ab hominibus quoque per indicia aliqua externa, sensibus objecta, ab illis, ut causa, vel imperante, vel dirigente procedentia, dignosci, & inferri,

ferri, dicente Christo Domino *Matth. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos, & iterum: igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos*: hoc est, discernetis bonos à malis, veras oves à veris intrinsecus lupis, comparentibus sub specie, vel vestimentis ovium. Enim verò, si amor, & affectus prædominans divitiarum, honorum, voluptatum, & aliarum rerum terrenarum, etsi merè internus sit, per aliqua, quibus se prodit exterius, cognosci possit in avaris, ambiciosiis, luxuriosis, vel aliis sæculi amatoribus; poterit pariter amor Dei, & existentia fidei, spei, & charitatis cognosci in iis, in quibus in actus exterius erumpunt. Hoc idem probat illud in *Epist. Jacobi 3. Quis sapiens, & disciplinatus* (benè quoad mores instructus) *inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam. Et cap. 1. dixerat. Religio munda, & immaculata apud Deum, & Patrem, hæc est; visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo*: seu à vitiis sæcularium hominum, quibus vivere, & conversari cogimur, & cum quibus in vitiis communicare, vel non, operationibus externis innotescit.

§. I.

Signa Fidei heroicæ.

Fides Theologica sumpta pro actu, est firmus assensus iis præstitus, quæ Deus revelavit, & Ecclesia proponit; accepta verò pro habitu, est habitus à Deo per se infusus adjuvans intellectum ad credendum firmiter, & super omnia res à Deo revelatas, & ab Ecclesia propositas.

2. Cujus actus alii sunt elicit, & alii ab eadem imperati. Eliciti sunt assensus interni, quibus mente firmiter assentimur Mysteriis revelatis, & ab Ecclesia propositis. Imperati verò, alii sunt proprii ipsius virtutis fidei, ut ex-

terna fidei confessio, ore, scripto, vel nutibus facta, juxta illud ad *Rom. 10. Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*. Alii sunt cæterarum virtutum, quos fides imperat, seu regulat, vel dirigit. Omnes enim cæterarum virtutum actus essentialiter pendunt à fide, ut sint salutare, & ad salutem æternam consequendam idonei: *sine fide enim impossibile est*, inquit Apostol. ad *Heb. 11. placere Deo*: hoc est, operari, ut oportet in ordine ad salutem, & propter finem supernaturalem.

Hinc fides à *Trid. sess. 6. cap. 8. de justif.* dicitur, *fundamentum, & radix omnis justificationis*. Eam D. Augustinus de *prædest. sanct. cap. 7.* appellat, *ædificii spiritualis fundamentum*; & Joannes Chrysostomus *homil. 37. in Joan. Matrem bonorum operum*.

3. Est fides lumen, & regula proponens objecta, in quæ actus supernaturales virtutum debent tendere. Ipsa proponit Deum esse nostrum supernaturalem ultimum finem, juxta illud *Apo-calypt. cap. 1. Ego sum principium, & finis*. In quem omnes hominis actiones referri debent, *1. ad Corinth. 10. sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*. Cujus possessio omnem appetitum hominis explet, *psalm. 1. Satiabor, cum apparuerit gloria tua*. Et D. Augustinus *lib. 1. confess. cap. 1. Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te*.

4. Elicit proprios actus 2. *Paralip. 20. Credite Domino Deo*. Marci ult. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit*. Joan. 3. *Qui non credit, jam judicatus est, & frequenter alibi*.

5. Imperat actus spei, *psal. 4. Sperate in Domino*. *Psalm. 36. Spera in Domino, & fac bonitatem*. *Psalm. 61. Sperate in Domino omnis Congregatio populi*. Ipsa dicitur substantia rerum sperandarum, ad *Heb. 11. quatenus est ostensiva eorum,*
in

in quæ spectendit: nonnisi enim per fidem innotescit, quod spes à Deo expectare debet.

6. Imperat actus charitatis in Deum, & proximum. Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum, hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum simile est huic, diliges proximum tuum sicut te ipsum.*

7. Imperat dilectionem inimicorum. Matth. 5. *Diligite inimicos vestros: Benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.*

8. Dicitur, dirigitque actus virtutum moralium. Proverb. 4. *Posside prudentiam.* Psal. 14. *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? &c. & operatur iustitiam.*

1. Petri 5. *Cui resistite fortes in fide..... sobrii estote, & vigilate.* Ad Galat. 5. *Fructus spiritus &c. Mansuetudo, modestia, continentia, castitas.* 1. Petri 5. *Humiliamini sub potenti manu Dei, & similia in sacro textu repetuntur.*

9. Dicitur esse orandum. Matth. 26. *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* Ad Coloss. 4. *Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione.*

10. Dicitur opera carnis esse impedimentum ad consequutionem gloriæ. Ad Galat. 5. *Manifesta sunt opera carnis: quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia &c. qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.*

11. Dicitur opera consiliorum Evangelicorum, Matth. 19. *Si vis perfectus esse vade, & vende, quæ habes, & da pauperibus.* Ibi, sunt Eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter Regnum Cælorum.

Dicitur opera supererogatoria. 1. ad Corinth. 9. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Ad Galat. 5. *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis.*

Fide tandem Divina credimus Deum

revelasse Sacram Scripturam, in qua continentur, quæ Deus præcepit, & consuluit, quæ sunt necessaria, & utilia ad æternam salutem assequendam. Hinc per sincerum eorum implementum discurretur ad concludendum habitum fidei, communis, vel heroicæ, juxta conditionem operantium.

12. Innotescit sanè fides per actus virtutum, quos ipsa dirigit, vel imperat, juxta illud Ecclesiastici 32. *Qui credit Deo, attendit mandatis.* Psalm. 77. *Attendite, popule meus, legem meam, inclinate aurem vestram in verba oris mei.* Matth. 7. *Omnis, qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti.* Jacob. Epist. Canon. inquit, *Fides sine operibus mortua est..... Ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.* Fides itaque sine operibus est fides vana, inanis, & infructuosa possessori suo, non enim potest sine operibus salvari: Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum; sed factores legis justificabuntur; ad Rom. 2. *sed fides, quæ salvat, est fides, quæ per charitatem operatur, ad Galat. 5.* Hoc est, quæ charitate, veluti anima informatur, & semper efficax, & viva commonstratur per dilectionem erga Christum. Ita Apost. ad Hebr. 11. commendat Sanctos Patres, qui per fidem noverunt, quæ erant operaturi, & directione fidei illustres, præclaris gestis claruerunt, ut observat etiam D. August. lib. 83. qq. 9. 76. de quo n. 36.

Innotescit, si, quæ agenda proponit, non negligentur. Audiatur S. Fulgentius serm. de Confessorib. super illa verba Lucæ 12. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris: ibi. Ardent verò lucernæ fidelium, dum rectæ fidei regulam servant: hanc verò custodiunt, dum terrena contemnunt, & Cælestia concupiscunt: dum solliciti pacem custodiunt: dum se invicem diligunt: dum mutuo se honore præveniunt: dum mansuetudine cordis, & humilitate proficiunt:*
dum

dum misericordiae opera libenter, atque hilariter faciunt: dumque in operibus bonis, non hominibus, sed Deo placere contendunt. Hæc opera sunt fructus fidei, quatenus quis fide divina instructus ex ejus directione, & dictamine in ipsa prorumpit.

§. Fides Theologica communis.

13. Quare fides Theologica in gradu communi sensibilibus signis dignoscitur. I. Credendo firmiter, & super omnia, quæ Deus revelavit, & ab Ecclesia proponuntur credenda. Credere verò contingit, vel explicitè, cum in se ipsis distinctè creduntur; vel implicitè, cum creduntur contenta in aliquo uno; ut credo, quæ Ecclesia credit: vel, Ecclesia credenda proponit.

14. II. Per externam, sinceramque eorum Confessionem, quæ internè creduntur; quia fides docet ad Rom. 10. *Oris Confessio fit ad salutem.*

15. III. Ex integra totius legis Christianæ observantia, quia factores legis iustificabuntur, ad Rom. 2.

16. IV. Ex frequenti usu Sacramenti Pœnitentiæ, in quo remittuntur peccata, ut fides ostendit, Trident. sess. 14. cap. 1. de pœnit.

17. V. Ex Devota Missæ Celebratione, & frequenti Sacramenti Eucharistiæ perceptione, in quo totus, & integer Christus continetur. Tridentinum sess. 13. cap. 3.

18. VI. Ex perfecta subiectione ad Romanam Ecclesiam, ejusque Caput, Romanum Pontificem in iis, quæ pertinent ad salutem. Ipsa enim est columna, & firmamentum veritatis. I. ad Timoth. 3. Et Pontifex est caput visibile Ecclesiæ, & Pastor ovium. Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram, ædificabo Ecclesiam meam. Joann. ult. Pasce oves meas.

19. VII. Ex propagatione Fidei, aut efficaci desiderio ipsam propagandi ex-

tra manifestato, cum dispositione, & præparatione animi exponendi se omni damno, & periculo, etiam vitæ. Act. 20. Ecce ego alligatus (loquitur Paulus) spiritu, vado in Jerusalem, quæ in ea evenitura sunt mihi ignorans, nisi quod Spiritus Sanctus per omnes Civitates mihi protestatur dicens, quoniam vincula, & tribulationes Hierosolymis me manent; sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosiores, quam me, dummodò consummem cursum meum, & ministerium verbi, quod accepi à Domino Jesu, testificari Evangelium gratiæ Dei.

20. VIII. Ex defensione fidei, & Doctrinæ Catholicæ, I. ad Timoth. 16. Deposita custodi: hoc est, thesaurum sanæ, & Sacræ Doctrinæ, intelligentiæ Scripturarum, & Mysteriorum fidei.

21. IX. Ex timore Dei juxta illud Proverb. 23. In timore Dei esto tota die.

X. Ex zelo speciali salutis animarum, dictante fide, I. Joan. 3. Et nos debemus pro fratribus animas ponere.

22. XI. Ex horrore peccati, quia, qui facit peccatum ex diabolo est, ibi Joan. Fili, quasi à facie colubri, fuge peccatum. Ecclesiast. 21.

XII. Ex pœnitentia de peccatis, quia fides, Matth. 3. dictat fructus dignos pœnitentiæ.

23. XIII. Ex maceratione carnis, per jejunia, cilicia, vigilas, flagellationes, similesvè austeritates, ne caro concupiscat adversus spiritum. I. ad Corinth. 9. Castigo corpus meum (per jejunia, vigilas, flagella, multis incommodis afficio fame siti &c.) & in servitutem redigo: & mihi subiectum est.

24. XIV. Ex assiduo studio orationis. Fides enim dictat, Deum esse orandum. Eccles. 50. Orate Deum omnium. Matth. 6. Cum oratis dicite: Pater noster.

25. XV. Ex supremo patriæ cultu erga Deum, quo fides eum colendum proponit. Exodi 20. & Apocalypsis 19. Deum ora.

26. XVI.

26. XVI. Ex invocatione, & adoratione B. M. Virginis, & Sanctorum. Fides enim docet Sanctis cultum exhibendum. In Nicæno II. act. 6. hæc sunt: *Cum timore Dei omnia agamus, postulant intercessionem incontaminatæ Deiparæ, & semper Virginis Dominae nostræ Mariæ. Item Sanctorum Angelorum, omniumque Sanctorum.* Idem in Triden. sess. 25. in *Decret. de invocatione, & Venerat. Sanctorum.*

27. XVII. Ex patientia in tribulationibus, & adversis. Fides enim ad patientiam inclinatur, dicente Jacobo in sua Epist. cap. 1. *Probatio fidei vestrae patientiam operatur; seu probatam facit vestram fidem, charitatem, & constantiam in bono, & ad Heb. 10. Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis repromissionem.*

XVIII. Ex humilitate, & vili æstimatione sui. Nam fides divina humilitatem, & sui contemptum, ac abjectionem proponit: *Ecclesiast. 3. Quanto magnus es, humiliare te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam. Matth. 11. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Ad Colos. 3. Induite vos, sicut electi Dei, Sancti, & dilecti &c. humilitatem.*

28. XIX. Ex titulo subveniendi proximo, etiam in temporalibus. Nam fides ostendit proximis esse subsidia quoque temporalia impendenda, ibi *Apost. Induite vos viscera Misericordiæ. 1. Joan. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?*

Huiusmodi actus, cæteraque bona virtutum opera ob finem supernaturalem elicitæ sunt fidei Divinae argumentum, cujus sunt effectus, & fructus, ei que tribuuntur, tamquam regulæ, quæ objecta proponit, ipsosque actus dirigit, & insinuat.

§. Fides heroica.

29. Quoties enunciati actus promptè, expeditè, tanta alacritate crebrò, & frequenter supra communes regulas producuntur, ut in admirationem rapiant, & venerationem erga operantem excitent, habitum fidei in heroico gradu demonstrant: argumentum enim christianæ heroicæ, ut dictum est cap. priorum. 10. & patet ex *Bulla Canoniz. S. Didaci inter illas Sixti V. la 82. sunt admiratio, & veneratio: propterea heros in fide dicendus, qui propter actus ipsius, vel in seipsis, aut in effectibus maximam apud fideles venerationem, & admirationem obtinet.*

30. Qui itaque non solum attendit necessariis, sed etiam utilibus, & supererogatoriis ad salutem; non tam præcepta, quam, vel singula, vel aliqua ex consiliis fideliter implet: Deum, & proximum diligit, non modò, quando lex urget, verum ferè semper, & in quovis opere: non modò inimicum ferventer diligit, sed obsequia amabilia, etiam non debita præstat: Sacramentis Pœnitentiæ, & Eucharistiæ utitur tempore, non tam à lege præscripto, quam frequentissimè, & maximæ devotionis affectu ad illa accedit: Studio orationis ferventissimè incumbit: carnem supra ordinarias regulas austeritatibus castigat, macerat, & affligit, ne Spiritum à Cœlestium contemplatione dimoveat: & tandem ex amore Christi, & intendens placere Deo, exercitiis eorum speciali diligentia, ad quæ non tenetur, promptè, & delectabiliter occupatur; hic inquam est plane fide heroica præditus, à qua speciali motione Spiritus Sancti ad ea media assumenda in ordine ad procurandam salutem, & obtinendum finem supernaturalem dirigitur, & excitatur. Quo enim

enim ferventior, & ardentior est fides, eò præstantiora sunt opera, quæ ex ejus directione procedunt.

31. Hoc probat Apostolus *ad Heb. 11.* ubi eximia opera à Sanctis Patribus edita, ut Deo placerent, tribuit fidei: sic ardentior, & intentior fides, quæ fuit in Abel, quàm in Caino, illum excitavit, ut plurimam (hoc est, meliorem, & præstantiorem) hostiam Deo offerret, quàm Caim; ibi *ver. 4.* Henoch pariter ob eximiam suam fidem, & fidei conformem morum innocentiam, & sanctitatem vitæ, qua Deo placuit, translatus est, ibi *ver. 5.* Fide impulsus Abraham, & credens firmiter, Deum posse Isaacum sacrificatum (in quo sibi promissa erat clarissima posteritas) à mortuis suscitare, accinxit se ad illum immolandum; in quo prompta ejus obedientia fit nota, & in exemplum non tam ipsa, quàm fides in heroico gradu proponitur, ibi, *v. 17.* ubi quàm plurima alia recenset à fide dictata, & à viris sanctis fortiter tolerata, ut meliorem invenirent resurrectionem, intentione nimirum æternæ beatitudinis.

32. Et indè constat, quod quò intensior est fides, eò majora, & mirabiliora sunt opera, quæ dirigit, & ad æternam salutem conducunt, ac in obsequium Altissimi exercentur. Majorque est præsentium contemptus, major in adversis patientia, & major in tribulatione lætitia, ingensque bonorum operum gaudium: nam fides docet, momentaneum, & leve tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis, 2. *ad Corinth. 4.*

Hoc lumine, & fidei magisterio tot viri Sanctissimi legis observantiæ addiderunt supererogatoria virtutum exercitia, & quidem præclara, & miranda, prout referunt, qui ipsorum gesta scripserunt. Et legi possunt in ipsorum vitis, ac in Bullis Canonizationum, quæ habentur in Bullario. Heroicis

quorum operibus ipsorum fides heroica cooperabatur, ut D. Jacobus cit. *Epist. cap. 2.* scripsit de fide Abraham, *v. 22.*

Undè patet, quòd eligere excellentia media, quæ superent communem modum operandi, in ordine ad placendum Deo, & securius obtinendam salutem, est signum heroicæ fidei, quatenus hæc ex speciali dono Spiritus Sancti, veluti clarè, & distinctè penetrans (licèt semper obscure) summam Dei amabilitatem, & superexcellentiæ cœlestis beatitudinis non operibus ordinariis contenta, sed extraordinarios, sublimesque virtutum actus proponit, & in eum finem dirigit operantem.

33. Verùm hìc observandum. I. Ad inferendam fidem in gradu heroico, opus non esse, ut quis pro quovis momento in enunciatis actibus se exerceat, sed sufficit, quòd in multis sit frequens, & in eos dictis qualitatibus laudatis exeat. Circa aliquos verò satis est, quòd aliquoties, & cum fert occasio, ac secundum conditionem personæ se occupet, dummodo virtualiter, & in præparatione animi ad omnes sit paratus, & promptus. Quod profectò colligendum est ex genere vitæ, & prærogativa operationum, quas fervore spiritus à terrenis avulsus propter Christum producit. Ex eo enim prudentissimè præsumitur, quòd cæteros variter actus cum assertis qualitatibus eliceret, si oblata fuisset occasio.

34. II. Quæ sunt signa spei, & heroicæ charitatis, fidei quoque heroicæ tatem comprobare: non solum, quia à fide diriguntur, verùm etiam, quia virtus, quæ est in voluntate, supponit semper in eodem gradu virtutem directivam in intellectu, in quo est fides, sine qua esse non possunt spes, & charitas in voluntate, dicente Aug. in *Enchirid. cap. 8.* Nec amor sine spe est, nec sine amore spes, nec utrumque sine fide.

35. III. Operationem virtuosam à fide heroica dictatam debere esse ob finem supernaturalem juxta dicta *cap. cit. nu. 2.* Is verò propter hujusmodi finem operatur, qui, vel explicitè, & actualiter cogitat de illo, vel, ad ipsum advertit implicitè, & interpretativè, volendo nimirum, quod ad talem finem ducit, licèt de illo actu non cogitet, sed aliàs frequenter actu de illo cogitavit; prout verificatur de habituatis ad operandum propter eundem finem. Quin etiam, dum quis actus virtutis à fide dictatos elicit, reputatur implicitè, & in præparatione animi operari propter illum, quatenus paratus est respondere, in eum operationes dirigere, quem fides dictat esse ultimum finem.

Possent hic adnotari regulæ, quibus valerent discerni veræ à falsis revelationibus, quæ privatis personis asseruntur factæ; quod omittimus, cum opportunior locus agendi de hac re sit *tit. 3. cap. 3. art. 3.*

36. Omitti tamen non debet, quòd fides formata ea est, quæ in eodem subiecto conjungitur cum gratia Sanctificante, quæ est forma, qua virtutes perficiuntur, & valorem recipiunt, ut sint meritoria de condigno, ut ex §. 3.

Item, quòd fides viva ea est, quam comitatur mandatorum observatio, sine qua mortua est juxta illud Jacobi *Epist. canon. cap. 2. fides sine operibus (charitatis) mortua est.* Illa verò accedente, dicitur fides, quæ per charitatem operatur ad *Galat. 5.* quæ nimirum præcepta implet, & pia opera facit. De qua dixit D. Augustinus *serm. 53. de verb. Evangel. Matth. 5. cap. 10. n. 11.* *Ista fides discernit à fide dæmonum, discernit ab hominum flagitiosis, ac perditis moribus.* Cui comites sunt spes, & charitas, ubi ibi S. Doctor: *Fides, inquit, quæ per dilectionem operatur, sperat, quod Deus pollicetur, & infra. Adest, & charitas*

(quæ est comes fidei) qua desideramus, qua perungere conamur, qua inardescimus, qua esurimus, & sitimus..... Tolle fidem, perit, quod credis; tolle charitatem, perit, quod agis; in quantum, licèt opus sit bonum, non est tamen meritorium de condigno vitæ æternæ.

Ideò nunquam de heroicitate fidei censetur sufficienter constare, nisi comprobetur, & charitas, quæ est vinculum perfectionis, ex dicendis §. *cit.*

§. I I.

De Signis Spei heroicæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Spes est divinæ dilectionis fundamentum.
- 2 Spes pro habitu, & actu accepta.
- 3 Spes est expectatio beatitudinis.
- 4 Spes est in voluntate.
- 5 Deus amabilis est amore amicitiae, & concupiscentiae.
- 6 Deus, ut possidendus per visionem, & amorem, est objectum spei.
- 7 Spes includit firmitatem.
- 8 De quo viri sancti timuerunt.
- 9 Merita nostra sunt Dei dona.
- 10 Actus formalis, & virtualis spei.
- 11 Virtus inclinans ad finem, inclinat ad media.
- 12 Spei communis proprietas.
- 13 Spes heroica excedit communem ex alacritate operandi.
- 14 Heroica spes Job.
- 15 Et illa Abrahamæ.
- 16 Et illa Tobiae.
- 17 Spes heroica commendatur à D. Petro.
- 18 Sperans spe Theologica non dubitat.
- 19 Spe roborati sancti mirabilia patraverunt.
- 20 Spes heroica incommoda tolerat, ad 24.
- 25 Spes heroica supra communem, quid importet, ad 26.

- 27 Spes septem Fratrum Machabæorum.
- 28 Spes Divi Stephani.
- 29 Spes Martyrum.
- 30 Fervens oratio signum spei Theologicæ, ad 31.
- 32 In Symbolo, & oratione Dominica proponuntur, quæ speranda sunt.
- 33 Faculatoriæ preces signum spei heroicæ.
- 34 Spes heroica temporalia contemnit.
- 35 Heroes de se demissimè sentiunt.
- 36 Ceteros humiliter vinct.
- 37 Spes imperat media ad vitam æternam conducentia, ad 39.
- 40 Constans, & assiduus timor offensæ Dei arguit spem heroicam.
- 41 Timor mundanus, qui?
- 42 Servilis, alter serviliter serviens, alter servilis de materiali.
- 43 Timor latè servilis bonus, & n. 51.
- 44 D. Augustino notus uterque timor, ad 45.
- 46 Timor latè servilis procedit à spe.
- 47 Timoris filialis natura.
- 48 Timor initialis timet culpam, & pœnam.
- 49 Perfectis non repugnat timor gehennæ.
- 50 Charitas pellit timorem mundanum, & serviliter servientem.
- 51 Timor pœnarum gehennæ à Patribus commendatus.
- 52 Heroicæ perfectioni non repugnat sperare beatitudinem, ad 55.
- 56 Actus spei sunt utiles ad conservandam charitatem.
- 57 Actus spei Theologicæ non sunt mercenarii.
- 58 Perfecti suum interesse referunt in Deum.
- 59 Sperare Deum sibi non est, uti fruendis.
- 60 Puritas heroicæ charitatis spem non excludit.
- 61 Spes, & Charitas non identificantur.
- 62 Spes viva, & mortua.

1. **F**ides à Divo Paulo ad Heb. 11. dicitur, *substantia rerum sperandarum*, quatenus ipsa ostendit speranda; non enim spes potest de supernaturalibus haberi, nisi credantur, per Aug. in Enchirid. cap. 8. *Quid autem sperari potest, quod non creditur?* Ita de spe videtur dicendum, quòd sit divinæ dilectionis fundamentum, quatenus disponit ad diligendum Deum amore charitatis. Nam per D. Thomam 2.2. q. 18. art. 8. in corp. *Spes introducit ad Charitatem, in quantum aliquis operans remunerari à Deo, accenditur ad amandum Deum, & servandum præcepta eius.*

Et prius S. August. in Psalm. 114. n. 1. dixit, *spes solet accendere dilectionem: & infra. Manent hæc tria, Fides, Spes, & Charitas. Quia credidisti, sperasti, quia sperasti, dilexisti: tr. 83. In Joan. num. 3. Itaque ubi dilectio est, ibi necessario fides, & spes. In Enchirid. cap. 114. inquit. Ex ista fidei confessione, quæ breviter symbolo continetur, nascitur spes bona fidelium, cui charitas sancta comitatur. Et serm. 53. de verb. Matth. 5. cap. 10. n. 11. Necessè est, ut, in quo est fides, quæ per dilectionem operatur, speret, quod Deus pollicetur. Sine spe enim futuræ gloriæ, & præmiorum, nemo observaret Dei præcepta. (Quorum observantia est signum dilectionis Dei per dicenda, §. sequen.) Sed serviret suis concupiscentiis, juxta phrasim Theodoret in cap. 11. Epist. ad Heb. ad ea verba; Oportet credere, quod Deus inquirentibus remunerator sit: ibi: Qui enim non hæc ita habere crediderit, virtutis labores non sustinet; Neque enim agricola in agro colendo, sudores toleraret, nisi se laborum fructus relaturum speraret.*

Hinc enim patet spem in suo ordine concurrere ad reddendum hominem sanctum, & Deo gratum, dicente Apost. ad Roman. 8. *Spe salvi facti sumus. Et Triden. sess. 6. de iustif. cap. 6. spem statuit disponere ad justificationem.*

2. Spes christiana aliquando sumitur pro habitu, 1. *ad Corinth.* 13. *Nunc autem manent, Fides, Spes, & Charitas*; manere autem est proprium habituum, & non actuum, qui statim transeunt, & describitur: *Est virtus per se infusa adjuvans hominem ad actus spei.*

3. Interdum accipitur pro actu sperandi, *psal.* 93. *Factus est Deus meus in adjutorium spei meae.* Soletque à Theologis describi: *Est expectatio beatitudinis cum firma fiducia ex Dei gratia, & nostris meritis.*

Dicitur. *Expectatio*, hoc est, desiderium efficax, & volitio boni infiniti, quatenus nobis est bonum.

Observandum est, nos bonum amare amore concupiscentiæ, quatenus nobis bonum, & conveniens est: desideramus verò, quatenus hoc idem bonum nobis conveniens absens est. Expectamus autem, seu efficaciter desideramus, aut concupiscimus, seu speramus, quia judicamus nobis futurum. Speramus verò spe Theologica, fide divina credentes nos affecuturos Deum bonum nostrum, si benè operamur, servantes mandata Dei. Quia enim efficaciter illum consecuturos intendimus bonis operibus vacamus. Nam agens liberum prudenter propter finem operans, spem finis habet, vel, finis consequutionem intendit: aliàs media opportuna non eligeret.

4. Spes est in voluntate, ut in subiecto immediato ex D. Thom. 2. 2. q. 18. art. 1. in corp. & Scoto in 3. dist. 26. Unde spes non in opinione ponitur, sed in desiderio efficaci boni infiniti, quia speranti bonum est, si ei bonum non esset, illud non expectaret.

5. Considerandum, quòd Deus, quia infinitum bonum in se, amabilis est præ cæteris amore amicitiae, & charitatis; quia verò est, etiam bonum nostrum, amabilis est amore concupiscentiæ, & spei, seu sub hoc motivo

formali, *quia nobis bonus*, prout eum amat spes.

6. Dicitur *Beatitudinis*, quia Deus, ut est beatitudo nostra, seu Deus possidendus per visionem, & amorem est excellentissimum bonum, & primum objectum, quod sperare debemus à Deo promissum, juxta illud Gen. 15. *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Matth. 5. *Exultate, quoniam merces vestra copiosa est in Cælis.* Psal. 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Auxilia verò supernaturalia sunt objecta secundaria spei, sicut, & bona temporalia, quæ in ordine ad beatitudinem speranda sunt. Hæc etiam Dominus noster Jesus Christus nos à Deo postulare, & proinde sperare docuit in Oratione Dominica, quia, ut loquitur D. Augustinus in *Enchiridion* cap. 114. Ea ad spem pertinent, quæ Oratione Dominica continentur Ideò non nisi à Domino Deo petere debemus, quidquid speramus nos, vel benè operaturos, vel pro bonis operibus adepturos.

7. Dicitur *cum firma fiducia*; Nam spes includit certitudinem, & firmitatem consequendi beatitudinem; ut ex Apost. ad Heb. 6. *Si fiduciam, & gloriam spei usque ad finem firmam retineamus.* Et cap. 6. *Vocat spem Anchoram animæ firmam, & tutam.* Spes enim supponit fidem, qua certò creditur, quòd Deus implet promissa, cum sit fidelis, 1. *ad Corinth.* 1. & non mentitur. Epist. ad Titum cap. 1. & daturus sit vitam æternam servanti legem, si vis ad vitam ingredi serva mandata, de quo sumus absolute certi. Certitudo verò consecutionis est conditionata, si iuste certaverò: si perseveraverò usque in finem. Quia itaque ex parte nostræ cooperationis possunt plures defectus occurrere, quibus divinæ promissionis effectus impeditur, ideò Apostol. ad Philipp. 2. monet, ut cum metu, & tremore operemur nostram salutem.

Dices.

Dices. Viri, etiam perfecti sperant, & tamen timent de propria salute; ut patet in D. Hilarione, qui in extremis laborans, sic suam animam alloquebatur. *Egredere, quid times?*

8. Resp. Nec Hilarion dubitavit, neque alii sperantes dubitant de fidelitate Dei promittentis dare beatitudinem bene operantibus; super quo cadit firmitas spei, sed dubitant de facto proprio, an posuerint media, propter quæ Deus promisit gloriam conferre: Notum eis est, *quod septies cadit justus*, Proverb. 34. Quod David psalm. 18. dixit. *Delicta quis intelligit? & orabat: ab occultis meis munda me, Domine.* Quod Paulus, 1. ad Corinth. 4. scribit: *Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc iustificatus sum; qui autem iudicat, Dominus est*, ideò timent & tremunt, ne gravi aliquo, & occulto delicto irretiti, ex hoc mundo discedant. Unde sine revelatione nullus potest esse absolutè certus de sua salute, ut definit Trid. cap. 12. sess. 6. de iustificatione.

9. Dicitur ex Dei gratia, & nostris meritis, quia merita nostra cum viribus gratiæ elicitæ requiruntur ad affectionem Beatitudinis. Quoniam verò sine adiutorio divinæ gratiæ (quod per merita Christi nobis confertur) nihil possumus ad salutem conducens, juxta illud Joan. 5. *sine me nihil potestis facere*; & in iis, quæ possumus, & volumus, longè potiores sunt partes gratiæ divinæ, quàm voluntatis humanæ; ideò absit, ut Christianus in se ipso confidat, vel gloriatur, & non in Domino, cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona, per Trid. loc. cit. cap. 16. Et Aug. in Enchirid. cap. 107. ait, *ipsa hominis bona merita sunt Dei munera.*

10. Actus formalis spei, est ipse actus internus voluntatis, quo quis beatitudinem adipisci desiderat, & à virtute spei elicitive procedit. Actus verò vir-

tualis elucet in exercitio actuum aliarum virtutum: ad quos spes concurrat imperativè, inductivè, & directivè, quatenus ad eos inclinat virtute desiderii, quo efficaciter beatitudinem optat. Et propterea ipsi virtutum actus dicuntur actus externi spei, quia per eos quis explicat se sperare, & desiderare vitam æternam.

11. Considerandum est, quòd virtus inclinans ad finem, inclinat, etiam ad applicationem mediorum, amorque ipsius finis ab illa procedens movet sensibiliter ad applicanda media. Non enim seriò censeremur de nostra salute solliciti, nisi orationibus, & piis operibus incumberemus; illis enim promissa est vita æterna; neque in ipsa intenti essemus, nisi spe ipsa incitati. Agricola nunquam terram coleret, nisi fructus speraret sui laboris. Nec viator prolixi laboris iter subiret, nisi speraret ad desiderata loca pervenire. Unde dixit Aug. serm. 158. de verb. Apostol. ad Rom. 8. cap. 8. ibi. *Ipsa spes peregrinationi necessaria est; ipsa est, quæ consolatur in via. Viator enim, quando laborat ambulando, ideò laborem tolerat, quia pervenire sperat. Tolle illi spem perveniendi, continuo franguntur vires ambulandi.*

§. Spes communis, & heroica.

12. Spes communis adjuvat, & inclinat ad primariò sperandam vitam æternam. Psalm. 7. *Dominus spes mea.* Joelis 3. *Dominus spes populi sui.* Ad Titum 1. *In spem vite æternæ.* Cap. 2. *Expectantes beatam spem.* Cap. 3. *Heredes sumus secundum spem vite æternæ.* Et alia passim occurrunt, in quibus gloria, seu Deus possidendus per visionem, & amorem dicitur spes, seu res, quæ principaliter speratur.

Item, inclinat secundariò ad speranda auxilia supernaturalia, & bona temporalia in ordine ad vitam æternam.

Psalm. 12. In Misericordia tua speravi : psal. 17. Protector est omnium sperantium. Psalm. 21. Speraverunt, & liberaſti eos : psalm. 27. In ipſo ſperavit cor meum, & adjutus ſum : psalm. 144. Oculi omnium in te ſperant, Domine, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno, aperis manum tuam, & impleſ omne animal benedictione.

13. In hoc verò ſpes heroica excedit communem, quod ex ſpeciali motione, & dono Spiritus Sancti continuo, & pro quavis occasione inclinatur ad illa ſperanda, & expectanda; quinimò in ipſo actus ſperandi cum alacritate, ita operatur, quaſi firmiſſimè teneat ad futurum auxilium, & illud, quod petitur, quamquàm duris paſſionibus, quiſurgeatur, & tribulationibus gravetur. Hæc ſpes fuit in Davide, qui *psalm. 26. docuit in maximis periculis maximè fidendum Deo, & anhelandum ad vitam æternam: Dominus, ait, illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum: Si exurgat adverſum me prælium, in hoc ego ſperabo.*

14. Heroicam ſpem oſtendit Job. *cap. 13. illis verbis. Etiaſi occiderit me (Dominus) in ipſo ſperabo, hoc eſt, nec impedimento mihi erunt præſentis vitæ ærumnæ, nec mortis pericula, quin mentem ad Cœleſtia erigam, & à Deo ſolatium hic, & in futura vita æternam beatitudinem expectem.*

15. Hæc ſpe roboratus Abraham ex Dei gratia, & divina promiſſione firmiſſimè ſperavit, quod ſecundùm naturæ vires erat impoſſibile, ait Paulus *ad Rom. 4. contra ſpem (naturæ, ſeu naturalis potentiæ generativæ) in ſpem credidit (gratiæ, & divinæ potentiæ) ut fieret Pater multarum gentium &c.* Certiſſimam fiduciam concepit, quòd (eſtò unicum filium ſacrificaret, & tam ipſe, quàm Sara ad generationem eſ-

ſent naturaliter propter ætatem inepti) ſibi obventura erant à Deo promiſſa, cum Deus potens eſſet, & filium mortuum reſuſcitare, & ex ſterili fœcundam efficere.

16. Hæc ſpe claruit Tobias, de quo ait textus *Tobiæ 2. Parentes, & cognati ejus (ſecuta ipſius cæcitate) improperabant vitam ejus, dicentes: ubi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas, & ſepulturas faciebas? Et Sanctus vir increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui. Quoniam filii Sanctorum ſumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo. Cum verò ipſius uxor proſequeretur, ibi: Maniſte vana facta eſt ſpes tua, & eleemoſynæ modò apparuerunt; Tobias cap. 3. Spe firmiſſima confortatus ingemuit, & cœpit orare cum lachrymis, dicens..... Nunc Domine, memor eſto mei, & ne vindictam ſumas de peccatis meis, neque reminiſcaris delicta mea, vel parentum meorum. Hæc firmiſſima ſpe ferventer orans obtinuit, quæ ſperaverat. Sara uxor filii à Dæmone liberata eſt; cap. 8. Ipſe viſum recepit, cap. 11. ejusque filius valde ditatus eſt, cap. 14.*

17. Hæc eſt illa ſpes, quæ commendatur à D. Petro *Epist. 1. cap. 1. per hæc: Propter hoc ſuccincti lumbos mentis veſtræ (hoc eſt, coercitis rectæ rationis cingulo paſſionibus animi, contemptis omnibus mundi illecebris, minis, odiis, perſecutionibus) ſobrii perfecte ſperate in eam. (Gloſ. ord. ſecuri expectate) quæ offertur vobis gratiam cœleſtis hereditatis; ſeu gloriam æternam, quia gratia Dei vita æterna, ad Rom. 6.*

18. Quapropter proprium ſpei heroicæ eſt, ut habentem inclinet ad firmiſſimè continuo expectandam vitam æternam, ac ad promptè, & cum alacritate propter eam operandum inflammet; ac ita habentem in expectatione firmat, ut, quacunque, etiam duriffi-

ma necessitate urgente, nec titubet, nec viribus frangatur, sed stabilis, & immutabilis sit in spe obtinendi opportunum auxilium, prout Deus expedire cognoscit, & in bonis operibus sit efficax; & ex hoc ad primum ipsius signum discurratur.

19. Hac firmissima spe sancti viri miraculis claruerunt. Nam, vel mortuos ad vitam revocarunt, vel incurabiles morbos sanarunt, vel siccis pedibus, mare, & flumina, solo pallio supposito, transierunt, aliavè miranda Deus per eos patravit. Ad quæ planè nunquam ipsi se accinxissent, nisi heroica spe roborati, ac lumine edocti de certo illorum eventu à Deo præstando; aliàs Deum tentassent, temerè ad opus miraculorum procedentes, & exponentes se periculo, quòd à circumstantibus iriderentur. Quod quàm sit absurdum id asserere obvium est.

20. Secundum signum est, omnia adversa, & incommoda quæque imperterrita constantia cum jucunditate, delectabiliter, & promptè, propter æternam vitam tolerare. Esse in adversis propter æternam salutem in Deo sperandum; dictat spes omnibus fidelibus communis, & frequentissimè proponitur in Sacro textu. Psalm. 55. *In Deo speravi, non timebo, quid faciat mihi homo.* Job. cap. 19. *Recensitis afflictionibus, & calamitatibus, quibus premebatur per hæc: Scio, quòd Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum..... Reposita est hæc spes mea in sinu meo.*

21. Nahum cap. 1. legitur: *Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se;* hoc est, amat, charos habet, protegit, & propugnat sperantes, & confidentes in se.

22. Ad Rom. 5. Paulus scribit: *Tribulatio patientiam operatur, patientia pro-*

bationem, probatio verò spem, spes autem non confundit; hoc est, tribulatione acquiritur patientia: patientia probationem producit, dum servos Dei lento probationis igne reddit probatos, & à vitiosis affectibus purgatos: Nam, ut habetur Ecclesiast. 2. *In igne probatur aurum, & argentum: homines verò receptibiles* (idest grati Deo) *probantur in camino humiliationis, idest, adversitatis, & afflictionis, quibus deprimuntur, & humiliantur. Probatio verò spem inducit, quatenus ex probatione, & constantia in afflictionibus spes firmior, & securior redditur:* Nam cap. 3. *Deus probavit illos, & invenit dignos se. Spes autem non confundit, quia non fallit Sperantem re sperata, si benè perseveranter vixerit.*

23. Hinc Augustinus *serm. 106. de verb. Evang. Lucæ 11. cap. 5. dixit. Spes ad hoc nos adhortatur, ut præsentia contemnamus, futura expectemus..... In illa ergo, quæ non videntur extendere spem tuam.*

24. Nec finis esset, si tam veteris, quàm novi testamenti oracula, & Patrum auctoritates percensenda forent, quæ expressissimè commendant, propter spem vitæ æternæ esse hic sustinenda patienter mala, & facienda bona.

25. Ideò supra communem spem, spes superexcellens, & heroica hoc importat, ut vi specialis doni, & motionis Spiritus Sancti excitet, & moveat ad invicta constantia cum jucunditate, & gaudio perferenda incommoda, & quævis adversa propter vitam æternam. Hoc probat illud Apostoli ubi supra ad Rom. 5. *Gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei* (seu filiis Dei præparatæ) *sed non in hoc tantum, sed, & gloriamur in tribulationibus, quas in hac vita patimur, & per quas nos oportet ad futuram gloriam pervenire.* Nam per tribulationes omnibus membris suis Chri-

stus dat vitam æternam, inquit August. in psalm. 34.

Idem Apost. loco cit. cap. 2. proponens fidelibus doctrinam morum, omnes hortatur, ut Deo servientes non sint pigri, sed ferventes spiritu, ac prompti, & alacres in obsequio: *Spe gaudentes, & in tribulatione patientes*; hoc est, gaudeant propter spem mercedis æternæ, quæ spes reddet eos fortes ad sustinendas oppressiones, & dura mala.

26. Hac heroica spe æternam beatitudinem expectantes, quæ incommoda, & tormenta antiqui Patres forti animo non sustinuerunt? Ea refert idem Apost. cap. 11. ad Hebr. ubi exprimens eorum gesta, & passiones habet: *Alii distenti sunt, non suscipientes redemptionem, ut meliorem invenirent resurrectionem: Alii ludibria, & verbera experti sunt, insuper, & vincula, & carceres. Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt &c.*

27. Eadem spe armati septem fratres Machabæi ingentia tormenta, sævamque mortem fortissimo animo semper hilari tolerarunt. Ac dum secundus cruciaretur, in ultimo spiritu constitutus hisce alloquebatur Tyrannum: *Tu quidem, scelestissime, in præsentis vita nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit.* 2. Machab. 7.

In ipsa spe Sancti Apostoli accensi, flagellati, injuriis, ac contumeliis affecti, ibant gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Actor. 5.

28. Hinc est, quòd Stephanus gaudens accepit lapides, ut mereretur accipere coronam gloriæ, ut canit Ecclesia in ejus officio. Hinc Sanctus Andreas Apostolus mortem subiturus gaudium mentis hac voce exultationis asseruit. *O bona Crux, diu desiderata, & jam concupi-*

scienti animo præparata, securus, & gaudens venio ad te.

29. Hinc Martyres omnes intrepidè, generosè, & fortiter, gladiis, cæterisque cruciatibus gaudentes se propter spem vitæ æternæ submiserunt, ut inquit August. in psalm. 30. num. 11. *Non enim non sperabant in Deum Martyres? & tamen talia sunt passi, qualia latrones, qualia iniqui subiecti ad bestias, ignibus concremati, gladio percussi, angulis excarnificati, catenis obstricti, carcere necati; ista omnia mala passi non sperabant in Dominum? Aut idèd sperabant, ut istis malis carentes hac vita fruerentur? Non planè, sed sperabant se post tales passiones resurrecturos ad vitam æternam: & allegat. serm. 158. cap. cit. dixit. In patientia Martyres coronabantur, desiderabant, quæ non videbant, contemnebant, quæ ferebant. In hac spe dicebant. Quis nos separabit à Charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an gladius? Quia propter te mortificamur tota die.*

Et Auctor serm. ad frat. in eremo serm. 10. de puritate conscientie, & virt. spei, in append. inter opera Augustini tom. 6. scribit. *O spes cælestis gloriæ, per te Patriarchæ mala patienter sustinuerunt, per te Propheta cuncta mala portaverunt, per te Apostoli ad mortem gaudenter perrexerunt, per te Martyres afflicti sunt, per te Virgines combustæ sunt, per te Confessores vituperati sunt, per te Viduæ castitatem adstringunt, per te maritæ lumbos præcingunt, per te Pupilli, & Orphani sperant videre, per te pauperes sperant gaudere. O spes, tu omnia portare facis dulciter, & suaviter.*

30. Tertium signum elucet ex ferventi, assidua, & perseveranti oratione, & ad Deum precatione. Orationibus enim, & salutis nostræ cura spes alitur. Cùm itaque oramus, est excitanda spes: aliàs frustra peteremus à Deo, quæ ab illo nos impetraturos non speraremus,

remus, nec consideremus, dicente Augustino tract. 9. in Epist. Joannis ad cap. 4. *Quomodo orat, qui timet, ne exaudiatur? Et Psalm. 21. habetur. Sperantem in Domino misericordia circumdabit. Et quoniam in te Domine speravi, tu exaudies me Domine Deus meus. Ideò ad impetrandum, quod velimus à Deo, maximum pondus affert fides, ac certa spes, & fiducia consequendi, juxta illud Matth. 21. Quaecunque petieritis (in oratione) credentes (seu Glossa sperantes) accipietis; & monet Sanctus Jacobus in sua Epist. cap. 1. Postulet in fide, nihil hæsitans, hoc est, cum fiducia, & persuasione obtinendi, quod petit, si, quando, & quod expedit ad majorem Dei gloriam, & majus bonum nostrum.*

31. Itaque spes communis movet, & excitat ad orationem, quæ est effectus illius, dicente Davide psalm. 36. *Spera in Domino, & fac bonitatem..... Dabit tibi petitiones cordis tui..... Spera in eo, & ipse faciet..... Subditus esto Domino, & ora eum.*

In eo autem spes heroica à communi discriminatur, quòd illa ex prærogativa particularis motionis Spiritus Sancti excitat, & ducit ad ferventissimam perseverantiam, & assiduam orationem, ac preces supra communem, & ordinarium modum, quo cæteri fideles regulariter orant; quia enim heros in spe efficacissimo affectu, ac firmissima fiducia expectat æternam vitam suis bonis operibus reddendam, studium orationis non intermittit, ac toto conatu ad Deum preces dirigit, juxta monitum Apostoli ad Roman. 12. *Spe gaudentes: orationi instantes, ut auxilia consequatur ad gloriam consequendam necessaria.*

32. Signum pariter censendum est supereminentis spei, maxima devotione, & frequentia recitare Symbolum Apostolorum, & Orationem Domini-

cam; in eis enim proponuntur res sperandæ. Audiatur Aug. in Enchirid. cap. 114. ibi. *Ex ista fidei confessione, quæ breviter Symbolo continetur, nascitur spes bona fidelium, cui charitas sancta comitatur; sed de his omnibus, quæ fideliter sunt credenda, ea tantum ad spem pertinent, quæ Oratione Dominica continentur..... Septem petitiones continere Dominica videtur oratio, quarum tribus æterna poscuntur, reliquis quatuor temporalia, quæ tamen propter æterna consequenda, sunt necessaria.*

33. Censendus quoque est heros in spe vitæ æternæ, & bonorum, quæ Deus promisit, si sæpè cum devotionis affectu has, simile sive jaculatorias preces in Deum direxerit: *Deus meus adiutor meus..... Fiat misericordia tua, Domine, super nos..... Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio..... Miserationes ejus super omnia opera ejus..... Ne reminiscaris, Domine, delicta mea..... Ab occultis meis munda me, Domine..... Non intres in iudicio cum servo tuo, Domine, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Deus, propitius esto mihi peccatori.* Hujusmodi preces, vel actus sunt à spe imperati, vel, cum illis actus saltem virtualis spei conjungitur; quia enim quis sperat æternam beatitudinem, & auxilia opportuna à Deo, ideo expectat Deum sibi propitium, & misericordem, & ad ejus misericordiam cum fiducia recurrit.

34. Quartum signum est omnia temporalia, cum jucunditate, & facilitate perseveranter contemnere, ad invisibilia, & æterna bona à Deo justis præparata assequenda. Spes enim dictat illorum contemptum juxta D. Augustinum serm. 105. cap. 5. de Verb. Luca 11. *Spes ad hoc nos hortatur, ut præsentia contemnamus, futura expectemus, ea quæ retrò sunt obliviscentes. Heroica verò facilitatem, & alacritatem superaddit.*

Quorum contemptum proposuit, & in praxim deduxit Apostolus ad Philipp. 3. illis verbis. *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta.....propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror, ut stercora, ut Christum lucrifaciam.* Censuit Apostolus post habenda esse hæc temporalia æternæ beatitudinis præmio, quoniam *omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tamquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius.* Sapient. 5.

Hac spe excitati Sancti Martyres vitam gaudentes in Domino in tormentis obtulerunt: Sanctique Confessores, & Virgines, relictis cognatis, & parentibus, rejectisque divitiis, & voluptatibus sæculi, divinis obsequiis ferventissimo se affectu manciparunt; nihilque ex hac ærumnarum eremo penitus sitientes, quàm summo bono adhærere, & conjungi cum Christo, à concupiscentiis quoque terrenorum temperarunt, memores D. Petrum Epist. 1. cap. 2. scripsisse. *Charissimi, obsecro vos, tamquam advenas, & peregrinos abstinere à carnalibus desideriis, quæ militat adversus animam; & D. Paulum ad Titum 2. Abnegantes impietatem, & secularia desideria, expectantes beatam spem, & gloriâ magni Dei.*

35. Quintum signum est, assidua, perseverans, & hilaris abnegatio sui, propriusque contemptus. Constat exemplo Pauli perfectos, heroesque Christianos debere se ipsos exinanire, sibi esse mortuos, sibi vilescere, ac infimè, & humillimè de se sentire, & veluti purgamentum hujus Mundi apud omnes esse ob spem vitæ æternæ. Hinc 2. ad Corinth. 12. ad perfectorum instructionem direxit, quæ ibi scripsit: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut in habitat in me virtus Christi: Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis, pro Christo: hoc est, non*

tam patienter, fortiter, & æquo animo tolero, quæ me vilem apud homines reddunt, & abjectum, quàm etiam mihi complaceo, & condelector in afflictionibus, opprobriis, & persecutionibus pro amore Christi toleratis, ut in me amor Christianæ virtutis perficiatur, ac virtus ipsa uberes fructus producat.

36. Debentque, non tam sibi vilescere, quàm conari, ut cæteros humiles humilitate vincant propter spem æternæ gloriæ, eodem Apostolo dicente ad Philipp. 2. *Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitantes.*

Qui, etiam optat, ut perfecti illum imitentur sensum humilitatis, qui fuit in Christo; ait enim, ibi: *Hoc enim sentite in vobis, quòd, & in Christo Jesu; qui cum in forma Dei esset (seu verus Deus) semetipsum exinaniavit, formam servi accipiens, humanam naturam assumens.*

Quibus in exemplum se ipsum, cæterosque Apostolos, qui viles ab hominibus habebantur, exhibuit, scribens, 1. ad Corinth. 4. *Nos stulti propter Christum..... Usque in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur: maledicimur, & benedicimus; persecutionem patimur, & sustinemus; blasphemamur, & obsecramus, tamquam purgamenta hujus Mundi facti sumus, omnium peripsa usque adhuc. Reputabantur Apostoli propter Christum, quem prædicabant, stulti, imprudentes, & indigni hominum consortio, & tamen, ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Actor. 5.*

37. Sextum signum deducitur ex perfecta, assidua, & prompta mandatorum non tantum, sed exacta, etiam consiliorum custodia, præclarisque supererogatoriis virtutum operibus. Spes enim omnes illos adus imperat, qui

media sunt ad vitam æternam acquirendam, quam ipsa per bona opera expectat. Ita sperans beatitudinem, & sciens, quod, *qui crediderit salvus erit.* *Marci ult.* imperat sibi actus credendi, recitationem Symboli, & externam fidei confessionem. Item, sperans salutem, & sciens cætera virtutum opera, si fiant sine charitate non esse meritoria de condigno vitæ æternæ *ex 1. ad Corinth. 13.* imperat sibi actus, tum charitatis, tum aliarum virtutum à charitate directos. Item, sperans salutem, & sciens ad vitam consequendam esse de necessitate servanda mandata; *si vis ad vitam ingredi serva mandata;* & esse utilia opera consilii, & supererogationis. *Matth. 16. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus,* imperat sibi prædictorum observantiam.

38. Hæc omnia conveniunt spei communi, quæ movet, & inclinat ad expectationem æternæ beatitudinis per bona opera supernaturalia; heroica verò ex particulari motione Spiritus Sancti, confert modum specialem operandi super communes regulas, promptè, nimirum, delectabiliter, & cum alacritate in ordine ad illam. Propterea actus cum tali perfectione producti non ab iusto utcumque habituato ad sperandam, & expectandam beatitudinem procedunt, sed à prædito heroicæ spei habitu proficiuntur.

39. Opus tamen est attentè inspicere, & ponderare, an in opera illa, observantiasque exierit ad aucupandam humanam gloriam, sæculi plausus, existimationem temporalem, & alia motiva transitoria, quod haud difficile erit dignoscere, si is, de quo agitur, ab hominibus laudari consenserit, si sua, vel suorum commoda quæsierit; si dignitates, vel procuraverit, vel de facili acceptaverit; aliavè hujus generis possunt ad minus fumum movere,

quod, vel propter transitoria, vel, quòd non heroicè propter spem vitæ æternæ sit operatus.

40. Septimum signum colligitur ex assiduo, constanti, & efficaci timore, ac tremore offensæ Dei. Quò enim quis sanctior, & perfectior est, ardentius Deum diligit, *tantò diligentius cavet offendere;* ut inquit S. Augustinus *in psalm. 18. enarrat. 1. num. 10.* ne à Deo, quem in se bonum amat amore amicitiae, deseratur; nevé ipsum, quem ut sibi bonum concupiscit, amittat. Propterea per spem heroicam ad perfectissimam observantiam erigitur, & ferventissimo affectu ponit media, propter quæ finis supernaturalis, arduus quidem, sed ex misericordia Dei iis est promissus, qui castis moribus vivunt, & in bonis operibus se exercent. Unde *psalm. 111. dicitur: Beatus vir, qui timet Dominum, in mandatis ejus volet nimis: psal. 127. Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus. Proverb. 8. Timor Domini odit malum: cap. 16. In timore Domini declinatur à malo. Ecclesiast. 15. Qui timet Deum, faciet bona. Ecclesiastes 12. Deum time, & mandata ejus observa.*

§. Species timoris.

41. Dices. Timor perfectis repugnat, dicente Joanne Epist. 1. cap. 4. *Timor non est in (cum) charitate; sed perfecta charitas foras mittit timorem.*

Ut occurratur instantiæ ponderandæ sunt variæ species timoris.

Primus timor est *mundanus*, quo timetur amissio præsentiae vitæ, vel bonorum ad eam pertinentium, quorum metu quis Deum deserit: V.G. fidem negat, ne à Tyranno crucietur; &, ne aliis displiceat, Deum offendit. Hic timor est profectò vitiosus, procedens ex inordinato proprio, vel rerum temporalium amore, cum, plusquam aman-

amandæ sint, amentur. De hoc dicitur Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* De hoc malorum temporalium timore legendus est D. Augustinus in ps. 127. num. 6.

42. Secundus est timor *servilis*, quo quis ex timore pœnæ æternæ fugit peccatum, & ne gehennam incurrat ab illo abstinet, vel ipsum detestatur.

Verum duplex genus timoris servilis distinguendum est. Alter dicitur timor *servilis formaliter*, & *strictè*, dum quis ex timore pœnæ, ita culpam fugit, ut bonum faciat, adeo ut si pœna abesset, culpam vellet, & mandata non observaret; estque peccaminosus, cum retineat affectum ad culpam, quam committeret, si pœna non immineret, de quo valet illud: *Oderunt peccare mali formidine pœnæ.*

Alter verò appellatur *servilis latè tantum*, seu *materialiter*, quo quidem timetur pœna æterna per fidem cognita, & propter pœnam, quis disponitur ad Deum querendum ad deferendam voluntatem peccati, ipsamque, & culpam detestatur; hic est timor, ad quem nos Christus hortatur, Lucæ 12. *Ostendam vobis, quem timeatis: timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam: ita dico vobis, hunc timete.*

43. Hic timor est bonus, & supernaturalis; aliàs Christus non proposuisset pœnas gehennæ ad revocandos homines à peccatis. Et Tridentinum sess. 14. cap. 4. de pœnit. declaravit, dolorem de peccatis conceptum ex gehennæ, & pœnarum metu, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus.

Dicitur verò excludere voluntatem peccandi, quatenus detestans peccatum, ne à Deo pœna æterna puniatur, non excludit positivè alia motiva, propter quæ posset detestari peccatum in hypo-

thesi, quod pœna non immineret. Nam posset de illo dolere, & nolle peccare, quia peccatum turpe est repugnans honestati, & naturæ rationali; vel, quia est offensa Dei: à quibus motivis tunc præscindit, sed positivè ea non excludit: ut constet exemplo: quis amat Deum ex motivo gratitudinis propter beneficium acceptum; nec præsumitur, quòd tunc animum retineat non amandi, si beneficium non accepisset, posset enim aliis titulis moveri ad ipsum amandum.

44. Duplex timoris servilis conceptus habetur ex Augustino. Timorem strictè servilem, tract. 9. in Epist. Joann. num. 6. comparat cum timore adulteræ, quæ voluntate delectatur nequitia adulterii, quod non committit, quia timet, ne à Marito damnetur; serm. 169. de Verb. Apost. incip. *Ad Apostolicam cap. 6.* eum, qui solo timore pœnæ abstinet à peccato, comparat cum leone, qui timore armorum revocatur à præda: & *tamen leo venit, leo redit, prædam non rapuit, non malitiam posuit.* Lib. de nat. & grat. cap. 57. & lib. de spiritu, & litt. cap. 8. alludit ad legem veterem, quæ à plerisque observabatur ex timore pœnarum: ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere, potiusque ex illo rei tenebantur, quòd eos noverat Deus malle, si fieri posset, impunè committere, ut dicto cap. 8. Propterea de hoc timore serviliter serviente dixerat, lib. contra duas Epist. Pelagianorum cap. 9. *in ipsa intus voluntate peccat, qui non voluntate, sed timore non peccat.*

45. Timorem verò latè, & de materiali servilem, seu excludentem affectum ad peccatum sæpè commendat. In psal. 122. n. 8. Timor, ne mittatur in gehennam, bonus est, & iste timor utilis est, serm. 161. de verb. Apost. incip. *Apostolum cap. 8.* Timor, quo gehennam times, & idèd mala non facis, continet te; & sic volentem peccare animum interiore non sinit.

Alle-

Allegat. tract. 9. in Epist. Joan. n. 4. Opus est, ut intret timor primò, per quem veniat charitas: Timor medicamentum, charitas sanctitas: & sæpè alibi.

Ideò S. Doctor quamvis ad iustitiam exigat timorem filialem, & castum, non propterea repudiat servilem, nisi sit serviliter serviens, & strictè servilis conjunctus cum actuali, & habituali voluntate peccandi, ut tradunt Theologi *in tract. de pœnit.*

46. Timor latè servilis procedit, vel imperatur à spe Theologica; nam spes expectans Deum, ut sibi bonum, movet ad refugiendam pœnam damni, & sensus, quæ infallibiliter connectitur cum amissione summi boni. Eiusdem enim virtutis est prosequi bonum suum, & contrarium ejus averfari.

47. Tertiusest timor *filialis*, quo timetur culpa, ut est offensa, & injuria Deo facta. Propterea duos actus includit, unum, qui est Deum amare, & ex hoc procedit ad secundum, qui est fugere culpam, & legem observare. Filiorum enim est timere displicere Patri. Hic timor à D. Augustino dicitur castus, & de amore venire *in d. psalm. 127. n. 8.* eritque fortè, etiam in Patria, sed depuratus à sollicitudine, ne Deus offendatur, importans pro tunc actum summe reverentiæ in Deum cum securitate nunquam peccandi, ut ex D. Aug. *lib. 14. de Civit. cap. 9. num. 5.* Ubi tamen dubitativè loquitur, an ibi sit iste timor futurus; & concludit; *timor castus in seculum sæculi dictus est permanere (psalm. 9.) quia id permanebit, quò timor ipse perducit.* De quo dicendum de donis Spiritus Sancti, *tit. 5. cap. 1.*

Adverto, quod hujusmodi timor, prout timet culpam, ut est offensa, qua Deus in ratione objecti beatifici amittitur, à spe imperatur, cum spei conveniat movere ad removenda media quibus amitti potest bonum, quod sibi

concupiscit. De quo Lauræa *in 3. tom. 4. disp. 4. art. 3. n. 158.*

48. Quartusest *initialis*, mixtus ex filiali, & servili, quatenus non solum movet ad fugiendam culpam, ne Deus offendatur, sed etiam, ne incuratur pœna. Sæpè contingit, quòd solus timor filialis non sit in aliquo, ita perfectus, ut per se possit hominem, ita in amore Dei accendere, ut constanter, & per totam vitam perfectè eum Deo subiiciat, ideò, ut ad hoc perveniat, assumitur timor servilis, à Deo, etiam ordinatus ad charitatem inducendam, & consequendam; atque adeò hi duo timores simul juncti ex conjunctione habent efficaciam perducendi, vel conservandi in homine constantem, & perfectam charitatem ad Deum.

Quibus adnotatis ad instantiam sub *num. 41.*

49. Dicendum est, Perfectis non repugnare timorem pœnarum gehennæ quinimò sine eo à perfectione exciderent, ut inquit August. *annot. in Job. in cap. 39. Nisi gaudium spei nostræ cum tremore damnationis esset, in nobis negligens esset ipsa securitas, & superba præsumptio.* Perfectis quoque dixit Apostolus ad Philipp. 2. *Ut cum metu, & tremore operentur propriam salutem.* Sancti in hac vita semper habent spem mixtam timore, si non actuali, certè potentiali, cum non sint absolutè certi de sua salute, per Trid. *sess. 6. cap. 13. de Justif.* Confidunt planè, & in spem eriguntur consequendæ beatitudinis, si Dei in se amorem, misericordiam, & liberalitatem intuentur: si copiam auxiliorum respiciunt, quibus putant opera elicuisse, ut oportet ad salutem, juxta illud 2. Petri *cap. 1. Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Timent verò, si se, suamque imbecillitatem considerent, ut dictum est *n. 7.*

Et huc sanè facit illud Gregorii ex *hcmil.*

homil. 10. in Evangelio: *Neceſſe eſt, fratres chariſſimi, ut ſemper pavidi, ſemperque ſuſpecti, ponamus ante oculos cordis hinc culpas operis, illinc iudicium extreme diſtinctionis: penſemus, quàm diſtictus Iudex veniat.*

50. Hinc charitas timorem pellit, ſed mandanum, ſed ſerviliter ſervientem conjunctum cum voluntate peccandi, non timorem gehennæ eam voluntatem excludentem, ut dixit D. Auguſt. lib. de Sanct. virginis. cap. 38. ibi. *Timor non eſt in charitate, ſed perfectæ, ſicut ſcriptum eſt, charitas foras mittit timorem, ſed timorem hominum, non Dei, timorem temporalium malorum, non divini in fine iudicii.*

51. Huiusmodi enim timor utilis eſt, & à Patribus celebratur. Idem Auguſt. ibi dixit. *Ama Dei bonitatem, time ſeveritatem. Utrumque te ſuperbam eſſe non ſinit.* S. Joannes Chryſoſtomus homil. 16. ad popul. Antiochen. inquit: *Quid gehenna gravior, ſed huius metu nihil utilius? Improbæ noſtras expellit paſſiones, & omnem cum multa facilitate inducit virtutem. Ubi timor eſt, ibi eleemoſynæ ſtudio, & orationis intentio, & lachrymæ continuæ, ac ferventes.* Et S. Ambroſius ſerm. 21. in pſal. 118. tradit Martyres timore pœnarum gehennæ ſolitos ſuperare timorem pœnarum, quibus à Carnificibus cruciabantur. Et idem Auguſtinus in pſal. 123. *Jam fortè aliqui ipſorum (Martyrum) intendebant collum in dulcedinem vitæ huius: Dominus, qui erat in illis, fecit ſirepitum gehennarum, & erutus eſt paſſer de muſcipula venantium.*

Tandem in juſtis perfectis eſſe timorem pœnarum, liquet ex infra proſcripta propoſitione damnata ab Innocentio XII. ſequen. n. recenſita.

§. Obiectum reſolutum.

Difficultas adverſus heroicita-
tem virtutum fervorum Dei ex actu

ſperandi excitatur, utpotè repugnante ſtatui perfectorum. Iſti enim puriſſima charitate Deum diligunt: puritas verò charitatis eſt aliena à mixtione proprii intereſſe; atque adeò excluſiva actus, quo expectatur Deus, ut bonus nobis, ut merces bonorum operum, ut retributio meritorum. Nam hic eſt actus mercenarius improbatus. Joannis 10. amat enim ſuum commodum, ſuam utilitatem, & ſperans majus bonum, ordinat illud ad ſe minus bonum; ac prius ſe amat, quàm Deum, & ex amore ſui procedit ad amorem Dei, quàm ſibi convenientis; quod eſt proprium amoris concupiſcentiæ, dicente Auguſtino ſerm. 368. cap. 4. *Si diligis aurum, prius te diligis, & ſic aurum: ita ſi perfecti diligunt Deum concupiſcendo illum ſibi, prius ſe diligunt, & ſic Deum, & propterea utuntur, non fruuntur Deo, quando illum, ut ſibi bonum diligunt; quæ eſt quædam perversa cupiditas, ut idem habet lib. 83. qq. q. 30. ſumma perversitas eſt ſi frui utendis, & uti fruendis.*

52. Reſp. Hæc aſſerenti opponenda eſt Conſtitutio Innocentii XII. edita 12. Martii 1699. qua damnantur plures propoſitiones Archiepiſcopi Cameracenſis, quæ ab juſtis perfectis excludebant omnes actus, tum timoris, tum ſpei, tum proprii intereſſe, utpotè incompatibiles cum illorum perfectorum ſtatu. Prima propoſitio proſcripta aſſerebat: *Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt charitas pura, & ſine ulla admixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam.*

53. Ulterius ad exufflandum obiectum occurrunt exempla. Sanè conſtat Moylem, David, Paulum, & Martyres

res annumerari inter justos perfectos, & in eis fuisse perfectissimos actus spei: Expectabant enim cum fiducia Dei possessionem sub ratione beatitudinis, retributionis, & mercedis.

De Moyse hæc habet Apostolus ad Heb. 11. *Majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi: aspiciebat enim in remunerationem.* Oculo fidei aspiciebat in beatitudinis æternæ remunerationem, ideò maluit cum Hebræis pati, & opprobriis affici, quam in aula regia honoribus, opibus, & divitiis cum peccato, vel periculo peccati abundare.

David hæc de se ipso scripsit, psalm. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem.*

Paulus, qua confidentia expectaret beatitudinem sub ratione mercedis, significat 1. ad Timoth. 4. ubi exprimit se eam expectare, ut coronam justitiæ operibus ex auxilio gratiæ factis debitam: *in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex.*

Martyres extremis addicti suppliciis, nihil magis præ oculis habuerunt, quam illud Apost. ad Rom. 8. *Non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Hoc patet in Sancto Martyre Ignatio, qui provocans feras, quibus fuerat damnatus, exclamabat: *Quid mihi profit, ego scio: & hinc palàm liquet excitasse se ipsum ad sustinendam pro Christo mortem, intuitu sacræ utilitatis, quam percepturuserat ex futura in Cœlis beatitudine, seu possessione Christi per unionem, & amorem.* In Martyribus robur patienti in spem ex intuitu promissæ felicitatis reportat Augustinus in psalm. 127. n. 5. *Ecce quare omnia Martyres pertulerunt, quia, quod non videbant, per patientiam expectabant, lege supra n. 29.*

54. Et inde planum est, actum spei, etiam prout importat expectationem

cum fiducia possessionis Dei, ut est nostra beatitudo, retributio meritorum, & bonorum operum merces, reperiri in justis, quantacunque perfecta charitate sint à Deo donati.

55. Notari potest. Omnibus justis quantumvis perfectis, proponenda est vita æterna, tamquam merces, & bonorum operum retributio, juxta Tridentinum sess. 6. cap. 16. ubi: *Justificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuò conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba: Abundate in omni opere bono, scientes, quòd labor vester non est inanis in Domino: non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri..... atque ideò benè operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tamquam gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa: & tamquam merces ex ipsius Dei promissione bonis operibus ipsorum, & meritis fideliter reddenda.*

Ponderabis illud *justificatis hominibus*; cum enim indefinitè ponatur, æquivalet universali: & perinde est, ac dicere *omnibus justificatis*: ex regula recepta, quòd propositio indefinita in materia dogmatica æquivalet universali, adeoque, & perfectos comprehendit: nec textus permittit dubitare, cum universaliter concludat coronam justitiæ dari omnibus, qui diligunt adventum ejus.

56. Est item animadversione dignum. Quòd actus spei, prout spes intuetur æternam vitam sub ratione nostræ beatitudinis, retributionis, & mercedis, sunt necessarii, aut utiles ad conservationem, incrementum, & perfectionem charitatis: conferunt enim illi, ut justis, etiam perfectis, se cohortentur, & excitent ad incumbendum perfectioni; quin etiam majori fervore ad diligendum Deum propter se bonum amore charitatis accenduntur, cum ferventius est desiderium beatitudinis: quippe

pè maximè propter ipsam dilectionem vita æterna confertur. In quo sensu sanè Sanctus Augustinus *nu. 1.* dixit. *Spem accendere dilectionem; & facit Trid. sess. cit. cap. 11. per hæc: Unde constat eos orthodoxæ Religionis doctrinæ adversari..... qui statuunt in omnibus operibus iustos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando, & se se ad currendum in stadio, cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam.*

57. Hinc advertas, actum, quo desideratur Deus, ut beatitudo, merces, & retributio, non esse mercenarium; quoniam beatitudo, merces, & retributio objectiva non est quid distinctum à Deo, sed ipse Deus possidendus per visionem intuitivam, & consummatam fruitionem: ut ex Augustino in *psalm. 134. Merces tua summa Deus, ipse erit, quem gratis diligis: & sic amare debes, ut ipsum pro mercede desiderare non desinas.* Et *serm. 140. in die ordinat. suæ num. 1. Nullo modo merces quæreretur ab eo, qui gratis amatur, nisi merces esset ipse, qui amatur.* Et inde patet ex Sancto Doctore gratuitum Dei amorem spem mercedis non tollere, ut dixi *Obser. Doctrinal. adversus Quietistas cap. 12. num. 4. Mercenarii, qui apud Joannem reprehenduntur, ii sunt, qui spe mercedis temporalis præcisè laborant, aliàs non laboraturi: & propterea tempore persecutionis deserunt oves sibi commissas, & malè operantur; ut ex Poncio cur. Theolog. disp. 31. q. 4. n. 12.*

Verùm, cum iusti, qui perfectorum statum sunt adepti, cupiunt, ut sibi benè sit in Cælo, & volunt sibi felicitatem ex beatitudine provenientem, id agunt, quod est conforme legi charitatis: Hæc jubet, ut nobis desideremus, & procuremus æternam beatitudinem, quia Deo id placet: sicut ei placet, ut ipsam amore charitatis desideremus proximis; à statu hinc heroicæ perfe-

ctionis non excidunt, sed in eis potius illa augmentum recipit.

58. Idemmet iusti suum interesse, suum commodum non sibi volunt, ut fini ultimo, sed in Deum finem ultimum ordinant, & in ejus gloriam referunt, saltem implicitè. Deus enim est finis omnium desideriorum nostrorum. Et qui sincero amore Dei tenetur, vult esse beatus, & cupit remunerari, ut Deum in Patria æternum adoret, laudet, & glorificet.

59. Neque ex actu spei concluditur illa perversa cupiditas ab Augustino reprobata. Quippè sperans sibi Deum, non ordinat majus bonum ad minus, sed amat Deum, ut est: est enim, non tam bonus in se, sed etiam bonus hominis: amandus proinde, & amore charitatis, & amore spei; neque hic est usus Dei, quoniam *uti fruendis*, non est sperare bonum nostrum, quod reverà bonum nostrum est, & à Deo ordinatum nobis concedendum; sed *uti fruendis*, est uti tantum bonis, quæ deberent amari propter se, tamquam mediis ad acquirenda alia bona, quæ non deberent propter se amari, sed potius, ut media ad acquirenda illa alia bona. Non sic autem amore spei, Deus amatur, cum non ut medium, sed ut ultimus finis ametur. Amorque ille spei, quamvis fundetur in aliquo amore sui, est ordinatissimus, & per fidem notus, quæ dicat Deum esse nostram beatitudinem, nostrum commodum; neque propterea operans amat se principalius, quam Deum; sed illum suum amorem, & suum commodum, ac omnia sua bona, & quæcunque honestè desiderantur, refert, & ordinat in Deum ultimum finem, summumque bonum propter se amandum. Ideò non ad utendum amat Deum sibi, sicut, ut ibi Augustinus, *ad utendum debet amare aurum, non ad illigandum.*

60. Puritas itaque heroicæ charitatis non

non importat exclusionem spei Theologicæ, quasi sit cum ista impossibilis; sed hoc dicit, ut Deus non mente solum, & iudicio pluris æstimetur, quàm cætera creata, sed operum etiam præstantia, castisque moribus, creaturis omnibus toto corde præferatur; ipsi stabiliter, & firmiter adhærendo cum totali recessu, etiam à licitis, cæterisque, quæ possent summam dilectionem retardare, ipsamque perfectionem, aut minuere, aut dignam laudibus non efficere.

61. Considerandum 1. contra Bajanos identificantes spem cum charitate, falsum esse actus spei Theologicæ pertinere ad charitatem: habent enim objecta formalia distincta; nam Deus, ut bonus nobis, est objectum spei: ut verò bonus in se, objectum charitatis. Tum quia, in peccatore fideli non desperante datur habitus spei, (& cum disponitur ad justificationem etiam actus) in quo tamen non datur habitus charitatis, ut est communis doctrina in Ecclesia.

62. Cum verò Sanctus Augustinus in *Enchirid. cap. 8. dixit: Nec sine amore spes est*: intelligitur de spe viva, & formata, ea nimirum, quæ in anima supponit gratiam sanctificantem, quæ est vita supernaturalis animæ, & forma virtutum; non verò de mortua, & informi, quæ est, etiam in peccatore. Id eò sensus S. Doctoris est, quod spes viva, & meritoria de condigno non est sine amore charitatis, cum charitas sit forma ad meritum de condigno necessaria. Quin etiam, cum nu. 1. scripsit. *Spes solet accendere dilectionem*, in hoc sensu accipitur, quatenus quis sperat bonum aliquod obtinere, quod sua virtute, & à seipso habere non potest, eum magis diligit, cuius ope, & auxilio confidit illud sibi proventurum; & quò intensior est spes illud habendi, ardentior est amor in eum, à quo spe-

ratur; & præterea, quò ferventiùs ille amatur, spes obtinendi augetur. Propterea patet, quòd heroica spes beatitudinis in perfectis inflamat voluntatem ad perfectissimè amandum Deum propter se, à quo beatitudo ipsa expectatur; simulque ex intentione amoris, quo Deus propter se diligitur, firmior spes nascitur habendi beatitudinem per dicta n. 56.

S. I I I.

De signis heroicæ Charitatis in Deum:

S U M M A R I U M.

- 1 *Charitas Theologica duplex.*
- 2 *Charitas est forma externa virtutum.*
- 3 *Imperium charitatis actuale, & Virtuale.*
- 4 *D. Augustinus describit virtutes Morales per amorem: & quo sensu?*
- 5 *Dilectio Dei alia affectiva, effectiva altera.*
- 6 *Varii actus charitatis ad 9.*
- 10 *Primum signum charitatis heroicæ ex præceptorum, & consiliorum observantia.*
- 11 *Secundum ex vehementi desiderio placendi Deo in omnibus ad 14.*
- 15 *Tertium ex zelo honoris, & Divini cultus: ad 18.*
- 19 *Quartum ex integritate morum.*
- 20 *Quintum ex cura reducendi alios ad Deum.*
- 21 *Sextum ex spe assequendi vitam æternam.*
- 22 *Septimum ex ferventi studio Orationis.*
- 23 *Unde in Oratione languor, & rubedo vultus? ad 24.*
- 25 *Amanti labor durus non est.*
- 26 *Octavum signum ex extasi, & raptu.*
- 27 *Extasis pertinet ad intellectum, & voluntatem.*

- 28 Extasis signum amoris hominis ad Deum, & Dei ad hominem, ad 29.
 30 Charitas heroica suscipit magis, & minus.
 31 Charitas perfecta quæ?
 32 Charitas perfecta, ut talis præcisè, non est heroica.
 33 Primus effectus charitatis heroicæ, languere à vitiis.
 34 Secundus, quærere Deum incessanter.
 35 Tertius, operari continuò propter Deum.
 36 Quartus, sustinere infaticabiliter propter Deum, ad 37.
 38 Quintus, appetere impatienter Deum
 39 Sextus, velociter ad Deum currere.
 40 Septimus, stringere indissolubiliter Deum.
 41 Octavus, suaviter ardere in dilectione Dei.
 42 Nonus, similitudo cum Deo, ad 43.
 44 Ariditas non arguit defectum heroicæ charitatis.
 45 Differunt esse perfectum, & esse in statu perfectionis, ad 46.
 47 Episcopi, & Religiosi sunt in statu perfectionis, ad 49.
 50 In linea perfectionis heroicæ gradus reperiuntur.

Appellatione charitatis in scriptura quandoque venit principale obiectum, in quod ferri debet creaturæ rationalis amor; ut *Epist. I. Joan. cap. 4. Deus charitas est.* Aliquando accipitur pro dilectione Dei erga homines, ut *Jeremie 13. Charitate perpetua dilexi te.* Sæpe sumitur pro amore, quo creatura rationalis Deum prosequitur, ut *Prov. 8. Ego diligentes me diligo.*

I. Charitas Theologica, & superna-gaturalis, vel, est habitualis, vel actualis. Prima, est habitus à Deo per se infusus, permanenter inhaerens animæ, donec per mortale peccatum expellatur, concurrens physicè cum voluntate ad Deum su-

per omnia propter se amandum. Secunda, est actus, quo Deus propter se diligitur, & creatura rationalis se ipsam, & proximum diligit propter Deum.

Est charitas omnium virtutum excellentissima; nam virtutes Theologicæ sunt aliis præstantiores, & inter Theologicas charitas præcellit ex Apostolo. Deo enim magis adhæret, eique per affectum hominem perfectiori vinculo stringit.

2. Est forma, saltem extrinseca cæterarum virtutum, & in ratione meriti, juxta illud *Colossen. 3. Super omnia hæc mutuam charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* Ita alias virtutes perficit, ut sine ea ipsarum actus non sint meritorii de condigno vitæ æternæ ad-eoutlicet, qui tantam fidem haberet, ut per eam posset montes transferre, resque stupendas efficere, si tamen charitas ei deesset, nullius meriti de condigno apud Deum haberetur. Ita, si tanta ei inesset miserationis dos, ut omnes suas facultates pauperibus nutriendis distribueret: si corpus suum pro sublevandis miseris, flammis exponeret, ita ut vivus combureretur, ubi charitate foret destitutus, nihil, ut meritum de condigno hæc ad salutem prodesse, ut *loc. cit. Apostol. Et D. Augustinus serm. 50. de Verbis Domini secundum Joannem dixit: Adde charitatem, profunt omnia: Detrahe charitatem, nihil profunt cætera.* Ideò charitas est omnium virtutum virtus maximè necessaria. Ipsa cæterarum virtutum actus internos, & externos imperare potest, ut ex Apostolo ibi: *nam charitas dicitur pateriens, & benigna: quod non agit perperam, non amulatur &c.* Quòd textus intelligendus sit, ejus imperium extendi ad actus, etiam internos virtutum, constat, ex quo sub eodem contextu Paulus subdat: *Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Credere autem, & sperare, & sustinere sperando,

do, præstari à charitate non potest nisi ut ab ipsa imperante actus fidei & spei.

3. Quia verò unum actum internum causari, vel imperari ab alio, est illum procedere, ac fieri ex vi, & causalitate alterius determinantis potentiam ad ipsum eliciendum, ideò imperium charitatis circa alios actus aliud importare non videtur, quàm quòd cæteri actus producantur virtute alicujus actus charitatis, vel actu existentis (& tunc imperium esset actuale) vel saltem, qui non multò antea præcesserit, & in casu elicerentur cum imperio virtuali; & licet imperium actuale ipsius sit optimum (& fortè cum eo perfecti semper operantur) adhuc tamen satis est virtuale, ut actus cæterarum virtutum sint meritorii de condigno vitæ æternæ, ut post alios scripsit Poncius *cur. Theol. disp. 36. q. 7. n. 90.*

Notum est, actus virtutum moralium ab eo charitatis pendere in ratione meriti de condigno, apud *Matth. 25.* ubi, vita æterna iis datur, qui ex amore Christi, & Dei fuerunt in Pauperes misericordes, *esurivi enim, & dediſtis mihi manducare &c.* ait textus.

4. Et constat ex D. Augustino *lib. 1. de moribus Eccles. cap. 15.* quo virtutes morales christianæ per amorem definit, ibi: *definire, etiam licet, ut Temperantiam dicamus esse, amorem Deo se se integram, incorruptamque servantem: Fortitudinem, amorem omnia propter Deum facile perferentem: Justitiam amorem tantum Deo, servientem, & ob hoc benè imperantem cæteris: Prudentiam, amorem benè discernentem ea, quibus adjuvantur in Deum, ab iis, quibus impedi potest.*

Sensus Augustini non est virtutes morales, earumque actus esse formaliter amorem, & charitatem; nam eas ipse ponit in Infidelibus, & in peccatoribus, in quibus non est Charitas, ut ex

lib. de spir. & litt. cap. 28. sed est, ut non sint utiles, nec ad vitam æternam conducant, ut meritum de condigno, nisi à charitate, & amore Dei procedant, vel imperentur. Præceptum amandi Deum est primum, & maximum. *Matth. 22.* reliqua omnia imperans, à cujus observatione, tamquam à causa impulsiva pendet illa aliorum mandatorum, ita ut illud nemo possit observare, qui, vel unum ex reliquis transgreditur; unde *ad Rom. 10.* dicitur. *Plenitudo legis est dilectio:* hoc est, quia Deus super omnia diligitur, ideò mens accenditur, & movetur ad totam legem completè observandam.

5. Advertendum tamen, quòd cum dilectio Dei alia sit *formalis*, & *affectiva*, & alia *virtualis*, & *effectiva*, non sit satis præcepto diligendi Deum per virtutalem tantum, quam præfert observantia aliorum præceptorum; cum hæc non sit dilectio formaliter, sed solum à dilectione imperata, & dilectionis argumentum, juxta illud Joannis 4. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me;* Et *Epist. 1. cap. 2.* *Qui autem servat verbum ejus, verè in hoc charitas Dei perfecta est;* sed opus est, ut cum *virtuali*, & *effectiva* concurrat, etiam *formalis*, & *affectiva*, quæ habetur per affectum, vel actum internum à charitate elicitedum, ad Deum, ut in se summè perfectum terminatum. Hinc verè Deum diligit *affectivè*, & *effectivè*, qui & illud primum mandatum, & cætera observat. Verus enim amor consistit in affectu, & effectu. Ideò idem Sanctus *Epist. cit. cap. 3.* scribit: *Filioli non diligamus verbo, nec lingua sed opere, & veritate;* ita nimirum, ut affectui cordis, & linguæ respondeat opus, operis nimirum executio, quod præstandum est secundum voluntatem ejus, qui diligitur.

Ille itaque, qui primo, & maximo mandato adjungit cæterorum observantiam,

tiam ille est, qui diligit Deum *ex toto corde, in tota anima, & in tota mente*, ut habetur ubi supra apud Matthæum, & apud Sanctum Marcum *cap. 12.* additur: *ex tota virtute*: ut nimirum omnes vires animæ in executione operum præceptorum impendantur.

Sed difficultas oritur. *Præcipuus charitatis actus, vel amicitiae signum est, velle, seu facere bonum amato, non utilitatis nostræ causa, sed propter amatum ipsum, nullum autem bonum potest homo conferre, vel velle Deo, dicente Psalmista ps. 51. Bonorum nostrorum non eget.*

6. Resp. Ad difficultatem propositam adnotatur præter actus à charitate imperatos, de quibus dictum est *nu. 2.* alios internos ei convenire ab ipsa immediate, & directe elicitos.

Quare I. Actus, quo anima Deo, ut est in se summè bonus, & perfectus, unitur, & adhæret, dilectio est, seu *amicitia Dei*, dicente Augustino *lib. 8. de Trinitate cap. 10. Quid est dilectio, vel charitas, quam tantoperè scriptura Divina laudat, & prædicat, nisi amor boni? Amor autem alicujus amantis est, & amore aliquid amatur. Ecce tria sunt, amans, & quod amatur, & amor. Quid est ergo amor, nisi quedam vita (intentionalis) duo aliqua copulans vel copulare appetens, amantem, scilicet, & quod amatur. Et e: Dionysio *lib. de divin. nominib. Amor est copula amantis cum amato. Propter quam unionem per affectum cum amato, ait Apost. ad Galat. 2. Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus. Et ad Philipp. 2. Mihi vivere Christus est. Quicumque Deum amat, hanc unionem, vel affectum cum amato experitur in se, ut nequeat se ab ejus cogitatione, & desiderio separari. Ideo primò in hoc unionis affectu consistit dilectio, & amor Dei propter se.**

7. II. Actus, quo Deo tribuuntur bona externa, cultus honoris, & laudis, est ejus dilectio *benevolentia*. Li-

cet enim Deo nullum bonum intrinsecum optari possit, cum sit omne bonum, à quo bona cuncta procedunt; possunt tamen ei velle, & tribui bona extrinseca honoris, laudis, cultus, & gratiarum actionis; Deum namque colere, honorare, laudare, & glorificare sunt bona extrinseca ipsius, ipsi grata, & quæ à nobis exigit, *Proverb. 3. Honora Deum de tua substantia. Psalm. 95. Afferte Domino gloriam, & honorem; 1. ad Timoth. 1. Soli Deo honor, & gloria; & indignatur cum ei debitus detrahatur honor; ideò Malachia 1. inquit, Filius honorat Patrem, & servus Dominum suum: Si ergo Pater ego sum, ubi est honor meus? Bona itaque, quæ potest homo Deo tribuere, sunt latria, honor, & gloria cum gratiarum actione. Discrimen inter honorem & gloriam traditur à Glossa ordinaria: quod honor secretè, gloria verò publicè exhibetur.*

8. III. Actus, quo lætamur, quòd ei nihil addi possit, & sit omnis perfectio, est Dei dilectio *complacentia*. Quoties namque contemplamur infinitas perfectiones Dei per fidem notas, toties de eis lætamur, & congaudemus, quòd sit pelagus omnium perfectionum.

9. IV. Actus, quo Deus super omnia appretiatur, seu creaturis præferatur, est dilectio appretiativa Dei. Qui enim Deum, ut in se bonum amat, ei que placere vult, omnia hujus Mundi, seipsum quoque propter Deum abnegat, & potius vult cæteris displicere, & singula amittere, quando amor Dei opponerentur, quàm Deum, juxta illud *Matth. 16. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et ad Galat. 5. Qui sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitis, & concupiscentiis.*

§. Charitas heroica.

10. Primum itaque signum heroicæ charitatis in Deum, non tam quoad habitum, sed etiam quoad actum deducitur cumulativè ex perseveranti præceptorum custodia, ex attenta, si non omnium, plurimorum tamen, & juxta conditionem personæ consiliorum observantia, ac ex prompto studio incumbendi assiduè operibus supererogationis. Nam S. Joannes cap. 15. scribit. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me Si quis diligit me sermonem meum servabit.* Et D. Gregorius homil. 30. in Evangelia, ait. *Probatio dilectionis exhibitio est operis; nunquam enim, subdit, est Dei amor otiosus. Operatur enim magna, si est; si verò operari renuit, amor non est.* Quin etiam fervore ardentè, promptè, & incessanter, quantum humana fragilitas patitur, est operibus bonis propter amorem Dei incumbendum; quoniam non cujusvis operationis supernaturalis studium, argumentum præbet heroicæ, & excellentissimæ charitatis, sed tanta operum attestazione opus est, ut heros debeat longissimo temporis intervallo communem operandi modum excedere, in admirationem rapere, & ad venerationem allicere, quod planè ille complet, qui de observantia divinæ legis erit, etiam cum periculo vitæ, & bonorum jactura sollicitus, exemplo Eleazari 2. Machab. cap. 6. Qui ne legem violaret, nec fingeret se violare per commestionem carnis à lege prohibitæ, mortem alacriter constantissimè pertulit.

Idem constat exemplo Sanctorum Apostolorum, qui Aëtorum 5. vinculis obstricti, & prohibiti, ne legem christianam prædicarent, ab Angelo liberati, imperterriti coram multitudine legem Christi docebant; & Petrus Prin-

cipi Sacerdotum increpanti, quod contra præceptum promulgarent nomen Jesu, respondit: *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Id patet in Sanctis Martyribus, quin etiam, & Sanctis Confessoribus, qui nec commoda vitæ, nec opes quidquam fecerunt, ut legem Domini implerent.

Alii extremam paupertatem sustinuerunt, castitatem exactissimè servaverunt, & mira humilitate aliis promptissimè obediendo se submiserunt; alii abstinentiis, jejuniis, flagellationibus assiduis carnem suam cum vitiis crucifixerunt, & nihil durum, atque asperum pro amore Dei censuerunt. Hæc sunt univoca intensi amoris in Deum Symbola, juxta illud prælaudati Joan. 15. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me:* Hoc est, inquit Augustinus tr. 75. in Joan. *Qui habet in memoria, servat in vita: qui habet in sermonibus, & servat in moribus: qui habet in audiendo, & servat in faciendo; aut, qui habet faciendo, & servat perseverando: Ipse est, inquit, qui diligit me. Opere est demonstranda dilectio, ne sit infructuosa nominis appellatio.*

11. Secundum signum emergit ex vehementi, & ardenti desiderio placendi Deo in omnibus, exterius functionibus virtutum manifestato. Fervens enim intrinsecus superexcellens Dei amor exterius exurgit in prægrandia pietatis, & devotionis exercitia, dicente D. Augustino in psalm. 121. in princip. *Sicut amor immundus inflamat animam, & ad terrena concupiscenda, & peritura sectanda vocat, & in ima præcipitat, atque in profunda demergit; Sic amor sanctus, ad superna elevat, & ad æterna inflamat, & ad ea, quæ non transeunt, neque moriuntur, excitat animam, & de profundo inferni levat ad Cælum.*

12. Vicia itaque omnia charitas heroica fugit, etiam minima, ac pecca-

ta quoque ex perfecta deliberatione venialia, Deo adjuvante vitat (ut dictum est cap. 1.) scribente Apost. 1. ad Corinth. 13. *Charitas patiens est, benigna est, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit, quæ suæ sunt: non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati; omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.*

13. Certissimè proindè evincitur heroica charitate præditus, qui neque in minimo vult deliberatè Deo displicere, ac ita est de morum integritate, ac conscientia puritate sollicitus, ut ea, quantum puro homini ex viribus gratia liceat, servare studeat, & ubi fortasse in levia quædam, etiam ex subreptione venialia labitur, casum deflet, tristatur, dolet, ac duram poenitentiam assumit, perindè ac si gravis, alicujus criminis reus. Hæc ordinarias, communesque regulas, quibus regulariter justis maculas peccatorum horrent, excedunt omninò. Propterea, qui ad illarum præscriptum Dei obsequio speciali Ordine se manciparunt, nulla ex parte communicant cum modo vivendi cæteris communiter justis proprio, sed altiori, & suprahumano se veluti supra homines evehunt.

14. Hac praxi claruerunt perfectissimi Heroes, qui non tam ab illicitis omnibus, sed à licitis quoque declinaverunt, ut Deo perfectiori vinculo amoris se conjungerent. Testes produco: Clara, Catharina, Theresia, aliaque tenellæ virgines sua corpora jejuniis, & flagellis afflixerant, & omnibus poenitentia operibus se exercuerant. Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciscus, & servorum Dei multitudo sanctis virtutum functionibus, abstinentia, passionum mortificatione, ciliis, & vigiliis rebelles motus appetitus, & carnis stimulum perpetua sollicitudine compescuerunt. Stephanus,

Ludovicus, Eduardus, & Canutus, non tam in terris, quàm in regno Beatitudinis Principes, in ipso terreni Principatus culmine, & inter aulae pericula tanta integritate vitæ, morumque innocentia claruerunt, ut omnibus admirationi essent. Aliique potentissimi viri se abdicarunt sæculari potentia, & temporalibus divitiis vale dixerunt. Illud mirum est, quòd Alexius prima nocte nuptiarum intactam sponsam reliquerit. Nec esset dicendi finis, si singula forent recensenda, quæ ex historiis habentur heroicæ dilectionis exempla. Hi omnes ut Deo placerent, & in summæ dilectionis augmentum, qua Deum tota mente, & totis viribus dilexerunt, in ea virtutum, & divini cultus officia fuerunt ferventissimè intenti.

15. Tertium signum habetur ex ardentissimo zelo honoris, & divini cultus, ut, cum quis vitæ etiam, ac alterius jacturæ periculo neglecto, ad avertendum quidquid Deum offendit, ejusque detrahit honori, & obsequio accenditur, & continuo pulsatur: *Qui enim non zelat, non amat*, inquit D. Augustinus lib. contr. Adamantum cap. 13. Et D. Bernardus lib. 1. de consideratione cap. 11. scribit: *Si Christi discipulus es, ignoscat zelus tuus, exurgat auctoritas adversus impudentiam hanc.* D. Thomas 1. 2. q. 28. art. 4. in corp. ait: *Amor amicitia quærit bonum amici, unde quando est intensus, facit hominem moveri contra omne illud, quod repugnat bono amici. Et secundum hoc aliquis dicitur zelare pro amico, quando, si quæ dicuntur, vel fiunt contra bonum amici, homo repellere studet.*

16. Ex perfectissima itaque unione per charitatem cum Deo oritur, ut quis indignetur circa ea, quæ fiunt contra Deum, & Sanctos, ac divina, juxta illud psalm. 68. *Zelus domus tuæ comedit me.* Et inde adversus ea, impavi-

pavidè, generosè movetur, conatur-
que remove, ne Deus offendatur. Et-
enim si *amas Dominum Jesum toto corde,*
tota anima, tota virtute tua, numquid, si
videris ejus injurias, contemptumque,
ferre ullatenus æquo animo poteris? Inquit
D. Bernardus *serm. 44. super Cantica.*
Exempla potentissima sunt in sacro tex-
tu. Ita Matathias 1. *Machab. 2.* Zelo
Dei accensus in justum furorem actus
eum occidit, qui, ut Antiocho morem
gereret, idolis sacrificabat. Phinees zelo
Dei commotus interemit Zamboc, &
mulierem Madianitidem carnaliter
commixtos, *Num. 25.* Zacharias filius
Joadæ 2. *Paralipom. 24.* Zelo Dei reple-
tus populum redarguit, ex quo præce-
ptum Dei transgrederetur, propter
quod, imperante Rege, lapidibus ob-
rutus est. Alii permulti in veteri Testa-
mento, nihili facientes potentiam Prin-
cipum summo fervore honorem Dei
zelarunt.

17. Alia ex novo Testamento occur-
runt Symbola heroici zeli. Joannes
Baptista *Marci 6.* Zelo justitiæ commo-
tus pro honore Dei increpare non ti-
muit Herodem de notoria legis viola-
tione: *Non licet tibi habere Herodiadem*
uxorem fratris tui: Stephanus *Actor. 7.*
Sancto zelo pulsatus reprehendit Judæos
pervicaces in resistendo Christo, & E-
vangelio. *Dura cervice, & incircumci-*
sis auribus, & cordibus vos semper Spiri-
tui Sancto resistitis, sicut Patres vestri, ita
& vos: Et inde ab eis lapidibus impe-
ritus Martyrio coronatus est. Paulus,
& Barnabas *Actor. 14.* animadverten-
tes Licaones, viso miraculo, quo Pau-
lus claudum sanaverat, paratos esse mi-
raculo pulsatos ad se ut Deos colendos,
sibi que turificandum, conscissis tunicis
suis (ut solebant Judæi, cum aliquod
atrox nuntium audirent) exilierunt in
turbas clamantes, & dicentes: *viri quid*
hæc facitis? Hæc ex sacro textu allegasse
sufficiat exempla heroici zeli.

18. Facta quoque ex Chronicis oc-
currunt, quibus constat perfectissimos
zelatores, Martyres, Confessores, &
Virgines, ut Dei honorem, servarent
in hostes fidei, animo impavido irruis-
se, non tormenta, non exilia, non
mortem unquam horrentes. Nota est
constantia, qua S. Thomas Cantuarien-
sis, nec pollicitationibus cedens, nec
minis perterritus iniquis legibus adver-
sus dignitatem, & jura Ecclesiæ ab
Henrico II. Angliæ Rege editis fortiter
obstitit. Obvia sunt incommoda tum
exilii, tum aliarum calamitatum, qui-
bus Joannes Chrysostomus fuit ex eo
prægravatus, quod amore, & Dei ze-
lo accensus Eudoxiam pluries non rectè
ambulanti objurgaverat. Celebris
est ferventissimus ardor, quo S. Ambro-
sius Imperatori Theodosio ingressum
Ecclesiæ ob cædem Theffalonicæ factam
denegavit, eique publicam pœniten-
tiam imposuit, à piissimo Imperatore
perhumillimè impletam. Nimis moro-
sus essem, si singula heroici zeli facta
ad honorem Dei custodiendum à servis
Altissimi posteris tradita essent addu-
cenda.

19. Quartum signum habetur ex in-
tegritate morum; si beatificandus us-
que ad finem vitæ fuerit humilitate exi-
mius, patientia admirabilis, castita-
te celebris, aliisque effulserit virtuti-
bus: *Siquidem multæ virtutes ex una cha-*
ritate generantur, inquit S. Gregorius
homil. 17. in Evangelia. Et ipse heroicæ
virtutis splendor ex eximia charitate
descendit. Quia enim anima intensis-
simæ dilectionis actibus in Deum fer-
tur, ad præclara pietatis officia prom-
ptè, & delectabiliter exercenda exti-
mulatur; & inde in admirationem ra-
pit, & ad operantis venerationem fi-
deles sollicitat.

20. Quintum signum non commu-
nis, sed heroicæ charitatis est vehe-
menti cura, & studio pulsari reducen-

di ad famulatum Dei, ejusque gloriam, & honorem procurandi; etenim, ut scribit D. Thomas 2. 2. q. 28. art. 1. *in corp. cum charitas sit vera amicitia, & vera amicitia requirat duo, scilicet mutuam amationem, & benevolentiam, qua sic amamus aliquem, & ei bonum velimus: (bonum autem Dei (externum) gloria ipsius est) summè conari, ut ab aliis honoretur, & laudibus exaltetur, est ei bonum heroicè optare, eumque diligere: unde dixit Augustinus in psalm. 33. serm. 3. Sed quid dicit amator ipsius Dei? Magnificate Dominum mecum. Nolo solus magnificare Dominum; nolo solus amare, nolo solus amplecti; & infra: Excitate ergo in vobis amorem, fratres, & clamate unicuique vestrum, & dicite: Magnificate Dominum mecum: sit in vobis iste fervor. Si amatis Deum, rapite omnes ad amorem Dei, qui vobis iunguntur; omnes, qui sunt in domo vestra. Rapite, quos potestis, hortando, portando, rogando, disputando, rationem reddendo, cum mansuetudine, cum lenitate, rapite ad amorem. Ardens quis itaque cœlestis charitatis, igne, ignem illum amoris in omnium cordibus accendi, vehementer exoptat, & inducere studet.*

Hæc communiter asseritur nota inter carnalem, & spiritualementem zelum, quod ille socios non finit in dilectione amati, & ubi alius occurrit, alter dolet, tristatur, affligitur: hic verò omnes cupit, quod Deum amatum condiligant, sibi que vim infert, & per maxime laborat, ut alios ad ipsius dilectionem perducatur.

21. Sextum signum ex firmissima spe, & certa fiducia oritur assequendi vitam æternam, & obtinendi à Deo auxilia opportuna ad operationes supernaturales. Spes enim ex charitate nascitur, ut dixit D. Ambrosius in Luc. cap. 17. & significat Apostolus ad Coloss. 1. ibi: *Audientes, dilectionem, quam habetis in sanctos omnes propter spem, quæ reposita*

est vobis in cœlis. Et quidem diligens Deum, ut in se bonum ordine quodam trahitur ad diligendum ipsum, ut sibi bonum, & ut remuneratorem pro actibus fidei, dilectionis, & aliarum virtutum: fides enim hanc in Deo perfectionem proponit. Propterea, qui ipsum summè perfectum propter se diligit, ad ipsum quoque sub ea perfectione amandum inflammatur, & quò intensior, & ferventior est amor charitatis, eò firmior est spes rerum Cœlestium, & esse cum Christo, ut ait Apostolus.

22. Septimum signum ex assiduo, & ferventi orationis, tum vocalis, tum mentalis studio inducitur: Etenim Oratio ex Damasceno est *ascensus mentis in Deum*, quatenus orans in Deum tendit per cognitionem, & amorem: qui enim de Deo non cogitat, orare nullatenus dicitur. D. Augustinus in psal. 85. dixit. *Oratio tua locutio est ad Deum: quando legis, Deus tibi loquitur; quando oras, Deo loqueris. Qui Deum heroicè diligit, de eo, ejusque perfectionibus continuo loqui delectatur. Quia juxta vulgatam regulam, anima magis est, ubi amat, quam ubi animat. Deducitur propterea, quod viri spirituales Deum amore ferventissimo prosequantur, cum nihil jucundius, nihil in colloquiis familiarius comperiunt, quam de Deo semper, & cum omnibus sermocinari. De quo latius infra cap. 3. §. 2. n. 21. & seq.*

23. Quia verò virtus animæ fatigatur in cognitionibus, & affectionibus vehementibus spiritus, ut experientia constat, sequitur in meditante, & contemplante languor, & infirmitas corporis, proveniens ex nimio calore vehementis amoris sensitivi, spiritus animales, & vitales consumentis, cerebrum ascendente, & partes inferiores deferente: quo fit, ut amantis vultus rubicundus primò appareat propter convocatos, & coacervatos in eo spiritus

tus: deindè palleſcat propter eodem ſpiritus inſumptos: poſtremò flaveſcat propter aſcenſum flavæ bilis ſurſum aſcendentis, & per vultum, & cæteras partes diffuſæ. Hinc pariter naſcuntur ſuſpiria, gemitus, lachrymæ &c.

24. Habet, etiam amor Dei ſuas deſicias: imò tota eſt, & una ſola mentis humanæ, quatenus humana eſt, & corpori alligata, ſumma ſuavitas. Eſt enim anima rationalis ex ſe fit capax alicujus delectationis, quæ in nuda ſuarum operationum cum divina lege conſenſione conſiſtit; tamen, quatenus corpori juncta eſt, atque illud agere, & viciffim ab eo accipere, & quaſi pati nata eſt, non aliam dulcedinem, quàm ab amore promanantem deguſtat; ad- eout lætitia, & gaudium, jucunditas, & alia his ſimilia ſint amoris effectus, & germina. Unde dixit Bernardus *ſerm. 3. Contemplatio divinæ ſuavitatis, & gloriæ mente, & corpore puris conceditur.*

25. Hinc, quòd eſt viris perfectis ſuave, & mentem benè afficit, ac delinit, amor eſt, aut ab amore dimanat. Quin etiam tanta eſt in illis divini amoris dulcedo, ut omnes labores ob Deum amatum aſſumptos, aſperitates, rigores, & difficultates ad benè operandum emolliat, extenuet, infirmet. Nam inquit Auguſtinus: *Nullo modo ſunt oneroſi labores amantium: ſed, etiam ipſi delectant, ſicut venantium, & piſcantium. Inter eſt ergo quid ametur; nam in eo, quod amatur, aut non laboratur, aut labor amatur. Cui concordat S. Bernardus ſerm. 85. in Cantica ſcribens: ubi amor eſt, labor non eſt: ſed ſapor. Hinc Apoſtoli Chriſti amore ferventes, ibant gaudentes à conſpectu Concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati.*

26. Octavum ſignum ſunt extaſes, raptusque ſupernaturales: Eſt extaſis effectus amoris. Extaſim fructum eſſe amoris dixit D. Dionyſius *lib. de divin.*

nomib. cap. 4. Extaſim, inquit, facit amor: amatores ſuos ſtatu dimovet, ſui juris eſſe non ſinit, ſed in ea, quæ amant, penitus tranſfert. Amorem enim operatur, ut amans paulatim moriatur in ſe, vivat autem in ipſo amato: moritur, ubi eſt: vivit, ubi non eſt. Talis erat S. Pauli cordis, & animi exceſſus, cum ſcriberet ad Galat. 2. Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Chriſtus. Quæ verba expendens Theophylaſtus inquit: Inſaniebat Paulus amatoris quadam inſania, & amoris inſtar, illo vivens extra ſeipſum raptus, ac totus in Deum tranſlatus.

27. Deſinit tandem Deum ſincerè diligens paulatim de ſe cogitare, nec curat ſibi proſpicere, ſed de amato cogitat, amatum curat, amato proſpicit; quæ omnia pertinent quidem ad actum cognitionis intellectivæ: amor enim urget, ut hæc fiant. Si verò extaſis conſideretur, qua quis ardet, uritur, & æſtuat, adeò ut in ſe deficiat, à ſe exeat, optetque pro amico mori, apud ipſum commorari, & vivere, Deo placere, & pro ipſo pericula, & moleſtias omnes, quin & mortem libenter ſubire, ac optare, tunc directè pertinet ad voluntatem, ut habetur ex illo Apoſtoli 2. ad Corinth. 5. *Sive mente excedimus, Deo: ſive ſobrii ſumus, vobis. Charitas enim Chriſti urget nos: ut noſtra omnia in honorem Dei, & in commodum veſtrum referamus, ſatagentes Chriſto vos lucrari, ut Chriſto placere totis viribus contendatis.*

28. Quapropter conſtat extaſim eſſe ſignum amoris hominis extatici in Deum, & è converſo Dei in extaticum, juxta illud. *Ego diligentes me diligo. Reciprocus Dei in diligentes ſe amor, toto Canticorum libro per octo capita manifeſtè exprimitur, ubi ad invicem ſponſus Deus, & ſponſa (ſeu moralis, quæ eſt anima; ſeu allegorica, quæ eſt Eccleſia) mutuò ſe inquirunt,*

runt, mutuūque amorem ostendunt. Sponsa inquit, *cap. 20. Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem*. Ecce contemplatio Mysteriorum, & magnalium Deicum dilectione; nam inquit Gregorius: *Quid per cellam vinariam congruentius, quam ipsam arcanam æternitatis contemplationem accipimus!* Sequitur sponsa. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo*. Ecce amoris deliquium, excessus, & extasis. Nam subdit sponsus: *Adjuro vos filia Jerusalem, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, quoad usque ipsa velit*. Et ibi plura leguntur, per quæ constat ejusmodi amoris deliquia ex contemplatione divinorum procedere.

29. Ideò notum est extasim esse signum sanctitatis, & specialis favoris Dei, si probetur de homine prædito virtutibus, tam Theologicis, quam Cardinalibus in gradu heroico, de qua *tit. 3. cap. 3. art. 1.*

30. Hic observo. I. Charitatem, etiam heroicam recipere augmentum, & posse in uno magis, quam in alio esse intensiorem. Nam planè quotquot Ecclesia in album sanctorum retulit, fuerunt heroica charitate perfecti, & tamen non est dubium plures alios in meritis excessisse, & propterea in interiori charitate quoad gradum fuisse aliis superiores.

31. II. Charitatem perfectam esse, quæ efficit, ut quis justus observet omnia Dei mandata, & Consilia juxta illud Joann. 1. *Qui autem servat verbum ejus verè in hoc charitas Dei perfecta est*. Ubi Lyranus observat: *perfectior dicitur, qui servat non solum mandata, quæ sunt necessitatis, sed etiam consilia, quæ sunt supererogationis per dicenda §. sequenti.*

32. III. Non omnem charitatem perfectam esse heroicam, quamvis quælibet heroica sit perfecta. Quoniam

charitas, etiam perfecta plures gradus habet, quibus ascenditur ad perfectissimum, qui dicitur heroicus: heroica verò varii sunt effectus, in quos ipsa prorumpit, & à non heroica, & communi dignoscitur.

§. Effectus heroicae charitatis.

33. Primus effectus heroicae charitatis est, *languere utiliter à vitiis*, & propter Deum, juxta illud 2. *Canticor. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo*. Etenim anima, quæ sponso veraciter unitur, totis viribus à cupiditate terrenorum recedit, ad illicita sequenda infirmatur, de peccatis tristatur, & gaudet propter solidæ virtutis exercitium. Hic languor à vitiis comprehendit præsertim puritatem conscientiae, & recessum à peccatis, non tam mortalibus (quæ cum charitate componi non possunt) quam, pro ut cum auxiliis ordinariis gratiæ homini fas est, etiam à venialibus, quæ charitatem minuunt, & hæc est non communis, sed heroicae charitatis prærogativa.

34. Secundus est, *querere incessanter Deum* juxta illud loc. cit. cap. 1. *Indica mihi, quem diligit anima mea*. Qui charitate fervet, Deum continuo quærit: dicente *ibid. cap. 3. Sponsa. Quasi vi, quem diligit anima mea, quasi vi illum, & non inveni: surgam, & circuibo civitatem, per vicos, & plateas quæram, quem diligit anima mea*. Fervens charitas non quiescit, remissè non agit, omnia tentat, ut summo bono placeat, nihilque prætermittit, ut Deo perfectissimè uniatur. Ad inquirendum Deum hortatur David psalm. 104. *Quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem ejus semper, & latetur cor quærentium Dominum*. Ubi Glos. Augustini ait *sine fine quærendus est Deus*; dilectus enim semper quæritur, semper desideratur, ne sit absens,

sens, sed præsens, de eo veraciter amato semper affectuosè cogitatur, & in eum affectus omnis, omnisque cogitatio semper dirigitur. Quod quidem charitati communi non convenit, sed signum est superexcellentis, & heroicæ.

35. Tertius est. Operari continuo propter Deum per dicta *num. 10.* Est ferventissimi amoris, ac veracis amantis proprietas, ut circa amatum semper, & promptè se occupet. Ita Apostolus ostendens *Actorum 20.* quàm maximè amaverit Ephesios scripsit: *non cessavi per triennium nocte, & die cum lachrymis monens unumquemque vestrum; & in signum superexcellentis dilectionis, quæ ferebatur in Romanos, illis cap. 1. ad Roman.* significavit: *Testis mihi est Deus, cui servo in spiritu meo, quòd sine intermissione memoriam facio vestri.* Unde tanta in Paulo sollicitudo erga Romanos, & Ephesios, nisi ab illo amoris igne, quo eos summo opere diligebat?

36. Quartus est, *sustinere infatigabiliter propter Deum dilectum.* Est illud vulgatum *fortis est ut mors dilectio*; quatenus, sicut mors separat animam à corpore, ita charitas dividit ab affectu terrenorum, & eorum, quæ sunt amica carni, & sanguini, quasi homo non vivat, neque sentiat mala, quæ sustinet propter amorem Dei. Unde dixit Apostolus *ad Rom. 8.* *Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum &c. sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.* Nihil mali amor Dei, vel in bonis corporis, aut fortunæ unquam timet, sed incommoda omnia propter eum cum alacritate, & gaudio tolerat, ut in Martyribus, Confessoribus, & Virginibus est notum.

37. Quippe, ut ait Augustinus *lib. 1. de morib. Eccl. cap. 22.* *Amoris igne ferrea,*

atque dura vincuntur, & gravia facit levia: laborem gravem, facilem reddit. Omnia itaque dura, & immania, levia, facilia, & propè nulla amore redduntur. Cùm Paulo *Act. 21.* fuisset significatum fore in Jerusalem vinculis constringendum, amore pulsatus majora pro Christo patiendi, respondit: *Ego enim non solum alligari, sed & mori paratus sum propter nomen Domini Jesu.* En quanti ponderis sit, & ad quæ sustinenda delectabiliter inclinet heroica in Deum Charitas.

38. Quintus est, *appetere impatienter Deum.* Anima, quæ in montem perfectionis ascendere nititur, copulari, & uniri per unionem perfectæ charitatis cum Deo omninò suspirat. Hoc patet *Canticor. 1.* ubi quærens sponsa unionem cum Deo, petit: *osculetur me, osculo oris sui; & subdit: Trahe me post te.* Impatiens est, tristatur donec beneficium recipiat, quo, ut digna se reddat, cogitat, quæ Dei sunt, non, quæ sunt Mundi; opportuna quærit, investigat utilia: in observantia mandatorum, & consiliorum proficit, omnem movet lapidem, adhibetque conatum, ut citius bonum amatum apprehendat, & assequatur.

39. Sextus est, *velociter ad Deum currere.* Siquidem anima igne charitatis inflammata celeri gradu ad sponsum recurrit, & ad iter compelli desiderat, *ex cit. Cantic. trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum:* ubi Bernardus: *qui amat ardentius, currit velociter, & apprehendit citius.* Constat amatores hujus Mundi, ejus delectabilia, quanta anxietate, & velocitate perquirant, & sectentur; si terrena hæc sua apparenti bonitate, ita homines alliciunt, ut illos ad ea amplectenda extimulent; quantò magis animam lumine fidei regulatam, & in summo bono, à quo omne bonum est, infinitam bonitatem, & delectabilitatem con-

contemplantem, ab illo moveri, & suavissimè trahi dicendum est, ut ipsum per affectum apprehendat, eique perfectissimo amoris vinculo uniatur. Hujusmodi amor non cuicunque convenit, nec est ad ordinarias, & communes regulas amantium Deum accommodatus, sed heroicus.

40. Septimus est, *stringere indissolubiliter Deum*. Ita ex 3. *Canticor.* ubi sponsa, animam eximia dilectione Deum prosequentem figurans, consummatam per charitatem unionem cum Deo exprimit dicens: *Tenui illum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meae*. Et amplius cap. 8. *Fortis est, ut mors dilectio: aquae multae non potuerunt extinguere charitatem*: hoc est, non adversa, non incommoda, non blanditiæ, & terrenorum deliciae: nam ex charitate omnis radix constantiae. Heroicè amans terrenis non attendit, sed ejus conversatio in Coelis est, assiduò de coelestibus cogitans. Vocatque in praesidium amoris, quo ardet, quo fervet, reliquarum virtutum subsidium. *Omnia omnibus factus* cum Apostolo 1. *Corinth.* 9. omnium commodis vivitur, & in consummata dilectionis Symbolum repetit cum eodem ad *Philipp.* 3. *Quae mihi fuerunt lucra, arbitratus sum propter Christum detrimenta, ut Christum lucrifaciam*.

41. Octavus est, *suaviter ardere in dilectione Dei*. Hic ardor intrinsecus fervens, exteriùs lucet, & erumpit in dilectionem proximi, aliaque non ordinaria opera virtutum moralium. Hoc igne amoris ardenti omnia sunt suavia, nihil difficile, nec in minimo vult Deo displicere, ac omni conatu viribus gratiae respondet, attendens puritatem conscientiae, etiam in levibus servare.

Hujus ardentissimae flammæ exemplum legitur apud Lucam 24. in duobus discipulis pergentibus Emmaus, quibus

se Christus in itinere associaverat, & in sui amorem non utcumque traxerat, sed ad eum gradum elevaverat, ut exclamarent: *Nonne ardens cor nostrum erat in via?* Ardet cor diligentium Deum, & ex ardore procedit, ut, quæ sunt Dei, affectuosè cogitent, & ea, quæ summum ejus cultum, & obsequium respiciunt, sollicitè operentur. In carne ambulant, ac si extra carnem viverent, ac carnem cum vitiis, & concupiscentiis Mundi diligentissimi crucifigunt. Hic est amor eorum proprius, qui à statu Incipientium, & proficientium illum perfectorum sunt affecuti.

42. Nonus est, *similitudo cum Deo*, non in natura, cum sit homini impossibilis, sed in operando virtuosè, quantum fert status creaturae, coelestibus auxiliis roboratae. Hæc similitudo cumulum virtutum importat, cognitionem fidei firmissimam, ac si esset intuitiva; certissimam spem futurorum bonorum, & transformationem cum Deo per affectum intensissimæ dilectionis; inferentes externa virtutum exercitia cum promptitudine, & delectabiliter. Constat eum, qui ita est operibus bonis intentus Deo, proportionem servata, assimilari.

Hanc similitudinem Deus à servis suis requirit: *Levit.* 11. ait: *Sancti eritis, quia ego sanctus sum*: eam Christus commendat Matth. 6. *Estote perfecti, sicut Pater vester perfectus est, estote misericordes, sicut Pater vester misericors est*: non exponendo sicut per æqualitatem, sed per habilem proportionem, quam perfectioni vacantes, per assiduam Dei, & divinorum meditationem, & contemplationem nanciscuntur: in quem transformantur cognitione, dilectione, ac sanctis vitæ operibus, propter quod usurpare possunt illud Apostoli ad Galatas 2. *Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus*.

Et

Et ad Philipp. 1. *Mibi vivere Christus est.*

43. De hac similitudine per contemplationem, & amorem scripsit S. Bernardus, lib. 10. de diligen. Deo. *Quando huiusmodi experitur affectum, ut divino inebriatus amore, animus oblitus sui, factusque sibi ipsi tamquam vas perditum, totus pergat in Deum, & adhærens Deo, unus cum eo spiritus fiat, & dicat: deficit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, pars mea, Deus in æternum; beatum dixerim, & sanctum, cui tale aliquid in hac vita experiri donatus est: te enim quodammodo perdere, & à te ipso exinaniri, & penè annullari, celestis est conversationis non humanæ affectionis.*

44. Unum observo, viros perfectos sæpe ita ariditate spiritus pulsari, ut sibi videantur ad opera virtutum pigri, debiles, & infirmi, hi, quamquam per tempus, quo Deus illos tali experimento purgat, subtrahendo delicias, & suavitates (ex quibus oritur, ut delectabiliter, & promptè exeant in opera virtutum) & patiantur tedium aliquod circa functiones spirituales, non sunt censendi à gradu heroicæ ex-cidisse, dummodo prius promptè, & cum alacritate in actus virtutum consueverint frequenter, & ferventissimo affectu se occupare, ac durante ariditate, nihil de arrepto itinere ad perfectionem omiserint, sed perseveraverint in operibus bonis; ac illa sublata, rerum spiritualium exercitium promptè, & delectabiliter continuant. Nam palàm est tali experimento Deum quàm plurimorum patientiam, & constantiam probasse, ut de se ipsis testantur SS. Theresia, & Catharina de Bononia, quas heroicas fuisse, & heroica sanctitate præditas notissimum est, cum eas Apostolica Sedes Catalogo sanctorum adscripserit.

Esset hic agendum de natura heroicæ perfectionis Christianæ vitæ, sed quo-

niam de hac re nonnulla, & forsan Consultori necessaria dedimus cap. 1. n. 43. & seq. parcimus labori, ne tædio ipsum magis gravemus.

45. Adhuc tamen observatione dignum censemus adnotare, discrimen reperiri inter esse perfectum, & esse in statu perfectionis. Quoniam perfectus est, quicumque Deum charitate amat, ut ibi num. 44. In statu verò perfectionis de aliquo esse verificatur, non præcisè, quia Deum super omnia ex charitate amet, sed, si concurrat perpetua obligatio cum aliqua solemnitate ad ea, quæ sunt perfectionis, ut ait D. Thomas 2. 2. q. 184. art. 5. in corp. Quoniam status importat quandam positionis varietatem, secundum quam aliquid disponitur juxta modum suæ naturæ, quasi in quadam immobilitate, ut ibi S. Doctor q. 183. art. 1. in corpore.

46. Neque ea convertuntur ad invicem; cum nihil prohibeat, quòd aliqui sint perfecti, qui non sint in statu perfectionis; aliqui verò in hoc statu reperiantur, & à perfectione sint alieni, ut advertit D. Th. cit. q. 184. art. 5. Frequenter experimur contingere, ut, qui aliquorum observantiæ se obligant, ea non servant: & alii ea adimplent, ad quæ se non ligarunt. Constat similitudine duorum Fratrum apud Matth. 21. quorum unus patri præcipienti, ut operaretur in vinea, respondit, *nolo*: postea pœnitentia motus abiit, & operatus est. Alter autem ab eodem iussus, respondit: *eo, Domine, & non ivit.*

47. Duo genera personarum esse in statu perfectionis enumerat ibi, D. Thomas, & quæst. 186. Episcopos, & Religiosos; Episcopos quidem, quatenus assumentes officium pastorale, ad quod pertinet, ut animam suam Pastor ponat pro ovibus suis. Joan. 10. se immobiliter obligant ad ea, quæ sunt perfectionis; Religiosos verò, quia

quia voto se adstringunt, abstinere à curis sæcularibus, quibus licitè uti poterant, ad effectum, ut liberiùs Deo vacent; in quo stat supererogatoria perfectio hujus vitæ.

48. Perfectior autem est status Episcoporum, quàm Religiosorum, quoniam Episcopatus est quoddam perfectionis magisterium ex D. Thoma cit. *quæst. 85. art. 4. ad primum*; studium intendens in quærenda salute proximorum. Religio verò est quædam via tendendi ad perfectionem, & procurandam propriam salutem: Unde communiter est illud: Episcopus est in statu perfectionis acquisitæ, quia alios debet docere, eisque proficere. Religiosus verò in statu perfectionis sibi acquirendæ: & quamvis aliis profit, hoc est per accidens.

49. Assertum discrimen, exindè etiam patet, quod plures non Episcopi, non Religiosi (& idcirco in statu perfectionis non constituti) apicem perfectionis, etiam heroicæ attigerunt, ad quem ex illis quamplures non pervenere.

50. Observandum tandem est pro plena materiæ discussione, in linea perfectionis heroicæ alios aliis perfectiores reperiri, ex quo consilia duriora, & asperiora elegerint; Quin etiam quædam opera non consulta, sed tantum permixta ex speciali Spiritus Sancti motione, & impulsu assumpserunt, ut de Anachoretis legitur. De S. Paulo Eremitarum Magistro, in ejus officio habetur; Deo liberiùs causa inserviendi, in eremi speluncam se consulit: ubi, palma ei victum, & vestitum præbente, vixit ad Centesimum decimum tertium annum. Similia narratur de SS. Antonio, Hilarione, aliisque, qui in speluncis, & cryptis, ut divinis attentius vacarent, longo annorum cursu ad extremum usque vitæ habitaverunt.

Et indè patet in linea heroicæ perfectionis, gradus admitti, propter quod fit, ut unus alium heroem superet, & inter se in gradibus heroicæ perfectionis, & supernaturalis charitatis differant, ut cap. I. in fine.

§. I V.

De Signis heroicæ Charitatis in proximum.

S U M M A R I U M.

- 1 Præceptum de proximo diligendo, divinum.
- 2 Præceptum duplex, negativum, & affirmativum.
- 3 Proximi appellatione homo intelligitur.
- 4 Eadem charitate Deus, & proximus diligitur.
- 5 Non est perfecta dilectio Dei sine illa proximi.
- 6 Dilectio proximi duobus sensibilibus innotescit, ad 7.
- 8 Signa heroicæ dilectionis proximi.
- 9 Zelus est effectus amoris.
- 10 Effectus zeli salutis animarum, ad 13.
- 14 Labores, & incommoda Apostoli Pauli pro salute animarum procuranda.
- 15 Alacritas Apostolorum in tribulationibus ea de re toleratis.
- 16 Cur viri Dei in tribulationibus exultarent?
- 17 Heroicæ dilectionis fructus desiderio moriendi pro salute proximi, ad 18.
- 19 Amor Christi erga nos superabundans.
- 20 Conditio personæ pensanda in iudicio heroicæ, ad 25.
- 26 Servi Dei non omnes in heroicæ gradibus æquales.
- 27 An ad occurrendum necessitatibus proximi possit licitè privatio beatitudinis optari, ad 31.

32 Heros Christianus in omne genus pauperum propendit, ad 33.

34 Exempla Sanctorum, qui temporalibus miseriam proximi relevaverunt ad 36.

37 Externa opera misericordiæ corporalis heroicam dilectionis comprobant.

1. **O**pus non est hic præceptum de proximo diligendo inquirere. Divinum enim constat ex cap. 22. Matth. ubi Christus ad hæc: *Magister, quod est mandatum magnum in lege?* respondit: *Diliges Dominum Deum tuum, &c. hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Joan. 13. Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem. Et cap. 15. Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem.*

2. Duplex verò consideratur præceptum: aliud negativum, seu prohibitivum, alterum affirmativum, seu positivum. Primum prohibet, ne odio proximus habeatur, seu, ne malum aliquod ipsi optetur, vel inferatur; hoc obligat semper, & ad semper, cum nunquam sit proximo malum desiderandum, aut inferendum; natura enim præcepti negativi est, ut nunquam id ponatur, quod prohibet. Ideò semper est prohibitum odio habere proximum, seu malum aliquod ei optare, vel imprecari, aut procurare. Secundum, dicitur bonum esse proximo non solum actu interno voluntatis optandum, sed etiam actu externo procurandum, sed hoc non pro semper obligat, sed pro determinato tempore, & in opportunis circumstantiis adstringit, ut ei in necessitatibus subsidium feratur, ut tradunt DD. in tract. de charit.

3. Appellatione proximi venit ex Augustino lib. 1. de doctr. Christ. c. 30. omnis homo; cum quo concordant cæteri ex responsione Christi ad legisperitum interrogantem Lucæ 10. *Quis est proxi-*

mus meus? ut posset servare præceptum, Diliges proximum tuum, sicut te ipsum.

4. Non alia Charitate Deus, & alia proximus, sed eadem uterque diligitur, ut dixit Augustinus serm. post Ascen. ibi: *Non alia Charitas diligit proximum, quam illa, quæ diligit Deum; Quæ Charitate proximum, ipsa charitate diligimus, & Deum.* Idem propterea habitus supernaturalis charitatis inclinatur ad amandum Deum propter se, & proximum propter Deum. Ex hoc enim, quòd ametur Deus in se propter suas perfectiones, inclinatur voluntas ad amandum proximum, cum cognoscat hoc Deo placere. Ideò ratio objectiva movens ad amandum proximum amore supernaturali est, quia prævio lumine fidei constat, quòd Deus id vult, ejusque bonitati placet. Hinc ex dilectione proximi, illa Dei deducitur juxta illud 1. Joann. 4. *Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat, & fratrem suum.*

5. Quare perfectio charitatis erga Deum, illam proximi requirit, ex eodem, ibi: *Si diligimus invicem, Deus in nobis manet, & charitas ejus in nobis perfecta est.*

6. Duobus dilectio erga proximum exercetur, sensibiliterque, & per effectus innotescit, bonis nimirum spiritualibus, & temporalibus, seu, ut inquit Aug. lib. 2. de Civit. Dei cap. 27. *Eleemosyna spirituali, aut temporalis.* Apud quem tr. 8. in Epist. 1. Joan. *Eleemosyna alia est panis, alia justitia.* Etenim juxta phrasim Gregorii exhibitio operis est probatio dilectionis, argumentum scilicet, & univocum signum amoris in proximum.

7. Hæ amoris functiones dilectionem præcisè in gradu ordinario, & communi concludunt, si nihil speciale concurrat, quòd illam elevet ad statum heroicæ, & præter communes regulas fuisse significet, quibus justî communiter proximum charitate diligunt.

§. *Signa quoad spiritualia.*

8. Sensibilia heroicæ charitatis erga proximum signa quantum ad bona spiritualia, spiritualemque eleemosynam, qua paupertas animæ, & spiritus egestas sublevatur, deducuntur ex vehementi, & ferventissimo zelo salutis animarum. Nam inquit idem Gregorius *lib. 1. super Ezechielem homil. 12.* *Nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum.* Et S. Joann. Chrysostr. *hom. 3. in Acta Apost.* *Unius animæ salus tanta est, ut ubi hanc Filius Dei fieret homo, tantaque pateretur.*

9. Est enim zelus effectus amoris ex D. Thoma 1. 2. q. 28. art. 4. ex amoris intensione procedens. Unde, cum charitas proximo bonum velit, & omne malum ab eo removeere contendat, concludentissima illatione habetur, quod eò intensior est charitas, quò majora proximo procurentur, malaque removeantur, ne noceant.

10. Ardens itaque zelus, efficaxvè desiderium, ac inextinguibilis cupido, quod singuli salventur, & pravi convertantur ad Deum, & boni magis, magisque in virtute proficiant, in eo respectivè ponderetur, qui, humano abiecto timore, pro defensione virtutis ad utilitatem proximi accenditur; qui totus est, & opere, & corde, ut quælibet prava corrigat, & eradicet, & quatenus non valeat, rem ferventissimis precibus Deo commendat, ac juxta phrasim Apostoli 2. ad Timoth. 2. *Omnia sustinet propter electos, ut & ipsi salutem consequantur.* Eosque, qui immemores sunt salutis, maximo excitat studio, languentes erigit, peccantes arguit, obsecrat, increpat in omni patientia, & doctrina, ad monitum Apostoli *Epist. ad Titum cap. 2.* ut eos Christo lucretur; non parcit monitis, non con-

filiis, non labori, ut collapsos mores componat, odia extinguat, scandalosos congressus dissolvat, prohibitos ludos extirpet; in fœminarum pompas invehit, easque ad regulam modestiæ diligentissima cura revocare contendit: Sanctum prædicationis ministerium non negligit, sed utile opus assumit, ut corpori catholicæ Ecclesiæ infideles uniat, reddatque innocentia cæteros, qui viam mandatorum non currunt.

11. Hæc, hisque similia heroicum zelum commendant, & in negotio salutis de radice intensissimæ dilectionis in proximum procedunt. Hæc in heroe christiano postulantur à D. Gregorio in *regist. Epistolar. Epist. ult. ad hæc verba, negotiamini, dum venio: quod profectò negotium, inquit, tunc verè nos agimus, si vivendo, & loquendo proximorum animas lucratur, si infirmos quosque cælestis regni gaudia prædicando in superno amore roboramus: si protervos, & timidos, gehennæ supplicia terribilia insonando flectimus, si nulli contra voluntatem parcimus, si supernis amicitias dediti humanas inimicitias non timemus.*

12. Quibus aurea subnectitur regula ex D. Bernardo *serm. 76. super Cantic.* ad heroicitatem maximè in Pastoribus verificandam, ibi. *Boni, inquit, Pastores, qui vigilantes animo, atque in Orationibus pernoctantes hostium insidias sagaciter explorant, anticipant consilia malignantium, deprehendunt laqueos, eludunt tendiculas, retiacula dissipant, machinamenta frustrantur, & multum solliciti pro sibi commissis dominicis ovibus cor suum tradunt ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illos, & in conspectu Altissimi deprecantur.*

13. Nunquam tamen recensitæ functiones heroicitatem concludunt, nisi excellentiam præferant. Hinc necesse est, ut labor in procurandis bonis spiritualibus proximo fuerit assiduus, rara

rara sollicitudo, mira diligentia, si delectabiliter subsidia salutis eidem impenderit, si promptissima voluntate opem tulerit juxta dicta cap. 1. n. 40.

14. Hanc ex Apostolo Paulo didicimus praxim. Quanta alacritate, quantisque periculis ipse laboraverit pro salute proximorum, legitur 2. Corinth. 7. ibi: *Multa mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis, repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam & cum venissemus Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, omnem tribulationem passi sumus, foris pugnae, intus timores. Et cap. 11. alia recenset, quæ pro prædicatione Evangelii, & instruendis hominibus pergaudenter sustinuit: ibi: Ter virgis cæsus sum, lapidatus sum..... in labore, & ærumna, in vigiliis multis, in fame, & siti, in jejuniis multis, in frigore, & nuditate. Hæc Doctoris gentium eminentissima in proximum charitas hilari, constantissimoque animo frequentissimè toleravit.*

15. Omnesque Apostoli exultabant, gaudioque triumphabant, & lætissimi incedebant in tribulationibus, ut populos Christo lucrarentur, ibant gaudentes, ait textus Actor. 5. à conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.

16. Plenæ sunt historiæ, & acta Ecclesiastica commemorant, quantam viri Sanctitate præstantes pro salute proximi ad extremum solliciti, ex incommodis, molestiis, & persecutionibus perceperint jucunditatis voluptatem. Aqua sua natura gravis, & ad descensum prona, cum calefit, & fervet, vehementia ignis excitata ascendit, & saltat: ita ardore charitatis viros Dei pulsatos non res adversæ depri-
munt, sed gaudio exultationis molestiæ replent, quæ in adjuvandis proximis occurrunt.

17. Fructus est heroici amoris in

proximum ardens moriendi cupiditas, ut ipse assequatur salutem, dicente Christo Domino Joan. 15. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.*

18. Verum exuberans dilectio concluditur, si mors, ut æternum proximi vivant, promptissima voluntate eligatur; hanc in summo heroum heroe Christo Jesu fides proponit, ipse enim pro nostra salute descendit de Cælis: crucifixus, etiam pro nobis, mortuus, & sepultus, ut in Symb. Constantinopolit. ac languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, ut inquit Jeremias Proph.

19. Superabundantem omnes amorem Christi erga nos veneramur, ubi eximius solùm, & heroicus infra illum in aliis ponderatur, si Christo Domino cœlesti benedictione præventi in bonis proximo procurandis, servata proportionem, assimilari curaverint. In id enim non omnes totis viribus incumbunt, sed iis solùm convenit, qui præter communes regulas cum speciali dono Dei operantur: hinc occasionem, hinc materiam benefaciendi perquirunt, ac facilitate, ac alacritate in officia misericordiæ, & pietatis erumpunt; quos à Deo proinde prærogativa heroicæ cumulat opera ipsa testantur, comprobantque admiratio, & veneratio, qua consensu omnium sunt digni.

20. Opus tamen non est, ut in singulis, quisque enunciatis claruerit, sed conditione personæ inspecta, & status habita qualitate, sufficit, ut in nonnullis refulserit. Quantum verò ad alia sit in præparatione animi dispositus ad occasionis opportunitatem; alioquin nec Confessoribus, nec Virgini-
bus esset heroicitas in concreto applicabilis cum vitam suam pro fratribus non ponant.

21. Sæpe quis ea non egit, propter
F quæ

quæ alius laudum præconia meruerit. Potissimum in Chronicis est S. Raymundum Nonnatum permaximè commendari, quòd se ipsum pignori dederit sub potestate Paganorum, ut proximos à periculo abnegandæ fidei liberaret.

22. S. Filippus Neri summo opere celebratur, quòd ad extremum usque diem in Confessionibus audiendis perseveraverit, ut Christo animas fidelium lucraretur.

23. Heroica S. Theresiæ charitas singularissimo elogio extollitur, quòd Infidelium, & Hæreticorum tenebras perpetuis defleret lachrymis, atque ad placandam divinæ ultionis iram voluntarios proprii corporis cruciatus Deo pro eorum salute offerret.

24. De excellentissima charitate S. Catharinæ Senensis in proximum refert Surius in *eius vita*, quòd videns maximam imminere Ecclesiæ calamitatem ob multorum peccata, Deum ferventissimè precata est, ut meritas eorum penas in se transferret, & reis ignosceret, ac imminentem calamitatem averteret; quod, & obtinuit; nam gravissimis, & diuturnis cruciatibus fuit à Deo afflicta.

25. Eximiæ charitatis signum exhibuit S. Joannes Columbinus, dum adhuc vivens in se aliorum peccata castigare percipiens, à Deo penis Inferni pro illis affligi petiit, & durissimas toleravit. Illasque Purgatorii ad aliorum satisfactionem amoris ardore pulsata volens sustinuit B. Catharina Genuensis ex antiqua *illius vita à Confessario conscripta cap. 27.*

26. Cætera apud Auctores legenda proprietates confirmant heroicæ charitatis, simulque significant non omnes servos Dei æquales in omnibus, servato tamen semper in gestis gradu heroici amoris in proximum.

Movetur difficultas: *an optare effica-*

citer privationem æternæ Beatitudinis ad impediendum peccatum mortale proximi, sit actus heroicæ dilectionis?

27. Videtur affirmativè respondendum. Nam charitas, & amor Moy- sis in suos extollitur, & prædicatur: Exodi enim 32. ut Deus parceret populo peccanti, sic eum rogaverat: *aut dimitte eis noxam hanc: si non facis dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Paulus ad Rom. 9. de se ipso scripsit: *Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis*, hoc est, dividi à Christo pro salute fratrum, ut Expositores legunt.

28. Verùm absolute id desiderare non licet, & tantum abest, quòd id sit actus charitatis, & virtutis, ut potius sit deordinatus, & peccaminosus. Non enim potest quis beatitudine privari sine peccato: nullus autem ob ullam causam potest, vel peccare, vel desiderare peccare, juxta illud Matth. 16. *Quid prodest homini si universum Mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?*

29. Dictum est absolute, quia id desiderare sub conditione, si fieri posset sine peccato: vel, hac forma: *Domine, si possem sine peccato cælesti beatitudine privari, hoc optarem, dummodò cæteri, & ab offensis mortalibus abstinerent, & salvarentur.* Hic sanè reputandus esset heroicæ charitatis actus de salute proximorum; in his terminis exponitur desiderium Moy- sis, & Pauli.

30. Ulterius circa textum ex Exodo Glossa interlinealis observat, ibi Moysem locutum per impossibile, ac si diceret: *Sicut impossibile est, quòd me deleas, sic oro, non posse fieri, quin dimittas.* D. verò Augustinus q. 47. in Exod. disjunctivam poni dicit pro conditionali, sic: *aut dele me, aut dimitte eis*: id est, *si me non deles, dimitte eis.*

31. Ita autoritas Apostoli exponitur à S. Anselmo Cantuariensi in d. loc. *Optabam ante fidem susceptam, & munus*

Evan.

Evangelii esse anathema, idest, alienatus à Christo, ut alienatos, & divisos, & separatos à Christo facerem illos: & hoc pro fratribus meis optabam, idest, Judæis, qui mei sunt fratres in lege, quorum legem volebam defendere.

§. Signa quoad temporalia.

Quod spectat ad signa heroicæ charitatis in proximos quantum ad temporalia: Est notum opera misericordiæ corporalis in charitate radicari, & ex ejus affectu prodire, juxta illud Joan. Epist. 1. cap. 3. *Qui habuerit substantiam huius Mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?*

32. Præclara hinc, & nunquam satis laudata monumenta charitatis inter homines patientissimè ille exhibet, quem charitas Christi ita urget, ut à nullo paupere faciem suam avertat, nullumque miseræ genus affligere egenos perpendat, quin præstò, & facilis sit ad egestatem per larga eleemosynarum subsidia sublevandam, relevandamque miseriam. Quatenus autem facultatibus non valeat, magno dolore afficitur, displicentiam aperit, & precibus adjutoria à Deo postulare conatur.

33. Hinc, ut heroicitatem Consultor, quantum ad bona temporalia in servis Dei deducat, attendat: si faciles, si plena manu, si cum gaudio illa contulerint, prout de Sanctissimis viris authentica documenta testantur.

Sanctus Nicolaus Myræ Episcopus summis laudibus celebratur, quòd tres sorores Virgines, dote ad matrimonium congrua elargita, ab imminente lapsu præservaverit.

34. De Sancto Paulino Episcopo Nolano scribit Sanctus Augustinus serm. *ex opulentissimo divite, voluntariè pauper-*

rimus, & copiosissimè Sanctus. Vandalis Campaniam vastantibus, cum ab eo posceret Vidua, ut filium suum redimeret, consummatis rebus omnibus in officio pietatis, se ipsum pro illo in servitutem tradidit; & sic in Africam servus profectus: cuius deinde sanctitate cognita, fuit honorificentissimè dimissus, condonatis ei omnibus suis Civibus, qui captivi fuerant.

35. Eximia S. Martini charitas miro ordine innotuit, quòd partem chlamydis pauperi eleemosynam nomine Christi petenti tribuerit: qua postea indutus Christus apparuit, charitatem ejus hac voce commendans: *Martinus adhuc Cathecumenus hac me veste contexit.*

S. Carolus verè heros adeò in pauperes misericors movebatur, ut in eos una die erogaverit ad quadraginta aureorum millia, quæ ex venditione Principatus Uritani receperat. Nec minori pietate viginti millia, quæ sibi fuerant legata, egenis distribuit. Quo verò tempore pestis Mediolani grassabatur, domesticam suppellectilem, nec relicto sibi lectulo, in eosdem alendos heroica liberalitate contulit, *lect. Breviarii.*

36. Tanta, & eximia fuerunt officia charitatis S. Thomæ de Villanova, ut heroici eleemosynarii partes impleverit: frequenter nudos propriis vestibus operuit: ex paterna hæreditate egenas virgines aluit: aliis innumeris dotem constituit: pingues suæ Ecclesiæ redditus pauperibus distribuit. Ita ejus affectus in occurrendo necessitatibus proximorum inflexibilis legitur, ut in eos alendos omnia sua corrogaverit, lectulum quoque; nam eum, in quo moriturus decumbebat, ab eodem commodatum habuit, cui paulò ante in eleemosynam dederat.

37. Morosus essem, & nunquam dicendi haberetur finis, si omnia essent

recensenda exempla heroicæ charitatis eorum, qui plenis manibus, & promptissimo exercitio benefaciendo proximis sibi thesaurizarunt in Cælo. Tanta in pauperes, orphanosque, & vi-
duas miseratione pulsabantur, ut potuerint repetere illud *Job. cap. 31. Ab infantia mea crevit mecum miseratio; & de utero matris meæ egressa est mecum.* Propterea, misso pro prolixiori notitia ad Auctores Lectore, resolutivè concludimus, officiis, præclarisque factis misericordiæ supra communem conditionem peractis, prærogativam heroicitatis in servis Dei manifestari; Siquidem hæc charitati in proximum attestantur, ut ex dictis supra, & facit illud *Matth. 7. Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Nec luculenta deerunt testimonia, si clariora opera præcesserint.

C A P U T III.

Quænam sint signa virtutum moralium in gradu heroico?

S U M M A R I U M.

- 1 Prudentia est virtus moralis, quæ actus virtutum moralium dirigit.
- 2 Virtus Moralis Christiana, quæ sit?
- 3 Virtus rectificat hominem, ad 4.
- 5 Habitus virtutum moralium per actus innotescunt.
- 6 In esse heroico constituuntur gradualis intentione, & speciali dono Dei.
- 7 Ad contemplationis gradum per exercitium virtutum pervenitur.
- 8 Ad quatuor morales ceteræ reducuntur.

1. **T** Res virtutes morales, Justitia, Temperantia, & Fortitudo spectant ad appetitum rationalem, seu voluntatem, in qua subiectantur. Prudentia verò ad intellectum; quæ nihilo minus virtus moralis dicitur, quatenus est directiva actuum aliarum virtu-

tum in ordine ad finem, adeo ut nulla operatio sit honesta, & laudabilis, nisi dictamini prudentiæ conformetur. *Cap. 1. n. 2.* notavimus, cur morales, & Cardinales nuncupentur.

2. Possunt in statu purè morali, & philosophico, seu exercitiæ propter moralem honestatem, quam respiciunt, considerari, sub qua ratione hic de illis non agitur; sed sub ratione Theologica, seu, quatenus Christianæ sunt, & ex prævio lumine fidei inclinant ad operandum honestè in ordine ad finem supernaturalem. Quatenus verò ex imperio charitatis proprios actus eliciant, proficiunt, ut meritum de condigno ad vitam æternam, quia ex una charitate multæ virtutes generantur: *Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non maneat in radice charitatis*, ut inquit D. Gregorius *homil. 7. in Evangelia*; à qua separata à SS. Patribus vocantur carbonem extincti, rami aridi, membra mortua, & aurum obscuratum.

3. Munus virtutis est hominem rectificare: Theologicæ rectificant portionem superiorem animæ, ut in Deum directè tendat. Fides dirigit intellectum in summè verum, credendo firmiter, quæ Deus revelavit. Spes ordinat voluntatem in summum bonum arduum, certò expectando æternam beatitudinem, benè operantibus præparatam. Caritas verò eandem voluntatem inclinat in summum bonum, amando ipsum super omnia.

4. Morales christianæ, mediante divina gratia, rectificant in ordine ad finem supernaturalem, vitamque beatam: partem inferiorem animæ à passionibus inordinatis purgant, viresque inferiores animæ ordinant, ut rationi debite subiiciantur. Prudentia rectificat vim rationalem in eligendis bonis, & præcavendis malis. Fortitudo irascibilem in tolerandis, & perferendis mo-

molestiis. Justitia, prout est virtus communis, rectificat omnes vires in declinando à malo, & faciendo bonum; prout autem est virtus specialis, dirigit ad reddendum unicuique, quod suum est. Temperantia rectificat concupiscibilem in utendis, coercendo à delectationibus pravis gustus, & tactus.

5. Cum verò habitus virtutum moralium, sive in gradu communi, sive heroico sint spirituales in anima immanentes, & non sint à sensibus externis in se perceptibiles, opus est, ut per sensibilia dignoscantur, & ex externis actibus ad illos à posteriori discurratur. Propterea alia quæstio est, per quid in gradu heroico constituentur; & alia, per quid, ut tales innotescant.

6. In esse heroico per modum principii, quo anima redditur permanenter potens faciliter, & delectabiliter operari propter finem supernaturalem, constituuntur per gradualem intensiorem, inductam per actus cum speciali auxilio Dei perseveranter producos (facilitas enim ad operandum assiduo exercitio relinquitur) per quod fit, ut habituatus faciliter, & cum alacritate, Deo specialiter excitante, & movente, propter eundem finem continuò operetur, quæratque occasiones operandi; ex quo operandi ordine tantus emergit splendor, & fulgor, ut à probis etiam, & doctis existimetur communes, & ordinarias regulas excedere, & nisi cum admiratione, & pietatis incremento ad illum advertant. Quæ est maxima à posteriori christianæ heroicæ notæ, sensibus objectæ, per dicta cap. cit. n. 40.

7. Hic ponderamus cum D. Augustino ad perfectionis fastigium, perfectumque contemplationis gradum per exercitium virtutum ascendere, ut ipse per hæc dixit enarrat. in psalm. 84. nu. 11. *Ibunt de virtute in virtutem: quam vir-*

tutem? contemplandi: scilicet, divina, & æterna.

8. Advertimus ulterius, virtutem moralem, tamquam in proxima membra adæquatè distribui in quatuor enumeratas, n. 1. Ad quas cæteræ morales respectivè reducuntur, vel, tamquam partes subjectivæ, vel, ut fidissimæ comites, vel, ut auxiliares copiæ, subsidiariaque adminicula, sicut radii ad solem, rivuli ad fontem, & ramusculi ad truncum, prout notum erit discurrendo de singulis illarum per sequentes §§.

§. I.

Signa Prudentiæ heroicæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Officium prudentiæ christianæ, ejusque partes, ad 3.
- 4 Munera ejusdem.
- 5 Prudens præcavet pericula.
- 6 Consultat prudentes.
- 7 Viri spirituales egent direttore.
- 8 Prudentia est dictamen practicum.
- 9 Partes integrantes prudentiam.
- 10 Prudentia nititur experientia.
- 11 Docilitas, ratiocinatio, & cautio in prudente necessaria, ad 12. & 13.
- 14 Item circumspectio.
- 15 Discretionis officia, ad 17.
- 18 Triplex gradus discretionis.
- 19 Species prudentiæ, ad 20.
- 21 Operationes, alias naturales in se, ex viribus gratiæ elicitæ in finem supernaturalem dirigit prudentia christiana.
- 22 Prudentia alia carnis, alia spiritus.
- 23 Heroicè prudens, ex quibus dignoscendus.
- 24 Heros in prudentia Monastica, unde constet?

- 25 *Et heros in prudentia Æconomica?*
 26 *Et in prudentia regnativa sacra.*
 27 *Heroicitas christiana in Principibus*
respectu regiminis Civilis.
 28 *Ab habitu perfectissimo prudentiæ mira*
facilitas operandi.

1. **E**st sermo de prudentia christiana propria fidelium in sacris scripturis sapientissime proposita, Matth. 10. *Estote prudentes sicut serpentes.* 1. Corinth. 4. *Vos prudentes in Christo.* 1. Petri 4. *Estote prudentes.* Ipsa intentionem dirigit ad finem supernaturalem, & maxime versatur in applicatione, & executione mediorum, quæ sunt necessaria, vel utilia ad supernam felicitatem comparandam, unicum, & optimum hominis finem; sine qua nihil est laudabile, nihil præmio dignum. Propterea à D. Bernardo *serm. 49. in Cantic.* dicitur, *ordinatrix affectuum, & morum doctrix.* Tolle hanc, & virtus vitium erit.

A D. Augustino *lib. de Musica cap. 13.* asseritur: *motus animæ, quo intelligit æterna, & his inferiora esse temporalia: & hæc appetenda potius, quæ superiora sunt, quam illa, quæ inferiora sunt, novit.* Quam de moribus *Eccles. lib. 1. cap. 13.* describit, *per amorem bene discernentem ea, quibus adjuvatur in Deum ab iis, quibus impediri potest, ut dictum est cap. 2. §. 2. n.*

2 Ejus officium, prout est habitus, est inclinare voluntatem, ut omnes virtutum actus in ordine ad finem supernaturalem eliciat; prout verò est actus, dictare, & imperare, & singula ad eundem opportuna eligat, & efficiat, juxta illud Pauli 1. *ad Corinth. 9.* *Omnis, qui in agone contendit ab omnibus se abstinet.* Et illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.

3. Partes prudentiæ ex eodem *lib. 83. q. 31.* sunt memoria, per quam animus

repetit illa, quæ fuerunt. *Intelligentia*, per quam ea perspicit, quæ sunt: & *providentia*, per quam futurum aliquod videtur, antequam factum est, ut *infra num. 10.*

4. Inter præcipua ipsius munera recensetur. I. Consultare, seu diligenter inquirere media ad salutem conducantia; nam prudens censetur, qui ad finem intentum assequendum de mediis cogitat, cum finem assequi sine mediis sit impossibile: Et heroicus putatur, quoties ad potissima, & tutissima mentem convertit.

5. II. Præcavere pericula, & occurrere malis, quæ mortem æternam inducunt, dicente Apostolo ad Ephes. 5. *Videte quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes: hoc est, imprudentes: sed, ut sapientes, hoc est, prudentes, ne incidatis in damna, & pericula æternæ felicitati contraria; sed heroicè prudens ab eis, etiam temperat, quæ perfectioni repugnant, ut est textus in Clementina, Exivi de verb. signif. §. Cumque annui, ibi: Non solum, quod malum esse dignoscitur, sed & omne, quod speciem habet mali, est à viris perfectis specialiter vitandum.*

6. III. A prudentibus consilium requirere, quia initium prudentiæ est diffidere proprio sensui, & aliorum sensum inquirere; qui enim sibi sapiens videtur, stultus est, ut inquit Seneca: *Multi sapientes esse possent, nisi se sapientes esse putarent.* Unde monebat Sapiens. Proverb. 3. *Ne innitaris prudentiæ tuæ.* Isaia 5. *Væ, qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* Ideo Paulus ad Rom. 12. monet. *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.*

7. Hinc oritur, quod viri Spirituales Magistro, & direttore egeant, ne in acquirendæ perfectionis itinere, ad dexteram, sive sinistram declinent, implentes præceptum Domini. Deuter. 5. *Hæc est via, ambulantes in ea, non de-*
 cli-

clinabit ad dexteram, neque sinistram. Dicitur enim Proverb. 11. *Salus, ubi multa consilia.* Neque, tam hæc vir, heroica prudentia donatus ab hominibus prudentibus (quos nimirum communis consensus prudentes existimat) postulat, quàm à Deo ferventissimis orationibus petit, ut se ipsum, aliove possit in viam salutis tutissimo itinere dirigere, sciens, quod *Deus spiritu prudentiæ replet*, Exod. 18.

8. IV. *Præcipere, & imperare*, ut media judicata opportuna ad salutem exequantur, & applicentur. Siquidem prudentia est dictamen non præcisè speculativum; sed practicè practicum activum circa operabilia in ordine ad finem, & proinde à D. Augustino appellatur *lib. 1. de lib. arbit. cap. 13. Appetendarum, & vitandarum rerum scientia* & Proverb. 9. dicitur: *Scientia sanctorum prudentia.* Idcirco edocti ab Augustino *lib. 83. qq. q. 36. quod charitatis venenum est spes adipiscendorum, & retinendorum temporalium*, temporalibus præposuerunt æterna, & ut Christo lucrifacerent, inter stercora illa prudentissimè reputarunt, quæ est vera scientia salutis.

§. *Partes integrantes prudentiam.*

9. Ad hæc præstanda, prout oportet, opus est, ut concurrant partes integrantes prudentiæ, non quod ipsam intrinsecè componant, sed quod ad perfectum ipsius actum requirantur, cujusmodi inter alia sunt:

10. I. *Frequens recordatio præteritorum*, ut ex præteritis circa futura deliberetur. Prudentia enim nititur experientia, & observatione eventuum, qui præterierunt, sive prosperi sint, sive adversi, ut similes eventus, vel similibus actionibus consequamur, vel dissimilibus vitemus; ita juvat plurimum, ut, qui morti benè viventium

interfuerit, frequenter consideret, quanto gaudio ex hac vita discesserint; & qui mortem impiorum viderit, recordetur, quantum illos poenituerit de vita præterita.

11. II. *Docilitas*, qua fit, ut reddatur quis promptus ad acquiescendum virorum prudentium monitis, & consiliis.

12. III. *Ratiocinatio*, quia inutile est cognoscere legem, & recordari præteritorum eventuum, nisi inferatur: *vivendum est conformiter legi*: ut eventus adeò adversus, scilicet, mors pessima vitetur, & in tam prosperum, hoc est, vitam beatam bonis virtutum operibus animus omninò sollicitus intendat.

13. IV. *Cautio*, qua occurrentia impedimenta virtutis declinantur per dicta n. 4. eaque etiam vitantur, de quibus possit offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci.

14. V. *Circumspectio*, quæ facit, ut diligenter circumstantiæ attendantur, quæ concernunt bonum opus, quod quis aggreditur, ut rectè, & secundum præscriptum rationis fiat; de qua Spiritus Sanctus hæc habet Ecclesiast. 14. *Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia sua meditabitur, & in sensu cogitabit circumspectionem Dei.* Hac quis ab iis quoque planè temperat, propter quæ posset malis hominum suspicionibus diffamari.

15. VI. *Discretio*, qua ne dum quis facilitatur ad discernendum falsa à veris, bona à malis, ut bona acceptet, & repudiet mala; verum etiam ad melius operandum, & majora bona eligenda in ordine ad finem salutis, de qua D. Augustinus *lib. 19. de Civitate Dei cap. 4. scripsit: prudentia tota vigilantia sua bona discernit à malis, ut in illis appetendis, istisque vitandis nullus error obrepit.* Necessè proinde est, ut cunctam vitæ disciplinam moderetur æqualitas dis-

cretionis, ne nimia remissio nutritiva fit criminum, vel nimia discretio paricida virtutum.

16. Hinc discretio necessaria est. Primò pro bonis operibus exercendis, quia ipsa virtutibus modum præscribit, ne à debita rectitudine deviet: nam inquit D. Gregorius, *plerumque virtus, cum indiscretè tenetur, amittitur: cum discretè intermittitur, plus tenetur: quemadmodum arcus appositus distenditur, ut suo tempore cum utilitate tendatur.*

17. Secundò. Ut rationabile sit obsequium, juxta Apostolum *ad Rom. 12.* debet à discretionem regulari; nam quando hæc exercitia corporalia, jejunia, vigiliæ &c. ex indiscretionis vitio sic aguntur, ut, vel, deficiente spiritu, vel languesciente corpore, spiritualia impediuntur, qui sic agit, suum corpus privat bonum operum effectum, animam charitatis fervore, Deum honore, & proximos spirituali ædificatione. Excessivæ idcirco, & nimix non debent esse macerationes carnis, ne propter eas homo impotens reddatur ad debita opera peragenda. Exemplum legitur *1. ad Timoth. 5.* ubi Paulus in Timotheo discretionem viris spiritualibus circa abstinenciam commendat, ibi: *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* In quem sensum D. Ambrosius inquit: *Speciale consilium dat ei, ut salubri seipsum regat doctrina: prudentia enim vult Deus sibi serviri, non ut nimietate debiles fiant, & post medicorum suffragia requirant de qua re §. 4.*

18. Triplex verò gradus discretionis consideratur juxta D. Bonaventuram *lib. de gradibus virtutum cap. 26.* I. Altus gradus discretionis est servare præcepta divina: altior, servare consilia Evangelica: altissimus, asperiora & duriora opera supererogationis ex amore Dei eligere, & exercere.

II. Altus gradus est regere se secundum legem rationis. Altior regere se secundum exempla Sanctorum. Altissimus exempla, & vestigia Christi pro posse imitari.

III. Altus gradus est, in omnibus cautum esse coram sæcularibus, ne scandalizentur. Altior, coram Religiosis, ut ædificentur. Altissimus coram Deo Judice, ne in minimis, etiam offendatur.

IV. Altus gradus discretionis est, in via purgativa à vitiis se purgare. Altior, in via illuminativa solidas virtutes adipisci, & sectari. Altissimus, in via unitiva Deo jugiter per contemplationem, & amorem firmiter adhærere.

§. Species prudentiæ.

19. Species prudentiæ etiam christianæ sunt. I. *Monastica, seu solitaria.* 2. *Oeconomica.* 3. *Regnativa, seu imperativa.* 4. *Militaris.* Non quòd singulæ sint cumulativè in unoquoque necessariæ, ut heroicè prudens sit, sed juxta conditionem personæ postulantur.

20. Si fidelis consideretur in se, ut persona privata opus habet *Monastica*, regulando se ipsum, suasque actiones privatas in moderatione utriusque appetitus sensualis, & rationis in ordine ad finem æternæ salutis. Si, ut Paterfamilias, eget *Oeconomica*, qua filios, cæterosque sui juris ita gubernet, ut non sint legis divinæ, & Ecclesiasticæ transgressores. Si, ut Pastor, eget *Regnativa Sacra*, qua omnibus pascua salutaria paret institutionibus, sanisque doctrinis instruat in ordine ad æternam Beatitudinem. Si, ut Princeps laicus, opus habet *regnativa politica*, sed christiana, qua Reipublicæ ad regulam rationis de necessariis provideat; leges justas ferat; offensas in Deum, & legem coerceat, contemptores legum castiget, jura Ecclesiæ non violet, sed pro

pro viribus defendat. Si, ut boni communis armis propugnator, eget *militari*, qua dirigatur ad bellum non gerendum, nisi cum expedit, ad non permittendum, quod milites legem lædant à S. Joanne Baptista militibus præscriptam Lucæ 3. *Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis vestris.*

21. Est regula generalis posse unumquemque fidelem uti prudentia in ordine ad finem supernaturalem, dirigendo in ipsum operationes, etiam alias naturales in se, & temporales (hoc est, in finem temporalem per se ordinatas, ad necessitatem vitæ, vel societatem civilem) dummodo prævio lumine fidei, & cum auxilio gratiæ, eas propter Deum efficiat, juxta monitum Apostoli ad Coloss. 3. *Omne, quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu facite, gratias agentes Deo, & Patri per ipsum.* Gloss. interlineal. legit *ad gloriam Christi*. Hinc prudentia sic actiones humanas dirigens christiana est, quatenus à Christo Domino profluxit, & per gratiam Christi ad assecutionem summi boni concurrat.

22. Est prudentia alia carnis, alia spiritus, prout ex Apostolo ad Rom. 8. ibi: *Prudentia carnis mors est, prudentia spiritus vita, & pax; quoniam sapientia carnis inimica est Deo.* De quibus dixit Augustinus *exposit. in Epist. ad Rom. prop. 49. Non potest prudentia carnis legi Dei obtemperare, sed tunc obtemperatur legi Dei, cum hæc prudentia extincta fuerit, & ei succedit prudentia spiritus.* Enim verò prudentia carnis dicitur honores vanos ambire, divitias superfluas quærere, injurias ulcisci, post malas concupiscentias abire, terrenisque inhærere; & propterea ex insipientia potius, quam prudentia illa quæruntur; nec est, qui ea agit, prudens, licet ab amatoribus Mundi talis repu-

tetur. Ex adverso, prudentia spiritus proponit pugnandum adversus carnem, implendam legem, hominemque revocat à tenaci terrenorum inquisitione: abjectis curis sæculi, & illecebris corporis, ad spiritualia dirigit, ut habetur ex eodem Sancto Doctore cit. lib. 83. qq. q. 66. ibi: *Eadem animæ natura, & cum inferiora appetit, prudentiam carnis habere dicitur; & cum superiora, prudentiam spiritus, qua hæc appetuntur pro magnis bonis, quæ non perseverant cum homine.* Propterea idem Epist. 130. ad Probam cap. 14. dixit, *temporalia bona in ordine ad æternam vitam esse quærenda.*

23. Tandem, certum est, neminem se posse prudentem exhibere, nisi in actus externos virtutum exeat; ac propterea, ut heros in prudentia à posteriori dignoscatur, oportet modum, operationesque, quas produxerit, inspicere. Ideò si non piger, non tardus, sed promptus, expeditusque, cum alacritate perseveranter quis egerit, omnia suo statui opportuna Christianæ pietatis, & virtutum officia, heros in prudentia est pronunciandus, donatusque heroica prudentia, quæ illa imperaverit, & agenda præceperit; Et inde illatio est ad habitum in gradu heroico; quoniam ab eo, supposita speciali Dei motione, & impulsu, procedit, ut promptè, & cum gaudio media eligantur tutiora, & efficaciora ad assecutionem, tum perfectionis, tum æternæ felicitatis.

Hinc in regimine sui heros in monastica prudentia est censendus, qui eam sensibilibiter demonstrat in moderatione utriusque appetitus sensualis, & rationis, in contemptu terrenorum, dirigens quidquid cogitat, operatur, & agit in finem supernaturalem: Si ex exemplo vitæ humilitate, devotione, cæterisque virtutum functionibus in admirationem æquè, ac sui estimationem-

mationem, & cultum, viros etiam sapientes, & probos rapiat; *nam vir prudens placebit magnatis, Ecclesiast. 20.* Si asperiora, & duriora consilia, ac extraordinarias supererogationis functiones, ut potissima media ad finem habendum superaddat exactissimæ præceptorum observationi: Si, ut inquit D. Gregorius *lib. 10. moral. cap. 16. Vita meritis corruscat, honorari metuit, despici non refugit: corpus continentia afficit: sola in animo dilectione pinguescit: mentem semper ad patientiam præparat, & erectus pro iustitia de perceptis contumeliis exultat: afflictis ex corde compatitur: de bonorum prosperitatibus, quasi de propriis latatur: & sacri verbi pabula in mente sollicitus ruminat.* Vel similia exhibet, quæ à communiter prudentibus præstari non solent.

25. In regimine familiæ, æconomica prudentia in gradu heroico dicendus est, qui in ejus directione pro fine supernaturali obtinendo summoperè floret: Domesticos omnes in timore Domini, & morum disciplina diligentissimè educat: maximo hinc fervore, & exemplorum efficacia eos ad charitatis, & pietatis officia cohortatur; factis, & verbis suadet, ut non veste ornentur, sed moribus, non viris sæculi attendant, sed negotium salutis, prout oportet, agant, juxta doctrinam Salvatoris apud *Matth. 6. Querite primum Regnum Dei, & iustitiam ejus.* Quem adeò urget, & sollicitat zelus salutis eorumdem, ut nihil prætermittat, quo in Deum assiduò dirigantur. Hæc similiavè promptè, & delectabiliter agere, communes regulas excedit, altiorumque modum operandi præfert.

26. In ovium animarumque directione heros Prælati verificabitur, si multiplici Sanctorum operum fulgore claruerit, ovibusque præiverit, quasi Abel in innocentia, Enoch in munditia, Jacob in laborum tolerantia,

Moyse in mansuetudine, Elias in ardenti zelo, quique in eo statu, propter opes, & honorem, propter occasiones superbiendi, propter blandimenta carnis, & alia hujus generis turbamenta periculis referto, in se imitandam exhibuerit, Pauli corporis castigationem, Martini in sublimioribus gradibus humilitatem, Gregorii pastoralis sollicitudine in redarguendo libertatem. Ambrosii, Paulini charitatem, Augustini defensionem fidei, Caroli zelum in promovenda disciplina Ecclesiastica, & Thomæ de Villanova in pauperes liberalitatem: Atque ad praxim hortamenta Apostoli perseveranter deduxerit, scribentis *2. ad Timoth. 2. Servum Domini (Pastorem) non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, & cum modestia corripientem.*

Si ad Sanctorum Patrum exempla, quæ sunt regiminis composuerit: & servaverit praxim à D. Augustino in *regul. ad ser. Dei*, Prælati præscriptam *n. 11. ibi. Corripiat (Prælati) inquietos, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes, disciplinam libens habeat, metuendus imponat, & quamvis utrumque sit necessarium, plus tamen amari appetat, quam timeri, semper cogitans Deo se pro ovibus rationem redditurum. Nec se existimet potestate dominante, sed charitate serviente felicem; Siquidem ex eodem lib. 19. de Civitate Dei cap. 19. Episcopatus nomen est operis, non honoris.*

Hinc Apostolus in Tito unumquemque Pastorem hac phrasi hortatur *cap. 2. In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum irreprehensibile, ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens dicere de nobis.*

Quapropter cumulatissimos prudentia eos fuisse constabit, quoties legitimis testimoniis ea, aliavè his similia dili-

diligentissimè ad extremum usque vitæ explevisse acta probaverint.

27. In regimine tandem politico, & Civili Principatus, heros Christianus deducendus erit, quoties notum erit aliquem summa vigilantia directioni subditorum vacasse in ordine ad ultimum finem; quos proinde pietate magis, quàm imperio rexit, oneribus non gravaverit: Tenueritque regulam commendatam in Sanctis Principibus, Henrico Imperatore, Stephano, Ludovico, Eduardo, aliisque præclarissimis Regibus, qui, vel, nihil sine precibus aggredi consueverunt, vel, nisi in consilium sanctissimis viris accitis, qui studio amplificandæ Religionis pulsati, repararunt Ecclesias, ædificarunt Monasteria, redditibus auxerunt; Romanæ Ecclesiæ jura, & ab aliis custodiri summo studio curarunt, angustiisque temporalis Principatus minimè contenti, in subsidium sibi pro adipiscenda immortalitatis corona præclaris omnium virtutum officiis vacarunt, & vigilarunt quammaximè, ut nihil, quod, vel divinum obsequium respiceret, vel, ad utilitatem subditorum relevandam esset opportunum, unquam deesset: novitatibus contra fidem, & mores, pœnis, armis, & constantia depulsis, subditos in viam salutis, & temporalia in finem supernaturalem tutius habendum studiosius direxerunt, prout facta eorumdem præclara ostendunt, & in Chronicis recensentur: quæ cum admiratione leguntur, & ad devotionem inflammant.

28. Unde ergo tanta facilitas, mira promptitudo, hilaritas, & constantia in servis Dei ad imitanda vestigia Salvatoris, & semper efficaciora, & potissima media eligenda pro æterna felicitate assequenda, adeo non homines utcumque, sed heroes, & ad statum veluti superiorem evecti crede-

rentur, ab habitu quidem prudentiæ, perfectissimæ intensionis, ex dono Spiritus Sancti facilitante, concurrente, & ad illa dirigente: ac præterea distante, non esse in minimis gradibus sistendum, sed ad altiorem virtutis statum semper ascendendum, perquirendumque christianæ perfectionis fastigium, *ac de virtute in virtutem eundum, donec videatur Deus deorum in Sion, ps. 83.* Hæc assidua praxis, hoc perseverans studiū, hæc rara eorum vivendi forma, qui divinis obsequiis specialiter mancipati regulis supernaturalis prudentiæ, gressus suos, cogitationes, & opera perseveranter dirigunt in exactam præceptorum observantiam, præclarasque supererogationis functiones, Deum consummata charitate diligentes, quæ teste S. Augustino, *d. lib. 83. qq. q. 36. purgatissima dicitur, cum nihil aliud amatur.*

Tandem, quia singuli heroicarum virtutum actus à directione prudentiæ dependent, huic in gradu heroico attestantur, ea ipsa signa, quæ in specie singulas heroicas demonstrant in §§. sequen.

§. I I.

Signa Justitiæ heroicæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Justitia variis modis accipitur, ad 4.
- 5 Res ad aliquem tribus modis pertinet.
- 6 Justitiæ commutativæ heroicitas.
- 7 Et distributivæ, ad 8.
- 9 Jus rigorosum, & non rigorosum.
- 10 Religio, & Pietas non sunt species rigorosæ justitiæ.
- 11 Religio, Pietas &c. sunt rigorosæ justitiæ partes adnexæ, & adjunctæ.
- 12 Virtutes justitiæ adnexæ respicientes Deum.

- 13 *Ad religionem varii actus reducuntur.*
 14 *Devotio quid importet? ejusque actus, ad 16.*
 17 *Signa heroica devotionis.*
 18 *Oratio vocalis quæ, & ad quos dirigatur, ad 21.*
 22 *Oratio mentalis non consistit in suspensione actuum.*
 23 *Ejus species, meditatio, & contemplatio.*
 24 *Ad contemplationis fastigium, quibus pervenitur?*
 25 *Perfecti non debent temperare ab exercitio virtutum.*
 26 *Signa heroica orationis.*
 27 *Adoratio quid? & quotuplex? ad 30.*
 31 *Sacrificium soli Deo offertur, ad 32.*
 33 *Bona opera Deo in sacrificium possunt offerri, ad 34.*
 35 *Juramentum actus adorationis.*
 36 *Et votum, ad 38.*
 39 *Laus actus adorationis.*
 40 *Signa adorationis in gradu heroico, ad 41.*
 42 *Divinum Nomen septem modis heroice laudatur, ad 50.*
 51 *Obedientia Christiana quid?*
 52 *Obedientia maxima virtutum.*
 53 *Obedientia Deo, & hominibus debita.*
 54 *Heroica obedientia, quæ requirat? ad 61.*
 62 *Veritas ad dicta, & facta extenditur.*
 63 *Fidelitas stat promissis, ad 64.*
 65 *Signa veritatis heroica.*
 66 *Quid gratitudo?*
 67 *Signa heroica gratitudinis, ad 71.*
 72 *Virtutes iustitiæ adnexæ respicientes hominem.*
 73 *Quid sit Pietas?*
 74 *Signa heroica Pietatis, ad 77.*
 78 *Quid sit perseverantia?*
 79 *Heroica observantiæ signa, ad 81.*
 82 *Quid iustitia vindicativa?*
 83 *Signa heroica, ad 85.*
 86 *Quid liberalitas?*

- 87 *Signa heroica, ad 89.*
 90 *Quid Amicitia? ad 91.*
 92 *Signa heroica, ad 93.*
 94 *Quid affabilitas? ad 96.*
 97 *Signa heroica.*
 98 *Quid Clementia? ad 102.*
 103 *Quisnam heroice clemens?*

1. **J**ustitia variis modis usurpatur. Primò pro charitate, seu gratia sanctificante, qua justì reddimur apud Deum, ex eo quòd toti legi satisfaciamus sine ullius præcepti transgressione, quæ propterea plenitudo legis appellatur.

2. Secundò, pro omni actione recta; nam sicut qui rectè agit, justè etiam agere dicitur, ita ipsa rectitudo actionis, à qua dicitur recta, justitia quoque appellari potest, à qua dicatur justa.

3. Tertiò: pro justitia generali, quæ est conformatio vitæ nostræ, omniumque nostrarum actionum ad legem divinam, aliasque omnes divinæ consentientes leges, & idem est, ac sanctimonia: & virtutes omnes complectitur. Cujus duo sunt officia in his verbis contenta, psalm. 36. *Declina à malo, & fac bonum.* Ad illam pertinet, quod legitur 1. Joan. 3. *Qui facit iustitiam iustus est*, sicut, & ille (hoc est Deus) justus est. Hoc sensu, qui legem Dei servant, justì in scriptura appellantur; diciturque etiam justitia legalis ob suam cum lege convenientiam.

4. Quartò, pro justitia particulari, quæ est una ex quatuor virtutibus cardinalibus, & est virtus, quæ inclinat ad dandum alteri, quod suum est, quod est ita ipsius, ut debeat restitui, si auferatur. Hanc nobis commendat Apostolus ad Rom. 13. *Reddite omnibus debita: cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal.* Et Lucæ 20. *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, quæ sunt Dei, Deo; adeo ut sit injustus propriè,*
 & in-

& injuriam irroget, quia ea dene-
gat.

5. Et hîc advertas, quidpiam posse
pertinere ad alterum tribus modis. I. Ex
Ordine naturali; sic vita pertinet ad
unumquemque, itaut quilibet ex ordi-
ne naturæ jus strictum habeat vitam
suam conservandi, & impediendi, quo
minus ab alio auferatur. II. Ex ordina-
tione legum positivarum; sic domus
aliqua pertinet ad suum dominum, ut
ille possit de illa ad suum libitum dis-
ponere, & impedire, quo minus ab
alio usurpetur, potest juxta legum or-
dinationem cogere usurpatorem, ut re-
stituatur. III. Ex consuetudine quæ vim
legis obtinet, quæ varia est pro varie-
tate nationum, & Provinciarum.

Justitiæ hoc quartò modo acceptæ,
quasi partes integrantes, & ad perfe-
ctum illius actum requisitæ sunt duo:
facere bonum, quatenus proximo debitum:
& vitare malum, quatenus proximo no-
xium, & injuriosum.

6. Solet justitia in eo sensu accepta
dividi in *commutativam*, & *distributi-*
vam. Commutativa servat æqualita-
tem secundum proportionem arithme-
ticam in commutationibus, & contra-
ctibus. Hujus justitiæ heroicitas, & ex-
cellentia in hoc stat, ut verè heroicè
justus sit, qui promptè, expeditè, &
gaudenter ex fine placendi Deo, auxi-
lio gratiæ excitatus, sua cuique, vel
dat, vel præcipit, & dare curat; & ita
est animo affectus, ac mente dispositus,
ut etiam, si, vel vitam deberet peri-
culo exponere, vel damna in bonis re-
cipere, adhuc justitiam servaret, & al-
teri injuriam irrogari non permitte-
ret; alios hic planè eam communiter
servantes superat, & soli Christo in om-
ni virtute maximè heroica assimilatur,
qui *Sapient.* 9. *Induit pro thorace justiti-*
am.

7. Distributiva bona communia in-
ter membra Communitatis dividit,

servata cujuslibet meritorum dignita-
te, & proportionem. Hac heroicè justus
dicendus, qui promptè, & cum gau-
dio ex divino instinctu, ita communia
bona, & honores publicos, pondera-
tis meritis personarum propter Deum
distribuit, ut sit incapax acceptionis
personarum, paratusque omne incom-
modum, omnemque jacturam potius
pati, & vita privari, quàm contra
meritorum exigentiam distribuere, &
dispensare.

Hinc heroicus distributor putatur
Prælati, qui nihil ambientium cupi-
ditati, nihil commendantium favore
tribuens beneficia, & Ecclesiasticas di-
gnitates dignioribus confert, & con-
ferre studet. Nec minis Potentum, nec
muneribus divitum nec Amicitia offi-
ciis cedit; minusque ejus in distribu-
tione constantiam expugnant, aut
frangunt cognatorum lachrymæ, &
preces, nec caro, & sanguis prævalet,
aut eum flectit, ut indignos promoveat,
& personis, non muneribus, & mi-
nisteriis provideat.

8. Quintò, justitia sumitur pro vir-
tute habilitante ad rectè se gerendum
in ordine ad alios; & habet sub se, tam-
quam partes subjectivas, *Religionem*,
Pietatem, & similes alterum respicien-
tes, quarum qualibet est justitia forma-
lissimè in hoc sensu, quòd sit ad alte-
rum; sed nulla est species justitiæ rigo-
rosæ, cujus est jus suum cuique tribue-
re, adeo ut, si non tribuatur, injusti-
tia committatur, obligans ad restitu-
tionem. Rigorosa enim justitia duo cu-
mulativè requirit; primò, *jus, seu de-*
bitum rigorosum, exigens ita aliquid, ut
si non tribuatur, vel auferatur, onus
restitutionis oriatur; secundò *æqualita-*
tem inter res, adeò ut si alterutrum
desit in rigorosa justitia non habetur.

9. Quamvis tamen in ipsarum non-
nullis rigorosum jus non sit, adhuc est
jus importans decentiam, & congruen-
tiam

tiam moralem, prout constat in *Amicitia*, *liberalitate*, & *gratitudine*, &c. Non enim homo ad illarum actus ex riguroso debito tenetur, adeo ut si eos non exerceat, injuriam alteri faciat, & obstrictus sit restitutioni. Amicitia enim non obligat, ut quis non correspondens amico, restituat ei aliquid. Siquidem amans non ex jure riguroso, sed ex congruentia aliqua petit redamari. Sic etiam, si quis bona propria sponte, & libenter in operibus honestis non eroget, ad quod liberalitas movet, nulli injuriam facit; & sic de ceteris discurratur.

10. Aliquæ verò perfectam æqualitatem non servant; licet enim Deus ratione suæ excellentiæ, & juris supremi domini jus strictum habeat, ut ab homine colatur, & in isto sit verum debitum ipsum honorandi: parentesque exigant à filiis honorari, adhuc tamen, quia nunquam in Religione erga Deum, & in pietate erga parentes reddi potest æquale, juxta vulgatum axioma: *Diis, Parentibus, & Magistris par gratia rependi non potest*; nec Religio, nec Pietas est rigorosæ justitiæ species, nec ad restitutionem obligant. Quare, si quis actum irreligiositatis in Deum, vel impietatis in Parentes committat, ad nullam restitutionem tenetur: quatenus autem à Confessario adigeretur ad actus oppositos in penam eliciendos: hi actus non restitutiones, sed poenitentiae signa essent.

11. Propterea tam illæ, quam aliæ inferius adnotandæ dicuntur rigorosæ Justitiæ, partes *finitimæ*, *connexæ*, *ac adjunctæ*, & ad ipsam reducibiles. Nam debent ad aliquam virtutem cardinalem reduci, cum sint ad alterum, & morales. Sed non reducuntur ad Prudentiam; etenim non spectant ad intellectum, nec sunt consultatio, vel judicium agendorum, sed habitus ad ea agenda inclinantes: neque ad Fortitu-

dinem, & Temperantiam, quia non sunt ad se, sed ad alios respiciunt. Fortitudo enim rectificat hominem, quantum ad ardua aggredienda, & difficilia perferenda. Temperantia verò frænum adhibet corporeis cupiditatibus, nihil poenitendum admittens. Hinc inductione constat ad Justitiam reduci.

12. *Virtutes justitiæ adnexæ respicientes Deum.*

13. Prima est Religio, quæ virtus est, qua Deo debitum cultum, & reverentiam exhibemus. Cui tria debemus, honorem Creatori, amorem Redemptori, & timorem Judici. Actus Religionis sunt *Devotio*, *Oratio*, *Adoratio* cum suis actibus, ut infra.

14. *Devotio*, est *prompta voluntas tradendi se ad ea, quæ pertinent ad divinum cultum, seu famulatum*, juxta illud *Exodi 35. Obtulerunt mente promptissima, atque devota primitias Domino ad faciendum opus tabernaculi*. Et *v. 29. Omnes viri, & mulieres mente devota obtulerunt donaria*, ut fierent opera, quæ jusserrat *Dominus*. Habet enim Deus titulum suæ excellentiæ, & infinitæ Majestatis jus exigendi ab homine hujusmodi promptitudinem in obsequium sibi summè debitum.

15. *Interna*, importat internum animi affectum, quo promptus quis, paratusque est ad illa præstanda, per quæ non tam mente, quam externo corporis gestu Deo reverentiam exhibemus: à qua procedit externa devotio; cujus (16.) actus sunt Sacros Ritus, caeremoniasque in Dei cultum ab Ecclesia institutas, demissis oculis, compositione corporis, humili gravitate diligenter exequi: coram Deo, & Sanctis procumbere, & genuflectere, caput aperire, & inclinare, pectus tundere, Sacramenta fervore, & lachrymis recipere, à vanis, superfluisque colloquiis temperare; operibus consilii incumbere,

bere, officiisque supererogationis propter Deum attendere, Ecclesias, ædificare, instaurare, & dotare: Ecclesiastica beneficia fundare, & similia opera, quæ Deo placita sunt. Qui hæc agunt signis exterioribus internam mentis devotionem aperiunt, & devoti appellantur; augentque devotionis gradus, quatenus ferventiori cura, atque conatu sacra ministeria tractant, & negotium salutis ex proposito agunt.

17. Signa verò heroicæ devotionis sunt non remissè, non perfunctoriè in antedictis, aliisque se occupare, quæ sunt divini cultus, sed ea ex dono Spiritus Sancti, specialique gratiæ motione promptissimè, alacriter, & perseveranter in omni occasione præstare, quin timor mundanus amittendi bona, vel, etiam vitam juxta exercitium retardent.

Hoc quidem genus, ac systema operandi est adeò rarum, & excellens, ut in admirationem graves etiam, & solemnes personas excitet, ac reverentiam operanti conciliet; quæ christiana perfectionis comites individuae, & univoca signa à communi fidelium consensu considerantur.

18. Oratio, quæ si præcisè de interiori, & mentali loquamur est *elevatio mentis in Deum* ex Damasc. lib. 3. de fide cap. 24. Si verò de exteriori, & vocali ab eodem dicitur, *petitio decentium à Deo cum quadam mentis elevatione*: & à D. Augustino in psalm. 85. *Locutio hominis ad Deum, qua ei nostrum desiderium significamus*. Vel alias. *Est ostensio voluntatis nostræ facta Deo per verba, vel alia signa, à quo impetrare speramus*.

19. Deus itaque primariò est orandus, in quo est spes nostra, & fiducia reponenda; solus enim ipse potest nobis conferre ea, quorum indigemus; & propterea cum sit in nobis debitum orandi Deum, in eo est jus, ut solus

ipse principaliter oretur. Sub Deo verò oramus, primò Beatissimam Virginem ejus Matrem, & omnium Dominam, quæ nostras preces proprio Filio præsentat, canente Ecclesia: *Sumat per te preces*, de qua re infr. tit. 3. cap. 4. num. 29.

20. Etiam ad Sanctos orationes dirigimus, sed alia ratione, quàm ad Deum ex Catechis. Concil. Trid. p. 4. §. quis orandus num. 3. ibi: *Deum precamur ut ipse, vel bona det, vel liberet à malis: à sanctis autem petimus, ut nostri patrocinium suscipiant, vel à Deo impetrent ea, quorum indigemus*: hinc ad Deum dicimus, *exaudi nos: libera nos*: ad sanctos verò: *orate pro nobis*.

21. Vocalis orationis exempla frequentia sunt in scripturis, ad illamque pertinet, illud Apostoli ad Heb. 13. *Per ipsum offeramus hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum confitentium nomini ejus*, & illud Matth. 6. *Sic ergo vos orabit: Pater noster, &c.* Christus nos verbis docuit orare; non quòd verba necessaria sint, ut indigentiam nostram Deo aperiamus (qui novit omnia, antequàm fiant, ut novit, quid nobis sit necessarium, antequàm petamus ab eo) sed ut verbis, velut signis ad recordationem rerum, quas significant, ad easque postulandas excitemur: per exteriora enim signa interior affectus pulsatur, hisque mens excitata ad Deum ascendit: prout dixi Obser. doctrin. advers. errores Quietist. cap. 39. §. 1. num. 18.

22. Mentalis non consistit in suspensione omnis actus, neque in sola receptione, aut statu quodam passivo, ut falsò vulgaverat Molinos ab Innoc. XI. cum suis erroribus proscriptus, sed in actibus intellectus, & voluntatis ad Dei cultum, & honorem relatis, ut ibi notavi cap. 1.

23. Ejus species sunt. I. Meditatio, quæ posita est in consideratione disc-

curfiva rerum divinarum, & nihili no-
ftri, atque indigentia, tendente ad
excitandum amorem circa Deum, ut
d. cap. 39. & §. n. 26. II. Contemplatio,
qua anima fupra terrena phantafmata
evecfa abfque inquisitione rationis, &
variarum cogitationum difcufu Deum
refque divinas liberè confiderat, acie-
que mentis in eis penitus defixa cafto,
ardentique amore Deo conjungitur,
ipfum complectitur, & in eo unice de-
lectatur: defcribitur à Sancto Augufti-
no *lib. 12. contra Faufum cap. 42. Sancta*
quædam ebrietas alienatæ mentis ab infra
labentibus temporalibus, æternam lucem
fapientia contuentis.

24. Ad hunc fupremum Orationis
gradum non perveniunt, nifi purgatæ
animæ, quæ diuturna pœnitentia, &
mortificatione perturbationes, & pra-
vas cupiditates naturæ corruptæ impe-
rio rationis fubegerunt, propriæque
voluntatis ftudiis, & affectibus fe fe
exuere ftuduerint. Ad illum enim fen-
fim per varios divinarum illustratio-
num gradus perducuntur. Nec vulga-
ris mandatorum Dei, & Ecclefia ob-
fervantia fufficit, fed variis laboribus,
folidarumque virtutum officiis, & fun-
ctionibus effe exercitatum oportet, ut
idem explicat ibi *lib. 22. cap. 52. Et lib.*
4. de Trinit. cap. 1. fcripfit, perveniri non
fciencia, fed Fide, Spe, Charitate, Hu-
mitate, atque cognitione fuæ infirmi-
tatis.

25. Verùm, qui, donante, & il-
luftrante Deo, ad apicem contempla-
tionis pervenerunt, non debent ullate-
nus ab actibus virtutum Christianarum
ceffare, fed eas majori ftudio, & fer-
vore exercere, ut idonea exempla
comprobant in Sanctis Benedicfo, Do-
minico, Francisco, eximiisque aliis.
Requiefcunt utique heroes Christiani
non folum ab operibus malis, fed iis
quoque fpeciem mali habentibus, fu-
pervacaneis, & inutilibus operationi-

bus; at ab actibus fidei, fpei, chari-
tatis, & humilitatis, quibus anima in
Deo, & viciffim in anima Deus quie-
fcit, omninò non temperant, nec ca-
ftigationi corporis parcant, fed car-
nem flagellis, jejuniisque, aliisque af-
flictionibus domant, ne fpiritum deor-
dinatis motibus à cœleftium revocet
contemplatione, prout loco cit. cap.
36. notavi adverfus eundem Molinos.

26. Signa propterea heroica O-
rationis funt, Deum, & Sanctos ex fpe-
ciali Sancti fpiritus dono, & divino
impulfu promptè, & cum alacritate
orare, & contemplationi inceffanter
vacare. Hoc quidem tam vocalis, quàm
mentalif orationis ftudium fupra com-
munes, & ordinarias regulas evectus
dignofcitur, herosque in oratione cen-
fetur, qui adeò eft in oratione affi-
duus, frequens, & expeditus, ut nul-
læ difficultates, nullæ occupationes,
nulla negotia, quamvis ardua, nul-
lumque tempus ab ea illum retrahant.
Quòd, fi aliquando folitum, & præfi-
nitum tempus orandi, contemplandi-
que propter occupationes, quas, vel
cura Paftoralis, vel follicitudo levandi
proximorum neceffitates, ingerunt,
defluat, alio compenfatur, fibique illud
nocturnæ quieti fubtrahit, & noctes,
etiam integras orationi intendit, ex-
emplo Chrifti, qui erat pernoctans in ora-
tione Dei. Luca 6.

27. Adoratio, ut ad Theologos fpe-
ctat, eft actus, quo noftam erga Deum,
fervitutem in recognitionem infinitæ illius
excellentiæ, fupremique dominii externis,
etiam fubmiffionis fignis profiteamur. Hæc
adoratio Latria dicitur, quam folus
Deus ratione fupremi dominii, & in-
finitæ excellentiæ jus habet exigendi,
eique foli exhiberi debet, & potefte
juxta illud Matth. 4. Dominum Deum tuum
adorabis, & illi foli ferves. Sanctis pro-
pter creatam excellentiam adoratio,
dulia dicta, exhibetur. Hyperdulia
verò

verò defertur B. M. Virgini ob dignitatem specialem Maternitatis Filii Dei.

28. Quoniam autem duplici natura compositi sumus, intellectualem nimirum, ac sensibili, duplici adoratione Deum adoramus, interiori, scilicet, seu spirituali, *quæ est humilis, & sincera animi submissio*; & exteriori, aut corporali, *quæ exteriori corporis humiliatone, inclinatione capitis, genuflexione, & similibus Deo exhibetur*; quibus nostram submissionem, infinitamque Dei excellentiam testamur. Exterior adoratio fit propter interiorem, ut scilicet per signa humilitatis, quæ corporaliter exhibemus, excitetur noster affectus ad subiiciendum se Deo.

29. Ut autem exterior, & corporalis sit vera, & christiana adoratio, debet cum interiori esse conjuncta, & hoc est adorare in spiritu, & veritate Joan. 4. Quia ut ait D. Thomas 2.2. q. 84. art. 2. *Adoratio corporalis in spiritu fit, in quantum ex spirituali devotione procedit, & ad eam ordinatur.*

30. Quin etiam exterior ab interiori specificatur: Nam genuflectimus coram Deo, & coram Sanctis. In primo casu intendimus testificari nostram venerationem, & submissionem internam terminari ad Deum infinitæ dignitatis: in secundo verò terminari ad sanctos propter certam Sanctitatis excellentiam, ut dixi in oper. Dogm. contr. 6. cap. 9. n. 7.

31. Præ cæteris autem externis actibus, quibus Deo adoratio Patriæ exhibetur primus, & omnium excellentior in omni lege fuit, estque hodie sacrificium, & maximè novæ legis, in qua per Ministros deputatos, & Deo consecratos, offertur Deo sacrificium incruentum Corporis, & Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi.

32. Per Sacrificium protestamur, agnoscimusque Deum esse nostræ crea-

tionis principium, vitæ & mortis auctorem, ac beatitudinis finem. Soli Deo in memoriam Sanctorum Sacrificium offertur, & Tempia, ac Altaria eriguntur, ex D. Aug. lib. 8. de Civ. Dei cap. 27. & dixi loc. cit. contr. 2. cap. 4. n. 13.

33. Cæterum præter Sacrificium externum à Ministris deputatis Deo oblatum, possunt homines ei Sacrificium, tum interius, tum exterius bonorum operum offerre; omne enim opus virtutum in Dei reverentiam factum, quodammodo Sacrificium dicitur, juxta illud psalm. 50. *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicias*: & D. Aug. lib. 10. loc. cit. cap. 5. dixit. *Non vult ergo Sacrificium trucidati pecoris, sed vult Sacrificium cordis contriti.*

34. Triplex est autem hominis bonum: scilicet bonum animi, bonum corporis, & bonum exteriorum rerum: primum offertur Deo quodam interiori Sacrificio, per devotionem, orationem & alios hujusmodi actus bonos interiores. Secundum offertur Deo per Martyrium, vel abstinenciam, sive continentiam. Hinc Tertullianus lib. de resurrectione carnis cap. 8. inquit: *Sacrificia Deo grata complicationes dici animæ, jejunia, exeras, & aridas escas, & appendices hujus officii, sordes, caro de proprio suo incommodo instaurat. Virginitas quoque, & viduitas de bonis carnis adolentur.* Tertium genus bonorum Deo in Sacrificium offertur, quando res nostras immediatè Deo offerimus, mediatè autem, quando eas communicamus proximis propter Deum.

35. Secundus externus actus adorationis Patriæ est Juramentum: eo divinum nomen assumitur ad confirmandum, quod dicimus, quo Deum recognoscimus, eique subiicimur, tamquam testi infallibilis veritatis. Nam est Deus verax, omnis autem homo mendax, ad Rom. 3. & propterea solus ipse

jus habet, ut per ipsum juretur, & veritas confirmetur.

36. Tertius actus est Votum; hoc etiam cedit in obsequium, & cultum Dei: votis enim ipsum profiteamur nostrum ultimum finem, in quem nos, & nostra speciali affectu referimus, solusque Deus jus habet, ut ipsi vota fiant; hinc definitur, *est deliberata promissio Deo facta de meliori bono.*

37. Dicuntur, etiam Sanctis, & Prælati vota fieri, quatenus homo vovet, se impleturum Deo, quod Sanctis, & Prælati promittit: vel, sensus est: Votum Deo nuncupari coram Sanctis, si-ve, ut testibus, si-ve ut Patronis, qui auxilium gratiæ ad implenda vota necessarium suis suffragiis à Deo impetrent.

38. Heroicè Religiosi in observantia juramentorum, & votorum dicendi sunt, qui ea promptè, expeditè, & delectabiliter ita implent, ut mori potius sint parati, & aliud quodcunque damnum sustinere, quàm ab eorum observantia deflectere.

39. Quartus est *Laus*, seu *laudatio*; quæ est usurpatio divini nominis cum summa reverentia, vel, publicatio divinarum perfectionum, verbis, voce, & cantu.

§. Signa adorationis.

40. Adorationis signa in gradu heroico sunt. Primò promptæ, & perennes genuflexiones, prostrationes, similesque externæ actiones cum alacritate spiritus exhibitæ coram Deo, & Sanctis, internam animi submissionem præferentes. Exemplum heroicæ adorationis præbuit Sanctus Patritius, qui trecenties per dies singulos flexis genibus Deum adorabat; & singulare celebratur in Sancto Francisco Borgia, quod centies quotidie genu Deum adoraret, *ut in lectionibus in eorundem officiis respectivè.*

41. Secundò. Quotidie debita reverentia, sanctitate, & fervore spiritus Missam celebrare, & Deo Sacrificium incruentum non cursim, & festina actione offerre, verba syncopando, sed religiosa corporis gravitate, sacrisque ritibus diligentissimè servatis.

42. Tertiò. Vocales divini nominis laudationes continuæ, & ferventes.

Nomen divinum laudatur.

43. I. Cùm in omnium conspectu Deus, & Dominus liberè, & veraci confessione prædicatur, ut, quemadmodum Christus salutis nostræ Auctor creditur, ita etiam proponatur, ut ab illius confessione, neque blanditiis, neque tormentis dimoveri quis possit, de qua confessione, & laude dixit Christus Matth. 10. *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in Cælis est.* Hinc Tertullianus in *Apologetico* cap. 2. inquit. *Si heros Christianus denotatur, gloriatur; si accusatus, non defendit: interrogatus, vel ultrò confitetur, damnatus gratias agit.*

44. II. Cùm verbo Dei, quo divina voluntas innotescit, sancta, & diligens opera promptissimè datur; vel, ipsum aliis evangelica prædicatione infatigabiliter proponitur, propositumve permanenter auditur. Tunc non Communibus laudum elogiis extollitur, sed singularibus vocum præconiis celebratur. Herosque quantum in se est, universos contendit ad illius cultum, & venerationem, & verbis trahere, & operibus accendere, attendens illud Christi Matth. 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in Cælis est.* Et propterea nihil unquam magis adversatur, quàm quod in divini nominis offensam cedere observat. Sic summoperè affectos fuisse legimus

viros sanctos, quibus nihil molestius unquam fuit, quàm videre, & audire quidquam agi in contumeliam, & Dei contemptum.

45. III. Cùm Deo specialissimæ gratiæ, in rebus tam prosperis, quàm adversis redduntur, usurpata phrasi ex psalm. 102. *Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus.*

46. IV. Cùm in calamitatibus, animique, & corporis doloribus, quibus Deus servos suos tamquam filios flagellat, & tamquam amicos probat, statim ad Deum laudandum omne studium, & animi vires convertuntur, dicendo cum B. Job. (cap. 1.) *Sit nomen Domini benedictum.*

47. V. Cùm divinum auxilium ferventissimis precibus assiduò postulatur, & enixè petitur, ut actus nostros Deus dirigat in viam mandatorum juxta illud psalm. 118. *Deduc me in semitam mandatorum tuorum. Inclina cor meum in testimonia tua.*

48. VI. Cùm non nostris viribus, sed soli Deo omnium operum, & Christianæ perfectionis initium, progressus, & finis tribuitur, dicente Psalmista psal. 143. *Non in arcu meo sperabo, & gladius meus non salvabit me, sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui.*

49. VII. Cùm denique ejus opes cum fiducia continuò implorentur, ut à malis liberet, aut ad ea fortiter perferenda, constantiam, roburque largiatur. Hunc enim sui nominis cultum à nobis postulat Dominus, psal. 49. *Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & honorificabis me.*

50. Ad hanc multiplicem laudandi nominis divini rationem nos hortatur Propheta psal. 104. cùm ait: *Confitemini Domino, & invocate nomen ejus, annunciate inter gentes opera ejus. Cantate ei, & saltate ei: Narrate omnia mirabilia*

ejus: Laudamini in nomine Sancto ejus. Latetur cor quærentium Dominum.

Hinc heroicæ laudationis signa in illis dignoscuntur, qui ad prædicta præstanda perseveranter, & promptè, ac mentis hilaritate, & animi fervore accenduntur. Quam quidem operationis prærogativam ordinariam operandi formam vincere, altiorisque esse Ordinis patentissimum est.

§. Virtutes Justitiæ adnexæ respicientes Deum, & homines.

51. Prima, *obedientia*, & planè christiana virtus, est reddens hominem promptum ad exequendam voluntatem, & præcepta superiorum propter Deum. A D. August. lib. 14. de Civitat. cap. 12. dicitur, *virtus, mater quodammodo omnium, custosque virtutum.* Quatenus, qui non suam, sed superioris voluntatem facit propter Deum, virtuosè in ordine ad finem supernaturalem operatur.

52. Diciturque maxima virtutum moralium, quia tantò potior est virtus, quantò propter Deum majus bonum contemnitur. Cùm verò tria sint bonorum genera, quæ homo propter Deum contemnere potest: *Infima*, hoc est, bona exteriora (quæ fortunæ dicuntur) *media*, hoc est, bona corporis: & *summa*, hoc est, bona animi; quorum præcipuum aliqua ratione est voluntas: perfectior ideò obedientia est, qua propter Deum propria voluntas contemnitur; magisque elucet, si in rebus asperis, & difficilibus, propriæque voluntati repugnantibus, quàm in prosperis, & propriæ voluntati gratiis, ut notum est.

53. De obedientia Deo debita dicitur Actor. 5. *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.* De debita parentibus ad Colossenses 3. *Filii obedite parentibus per omnia.* De debita superioribus ad

Heb. 13. *Obedite prepositis vestris. De debita Principibus ad Tit. 3. Admone illos Principibus, & Potestatibus subditos esse, & dicto obedire ad omne opus bonum.*

54. Ad heroicam obedientiam, quamplurima sunt necessaria.

I. Ut quis libenter, & spontè, & non coactè obediat, juxta illud Joan. 4. *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, psalm. 13. Voluntarie sacrificabo tibi.*

55. II. Ut simpliciter obediat, ideò in psal. 17. dicitur: *In auditu auris obediuit mihi.* Ad simplicitatem autem obedientis pertinet, non judicare quid, vel quare præcipiatur, nec aliter facere, quàm præceptum sit, ut ex Deuter. 12. *Quæ præcipio tibi, hæc tantum facias Domino, nec addas quidquam, nec minuas;* Et Matth. 23. *Quæcunque dixerint vobis servate, & facite: dummodò honesta sint, & legi Dei non repugnent.*

56. III. Ut alacriter obediat 2. Corinth. 9. *Hilarem enim datorem diligit Deus.*

57. IV. Ut quis velociter obediat, prout de Zachæo dicitur Lucæ 19. *Qui subito ac Christus ei dixit. Zachæe festinans descende: festinans descendit, & excepit illum gaudens.* Et de Abrahamo, qui promptissimè præcepto Dei obtemperavit. Gen. 22. *Tolle filium tuum unigenitum: Abraham de nocte consurgens..... abiit ad locum, quem præceperat ei Deus.*

58. V. Ut viriliter, & fortiter impleat mandatum, non timens bonorum jacturam, vel vita privari, si ferat occasio. Hinc obedientia Christi fuit superheroica, quia ad Philipp. 2. *Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Ubi D. Bernardus dixit. *Christus, ne obedientiam perderet, perdidit vitam.* Et eximia fuit illa Pauli. Cum enim per revelationem ad Galat. 2. fuisset admonitus, ut ascenderet Jerusalem, & in itinere ad eum accessisset

Propheta Acabus Actor. 2. *acceptaque zona Pauli, sibi manus, & pedes alligasset, & dixisset: Cujus est zona hæc, sic alligabunt in Jerusalem Judæi, protinus Paulus respondit. Ego non solum alligari, sed & mori in Jerusalem paratus sum propter nomen Domini Jesu.* Cognoscit adversa, & tamen hæc libenter appetit: audit, quæ timeat, sed ad hæc ardentius anhelat.

59. VI. Ut humiliter obediat, juxta illud Lucæ 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: servi inutilis sumus.*

60. VII. Ut indefinenter, & perseveranter obediat juxta illud 1. Paralypomen. 28. *Si perseveraverit facere præcepta mea, firmabo regnum ejus in æternum.* Et Paulus 1. Corinth. 9. ad expressis, vel tacitis superiorum præceptis morem continuò gerendum hortatur: *Sic currite, ut comprehendatis.*

61. Hujusmodi sunt obedientiæ gradus, quos refert S. Bernardus serm. 41. de diversis, ubi ostendit obediendum esse libenter, simpliciter, hilariter, viriliter, humiliter, indefinenter. Eruntque notæ heroicæ obedientiæ, quoties de impleta Superioris voluntate tanta perfectione constabit. Cui sanè convenit, quòd de hujus virtutis excellentia dixit Climachus, grad. 4. ibi. *Obedientia est perfecta abnegatio propriæ animæ, & proprii corporis, mors voluntaria, vita sine sollicitudine, navigatio sine damno, sepultura voluntatis, vita humilitatis, & quasi si quis dormiendo iter faciat.*

62. Secunda. Veritas, quæ ad duo extenditur, dicta, scilicet, & facta. Veritas ad dicta requirit conformitatem dictorum cum mente; & virtus est, qua quis alteri loquitur conformiter menti suæ: & appellatur veracitas, quæ includit, etiam simplicitatem, tam quoad dicendum, quæ sciuntur, quàm quoad judicanda facta, vel dicta aliorum, in meliorem partem semper illa

illa interpretando, si sint ambigua, quia *simplicitas iustorum dirigit eos*. Proverb. 11. Veracitas commendatur Zachariæ c. 8. *Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo*. Et ad Ephesios 4. *Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra*. Hac Deo similes sumus, qui veracissimus est, & solus verax per essentiam, ac prima, & summa veritas. Hac sumus imitatores Christi, quia *ad hoc venit in Mundum, ut testimonium prohiberet veritati*, ut ipse dixit Joann. 18.

63. Veritas ad facta, quæ dicitur fidelitas: est virtus, qua promissis à nobis factis semper stamus, seu facta cum dictis conformamus. Quilibet enim tenetur promissa observare, juxta illud Lucæ 16. *Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est; & qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est*. De Fidelitate erga Deum tenenda dicitur Ecclesiastes 5. *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere, displicet enim ei infidelis, & stulta promissio*.

64. Fidelitas respicit, etiam implementum proprii Ministerii. De Ministris fidelibus dicitur, Matth. 5. *Euge, serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui*. De dispensatore verò fidei, 1. Corinth. 4. *7am quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniat*. Fideles Ministri Christo Domino assimilantur, qui Marci 10. non venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret.

65. Hinc heroica veritate à Deo donatos esse constat, qui promptè, & delectabiliter, & dictis verum profitentur, & factis promissa, & ministeria diligentissimè implent, nihili facientes pro illis præstandis, aut bonorum jacturam, aut vitæ pericula: prout legitur de Præcurfore Domini, qui pro

confessione veritatis fuit ab Herode capite decurtatus Matth. 14. Et Sanctus Stephanus Actor. 7. Judæos reprehendens, quòd non acquiescerent veritati, ab eis lapidatus pro veritate gloriosus Martyr occubuit. Hoc ipsum probat Sanctorum Martyrum constantia, qui adeò habituati erant ad veritatem, tam dictis, quam factis profitendam, ut mortem potius, Deo adjuvante, elegerint, quam in aliquo, nec lato lingue voluerint ab ea deflectere.

66. Tertia Gratia, seu (ut vulgò dicitur) *Gratitudo*, quæ officiorum, & Beneficiorum ab aliis acceptorum compensationem dirigit, & ad eam, ac gratias referendas animum inclinat.

67. Heroicæ gratitudinis in Deum Symbolum dignoscitur: Primò, ex ferventissimis, continuisque precibus, hymnis, & canticis, quibus Deo gratiæ pro beneficiis acceptis redduntur, juxta illud Apost. ad Ephes. 5. *Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus Deo, & Patri*. Et ad Colos. 2. *Abundantes in illo in gratiarum actione*, 1. ad Corinth. 1. *gratias ago Deo meo semper pro vobis; & sæpè alibi*.

68. Secundò. Ex studio, quòd alii Deo gratias reddant, & cura requirendi alios, ut secum Deo gratias agant, ut ex eodem 2. ad Corinth. 1. *Adjuvantibus, & vobis in oratione pro nobis, ut ex multorum personis, ejus, quæ in nobis est, donationis per multos gratiæ agantur pro nobis*. Hæc fuit heroica Apostoli in Deum gratitudo, qui alios precatur, ut pro beneficiis sibi à Deo collatis gratias Deo cum eo, etiam rependant.

69. Tertiò, ex erectione Ecclesiarum, fundatione locorum piorum, & aliis Deo promptè oblatis in accepti beneficii memoriam. Ita Noe Gen. 8. *Egressus de Arca grati animi causa edificavit Altare Domino, & tollens de cunctis*

pecoribus, ac volucribus mundis obtulit holocausta super Altare. Abraham ibi cap. 12. Audita promissione Dei: dabo semini tuo terram hanc, edificavit ibi Altare Domino.

70. Heroica gratitudo Constantini erga Deum mirabiliter ex eo innotuit, quod, recepto beneficio mundationis à lepra, Deo gratias agens, magnificè templa edificavit, & per orbem totum, ut liberè, & publicè edificari possent, indulgit.

71. Heroicam verò gratitudinem in homines, gratumque heroicè animum, promptissimamque voluntatem ad præstanda benefactoribus officia possibilia propter Deum, ostendit, tum Sancta eis quæque à Deo continuò adprecando, tum in memoriam beneficiorum eorum saluti summoperè cooperando; tum beneficia beneficiis reddendo. Hac virtute claruit David, qui 2. Reg. cap. 9. memor beneficiorum acceptorum ab Jonatha filio Regis Saulis, ejus filium Miphiboseth incolumem servavit, agros Saulis ei donavit, & ad mensam suam continuò recepit. De Eliseo hospite Sunamitidis legitur 4. Reg. 4. Quod ei gratum se præbuit illi fecunditatem, & filium impetrans, eumque subindè defunctum ad vitam revocans. His similia extant heroicæ gratitudinis exempla in sacro textu.

72. §. Virtutes Justitiæ adnexæ respicientes hominem.

73. Prima est pietas, & in præsentia accipitur, non, prout convenit cum Religione erga Deum, & Sanctos (vulgò enim omnes actus Religionis dicuntur actus pietatis, eosque exercens appellatur pius, dicente Augustino lib. 4. de Civit. Dei cap. 23. Pietas vera est Dei cultus, idem ait lib. 5. cap. 15. & lib. 10. cap. 5.) sed, ut est virtus specialis, qua Patriæ, & Parentibus debitum officium redditur. Officium verò illis debitum, est maximè honor, amor, & auxilium in

necessitate: Sub qua ratione definitur ab Augustino lib. 83. qq. q. 31. Pietas, est, per quam sanguine conjunctis, Patriæque benevolens officium, & diligens tribuitur cultus, eisque officium propter Deum tribuere est munus christianæ pietatis.

74. Signa heroicæ pietatis in Patriam sunt prompto animo, Deo inspirante, periculis se exponere, etiam vitæ ad ipsam adversus hostes Domini, & in fidem catholicam refractarios, armis, consiliisque propugnandam. Hac in Patriam pietate claruerunt Machabæi, qui ut ex lib. 1. & 2. Machabæor. Deo inspirante, & adjuvante, adversus gentes pugnarunt, seque promptè, & alacriter periculis, etiam vitæ obtulerunt, ut leges, ritusque, ac Patriæ populos ab inimicorum tyrannide eriperent, & liberarent.

75. Hac claruit Judith mulier speciosissima, quæ, ne Cives Bethulienses duro Holofernis jugo subderentur, prompto animo, & imperterrito corde ex divino instinctu castra inimica pervasit, ipsumque Holofernem, divino auxilio implorato, gladio percussit, & caput abscidit. Judith. cap. 12.

76. Aptissimum judicium heroicæ pietatis in parentes est, parentum utilitati consulere, eorumque commoda, honorem, & vitam propriis commodis, bonis, & honori, ac interdum vitæ promptè, & delectabiliter præferre, & antepondere. Prout Gen. 46. legitur de Josepho, qui, cum esset Prorex, & Dominus Ægypti, Jacob Patrem suum cum filiis magno honore, nimio affectu ac heroica pietate recepit, eique extra Urbem occurrens, irruit supra collum ejus, & inter amplexus flevit, ibi v. 29. Neque erubuit se coram Rege, & toto Ægypto filium pastorem, eorumque fratrem, qui custodiebant oves, confiteri, & patefieri.

77. Non absimile observandum occurrit in Tobia juniore erga Tobiam

Patrem suum (*ex lib. Tobia*) ille promptissimè obtemperans in longinqua periculis expositus profectus est, ut pecuniam à Gabelo reciperet: in itinere remedium ad visum patri restituendum cœlitus comperit, gaudenter accepit, diligenter servavit, curavitque morbum, eique subindè in plena senectute per annos quadraginta auxilium præbuit, nec latum quidem unguem ab ejus imperatis, & consiliis recessit, ac honore, & amore maximè ad finem usque vitæ est prosecutus.

78. Secunda est *observantia*, quæ est virtus, *qua quilibet reddit honorem debitum hominibus in dignitate constitutis*, & describitur à D. Augustino *ubi supr. per quam homines in aliqua dignitate antecellentes cultu quodam, & honore dignamur*. Qui planè honor non in solo animi motu, & affectu, sed in signis, etiam exterioribus consistit, quibus excellentiæ hominum, qui dignitate nos antecedunt, singulare testimonium reddimus; quod est proprium observantiæ puræ moralis; nam observantia christiana illum honorem propter Deum exhibet.

79. Heroicæ observantiæ, & reverentiæ exempla exhibuit Constantinus, qui, exacto Concilio Nicæno 318. Patrum, & constitutis sedibus, in quibus Episcopi sederent, in eorum ordine sedere renuit, *sed parva sella in medio posita, cum hoc sibi permitti ab Episcopis postulasset, in ea resedit, atque unâ cum ipso totus ille divinus cætus pariter resedit*, ex Theodor. lib. 1. Ecclesiast. historiæ cap. 6.

80. Aliud legitur de Theodosio Imperatore à S. Ambrosio ob eadem Thessalonicam excommunicato, qui sententiæ humiliter paruit, & ab eo absolutionem petiit; cui præcepit Ambrosius, ne sententiæ latæ de cæde, vel bonorum publicatione ratæ essent, nisi per dies 30. à publicatione; quod & præstare promisit.

81. Quò circa indicia heroicæ observantiæ sunt exterioribus signis, non vulgaribus, & communibus, Superioribus, & Prælati Ecclesiæ reverentiam, & speciale obsequium, promptè cum hilaritate humiliter exhibere.

82. Tertia est *vindicatio*, seu *justitia vindicativa*, & est virtus: ex D. Augustino loc. alleg. per quam quis aut injuria, & omninò omne, quod obfuturum est defendendo, aut ulciscendo propulsatur; non à quocunque, sed ab habente publicam auctoritatem; quæ virtus christiana dicitur, si honor Dei, & salus spiritualis proximi in punitione intendatur. Hæc, & à Prælati, & Judicibus exercetur: & privatæ personæ zelo pulsata eam esse exercendam prædicant.

83. Hinc heroica hac justitia prædicti dicendi sunt, & heroes vindices censentur, non tam Prælati omnes, & Judices, qui ab ipsius exercitio, nec precibus, nec minis, aut donis retrahi possunt, quinimò parati sunt, quodcunque incommodum, aut damnum, etiam vitæ subire (si casus ferat) ut ipsam exerceant; quàm personæ privatæ, quæ zelo divini honoris, & ex corde salutis animarum pulsata, ad exercendam prædicant, servandamque gravis damni etiam periculo curant. Et ex eo ad signa heroicæ justitiæ discurre potest.

84. Hac justitia in gradu heroico clauit S. Ambrosius, qui dictum Theodosium Imperatorem, & gravissimè reprehendit, & fidelium communione privavit, eique ingressum Ecclesiæ prohibuit ob eadem Thessalonicam, ejus jussu injustè tentatam; nec prius reconciliavit Ecclesiæ, quàm publicam poenitentiam egerit. Alia referuntur in Chronicis heroicæ vendicationis exempla: ad jura Ecclesiæ, & libertatem Ecclesiasticam defendendam. In quem finem notum est Romanos Pontifices Apostolico zelo armatos, Imperatores, &

Reges coercitivis pœnis multasse. Gregorius VII. deposuit à Regno Henricum IV. Imperatorem, *ut in Constit. unica ipsius in Bullar. to. 1. Innocentius IV. Fredericum II. ex eius Constit. Ad Apostolicæ, ibi, ut notavi Oper. Dogm. contr. 6. cap. 7. n. 12.*

85. Fuit servus Dei Innocentius XI. promptissimus ad pericula suscipienda pro immunitate Ecclesiæ; quod miro ordine innotuit in iis, quæ egit cum potentissimi Regis Galliarum Oratore; quem excommunicatione ligavit, & interdicto supposuit Ecclesiam S. Ludovici nationis Gallicanæ; heros sanè vindex pro Ecclesiastica libertate facta servanda.

86. Quarta est *liberalitas*, & christiana est, qua ex amore Dei dispensantur bona externa aliis sine avaritia, aut prodigalitate. Verèque liberalis est, qui agrè recipit, dat libenter, cum oportet. Hinc ex D. Ambrosio *lib. 2. de Officiis cap. 15.* Est modus in liberalitate servandus, *ut, neque superflua sit circa importunos, neque restricta circa indigentes.*

87. Signa heroicæ liberalitatis eadem ipsa sunt, quæ adduximus *cap. 2. §. 4.* ubi egimus de eleemosynis, actibusque misericordiæ erga proximum.

Heroicè liberalis est, primò, qui promptè, & delectabiliter non solum quotidiano sumptu egentibus, ut vitam sustinere possint, alimoniam dispensat, verùm etiam his, qui egere verecundantur, prompta manu consulit, ac ex amore Dei subvenit.

88. Secundò. Qui captivos libentissimè redimit, eripit ex hostium manibus, subtrahit neci homines, & maximè fœminas turpitudini: ac reddit parentibus liberos, parentes liberis, civesque Patriæ restituit. Æs alienum subit, si debitor solvendo non sit, atque ad solutionem arctetur: parvulos nutrit, & pupillos tuetur. Sunt etiam,

qui Virgines orbatas parentibus tuenda pudicitia gratia connubio locent, nec solum studio, sed etiam sumptu adjuvent. Et hæc summa est liberalitas ex D. Ambrosio ubi supra.

89. Notabitur, quòd estò heroica liberalitas secundum actum in iis non sit, qui bonis carent, attamen in eis reperitur secundum habitum, & animi affectum, & præparationem: Quinimò officiis, consiliisque illustrius, utiliusque suppleant, quod erogatione pecuniæ non possunt, ut ex eodem S. Doctore *lib. 1. cit. cap. 30.*

90. Quinta est *Amicitia*, quæ est *mutua benevolentia duorum non latens*, ex Arist. Quæ proindè exigit redamationem externis officiis manifestatam; Amorque unius, si desideretur, non amicitia, sed simplex benevolentia appellatur.

Consistit amicitia in bonorum communicatione, ex quo sequitur, ut talis futura sit, qualia sunt bona, quæ sibi mutuò amici communicant. Hinc cum vera bona nulla sint nisi æterna, & supernaturalia, in istorum communicatione, & desiderio, vera, & christiana amicitia fundatur: & in ordine ad illa hæc temporalia amico desiderantur. Carnalis amicitia facillimè dissolvitur, quæ spiritus sensui alligari non potest. Spiritualis verò non rumpitur; quoniam estò plerumque, aliqua inter amicos contingat irritatio, charitas Dei omnem contentionis asperitatem sua dulcedine vincit.

91. Amicitia, quæ humanis dumtaxat officiis comparatur, mercaturæ quædam species est, tandiù permanens, quousque hinc indè aliquid utilitatis prosequitur, aut expectatur. Hoc non patitur amicitia christiana, quæ firma, & stabilis est, utpotè regulæ charitatis adhærens.

92. Heroica amicitia christiane communis superaddit, quòd quis ea donatus

tus

tus promptè, & delectabiliter pro salute spirituali amici omnia sua postponit commoda, & etiam vitam, ut ei opem ferat, & saluti consulat, de bonis illius summoperè gaudet, & de malis tristatur ex corde.

Hac heroica amicitia, seu charitate primæ christiani se dilexerant juxta illud Act. 4. *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia*: vigeat adhuc ex proximo exemplo Christi fervor, & calor heroicæ charitatis, & christianæ amicitiae.

93. Sexta. *Affabilitas*, estque virtus, qua quisquàm facilem, & gratum se aliis præbet in conversatione, dictaque sua, & facta ita moderatur, ut neminem verbis, aut gestis offendat, & vicissim ipse aliorum dicta, & facta sine offensione admittat. Honestum enim est, ut quis alteri faciat, quod deceat, ideo ad justitiam reducitur. Illud verò munus affabilitas christiana implet propter Deum.

94. Affabilitas commendatur Ecclesiastici 4. *Congregationi pauperum affabilem te facito*. Et sapientiæ 1. *Benignus est spiritus sapientiæ*. Et cap. 7. *Spiritus Domini suavis, & benignus* &c. Nec tantum exercenda est erga amicos, & familiares; sed generatim erga homines quoscumque, cum quibus nos agere, & conversari contigerit, ut eos, vel Christo lucremur, vel firmemus in bonis.

95. Quamvis autem comitas, suavitas, integritasque morum inclinare debeat Dei servum, ut honestam delectationem propter finem supernaturalem, his afferat, quibus convenit: ipsis tamen interdum molestum esse, illosque contristare propter bonum, & utilitatem spiritus, affabilitati non repugnat, nec tribuendum rusticitati: prout constat in Christianæ

perfectiōis Magistro D. Paulo, scribente 2. Corinth. 7. *Si contristavi vos in Epistola, non me pœnitent nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam*. Ideò ex D. Thoma 2. 2. q. 114. art. 1. ad 3. *His, qui proni sunt ad peccandum, non debemus hilarem vultum ostendere ad eos delectandum, ne videamur eorum peccato consentire, & quodammodo peccati audaciam ministrare*. Ita plerumque non expedit, ut superior, ita se facilem ostendat inferiori, atque æquali.

96. De hac virtute scripsit S. Hieronymus in cap. 5. ad Galat. *Benignitas, siue suavitas* (quia idem apud Græcos sonat) *virtus est lenis, blanda, tranquilla, & omnium bonorum apta consortio, & invitans ad familiaritatem sui, dulcis alloquio, moribus temperata*.

97. Unde heroica affabilitas in eo comprobatur, qui divino auxilio promptissimè cum alacritate, serena, hilarique facie, verbisque blandis primarios viros non solum, sed pauperes etiam, & infimæ sortis ad congressum, & colloquium admittit: ac sic admissos non durè, non rusticè, sed placidissimè tractare, eosque sincera animi lætitia extrà verbis, ac factis conspicua, & suavitate sermonis, & charitatis officiis devincit: ac in omnibus, quæ honesta sunt, ut Domino fructificet in lucro animarum, placere omnibus summoperè satagit, adeo ut verè possit cum Apostolo 1. Corinth. 10. dicere: *Per omnia omnibus placeo, non quærens, quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant*. Quò spectat illud etiam ad Rom. 15. *Unusquisque vestrum proximo suo placeat ad ædificationem*.

98. Septima est *Clementia*, quæ, usurpata pro moderatione affectus inordinatè concitati contra aliquem, spectat ad temperantiam, considerata verò, ut est virtus, qua inferioribus ex merita, seu debita pœna remittitur, ad

ad justitiam reducitur quatenus penam aliquantulum moderatur, ut sustineri possit. Nimia enim justitia vergit ad crudelitatem, ideo dicitur Ecclesiastes 7. *Noli esse justus multum*, hoc est, acriter, omnique rigore puniendo: *Summum enim ius, summa injuria* ex Gloss. Interl.

99. Clementia virtus est superiorum ad inferiores, seu subditos; perquam Clemens punit citra condignum. Ideo sæpe Ecclesia Deum exorat; *Clementissime Deus, ut in Orat. S. Elisabeth. Reginae Portugalliae*, Deus enim miserationum, & Clemens est: tum quia revera justum rigorem moderatur, & citra condignum punit peccatores.

100. Est quidem opus severitate, ut coerceatur improborum audacia; sed clementia temperari debet. Sæpe enim, spectatis circumstantiis facti, causæ, personæ, & modi, Judex interpretatur legem, quæ pœnas in reos constituit, in tali casu pœnam; vel nullam, vel gravem non requirere. Nimia tamen, non justa severitas clementiæ adversatur, ut inquit D. Ambrosius *Epist. 74. Beatus (ait) qui, & severitatem, & mansuetudinem tenet: ut altera disciplina servetur: altera innocentia non supprimatur. Nimia enim severitas extorquet plerumque terrore mendacium. Deus diligere maluit, quam timeri. Et quemadmodum clementiæ crudelitas per excessum, sic nimia mollities, & indulgentia per defectum repugnat.*

101. Hæc virtus commendatur à Spiritu Sancto Proverb. 11. *Clementia præparat vitam*. Et cap. 20. *Misericordia, & veritas custodiunt Regem; & roboratur clementia Thronus ejus; propter quod virtus Regia, & dos Principum solet appellari.*

Ideo ex communi omnium Nationum consensu maximè celebrantur Principes, omnesque potestate præstantes, qui se clementes in moderatione justæ,

meritaque pœnæ in subditos, inferiores, servos, hostes, aut captivos exhibuerunt. Quantum in hac virtute claruerint Theodosius, Arcadius, & Honorius habetur ex *leg. unic. cap. si quis Imperator. maled. ibi: Si quis modestiæ nescius, & pudoris ignarus, improbo, petulantique maledicto nomina nostra crediderit laceßenda, ac temulentia turbulentor obtreñator temporum nostrorum fuerit, eum pœnæ nolumus subjugari, neque durum aliquid, nec asperum volumus sustinere; quoniam si id ex levitate processerit contemnendum; Si ex insania, miseratione dignissimum, si ab injuria, remittendum. Unde pœnas reis debitas non solum moderatur, sed interdum justis de causis supremi Principis clementia omnino remittit.*

102. Hæc virtus Christianos maximè Principes, Judicesque Ecclesiasticos decet. Cujus exemplum Christus præbuit, cum adulteræ mulieri pœnam secundum legem debitam remisit. *Joan. 8. Nemo te condemnavit? Nemo, Domine: nec ego te condemnabo, Vade, & amplius noli peccare.* Et Matth. 26, Petro percutienti servum Principis sacerdotum, dixit: *Converte gladium tuum in locum suum.* Hanc D. Augustinus, *Epist. 153. cap. 4. ad Macedonium Prælati Ecclesiæ commendat: Malis parce, vir bone: quanto melior, tanto esto mitior; quanto sis celsior potestate, tanto humilior fiere pietate.*

103. Heroicè clemens is dicendus, qui ex divino impulsu, cum alacritate animi, vel penitus propter finem supernaturalem remittit pœnas reis debitas, vel in partem cum jucunditate moderatur, aut maximè trinitatur, dum rei sunt pœnis plectendi; exemplo S. Venceslai, de quo in lectionibus officii legitur, quod hac virtute claruerit, *quia miti animo Princeps vehementer dolebat, quempiam, & si reum mortis adjudicari.*

S. I I I.

Signa heroicæ Fortitudinis.

S U M M A R I U M.

- 1 Fortitudo variè usurpatur, ad 2.
- 3 Ut est virtus Cardinalis describitur.
- 4 Fortitudo Christiana quid?
- 5 Actus Christianæ fortitudinis.
- 6 Signum heroicæ aggressionis, ad 8.
- 9 Signum heroicæ tolerantie.
- 10 Fiducia est pars fortitudinis.
- 11 Motivum Christianæ fiducie.
- 12 Signum heroicæ fiducie.
- 13 Securitas pars fortitudinis.
- 14 Item magnanimitas.
- 15 Magnificentia pars fortitudinis.
- 16 Motiva Christianæ magnificentie.
- 17 Signa Magnificentie heroicæ, ad 18.
- 19 Longanimitas pars fortitudinis ad 21.
- 22 Heroicè longanimis quis?
- 23 Patientia pars fortitudinis.
- 24 Terribilia sunt obiectum fortitudinis.
- 25 Patientia Christiana quæ?
- 26 Ejus motiva, ad 27.
- 28 Signa patientiæ heroicæ, ad 34.
- 35 Perseverantia pars fortitudinis, ad 36.
- 37 Mortem sibi inferre nullus licitè potest.
- 38 Sampson ex speciali Dei motione sibi mortem intulit.
- 39 Non omnis metus repugnat fortitudini.

1. **F**ortitudo, de qua hic agitur, non sumitur pro robore, ac firmitate corporis; hanc enim perditissimi quoque homines possunt habere, nec acquiritur actibus bonis, sed à naturali constitutione oritur, & ideo virtus moralis non est; quoniam omnis virtus similibus actibus comparatur.

2. Neque accipitur pro quadam animi firmitate, & constantia ad omnes actiones honestas exercendas: sic enim omnibus virtutibus vocabulum fortitudinis congruit; cum enim virtutes sint

à Deo destinatæ ad frænandas passiones, quæ impediunt, ne quis actus bonos exerceat, quælibet est ordinata ad superandum difficultates internas, seu habentes intrinsecam connexionem cum exercitio actuum, quos respicit. Certum est difficultatem sentiri in acquirenda, V.G. Temperantia propter inclinationem hominis ad voluptates venereas, aut illas quæ capiuntur ex cibo, aut potu, quæ inclinatio reddit difficile exercitium temperantiæ; hoc molestiæ, & difficultatis malum, quod ex capite sentitur in exercitio temperantiæ, ab ipsa temperantia vincitur. Præter autem illas internas difficultates solent occurrere aliæ externæ arduæ circa aliquod grave malum, ut mutilationes, tormenta, incarcerationes, exilia, infirmitates, amissionem bonorum, & dignitatum, mortem. Hæc mala sustinere, & difficultates vincere spectat ad fortitudinem, ut est specialis, & tertia virtus Cardinalis. Vult quis castitatem servare, aut fidem externè confiteri, terretur ab aliquo minante cruciatus, vel alia mala, si faciat; ad hanc difficultatem, & timorem superandum eget fortitudine; quam in hoc casu castitas, aut fides imperat.

3. Hinc fortitudo in sensu proprio, & speciali, ac ut tertia virtus Cardinalis usurpata, est virtus, qua in perferendis laboribus, & iustis periculis aggrediendis firmamur, & roboramur. Vel, habitus inclinans, & adjuvans ad aggrediendum ardua, & pericula secundum rectam rationem, ac ad tolerandum dolorifera, terribilia, & tristia, iam inexistencia propter honestatem naturalem, quæ in eo apparet. A D. Augustino describitur lib. 83. qq. 9. 31. Est considerata periculorum susceptio, & laborum perpessio.

4. Hæc conveniunt fortitudini purè morali: Philosophis etiam notæ. Nam Christiana, & per fidem notæ ex parte po-

potentiæ exigit comprincipium supernaturale, auxilium nimirum gratiæ, & ex parte motivi finem supernaturalem; Ipsa Christiani hominis animum confirmat contra res omnes adversas, contra quævis pericula, & quæ subire oportet propter Dei Gloriam, bonumque virtutis Christianæ: ac præcipue contra mortem ipsam, quæ extremum, & maximè formidabile malum est, & ad labores arduos propter Deum suscipiendos, & subeundos incitat.

Utejus actus sint supernaturales (sicut cæterarum virtutum moralium) opusest, ut prævio lumine fidei cum auxilio gratiæ eliciantur; & quatenus, etiam imperentur à charitate, sunt meritorii de condigno vitæ æternæ.

Duo præcipui sunt actus christianæ fortitudinis. Primus *aggressio difficilium, arduorum, & terribilium cum gravi mali periculo sine timore propter Deum*. Objectum enim fortitudinis, ut est virtus specialis, est arduum, & terribile aptum frangere animum, & perturbare rationem; ut fuerunt omnes Martyrum cruciatus, & alia gravissima mala, de quibus infra, quæ apta sunt animum frangere.

6. Heroicè verò aggressionis signum est, promptè, & cum jucunditate aggredi, & suscipere ardua, Deo specialiter movente, etiam cum jactura bonorum, & periculo cruciatuum, & vitæ ob finem placendi Deo. Heroicè aggressionis factum, arduumque negotium profectò fuit, quod Judith. (*ex cap. 8. libri ejusdem*) audiens Oziam cogitasse, ac promississe Assyriis deditiorem Bethuliæ eum cum aliis senioribus increpans, & ad preces extimulans, orationibus munita, ad exercitum Assyriorum imperterrita currat, & Holofernus caput, divino auxilio implorato, manu forti, & constanti animo abscindat.

7. Hoc idem patet in Sanctis Apo-

stolis, qui arduissimum aggressi sunt opus prædicandi coram Regibus, & Infidelibus populis Christum esse Deum, Messiam, & Redemptorem, quin minè ullæ, ullæ prohibitiones, ullum damnum, cruciatus, vincula, passiones &c. & terrores potuerint eos ab incepto opere deterrere, sed heroica fortitudine donati, *ibant gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni habitu sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Actor. 5. Tametsi enim, inquit Chrysostomus homil. 23. in Genes. Flagella non gaudii sint occasiones, sed tristitiæ, & mœroris, nihilominus flagella propter Deum, & causa propter quam flagellabuntur, gaudium eis pariebat.*

8. Plenæ sunt historiæ, & acta Martyrum, quanta alacritate, & gaudio arduum opus susceperint inducendigenes ad fidem Christi, & qua promptitudine tormentis ad eam confitendam se exhibuerint; ad quæ Lectorem remittimus.

9. Secundus est *terribilium, seu doloriferorum, ac tristium, iam præsentium patiens, & sine quærela tolerantia propter Deum*. Signum heroicæ tolerantiae exhibet, qui hæceadem, & similia, quin etiam acerbiora tormenta, & mortem quoque, ex Dei dono, & instinctu promptè, delectabiliter, & cum gaudio suffert, & tolerat propter Deum. Heroica hæc tolerantia fuit in tribus pueris in fornace ignis ardentis laudantibus Deum, & benedicientibus Domino, Daniel 3. Hæc innotuit in Job, qui filiis, & bonis omnibus, quibus abundabat, privatus, patientissimè, & cum alacritate ferens, Deo gratias egit, benedixitque illis verbis: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum, Job. 1.* Hac claruit Stephanus, qui pro lapidantibus oravit. *Actor. 7.* D. Paulus exultabat, gaudioque triumphabat, & omnibus lætitiis incedebat in

in tribulationibus pro Christo. 2. Corinth. 7. *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* Ad Philip. 2. *Sed & si immolor supra sacrificium, & obsequium fidei vestræ, gaudeo, & congratulor omnibus vobis; id ipsum autem, & vos gaudete, & congratulamini mihi.* De Sancto Laurentio fortiter, & cum jucunditate tolerante ignem, aliisque Martyribus, patet ex Breviario Romano, & historia Ecclesiastica.

Inter dolorifera accensentur, etiam gravissima paupertas (cum malum sensibile sit cuicumque homini eam non voluntariè suscipienti, juxta consilium Evangelicum Matth. 9.) sive casu, vel ab inimicis, vel à Judice accidat: apta enim est terrere, & frangere animum, & ad impatientiam provocare. Ideo pauper eget adiutorio Dei, ut fortiter paupertatem sustineat, & perturbationes superet. Heroica tolerantia in hac facti specie claruit in S. Eustachio, qui filiis, uxore, & bonis omnibus privatus, brevi ad summam egestatem reductus est, in quo major tolerantia esse non poterat.

Habet fortitudo etiam christiana partes. Aliis relinquimus discutere, quænam sint essentielles, quæ partes subjectivæ, quæ verò potentiales, & ad ipsam reducibiles: nostro instituto satis est producere ipsius partes, sive essentielles, sive subjectivas, sive integrales sint.

10. Prima pars est *Fiducia*, qua quis parato, promptoque animo est ad imminentia cruciatuum, & mortis pericula intrepidè cum auxilio Dei subeunda propter Deum; est enim fortitudini contrarium timor succumbendi, qui per aliud vinci, & expelli nequit, quam per confidentiam: posita enim confidentia superandi, est facilis aggressus arduorum in initio, & progressu, ut constat in Apostolis, cæterisque Sanctis.

Martyribus, qui utiliter, & alacriter contradicentibus inimicis Crucis Christi, cum fiducia divini auxilii sine timore cruciatuum, & mortis, verbum Dei prædicabant, & fidem Christi palam profitebantur. Est quoque facilis arduorum tolerantia; Nam quicumque in tormentis, & doloriferis constitutus non desperat, nec animo frangitur, sed viriliter sustinet, quia confidit ex illorum perpeffione Deo placere, & præmium vitæ eternæ recipere.

11. Præcipuum Christianæ fiduciæ motivum adeundi ardua, eaque, & dolorifera tolerandi est, certò confidere, & sperare auxilium supernaturale Dei, qui omnibus manus auxiliatrices non denegat, sed clementissimè ad operandum supernaturaliter præbet. Hac animatus Christianus ardua non timet adire, repetens illud Psal. 26. *Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Si consistent adversum me castra, non timebit cor meum; Si exurgat adversum me, prælium, in hoc ego sperabo.* Psal. 59. *In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.* Eaque viriliter sustinet juxta illud, Psal. 90. *Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum. Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Psal. 24. *Deus meus in te confido, non irrideant me inimici mei: etenim universi, qui sustinent te, non confundentur.* Hac fiducia præditus Apostolus ad ardua, & difficilia promptus Philippensibus scripsit cap. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.*

12. Quapropter signum heroicæ fiduciæ, indè habetur, quo quis animo prompto delectabiliter, & cum jucunditate, ex speciali auxilio, & instinctu Dei ardua, & difficilia propter ipsum sine timore, etiam vitæ aggrediat, eaque animo constanti cum alacritate sustineat, & lætus spe certa obtinendi præmium æternæ beatitudinis tolerat; Quod quidem tolerantia, & aggres-

aggressionis genus, quodcunque aliud superat, quod à communi hominum conditione suscipi solet.

13. Secunda est *securitas*, quæ, prout spectat ad fortitudinem, est *tranquillitas animi à timore mali*. Fortis enim impavidus est, tum in aggrediendo, tum in tolerando ardua, & periculosa. Hinc patet impaviditatem esse fortitudini conjunctam, juxta illud Proverb. 28. *Iustus, quasi leo confidens, absque terrore erit*. Quapropter viri perfecti, & heroica perfectione donati ardua, & periculosa sine timore læti susceperunt. Siquidem heroicè fortes, & animo tranquillo sunt in tormentis, & cruciatibus propter Deum, prout obvium est in Apostolis, & Martyribus, qui maxima cum animi quiete, & gaudio cruciatus, & mortem propter Christum, & æternam felicitatem ea securitate subierunt, commendata à Christo Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus*. Qua securitate Stephanus, gaudens accepit lapides. Et Andreas exclamavit. *O bona Crux diu desiderata, & jam concupiscenti animo preparata, securus, & gaudens venio ad te*.

14. Tertia est *Magnanimitas*, quæ, prout reducitur ad fortitudinem, in magnis, arduisque negotiis pro honore sibi debito comparando, magna pericula respicit, & ad magna mala sustinenda propter Deum inclinat, sed primariò honorem proprium non intendit ex dicendis §. seq. n. Admirabile heroicæ magnanimitatis exemplum præbuerunt Paulus, & Silas: Lidia enim ob fidem Christi, & Evangelii prædicationem virgis cæsi, & in carcerem missi, jubentibus per Licatorem Magistratibus, ut dimitterentur, exire noluerunt, donec ipsi venirent, illosque tamquam insontes, palàm, & honorificè liberarent. Act. 16. ibi. *Nuntiavit custos carceris verba hæc Paulo: quia miserunt Magistratus, ut dimittamini, nunc*

autem exeuntes, ite in pace. Paulus autem dixit eis: *cæsos nos publicè, indemnatos, homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occultè nos eiiciunt: non ita, sed veniant, & ipsi nos eiiciant*. Nuntiaverunt autem Magistratibus Licatores verba hæc: *timueruntque audito, quod Romani essent, & venientes deprecati sunt eos, & eductes rogabant, ut egrederentur de Urbe*. Hoc sanè magnus animus Pauli, & Silæ præter communem morem innotuit. Ad honorem enim suo Ministerio debitum exigendum carcerem non horruerunt, ad graviora damna parati.

15. Quarta est *Magnificentia*, quæ uno sensu solet describi, *ut sit virtus inclinans ad magna opera in exteriori materia magnis sumptibus sine difficultate faciendâ propter gloriam Dei*. Ideò Magnificus Christianus dicitur, qui magnos sumptus ad pios usus confert, erigendo, vel dotando Templâ, fundando Monasteria, Hospitalia, &c. Licet enim magnificus quoque sit, qui ad defensionem, & conservationem Reipublicæ magnos sumptus facit, ædificat propugnacula, horrea publica, & similia constituit, tamen illustrior est, qui magna opera in honorem Dei magnis sumptibus facit, dicente S. Thoma 2.2. q. 134. art. 2. ad 3. *Nullus finis humanorum operum est adeò magnus, sicut honor Dei*.

Ut autem Magnificentia ad fortitudinem reducitur, describitur, virtus, *qua quis constans est in executione operum semel pro Dei gloria susceptorum, estò conjuncta sint cum periculo tormentorum, & vitæ*. Ita Martyres Christi, & Prædicatores Evangelii à virtute magnificentia, Deo specialiter propitio, obtinuerunt, quòd, assumpto opere, non defecerint.

16. Christianæ magnificentia moti-
vum est, respicere Deum in nos magnificenti-
ssimum, qui, ut nos redimeret,
& sanctificaret, proprio etiam Filio suo
non

non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, *ad Rom. 8.* Et B. Petrus *Epist. 1. cap. 1.* ait: *Non corruptilibus auro, vel argento redempti estis.... Sed pretioso sanguine agni immaculati Christi, & incontaminati.* Tantæ magnificentiae quis, ut respondeat, vitam suam pro Christo, & sanguinem propter ejus amorem profundere, aut paratus esse debet.

17. Signum magnificentiae heroicæ in priori sensu usurpatæ, est facilitas, & promptitudo ad magna opera in honorem Dei, ipso specialiter movente, magnis sumptibus facienda, quin pericula ulla, vel amor pecuniarum retrahere possit.

18. In posteriori verò acceptæ, est constanti, promptoque animo cum hilaritate ex dono Dei executioni dare opera in Dei gloriam assumpta, cum periculis etiam mortis conjuncta.

19. Quinta, est *Longanimitas*, qua quis sperat, vel expectat res magnas, quæ procul sunt, & spectat ad fortitudinem Christianam, quatenus frangat laborem, passionem, & anxietatem in expectatione boni supernaturalis, & Beatitudinis.

20. Est notum ex diuturna expectatione boni dolorem, & molestiam gigni, ac expectantem ad impatientiam, & iram extimulari. Hujusmodi passionem moderatur Longanimitas, operaturque, ut Longanimis æquo animo toleret, quidquid sibi pro tempore diuturnæ expectationis acciderit.

21. Longanimitas christiano consulitur, tamquam ei necessaria, & utilis. Paulus *ad Coloss. 1.* hortatur: *Ut ambuletis dignè, Deo per omnia placentes, in opere bono fructificantes, & crescentes in omni scientia Dei; in omni virtute confortati secundum patientiam claritatis ejus in omni patientia, & longanimitate cum gaudio gratias agentes Deo.* Legendum *cap. 11. ad Heb.*

22. Heroicè hinc longanimis est, qui ex expectatione diuturna Beatitudinis non tristatur non conqueritur, ægrè non fert, sed cuncta ad ejus assecutionem conducentia, quantumvis gravia, & terribilia æquo animo delectabiliter, & cum gaudio ex dono speciali Dei tolerat, & usque in finem patientissimè sustinet.

23. Sexta est *patientia*, quæ est virtus qua fit, ut in sustinendis malis terribilibus propter Deum difficultate ipsorum animus non frangatur.

24. Dictum est *malis terribilibus*, quia hæc sunt materia exercendæ fortitudinis (ea enim sunt apta animum frangere, & perturbare rationem) prout sunt, acerbi dolores, prolixi morbi, diuturni cruciatus, mors violenta ab extrinseco tormentis maximè illata, amissio totius, vel majoris partis patrimonii, infamia, & pericula gravia. Ad hæc toleranda est necessaria patientia, quæ reducitur ad fortitudinem specialem, de qua hic agitur. Etenim tolerantia aliorum minorum malorum, quamvis tristium, spectat ad fortitudinem generalem, juxta dicta n. 1. dicente Seneca. *Fortior est, qui seipsum vincit (in conflictu passionum) quam, qui hostem.*

25. Dictum pariter est, *propter Deum*, quoniam non de patientia in sensu purè morali agitur, sed de christiana, & per fidem nota; cujus est sustinere, & tolerare mala propter finem supernaturalem. Nam Christus Dominus *Matth. 5.* Non omnes qui persecutionem patiuntur, beatos enunciat, sed qui patiuntur propter iustitiam. Et S. Petrus *Epist. 1. cap. 4.* *Nemo vestrum patietur, ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor.* Si autem, ut Christianus, non Erubescat. Glorificet autem Deum in isto nomine.

26. Ejus motiva sunt tria. Primum est Dei nostri exemplum, qui ut inquit Tertullianus *lib. de patientia:* *rorem lucis hujus*

huius super iustos, & iniustos æqualiter spargit..... Sustinet ingratissimas nationes, ludibria artium, & opera manuum suarum adorantes, nomen cum familia ipsius persequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, malignitatem, quotidie inolescentem: Deus in nos patiens est, ei-que servi Dei, qui dura, & gravissima incommoda sine querela sustinent conantur pro posse assimilari.

Secundum patientiæ motivum est Christi Domini instructio, qui, inquit S. Petrus cit. cap. 2. *Passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius..... qui, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur.* His aptè subjungit Tertullianus laudatus. *Ille, cui legiones Angelorum, si voluisset, uno dicto, de Cælis adfuissent, nec unius quidem discipuli (hoc est discipuli, Petri nimirum) gladium ultorem probavit. Patientia Domini in Malcho vulnerata est: itaque, & gladii opera maledixit in posterum, & sanitatis restitutione ei, quem non vexaverat, satisfacit per patientiam misericordiæ matrem.... Saginari voluptate patientiæ discessurus (à mundo) volebat, (qua propter) despicitur, verberatur, deridetur, fædis vestitur, fædioribus coronatur.* In hæc mentem convertentes viri sancti ad exemplum Christi in patientia claruerunt.

27. Tertium patientiæ motivum est, ipsum æternæ beatitudinis præmium: ad quod per tribulationes, mortificationes, & ærumnas patienter exceptas pervenitur. Etenim beatitudo in scripturis sacris nobis promittitur, *vel, ut merces, vel, ut corona, vel, ut hæreditas: Nulla autem speranda est merces absque labore: qui enim non laborat, non manducat.* Nulla expectanda est corona, absque victoria; victoria autem pugnam consequitur, *hinc non coronabitur, nisi, qui legitime certaverit. 2. ad Timoth. cap. 2.* Hæreditas solis debetur filiis, Dei autem filii esse non possumus, nisi hu-

manitati filii ejus naturalis conformes fuerimus; Nam inquit Apostolus ad Rom. 8. *Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imagini Filii sui.* Non dixit Filio suo, sed *imagini*, idest humanitati Filii sui. Ideò sicut oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. Lucæ 4. *Sic per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei. Actor. 4.*

28. Signa heroicæ patientiæ sunt, non cum querela, & murmure, sed delectabiliter, & cum gaudio persecutiones omnes, & molestias hujus mundi, ac incommoda vitæ, & irrogatas injurias animo tranquillo, & sereno, Deo specialiter protegente, sustinere, & tolerare, qui unquam vexatus contristetur, & doleat.

29. Heroicorum fortium, & heroicè patientium exempla occurrunt ponderanda. Primus omnium occurrit. Job. per dicta supra num. 9. & adhuc cum esset ulceribus plenus à planta pedis usque ad verticem, patientissimè tolerans uxori dicenti: *adhuc tu permanens in simplicitate tua? Benedic Deo, & morere: alacriter respondit: quasi una de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipimus?*

30. Secundò occurrit Tobias senior, qui, cum totus piis operibus in adjuvandis vivis, & sepeliendis mortuis intentus, quadam die sepultura mortuorum fatigatus dormiret, &, cadente hirundinum stercore in oculos ejus, excecatus esset, ait textus Tobie 2. *Hanc tentationem ideò permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut, & Sancti Job.*

31. Apostolus ad Hebr. 11. Omnium martyrum veteris testamenti, heroicam fortitudinem, & patientiam commemorat: *alii ludibria, & verbera experti sunt, insuper vincula, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt.*

32. Patientissima est Martyrum patientia

tientia in novo testamento, nullus enim de cruciatibus, acerbisque doloribus conquerebatur, sed omnes gaudenter sustinebant, alii in tormentis, & cruciatibus ludebant: alii in pœnis jucundabantur, & præ gaudio exultabant, Deum laudantes, & benedicentes, de quibus canit Ecclesia in eorum officio: *ceduntur gladiis more bidentium: non murmur resonat, non querimonia, sed corde impavido, mens bene conscia conservat patientiam.*

33. Heroica patientia Confessorum nota est in Chronicis. Illà claruit S. Alexius, qui per annos 17. ignotus vixit in domo Patris, ab hujus servis acerbè tractatus, & durè affectus, nec se prodidit, nec unquam conquestus est: irrisus, verberatus, & contumeliis à mancipiis saturatus, patientissimè, & gaudenter sustinuit, ut Christo Domino in patientia, etiam se conformaret.

34. Similia de aliis Sanctis Confessoribus referuntur, qui in ferendis adversitatibus, malis, doloribus, jeuniis, & bonorum jactura, animo adeò tranquillo steterunt, ac si jucundis, & prosperis fruerentur. Quorum proinde patientia non humana, non communis fuit, sed divina virtute eis concessa, & ex speciali Dei dono procedens, heroum propria, admirationem inducens, & venerationem erga tolerantés concilians. Quod maximum symbolum est comprobandi à posteriori eam fuisse heroicam, & præter communem in servis Dei.

35. Septima est *perseverantia*, estque virtus, *per quam in periculis, & malis terrentibus constanter persistimus, & molestiam rei laboriosæ diuturnitate provenientem propter Deum superamus, & toleramus.* Cum autem, ut ad fortitudinem specialem spectat, aliud non sit, quàm continuata patientia, heroicæ perseverantiæ ea conveniunt, illisque constituitur, & à posteriori dignosci-

tur, quæ heroicam patientiam integrant, & manifestant.

36. Dictum est, *ut ad fortitudinem specialem spectat*, quoniam omnis firmitas, & duratio in exercitio actuum cujuscumque virtutis dicitur perseverantia inoperando, quæ non ad fortitudinem specialem respicientem terribilia, & dolorifera pertinet, sed ad fortitudinem generalem, quæ omnibus virtutibus est communis ex supra dictis.

Perseverantia ab omnibus tenenda est. Nam, *qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Matth. 10. Et Christus Dominus, cap. 11. Instabiles, & non perseverantes nominat *arundines vento agitatae*, quia ex motu vario suorum operum nullum fructum solidum accipiunt. De hac virtute scripsit D. Bernardus Epist. 129. *Perseverantia est, quæ sola meretur viris gloriam, coronam virtutibus.* Prorsus absque perseverantia, *nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur.* Tolle perseverantiam, *nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo.*

Quæritur 1. *An heroicitati fortitudinis repugnet se ipsum occidere ad evadendas misérias hujus vitæ?*

37. Resp. Non tam heroicatem excludit, quàm etiam, nec esse actum fortitudinis se ipsum directè occidere constat. Nam viri fortis est adversa, & molesta constanti, & æquo animo ferre, & sustinere: qui autem mortem sibi inferunt, adversis rebus franguntur, desperant, & ex impatientia succumbunt. Ideò non fortes sunt, sed pusillanimes, & imbecilles. Unde Peripatetici generatim rejiciunt, Stoicorum fatuitatem affirmantium hominem sibi potius debere mortem accerere, quàm grave aliquod malum pati. Unde Diogenes Cynicus homini morbo putrido laboranti, qui ei, salve, dixerat, respondit: *Tu verò non salve, qui talis, cum sis, vivere sustines.*

Maximè autem grave adeò facinus reprehendendum occurrit in Christianis, quòd fide noverint Deum claves habere vitæ, & mortis, dominiumque supremum in nostram vitam: *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus. Actor. 17.* Ideo absque ejus licentia vitam profundere, vel manus sibi inferre nullus potest.

Dices, Samson, *Judic. 16.* se ipsum interfecit, qui tamen ad *Hebr. 11.* inter Sanctos numeratur. Et S. Augustinus *lib. 1. de Civit. cap. 26.* recenset in Ecclesia venerari Sanctas aliquas virgines, quamvis in flumen se projecerint, & è vivis ibi abjerint. S. Apollonia è manibus carnificum in ignem se injecit.

38. Resp. Illi instinctu Dei sibi mortem intulerunt. De Samfone constat *loc. alleg. Judic. cum*, non nisi invocato Domino, & sibi reddita fortitudine, se cum Philistæis interemerit. De quo Augustinus, *loc. cit. cap. 21.* scripsit nec Samson aliter excusetur, quod se ipsum cum hostibus ruina domus oppresserit, nisi, quia spiritus latenter hoc jussu erat, qui per illum miracula faciebat.

De assertis Virginibus inde patet, quod id egerint, ne pudicitiam perderent: quarum mortem sibi fuisse acceptam Deus miraculis manifestavit.

Sancta quoque Apollonia intus Spiritus Sancti flamma accensa in ignem se injecit, & propterea, & miraculis claruit, & Martyr in Ecclesia colitur.

Nullus tamen debet de tali instinctu presumere, dicente Augustino ibi *cap. 26.* qui audit, non licere se occidere, faciat, si jussit, cujus non licet jussa contemnere; Tantummodò videat, utrum divina jussio nullo nutet incerto. A posteriori itaque deducendus est divinus instinctus, si nimirum Deus signis, & miraculis testetur mortem fuisse pretiosam, & propter finem supernaturalem: Non enim potest quicumque de illo præ-

sumere, nam Deus, ubi vult, & quando, & quibus vult, spirat. Propterea non sunt omittenda, quæ regulariter oportet, ut quis dicatur prudenter agere juxta regulam traditam à Thoma à Kempis, *lib. 1. cap. 5. de imitat. vit. Christi: cum sapiente, & conscientioso viro consilium habe.*

Quæritur 2. *An metus mali temporalis repugnet fortitudini?*

39. Resp. Supponitur metum esse quandam animi ægritudinem ex malo aliquo imminente, quod refugit. Non omnis mali metus improbatur in scriptura, sed aliquorum malorum metus commendatur, ut *Matth. 10. Cum persecuti vos fuerint in Civitate ista, fugite in aliam.* Hæc fuga ob mali cruciatum, & mortis metum, ac timorem erat apprehendenda. Fugit Petrus ex Carcere Hierosolymitano *Actor. 12.* Fugit Paulus ex carcere Aretæ Regis Damasci, ibi *cap. 9. & 2. Corinth. 11.* Fugerunt sæpe SS. Martyres; & metu persecutionum, tormentorum, & mortis fugam licitam esse docuerunt Clemens Alexandr. *lib. 4. Stromat. & Origenes in Joan. cap. 3.* Vide, quæ diximus *tit. 4. cap. 1. num. 72. & sequent.* Solus ille metus, & mali timor improbatur, qui facit deflectere à lege, & contra ipsam operari, ita improbantur lapsi, qui in tormentis defecerunt, & à confessione fidei recesserunt, non quia mortem, & cruciatum timuerunt; quoniam hoc naturale, & humanum est, nec potest sine miraculo timor iste è mortalium animo auferri; & ad nostrum exemplum voluit Christus mortem timere, & de ea tristari. *Matth. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem. Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste.* In Lapsis itaque crimen fuit metus malorum, hoc est, cruciatuum, & mortis, qui eò pervenit, & adeò crevit, ut ad violandum præceptum externæ confessionis fidei divinæ eos induxerit. Hic propterea me-

metus est vitiosus, & fortitudini repugnans, sed lege loco cit. n. 76.

§. I V.

De signis Temperantiæ heroicæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Temperantia moderatur voluptates, ad 7.
- 8 Temperantia duplex, moralis, & Christiana.
- 9 Temperantia heroica quæ?
- 10 Habitus temperantiæ heroicæ per effectus dignoscitur, ad 13.
- 14 Operari per divinum instinctum quid importet?
- 15 Gratia Dei non destruit libertatem.
- 16 Exempla Sanctorum, qui in nonnullis operati sunt sine humano ratiocinio, ad 18.
- 19 Temperantia heroica compatitur cum consilio Directoris, ad 20.
- 21 Heroicè Temperatus non debet singulis actibus eminere.
- 22 Abstinencia est moderatio in cibo; sobrietas in potu.
- 23 Abstinencia perfectorum repellit cibos superfluos, pretiosos &c.
- 24 Non verò necessarios ad vitæ sustentationem, ad 28.
- 29 Abstinencia eorundem vinum repellit, ad 31.
- 32 In necessitate admittit, ad 33.
- 34 Abstinencia heroica habet gradus.
- 35 Sufficit servus Dei abstinencia in gradu communi.
- 36 Signa heroicæ abstinenciæ.
- 37 Abstinencia heroica servat medium rationis.
- 38 Castitas moderatur voluptates venereas.
- 39 Est triplex, virginalis, conjugalis, & vidualis, ad 43.
- 44 Castitas cælibalis, quæ?
- 45 Pudicitia, & honestas ad castitatem spectant.

- 46 Signa heroicæ castitatis, ad 55.
- 56 Castitas virginalis servat medium rationis.
- 57 Humilitas quid? ad 58.
- 59 Christus humilitatis Magister.
- 60 Humilitas fundamentum vitæ spiritualis, ad 61.
- 62 Humilitas Christiana gradum honoris admittit.
- 63 Humilitas Christiana triplex, ad 65.
- 66 Tres gradus in perfecta humilitate.
- 67 Humilitas non opponitur magnanimitati.
- 68 Humilitas heroica, quæ? ad 69.
- 70 Humilitas heroica ratione dignitatis honores non refugit, ad 73.
- 74 Actus humilitatis, ad 87.
- 88 Omnes Christiani sunt Religiosi Crucis.
- 89 Humilitas heroica servat medium, & debitum rationis.
- 90 Continentia quid?
- 91 Mansuetudo reprimit iram.
- 92 Differt a mititate,
- 93 Et Clementia.
- 94 Ira secundum zelum perfectis non repugnat, ad 98.
- 99 Ira per zelum immoderata mansuetudini adversatur.
- 100 Iracundia ei repugnat.
- 101 Modestia gestus corporis regulat.
- 102 Modestia est virtus Christianorum;
- 103 Sed magis servorum Dei.
- 104 Studiositas comprimit desiderium immoderate vivendi, ad 106.
- 107 Heroes Studiositate, quinam? ad 108.
- 109 Eutropelia quid?
- 110 In verbis, & in factis iucundis, quæ cavenda sint?
- 111 Dicta, & facta perfectos non dedecent, ad 113.
- 114 Debent ea referre in finem supernaturalem.

I. **T**emperantia, prout est virtus moralis, cohibet appetitum ab iis rebus, quæ turpiter appetuntur;

maximèque coercet, & moderatur, non modò sensibiles gustus, & tactus, ac venereorum delectationes, quæ in parte sensitiva excitantur, sed omnes pariter, quæ in parte purè rationali habentur, ut cupiditates circa scientias, honores, & gloriam hujus sæculi, quæque in omni materia voluptuosa excitari possent. Hinc constat objectum temperantiæ esse omnes voluptates, tum partis rationalis, tum sensitivæ, circa quas moderandas, & refranandas ipsa versatur, cum singulæ moderatione egeant.

2. Quare D. Augustinus *lib. 33. qq. q. 31.* definit temperantiam: *est rationis in libidinem, atque in alios non rectos impetus animi firma, & moderata dominatio: & q. 61. Temperantia est moderatio cupiditatis.* In Sacra Scriptura moderationes voluptatum omnium sensuum præcipiuntur, & commendantur; in singulis enim possunt immoderatè esse. De voluptate visus habetur *Proverb. 4. Oculi recta videant. Ecclesiastici 14. Nequam est oculus invidi. David psal. 118. Averte oculos meos, ne videant vanitatem.*

3. De illa auditus dicitur *Ecclesiast. 7. Cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum, ne fortè audias servum tuum maledicentem tibi. Ecclesiastici 28. Sepi aures tuas spinis; linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia, & seras.*

4. De voluptatibus gustus dicendum infra n. 22. Sicut de illis tactus num.... sed ponderandum per voluptates ex tactu provenientes intelligi ex communi opinione venereas, quæ procedunt, vel ex copula carnali illicita, vel immoderata in licita, vel osculis, aliisque tactibus corporum, qui titillationes, aliasque commotiones in carne solent causare. Sunt autem hæ moderatu, & regulatu difficiliore, ut quilibet potest sua probare experientia; facilius enim excitantur, quàm aliæ propter

legem illam sævam, quæ est in membris adversus rationem.

5. De voluptate odoratus conqueritur Deus Ezechielis 8. de iis, qui irreverenter in Templo assistebant: *Et ecce applicantratum ad naves suas: ergo, & ego faciam in furore meo. Et Amos 6. Multis prædicit Væ, & iis maximè, qui optimo unguento delibuti.* De qua re videndus est D. Augustinus *lib. 10. Confess. cap. 10.* & quæ dicturi sumus *cap. 4.* In omnibus prædictis esse potest excessus, & peccatum; ideò egent, ut Temperantia ad regulam rationis moderentur.

6. Voluntas, etiam potest excedere in desiderio honorum, & voluptate estimationis, & gloriæ mundanæ, & ideò eget freno temperantiæ. *Lucæ 14. Cum vocatus fueris ad nuptias, recumbe in novissimo loco. Ad Heb. 5. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron.*

7. De voluptate intellectus excessiva in scientiis, disciplinis, & artibus dicitur ad *Rom. 12. Non plus sapere, quàm oportet sapere; hic scientia commendatur, sed improbatur excessiva scientiarum complacentia, propterea à Temperantia modus est ponendus, de quo infra n. 104.*

8. Duplex est temperantia, Philosophica, purèque moralis, etiam Philosophis nota: & Christiana, vel Theologica, quæ per fidem constat, & qua propter Deum, & finem supernaturalem dicti motus rectificantur, & refrænantur, cujus munus ex D. Augustino *lib. 1. de morib. Eccles. cap. 19.* consistit in coercendis, sedandisque cupiditatibus, quæ nos à vita beata prohibent.

Hæc etiam in duo membra partitur. I. Communis dicitur, quatenus ea communiter iusti enunciatis motus cohibent: Secunda, heroica appellatur, non iustis omnibus conveniens, sed paucis tantum, iisque perfectis, qui

ad

ad fastigium Christianæ perfectionis pervenerunt.

9. Heroica in se duo cumulativè importat; habitum maximæ intensiōis frequentatione actuum acquisitum, & motionem specialem Dei, quibus redditur quis permanenter potens, & habituatus ad actus perfectissimos temperantiæ supra ordinariam hominum conditionem producendos.

10. Hujusmodi habitus, cum sit in se spiritualis, nequit immediatè per se, & directè (sicut de cæteris virtutum habitibus dicitur) ab intellectu hominis pro statu viæ cognosci. Ideò, sicut ex effectibus, & à posteriori tantum innotescere potest aliquem esse, vel non esse temperatum in gradu communi; sic signa quædam dantur, per quæ manuducimur ad deducendum, concludendumque quosdam habitu temperantiæ fuisse præditos, & heroica temperantia excelluisse.

11. Hoc signum præferat modus operandi, quo quis promptè, delectabiliter, & cum alacritate deordinatas omnium sensuum, ac partis rationalis delectationes, & plerumque, etiam licitas cum speciali auxilio Dei propter finem supernaturalem refrænât, & cohibet, cum perfecta abnegatione sui, & mortificatione carnis, omniumque affectuum subjectione ad spiritum, ac periculo vitæ.

12. Hac ratione operantem non est dubium excedere cæteros justos agentes secundum ordinarias, & communes regulas, supra quorum conditionem, quantum ad operandum evehitur, ad eò ut in admirationem rapiat, sibi que venerationem conciliet, & in omnium, etiam proborum consensu sit laude dignus. Licet enim, & communiter justis delectationes corporeas cum auxilio Dei propter finem supernaturalem moderentur, non tamen omnes, nec tanta promptitudine, & gaudio cohibent,

sicut proprium eorum est, qui heroica temperantia operantur, & Sanctitati vitæ diligentissimè incumbunt, qui etiam sæpè ab illicitis temperant, dicente S. Gregorio *lib. 4. Dialogor. cap. 11. Habent Sancti Viri hoc proprium, nam, ut semper ab illicitis longè sint, à se plerumque, etiam licita abscindunt.*

13. Cæteri quidem justis, ut fructuosè, & propter finem supernaturalem motus illos cohibeant, egent auxilio supernaturali ad omnia opera supernaturalia necessario, juxta illud Joan. 15. *Sine me nihil potestis facere*, quod tamen in majori intensiōe ex speciali beneficio heroicè temperatis conceditur; eoque magis penetrant, *non esse condignas passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis ad Rom. 8.* Magisque inflammantur, & accenduntur ad sensibiles gustus, & tactus voluptates refrænandas, & comprimendas, castigantes cum Apostolo 1. ad Corinth. 9. *Corpus suum, & in servitutem redigentes, vigiliis, jejuniis, flagellis pœnalibusque aliis functionibus: ab eodem instructi ad Galat. 5. Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis.*

14. Cardinalis Lauræa in 3. to. 2. disp. 32. art. 16. n. 547. Ad heroicam temperantiam requirit, quod heroicè temperatus motus illos moderetur ex Dei dono, & divino instinctu sine humano ratiocinio, & Consilio. Quem instinctum ibi art. 6. n. 100. declarat cum D. Thom. 2. 2. q. 68. art. 1. in corp. hoc importare, quòd eo donatus, & operans, data materia, & occasione operandi, tempus in consultatione non perdit, an medium sit aptum, & idoneum, neque ratiocinatur de agibili, deducendo ex communibus principiis dictamen singulare, *ut, est hic, & nunc agendum; sed à Deo illuminatus per donum consilii, statim videt, quid sit agendum, statimque inflammatur ad operandum,*

& operatur, textus D. Thomæ. *His, qui moventur per instinctum divinum, non expedit consiliari secundum rationem humanam, sed sequantur interiorem instinctum, quia moventur à meliori principio, quàm sit ratio humana.*

15. Dubium non est, viros quamplures Sanctitate celebres opera exercuisse heroicæ temperantiæ ex instinctu, & dono Dei sine humano consilio, salva semper libertate voluntatis; quia auxilium Dei, quantumvis efficax illam non destruit, nec voluntatem necessitat, adversus Jansenistas.

16. Hoc ordine profectò innotuit S. Joannes Baptista, de quo canit Ecclesia: *Antra deserti teneris sub annis, civium turmas fugiens petisti, ne levi saltem maculare vitam crimine posses*: Lucas cap. 1. scribit: *Puer crescebat, & confortabatur spiritu, & erat in desertis usque in diem ostensionis suæ ad Israel.* Ab infantia ad triennium usque in deserto est commoratus, ubi ab omni voluptate, nedum illicita, sed, & licita ex divino instinctu abstinuit; cujus abstinencia fuit aliis exemplum Pœnitentiæ, ut, inquit Lyranus ad verba Matth. 11. *Venit Joannes non manducans, neque bibens.*

17. De Sancto Benedicto habetur ex Sancto Gregorio lib. 2. *Dialogor. cap. 2.* Quod Dæmonis fraude gravissima libidinis tentatione pulsatus, ut sollicitè periculum averteret, se veste nudatum, ac magno fervore in urticas, & spinas, quas ibi offenderat conjecit, & tandiù in eas se volutavit, donec tentatio evanuit.

18. De Sancto Patre Francisco dixit D. Bonaventura, quòd sensualibus tentationibus correptus, modò in spinas, modò in ignem, modò in nivem se coniciebat, & tandiù ibi volutabatur, donec recederent, & Spiritus Dei gratia adjutus de illis triumpharet. Alia non deessent exempla (quæ recensere omittimus,) ex quibus satis apparet

Sanctos viros non humano ratiocinio discurrentes, illicò ex Dei dono, & instinctu cum facilitate, & delectatione in opera heroicæ temperantiæ prorupisse.

19. Cæterùm heroica temperantia dicendum est eos, etiam esse præditos, qui vel ex consilio Directoris, aut Confessoris intenti continuò sunt, ut variis temperantiæ officiis delectationes carnis, aliasque concupiscentias promptè, & cum alacritate cum divino auxilio refrænent, & cohibeant subigentes sensibiles passiones imperio rationis. Hi profectò habent scientiam Sanctorum, & sequuntur Christum, & hunc Crucifixum per abnegationem, & abjectionem sui, odio habentes quidquid Mundus amat, & magni æstimat, divitias, honores, voluptates, & commoda sensui, & carni amica; & ex adverso diligentes, quæ ille odit paupertatem, dolores, sui contemptum, ærumnas, tribulationes, pœnalitates, vigiliis, jejuniis, flagella, & laboriosa quæque, ne caro concupiscat adversus spiritum, ipsumque captivet.

20. Ex hoc ordine operationum fulgor, & splendor talis consequitur, ut operans homo non utcunque judicetur, sed heros, & velut ad ordinem superiorem evectus: propter quod ab unoquoque pio, & cordato non sine admiratione, & devotionis incremento ponderatur; quæ qualitas comes est heroicæ citatis.

21. Advertendum ad temperantiam in gradu heroico concludendam opus non esse, ut quis in singularibus illius actibus heroicè se gesserit; sed satis est, ut in nonnullis, per dicta *cit. cap. §. 2. n. 33.* dummodò in aliis in gradu communi juxta occurrentes occasiones se exercuerit. Ideò si occurrat hypotesis, quòd servus Dei comprobatur solum in gradu communi abstinens in cibo, & potu, dummodò de illo verificetur castitas, & hu-

& humilitas in gradu heroico, censendus est heroicè temperatus.

§. *Abstinentia, & sobrietas.*

22. Abstinentia importat moderationem in cibo, & sobrietas in potu. Sed solet abstinentiâ utraque moderatio significari, adeò ut abstinens sit, qui in cibo, & potu moderatus est; iisque utitur, non præter rationis, divinæque legis regulam.

23. Dicendum I. Abstinentia perfectorum, non tam quantitatem superfluum cibi respuit, quam qualitatem, curiositatem, & pretiositatem, ac voluptuosam præparationem, contenta simplici cibo, & potu ex pura necessitate, ad vitæ sustentationem. Primum patet ex Sacræ Scripturæ oraculis, *Proverb. 23. Superfluitas, & pretiositas ciborum improbatur. Noli esse in conviviis potatorum, neque in commensationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt. Ecclesiastici 29. Initium vitæ hominis aqua, & panis. Et ibi Lyranus. Illud panis, & aqua intelligit de simplici.*

24. Secundum constat exemplis Sanctorum, qui ad sustentationem vitæ cibis usi sunt: Sanctus Joannes Baptista *Matth. 3. Non ab omnibus cibis temperavit, nam esca ejus erant locustæ, & mel silvestre. De Anachoretis, aliisque viris sanctis legitur, vel legumina tantum, vel herbas, fructus palmarum, vel panem, & aquam ad nutrimentum adhibuisse. Non enim perfecti tenentur ab omni cibo abstinere, aliàs deficerent in amore sui circa necessaria vitæ.*

25. Sanctus Paulus vir sanè perfectus, corpus suum castigabat, ut ad rationis servitutem redigeret. *1. Corinth. 9. nunquam tamen dixit corpus privandum necessariis ad vitam, quinimò hæc esse inquirenda, tradit, 1. ad Timoth. 6.*

Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus.

26. Nec unquam legitur, quòd aliquis Sanctus advertenter se peremerit fame, siti, frigore, &c. quia sui homicida fuisset, perdidisset fructum meriti, & obtulisset Deo de rapina holocaustorum, quod improbatur *cap. Non mediocriter de consecrat. dist. 5. ibi: De rapina holocaustorum offert, qui sine ciborum nimia egestate, vel somni penuria corpus immoderate affligit.*

27. Pensanda est in usu abstinentiæ conditio, & officium personæ, ac status ætatis, & salutis. Non enim ea, quæ decet Religiosos, vel alios simplices homines, & juvenes, est proportionata Pastoribus; quinimò, quæ illis est meritoria, & salutaris, potest in istis vitio adscribi; si nimirum propter nimiam abstinentiam in usu ciborum incapaces fiant ad proprium munus exercendum, & regimen animarum. Sat itaque est, ut Episcoporum mensa sit frugalis, & simplex, non numero, & apparatu ciborum referta, ut ex *Trid. sess. 25. de refor. cap. 1. De D. Augustino legitur in ejus officio, quod ejus mensa fuit vulgaris, & victu communium Religiosis utebatur.*

28. Considerandum est, postquam Apostolus admonuit *ad Rom. 12. ut offerremus corpora nostra Deo in Sacrificium, & hostiam viventem, protinus addidisse: rationabile obsequium vestrum. In quem locum dixit S. Bernardus serm. 5. in die ciner. idè hoc ultimum adjunxit, ut non per Sacrificium indiscreti jejunii corpora destruantur, ineptaque fiant ad servitium Dei, & ad spiritualia dona.*

29. Dicendum 2. Abstinentia, seu sobrietas perfectorum sæpè vinum omninò reiicit, & in necessitate admittit juxta indigentias. Primum comprobat praxis S. Joannis Baptistæ, de quo, *Luce 1. dicitur, Vinum, & siceram non bibit, & ibi Lyranus notavit: Joannes*

erat Nazareus consecratus Domino per totam vitam suam, & ideo ab omni inebriativo abstinuit. Nazareus enim in veteri lege Deo per votum consecrabantur, à vino, & omni, quod inebriare poterat, abstinebant per totum tempus consecrationis suæ. Numeror. 6.

30. Est namque vinum res luxuriosa, & tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur, non erit sapiens, Prov. 20. Hinc Paulus ad Rom. 14. dixit: *Bonum est non bibere vinum*. Timotheus obtemperans Magistro aquam bibebat 1. ad Timoth.

31. Hoc idem suadent exempla Sanctorum Anachoretarum, aliorumque quam plurimum sanctitate illustrium, qui aqua tantum, & non vino usi sunt.

32. Secundum patet ex eodem Apostolo dict. cap. 5. quo eundem corripit Timotheum, ex quo continuo aquam biberet: *noli adhuc aquam bibere*; eique commisit; *sed modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates*. Immoderata enim est temperantia, ait Gloss. *Si quis necessitatis tempore adeò debilitetur, ut nequeat, neque Deo servire*; Et ibi D. Ambrosius speciale consilium præbet, *ut salubri se ipsum regat doctrina, prudentia enim Deus vult sibi servire, non ut nimietate debiles fiant, & post, medicorum suffragia requirant*. Temperandum est, *ut si fieri potest cæptum obsequium gradatim augeatur, potiusquam per inconsiderationem minuatur*.

33. Quapropter sicut maxima circumspeditione pro salute corporis remedia adhibentur, ita potiorique ratione pro salute animæ major est tenenda cautela in usu ciborum, servandaque regula tradita à D. Augustino lib. 10. Confess. cap. 31. *Hoc me docuisti, quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam*. Ad conservationem autem naturæ medicamenta parantur, & in eum finem non est ab alimentis abstinendum, ut dictum est supra n. 24. & sequ.

34. Sancti fuerunt in cibo arcti, in potu districti, & mortificatione carnis intenti, sed non omnes pari gradu processerunt; non enim abstinencia heroica consistit in indivisibili, sed habet latitudinem. Ita alii solis leguminibus fuerunt contenti, alii assiduo, rigido-ve jejuniis in pane, & aqua, alii in plures dies refectiunculam protraxerunt, quidam uno ferculo contenti, ut Episcopi, vel divites; quidam carnem aliis macerationibus afflictabant: idcirco in linea abstinencie etiam heroicæ gradus reperiri dubium non est.

35. Fuerunt Sancti in usu ciborum districti, sed non eandem omnes servarunt austeritatis formam, sed unusquisque prout spiritu agebatur. Omnes tamen non copiosa, non delicata, non sumptuosa, nec pretiosa alimenta requirebant, sed aliqui uno erant contenti ferculo; alii longa abstinencia in jejuniis, adjectis flagellis, & vigiliis longum ducebant Martyrium. S. Thomas Aquinas commendatur in Bulla ejus Canonizat. Joan. 22. la 11. §. 4. *Qui tamen cibus religiosorum, vestimentisque communibus contentus erat*. S. Bonaventura laudatur, *quia ingressus religionem S. Francisci, quæ per ardua tendit*: in constit. 21. Sixti IV. ejusdem Canonizat. Quos tamen heroica abstinencia fuisse præditos nullus negabit.

36. Signa heroicæ abstinencie ponderari possunt in promptitudine, & alacritate, qua servus Dei, vel crebris jejuniis se affligerit, vel vilissimis, vulgaribus cibus, iisque parcè, & sæpè cinere conspersis, ac plerumque absynthio, aliisque gustui ingratis amaricatis ad necessitatem tantum naturæ, non ad voluptatem gustus se refecerit.

Sed oritur difficultas, qua ratione abstinencia heroica dicenda sit virtus, si non servat mediocritatem, sed declinat ad extremum? quin potius videtur peccare per defectum recedendo à de-

à delectationibus sensualibus gustus.

37. Resp. Et ipsa servat medium, & debitum rationis non recedens à regula prudentiæ. Recedit ab excessu, quia recta ratio dicitur perfectos non debere uti cibis in ea quantitate, & qualitate, communiter abstinentibus usuali; recedit à defectu, cum non omnino à cibis abstineat, ne vita pereat inedia. Sed mediam viam tenet illis utens, prout sunt necessarii conservationi vitæ, ac expedit ei, qui ad serviendum Deo, eique promptius famulandum corpus castigat, & carnem cum vitiis, & concupiscentiis crucifigit in laboribus, & vigiliis, in jejuniis multis, in fame, & siti, in frigore, & nuditate, prout juxta Apostolum 2. ad Corinth. 6. Proprium est ministrorum Dei, eorumque, qui in montem perfectionis cupiunt ascendere; & substantiam conservationis in alimentis, non commodum, delectationemque sensus requirunt.

§. Castitas.

38. Quamvis castitas aliquando significet puritatem animæ à peccato, communiter tamen accipitur pro virtute, quæ moderatur voluptates venereas, importatque puritatem corporis ab actibus venereis.

39. Triplex assignatur *virginalis* una, *conjugalis* alia, & *tertia vidualis*. Quarum quælibet includit respectivè puritatem, vel abstinentiam à quocumque externo actu venereo illicito, per mox dicenda.

40. *Virginalis* est aliis duobus excellentior. *Virginitas* enim est perfectior matrimonio ex cap. nuptiæ terram 3 2. qu. 1. & 1. Corinth. 7. Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit, & qui non jungit, melius facit. Legatur Trid. sess. 24. can. 10. de matrim. Omnem itaque castitas *virginalis* actum venereum excludit, tam licitum in matrimonio,

quàm illicitum extra, omnesque tactus, oscula, amplexus, & alia, quæ spectant ad venerea. Ideo perfectissima est, cum medium commixtionem, aliosque externos impudicos actus renuat, sed etiam mentales consensus ad eodem; prout habetur ex D. Hieronymo relato in cap. si Paulus 32. quæst. 5. ibi: Perit ergo, & mente *virginitas*; istæ sunt *virgines malæ, virgines carne, non spiritu*. Et ex D. Augustino ibi in cap. nec solo.

41. Castitas *virginalis* definitur ab Augustino: lib. de san. virg. cap. 8. Est continentia, qua integritas carnis ipsi creatori animæ servatur. Et cap. 13. *Virginalis integritas, & per piam continentiam ab omni concubitu immunitas Angelica portio est*. Status *Virginum*, inquit S. Cyprianus tract. de disciplina, & habitu virginum: Flos est Ecclesiastici germinis, decus, atque ornamentum gratiæ spiritualis, illustrior portio gregis Christi.

42. Castitas *conjugalis*, prohibet omnem illicitum concubitum, aliosque venereos illicitos motus, tam circa alienas personas, quàm circa conjugem propriam, cum qua solum licita copula, modisque debitis debet quis conjungi. Non debet itaque illicitis actibus, & ad licitam copulam non ordinatis abuti.

43. Castitas *vidualis* (quæ continentia dicitur) est, à qua homo conjugem privatus voluptates alias sibi licitas fugit, quamdiu manet in statu viduitatis: sicut enim si viduus, vel vidua aliis carnaliter commiscetur, vel actibus libidinosi attendit, dicitur luxuriosè, & contra castitatem agere, sic è contra actus castitatis exercet, si ab illicitis abstineat.

44. Præter hujusmodi species castitatis, alia consideratur, dicta, *cælibalis*, quæ est propria eorum, qui uxores non habent, & post commixtionem cum alienis mulieribus, aliisque venereis

reis conspurcati, subinde à quocunque concubitu abstinere, omnesque venereos actus excludunt, & de commissis dolent, prout oportet.

45. Ad castitatem spectat *pudicitia*, quæ modum ponit in signis provocantibus, & indicantibus venereas delectationes, ut sunt aspectus, oscula, amplexus, conversationes de talibus rebus. Et videtur convenire cum *honestate*, quæ inclinatur ad non libenter loquendum, nec audienda, nec tangenda, quæ spectant ad venerea, etiam cum delectationes non causent. Quos tales videmus, communiter appellamus honestos, & pudicos.

46. Signa castitatis heroicæ in servis Dei cumulativè deducuntur ex promptitudine maxima, qua propter Deum omnia venerea, & ad illa quomodocunque inducenda ex speciali motione Dei, & corpore, & mente cum alacritate reiiciuntur, & cautissima vigilantia, occasiones quæcunque ad voluptates sensus allicientes omnino declinantur arduis castigationibus carnis, corporisque mortificationibus, quibus repugnans sensus rationi delectabiliter subicitur. Quin, vel incommodi temporalis timor, vel mortis periculum animum frangant, suadeantque recessum à firmo servandæ puritatis proposito. Sola conjugalis heroica licitos actus in matrimonio admittit, sed in cæteris assertam regulam fervat, ut heroica innotescat.

47. Hinc constat eos hoc ordine operantes testimonium reddere heroicæ castitatis, cæterosque communiter castos in studio castitatis excedere. Quoniam in servandæ puritatis præsidium, aspera, & dura quæque sustinent, flagellis corpus castigant, carnem domant vigiliis, infirmant austeritatibus vires, ne sensus rationem insultet, neve lex membrorum adversus illam men-

tis obstrepat, & ad consensum in delectabilia voluntatem alliciat. Hæc sunt heroicæ castitatis arma; quando communis, solum utitur, communibus, ordinariisque regulis cuilibet Christiano præscriptis ad pugnam sensus vincendam.

48. Factum heroicæ castitatis recenset D. Augustinus *lib. 1. de Civit. Dei*, cap. 26. referens quasdam virgines in fluvium se projecisse, ne, instante persecutione, pudicitiam perderent, quas Ecclesia, ut Martyres veneratur.

49. Aliud refert D. Gregorius *lib. 4. Dialogor. cap. 11. de Ursino Presbytero uxorem suam, & sororem diligente*: hic anno quadragesimo ordinationis suæ inardescente graviter febre correptus, ad extrema deductus est, sed cum presbytera sua concupisceret, solutis jam membris, quasi in morte distentum, si quod adhuc ei vitale spiramen inesset, naribus ejus apposita, curvavit aure dignoscere; quod ille sentiens, cui tenuissimus inerat flatus, quantum adnissu valuit, ut loqui potuisset, infervescente spiritu, collegit vocem, ac erupit, dicens: recede à me mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle; subdens: habent sancti viri hoc proprium, nam, ut semper ab illicitis longè sint, à se plerumque etiam licita rescindunt. Habetur cap. Presbyter 32. dist. ad sensum non ipsis verbis expressum.

50. De Sancto P. Francisco legitur ex Chronicis Seraphicis, quod hospitio hyemis tempore à quodam domino fuerat receptus, sed cum hic vellet ejus probitatem experiri, speciosam mulierem nocte ad ejus cubiculum direxit, quæ eum illicò ad libidinem provocavit. At servus Dei divino auxilio protectus, ad eam dixit: expecta paulisper, donec aliquantulum calefiam, rigens enim ex frigore sum: hinc magno igne accenso, prunisque multis jam candescentibus, eos in modum lectuli in pavimen-

to disposuit; protinusque se nudatus (Domino aliisque per rimulas januæ expectantibus) super eos accubuit; subindè placidis verbis mulierem invitavit, *ut secum dormiret*, eaque fugiente, significavit, quanti faceret puritatem.

51. De Sancto Thoma Aquinate traditur mulierem ignito titione fugasse, quæ ad ejus labefactandam pudicitiam accesserat.

52. Amor castitatis adeò mentem S. Ludovici Episcopi Ord. Min. à pueritia affecerat, quòd ob ipsius fidam custodiam mulierum consortia fugiebat omninò, *in tantum quod nisi forsam cum matre, & sororibus solus cum sola ullo unquam tempore loquebatur*, ut in allegat. Bulla ejus Canonizationis.

53. De Sancto Augustino narrat Possidius in ejus vita lib. 3. cap. 2. quod fœminarum intra domum ejus ulla unquam conversata est, nulla mansit, ne quidem germana soror, nec partui suæ filia, quæ pariter Deo serviebant, dicens; *posse de his offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci, aut certè malis hominum suspicionibus diffamari*. Ideò omnium est mulierum evitandum consortium, quoniam in diverso sexu magna vis fomitis est, etiam si pars superior contradicat; nam menti infigitur corporalis figura, & sæpè recurrit species molesta puritati.

54. Beata Coleta adeò amore puritatis exarsit, quòd Deum instanter oravit, ut venustas vultus, ne fortè alicui occasionem præberet delinquendi, in terreum colorem mutaretur.

55. De Beata Margharita de Cortona refertur, quod post laxioris vitæ rationem sanctiore apprehensa, diris, assiduisque corporis afflictationibus studuit illata pudori damna compensare; cogitavitque se uni Deo certò placitum, si ad omne blandimentum peccandi aliis adimendum omnem faciei venustatem deturpasset, quod profectò

executioni dedisset, nisi auctoritas Moderatoris prohibuisset.

Nunquam esset finis dicendi si omnium heroum castitatis exempla forent referenda, qui adeò castitatem prædilexerant, ut fuerint maximè solliciti, ut ab aliis etiam facta testata custodiretur.

At dubitatur, *quo titulo Castitas virginalis possit esse heroica, cum non sit virtus, & species temperantiæ*. Nam ipsa non servat mediocritatem circa delectationes venereas, cum nullam admittat?

56. Resp. Hæc quoque castitas servat medium non rei, aut materiæ, circa quam versatur, cum posita sit in extremo, in omnimoda nimirum integritate corporis, & mentis, si omnem, etiam minimam delectationem non excluderet à proprio statu deficeret. Servat tamen medium rationis, quantum ad modum, & motivum, posset enim exerceri ex fine vano, & modo affectato, & tunc esset defectus ex motivo servandi ipsam. In Evangelio Matth. 25. virgines commemorantur, quarum quinque fatuæ exclusæ sunt à nuptiis, non defectu virginitatis, aut lampadarum, sive operationum, sed quia defecit oleum bonæ intentionis. Servabant virginitatem non ex fine placendi Deo, sed hominibus, & motivo humanæ laudis, ut inquit Gregorius *homil. 12. in Evangelia*. Hoc extremum inanis gloriæ fugit virginitas christiana; & dictamen rationis, lumine fidei affulgentem proponit esse propter Deum custodiendam; superadditque in custodia heroicæ, nec esse incommoda temporalia timenda, nec periculum mortis à proposito illam summo studio servandam avertit.

S. Humilitas.

57. Humilitas est virtus ad nostram utilitatem dictis, & factis ingenuè profiteri-

fitendam. Agitur hic de ea, ut est nota per fidem, & directè ad finem supernaturalem, Christiana nuncupata, & philosophis ignota, quia lumine fidei destitutis.

58. Consistit hæc in contemptu propriæ excellentiæ, & mundani honoris, à recta ratione dictato; estque moderativa appetitus, ut non appetat honores præter rationem, & majores, quàm sit dignitas, sed debitos solum admittat propter Deum. Hinc Christianus humilis se Deo ex affectu subiicit, & proximo propter Deum. De utraque est textus in Sacra Scriptura: de subjectione erga Deum, 1. Petri 5. *Humiliamini sub potenti manu Dei*, quoad proximum cap. 2. *Subditi estote omni humanæ creaturæ propter Deum*.

59. Humilitatem Christus omnium virtutum Magister, & auctor verbo docuit, & firmavit exemplo. Matth. 2. docet, *discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*. D. Paulus ad Philipp. 2. *Humilitatem Christi connumerans*, scribit. *Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem*. Humilitatem Christi dejectionem sui, & contemptum mundanæ æstimationis, & honoris præseferbat, cum enim esset Deus, voluit fieri homo, & filius hominis appellari: Nascitur in stabulo inter animalia: Voluit esse subiectus SS. Virgini, & Iosepho. Lucæ 2. *Erat subditus illis*, & per totum vitæ curriculum preestabatur. Joan. 8. *Ego non quero gloriam meam*; maximè humilem se ostendit in ablutione pedum discipulorum. Vide Augustinum tr. 55. & 56. in Joann. quo raram, & superexcellentem humilitatem Christi describit.

60. Est humilitas spiritualis ædificii fundamentum: ac ipsa, quod radix arbori, quod fundamentum ædificio, quod rivulis fons, id vitæ christianæ, cæterisque virtutibus præstat, juxta phrasim D. Gregorii homil. 4. *Domini de*

Advent. ibi. Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum pulverem portat. Expressius Augustinus serm. 69. de verb. Evangel. Matth. xi. cap. 1. ait. *Magnus esse vis? à minimo incipe: cogitas magnam construere fabricam celsitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis*. Et Sanctus Bernardus lib. 5. de considerat. cap. 14. inquit; *Virtutum bonum quoddam, ac stabile fundamentum humilitas: nempe si nutet illa, virtutum aggregatio non nisi ruina est*.

61. Ideò nisi humilitas, omnia quæcunque faciunt Christiani, præcesserit, & comitetur, & subsequatur, nunquam adoptatam metam pervenient, ut ex D. Augustino Epist. 118. cap. 3. ad Dioscorum. Itaque super humilitatis fundamento reliquarum virtutum ædificium construendum est. Nam si servus Christi gratiam miraculorum habet, ut montes transferat: si variis linguis loquatur, si dono prophetiæ præditus sit: si omnes Infideles ad Deum converterit; si omnes facultates suas egenis distribuerit, in maximo periculo labendi jugiter erit, propter periculum, ne superbia illi extorqueat, quidquid laudabiliter fecerit. Hinc conscius infirmitatis suæ sibi vilescat, imminentem lapsum semper timeat, & de se diffidens, salutem suam cum timore, & tremore operetur. Unde humilitas acquirit, & custodit charitatem, ex Augustino de Sanct. Virginib. cap. 31.

Humilitas christiana, alia est communis, alia supererogationis, & heroica. Prima est cuilibet christiano sub præcepto necessaria ad salutem; ex fide enim notum est humiles salvari, superbos autem damnari; psalm. 17. dicitur: *Populum humilem salvum facies*. Psalm. 33. *Humiles spiritu salvabit*. Matth. 18. *Nisi efficiamini, sicut parvuli, non intrabitis in Regnum Cælorum*.

62. Excludit humilitas christiana honores præter rationem, & indebitos, gra-

gradum verò aliquem moderatum admittit. Aliàs nec Prælati, nec Parentes, aliique majores possent honorem sibi debitum à subditis exigere, aut permittere, ut sibi honorem impenderent. Ac inutile foret divinum præceptum (quod hæresis est etiam cogitare) quod *Matth. 5.* datur honorandi parentes. *Honora patrem tuum, & matrem tuam. Ad Rom. 13.* Paulus præcipit: *Reddite ergo omnibus debita, cui honorem, honorem:* Prima ad *Timoth. 5.* *Qui bene præsunt Presbyteri duplici honore digni sunt.* Ad *Titum cap. 2.* scribit. *Nemo te condemnat.* Si ideò est in subditis debitum honorandi Prælatos, & in filiis parentes, possunt licitè Prælati, & Parentes, salva humilitate, honorem acceptare, illum appetere, & de eo gaudere, sibi que complacere, & inde constat humilitatem Christianam honores admittere.

63. Triplex est humilitas Christiana, *Cognitionis, Affectionis, & Exhibitionis.* Prima est, ex *D. Bernardo: tract. de gradib. humil.* Qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit, ita quod ex cognitione propriæ infirmitatis, priorumque defectuum nihil altè de se sapiat, sed omnibus vilior se se reputet. Quomodo inquit idem *serm. 36. in Cantica,* non verè humiliabitur (anima) in hac vera cognitione sui; cum se perceperit oneratam peccatis, mole huius mortalis corporis aggravatam, terrenis intricatam curis, carnalium desideriorum ferè infectam, cæcam, curvam, infirmam, implicatam multis erroribus, expositam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille suspicionibus obnoxiam, mille necessitatibus ærumnosam, proclivem ad vitia, invalidam ad virtutes? Qui hæc veraci ponderatione reflectit, nunquam poterit se extollere. Hinc patentissimæ insanix esset se supra alios elevare; unusquisque proinde clamet ad

Deum, *sana animam meam, quia peccavi tibi. Psalm. 40.*

64. Secunda est, qua intimo mentis affectu, ima elatis, humilia magnis, vilia pretiosis, & abjecta celsis præfert, & anteponit. Hinc licet, qui alios regunt, cavere debeant, ne se nimium dejiciant exterius, ordinemque suum illos servare sit necessarium, ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dum nimium servatur humilitas, regendi frangatur auctoritas, ut inquit *Augustinus in regula ad servos Dei:* tamen in affectu animi, & propria opinione debent se omnibus postponere, & subditorum pedibus coram Deo substernere. Nec periculum est aliquod, si interiori animi sensu nimis se deprimant: grande verò malum, & horrendum periculum est, si, vel modicè plus justo se extollant; si, vel uni in sua cognitione se præponant, quem fortè illis parem veritas judicat, aut etiam superiorem. Unde dixit *D. Bernardus supra cap. 37.* *Noli te homo comparare majoribus, noli equali, noli uni.* Estque res immensæ virtutis in honore gloriam non præsumere, & in potentia se nescire esse potentem, ut inquit *Gregorius lib. 26. moral. cap. 19. ibi:* Magna est potentia temporalis, quæ habet apud Deum meritum suum de bona administratione Regiminis culmen tenere, gloriam premere: se esse quidem in potentia, sed potentem se esse nescire.

65. Tertia est, qua quis se vilem, & abjectum exhibet, ceteros non contemnens, quos honore prosequitur. Ponderanda sunt verba Apostoli ad *Philip. 2.* *Nihil per contentionem, neque inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes.* Quibus innuit verè humilem debere existimare aliquid boni esse in proximo, quod ipse non habet: vel aliquid mali in se esse, quod in alio non est: ex quo potest se subicere per humilitatem, ut notavit.

S. Tho-

S. Thomas 2.2. qu. ibi art. 3. Confirmatque D. Augustinus lib. 83. qq. q. 71. ibi : *Illud cogitandum, nullum esse hominem, qui non possit habere aliquod bonum, quod tu nondum habes, etiam si lateat, in quo sine dubio possit te esse superior. Quæ cogitatio ad contundendam, edomandamque superbiam valet, ne arbitreris, quoniam tua quædam bona eminent, & apparent, ideo alterum nulla habere, quæ lateant, & fortasse majoris ponderis bona, quibus te superat nescientem. Et de Sanct. Virg. cap. 44. & 47. Scribit. Ut ergo quisque non inflatur ex eo, quod de se prævidet posse, humiliter cogitet, quod ignorat aliquid præstantius se fortasse non posse.*

66. Qua propter : Gloss. ordin. in cap. 3. Matth. notavit. Perfecta humilitas habet tres gradus : 1. subdere se majori, & non præferre se aequali. 2. subdere se aequali, nec præferri se minori, 3. Est subesse minori. Primus, est sufficiens, & in omni iusto necessarius. Secundus, est abundans, & non in omnibus necessarius. Tertius, continet omnem iustitiam : & hunc implevit Christus, qui voluit subesse Joanni, & ab eo baptizari dicens : Sic decet impleri omnem iustitiam.

67. Humilitati Christianæ non opponitur magnanimitas : sorores sunt, & amicæ virtutes. Magnanimus juxta D. Thomam 2.2. quæst. 119. art. 1. cum auxilio gratiæ propter Deum tentat magna opera, quæ magno honore sunt digna : non primariò in honorem tendens, sed in opera, ad quæ sequitur honor. Hinc Magnanimus promptus est ad pericula subeunda, ne dignitas Ecclesiastica, qua in Ecclesia eminet, contemnatur, honorque suæ dignitati debitus denegetur. Apostolus, quæ verè humilis mundanum honorem adeò contempsit, ut ad ad Philip. 3. Scripserit : *omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora* ; quæ verò magnanimus studet facere honorabilia, & omnino refugit inhonorabilia, digna honore

operatur, ut non vituperetur ministerium nostrum ex 2. Corinth. 6. & ad Rom. 6. dixit : *ministerium meum honorificabo*. Factum heroicæ magnanimitatis Apostoli dedimus §. 3. Unde humilitas ratione personæ honores renuit, sed ratione dignitatis admittit, & procurat, per dicta num. 64.

68. Humilitas heroica perfectorum propria est, qua ipsi ratione personæ promptè delectabiliter, & cum gaudio ex speciali motione Dei propriam excellentiam, personalemque æstimationem, etiam, minimam, propter finem supernaturalem rejiciunt : seque omni honore indignos reputant, aliis omnibus, sive æqualibus, sive inferioribus se submittunt ; tristanturque, quàm maximè, cum ab aliis se ratione personæ honorari, & laudari observant ; & è contra, summoperè exultant, si contemnantur, & infani judicentur propter Christum.

69. Hæc, & similia, de quibus infr. n.... Nullus potest in aliquo advertere, nisi admiratione moveatur, & ad devotionem impellatur, & quin illa ab humilitate, non communi, sed heroica procedere affirmet. Non enim ordo adeò præcellens operandi in ordinaria auxilia gratiæ potest refundi, cum communiter iustis dicta auxilia concedantur, qui ad enunciatum operandi modum faciles non sunt, neque actus tanta perfectione donatos eliciunt. Opus propterea est, ut à speciali motione Dei procedant ; qua, salva semper libertate voluntatis, veluti agantur, & humilitas à communi ad gradum superiorem ascendat.

70. Dictum est *ratione personæ* : Ratione enim officii ; & dignitatis potest honor, & reverentia officio debita, admitti, quin præjudicium ullum heroicitas humilitatis agnoscat per dicta num. 67.

71. Hoc totum obvia comprobant exem-

exempla. Christus heroicæ humilitatis Magister ratione muneris honorari se ut Deum permisit, A discipulis Magister, & Dominus appellabatur, & non renuit *Joan. 13.* In die Palmarum maximo cum honore recipitur, *Joan. 12.* Et honorantes non vociferat, alibi sæpè. Ipsi Apostoli honores sibi ratione dignitatis exhibitos admiserunt, *Actor. 5.* Magnificabat eos populus propter signa, & miracula, & tacent. Ad Philipp. 2. Paulus eis præcepit, ut Timotheum cum honore susciperent; ideo & Timotheo licitum erat honorem acceptare. Paulus verò, & Barnabas *Actor. 14.* Excessum honoris ex eo reprehenderunt, quòd Licaonitæ vellent eis tamquam Diis sacrificare.

72. Hinc explorati juris est, heroicè humilibus licere obsequia, & honores ratione officii, & dignitatis recipere, quin ab apice perfectionis deflectant. Propter quod, & Romani Pontifices sanctitate, etiam celebres, & pedum osculo, & genuflexione se licitè adorari, & honorari permiserunt.

Nec tunc honorem in propriam personam refundunt, sed in officium, & dignitatem, considerantes hanc esse donum Dei, & à Deo esse, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum, ut dixi in oper. dogmat. contr. 6. cap. 9.

73. Ad plenum heroicæ humilitatis iudicium opus est advertere, si promptum, frequensque exercitium actuum humilitatis verificetur in Actis, eoque servus Dei supra communem hominum conditionem claruerit, ordinariasque regulas in actibus excefferit.

I. Actus humilitatis.

74. Primus, est sincera abjectio, contemptusque sui, quo servus Dei, se, & ea, quæ à se habet, nihil facit, æquo, & libentissimo animo contem-

ptum fert, & in omnibus operibus suis bonis, operarium malum, & inutilem se existimat secundum præceptum Salvatoris: *Lucæ 17.* Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus.

75. Secundus, Omnibus se viliozem, & inferiorem non solum lingua pronunciare, sed etiam intimo cordis affectu credere, & factis ostendere, dicens cum Propheta: *Psal. 21.* Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis.

76. Tertius. Abdicatio propriæ voluntatis, ejusque ad divinam accommodatio, à Deo petens, ut de se faciat, quod sibi placet, tam circa sanitatem, & bona fortunæ, quàm quæ super naturalia dona concernunt: ut dicere possit illud *Lucæ 22.* Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat.

77. Quartus. Impulsu divini amoris promptissimè, & cum gaudio omnibus se subicere, ut sic Christum imitetur, qui ad Philipp. 2. Humiliavit; Semetipsum factus obediens usque ad mortem.

78. Quintus. In ipsa obedientia duris, & contrariis rebus, vel etiam quibuslibet irrogatis injuriis, patientiam constanter amplecti in finem usque. Nam præceptum Domini in adversis, & injuriis adimplentes, percussi in maxilla, præbent, & aliam: auferenti tunicam admittunt, & pallium: angariati ab aliquo milliaro, vadunt cum eo, & duo. *Matth. 5.* Et cum Paulo Apostolo: *Maledicentes se benedicunt. 1. ad Corinth. 4.*

79. Sextus; In conversatione cum aliis, quantum in se est, semper accipere quod est vilius, & abjectius (servata tamen ratione muneris, & dignitatis) in confessibus locum inferiorem in congressibus sinistram, juxta illud, *Lucæ 14.* Cum invitatus fueris ad

ad nuptias non discumbas in primo loco: sed recumbe in novissimo.

80. Septimus, Cum ab aliis quis se videt honorari, & laudari, si ratione suæ personæ id præstetur summo-perè doleat; & plausus promptè declinet, exemplo Christi, qui Joan. 6. Cum cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit. Dicat cum Paulo 1. Corinth. 11. *Non sum dignus vocari Apostolus.*

81. Octavus, Nihil operari ad gloriam mundanam sibi acceptandam, & propter æstimationem hominum, sed omnia propter Deum; ut possit usurpare illud Joan. 8. *Ego autem non quero gloriam meam.*

82. Nonus, Ut nonnisi obedientia cogente, vel superiorum auctoritate vocante, officia, & dignitates acceptentur, dicente Apostolo ad Heb. 5. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron.* Qui Exodi 28. jussu Dei sacerdos est consecratus.

83. Decimus, Linguam coercere, nec loqui, nisi Dei gloria, rerumque suarum, & proximi necessitas silentium abrumpere jubeat, & cogat; nam ex Proverb. 10. In multiloquio non deest peccatum, & qui moderatur labia sua prudentissimus est. Atque ita humilis apud se statuatur: psal. 38. *Dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam.*

84. Undecimus, Non facilè solvi in risum, & ineptam lætitiā, dicente Spiritu Sancto Ecclesiastici 21. *Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacitè ridebit.* Christum humilitatis Doctorem flevisse legimus, non risisse.

85. Duodecimus, Cum loquitur, leviter sine risu humiliter, & cum gravitate pauca verba proferre, in

contentionibus tacere potius, quàm conari superare, in judiciis non curari peritum videri, loquacem non esse, neque ad respondendum valdè promptum, servandum illud Ecclesiastici. 5. *Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: & cum sapientia proferas responsum verum: Honor, & gloria in sermone sensati: cap. 21. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur.*

86. Tertius decimus, Vestimentis vilibus, & modestis uti, juxta illud Ecclesiastici 11. In vestitu ne glorie- ris unquam, nec in die honoris tui extollaris. Modesta vestimenta commendantur in Scriptura 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus.* Et cap. 2. *Mulieres in habitu ornato cum verecundia, & sobrietate ornantes se: non in auro, vel veste pretiosa.* Matth. 6. *Nolite solliciti esse dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?* Attenta tamen conditione dignitatis, & muneris, decentia statui adhibere humilitati non adversatur.

87. Ultimus: In omni opere, gestibus, & dictis demissum, & abjectum apparere, dicente Apostolo. 1. ad Timoth. 4. *Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate.* Et ad Titum cap. 2. *In omnibus te ipsum præbe exemplum honorum operum, in doctrina, in gravitate, in integritate, verbum sanum, irreprehensibile, ut qui ex adverso est vereatur nihil habens malum dicere de nobis.* Quibus concurrentibus in nihil Consultor offendet, quod heroica humilitati bellum indicat.

88. Considerat Tertullianus in Apologetico cap. 16. Christianos omnes esse Religiosos Crucis, per hæc verba: *Qui Crucis nos Religiosos putat.* Quorum regula id est, quod docet Evangelium, & doctrina Ecclesiæ, ad cujus observan-
tiam

tiam in baptismo se adstringunt: sunt propterea censura digni, si præter id, quod Evangelium docet, & Ecclesia proponit, vel approbat, quidquam operentur. In quorum ordine, & ipsi servi Dei sunt, quorum ulterius, ex quo viam perfectionis elegerint, est tum strictius præcepta observare, ac necessariis ad salutem incumbere, tum asperiora, & duriora consilia libentissimè, & læto animo implere, ac reliquos quoque fideles verbo, & exemplo instruire, ipsoque disciplinæ fulgore illuminare, & ad salutem perducere; vitamque ipsam exercitio omnium virtutum accommodare, ut cæteri homines admiratione pleni exclamare possint, *verè filii Dei sunt*: propterea quod à communi fidelium conditione eos recessisse, & in altiorem statum evectos viderint, dignosque putent, quod à Sede Apostolica in numerum Sanctorum referantur, cæterisque in exemplum in actibus maximè heroicæ humilitatis proponantur.

Hic quoque urget difficultas, quòd humilitas in gradu heroico ab ordine virtutis deflectat, cum quemcunque honorem, etiam minimum, & convenientem ratione personæ repellat, atque ita medium non teneat, sed per defectum recedat.

89. Sed difficultas corrui, ponderando heroicam humilitatem à communi secerni per extremum, quatenus omnem, etiam debitum honorem ratione personæ ad regulam rationis, & fidei repellit; in quo proinde dicitur servare debitum rationis. Perfectus enim perpendens, & plenè penetrans se nihil esse juxta illud ad Galat. 6. *Si quis existimet se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit; & nihil posse, cum non simus sufficientes cogitare aliquid de nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra, ex Deo est*, 2. Corinth. 3. ex animo id ingenuè profitetur, seque ab aliis quoque

ita peroptat haberi. Hinc est, quod verè, & veraci cognitione se omni contemptu, & abominatione dignum considerans, sibi penitus vilescit, & ab aliis vilis haberi, & despici, ac pro nihilo, & pulvere reputari summoperè flagrat. Si secus ageret, cognitæ veritati repugnaret, nec supra communem hominum conditionem operaretur, à quibus debitus honor admittatur, & ita ab heroicitate deflecteret. Veritas enim est comes individua humilitatis, quò magis anima in cogitatione veritatis proficit, eò clarius videt se nihile esse, & nihil posse: & hinc in nihilo sui, tamquam in centro ad plenæ humilitatis exercitium fixa mentis acie assiduò sistit, omnesque tam internos animi motus, quàm externos, verba, incessum, gestus in internæ humilitatis testimonium componit.

§. *Virtutes humilitati adnexæ, & adjunctæ.*

90. Prima est, *Continentia*, quæ sæpe confunditur cum castitate, idemque confert circa delectationes venereas, quod castitas, de qua dictum est supra n. 38. sub qua ratione est species temperantiæ. Aliquando accipitur in latiori significatu, & quatenus est virtus ratione confirmans, reprimensque impetus concupiscentiæ, etiam circa delectabilia, non venerea, quæ militant adversus animam, ne vincatur; quo titulo usurpata est temperantiæ adjuncta, super quo videndus Lauræa in 3. to. 2. disp. 31. art. 12.

Secunda est, *Clementia*: de qua pariter diximus §. prior. n.

91. Tertia est, *Mansuetudo*, quæ appetitum inordinatum circa iram propter Deum moderatur. Agitur hic de Christiana, quæ iram ex amore Dei reprimens, voluptatem quoque refranat, quam iracundus ex exercitio vindictæ concipit.

92. Differt à Lenitate, seu Mititate. Nam mitis est, qui ex naturæ suæ lenitate, & humanitate, etiam provocatus non irascitur; mansuetus verò, qui provocatus irascitur, sed per imperium rationis ita moderatur iram, ut in vindictam provocantis non erumpat.

93. Discrepat à Clementia; utraque, & non eodem ordine versatur circa iram; mansuetudo moderatur præcisè excessum iræ: clementia verò regulat punitionem, ut notavimus. Illa omni homini congruit; decens enim est omnem hominem iram moderari. Alia convenit soli superiori habenti potestatem infligendi, minuendique pœnam: cum ad eum solum spectet justè punire, cujus est justitiam ministrare. Hinc Seneca lib. 1. de clement. dixit. *Clementia nullum magis decet, quam Principem.*

Mansuetudinem præ cæteris Christus docuit Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*, cap. 5. Mites commendantur. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Psal. 36. *Mansueti autem possidebunt terram.* Terram utique viventium, Jerusalem Sanctam, in qua anima libera est ab ista peregrinatione, & in æternum vivet cum Deo. Psal. 31. *Memento, Domine, David, & omnis mansuetudinis ejus.* Psalm. 149. *Exaltabit mansuetos in salute.*

§. Petitur, *An ira perfectis repugnet?*

Videtur affirmativè dicendum, etenim in Sacra Scriptura prohibetur irasci. Ecclesiaste 7. *Ne sis velox ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit.* Proverb. 29. *Vir iracundus provocat rixas, & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.* Et Paulus 2. ad Timoth. 2. *Servum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes docilem, patientem.* Et extra dubium

est, cum peccatum iræ, inter peccata capitalia ponatur.

94. Sed verior est negativa, præsertim de ira secundum zelum, quæ interdum in sacro textu commendatur. Psalm. 4. dicitur. *Irascimini, & nolite peccare.* Quod repetit Paulus ad Ephes. 4. *Irasci enim contra malum, & ad offensam Dei præcavendam, vel vindicandam est laude dignum*, prout viros Sanctos egisse legitur, & maxime celebrantur; Moyse mansuetus à D. Ambrosio prædicatur, qui tamen Exodi 6. *iratus est contra eos*, qui manna in majori portione collegerant, quàm deberent. Idem ibi cap. 32. *Iratus valde projecit de manu tabulas, & confregit eas*, eo quòd Judæi vitulum adorassent.

95. David mansuetum scriptura commemorat, de quo 2. Reg. 1. legitur, de ejus commissione interemptus Amalecita, qui Saulum occiderat.

96. Idem constat ex novo Testamento: Siquidem Christus Dominus, qui erat supereminenter mansuetus cum ira Marci 3. respiciebat Phariseos Joan. 15. Flagello eientes ejecit de templo. Matth. 12. Sæpe contra Judæos incredulos indignatus, eos asperis verbis arguit, *Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali: & infra Generatio mala, & adultera signum querit.* D. Petrus mansuetus prædicatur, & tamen zelo pulsatus adversus Ananiam, & Saphiram. Actor. 5. eos morte punivit. Et D. Paulus ubi supra Timotheo, & Tito cap. 3. mansuetudinem commendans, 1. Corinth. 5. irascitur Corinthiis, quòd incestuosum, qui uxorem Patris sui cognoverat, à se non separaverint, in quem ipse sententiam dixit.

97. Comprobant exempla aliorum Sanctissimorum virorum, qui non improbantur, quod justa ira interdum accensi, & honorem Dei custodierint, & in peccantes animadverterint, pœ-

nif-

nisque spiritualibus emendare curaverint. Notum est quid egerit D. Ambrosius cum Theodosio Imperatore. Quid S. Gregorius adversus Joannem Episcopum Constantinopolitanum: Quid S. Pius V. contra Elisabetham Angliæ Reginam.

98. Propter quod constat mansuetudinem in viris quoque perfectis stare cum ira justa, seu consentienti rationi, prout illa dicitur, qua moventur, contra quos oportet, quando, & quanto tempore oportet. Irasci enim ad correctionem peccantis, ad gloriam Dei, & aliorum utilitatem, non vitio, sed virtuti tribuitur, ex D. August. lib. 1. de ser. Dom. in monte cap. 19. *Neque hic, ait, ea vindicta prohibetur, quæ ad correctionem valet, etiam ipsa pertinet ad misericordiam, & velit illum, in quem vendicat, non pœna miserum, sed correctione beatum.* Quin etiam intensa eorum in Deum dilectio unde quaque innotescit, quod pœnis debitis studeant peccatores à culpis revocare, eosque extimulans ad tantum obsequii Deo reddendum, quantum irreverentiæ, & injuriæ per peccatum irrogaverint.

99. Adversatur proinde mansuetudini ira per zelum, si sit immoderata, & præter regulam rationis, ac induat iracundiæ speciem. Dignoscendumque, hoc est, si irasci contingat circa personam, pro qua non est opus, vel tempore, quo non oportet, vel duriora, asperioraque verba cum delinquente adhibeantur, quæ animum iracundia potius exacerbatum significant, quam justa ira pulsatum ad proximum lucrandum. Nota est regula D. Bernardi, Epist. 69. *Peccabis, ait, non minus nimis irascendo, quam omnino non irascendo: Siquidem non irasci, ubi irascendum sit, nolle emendare peccatum est, plus verò irasci, quam irascendum sit, peccatum peccato addere est.* Quare iracundus est, qui in ira excedit, & stupidus ac segnis, qui

deficit, cum ira opus est. Neutrum est mansueto conveniens, qui medium tenet.

100. Ad authoritates allegatas, ad affirmativam dubii dicitur, in eis iram tantum immoderatam, iracundiam nuncupatam reprobari; non verò iram secundum rationem, & lenitate ac clementia temperatam, prout significat ibi Paulus d. loc. cit. Epist. ad Timoth. ubi servis Dei commendat mansuetudinem, quam optat in Prælati, ut cum modestia corripiant eos, qui resistunt veritati.

101. Quarta, est Modestia, quæ circa gestus, motusque corporis decenter componendos propter Deum occupatur; efficitque, ut nihil torvum, nihil elatum sit in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum; incessus non sit tardior, non velox nimis, non ad pompam, ut dixit D. Ambrosius lib. 2. de virginib. cap. 2. *Nec oculos sublimes, nec vagos habet uti modestus, nec immodicè depresso: non caput nimis elatum, nec in gyrum contortum: non remissum, non fractam vocem, nihil fœmineum sonantem, sed succi cuiusdam virilis plenam.* Etenim hoc est pulchritudinem vivendi tenere, convenientia cuique sexui, & personæ reddere: ex eodem lib. 1. de officiis cap. 19. Hinc patet munus modestiæ esse gravitatem, & decentiam servare in incessu, voce, compositione vultus; & motus gestusque corporis, ac omnes actiones exteriores ad rectæ rationis præscriptum temperare.

102. Est modestia omnium Christianorum virtus, dicente Apostolo ad Philipp. 4. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: quæ ex Tertulliano lib. de cult. fœmin. cap. 13. emanat ab animo in habitum, & eructat à concupiscentia in superficiem, & ut foris inspiciat, quasi suppellectilem suam.*

103. Magistamen est propria servorum Dei, qui Christi bonus odor debent esse in omni loco juxta Apostolum 2. Corinth.

rinth. 2. ut nihil in dictis, & factis sit honestati, & decentiæ difforme, omnesque illis ædificent, & ad devotionem inflamment.

104. Quinta est *studiositas*, quæ immoderatum sciendi desiderium propter Deum comprimit, & in scientiis ordinatè comparandis negligentem animum accendit. Ipsa modum, & ordinem sciendi constituit, ut nimirum sciamus, quo ordine, quo studio, quo fine nosse quæque oporteat: quo ordine, ut id prius, quod maturius ad salutem: quo studio, ut ardentius, quod vehementius ad amorem; quo fine, ut non ad inanem gloriam, aut curiositatem, sed ad ædificationem inquit S. Bernardus *serm. 36. in Cantica*.

105. Potest duplici via circa scientias delinqui, per excessum, & per defectum. Hoc secundo modo delinquitur, cum quis scire negligit, & addiscere, quæ sunt ad salutem necessaria, & suo officio, ac muneri exercendo opportuna. Hunc reprehendit Apostolus 1. ad Corinth. 14. illis verbis. *Si quis ignorat, ignorabitur*.

106. Primò verò delinquitur, si nimis avidè, & curiosè inquirantur, quæ mentis captum superant, vel non sibi, vel aliis proficiendi motivo; contra illud Ecclesiast. 3. *Altiora te, ne quæsieris, & fortiora te, ne scrutatus fueris, sed quæ præcipit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus, ne fueris curiosus*. Hinc Paulus ad Rom. 12. monebat. *Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*.

107. Deducitur servus Dei heros in hac virtute, si ab inutilibus, & fabulosis addiscendis temperans, ad ea sollicitus fuerit, quæ ex officio nosse oportebat, ea ad propriam, & proximorum salutem diligentissimè referens.

108. Eos verò evitasse curiositatem, ex librorum piorum, & Sacræ Scripturæ lectione, constabit: Nam teste D.

Augustino de *Vera Relig. cap. 51*. Salutare remedium contra curiositatem in ea invenitur; *missis igitur, inquit, & repudiatis nugis theatricis, & poeticis, divinarum scripturarum consideratione, & tractatione, pascamus animum, ac potemus: vanæ curiositatis fame, ac siti fessum, & æstuantem, & inanibus phantasmatibus, tamquam pictis epulis frustra refici, satiarique cupientem. Hoc verè, & liberali, & ingenuo ludo salubriter erudiamur*.

109. Sexta est, *Eutrapelia*, seu jucunda charitas, estque virtus, quæ dictis, & factis jocosis modum ponit, ne quis inter ludendum, vel jocandum excedat, neve agrestis, & durus nimis inter homines vivat, sitque molestus honestè jocantibus. Aliquando enim ludi, & joci ad relaxationem animi sunt utiles, ut dixit D. Augustinus *lib. 2. de Musica cap. ult. Volo tandem, ait, tibi parcas; Nam sapientem decet interdum remittere aciem rebus agendis intentam, ac prodesse in facilius suis muneribus obeundos; non enim anima nostra continuæ contemplationi vacari potest, sed indiget aliquali quiete, & suæ operationis jucunda intermissione; ut deinde valeat attentius rebus agendis esse intenta*.

110. Verùm in usu eorum quædam maximè cavenda sunt: Primum, ne hujusmodi delectatio quærat in verbis, aut factis turpibus, vel noxiis. Secundum, ne lædatur gravitas morum, & à severiori vivendi proposito animus deflectat. Tertium, attendendum est, quod verba, & facta jocosa congruant personæ, tempori, & loco; aliæque circumstantiæ rectæ rationi convenientes illos comitentur. Est enim regula. Ludo, & jocanti licet, sed sicut somno, & cæteris, tum cum gravibus, seriisque rebus satisfecerimus: ex D. Thoma 2. 2. *quæst. 168. art. 2.*

111. Neque hujusmodi dicta, & facta

cta

Et iucunda dedecent servos Dei. Nam in Sacra Scriptura non nulla referuntur gesta, & non improbantur à sanctis viris. De Elia 3. Reg. cap. 18. legitur. Quod in controversia cum Prophetis Baal de vero Deo, illis invocantibus Baal; *exaudinos*, ut ignem mitteret ad comburendum bovem in experimentum veritatis assumptum, illudebat dicens: *clamate voce maiore*, Deus enim est (hoc est, manducat) & forsam loquitur, aut in diversoriè est, aut in itinè-re, aut certè dormit, ut excitetur: ubi Glossa dicit: *irrisoriè loquebatur*. Samson cap. 16. Judicum dicitur, adductus de carcere ludebat antè eos scilicet Philistæos; propter quod tamen reproba-tur.

112. Refert Cassianus l. 7. collat. Pa-trum SS. Joannem Evangelistam avi-cula manibus, & digitis excepta lufif-se. Sanctus Antonius Abbas percipiens hominem obmurmurantem, propte-reà quòd Monachi ludo intenderent, reprehendit hoc esse rationi consenta-neum. *Sicut enim* (inquit) *arcus semper extensus rumpitur, sic caro infirma non po-est in eodem fervore consistere*. Hinc Se-neca lib. de tranquillitate animi scripsit. *Sicut agros fertiles citò exhauriret nunquam intermixta fœcunditas, sic hominem ex-hauriret, & nimis fatigaret labor assiduus*.

113. Approbat D. Ambrosius lib. 1. de offic. ministror. cap. 23. licitam recrea-tionem, animique relaxationem indi-ctis, factisque iucundis, ibi. *Non so-lum profusos, sed etiam omnes iocos decli-nandos arbitror, nisi fortè plenum suavi-tatis, & gratiæ sermonem esse non inde-corum est*. Ex quibus duo habentur: unum, quòd ab immoderatis jocis, & ludis, factisque ludricis, vel ad unum finem ordinatis abstinendum est: al-terum, quòd plerumque illis honestis, & ex circumstantiis non virtutis uti est rationi consentaneum.

114. Attamen, quia ex Apostolo ad

Coloss. 3. Omnia bona ad Deum sunt re-ferenda: *omnia quaecunque facitis in ver-bo, aut in opere, omnia in nomine Do-mini nostri Jesu Christi facite*: ad hono-rem nimirum divini Nominis, vel in ordine ad finem supernaturalem; in quem servi Dei ipsos honestos ludos, & dicta iucunda ad sublevandum paulif-per animum labore fatigatum, aliquo-ties electa debent referre; hoc est, ea intentione admittere, ut mens, & cor-pus sint subindè magis prompta, dispo-sita, & expedita ad divina obsequia, ad occurrendum necessitatibus proxi-mi, & seriò propriæ salutis, ac heroi-cæ perfectionis negotium agendum. Hoc sanè fine ex vitis Sanctorum constat plures illos usos fuisse; quin ullum eo-rum Sanctimonia, aut præjudicium re-ceperit, aut de immodestia fuerint no-tati.

C A P U T IV.

De Natura virtutis purgatoriæ, & purgati animi.

S U M M A R I U M.

- 1 Virtutis purgatoriæ natura, & offi-cium ad 2.
- 3 Regula complectens virtutem purgan-tem.
- 4 Virtus animi simpliciter, & adæqua-tè purgati.
- 5 Fuit in Christo Domino per natu-ram.
- 6 In Beata Virgine per gratiam,
- 7 Et in Beatis ratione status.
- 8 In perfectis est fomes.
- 9 Carent perfecti virtutibus animi sim-pliciter purgati ad 10.
- 11 Ad vitanda omnia venialia requi-ritur privilegium speciale.
- 12 Est in perfectis virtus animi secun-dum quid purgati, ad 13.
- 14 Triplex via perfectionis.

- 15 *Via purgativa est propria Incipientium.*
- 16 *Virtutes purgatoriae appropriantur Incipientibus.*
- 17 *Purgandus est oculus.*
- 18 *Purgandus est auditus.*
- 19 *Purgandus est gustus.*
- 20 *Purgandus est odoratus, ad 21.*
- 22 *Purgandus est tactus.*
- 23 *Exterior mortificatio sine interiori est hypocrisis.*
- 24 *Est mortificanda potentia cognoscitiva, appetitusque sensitivi.*
- 25 *Est mortificandus intellectus.*
- 26 *Mortificatio voluntatis.*
- 27 *Purgatio passiva proponitur.*
- 28 *Via illuminativa appropriatur proficientibus.*
- 29 *Via unitiva unit Deo per contemplationem, & amorem.*
- 30 *Heroica perfectionis officium.*
- 31 *Perfecti carnem macerant, ad 32.*
- 33 *Infidelitas parentum non obest Canonizationibus servorum Dei.*
- 34 *Nec peccatum mortale poenitentia emendatum, cæteris necessariis, concurrentibus.*
- 35 *Nec quod in eo quidquam remanserit in Purgatorio purgandum.*

Virtus purgatoria, vel purgans non est alia à virtute morali, sed hæc ipsa purgatoria appellatur, quatenus hominem, Deo auxiliante, à vitiis, & à passionibus iræ, concupiscentiæ, odii, & similibus purgat, & purificat, viresque inferiores animæ rectificat, ut parti superiori, & Deo parere discant, prout habetur ex lib. *vinginti unius sentent. sentent. 15. inter opera Augustini in appendic. tom. 6. ibi: virtutes purgatoriae, illæ sunt, quibus exuitur anima vitiis.*

2. Quod 1. Corinth. 9. significat Apostolus dicens. *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; Sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum,*

& in servitutem redigo, ne fortè cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar. Quibus profectò verissima instructione servos Dei monet de virtutis purgatoriae necessitate, ita ut debeant rigore disciplinæ se cum vitiis crucifigere, motusque sensuales ad legem modestiæ, mortificationibus referre. Nam ut dixit ad Galat. 5. Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis. Durus est hic sermo carni, & sanguini, sed in hoc vetus homo cum actibus suis exuitur, & novus induitur in iustitia, & Sanctitate veritatis: ad Ephes. 4.

3. Regula ad perfectionem habendam idonea traditur à Christo Matth. 16. virtutem purgantem complectens, ibi: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me; Non dixit abnegandam solum esse superbiam, crapulam, ebrietatem, luxuriam, divitias, possessiones, & alia, quæ sunt extra nos, sed jubet, ut abnegemus nos ipsos, proprios scilicet affectus, & quidquid suggerit, & operatur in nobis pars animalis. Non enim virtus, & perfectio posita est in sublimitate sermonis, non in signis, & mirabilibus, sed in cruce, abiectione nimirum, & sui contemptu, & in opprobriis pro Christo. Hinc nullus perfectus erit, nisi virtutibus purgatoriis semetipsum abneget, & resecatis omnibus vitiis, ad exemplar se conformet, Christo, nimirum, qui non sibi placuit, ad Rom. 15. Et cum malediceretur, non maledicebat 1. Petri cap. 2.*

Eadem virtus moralis purgati animi dicitur, cum frequentatione, & actuum exercitio passionibus, distortosque motus, ita cum auxilio Dei frænatis, & dominio rationis subicit; ut, vel non insultent contra eam, vel non ita frequenter, ut vehementer urgeant, aut, si urgeant, non vincant.

4. Quatenus verò, nulla in aliquo pas-

passio, nullusque pravus affectus, nec ad malum incitamentum urgeat, sed dataque sit prorsus lex membrorum adversus illam mentis, asseritur hic donatus virtute animi simpliciter, & æquatè purgati.

5. Hæc fuit superexcellentiſſimo modo in Christo Domino per essentiam, in quo nulla fuit passionum molestia, nullus fomes, pugna nulla, carnis ad Spiritum, qui ut ibi Petrus, *peccatum non fecit: nec noverat peccatum* 2. Corinth. 5. Ex peccato autem Adæ illa pugna processit.

6. In Beata quoque Virgine hæc virtus fuit ex privilegio propter plenitudinem gratiæ; neque enim in ea esse poterant virtutes purgantes, cum nihil esset in ipsa purgandum, sed qualibet animi simpliciter purgati fuit perfectissimè donata.

7. Quæ ratione status est in Beatis in Patria; nam inquit Augustinus lib. 1. retract. c. 23. *Non eos (motus concupiscentiæ) habebunt in illa vita, ubi absorbebitur mors in victoriam.* In qua non ad agonem, nec ut materia exercendæ virtutis fomes sentitur, vel urget.

8. In via tamen nullus, quantumvis perfectus (Deipara excepta) virtutes possidet animi simpliciter purgati à quovis adversus spiritum motu, in nullo enim est pugna partis inferioris ad rationem totaliter extincta, ut definit Tridentinum sess. 5. in decret. de peccat. origin. Et tradit ubi supra Augustinus, ibi: *Et propter istam concupiscentiam, cum qua ita configunt Sancti, non ei consentientes ad malum, ut tamen ejus motibus, quibus repugnantibus resistunt, non careant in hac vita.* Ut notavi observat. doctrin. adversus error. Quietistarum cap. 37.

9. Hinc constat viros quantacunque heroica perfectione, & cumulo virtutum illustres, non esse totaliter, & perfectè purgatos à passionibus, ut nullum

unquam, vel levem titillationis motum aliquando sentiant, & pulsantur, ut experimento proprio quisque testis esse potest; atque ita, & virtute carent animi simpliciter purgati.

10. Res hæc notissima est in Apostolo Paulo, cujus virtutes fuerunt heroicæ, & tamen in se ipso deplorat conflictus partis sensitivæ ad Spiritum, & in sua persona proponit, quod cæteris est commune, ad Rom. 7. ait *Video aliam legem in membris meis* (hoc est in parte sensitiva, aliam legem experior, fomitem nimirum, seu propensionem ad motus rectæ rationi adversos) *repugnantem legi mentis meæ* (seu legi Dei, quæ dicit non concupisces) *captivantem me in lege peccati*: hoc est, *conantem me captivare*, ut legit Augustinus lib. 1. de nupt. & concupiscent. cap. 3. Prima ad Corinth. 9. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Ideò castigat, quia caro reluctatur, & fomes adhuc urget. Si autem Paulus vas electionis pugnam carnis ad Spiritum in se ipso testatur, deducitur, ut virtutibus animi simpliciter, & in rigore purgati caruerit; idemque dicendum de quacunque alia pura creatura quantacunque perfectione claruerit, excepta semper Beata Virgine.

11. Huc faciunt dicta cap. 1. nu. ubi cum communi Theologorum resolutum est non posse perfectos ad tantam perfectionem in hac vita ascendere, ut vitent omnia collectivè peccata ex subreptione venialia. Siquidem immunitas ab eisdem nequit in via sine speciali privilegio haberi, Deiparæ dumtaxat dato, ex testimonio Tridentini can. 33. sess. 6. eritque qualitas propria status beatifici, in quo, *neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt*: Apocalyp. 2. Unde D. Augustinus Epist. 54. ad Macedonium scribit. *Quis autem est in hac vita sine peccato? sed eum dicimus bonum, cujus prævalent bona, eumque optimum, qui peccat minimum.*

12. Est nihilominus in heroicè perfectis virtus animi secundùm quid, & non adæquatè purgati, eoque modo, quo in via potest in pura creatura purgari. Quæ id eis confert, ut, vel rarò, aut leviter motibus inordinatis concupiscentiæ pulsantur, vel, cum urgent, faciliter cum auxilio gratiæ eos vincant, & superent.

13. Cùm enim studium infatigabile adhibeant ad domandum corpus, ac carnem affligent ad monitum Apostoli 2. Corinth. 11. *In labore, in vigiliis multis, fame, & siti, in jejuniis multis, in frigore, & nuditate*; ac perpetua violentia sibi facta, fixas cordi pravas affectiones evellant, solida vitæ Christianæ principia menti inserunt, vires concupiscentiæ infirmant, propensionem ad malum attenuant, repetitione purgant, & continuato labore tumultuantis sensui fomenta subtrahunt, ne in spiritum se erigat, nec insolescat, nec rumeat. Propter quod oritur, ut nec frequentes sint motus, nec dominantur rationi, neque mentem tanto impetu alliciant, ut pravis delectationibus consentiat. Quò enim magis distorti motus, ad prohibita objecta, vel libidinis, aut iracundiæ, præsumptionis, intemperantiæ, & similium sub imperio rationis reguntur, eò facilius, divina gratia adjuvante, vitia eradicantur ab anima, ac ipsæ pravarum affectionum reliquiæ tolluntur.

14. Notum est ex mysticis christianum ad heroicam perfectionem anhelantem à via purgativa incipere, in illuminativa proficere, in unitiva perfici.

15. Via purgativa à vitiis recedit, à passionibus, & concupiscentiis, à malitia, ab ignorantia, & à malo declinat, psal. 36. Diciturque propria *Incipientium*, quatenus iter vitæ Spirituallis à purgatione incipit, estque ipsa fundamentalis dispositio ad alias duas: ea-

dem enim homo exterior carnalis, & terrenus (qui sibi adhæret, non Deo, delicias mundi quærit, non Cœli, terrenis implicatur, non Divinis) à vitiis beneficio gratiæ, & mortificationis præsidio recedit, passiones refrænât, seque à pravis cupiditatibus purgare sollicitè attendit, fortiterque se gerit, ut exercitio virtutum affectiones deordinatas coerceat, & à malo elongetur.

16. Quapropter virtutes purgativæ iis appropriantur, qui hac via ad perfectionem, Deo protegente, se movent: Debentque intenti esse in mortificatione, & purgatione sensuum exteriorum, ne circa ea tendant, quæ non oportet, quando, & quo modo non oportet. Jeremiæ enim 9. dicitur. *Ascendit mors per fenestras nostras*, hoc est, *per sensus*, Gloss. Interlin. Et D. Augustinus lib. 2. in *Julian.* ait: *Lex quinque sensuum, quasi per quinque fenestras vitiorum ad animam introitus est: horum perturbationibus anima prægravatur, & capitur, aspectu, auditu, odoratu, sapore, & tactu.*

Sunt enim animæ facultates imaginationi, hæc sensibus corporis nexu ferè indissolubili, quo ad operandum colligatæ. Ideò commota à sensibus phantasia rationales potentias immutat, allicitque voluntatem ad consensum; quod malum evitatur, si sensus à noxiis voluptatibus retrahantur, nec visus in aspectu rei pulchræ delectetur, nec auditus sibi complaceat in vocum, & organorum concentu, non in alimentis delectationem gustus requirat, vel in odoribus odoratus. Et hæc moralis sensuum mors videtur dicenda.

17. I. Est purgandus, mortificandusque visus; quem omninò avertere oportet ab omni, vel momentaneo cuiuscunque rei aspectu, quæ ad peccandum allicere, vel à perfectione retrahere possit. Ita David, psal. 118. orabat.

bat. *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Job. de se ipso loquens, agebat, cap. 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, ne cogitarem quidem de Virgine:* hoc est, ne minima quidem voluptate, & carnis illecebra ex asp. & mulieris pulsarer, sicque miserè ad peccandum propenderem, apud r. e statui oculos meos, in nullius mulieris faciem dirigere.

Non est quidem *fœminas videre prohibitum*, sed appetere, aut appeti criminofum est, inquit Augustinus in reg. ad serv. Dei. Propterea perfectioni vacantes, à licito etiam aspectu se abstrahunt, ut appetitum cohibeant, ne se periculo exponant. Nam ex Ugo Victorino lib. de claustr. animæ, *visum sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem illectus, illectum consensus.* Propterea idem Augustinus lib. 10. confess. cap. 14. dixit, *resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam.*

18. II. Purgandus est auditus non accommodando aures rebus, vel ex se ipsis, & objecto illicitis, ut obscœnis, murmurationibus, & detractionibus, vel curiosis, novis, & inutilibus, quæ mentem valent à divinorum contemplatione, obsequiisque divinis abstrahere: prout instruimur Ecclesiastici 28. *Sepi aures tuas spinis: linguam nequam noli audire.* Et Apostolus commisit Timotheo Epist. 1. cap. 1. ad eundem, ut doceret Ephesios, *ne intenderent fabulis, & genealogiis.* 2. ad eundem 4. *Damnat quærentes Magistros prurientes auribus, & ad fabulas convertentur.* Et idem Augustinus voluptates aurium nocere spiritui, dixit loco citato cap. 33. *Voluptates aurium tenacius me implicaverant, sed resolvisti, & liberaisti me.* Non improbat musicam, nec cantum in Ecclesia divinis laudibus, accommodatum, non ad aurium oblectamen-

tum, sed ut rebus ipsis spiritus accendatur in Deum.

19. III. Purgandus est gustus: & huc faciunt dicta cap. Superior. §. 4. de abstinentia. Est corpus profectò alendum, ad hoc urget necessitas: sed quia hæc ipsa suavis est nobis, adversus hanc suavitatem in pugnandum est, ne insidietur concupiscentiæ, &, quod salutis causa facere cogimur, transeat in voluptatem. Facilis est pravis affectionibus resistentia, si abundantia ubi fomes illis non augeatur. In ciborum usu servanda est regula Augustini loco citato c. 31. ubi scripsit: *Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam.* Quo non ad voluptatem, sed moderationem, & necessitatem significat corpus esse cibo, & potu reficiendum, secundum illud Apostoli 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus.* Amorque edendi, non edendo, sed sustinendo est comprimendus ex Augustino lib. 4. contra Julianum cap. 14.

20. IV. Purgandus est odoratus à complacentia ex fragrantissimis odoribus. Nam licet res indifferens sit odoribus suavis, ut significat Augustinus loco citato Confess. cap. 32. ibi. *De illecebra odoribus non satago nimis: cum absunt, non requiro: cum adsunt, non recuso: attamen perfectorum est ab illis abstinere: improbantur enim à Clemente Alexandrino lib. 2. pædag. cap. 8. his verbis. Suavis odoris studium est esca otii, & mollietiei, quæ ad libidinem, & intemperantem voluptatem attrahit.*

Quinetiam ponderandum, amatores perfectionis ad hanc non ascendere, nisi supra communem hominum conditionem se operantes exhibeant, & hinc nisi ab odoribus temperent, quos illi requirunt. Et hic currit praxis à viris Sanctis servata, teste Gregorio lib. 4. Dialog. cap. 11. ibi: *Habent Sancti viri*
hoc

hoc proprium, nam, ut semper ab illicitis longè sint, à se plerumque, etiam licita abscindunt. Quæ etiam in hac facti specie fuit propria Augustini, ubi supra dicentis: paratus etiam eis semper carere.

21. Alia quoque mortificationis specie potest odoratus purgari, hac nimirum, ut, data occasione inserviendi infirmis, cura, propter copiam fœtoris stomachum provocantis non respuatur.

22. V. Purgandus est tactus, cum sit præ cæteris periculosissimus; nam per totum corpus diffunditur, ut observavit etiam Augustinus *lib. 7. de Genes. ad litter. cap. 13.* Purgatur verò, & mortificatur non quærendo vestimenta delicata, mollia, & suavia, non tangendo corpora, ex quibus illicitæ commotiones in carne possint ad venereas voluptates excitari: quoniam magna in diverso sexu vis fomitis est.

Mortificatur præsertim flagellis, jejuniis, vigiliis, duris cubationibus, similibusque asperitatibus. Nam ut inquit Augustinus *serm. 156. de Verb. Apost.* *Hoc est opus nostrum in hac vita, actiones carnis spiritu mortificare, quotidie affligere, minuere, frænare, interimere.*

23. Nec exterior sensuum mortificatio sine interiori vitæ christianæ sufficit; quinimò vera hypocrisis censetur, dicente Matthæo 23. *Væ vobis, quia mundatis, quod de foris est calicis, intus autem pleni rapina, & immunditia. Est enim Deus quærendus spiritu veritatis, exteriora opera interno mentis affectu in finem supernaturalem elevando.*

24. Propterea mortificanda est quoque potentia cognoscitiva sensitiva, appetitusque sensitivus purificandus, prout dixi dicto loco contra *Quietistas c. 36. n. 11.* ut hoc ordine homo terrenus intus penitus reformetur, boni enim

à malis ex interiori spiritu discernuntur.

25. Est purgandus intellectus, tam circa scibilia, ut ex allegat. §. 4. de studiositate, quam circa agibilia, ut d. cap. 36. n. 23.

26. Mortificanda est pariter voluntas, ut non velit, quæ sibi placent, sed quæ vult Deus; & hæc ipsa, quæ Deus vult, non ideò velit, quia delectant, sed quia vult Deus. Abneganda est, non appetendo gloriam mundi, sed Dei: non quæ sua sunt, sed quæ sunt Christi. Veri enim amatores Christianæ perfectionis, abnegatis desideriis sæculi, Deum solum amant totis viribus, tota mente, ac proximum in Deo, & propter Deum, nemini se præferri optant, nemini placere appetunt, quam Deo: de contemptu exultant, laudibus cedunt. Quoniam gloria, felicitas, & sapientia est, quod non propriam, sed Dei voluntatem, ut in scripturis expressam, vel à superioribus propositam faciunt; & inde fit, ut nihil velint contra Dei beneplacitum, & voluntatem. Propria enim voluntas est, quæ est contra voluntatem Dei, ex August. *lib. contr. serm. Arrianor. cap. 7.*

27. Præter hoc activæ purgationis genus, quam homo propria actione, Deo adjuvante, in seipso exercet mortificando hominem, tam exteriorem (corpus videlicet, secundum omnes sensus externos) quam interiorem, prout complectitur esse cognoscitivum, tum sensitivum, tum rationale; alia species purgationis traditur, quæ passiva dicitur, quatenus quædam servus Dei ab extrinseco obveniunt, quorum occasione, vel anima à moralibus imperfectionibus ex ignorantia adeptis, aut ex imperfecta deliberatione subortis purificatur: vel, ad experimentum humilitatis dantur. In quorum finem Deus

Deus interdum sibi charos purgat ariditate spiritus, eis subtrahens gustus, spiritualesque delectationes: Sæpe, ut patientiam probet, & in proposito confirmet, vel ipse morbis visitat, ut legitur de Tobia Seniore, qui *Tob. 2. Non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatæ evenerit ei, quia ab infantia sua semper Deum timuit, & mandata ejus custodivit.* Vel ab aliis permittit eos bonis privari, ut notum est in Sancto Job; qui *Job. 1. Rebus omnibus, filiisque privatus Deum benedixit: Sit nomen Domini benedictum:* Dixit enim Christus *Joann. 15. Pater meus agricola est, omnem palmitem, qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat.*

28. *Via illuminativa* virtutes inserit, & ad Deum per earundem exercitium magis accedit. Hæc appropriatur magis purgatis, & proficientibus in exercitio virtutum, quibus magis illuminantur ad habenda opera bona supernaturalia propter Deum, & præintentionem perfectionem lucranda, secundum illud *Psalm. 33. Accedite ad eum, & illuminamini.*

29. *Via unitiva* (quæ est terminus purgativæ, & illuminativæ) firmam importat mentis adhesionem cum summo bono per actus perfectissimæ contemplationis cum totali recessu à quavis terrena delectatione; etiam Incipientes, & Proficientes, & in vitam activam intenti Deo possunt per affectum in meditatione, & contemplatione divinorum uniri, tamen magis, firmitusque unitur homo à vitiis purgatus, & virtutibus instructus; nam cum Deum ferventius diligat, eique magis in omnibus placere studeat, deducitur in eum excellentioribus actibus cognitionis, & amoris tendere, ac ad tantæ perfectionis apicem pervenisse, ut ferè semper in quovis actu suo, & officiis

virtutum de Deo, veluti in ipsum absortus cogitet, eique stabiliter intensissima charitatis dilectione adhaereat.

30. Hoc munus, & Officium est heroicæ perfectionis: Hoc eminent, qui firmissimè credunt, quod nondum vident: certissimè sperant, quod nondum tenent: ferventissimè ita Deum propter se diligunt, ut nullum pro illo laborem, nullum periculum refugere parati sint: Carnem cruentis flagellationibus castigant: ciliciis domant: abstinentiam servant, vel, ad usque tenuissimum victum, ac perpetuum jejunium, vel, raram, saltem ad mensuram conditionis personæ per notata cit. §. 4. num..... puritatem custodiunt usque ad cujusunque, etiam licitæ delectationis contemptum: alacriter patientiam exercent usque ad Cruces, ad flammæ, dirosque cruciatus, & dolores, se ipsos abnegant usque ad omnimodam abjectionem, & odium sui: promptissima obedientia non tam præcepta, quam nutus, & consilia superiorum implent. In adjuvantia ferendo proximis, quæ spiritualia, qua temporalia sunt assidui: in studio orationis ferventissimi. Singulis tandem virtutibus in gradu heroico clarent, omnibus obstupentibus, qui, vel vident, vel audiunt ad sensum usque venerationis.

31. Hinc constat carnem durioribus austeritatibus castigare, pœnali- busque operibus alacrius afflictere, non convenire Incipientibus, & Proficientibus privativè quoad Perfectos; in istis enim charitas, in Incipientibus nutrita, in Proficientibus roborata perficitur, juxta phrasim Augustini tract. 5. in cap. 3. *Epist. Joann.* Omnibus impedimentis hinc sublati, quibus ipsius posset augmentum retardari.

32. Proindè cum adhuc pugna carnis, ac spiritus non sit extincta, & adepta tranquillitas contra Molinos, ne hostis latens, qui per abscondita serpit, prævaleat, non est à studio mortificationis unquam cessandum, unquam arma sunt deponenda. Potest profectò agricola urticas, noxiasque herbas impedire, ne in areolis hortorum crescant, easque evellere, nunquam tamen id præstabit, quòd iterum sua spontè ex infecto fundo non nascentur; Sic potest perfectus pravas affectiones studio mortificationis ita refranare, ut, vel rarò urgeant, vel leviter pulsant; verum quidquid curæ, & diligentiae ad hoc sollicitus adhibuerit, semper natura est ad malum proclivis, nequit proinde operari, quin inordinatorum motuum fructices ex corrupta radice suppullulent.

Noverint propterea heroes in perfectione sibi quoque ab Apostolo dictum 1. Corinth. 10. *Qui se existimat stare videat, ne cadat*. Et ad Philipp. 2. *Cum metu, & tremore vestram salutem operamini*.

Quæritur. *An Beatificando, & Canonizando, obstat, quòd ex Infidelibus, aut Hæreticis parentibus natus sit?*

33. Resp. Negativè per cap. *Eam te de rescript*. dummodò in omnibus heroicis virtutibus excellens legitimè comprobetur, ac per bona opera certum Sanctitatis testimonium reddiderit, seque dignum honore pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis exhibuerit, juxta cap. *Miramur, vers. merito 61. dist.* Hoc exemplis constat: nam plures Sanctos veneratur Ecclesia ex parentibus Infidelibus ortos. Timotheus discipulus Pauli Apostoli ex Patre gentili, & Matre Judæa, Petrus Martyr ex Ordine Prædicatorum à parentibus ori-

tur, hæresi Manichæorum infectis: & ex Patre Ariano nascitur Martyr Hermenegildus. Alios plures taceo, quibus Infidelitas Parentum non obstitit, quin eo honore fuerint decorati. *Non enim est Deus acceptator personarum. Actor. 11. nec distinctio Judæi, & Græci: Nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum.*

34. Nec pro obstativo allegandum, quòd servus Dei aliquando mortaliter peccaverit, dummodò fuerit subindè in faciem Ecclesiæ emendatus in melius, & laxiori forma vivendi relicta, severiorem disciplinæ tenorem tenuerit juxta cap. *Et venit dist. 1. de pœnit.*

Nec tempus peccati attenditur, sed subsequens ad conversionem regula est judicii; & pro tunc ad finem usque est in ipso legitimè verificanda facilitas, promptitudo, & alacritas ad perseverantes operationes propter finem supernaturalem, ut hinc dignus comprobetur, quòd ab Apostolica Sede fastigium celsioris loci in Ecclesia militante eidem decernatur.

35. Minusque, quòd Dei servus decesserit cum minimo aliquo pœnis purgatorii purgando; nam eo igne, & Sancti, cum egent, purificantur, prout exemplis constat. Refert B. Petrus Damian. lib. 2. *Epist. pag. mihi 112.* quod pœna purgatorii, S. Severinum Episcopum Colonensem constrinxerit, eò quod Horarum Canonicarum Officia intempestivè, & non per distincta horarum spatia persolverit: De quo agit quoque Baronius in notis ad Martyrol. die 23. Octobris. Aliud simile narratur à D. Gregorio lib. 4. *Dialog. cap. 40. de Paschasio Diacono, qui fuit vir maximæ Sanctitatis, eleemosynarum maximè operibus vacans, cultor pauperum, & contemptor sui; stetit-*

stetitque pro Laurentio adversus Symachum: tempore Symachi obiit: ejus Dalmaticam feretro superpositam dæmoniacus tetigit, statimque Sanatus est . A quodam in Angulanis Thermis inventus est in caloribus purgans: pro quo oravit: & ab illa pœnaliberatus est; quia enim non malitiæ, sed ignorantiae errore peccaverat, purgari post mortem à peccato potuit.

Quæ sunt à Consultoribus nimium rigidis ponderanda, ut deducant leves aliquas culpas ex subreptione veniales sanctitati, & perfectioni servorum Dei non officere; minusque, si pœnas purgatorii debeant subire ad satisfaciendum Deo, qui impunita, etiam minima non relinquit: & insuper colligant hic in Perfectis non dari virtutes animi plenè purgati; de quo dictum est c. i. n. 13.

TITULUS III.

Miracula.

CAPUT PRIMUM.

De necessario requisitis ad verum Miraculum.

SUMMARIUM.

- 1 Miraculum in Theologica significatione describitur, & num. 8.
- 2 Activè, & passivè accipitur: debetque esse sensibile.
- 3 Et inducere admirationem.
- 4 Et rarum, & insolitum.
- 5 Et de se excitativum ad devotionem, ad 6.
- 7 Et excedere vires totius naturæ creatæ, & num. 9.
- 10 In patratiōe miraculorum Deus operatur contra, vel præter usum ordinarium naturæ, ad 12.
- 13 Creatio animæ rationalis, cur miraculum non sit?
- 14 Sancti, & Servi Dei faciunt miracula.
- 15 Non ut causa physica, sed moralis.
- 16 Actiones in Servis Dei præviæ ad miracula.
- 17 Servi Dei post obitum miracula faciunt.
- 18 Miracula, prodigia, & portenta.
- 19 Prodigia, & portenta, quo titulo differant, ad 22.
- 23 Unum miraculum potest esse majus alio.
- 24 Non ex parte potentiae activæ.
- 25 Miracula sunt signa, ad 29.
- 30 Ratio signi, quibus miraculis magis appropriatur, ad 32.
- 33 Regula discretivæ inter vera, & ficta miracula, ad 38.
- 39 Recidiva non derogat miraculo, ad 45.
- 46 Miraculo non derogat dolor, ad 50.
- 51 Debilitas miraculo non adversatur.
- 52 In illis secundi generis nullo modo, ad 54.

- 55 Benè verò in illis tertii generis, ad 56.
- 57 Cautela generalis servanda pro miraculis secundi, & tertii generis, ad 58.
- 59 Judicium medicorum requirendum super qualitate morbi.
- 60 Non tollit rationem miraculi ministerium naturale, ad 63.
- 64 Discrimen inter gratiam, & miraculum.

1. iraculum Theologicè, & vulgò acceptum, & prout usurpatum in causis Beatificationum, & Canonizationum describitur à D. Augustino lib. de utilit. credend. cap. 16. ibi: Miraculum voco, quidquid arduum, & insolitum supra spem, aut facultatem mirantis apparet. Quibus complectitur requisita ad miraculum, non utcunque sed visibile. Nam certè Deus quædam miracula insensibilia fecit, & operatur, pro ut fuit creatio Mundi: Nemo enim vidit mundum prius non fuisse, & postea fieri, ut in admirationem adduceret videntem (hoc enim est de ratione miraculi visibilis) sed fide tantum credimus, mundum ab æterno non extitisse, & in tempore à Deo factum. Item, quòd Deus factus sit homo, factum quid insensibile est, quòd tamen fide creditur, & tamquam res rarissima, & ardua, in admirationem nos adducit. Idem dicendum de Nativitate Christi per penetrationem claustris virginalis: de justificatione impii: de conversione panis in Corpus Christi

ex vi verborum consecrationis, &c. Quæ facta invisibilia sunt, & tamen miracula utpote ardua, & supra vires naturæ certè dicenda sunt; de hujusmodi, similibus miraculis, utpote invisibilibus in præsentī non est sermo.

Agitur itaque de miraculis, quæ nomine usitato miraculi, significant factum visibile à solo Deo rarum, & supra vires totius naturæ ex improvīso admirationem adducens.

2. Hujusmodi miraculum activè, & passivè accipitur: Activè acceptum importat actionem Dei, qua opus miraculosum efficit: passivè vero usurpatum dicit opus ipsum à Deo supra vires naturæ creatæ; quod dici solet etiam miraculum pro materiali.

3. Hoc opus debet esse sensibile, & videntibus apparere, tum ut ex improvīso admirationem adducat: tum ut testes possint supra eo plenè deponere, & Judex judicare. Nam de occultis, si non manifestentur, soli Deo judicium reservatur, qui est *cordium scrutator*.

4. Inde verò oritur in miraculis occasio admirationis, quòd effectus sit manifestus, & causa occulta, naturalibus potentiis ignota: effectusque arduus, & difficilis, præter usitatum cursum naturæ productus; quæ enim insolita non sunt, licet à solo Deo effecta admirationem non pariunt, ut inquit S. Augustinus *tract. 24. in Joan.* agens de miraculo quinque panum, ibi: *Majus enim miraculum est gubernatio totius mundi, quàm saturatio quinque millium hominum de quinque panibus: attamen illud nemo miratur, hoc mirantur homines, non quia majus est, sed quia rarum est: ex improvīso enim fecit mirari.*

5. Est itaque admiratio comes miraculi; sed ulteriùs est excitativum ad amorem, & cultum Dei, & devotionem videntibus ingerit, prout ibi no-

tavit S. Doctor ibi: *quædam solum faciunt admirationem: quædam magnam gratiam, benevolentiamque conciliant: Si quis volantem hominem cernat, cum ea res spectatori nihil adferat commodi præter ipsum spectaculum, miratur tantummodò: Si quis autem gravi, & desperato morbo affectus, mox (ad invocationem Sancti) convalescit, admirationem Sanitatis suæ, sanantis etiam charitate superabit*

6. Hujusmodi qualitas fuit in sanatione Paralytici: *Matth. 9. videntes autem turbæ timuerunt, & glorificaverunt Deum. Joan. 2. Christus convertit aquam in vinum; & crediderunt in eum discipuli ejus. Cap. 9. reddidit visum cæco nato, & procidens adoravit eum. Alia exempla videnda in sacro textu.*

7. Proprium est miraculi excedere vires totius naturæ creatæ propterea in definitione allata, miraculum dicitur, *supra spem, & facultatem mirantis.*

8. Multa possunt facere dæmones, quæ videntur valdè mira, & velut miracula, cum non sint; de qua re dicemus: *cap. sequent. num. 50. & sequent.*

9. A solo Deo itaque miracula, tamquam à causa physica procedunt juxta *psal. 71. Qui facit mirabilia solus: psal. 83. tu faciens mirabilia: tu es Deus solus; ut infr. num. 14.*

10. Observetur, Deum in patratiōne miraculorum operari, vel præter, vel contra ordinem, vel cursum ordinarium causarum secundarum. Ordo naturæ petit, ut homo, statuto tempore, moriatur, & tamen à morte Deus præservavit Enoch. *Gen. 5. & Eliam 4. Regum.* Ordo naturæ postulat, ut anima separata à Corpore, ad illud non redeat usque ad diem Judicii, & tamen plures mortuos legimus in Sacra Scriptura suscitatos. Item natura clamat, à privatione ad habitum (naturaliter) non datur regressus, & tamen ibi: plures illuminati, & claudi cre-

Et referuntur. Ita, convenit igni passum approximatum comburere, & tamen in fornace Babylonis tres pueri fuerunt à combustione præservati. Natura aquæ est fluere, & unam partem alteri uniri, quod Deus impedivit: *Exodi 21.* in divisione maris rubri, & sic de cæteris discurrendum.

11. Præternaturam operatur, cum producit effectum, quem natura producere potest, sed non modo, quo à Deo prodit. Potest natura remediis, & prolixi temporis cura alterando subiectum ad formam sanitatis morbos depellere. Sed nunquam subito, & in instanti cum totali virium restauratione. Sanitas enim, inspecto modo naturaliter agendi, præviarum dispositionum præsidio sensim venit, adeo ut, ipsa introducta, vel morbo remisso, adhuc membra corporis remanent offensa, debilia, & extenuata, ut ad suas operationes expedita non sint; hoc ordine fuit sanata socrus Simonis à febre *Lucæ 4.* & Mulier à fluxu sanguinis: *Matth. 9.* Nam illa subito sanata, contiuuò surgens ministrabat illis, & illa salva facta est ex illa hora, idest, eodem momento.

12. Sic potest natura aquam in vinum convertere, sed non nisi temporis progressu, ut aqua in nutrimentum vitis assumpta per alterationem in succum uvæ prædigesta inducat naturam vini. Conversio tamen aquæ in vinum à Christo *Joan. 2.* fuit, quin modus ille agendi præcesserit. Propter quod in huiusmodi, aliisque, quæ possent ex Sacro textu recenseri, Christus præternaturam egisse verificatur.

13. Ideò autem creatio animarum rationalium, quamvis sit à Deo, miraculo non adscribitur, sicut resuscitatio mortui, quia hæc res insolita est, & admirationem ingerit; illa verò solita, & quotidiana admirationem non inducens. Et ulterius, quia ad creatio-

nem animæ natura disponit, cum à Deo non creetur, nisi corpore perfectè organizato, cui ipsa debetur (aliàs homo naturaliter non generatur) quod natura præstat; nihil verò ad resuscitationem confert, quæ proinde omnino activitatem naturæ sive causantis, sive disponentis superat.

§. I.

Sancti, & Servi Dei moraliter Miracula operantur.

14. **L** Egimus in Sacro textu plures Sanctos miracula effecisse; ac alia fuisse ad invocationem, & intercessionem, vel contactus Reliquiarum servorum Dei patrata, notissimum est ex Bullis Canonizationum, propter quod videtur Sanctis, & servis Dei concessa facultas faciendi miracula, indeque deduci videtur non esse opera solius Dei.

15. Verum difficultas corrui, ponderando in diverso ordine miracula Deo tribui, ac Sanctis. Deus est illorum causa physica, & efficiens, tribuens per physicum influxum facto miraculoso existentiam: Sancti verò, & servi Dei illorum sunt solum causa impetrativa, deprecativa, & moralis, quatenus suis precibus, & intercessione Deum movent, ut beneficium salutis, alteriusve rei infirmis, aliisque egentibus conferat. Hoc enim est proprium causæ moralis. Propterea ipsa debet operationem aliquam præmittere ad Deum excitandum, ut physicè operetur circa miraculum.

16. Multa quidem miracula Deus fecit, aliaque potest efficere sine ministerio Sanctorum, & servorum suorum. At cum ea horum ministerio operatur, præire ex parte ipsorum actio aliqua debet.

Actiones præviæ ad miracula, quæ Deus

Deus facit per suos servos, adhuc hīc viventes, sunt, impetrare, orare, rogare, benedicere, signare, tangere, jejunare, interior affectus, &c. & similia, ex quibus Deus moveatur ad faciendum miraculum.

Quinimō explorati juris est, in miraculis à Sanctis Dei, dum hīc agerent, factis præcessisse orationem, qua Deus precabantur, ut ipsa operaretur. Nam cum Sancti miracula à Deo impetrent, opus est, ut orationem præmittant, sine qua nihil impetratur, etenim impetrare est precibus obtinere. Sæpè in Sacra Scriptura narrantur miracula à Sanctis facta oratione præmissa. Sanctus Petrus Act. 9. Thabitham mortuam suscitavit, præcedente oratione: *ponens genua oravit*, & dixit, *Thabitha, surge*. Paulus ibi cap. 28. prævia oratione sanat à febre patrem Publii, & cum orasset, & imposuisset ei manus, *salvavit eum*. Deducitur propterea, quòd dum in Sacra Scriptura narrantur miracula, & expressè non legitur, quòd oratio præcesserit, semper tamen præsumitur, & tacitè subintelligitur. Cum non sit verisimile à Sanctis, medium, saltem mente non fuisse adhibitum à Deo institutum ad impetrandum ejus beneficia juxta illud Augustini de bono viduit. cap. 17. ibi: *quidquid hinc dedit, ut conservet, oremus: quod autem nondum dedit, ut suppleat, oremus*. Alioquin temerè miraculum, & Deum tentassent.

17. Servi quoque Dei post obitum miracula operantur, non physicè, ut dictum est num. 14. sed deprecativè tantum, & in genere causæ moralis, quatenus apud Deum intercedunt, eumque suis precibus movent, ut sanitatem restituat, cæcitatem avertat, &c. Sanctis enim Deus revelat preces, & necessitates eorum, qui ad ipsos recurrunt, eosque in auxilium vocant; qua revelatione supposita (quæ dici solet etiam scientia in verbo) ipsi Deum precantur,

ut eos exaudiat, & postulata concedat; & Deus, mediante eorum intercessione, movetur ad ea physicè præstanda, quæ aliàs non esset factururus.

§. I I.

Prodigium, Portentum, & miraculum.

18. **N**on de Prodigis, & Portentis quomodocunque agitur, sed de iis, quæ sunt à solo Deo. Hinc omnia hæc in re, & ex parte causæ non differunt, supernaturaliter enim patrantur, nam à Deo sunt supra activitatem totius naturæ creatæ. De prodigiis legitur in Sacra Scriptura, sed duo tantum referam loca Deuteron. 6. *Deus fecit signa, atque prodigia magna, & pessima in Ægypto contra Pharaonem*. Actor. 6. *Narrantes quanta Deus fecisset signa, & prodigia in gentibus*: De Portentis ad Hebr. 2. *Contestante Deo signis, & portentis, & variis virtutibus*. Illis proinde convenit esse signa insolita supra activitatem naturæ à solo Deo edita, inducentia admirationem; ac propterea naturam miraculi participant.

19. Nonnulli prodigia, & portenta à miraculis tradunt differre ex parte effectus, & modi significandi, quatenus illa terrorem, vel nocumentum aliis inferant, & prænuncient; miracula verò commodum, & gaudium: ita sanatio miraculosa à morbo est miraculum utile, & causa lætitiæ. Prodigia verò, & portenta timorem, & damnum afferunt; Exemplificant in plagis, quibus Deus afflixit Ægyptios, Josue 24. In cecitate, qua percussus fuit Saulus, Actor. 9. In excæcatione Elymæ ibi: cap. 13. & in subitanea morte Ananiæ, & Saphiræ ejus conjugis, ibi: cap. 5.

20. Verum licet illa alicui nocumentum inferant, & timorem incutiant,

aliis tamen profunt, in quorum utilitatem Deus illa facit, & ordinat, pro ut ordinavit plagas, quibus Ægyptios percussit; fuerunt enim utiles populo Hebræo ad ejus libertatem. Deus excavit Saulum, ut de persecutore mutaret in vas electionis, & prædicatorem Evangelii. Cæcitas Elymæ fuit illuminatio Proconsulis Sergii, quem Elymas conabatur avertere à fide; mors improvisa illorum fuit in exemplum aliorum, ne fraudibus superiores deciperent, & mendacio illi delicta occultarent. Et sic de aliis dicendum, quæ licet aliquid nocumenti, & infortunii nonnullis attulerint, à Deo semper fuerunt in finem homini utilem ordinata.

21. Qua propter miracula illa, quæ propter eorum excellentiam majore admiratione, & stupore sunt plena, prodigia, & portenta, seu majora miracula appellantur; quæ verò admirationem inferunt, sed non tantam, minora, & pura miracula dicuntur.

22. Quædam respectu nostri sunt mirabiliora, quàm puræ curationes corporum, & sanitatum inductiones. Major enim admiratio exurgit propter suscitationem mortui, quàm ob sanitatem feбри laborantium, vel alio morbo. Sic cum Christus *Lucæ 7.* Suscitavit filium viduæ *accepit omnes timor.* Ita in suscitatione Lazari. *Joan. 11.* Propter novitatem rei, *multi crediderunt in Jesum.* Et Pontifices insurrexerunt in Jesum; quemadmodum in illuminatione cæci nati, ibi: *cap. 9.* Et unde tanta commotio? *quia à seculo non est auditum, ut quis aperiat oculos cæci nati.* In sanatione paralytici *Matth. 9.* Exorta magna est admiratio, & timor, *videntes turbæ timuerunt.* In aliis morborum curationibus non tanta admiratione videntes pulsabantur; hac sanè ratione, quòd priora magis naturæ repugnarent, magisque ejus vires excederent, quàm

posteriora, quæ miracula sunt tantum quo ad modum.

Quamquàm in ordine, etiam istorum unum possit esse majus alio: majorem enim stuporem ingerit sanare sola umbra, quàm voce, & per contactum, ut notant expositores in Acta Apostolorum ad *cap. 5.*

23. Non est hæc distinctio arbitraria, cum deducatur ex *1. Corinth. 12.* ubi, *Gratia sanitatum, & operatio virtutum integrant novem dona Spiritus*, (gratia gratis data nuncupata) sub primo continentur curationes infirmitatum, sub altero verò virtus patranda alia, & majora miracula, ex *infr. dicend. tit. 5. cap. 3.*

24. Non est autem unum miraculum alio majus ex parte potentiae Dei, sed omnia sunt supernaturalia, requirentia virtutem infinitam Dei, & solum inæqualia quantum ad rem factam; ita suscitatio mortui majus miraculum est, majoremque stuporem ingerit, quàm emundatio leprosi; & hoc quoque, quàm à febre sanare.

§. III.

Miraculum, & Signum.

25. **M**iraculum esse signum non controvertitur; nam præter speciem sui, quam ingerit sensibus videntium, quid aliud significat; sic miracula à Christo facta signa vocantur. *Joan. 2.* Hoc fecit initium signorum *Jesus in Cana Galilææ, convertens aquam in vinum: cap. 4.* Hoc iterum secundum signum fecit *Jesus, cum venisset à Galilæa in Judæam, sanans filium Reguli.* Miracula, quæ facti erant Apostoli *Marci 16.* vocantur signa, *Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* Signa *Act. 8.* vocantur sanationes paralyticorum, claudorum, & energumenum liberationes. Quinimò

mò observatur nunquam in novo Testamento latinam vocem *miraculi* reperiri.

26. Miracula Christi testimonium reddebant sui adventus, suæ doctrinæ, & divinitatis, adeò ut Judæi non credentes fuerint inexcusabiles, dicente eodem Joan. 15. *si non venissem, & opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Unde dixit D. Ambrosius in cap. 7. Lucæ: *argumentum Messiae ejus miracula.*

27. Miracula à Deo per Apostolos edita attestabantur veritati fidei, & necessaria fuerunt ad fidem Christi plantandam, juxta illud Matth. 10. *Euntes prædicate Infirmos curate, mortuos resuscitate, leprosos mundate, Dæmones ejicite.* Quorum doctrinam signis, & portentis Deus confirmavit: ad Hebr. 2.

28. Miracula, quæ Deus operatur ad invocationem Servorum suorum, contactum, vel præsentiam reliquiæ, certificant Ecclesiam de eorumdem Sanctitate, sibi que placere, ut in præmium meritorum proponantur fidelibus in Ecclesia militante ad imitationem, & venerationem.

29. Quod patet ex Bullis Canonizationum, in quibus pro eodem, & reciproce signa, & miracula usurpantur. In illa Sancti Udalrici à Joanne 15. dicitur: *ventum est ad miracula, & quamplurima alia signa fecisse.* In illa S. Homoboni ab Joanne III. *Miraculorum signa.* In illa Sancti Laurentii Archiepiscopi Dublinensis ab Honorio III. *Dum signis, si vè miraculis.* In illa Sancti Antonii de Padua à Gregorio IX. *Duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet, & miracula.* Ac in aliis identice signa, & miracula accipiuntur.

30. Conveniunt itaque omnia miracula in ratione generica signi, omnibus enim cognoscitur Deus illa physicè operans supra activitatem naturæ. Verum

quædam, licet sint miracula, utpote ardua, & insolita, & supra vires naturæ creatæ, saltem quo ad modum, ut constabit, magis propriè signa appellantur, quatenus non actu rem signatam ponunt, sed consummantur in præsignatione rei futuræ, ut erunt signa in Sole, Luna, & Stellis, Lucæ 21. quæ prænuntiabunt judicium futurum, vel præsentis cujusmodi censentur prodigiosa, quæ in actu martyrii eveniunt; ut, si, Cælo sereno, tempestas ex improviso oriatur in loco passionis: si terræmotus accidat: si radii, & splendores supra caput, & circa corpus martyris appareant, vel quid simile, quæ ordinantur ad præsignandum, quod Deo mors patientis sit accepta, vel, quod injustè, & iniquè Judex, & Tyranni operantur, &c. quin effectus alius ponatur actu à parte rei.

31. Miracula verò semper effectum suum ponunt in actu: ita miraculum sanationis ponit sanitatem: illud conversionis aquæ in vinum, ponit vinum, & sic de aliis hujus generis.

32. Cæterum ratio miraculi excludenda non est à signis supra enunciatis. Nam, quod in circumstantia illa passionis Martyrum, V.G. terra tremat, feræ martyribus parcant, &c. est quid insolitum, & in admirationem ducit, atque adeò esset à solo Deo operante, quod ad modum supra vires totius naturæ videtur non posse negari. Ratio esse potest, quia, quamvis similia absolute possint à natura prodire, tamen ex circumstantia, qua contingunt, à Deo esse supra spem naturæ specialiter ordinante, & concurrente à prudentibus est judicandum.

Quò circa signa hujus generis, cum ex parte causæ convenient, quia utraque à Deo producuntur, supra spem naturæ; ex parte solùm effectus videntur discernenda ex Laureæ infra citando art. 4. num. 45.

§. IV. *Regula discretivæ inter vera, & ficta miracula.*

33. Prima. Quòd miracula viri Sancti ordinantur ad divinum cultum, & gloriam Dei, non sic opera, quæ à diabolo per improbos homines procedunt, sed isti propriam gloriam, & Mundi æstimationem requirunt, dicente Augustino *lib. 83. qq. q. 79. Magi faciunt, quæ videntur miracula, quærentes gloriam suam. Sancti verò faciunt miracula quærentes gloriam Dei.*

34. Secunda. Quòd Miracula vera fiunt in bonum nostrum, sive corporale, sive spirituale; quæ verò veniunt à diabolo, utrumque malum afferunt. Christus Dominus illuminat cæcum, *Joann. 9. in corpore, & in anima, qui propterea inveniens Christum in Templo procidens, adoravit eum. Claudus à Petro reëctificatus, Actor. 3. ad laudandum Deum accenditur, & laudans Deum. A Paulo excæcatur Elymas, & Proconsul illuminatur ad fidem, Actor. 13. Credidit, admirans super doctrina Dei.*

Hinc considerandum est, apertum esse discrimen inter ea, quæ fiunt virtute Dei, ac arte Dæmonis. Moyses *Exodi 7. Faciebat prodigia in Ægypto, ut Pharaon populum dimitteret, & Deo obediret; Magi verò, ut retineretur sub jugo, & Pharaon magis obduraretur: undè hoc opus diaboli erat, illud verò Dei Omnipotentis.*

35. Tertia. Cognoscuntur miracula per suos auctores; ac proinde, quæ faciunt viri probi, justi, ac Sancti vera, & facta sunt virtute Dei, quæ verò faciunt improbi, flagitiosi, ac sæpè malefici, sunt falsa, ac arte Dæmonis conficta. Interdum Deus miracula per improbos facit in confirmationem veræ fidei, juxta illud *Matth. 7. Nonne in nomine tuo prophetavimus, & virtutes*

fecimus? hoc est, miracula, ut legunt Doctores: Nunquam tamen ea Deus per illos operatur, aut potest in confirmationem falsitatis; neque in testimonium Sanctitatis, nisi per justos, & sibi acceptos illa edit. Etenim Deus, cum sit summè verax, non potest esse testis falsi, & confirmare falsam sanctitatem, sicut nec falsam doctrinam; ut exemplis notavi in opere Dogm. contr. 7. cap. 5. n. 25. Unde malis Catholicis circa ea Deus utitur, tamquam instrumentis mortuis, bonis verò tamquam instrumentis vivis, & capiti per charitatem unitis.

36. Quarta. Attendendus est modus, quo fiunt miracula per Dei Ministros. Ad illa enim solent præmittere invocationem Dei, seu Christi, signum Crucis, impositionem manus, orationes, vigiliis, jejunia, similesque actus, ut notatum est nu. 16. abjectis omnibus, & quibuscunque habentibus speciem, aut apparentiam, vel aliquam suspensionem superstitionis, tam simplicis, quàm qualificatæ, à quibus non recedunt operantes figmenta arte Dæmonis.

37. Quinta. Generaliter, quæ convertunt ad Deum, & avertunt à Mundo, vera sunt, & à solo Deo; quæ nos avertunt à Deo, & convertunt ad Mundum, ipsumque Diabolum, ab ipso Diabolo sunt, & conficta. Elias eo fine *3. Reg. 18. ignem deducit de Cælo, ut verus Deus Cæli, & terræ Creator adoretur, non verò Baal Idolum, deus falsus; & id à solo Deo procedebat. E contra Antichristus ignem de Cælo virtute, & activitate Dæmonis deduciturus est, ut ipse, qui est filius perditionis, & homo peccati, adoretur tamquam Deus, ut scribit Paulus *Epist. 2. ad Thessalon. cap. 2.**

38. Sexta. Signa arte Dæmonis patrata incutiunt timorem, terroremque iis, qui ea observant, & dum ap-

parent: illos subindè relinquunt confusos, tristes, & sine ullo interiori gaudio, aut spiritali consolatione. Vera autem miracula Dei per ejus servos patrata gaudium inferunt, & spiritali consolatione replent videntes.

§. V. Recidiva miraculo non repugnat.

39. Adversus Zachiam qq. medico. leg. lib. 4. tit. 1. q. 3. nu. 10. quam prævit Genuen. prax. cap. 59. & Riccius prax. resolut. 487. n. 7. quod suadere conantur ex eo, quòd opus miraculosum debeat esse undequaque perfectum, & in dignoscendis miraculis attendenda sit maximè diuturnitas effectus, & perseverantia in opere, quæ est qualitas maxima desiderabilis, & necessaria in effectibus, qui miraculosi asseruntur. Opus autem imperfectum est, mortuum resuscitare, si illicò è vivis abeat. Si existens non perseveret, præsumptio urget, quòd fuerit, quid apparens, & illusione Dæmonis factum. Unde mors Lazari Joan. 11. per dies quatuor benè probatur, ejusque posterior vita miraculo à Christo reddita, ad plures annos protrahitur in Episcopatu Massiliensi. Sic opus imperfectum est, non miraculum, cæcum illuminare, vel à febre ægros curare, qui brevi in eadem reincident ægri tudines. Ita Joan. 5. Non tam infirmitas languidi demonstratur, in qua fuit per annos triginta octo, quàm sanitas, cum grabatum acceperit, ambulaverit, & in templo sanus fuerit à Christo repertus.

40. Communior tamen sententia est, recidivam consideratis considerandis, non esse contra rationem veri miraculi jam patrati. Nam in Chronicis aliquæ suscitationes, & sanationes veræ, & miraculosæ referuntur, quæ tamen fuerunt momentaneæ, & ad tempus. Ita de Sancto Stanislao Epif-

copolegitur in lectionibus Officii in Breviario suscitasse hominem, qui testimonium in judicio redderet de agro Episcopo vendito, & pretio recepto: &, testificatione deposita, iterum obdormivit. Ex Chronicis Seraphicis traditur de Sancto Antonio de Padua, quòd quemdam interfectum ad vitam reduxit, ut se non fuisse à Patre D. Antonii occisum testaretur, & testimonio reddito, protinus recubuit. De Sancta Petronilla filia D. Petri, narratur ex Petro de Natalib. in cathalogo de Sanct. mens. Maii lib. 5. cap. 69. & Surio die 31. Maii, quod à Patre fuerit perfectè sanata, ut discumbentibus ministraret, dicente, surge Petronilla, nobisque ministra: quæ protinus ad vocem Patris sanata surrexit, & discumbentibus diligenter ministravit; ac, ministerio expleto, jussit iterum ad lectum redire, & inde cœpit febribus, graviori- que morbi molestia conflictari; quòd totum summa patientia sustinuit, quam postea integræ sanitati Deus restituit.

41. Ad incommoda ab assertoribus contrariæ opinionis evitanda, ponderandum est, ad miraculum in hypothesis sufficere, quod sanitas, & vita fuerit de se verisimiliter duratura, licet casu, & per accidens propter aliquam circumstantiam non malam, vel, etiam culpabilem, ad tempus fuerit, & veluti momentanea, prout traditur à Jacobo Castellano de Canonizat. q. 6. princip. Facit cap. Cum infirmitas de pœnit. & remiss. Deduciturque ex d. cap. 5. Joan. ubi Christus Languido dixit: Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

42. Duplex hinc regula observanda est. Prima attendi debet, si adsit nova causa mortis, vel infirmitatis; & quatenus hæc concurrat, mors, vel morbus superveniens patratum miraculum non offendit. Ita miraculosæ sanationi non officeret, si miraculo sanatus re-

cogitans expedire salutem animæ suæ eadem, vel graviore infirmitate afflictari, à Deo, intercessione etiam alicujus Sancti interposita, id obtineret. Hæc enim nova causa novi potius miraculi esset argumentum, quam prioris læsiva. Pari modo, si cæcus à Deo lumen recepisset intercessione servi Dei, N. & subinde illuminatus immemor, vel in contemptum beneficii, illud remediis artis, & humanæ industriæ adscribens, protinus iterum plaga cæcitatis à Deo tangeretur, hic tantum abest, quod nova hæc cæcitas priori miraculo præjudicet, ut ipsa potius in pœnam peccati per miraculum inducta dicenda sit.

43. Secunda. Est inspiciendus finis, propter quem fuerit defunctus ad vitam revocatus, & infirmus sanatus. Nam si primò, & principaliter non fuerit, ut ille diu vivat, & alter diuturna sanitate gaudeat, sed alius omninò diversus, rationem prioris miraculi non tollit, si suscitatus brevi iterum succumbat, & sanatus infirmetur; prout notum est in recensitis suscitationibus à SS. Stanislao, & Antonio, quæ non ideò recedunt à ratione veri miraculi, ex quo paulò post decesserint; quoniam principalis finis, propter quem fuerunt ad vitam revocati, non fuit, ut diu viverent, sed solum, ut super controversia vertente testimonium darent; sic finis à Sancto Petro intentus in restituendo Sanctam Petronillam sanitati, primò non fuit, ut longo tempore sanitate frueretur, sed pro tempore, quo discumbentibus erat ministratura.

44. Ideò recidivitatem miraculo non derogare planum est, sed circumstantiæ sunt attendendæ; nam juxta Augustinum *lib. 3. de doctr. christ. cap. 12.* Facta ex circumstantiis judicantur. Ex illis proinde dignosci poterit, an eventus sit, vel non miraculosus, ut ob-

servavit etiam Lauræa in 3. to. 4. disp. 20. art. 21. n. 907.

45. Debet etiam accedere judicium Theologorum, & Peritorum super veritate miraculi; qui certè recidivam miraculo adversari deduxerint in morbis de sua natura reversivis, qui nimirum interpollatis temporibus veniunt, & recedunt, ut est epilepsia, nisi prolixi temporis intercapedo, & alia, de quibus *infr. cap. 3. §. 1. n. 37. & sequent.* inferant sanationem, etiam, quoad nos miraculosam.

In resolutione concordant Contelorus *de canon. cap. 17. n. 22.* Matta *p. 4. cap. 10.* Bordonus *de miracul. meditat. 7. q. 11. n. 31. Vide cap. seq. n. 37.*

§. VI. Dolor miraculo non derogat.

46. In oppositum est Matta *part. 4. cap. 17.* allegans Malvetium, ponderans, quod miracula, utpotè opera solius Dei, majorem admirationem, & perfectionem debent præferre, quæ excogitari possit: nam, *Dei perfecta sunt opera, Deuter. 32.*

47. Contra quem producit exemplum pueri vexati à Spiritu. *Marci 9.* qui ad præceptum Christi liberatur, & spiritus exclamans, & multum discerpens eum, *exiit, & factus est, sicut mortuus, ita ut multi dicerent, quia mortuus est.* Jesus autem tenens manum ejus, *elevavit eum, & surrexit.* De miraculo præter offensionem fidei dubitari nequit, & insaniam esset dolorem in dubium vocare.

48. Consideratur etiam, impressio Sacrorum Stigmatum in Corpus Sancti Francisci maximo, veroque miraculo tribuitur, qui tamen summo dolore affectus est, qui postea remanserat, ut scripsit S. Bonaventura in ejus legenda *cap. 13. Hoc videns vebementer obstupuit, mistumque dolori gaudium, &c. in lectio-*

lectionibus officii Sacrorum Stigmatum apud Minores.

49. Idem de Sancta Catharina Senensi legitur, in qua, licet cruenta signa non apparerent, tantus tamen erat dolor, quem sensibilibiter patiebatur, ut nisi Deus minuisset, brevi se videret morituram: in ejus officio. Maximus hic dolor de veritate miraculi non diminuit. Et in S. Philippo Nerio fractura costarum cum aliquo incommodo fuit.

50. Unde hæc non desunt opera esse folius Dei perfecta, admiratione plena; & proinde ratio ponderata ex adverso non concludit. Deus enim miracula operatur, *per quos vult, & quemadmodum vult*, ut inquit Augustinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. n. 21. Videndus Zacchia qq. Medico-legal. lib. 4. tit. 1. q. 3. n. 9.

§. VII. Debilitas Miraculo non adversatur.

51. Quamvis tollere scripserit idem Matta loco citato propter imperfectionem debilitati propriam, quæ ab operibus à solo Deo procedentibus excludenda est; Nota tamen est resolutio; re-tenta distinctione inter miracula secundi, & tertii generis, de qua cap. seq.

52. In miraculis secundi generis nihil de miraculo diminuit debilitas virium sanato post morbum adhærens; horum enim ratio in eo stat, quod natura non possit in subiecto superare morbum, vel tollere defectum; potest quidem vitam dare, sed non mortuo: visum, sed non cæco nato: & motum, sed non claudo ab utero matris. Ideo quod defunctus suscitatus fuerit, cæcus viderit, & claudus fuerit erectus, à Deo solum factum est; proindeque subsequens debilitas nequit invalidare, aut operari, quin factum antecedens fuerit supernaturale, & à solo Deo processerit.

Hoc comprobatur exemplis: Christus Lucæ 8. reddit vitæ filium Archisynagogi, qui statim surrexit, & ambulabat. Marci 5. Et tamen Salvator iussit illi dare manducare, quia cibo indigebat ad vires recuperandas, & debilitatem explodendam, alias nulla fuisset necessitas cibi.

53. Idem evenisse legitur in filia Chananeæ, quæ Marci 7. fuit à Christo à Dæmone liberata, prout mater ab ipso instantissime requisierat: ait textus: *Vade, exiit Dæmonium à filia tua*: & cum abiisset domum suam, invenit puellam jacentem supra lectum, & Dæmonium exiisse. Hoc notandum est, quod jacebat, quia debilitate aliqua premebatur. Sed difficultas aliqua occurrit, si miraculum tertii generis dicatur.

54. Quin etiam, non tam subsequens debilitas nihil diminuit de veritate miraculorum secundi generis, quàm nec aliqua morbi reliquia penitus non officit, prout accidit in sanatione Regis Ezechiae; hic, ut ex 4. Reg. 2. & cap. 38. Isaia, ægrotavit usque ad mortem: cui Isaias: *dispone domui tuæ, quia morieris, tu, & non vives*: tunc Ex corde, & lacrymis pro salute Deum oravit: cui Deus: *audi vi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas*: & ecce sanavi te, die tertio ascendes Templum Domini: & tamen licet ex tunc cessaverit malitia morbi, ex qua erat mors in via naturæ infallibilis, sanatum illico non fuit ulcus iussitque Isaias: *afferte massam fico-rum, quam cum attulissent, & posuissent super ulcus ejus, curatus est*.

Nulla imperfectio sequitur ex debilitate, & reliquia morbi, cum hæc, si remaneant, per accidens se habeant in miraculis secundi generis. Quod enim in eo de per se requiritur, perfectum est: nam in eo instanti sanitas redditur, & æger præservatur à morte, quæ debuisset ex morbo omnimodè evenire, quod Matta non observavit.

55. In miraculistertii generis opus est, ut eodem momento, & morbus excludatur, & vires perfectè recuperentur, alias præsumi posset à natura fuisse depulsum, quæ potens est morbum auferre, relicta in sanato virium infirmitate. Ideò, ut constet à Deo fuisse infirmum concursu supernaturali, prout requiritur, sanitati restitutum, oportet, ut perfecta sit sanatio cum totali virium restauratione. Hinc est, quòd Scriptura referens hujusmodi sanationes adhibet clausulas, *illicò, statim, confestim, continuò, eadem hora*, hoc est, momento, prout notum est in sanatione socrus Simonis, de qua *Marci I.* dicitur, & *continuò dimisit eam febris: & ministrabat eis.* *Lucæ 4.* Et *continuò surgens, ministrabat illis.* Quibus significatur adæquata virium recuperatio, & ita perfectè sanitati reddita, ut statim potuerit ministrare, & operationes exercere, ac si numquam fuisset infirma.

56. Quod profectò fuit necessarium, nam, cum febris potuisset per remedia naturalia curari, ut constaret miraculosè sanata, opus fuit, ut sanitati cum ea qualitate redderetur, quæ à natura in instanti numquam potuisset procedere.

57. Hoc generaliter attendendum, quod, si ad superandam vim morbi spes aliqua potuerit esse in natura, tunc, ut miraculo tribuatur, comes debet sanationis esse totalis virium recuperatio, adeò ut inter expulsionem morbi, adæquatamque virium recuperationem tempus non intercedat, sed eodem momento contingant. Et in casu sanitas habita intercessione alicujus servi Dei miraculo adscribitur quoad modum, seu tertii generis: quod in eo non stat, quòd infirmitas esset absolutè insaniabilis, sed quòd non potuisset in instanti sanari.

58. Si verò salus erat omninò despe-

rata per remedia artis, adeò nulla spes remaneret, quòd natura potuisset morbum superare, ejusque malitiam vincere, tunc sanitas infirmo reddita ad invocationem Sancti, vel contactum Reliquiæ miraculo tribuitur secundi generis, seu, quoad subjectum, quatenus subjectum hoc morbo affectum erat incapax, quòd à natura sanitati redderetur.

59. Consideratio, vel judicium, an morbus fuerit desperatus, vel spes aliqua esset, quod à natura potuisset sanari, spectat ad Medicos, cæterosque peritos; quibus in iis, quæ respiciunt suam artem, standum esse tradit *Ancharanus conf. 230. n. 6.* *Baldus conf. 136. n. 4.* & passim alii, & in hac facti specie Sac. Rit. Congregatio plurimi semper fecit Peritorum, Medicorumque judicium. *Vide cap. seq. n. 27.*

§. VIII. Non tollit rationem miraculæ ministerium aliquod naturale adhibitum.

60. Hoc constat 4. *Reg. cap. 5.* ubi *Elisæus misit Naaman Syrum leprosum, ut septies se lavaret in aquis Jordanis, & sic à lepra mundatus est.* Ibi *cap. 4.* idem *Elisæus suscitaturus filium viduæ, incubuit super puerum jam mortuum, posuit os suum super os ejus.* *Joan. 9.* *Christus curans cæcum natum fecit lutum ex sputo, & linivit lutum super oculos ejus, & dixit ei: Vade, lava in Natatoria Siloe, abiit, & lavit, & venit videns.* Hoc grande miraculum fuit, quia à sæculo non est auditum quod quis aperuerit oculos cæci nati, & tamen adhibita fuit applicatio luti, & ablutio in aquis Siloe. *D. Paulus Actor. 20.* *Incubuit, & complexus est puerum, quem suscitavit.* Hic adfuit ministerium naturale illarum actionum, & tamen verum miraculum fuit.

61. *D. Augustinus lib. 22. de Civ. Dei cap. 8.*

cap. 8. referens miracula facta intercessionem S. Protomartyris Stephani inter cætera hæc exscribit. *Cæca mulier, ut ad Episcopum portantem pignora sacra (Reliquias Protomartyris) duceretur, oravit, flores, quos habebat, dedit, recepit, oculos admovit, protinus vidit.* Lucillus repente sanatus à molesta fistula veſtatione earumdem Reliquiarum. Naturalia media fuerunt hic adhibita, nec obfuerunt miraculo. Similia leguntur in Bulla 38. Leonis X. Canonizat. Sancti Francisci de Paula, qui, mediis naturalibus appositis, plures miraculosè sanavit.

62. Verùm opus est, quòd actiones, quæ interveniunt, & remedia adhibita non sint de se effectiva eventus, sed improporcionata omninò ad malum tollendum, prout fuisse prædicta, videtur certum; & in casu dubii requirendum est consilium Peritorum.

63. Usus proindè quorundam mediiorum in patratiōe miraculorum, quæ contingunt, vel ad invocationem alicujus Sancti, vel applicationem, aut osculum Reliquiæ per ipsorum merita, si alia non desint ad miracula vera requisita, miraculis non officit. Quinimò præsumendum est, quòd ex inspiratione Dei adhibeantur media ad effectum obtinendum improporcionata, ad apertius significandum; quòd servi Dei sunt solum causa moralis, & meritoria miraculorum, Deus autem causa physica, qui ad positionem illarum rerum propter merita, & preces suorum servorum miracula efficit.

Ita citati Contelorus cap. 17. num. 2. Bordonus n. 29. quæst. 10. Lauræa art. 21. n. 885. Contra Matta cap. 9. ex adverso stantem, nec distinguentem inter media de se effectiva effectus miraculosi, & omninò improporcionata.

§. IX. Gratia, & Miraculum.

64. Agendum est de differentia, & distinctione gratiæ à miraculo, ut in judicio formando tutò procedatur. Diana coord. tom. 8. tr. & resol. 1. asseruit hac ratione discriminari, quòd miraculum fiat in instanti, & gratia successivè; quo alligavit distinctivum gratiæ à miraculis tertii generis, quibus est essentialissima instantaneitas, cùm necessariò petant fieri in instanti, ex dicendis cap. sequenti.

65. Expressiùs differentia miraculi à gratia in eo ponitur, quòd miraculum à solo Deo prodit, quin physicè concurrat causa secunda, adeò ut effectus miraculosus sit adæquatè physicè tribuendus Divinæ virtuti operanti super activitate totius naturæ creatæ, ut dictum est supra. Gratia verò fit, causa etiam secunda concurrente, præbente Deo, non tantum generalem concursum, quem ex providentia generali ordinariè præstat causis secundis in productione effectuum naturalium, sanitatis, pluviae, serenitatis &c. Sed concursum proveniente ex speciali benevolentia, etiam in linea naturali, ad quem præstandum movetur ab intercessionem Sancti, vel servi Dei invocati. Exponitur: infirmus requirit à Deo sanari à febre, & pro beneficio obtinendo invocat servum Dei N. interea phar-maca adhibentur, vel crisis excitatur, & à febre liberatur, quin illicò vires omnes recuperet, sed solum successivè; citius tamen, & in minori tempore, quàm si non fuisset servus Dei invocatus; gratia non miraculum hic adest.

66. Etsi quærat; an effectus gratio-sus debeat dici supernaturaliter, vel naturaliter inductus? dicendum est naturaliter, quia non excedit omninò vires naturæ creatæ, cùm causa creata ad ipsum

sum physicè cum Deo concurrat: & hic valet axioma: *Malum ex quocumque defectu.*

67. Hinc gratia describi potest: est beneficium procedens ex speciali Dei benevolentia, etiam in linea naturali, à Deo concurrente simul physicè causa secunda, successivè factum petenti, sed citius, quàm si, vel ipse Deus, vel Dei servus non fuisset invocatus.

Sed petitur; quid agendum, si dubitetur, an sanitas v. g. recuperata fuerit miraculosè, vel intra limites puri beneficii gratiosi?

68. Respondetur resolvendum pro gratia, quia juxta regulam trigesimam juris in 6. in obscuris minimum est sequendum; in dubio autem versamur in obscuro, cum certi non simus de existentia, & veritate miraculi, vel gratiæ. Accedit, quòd in miraculis debet evidenter, & omni exclusa dubitatione constare de relevantia, seu ratione miraculi, quòd nimirum effectus miraculosus non potuerit ab arte, natura, & dæmonio procedere, vel in instanti provenire; quæ dici solet probatio negativæ coarctatæ, hoc est, excludentis omnem aliam causam, & restringentis ad solam supernaturalem; in dubio autem evidenter non constat de exclusionem causæ naturalis, ideò tunc ad limites gratiæ, & non ad ordinem miraculi est sanatio referenda. Non enim tutò deducitur existentia miraculi, nisi omnimoda certitudo moralis, quæ potest inter homines haberi, concurrat super existentia extremorum, & relevantiæ, ex quibus resolutio miraculi dependet.

CAPUT II.

An sit de ratione Miraculi, ut fiat in instanti?

SUMMARIUM.

- 1 In ordine ad potentiam Dei nullum est, miraculum.
- 2 Respectu cuius unum miraculum non dicetur alio majus, ad 4.
- 5 Miracula triplicis generis, vel ordinis.
- 6 Miracula quantum ad substantiam facti.
- 7 Facta sunt in instanti.
- 8 Non hoc absolutè exigunt
- 9 Miracula secundi generis.
- 10 Huius generis miracula regulariter fiunt in instanti.
- 11 Non requirunt essentialiter, ut fiant in instanti, ad 13.
- 14 Peritorum iudicium requirendum.
- 15 Mora in istis non impedit rationem miraculi.
- 16 Securius est, ut in instanti contingat.
- 17 Non officit miraculo in illis debilitas.
- 18 Miracula tertii generis.
- 19 Petunt necessariò esse in instanti.
- 20 Debilitas reddit dubium miraculum, ad 21.
- 22 An debeant fieri subito post invocationem, ad 23.
- 24 Fiducia est necessaria in petente miraculum.
- 25 Deus operatur miracula, cum velit.
- 26 Si, invocatione facta, remedium applicetur, miraculo officit.
- 27 Cum gravitate morbi, quæ concurrere debeant ad miraculum?
- 28 Regulæ attendendæ in ferendo iudicio super miraculis, ad 35.
- 36 Ad essentiam miraculi non exigitur perpetuitas.
- 37 Miraculo non derogat alius subsequens morbus, ad 39.

- 40 *Medium naturale non officit miraculis primi, & secundi generis.*
 41 *Nec in illis tertii generis: at cum limitatione procedendum.*
 42 *Exempla nonnulla miraculorum primi, & secundi generis, ad 43.*
 44 *Pluviae quando dicendae miraculosae.*
 45 *Objectum contra miraculorum probationes.*
 46 *Angeli sive boni, sive mali rerum naturas penetrant, & majora possunt, quam homo, ad 47.*
 48 *Responsio ad objectum, ad 49.*
 50 *Quaedam referuntur, quae à dæmone realiter operari est impossibile, ad 64.*
 65 *Alia producuntur, quae facere potest, ad 71.*
 72 *Quae circumstantia est attendenda in probatione miraculi tertii generis.*
 73 *Deus ligat manus dæmonis, ad 74.*

1. **N**ihil in ordine ad infinitam Dei potentiam miraculum vocari potest, cum omnia sint eiabilia; sed quaedam opera quoad nos, & quoad vires, & activitatem naturae miracula reputantur, quatenus ad ea efficienda nulla vis sit in natura, vel arte, cum supra ejus activitatem sint.

2. Pariter ex parte potentiae Dei unum miraculum dici non potest majus alio, nisi lato modo, & ferè exaggerativè; ex parte hominum unum factum dicitur majus, aut minus alio ex parte operantis, quia major, aut minor virium intensio requiritur, aut applicatur, ut patet in portante pondus decem librarum, aut centum. In Deo autem operante miracula non adest hæc intensio, aut remissio virium, aut potentiae; cum ejus potentia sit uniformis, infinita, indivisibilis, inalterabilis, & inaugmentabilis; nec ipse utitur ex parte sui nunc magna, nunc parva potentia, sed uniformi voluntate, qua modò vult fieri magna, modò parva opera, prout

sibi placet; prout exemplis patet in Scriptura, à quibus recensendis abstinere, utpote notissimis, & videri possunt apud Lauream in 3. tom. 4. disp. 2. de miracul. art. 5. In omnibus itaque aequaliter semper Dei potentia operatur, estò opera, seu effectus, majores, vel minores secundum se, & respectu nostri videantur, & sint.

3. Solum itaque, quoad nos, & ex parte naturæ, cui magis repugnat facere unum, quàm aliud (licet circa utrumque viribus careat) unum miraculum dicitur alio majus, & quoad admirationem, quæ est comes miraculi, nam constat majorem in hominibus excitari in hoc, quod Virgo concipiat, & pariat, & quod ante partum, in partu, & post partum Virgo remaneat, & similibus, quàm vel mortuus revocetur ad vitam, vel infirmus sanetur.

4. Et maximè facit, quod illud factum dicitur majus, ad quod natura, nec principaliter, nec, dispositivè, & in nullo statu subjecti pertingere potest; ad differentiam eorum, ad quæ natura potest principaliter, si tempus sibi concederetur; possent enim progressu temporis quædam sanitates à natura induci, & infirmitates sanari per remedia artis, vel crism, & per temporis spatium ex dicendis infra. Alia item natura facere non potest, non ratione sui, sed ratione subjectorum, in quibus fiunt; quæ si in alio statu essent, potuissent à natura fieri. Ita curatio cæci nati est naturæ impossibilis, non absolute, sed ratione subjecti, quod ab initio erat capax visionis, sed post privationem visionis à natura reddi non potest, & ita dicendum de aliis, qui à natura sanari non possunt, licet ante privationem formæ in subjecto, poterant à natura sanari, sed non postquam subjectum est privatione illa affectum, cum sub ea, & talibus morbis affectum sit incapax.

5. Hinc advertendum, tribus modis posse opus aliquod facultatem naturæ superare. Primò, quantum ad *substantiam facti*, quando scilicet substantia rei factæ est supra vires naturæ, seu quantum ad id, quod fit, quod constituit speciem miraculorum primi ordinis, seu generis. Secundò, quantum ad *subiectum*, & id in quo fit, quatenus est incapax, quod spectat ad miracula secundi ordinis, vel generis. Tertiò, quantum ad *modum faciendi*, quod pertinet ad miracula tertii ordinis, seu generis. Quæ miraculorum divisio, & distinctio legitur in *Constitut. 19. Innoc. VIII. Canonizat. S. Leopoldi §. 6. Bullar. tom. 1.* quæ distinctio est à Consultore ponderanda in discussione miraculorum.

§. I.

Miracula primi generis.

6. **M**iracula hæc, quantum ad rem, ad *substantiam facti*, ita ardua, insolita, & præter spem naturæ sunt, & admirationem causant, ut facultatem naturæ simpliciter, & absolute superent, & excedant; prout certè est illud, quod duæ naturæ uniantur, & subsistant in una persona, ut factum est in Incarnatione: de quo dixit Augustinus *tract. 17. in Joan. Majus miraculum est, quod Deus factus est homo, quam miracula omnia, quæ Deus fecit inter homines.* Hoc quidem est ita arduum, & præter spem naturæ, ut fide solum capi possit; & ita insolitum, ut unica tantum vice factum sit in tot annorum millibus. Ad hoc genus, spectat etiam Virginitas Beatissimæ Virginis, ut dictum est supra: si Sol stet, ut *Josue 10.* si sol retrocedat ab occasu in ortum *Isaie 38.* Si Corpus humanum glorificetur: si unum Corpus simul sit in duobus locis, vel pluribus, ut de Corpore Christi in diversis hostiis con-

secratis: si idem Corpus sit simul cum alio in eodem loco, ut de Christo Domino, qui intravit ad discipulos januis clausis, & similibus.

7. Cæterum de ratione miraculorum hujus generis non est quod fiant in instanti ex *Lauræa cit. art. 20. num. 863.* quæ possunt fieri, etiam tempore successivo, & sive in tempore, sive in momento patrentur, semper verificatur, quod à solo Deo procedant, ultra vires, & potentiam naturæ, à qua nec in instanti, nec successive possunt provenire; ideò sive statim, facta invocatione, sive post, vel etiam illa non facta, contingant, à solo Deo sunt.

§. II.

Miracula secundi generis.

9. **H**ujus generis miracula insolita quidem, & ardua sunt cum hominum admiratione annexa, quatenus vires, facultatemque naturæ, quoad subiectum, in quo fiunt, excedunt, quatenus licet subiectum absolute sit capax salutis, tamen istis, vel illis morbis affectum, vel ut subest sanitatis privationi, est incapax. Ad hoc genus miraculorum spectat resurrectio mortui, quia licet natura possit vitam conferre, non tamen mortuo: item, illuminatio cæci, vel nati, vel totaliter ex organi corruptione visione destituti, quia potest quidem natura visum præstare, sed nunquam oculo privatione visus affecto. Ita si quis inveterata, & ad plures annos confirmata paralyti laboret, maximè, si non unam, sed plures partes corporis afficiat, & concurrat circumstantia privationis sensus, & motus, vel quod membra censeantur demortua; prout signa infallibilia à Practicis reputantur, si sint ematrica, exicata, frigida, & immobilia; quod eventus debet probare, & ex eo

con-

contingere, dicendum, si natura per plures annos, nervis spirituum vitalium vectoribus ad partes corporis impeditis, ad istas eos desueverit transmittere, eosque nutrimento fulcire; tunc enim, cum, partibus decedentibus, in earum locum nulla de novo subrogetur, summam maciem oriri necesse est, ac membrum vitæ carere dicitur, cum vita per nutritionem existat, & sic impotens natura est, membrum demortuum, pro ut subest privationi vitæ, ad vitam revocare; sicut nec potest totum; cum notissimum principium, à privatione ad habitum naturaliter non datur regressus, veritatem retineat, sive agatur de toto, sive de parte demortua; cum ut scribit Zacchias lib. 4. quæst. medic. Legal. lib. 4. tit. 1. cap. 8. num. 40. idem prorsus sit partem jam demortuam ad vitam, quam totum animal jam mortuum, revocare, & ideò nisi manu omnipotentis Dei similis paralysis sanari potest.

Ad hoc secundum genus pertinent sanationes paralyticorum, quos Christus sanavit: illa servi Centurionis Matth. 8. Domine, puer meus jacet in domo paralyticus. Alia alterius Marci 2. qui gravissima quidem paralyti laborabat; nam cum esset ille toto corpore resolutus, idcirco tanquam cadaver à quatuor portabatur, & à Christo sanatus. Gravissima quoque erat paralytis, qua premebatur, Æneas Act. 9. quem ab annis octo jacentem in Grabato D. Petrus sanavit. Ita dicendum de sanationibus Aridorum, Claudorum, Mutorum, vel alio simili morbo laborantium, quorum sanationes, omnem artis laborem, omnemque naturalem conatum effugiant, & medici industriam eludant, soli divinæ reservantur virtuti.

10. Hujus etiam generis miracula regulariter sunt in instanti, ita tres

suscitationes mortuorum statim ad imperium Christi, vel contactum narrantur in Scriptura: Lucæ 7. illa filii Viduæ. Lucæ 8. illa filia Archisynagogi, Joan. 11. illa Lazari quatridentarii. Idem factum in sanatione paralyticorum, de quibus supra. Idem accidit in Hydropico statim sanato ad vocem Salvatoris Lucæ 14. De habente manum aridam Matth. 12. Idem legitur Act. 3. de erectione claudi facta à D. Petro: & protinus consolidata sunt bases ejus, & exiliens stetit, & ambulavit, & aliorum. Idem accidit in sanatione mulieris à fluxu sanguinis, quæ ab annis duodecim torquebatur, & in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari, & ad contactum vestis Christi confestim stetit fluxus sanguinis Lucæ 8. Alia exempla dabimus cap. sequent. & passim occurrunt in Scriptura.

11. Attamen non est de essentia miraculorum hujus generis, quod statim, facta invocatione Beati, vel Sancti, fiant, quod constat ex factis Sacrae Scripturae; aliquando enim ad applicationem alicujus rei, non statim, sed post aliquod tempus miracula prodire impossibilia naturæ, vel arti. Legitur 4. Reg. 4. suscitatus filius Sunamitidis, ad quem Eliseus ad vitam revocandum miserat Giezi, committens ei; pones baculum meum super faciem pueri; posuit, & non erat vox, neque sensus. Accessit Eliseus, & incubuit super puerum, &c. & calefacta est caro pueri, & iterum incubuit super eum, & ossitavit puer septies, aperuitque oculos, & sanatus est. Hoc miraculum est secundi generis, & tamen post aliquod tempus perfectum est.

12. Adducitur etiam illud Joan. 9. ubi Salvator sanaturus cæcum natum fecit lutum ex sputo, & linxit super oculos ejus, & tunc non fuit illuminatus, sed ei Christus dixit. Unde la-

va in natatoria Siloe, abiit ergo, & lavit, & venit videns. Aliud ferè simile accidit in alio cæco Marci 8. in istis miracula in instanti perfecta non sunt.

13. Idem videtur dicendum in præservatione à morte filii Reguli Joan. 4. quin subito à morbo sanatus fuerit. Pater rogabat Christum, ut descenderet, & sanaret filium eius, incipiebat enim mori, & instanter petebat, Domine, descende, priusquam moriatur filius meus, dicit ei Jesus; vade filius tuus vivit. Credidit regulus sermoni Christi, & ibat, cui occurrerunt ejus servi, & nuntiaverunt, dicentes: quia filius ejus viveret, & interrogavit de hora, qua melius habuerit: dixerunt, quia heri hora septima relidit eum febris, & cognovit Pater quia illa hora erat, in qua dixit ei Jesus: Filius tuus vivit. Hic constat filium reguli fuisse moribundum, & de proximo via naturali moriturum. Pater rogat Jesum, ut liberaret eum à morte; Jesus non dicit, vade, sanus est, sed vivit. Servi non referunt, surrexit à lecto, vel sanatus est, sed vivit: Neque Pater interrogat, si surrexerit, vel sanatus est, sed in qua hora melius habuerit. Quare, licet postea totaliter sanatus sit, attamen miraculum consistit in præservatione à morte, ut innuunt verba Christi: filius tuus vivit; & præservationi à morte successivè accessit totalis sanitas.

14. Simile quid contigit in præservatione Ezechiae à morte, ad quam infirmabatur; Isaia 38. dispone domui tue, quia morieris, & non vires: Rex plangit, & orat ad Dominum, ut à morte liberetur, ut ibi textus; at non perfectè sanatur; Nam Isaias jussit, ut tolleretur massam de ficis, & cataplasma-
ret super vulnus, & sanaretur. In hoc item casu miraculum consideratur in præservatione à morte, ad quam postea subsecuta est adæquata sanatio.

Utrumque recensitum miraculum præservationis à morte spectat ad secundum genus, cum per naturam vel artem illi non poterant ab interitu liberari. Ita dicendum, si quis in articulo mortis constitutus, & omnino sit desperatus, si per intercessionem alicujus Sancti invocati, vel à patiente, vel ab aliis à morte præservetur, & tamen à morbo, vel febris malignæ, aut vulneris læthalis, aut pestis &c. non statim liberetur, & successivè integra sanatio sequatur, miraculo non officit, ad quod sufficit, quod fuerit sublata malitia morbi, ex qua erat mors in via naturali certò inevitabilis.

15. Cæterum in casibus præservationis à morte, ut miraculo adscribantur, debet judicio Peritorum in arte, & Doctorum evidenter, certissimè, & quacunque dubitatione exclusa, constare, quòd periculum mortis esset naturaliter penitus inevitabile. Aliàs si evidenter non constet de inevitabilitate periculi, & spes aliqua sit in natura, vel arte, ut sanetur, nisi accadat totalis sanatio cum antiqua, etiam virium recuperatione, vel tanta, quæ à natura tunc fieri nequeat, miraculosa non erit censenda præservatio, sed naturalis.

16. Quapropter parum refert, si morbus, vel res alia facienda per miraculum secundi generis impossibilis naturæ, vel arti mora aliqua intercedat inter invocationem aut applicationem reliquæ, & sanationem, resuscitationem, aliumque eventum petitum. Idco, si aliquis sit aridus, cæcus natus, aut ex morbo, totaliter ex organi corruptione cæcus, claudus, vel alio simili morbo inveterato, & incurabili per naturam, vel artem, laboret, non officit miraculo, si in tempore, seu paulatim, vel successivè obtineatur effectus, vel sanatio totaliter ab ægritudine

dine non statim seu in instanti, sed successivè habeatur.

17. Verumtamen securiùs censebitur pro miraculo, si statim, vel paulò post, ut, vel post horas, vel diem, eventus totaliter accadat; Quoniam si major temporis mora intercedat, dubitari posset, quòd morbus non esset ita inevitabilis, sed essent in natura principia ad sanationem sufficientia.

18. Hoc etiam in hujus generis miraculis sanationum videtur certum, quod miraculo non officiat, si in sanato virium debilitas, aut reliquia morbi remaneat, ut probant exempla præservationis filii reguli, & Ezechiae, de quibus supra num. 13. & 14. Ratio verò esse potest, quòd in iis casibus in eo consistit miraculum, quòd natura, vel ars non potuit superare morbum, vel defectum, v. gr. in mortuo resuscitato, in claudo erecto, in cæco illuminato, & similibus (quoniam natura potest dare vitam, sed non mortuo, præstare visum, sed non cæco, conferre motum, & rectitudinem, sed non claudo, producere frumentum, sed non ex nihilo) cùm natura id facere non potuerit, ut experimentum probavit, à Deo esse factum concluditur. Quòd verò aliquod naturale debilitatis, aut doloris remanserit, non sufficit ad invalidandum, quod factum antecedens non fuerit supernaturale, viresque naturæ non superaverit.

§. III.

Miracula tertii generis.

19. **H**ujus generis miracula vires artis, & naturæ superant quoad modum faciendi, quatenus in eodem instanti, quo morbus v. gr. Febris depellitur, antiquæ vires totaliter redeunt, quòd non possunt facere natura, vel ars; cùm non operentur, nisi

per alterationem subjecti; alteratio verò cum requirat motum, & motus non fiat in instanti temporis, successionem exigit, & in instanti nunquam fit.

20. Miracula hujus ordinis de necessitate in instanti ad invocationem debent esse, itaut morbus depellatur, & simul vires ex integro redeant, quasi sanatus non fuisset infirmus; aliàs si ita non evenirent, dubitari meritò, ac suspicari cum fundamento posset, quòd à natura sanatio v. gr. à Febri proveniret; quoniam verò per naturam nequeunt simul cum recessu morbi, neque illicò, neque per horas, aut diem vires totaliter recuperari, ut cunctis per experientiam patet; ideò quoties morbus hoc modo recedit, & vires simul recuperantur, non per naturam, vel artem, sed per miraculum id accidisse dicendum est.

21. Pariter, si in sanato debilitas remaneret, suspicio esset, quòd sanatio à natura processisset; & licet in se, & quoad Deum posset esse miraculum, non tamen quoad nos judicaretur. Cùm enim natura non possit illicò omnem languorem morbificum, vel à morbo procedentem auferre; si aliquis superfit effectus morbi, vehemens occurret suspicio, quòd non à Deo supernaturali concursu supra vires naturæ morbus fuerit expulsus, sed ex generali concursu cum natura operante id acciderit; quoties autem dubium est, vel suspicio, quòd sanatio potuerit esse à natura, Ecclesia in nostris causis non approbat pro miraculo; & de eo non curat, sed arbitrio pietatis fidelium relinquit.

22. Exemplum habemus in sanatione Socrus Simonis, quæ tenebatur magnis febribus; & regula debet esse omnium sanationum miraculosarum: Lucæ 4. ad imperium Christi liberata est à febre, *imperavit febre, & dimisit illam;*

illam; & quòd amplius videtur, continuo surgens ministrabat illis: simul in casu febris recessit, surrexit, & ministravit, ac si infirma non fuisset, ideò nulla in ea remanserat debilitas, vel reliquia morbi, & videas supra cap. I. num. 51.

23. Requiritur quoque, ut miracula hæc alicui servo Dei, vel Sancto tribui possint, debeant post eorum invocationem, subito, confestim, vel in momento fieri, hoc est maxima temporis brevitate, aut celeritate, excludente successionem ad horas, ad diem, quia teste D. Basilio in psal. 115. & hoc miraculi argumentum, celeritas in operando; siquidem maxima horum miraculorum præstantia consistit, etiam in celeritate, & moræ brevitate, cum per virtutem divinam durationi, & successioni non alligatam patrentur.

24. Ratio verò, quare sæpius ad invocationem alicujus Sancti miraculum non sequatur, & subindè post horas, vel diem iterata eveniat, potest referri, vel in voluntatem Dei exigentis majorem dispositionem in patiente, vel probantis illius patientiam, & constantiam, vel ad alios fines sibi notos sanationem retardat; vel in defectum fidei necessariæ in invocante, qua credat, vel Deum, si velit, posse propter merita Sancti invocati sibi salutem conferre; vel Sanctum posse suis precibus sibi à Deo salutem impetrare; Juxta illud Matth. 8. *Domine, si vis, potes me mundare.* Ex cap. 9. duobus cæcis petentibus illuminari, Christus dixit, *creditis, quia hoc possum facere vobis? dicunt: utique Domine.* Fides ergo in invocante est necessaria.

25. Pariter fiducia obtinendi in petente requiritur: ita Matth. 9. Christus paralytico dixit, *Confide fili;* & ibi Hemorroissæ, *Confide filia.* Etenim si fiducia consequendi desit, non ex animo petitur, nec efficaciter miraculum po-

stulatur; Nam frustra petit, qui efficaciter non confidit. Est autem fiducia à fide diversa, quia hæc intellectus, illa actus est voluntatis; quæ, sicut fides ex petitione pensanda est.

26. Sunt miracula opera indebita à solo Deo procedentia, qui ea operatur, quando vult, quomodo vult, & cum quibus vult, ideò dum à Deo petuntur per intercessionem alicujus servi Dei, vel Beati, & qui pro una vice non exauditur, denuò pulset, & petat, exemplo mulieris Chananæ instantis pro sanatione filix, *Matth cap. 15.*

27. Adverti debet, quòd, si post invocationem sanitas illicò non redditur, & interea, vel aliquod remedium applicatur, vel accidit crisis, vel morbus est in ultima parte sui status, si postea morbus expellatur, tunc expulsio non est miraculo, sed naturæ, vel arti adscribenda, vel saltem de hoc dubitari potest.

28. Concurrente itaque gravitate morbi (quia miracula non sunt circa facilia, cum sint ardua) negatione Crisis, & inutiliter adhibitis remediis artis cum instantanea sanatione, & viribus totaliter recuperatis ad invocationem Sancti, vel applicationem reliquæ fatendum est sanitatem inductam à Deo ad preces Sancti invocati.

29. Quoniam verò in judicio ferendo super miraculis sanationum hujus generis, opus est majori diligentia procedere, qua potest, & ne judicium subsit errari, oportet regulas aliquas ponderare, ut inoffenso curratur pede; maximè cum plurima operari possit natura nobis ignota, quæ præter spem sæpè adstantium accidunt, & miracula videntur, cum non sint.

30. Prima est, quòd nec immediate ante sanationem fuerint applicata remedia naturalia, quibus accepta sanatio referri possit.

31. Secunda, quòd non præcesserit crisis;

crisis; nam crisis est opus naturæ, & hujus virtutem indicat supra morbum; & est mutatio à natura in bonum. Ideò, cum morbi per similes evacuationes finiuntur, constat naturam fuisse operatricem, ideò similes sanationes non sunt tamquam miraculosæ de facili accipiendæ, nisi aliàs constet; sicut constare dicendum est, de visu à S. D. Paulo post cæcitatem recepto, *Act. 9.*

32. Tertia, ut sanatio fiat in instanti cum totali recuperatione virium, quod à natura esse non potest ex dictis supra; quod accipiendum non de instanti mathematico, sed morali, & juxta prudentis judicium ad æqualitatem morbi, si fuerit infirmus diù exagitatus cum virium prostratione, sed videat, ne sit nimis laxus; siquidem tutius est, ut expulsion morbi conjungatur in eodem momento exclusio debilitatis, & recuperatio virium.

33. Quarta, quòd non esset contrarietatem miraculi, si sanatio eveniret ad maximam instantiam, ut probat liberatio filiæ Chananeæ à demonio vexatæ pro qua mater *Matth. 15.* cum perseverantia rogaverat, & instantissime petierat, ut à Christo liberaretur.

34. Quinta, Ut morbus fuerit gravis, quia, vel cum manifesto vitæ periculo, vel cum mala tolerantia, & gravissimis symptomatibus, ut esset ardentissima febris, vel maligna, vel proluxa ægrotudo. Siquidem miracula cum sint ardua, non sunt de facilibus. Peritorum judicium requirendum etiam est, si morbus esset per artem, vel naturam desperatus, vel spes non esset in natura, aut arte ad superandam vim morbi, saltem subito. Hæc enim concernunt eorum artem, & peritiam, quibus standum est, dummodò factum rationibus, & auctoritate probent.

35. Sexta. Quòd sanatio non eveniat, dum morbus deberet naturaliter

recedere, seu cum est in statu, & appropinquat declinationi; sæpè enim casu fit repentina mutatio præter spem, & cum summa admiratione adstantium ad salutem, quæ tunc à natura procedit. Ideò morbus esse debet crudus, & in augmento, nimirum, cum symptomata adhuc augentur, & morbus vires acquirit, aut recrudescit, ut discit Zacchias; in hypothesi enim subita, & integra sanatio à natura esse non potest, sed causæ supernaturali tribenda est.

36. Septima, attendendum est, si sanatus à morbo consueverit aliàs eodem corripì. Si quidem ex adnotatis à Zacchia *qq. medic. legal. lib. 4. tit. 1. qu. 8. num. 17.* notum est aliquos maximis, & horribilibus morbis affici à quibus præter spem multoties fuerunt perfectè sanati citra miraculum, licet à præsentibus existimaretur. Fœminæ multoties difficillimis, & atrocibus morbis afficiuntur, à quibus facilius se extricant, quin causa supernaturalis in sanationem influat. Et hic etiam consulendi sunt Docti, & peritissimi Medici.

37. Ad essentiam miraculi non spectat, ut sit perpetuum, ut sanatus aliàs infirmari, vel mori non possit. Constat Lazarum à Christo ad vitam revocatum postea decessisse, & quotquot à febribus, vel aliis morbis liberatos legimus fortè iisdem morbis post menses, vel annos mortui sunt.

38. Videtur etiam veritati miraculi non derogare, si sanatus in eandem, vel peiorem infirmitatem prolabatur, exempla ad hoc adducta sunt cap. prior. num. 40. De S. Gregorio legitur. *lib. 8. epist. 37.* quod toto integro biennio, & amplius usque ad mortem acerbissimis doloribus podagræ in lecto detinebatur, & in diebus festis tantum trium horarum spatio surgere poterat, & Missarum solemnias celebrare. Factum

S. Basilii Magni notum est in puero Valentis Imperatoris; nam, eo præsente, puer ceperat convalescere; quo recedente, & vocatis ab Imperatore ad visendum puerum hæreticis, non modò in morbum re incidit, sed etiam paulo post moritur, ut in ejus *Sancti officio*.

39. Attendendum hinc est ad circumstantias. Si infirmus Deum, vel Sanctum oraverit, quòd morbus in alium, etiam pejorem transeat, vel ad tempus tollatur, & postea redeat; reditus morbi in casu, priori miraculo non officit, nullus sanè negabit à D. Paulo fuisse cæcitatem immisam in Elymam Magum, *Actor. 13.* cæcitas autem fuit ad tempus, ut ibi textus. Cæterum si de limitata petitione, vel ex aliis circumstantiis plenè non constaret, fuisse à sanato optatum, ut, vel idem morbus, vel alius postea rediret, sanatio quoad nos non esset miraculosa, & suspicio esset, quòd prior morbus sit per crism depulsus, quæ cum non potuerit perfectè, qualitatem morbificam absumere, morbus iterum rediit.

Verum si infirmitas de novo à nova causa excitetur, prior sanatio miraculosa non infirmatur; cum in casu non verificetur recidiva; quam medici non vocant, cum nova causa morbum inducit; si tamen morbus esset sua natura reversivus, ut est Epylepsia, & Apoplexia, numquam judicandum pro miraculo sanationis, nisi, elapso tempore, & ampliùs, quo simili morbo consueverat sanatus conflictari.

Quæritur, *quid dicendum, si in patratione miraculi applicaretur aliquod naturale, an miraculo officeret?*

40. Resp. 1. Si sermo sit de miraculo primi, vel secundi generis, est certum id miraculo non obesse; nam nullum medium naturale dari potest, quo v. gr. idem Corpus simul ponatur in pluribus locis, mortuus suscitetur, cœ-

cus illuminetur, aridus, paralyticus confioneatus, & inveteratus, leprosus, &c. sanetur, ut omnibus commune esse debet.

41. Resp. 2. Nec in miraculis tertii generis potest suspicio suboriri, quod sit sanatio applicato medio tribuenda; dummodo tamen constet de impropor-tione, & vi ad sanitatem inducendam; concurrat enim in casu evidens signum excludens omnem dubietatem super naturali virtute, rei naturalis applicatæ, si sanitas obtinebatur cum totali, adæquata, & subita virium recuperatione, quam profectò nulla herba, nullus lapis, nullum mixtum inducere potest; ideò cum hæc intervenit, clamandum est, *Digitus Dei est hic*.

42. Profectò in virga Moysis vis nulla inerat, qua tot, & diversa prodigia (quæ miracula primi, vel secundi generis respectivè erant) in Ægypto posset operari, sed Deus principaliter ad intercessionem Moysis miracula illa coram Pharaone, in Mari rubro, & in Deserto per annos 40. ad motum virgæ operabatur, & ut certius appareret, quòd Deus miracula patraret, voluit ea adhiberi, quæ & impertinentia, & in se ipsis sunt, & à nobis inania esse deberet cognosci.

43. Quæ virtus potuit esse in ligno immisso à Moyse ad dulces reddendas aquas de *Mari*, *Exodi 13.* ut populus posset bibere? Certè hoc fuit verum miraculum, & tamen ligni illius immissio non potuit sua virtute aquas dulcorare, nec tantas. Naaman Syrus 4. Reg. 5. liberatur à lepra ex lotionem septies in aqua Jordanis. Aqua hæc non erat sacra aliqua reliquia, ad cujus contactum foret faciendum miraculum sanationis, quod est secundi generis. Hinc meritò Naaman Mysterii ignarus, potuit mirari, & indignari de applicatione rei impropor-tionatæ ad lepræ mundationem, & tamen, *lavit in Jordane*

dane septies, & restituta est caro ejus, sicut caro pueri parvuli: ut dicit textus. Ita dicendum de insufficientia fellis piscis ad tollendam cœcitatē Tobiae, saltem subito, cujus sanatio fuit miraculosa. Censendum propterea est, quòd in horum, & similium miraculorum patratiōe Deus imperet adhiberi hæc naturalia improporcionata; & aliquando potius contraria eventuri, ut clariùs virtus Dei in illis pateat, & cognoscatur. Verùm in miraculis tertii generis tutius est, ut nullum applicetur. Et quatenus aliquod concurrat, debet constare esse improporcionatum.

44. Quædam item spectant ad miracula tertii generis, ut pluvia, &c. quæ, licet à causis naturalibus possint procedere, in actu tamen in casu nunquam procederent; ut de pluvia dicitur, quæ ad preces Sanctorum accidit, licet hæc naturaliter producat, modus tamen, & circumstantia, qua producit, est supernaturalis, & excedit vires naturæ quoad modum. Hujus generis miraculum fuit pluvia impetrata ab Elia 3. Reg. cap. 18. & descensus ignis de Cœlo, qui, Elia orante, consumpsit holocaustum, & ligna, & lapides, quo viso, populus in admirationem raptus exclamavit; *Dominus ipse est Deus*; quod non potuerunt obtinere Prophetæ Baal, licet id pluries tentassent. Alia similia exempla occurrunt in Scriptura. Descensus ignis de cœlo non superat vires Demonis, & tamen in illa circumstantia non potuit ignem mittere.

§. IV.

Appendix pro notabilibus opportuna.

45. **A**Dversus existentiam miraculorum produci potest, quòd miracula quamplurima ex assertis fieri possint à Dæmonio, vel Angelis bonis; propterea non verificatur de nonnullis

productis esse supra vires totius naturæ, seu non posse ab aliis, quàm à Deo patrari.

46. Certum est Angelos, sive bonos, sive malos maxima virtute esse donatos, qui rerum naturas, & medicamentorum activitatem penetrant; callent etiam perfectè artem medicam, & remedium virtutem agnoscunt, quibus morbi celerrimè possunt sanari, & sæpè eos applicando activa passivis, miraceleritate ab infirmis possunt excludere; & ideò non censetur supra naturam *quoad modum faciendi*. v.gr. quod infirmus ad invocationem alicujus Sancti, vel Servi Dei illicò sanitati reddatur.

47. Constat etiam ex Exodi cap. 7. Magos Pharaonis fecisse signa, quæ egerat Moyses per Virgam; per eos Dæmon mutavit eorum Virgas in Serpentes, ibi: cap. 7. & subito ranarum maximam copiam produxit in tota terra Ægypti cap. 8. Ideò ardua, & insolita inducentia admirationem in spectantibus, & Dæmon potest operari, quæ videntur miracula, qui plus, & majora potest, quàm homo.

48. Resp. Verùm producta, & alia non debilitant rationes, quibus vera miracula comprobantur. Quoniam loquendo de illa serpentum, & ranarum productione dicendum cum Doctoribus in eum locum conversionem illam, & productionem fuisse secundum apparentiam, non veritatem, illusa per dæmonem, Deo permittente, hominum phantasia per species serpentum, & ranarum; propter quod ab hominibus verè producta putabantur, quamvis non fuissent vera, & realia sed tantum apparentia, & præstigia quædam sensus, & imaginationem illudentia.

49. Et in his terminis apparentia fuisse manifestum est, ex eo quoque, quòd Dæmon per Magos non potuit educere sciniphes, sed dixerunt dict.

cap. 8. *digitus Dei est hic*: Deus non permisit eos hæc, licet minutissima animalia, educere, ut clarius constaret priora signa ab illis facta fuisse apparentia, & non vera; quemadmodum vera erant, & supra vires naturæ facta à Moyse per virgam, Deo operante ad motum virgæ.

50. Dicendum itaque omnia mirabilia, vel à Dæmonibus immediatè, vel ab eis per Magos, Deo permittente, facta, si videantur supra spem naturæ, vel quoad *substantiam facti*, vel, quoad *subjectum* apparentia esse, sensum illudentia, & non subsistentia. Quod, ut expressius pateat, notanda quædam sunt, quæ Dæmon nequit verè, & realiter operari.

§. V.

Quæ dæmon non possit.

51. Primò, non potest rem aliquam creare: hoc extra dubium est. Nam creare requirit potentiam infinitam, & creaturas in agente virtualiter contineri, utrumque soli Deo convenit. Unde dixit D. Augustinus *de Civit. Dei lib. 18. cap. 18. nec sanè dæmones naturas creant*. Ideò, cum res aliqua videatur à dæmone produci, apparens est, & phantastica, & citò perit.

52. Secundò. Non potest formam aliquam substantialem corpoream immediatè producere; ut enim producat debet virtualiter contineri in producente.

53. Potest quidem adhibere media naturalia, quæ noscuntur opportuna ad corrumpendas dispositiones conservativas formæ veteris, & proportionatas ad inducendam formam novam, sed tunc dici non potest creator; quemadmodum, nec agricolæ segetum, vel arborum, & aliorum, quæ in terra gignuntur, creatores dicendi sunt,

licet noverint quædam circa ea operari, ut illa nascantur, ut inquit idem S. Doctor *relatus in cap. Nec mirum 26. q. 5.*

54. Verum non potest, aut per se immediatè, aut per eum Magus in instanti per inductas dispositiones subjectum transmutare; quia alteratio est motus successivus, & in tempore fit. Scit utique dæmon media alterantia subjectum ad hanc, vel illam formam, ut ranæ, muscæ, formicæ, &c. & potest ea applicare; sed ipsa, suo modo naturali agendi retento, in tempore debent agere. Potest quidem celerius ipse facere, vel duplicando media, vel in majori intensione; attamen semper in tempore est agendum, cum nequeat rerum naturas mutare. Hinc, si forma aliqua per eum in instanti producta videretur, apparens esset; non vera, & realis.

55. Tertiò. Non potest in momento, & in instanti motum localem exercere, sive in se, sive in aliis corporibus; quoniam motus localis est essentialiter successivus, & petit, ut unus locus deservatur, & alius acquiratur, quod fit in tempore. Potest tamen se, vel alia corpora celeriter, & citissime movere.

56. Quartò. Non potest mortuos suscitare, animam revocando, & eam corpori uniendo; ratio esse potest, quia animæ sive in Cælo, sive in inferno, aut purgatorio nullius, nisi solius Dei potestati subsunt; opus ergo merè divinum est, revocare animam existentem extra viam. Alia potest ratio allegari; quia compositum ex materia, & forma nequit produci ab alio creato, nisi composito ex materia, & forma, ut patet cunctis per experientiam. Angelus verò, sive bonus, sive malus compositi physicè non sunt, nec virtualiter composita producenda continent, quod est soli Deo reservatum. Propterea si aliquando defuncti virtute dæmonum

apparent, sunt illusiones phantasiæ, vel imagines eorum in corporibus apparentibus ex aere confectis.

57. Quintò. Non potest morbos incurabiles sanare, ut, cæcum natum, vel lumine ex totali organi destructione, aut interno defectu privatum, nec aridum, nec cancrum confirmatum, paralyticum inveteratum cum membris demortuis, vel alium similem ægrum, cujus organa ab intrinseco sint destructa, & universaliter nullum morbum sanare, ex iis, quæ juxta artis medicæ principia sunt incurabiles. Ratio est, quia dæmon non potest morbos sanare, nisi applicando activa passivis; sed in natura non dantur hæc activa ad illos morbos sanandos; ideò hujusmodi sanationes dicuntur esse supra vires totius naturæ, supra quam non est dæmon, sed solus Deus, cui similes sanationes sunt propriæ, eas operans, vel immediatè, vel ad Sancti alicujus intercessionem, vel ad illius Sanctitatem comprobendam, vel confirmandam doctrinam fidei.

58. Sextò. Non potest ab intrinseco impedire virtutem agentium, ne suos effectus producant. Ratio esse potest, quia impedimentum ab intrinseco fit per subtractionem concursus Dei, ut factum est, *Exodi* 18. quando aquæ maris contra naturæ suæ cursum, & naturalem motum, separatae tanquam argines steterunt, quousque totus populus Hebræus transfret. Quod legitur factum etiam *Josue* 7. & hac ratione per subtractionem divini concursus ignis in fornace Babylonica tres pueros non combussit, *Daniel* 3. & ficus à Christo maledicta, illicò aruit *Marci* 11. & similia. Extrinsecè tamen posset per externa media effectus talium agentium impedire, sed impedimentum non esset subsistens.

59. Septimò. Non potest motum Cælorum, vel syderum sistere, vel ope-

rari, ut retrocedant. Hoc siquidem est Dei proprium, qui eo ordine Cælos, Sydera, & Solem constituit; Ideò sola illius potestate, & voluntate possunt illum mutare. Ita Sol, & Luna *Josue* 10. ad nutum Josue steterunt, donec inimicos superaret. Et *Isaiæ* 38. in confirmationem miraculosæ præservationis à morte Regis Ezechiae, umbra in horologio Solis retrocessit decem lineis.

60. Octavò. Non potest certò, & infallibiliter prædicere, aut scire futura contingentia libera. Etenim solus Deus est futurorum cognitor, *psalm.* 138. *Tu cognovisti omnia, novissima, & antiqua.* Non enim dæmones sciunt omnes rerum circumstantias in determinatis temporibus possibiles, & futuras. Nec etiam potest certò prædicere mortem infirmi, quia mors, & vita in manu Dei, licèt ex alteratione humorum, & qualitatum possit eam arguere.

61. Nonò. Non potest cogere hominem ad peccandum. Peccatum enim est opus liberæ voluntatis, aliàs peccatum non esset, nullus enim peccat in eo, quod vitare non possit. Potest dæmon solum concitare humores, & turbare imaginationem per representationem objecti, quod appareat magis pulchrum, & delectabile, quàm in re sit, ut corpus accendatur ad ipsum prosequendum; verùm divinæ gratiæ præsidio tentatio superari potest, si homo velit.

62. Decimò. Non potest certò cognoscere internas hominum cogitationes, *Psalm.* enim 7. dicitur. *Scrutans corda, & renes, Deus.* *Isaiæ* 17. *Ego Deus scrutans corda.*

63. Undecimò. Non potest bona fortunæ hominibus dare. Ideò constat eos, qui ab eo pecunias, & alia requirunt, semper miseros esse, & necessariis carere, adeo ut cogantur mendicare: Siquidem non ipse est dominus re-

rum, sed Deus, *psal. 23. Domini est terra, & plenitudo ejus. Lucæ 1. Esurientes replet bonis.* Hæc, & his similia, facere dæmon, aut per se immediatè, aut per Magos non potest; & quatenus aliquando facere videatur, illusiones sunt, & imaginariæ apparentiæ, non vera, & realia, de quibus agit Delrius *lib. 2. disquisit. Magic.* legendus etiam Lauræa *loc. cit. disp. 20. art. 17. §. 1.*

§. V I.

Quæ possit dæmon.

64. Quoniam verò multa potest dæmon, Deo permittente, per se immediatè, aut per Magos, sive apparenter, sive realiter operari; de his, etiam discurrendum est, ut vera miracula ab apparentibus dæmoniacis dignosci possint. Circa quæ regulas aliquas dedimus *cap. præced. n. 33. & seq.*

65. Primò. Potest dæmon, Deo permittente, applicando activa passivis, seu necessarias dispositiones facere, ut ea animalia nascantur, quæ ex putri materia sine generatione etiam nascuntur, ut sunt serpentes, vermes, ranæ, mures, apes, & similia, super quo videndus D. August. *lib. 3. de Trinit. cap. 7.*

66. Secundò. Potest, Deo permittente, applicando activa passivis humana, & animalium corpora morbis affligere. Patet hoc de Job. per dæmonem, à planta pedis usque ad verticem ulcerato. *Job. cap. 2.* & sæpè per maleficos similes morbi humanis, & animalium corporibus procurantur per humorum alterationem, & concoctionis impedimenta; contra quos ad sunt Canones 25. q. 5.

67. Tertiò. Potest, Deo permittente, damnum inferre arboribus, & frugibus: pluvias, grandines, & tonitrua excitare, aeremque inficere. Ad-

versus quæ Ecclesia constituit exorcismos, & benedictiones.

68. Quartò. Potest, Deo permittente, ex conjecturis, & natura complexionis multa futura prædicere, sed fallibiliter; super quo legendus D. Augustinus *de Genes. ad litt. cap. 17.* sed non ideò dæmon dicendus est Propheta, quia Prophetæ, nec fallunt, nec falluntur, & dæmones sæpè falluntur, & homines regulariter decipiunt, idem S. Doctor *lib. 9. de Civit. Dei cap. 22.*

69. Quintò. Potest, Deo permittente, verè, & realiter movere quodlibet Corpus de loco ad locum, & brevi tempore hominem in longinquam regionem asportare. Hoc patet in asportatione Christi Domini, de quo *Matth. 4.* dicitur: *Tunc assumpsit eum diabolus in Sanctam Civitatem, & statuit eum super pinnaculum templi; & infra: iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde.* Ubi Gloss. Interlinealis inquit, *ex permissione, non ex imbecillitate; & Gloss. ordin. ait. Nec mirum, si se permisit circumferri, qui se permisit crucifigi.* De Simone Mago legitur in aerem, populo Romano spectante, sublato, sed cujus fuerit finis, non ignoratur.

70. Sextò. Potest, Deo permittente, celeriter eas sanationes operari, quæ natura, & ars medica per remedia idonea progressu temporis, & longa cura operatur; cum enim peroptimè artis medicæ peritiam habeat, & medicamentorum, ac herbarum virtutes non ignoret, potest, vel, se in corpus intromittere, & humores noxios, quàm citò remove, si opus sit: vel medicamenta propria pro aliquo morbo expellendo propinare.

71. Verùm, nunquam in momento, vel in instanti (& si hoc appareat, erit illusio, & deceptio: licet celerius faciat quàm homo) potest morbos perfectè sanare, & unà simul vires antiquas adæ-

adæquatè reddere; quia, ut diximus supra, ipse non potest variare naturas rerum, & remediorum activitatem, cum non sit supra naturam; & ea ex sua natura, & ab intrinseco petunt operari non in instanti; sed successivè, & per alterationem subjecti, quæ motum requirit, & hic successivitatem.

72. Ideò, cum agitur de examine miraculorum sanationum, præsertim tertii generis, est subtiliter pensanda circumstantia impræscindibilis: si nimirum fuerit sanatio cum integra virium recuperatione in instanti induta, & quatenus id concurrat, manifestum est, & innegabile fuisse à Deo, qui est supra omnem naturam, omneque tempus, nec à tempore in agendo dependet.

73. Et ulteriùs ad uberiores notitiam observari potest, quòd cum agitur de probatione Fidei, vel sanctitatis alicujus, Deus ligavit manus dæmonis, ne possit facere etiam, quæ ejus capacitatem non excedunt; ita descensus ignis de Cælo ejus activitatem non superat ex Job. 1. & tamen in controversia inter Eliam, & Prophetas Baal, 3. Reg. 18. de probanda existentia veri Dei numquam falsi illi Prophetæ, licet pluries petierint, potuerunt à dæmone obtinere ignem ad comburendum holocaustum, quem Deus misit ad preces Eliæ, ex dictis supra n. 44.

74. Pariformiter ejus ligantur manus, cum agitur de miraculis ad probandam alicujus sanctitatem. Elevatur servus Dei à Terra, & in extasim rapitur; hæc ab Angelis malis non esse certò præsumitur: & est extra dubium esse à Deo, præsertim si aliunde constet de innocentia vitæ illius, qui elevatur: vel, aliæ etiam adsint circumstantiæ ad id deducendum: ut, quia elevatur, dum orat, vel celebrat: vel, quia talis elevatio operatur, ut videntes ad Fidem catholicam convertantur: Vel

ob alium effectum, qui tendat in salutem animarum, quas dæmones totis viribus perdere optant, & vellent. Potuisset quidem elevatio esse ab Angelis bonis; verum, cum isti in rebus humanis non se immisceant, nisi specialiter mittantur à Deo, deducendum est elevationem in casu, siue fuerit ab Angelis bonis ex imperio Divino, siue à Deo immediatè esse miraculosam in linea tertii generis, ex relatione S. Francisci Xaverii *allegat. à Contelor. cap. 14. num. 27.*

C A P U T I I I.

Species Miraculorum secundi, & tertii generis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Natura nequit mortuum ad vitam revocare.*
- 2 *Nec dæmon.*
- 3 *Mortui ex scriptura ad vitam revocati.*
- 4 *Deus causa physica miraculi, Sancti causa moralis.*
- 5 *Illuminatio cæci est supra vires naturæ quantum ad id, in quo fit.*
- 6 *Cæcitas adventitia potest longa cura depelli.*
- 7 *Illuminatio Tobie fuit miraculum tertii generis.*
- 8 *Conditiones, ut paralysis sit per remedia naturalia sanabilis.*
- 9 *Sanatio à paralyti, quando censenda sit secundi, vel tertii generis? ad 10.*
- 11 *Atrophia quid.*
- 12 *Deterioris conditionis est atrophus, quam paralyticus.*
- 13 *Privatio motus, & sensus signum est membri demortui.*
- 14 *Sanatio ab ariditate, quando sit tertii generis?*
- 15 *Claudi ex utero matris insanabiles per naturam, vel artem.*

- 16 *Lepra alia Græcorum, & alia Arabum.*
 17 *Lepra confirmata est à natura insanabilis, ad 20.*
 21 *Species hydropis, ad 23.*
 24 *Sanatio ab hydrope tribuitur miraculo tertii generis.*
 25 *Quid sit Angina.*
 26 *Sanatio refertur in miraculum tertii generis.*
 27 *Hernia flatulenta, & aquosa, intestinalis, omentalis.*
 28 *Sanatio tribuitur miraculo tertii generis.*
 29 *Hernopote quid?*
 30 *Sanatio in eodem ordine miraculorum reponitur.*
 31 *Sanatio Chananæ.*
 32 *Curati à febribus, ad 33.*
 34 *Somnus non officit miraculo, ad 36.*
 37 *Sanatio ab Epilepsia, ad 56.*
 57 *Liberatio à partu, ad 70.*
 71 *Sanatio à Cancro, Gangrena, & Fistula, ad 84.*
 85 *Sanatio Mutorum, & Surdorum, ad 100.*
 101 *Sanatio à vulnere, ad 103.*

Cum miraculorum notitia inter primarias maximèque arduas Beatificationum, & Canonizationum partes adnumeretur, quædam hinc ad trutinam vocamus, præsertim spectantia ad secundum, & tertium miraculorum genus: quæ, & maximè curationum in huiusmodi causis frequentius examinanda occurrunt. De miraculis primi ordinis, vel generis nonnulla diximus *cap. anteced. n. 3.*

§. I.

Suscitatio Mortui.

1. Ad genus miraculosæ sanationis reducitur revocatio mortui ad vitam, quæ maximum est, & in primo gradu

excellentiæ miraculorum secundi generis. Est enim res maximè ardua, & insolita, maxima animos hominum admiratione præoccupans, dicente Augustino *lib. 1. de Trinit. cap. 6. An quidquam est inter mirabilia mirabilius, quam resuscitare, & vivificare mortuos?*

Non enim natura potens est mortuos vivificare, nam licet possit vitam dare, non tamen mortuo, ex regula vulgata, quod in agentibus naturalibus: *a privatione ad habitum impossibilis est ad eandem numero formam regressus.* In suscitatione verò, defunctus à privatione vitæ ad eandem numero formam viventis redit: ad quod necessaria est virtus infinita Dei, qui non indiget procedere per transmutationem, & alterationem ad disponendam materiam ad recipiendam formam: pro ut alligata est virtus agentis naturalis, qui novam formam inducere non valet, nisi præviis dispositionibus veterem expellat, & ad illam aptet subjectum. In quo currit axioma protritum, *corruptio unius est generatio alterius.*

2. Nec per dæmonem est factibile, quod mortuus ad vitam redeat; nam sive animæ rationales sint in Cælo, sive in Purgatorio, aut in Inferno, nullius, nisi Dei potestati subsunt: unde dixit *Job. cap. 14. Homo, cum dormierit, non resurget, hoc est, impossibile est, ut ex causis naturalibus resurgat.*

Quapropter, cum Deo permittente, dæmon assumit aliquod corpus humanum alicujus defuncti, vel æereum, representans illud mortui, quod protunc appareat vivere, nequaquam vivit, cum non informetur ab anima rationali, prout necesse est ad effectum, ut homo verè dicatur ex mortuo revocatus ad vitam.

An autem fuerit verus Samuel in corpore suo suscitatus, an apparens, similitudo Samuelis à dæmone representata, de quo agitur, *1. Reg. cap. 28.*

controvertitur inter DD. Fuisse apparentem traditur *ex cap. Nec mirum 26. q. 51. Lauræa in 3. to. 4. disp. 20. art. 17. nu. 9. 64.* Rocca verò *de Canonizat. cap. 18. §. Samuel*, tenet ex Tostato Samuelem, à Deo, arte Pythonissæ impedita, apparuisse Sauli, anima ejus informante corpus aereum. Sed alterutra opinione admissa, res firma est, dæmonium non posse homines mortuos ad vitam revocare, ut discurrenti notum est.

Dignoscitur vera hominis resuscitatio ab apparenti, & phantastica, seu imaginaria, à posteriori, & per effectus, ac duratione; nam, quæ à dæmone procedunt, citò evanescunt, diùque non perseverant, videri possunt dicta *cap. 1. n. 56.*

3. Nota est prærogativa miraculi, quod resurrectiones mortuorum inter miracula in scriptura recitantur: 4. *Reg. 4. Elisæus suscitavit filium Sunamitidis. Ibi cap. 13. Defunctus resurgit ex contactu ossium Elisæi in eodem Sepulchro. Matth. 9. Christus reddit vitæ puellam. Lucæ 7. Filium unicum matris. Joan. 11. Lazarum fratrem Martæ, & Mariæ. Act. 20. D. Paulus adolescentem.*

4. Ideò suscitatio mortui, vel sine medio soli Deo tribuenda est, vel ipsi, ejusque servo, qui ad eum effectum fuerit invocatus: Deo quidem, ut causæ physicae; Servo verò Dei, tamquam causæ morali, & deprecatoriæ. Qua miraculi ratione Deus illius sanctitatem comprobatur, quem cæteris in exemplum ad virtuosè agendum vult ab Apostolica Sede proponi.

§. II. Illuminatio cæci.

5. Miraculum hoc maximè procedit in illuminatione cæci à nativitate, prout fuit illa reddita cæco à Christo Domino, *Joan. 9.* Quod factum ibi ab eodem cæco sanato tantoperè extollitur, ut significet nullum alium à nativitate

cæcum fuisse anterioribus temporibus visui redditum, prout est sensus verborum: *à sæculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati! & addens textus, nisi esset hic à Deo, non poterat facere quidquam*, innuit illuminationem fuisse toto genere præter, & supra vires naturæ, quantum ad id, in quo fit, sola supernaturali, & divina virtute operatam.

Quod æquè procedit in illuminatione illius, qui esset penitus cæcus effectus ex interno defectu, aut organi destructione, super quo est requirendum consilium Peritorum, & quatenus concordent læsum esse organum visus in sua ipsius ratione, & natura, de eo verificabitur habere privationem visus perpetuam, non ad tempus, quam neque ars medica, aut natura potest tollere ex allegata regula, *à privatione ad habitum naturaliter non datur regressus*; sed est opus Dei proprium, qui, vel immediatè, nemine deprecante, vel ad confirmandam Sanctitatem servi invocati ad ejus preces, & propter ipsius merita organum ad rectum, & sibi debitum munus revocat.

6. Diverso modo discurritur de aliis affectibus oculorum, ut, pannis, maculis, cataracta, & similibus, qui per præsidia naturalia utique curantur; sed difficiliùs cum confirmantur, & tunc in cæcitatem terminantur, quæ utpotè adventitia potest, at non nisi prolixi temporis, & laboris molestia, & curatione continuata, artis ope superari: propter quod est inter miracula reponendum, & in invocationem servi Dei refundendum, si illicò, vel brevissima mora oculus sit ad visum divina virtute expeditus, non quidem secundi, sed tertii generis.

7. In quo ordine fuit illuminatio Tobiae, in quo cæcitas fuit adventitia à causa externa procedens *ex c. 2. Tobiae, ubi c. 11. narratur modus curationis, reme-*

medium applicatum, & tempus curæ. Ratio miraculose illuminationis in hoc stat, quod (ubi remedium ex felle piscis adhibitum, nonnisi multoties repetitum, & post multa observata ad artis medicæ præceptum, ut totius corporis purgationem, convenientem cibum, & prolixi temporis moram, visum restituisset) ex divina virtute, & Deo specialiter concurrente, adeo viribus fuit auctum, ut semel tantum applicatum, dimidia, nec hora elapsa, ut innuit textus, omnino cæcitatem sustulerit ex ponderatis à Zacharia qq. *Medico-leg. lib. 4. tit. 1. quæst. 8. num. 21.*

Nec officit miraculo, quod non instanti mathematico fuerit cæcitas sublata, & nisi remedio applicato: nam eadem hora, & continuo fuit exclusa, si ponderetur qualitas morbi, & tempus, quo cæcitate fuit confectus (quatuor enim annis fuit cæcus ex cap. ult.) cum difficultate, quam in curatione cæcitatis confirmatæ Medici experiuntur; propter quod inter minora saltem tertii generis reponendum est.

Varios oculorum affectus recenset Burnet thes. *Medic. præct. lib. 13. à sect. 5. ad 12.* præsidii artis, & longa mora sanabiles, excipiens *sect. 10. & 12.* si fuerit vulnerata pupilla, vel humor crystallinus lesus. Si hæc ad invocationem Sancti, vel applicationem Reliquiæ, perfecte sanentur, est sanatio referenda in miraculum secundi generis; & in classem tertii generis reponenda, si fuisset artis ope sanabilis, dummodo subito ad Sancti invocationem visus restituatur.

§. III. Sanatio à Paralyfi.

8. Paralyfis est motus, & sæpè etiam sensus in una parte, vel pluribus abolitio, ob negatum spirituum anima-

lium influxum, propter quod oritur, ut ad motum, & operationes membra, vel omnia, vel aliqua inepta sint.

Ut paralyfis sit per naturalia remedia sanabilis, plurima requiruntur. Primò. Ut paralyfis sit levis. Secundò, Ut unicam tantum partem obfideat, ut brachium, vel crus. Tertiò, Ut non sit confirmata, & inveterata. Si enim fortis sit, si plures partes molestat, si sit inveterata, tantum abest, ut sanabilis sit, ut potius omnem artis laborem, & studium in ea curanda impensum eludat; cum natura impotens sit transmittere per nervos spiritus animales ad motum, & sensum necessarios; & propter illum complicatum nexum, calor in dies potius minuitur, quam augeatur, vel generetur, & ita immobilitas crescit, & tamquam mortuus eger à Peritis habetur.

Omnes hujusmodi conditiones fuerunt in paralytico à Christo sanato. De servo enim Centurionis dicitur: *Matth. 8. Puer meus jacet in domo paralyticus, & malè torquetur.* Deo alio paralytico *Joan. 5.* habetur. *Erat autem quidam homo ibi triginta, & octo annos habens in infirmitate sua.* Inveterata, & confirmata in omnibus partibus corporis fuit illius paralyfis, qui *Marci 2.* à quatuor portabatur, & illa, qua detinebatur *Æneas Actor. 9.* qui per octo annos eum morbus affecerat. Omnes antedictæ paralyfes propter enunciatas conditiones, omnem artem, omnemque naturalem curationem evincebant, nec nisi omnipotenti virtute sanari poterant; considerando præsertim, quod partes, quæ longo temporis cursu fuerunt sub morbo, non secus, ac partes jam demortuæ existimantur; quo casu valet illud commune; idem est, partem jam demortuam, quod totum animal mortuum, ad vitam revocare.

9. Quapropter per miraculum se-

cundi generis dicitur sanata paralyfis inveterata, si ad invocationem Servi Dei, vel applicationem Reliquiæ infirmus sanitati reddatur. Et in hoc stat ratio miraculi quod natura, vel ars non potuit superare morbum.

10. Si verò paralyfis non omnes partes corporis afficiat, nec sit inveterata, est per naturam utique sanabilis, sed sanatio miraculo tertii generis tribuitur, si hæc in facto concurrant. Primò, assertio medici de morbo curatu difficillimo. Secundò, de medicamentis frustra adhibitis, quòd nihil profecerint. Tertiò, reputatio medici pro eventu omninò miraculoso. Quartò, efficaces preces Servo Dei porrectæ, spesque recuperandæ sanitatis in eo collocata. Quintò, indubitabilis instantaneitas, qua immediatè post à Servo Dei opem imploratam, vel illius apparitionem salutem penitus æger recuperavit cum facultate expedita, & prompta ad actiones humanas, ac si numquam tali morbo laborasset. Ita Christus paralyticis à se sanatis præcepit facere, quæ prius non poterant, dum erant infirmi: nam tulerunt grabatum suum, & ambulaverunt &c. & hoc evidens argumentum perfectæ sanationis. Leves, & non confirmatæ paralyfes fuerunt, quas Burnet: cit. lib. 14. sect. 5. tradit esse naturalibus remediis longa cura sanatas. De contractione nervorum confirmata idem iudicium, ac de paralyfi. Vide cap. 2. §. 2. num. 9.

§. IV. Sanatio ab Atrophia.

11. Non multum distat à paralyfi Atrophia, hoc est, ariditas, siccitas, & consumptio brachii, cruris, vel manus, in qua parte corpus non amplius nutrimento fruitur, & inde est, ut partibus semper naturaliter decedentibus, nullis verò in earum locum subeun-

tibus, summa macies oriatur, ut inquit Cornelius Celsus l. 3. cap. 22. Ideò pars, quæ atrophia laborat, vita carere optimè dicitur; cum vita per nutritionem habeatur: tandiù enim totum vivit, quamdiù nutritur; Et idem iudicium de parte corporis. Et maximè procedit, nisi pars ab extrinseco moveatur. Nam vita carere ea dicuntur ex Aristotele 2. de anim. lib. 1. text. 15. quæ ab extra tantummodò moventur; in eis namque tunc deficit perfectus calor vivificans, & propterea necesse est, marcescant, vel immobilia penitus remaneant: calor enim est ad motum necessarius, Averroe 7. physicor. text. 32.

12. Verum in pejore conditione est pars atrophica, quàm ea, quæ laborat paralyfi, ex eo quòd hæc licet motu, aut sensu, vel utraque careat, nutritur tamen, quod sufficit ad vivendum; illa verè cum sit arida, sicca, & immobilis, nutrimento non juvatur, prout suaderi potest exemplo arboris viridis, cui si exiccetur aliquis ramus usque ad ariditatem, nunquam amplius reviviscere potest. Cum enim sit perfectè aridus, est quoque perfectè siccus, perfectèque congelatus, propter defectum propriæ humiditatis. Et similitudo inter ramum arboris, & membrum animalis aridum procedit, quia functio nutritionis est quid commune animalibus, & stipibus, sensitivis, & vegetativis.

13. Ad hoc, ut sanatio ab ariditate in aliquo membro miraculo tribuatur, à Deo patrato ad invocationem alicujus Sancti, & in ejus preces referatur, oportet, ut membrum à multo tempore fuerit semper immobile, siccum, & mortuum, vel nutritioni ineptum, cum totali privatione motus, & sensus, quæ infallibilia signa reputantur de mortui alicujus membri in corpore. Hæc symptomata, quamvis disjunctim sumpta possint ab arte, vel natura supera-

perari, numquam tamen simul collectivè accepta admittunt naturaliter regressum ad gradum vitalem, quandoquidem jam ejus realis privatio successit, & partes infirmæ, utpotè vita destitutæ non moventur, nisi ab extrinseco. Quod proindè miraculum est in secundo genere reponendum.

Hac atrophiam manus dexteræ laborabat homo de quo dicitur *Luce 6. Erat ibi homo, & manus ejus dextera erat arida*, ob id, quòd præ longitudine temporis jam erat exiccata, arida, & mortua: non enim ullo nutrimento jam per longum tempus, & fortasse, etiam ab ipsa nativitate fulciebatur: propterea gravior erat ægritudo, quàm si sola paralyfi fuisset affecta. Et quemadmodum paralyfes Christus ubi supra miraculosè sanavit, sic dicendum est de hac ariditate manus: Quam infirmus ad imperium Christi *extendit, & restituta est manus ejus*; ut ibi textus.

Idem evenit in Jeroboam, cui *3. Reg. 13. manus miraculosè aruerat, & miraculosè, orante viro Dei, restituta est, sicut prius fuerat.*

14. In tertio verò ordine reponenda est sanatio miraculosa ab ariditate, cùm ejus generis est, ut possit per remedia artis reparari, supra quo videntur Burnet *cit. lib. 1. sect. 43.* dummodò concurrat instantaneitas cum totali virium restauratione. Cùm enim ars potuerit ipsam prolixa cura sanare, deducitur, quòd ariditas non fuerit omninò perfecta, & cum qualitatibus, de quibus dictum est supra.

§. V. Sanatio claudorum à nativitate.

15. Duos claudos sanatos legitur in Actis Apostolorum, unum *cap. 3.* à D. Petro, & alium à Divo Paulo *cap. 14.* Quos fuisse miraculosè sanitati redditos dubitandum non est; *erant enim claudi ex utero matris*, ut ait textus,

nec poterant ulla arte, vel à natura curari ex Peritorum sententia; natura enim potest motum dare, sed non claudò; ideò miraculum est secundi generis quoties membrum ab utero matris læsum, Servo Dei invocato, rectificatur, & ad motum redditur expeditum. Dignoscitur sanatio ex effectu, & motu, ad quem æger prius erat inhabilis; ita uterque, ut supra rectificatus *ambulabat*, ut inquit textus.

Quoties claudus non esset ex utero, nec ex intrinseco defectu organi, & posset per adjutoria artis erigi, miraculo tertii generis tribueretur erectio, si, Servo Dei invocato, confestim rectificetur; nam ars non nisi molesta cura, & remediis pluries adhibitis potuisset illud præstare.

Ad exempla à nonnullis allegata apud Zacchiam *num. 8.* quosdam à nativitate claudos fuisse interdum casu sanatos, dicendum, vel exempla esse conficta, vel claudicationem mendacem.

§. VI. Mundatio à Lepra.

16. Lepra alia appellatur *Græcorum*, alia *Arabum*. Illa aliud non est, quàm scabies crassa, quæ cutem altius in orbem disquamat, à simplici scabie distincta, quòd in scabie furfures tantum sint, in lepra verò etiam squamulæ decidunt; oriturque à pituita falsa, & bile adusta. Vix hæc cedit remediis, ut scribit Burnet *cit. lib. 10. sect. 8.* Cui nisi maturè opportunis præfidiis obviàm eatur, degenerat in lepram Arabum, à Græcis *elephantiasim* nominatam; quæ corrumpit formam, & membrorum compositionem, cutem deformi crusta abducit, & squamulas piscium instar emittit, & per totum corpus cum pruritu, & asperitate cutis dispergitur; estque humor cancriosus exortus ex atra bile, & venenata qualitate infecta. Vocaturque à sen-

Sennect. medic. pract. lib. 5. cap. 30. Et Zoccuto lib. 6. de medic. princip. §. 1. *Cancer totius corporis.*

17. Hæc ex Zacchia cit. num. 62. cum est confirmata, omnem medicam industriam, omnia artis præsidia, omnemque humanam opem refugit, ideò, cum ab ea Deus ad invocationem, & preces sui Servi, quem vult in Ecclesia clarificare, purificat, miraculo secundi generis tribuitur; cujus generis profectò fuit mundatio leprosi, de quo agit *Matth. 8. & Lucas cap. 5.* Qui confestim est à lepra mundatus. Et mundatio Naaman Principis militiæ Regis Syriæ: quæ planè erat confirmata, & pertinax, nam eum à longo jam tempore obsederat; & incurabilis, non enim remediis artis cesserat: verisimile enim est, attenta qualitate personæ, quòd plurima, & maxima nobilia adhibuerit, prout etiam ex textu conjectari licet, cum apud exteros quoque modum sanationis requisiverit 4. *Reg. 5.*

18. Ad rationem miraculosæ sanationis in hypothese necesse est, ut tollatur omnino deformitas, quæ sensibilibiter apparet in corpore cum crustis, & ulceribus, quæ exterius se offerunt. Hac forma mundatus est Naaman, cujus caro ex Sacro textu restituta est, *ut caro pueri*, & ita purgata à morbo, quasi eo nunquam laborasset.

19. Nec demit de ratione miraculi, quòd non in instanti, sed post septimam lotionem in aqua Jordanis à morbo fuerit liberatus, quoniam ut diximus *cap. priori num. 9.* non est de ratione miraculi secundi generis, quòd confestim fiat.

Minus quoque officit, quòd curata sit lotionem ejusdem aquæ per septem vices, nam aqua illa eum nunquam mundasset, nisi Deus supernaturaliter concurrere aquis facultatem

dedisset mundandi corpora leprosa, quam nec antea habebant, nec in præsentì obtinent, cum de nullo alio legatur illis aquis, vel prius, vel postea mundatus.

20. Verum, si lepra fuerit incipiens, & non adhuc firmata, cum sit curatu difficilis, & ardua, reputabitur mundatio pro miraculo tertii generis, si, Servo Dei invocato, vel, admota Reliquia, confestim caro purificetur. Quoniam nequit natura in instanti operari tam mirabilem curationem; neque in illo temporis momento arte humana, validissimis, etiam præsidiis curatio potest induci, sed longo temporis intervallo opus est: habita maximè ratione ulcerum, quæ non possunt illicò, & repentè, quinimò, nec spatio unius diei ad sanitatem perducì, etenim ulcera numquam curantur, nisi prius abstergantur, & à sordibus purificentur, exiccentur, & ad cicatricem perducantur ex *Hypolib. de ulcer.* Quæ omnia licet à natura, vel arte prestari valeant, congruum tamen tempus expectandum est; ideò ratione modi, qua hæc mundatio succedit pro miraculo tertii generis semper habenda est.

§. VII. Sanatio ab hydropo.

21. Tres sunt hydropis species. Prima vocatur Ascites, estque tumor abdominis ortum habens ab humore aquoso, & seroso in abdominis capacitate collecto, cui femorum, ac pedum nonnumquam, & scroti tumor accedit, ac totus venter instar utris pleni intumescit, & turget. Signa Ascitis sunt intumescencia ventris, pedum, & plerumque etiam scroti.

22. Secunda. Est Tympanites: cui nomen à tympano inditum, cujus sonum refert venter flatibus extensus, si manu percutiatur; qui hydrops, etiam

etiam ficcus, appellatur. Rarò solus flatus reperitur, sed plerumque aquæ permixtus. Signum tympanitis est, quòd venter percussus instar tympani sonum edit.

23. Tertia. *Anasarca*: estque molis corporeæ, præternaturam per totum corpus æquale incrementum vitio alimentis exortum. Causa est humor pituitosus in totum corpus effusus à viscerum debilitate, & intemperie productus, ob quam pro bono sanguine crudus, & pituitosus generatur, qui cum substantiæ partium sufficienter agglutinari nequeat, necessariò sequitur prava nutritio. Signa sunt, quòd non solum venter, crura, & tibiæ, sed etiam manus, brachia, pectus, facies, & totum corpus intumescit: vestigiumque impressi digiti aliquandiu retinet: color cutis pallidus, & cadaverosus: carnes molles, & laxæ; urinæ tenues, & albæ: respiratio difficilis: febrisque continua, & lenta non rarò consequitur, ex Burnet cit. lib. 8. sect. duodecima.

24. Hydrops per semetipsum adeò per Zacchiam loc. allegat. n. 66. difficilis morbus est, ut pauci sint ipso difficiliiores, licèt secunda species sit curatu facilior. Estò autem sint per remedia artis curabiles, numquam tamen in instanti.

Hinc cum remedia nihil profuerunt, nec crisis, sudor, evacuatio, vel quid simile accidit, & illicò propter merita alicujus servi Dei invocati intumescencia corporis tollitur, & sanitas cum recuperatione virium obtinetur, miraculo tertii generis adscribitur: nam apparet effectus mirabilis, & non causa, quæ est occulta, nempe Deus, qui supernaturaliter agens, supra naturalem modum naturæ creatæ operatur.

§. VIII. Sanatio ab Angina.

25. Angina symptoma est faucium, & laryngis proprium, idque terrificum, & lathale, tum ob doloris acerbicatem, tum propter interceptionem officii ad vitam tuendam necessarij, & oppressionem partis, cujus officio vita eget: nam & deglutitionem impedit ad vitam necessariam, & respirationem tollit, sine qua, nec ad punctum quidem temporis animal vivere potest.

Definitur: est affectus phlegmonodes præcludens fauces, idest, gulæ, gutturisque partes, per quas tum cibi, potusque, tum spiritus introitus est.

26. Miraculo tertii generis sanatio tribuitur, si, præfidiis artis incassum adhibitis, ad invocationem servi Dei sanitas statim perfectè reddatur, tollaturque prorsus virium infirmitas. Cum enim sit morbus difficilis, arduæque curationis, sanitas, divino auxilio implorato, inducitur modo, quo naturaliter obtineri minimè potest. Licèt enim possit ope artis morbus curari, nunquam tamen subitò, sed mora temporis est necessaria, ut remedia operentur, & vim morbi superent. Non enim natura, aut ars in instanti, sed in tempore, & per alterationem operatur, ut sæpè dictum est.

§. IX. Sanatio ab Hernia.

27. Hernia est tumor in scroto, vel flatulentus, propter flatus inibi contentos, qui, vel ob imbecillitatem partium, vel à vicinis intestinis, & abdomine maximè transmittuntur. Vel aquosus, ab aqua in eo contenta, quæ ab hydrope originem ducens ex abdomine influxit in scrotum. De quibus scripsit Zacchia cit. lib. 9. tit. 3. q. 6. nu.

11. Herniæ quæcunque, etiam aquosæ, quando ad magnitudinem perveniunt, &

diuturnæ sint, neque citò evacuationem admiserint extra omnem spem sanationis in futurum evadunt.

28. Et maximè procedit, si Hernia sit intestinalis, vel omentalis, in qua intestina, & omentum è sua sede prolapsa in scrotum elabuntur, ob rupturam peritonei, aut ipso laxato. Ad hæc curanda molestus labor impenditur; nec sine remediis salus procuratur, & cum difficultate abtinetur; numquam tamen in instanti morbus obscedit, teste eodem Burnet *lib. 8. sect. 8. & subsect. seq.* cum sanatio hac forma inducenda sit de reservatis divinæ potentia, quæ ad agendum nullo tempore eget. Ideò, cum, invocata ope alicujus Servi Dei, illicò habetur sanatio, miraculo tertii generis adscribitur.

Cum verò hujusmodi morbus circa pudenda accidat, satis est, ut super eo, & sanatione deponant, infirmus, & medicus, vel chirurgus, aut Pharmacopola, qui tam tumorem, & intumescientiam, quàm subsecutam sanationem observarunt.

§. X. *Sanatio ab Hemoptoe, & Hemorrhagia.*

29. Hemoptoes rejectionem, seu sputum sanguinis per os denotat. Sanguinem verò profluere ob rupturam vasorum, seu venarum in pulmone constat, si in larga copia, & ad multos dies profluat. De gravitate morbi medici non dubitant, cum non tam in se gravis sit, & necessariò inducens mortem, quàm propter alium morbum, ut phtisim, vel hydropem, quæ ad sanguinis excretionem subsequuntur: *Omnis enim sanguinis per os effusio terrifica est, & in malis ducenda*, scribit Burnet *cit. lib. 8. sect. 1.* Et Franciscus Vales in *comment.* dixit. *Sanguinem qualemcumque per os emittere, malum est: nam rupturam, aut corrosionem, aut laxitatem venarum significat.*

30. Ideò miraculo tertii generis tribuenda est sanatio, si infirmus, Servo Dei invocato, illicò à læthali morbo liberetur, ac mala impedianur, quæ ad similes rejectiones subnasci solent, & veluti de necessitate inferuntur, ex observatis à Zacchia *loc. allegat. n. 58.* Tunc malum subactum omninò esse ope divina ad intercessionem Servi Dei ex eo liquet, quòd remedia non profuerunt: vel quatenus illis posset curari, numquam tamen in instanti malitia morbi depelli.

Neque de ratione miraculi demit, quòd aliqua reliquia morbi illicò non cesserint, vel, in totum vires in momento mathematico non recuperentur; modò subindè celeriter restaurentur, tempore, & modo, quo à natura, vel arte præstari id minimè posset: quippè tunc in instanti moraliter indivisibili recuperari dicerentur. Ad veram rationem miraculi sufficit, ut malum precipuum, & morbi malitia, ac graviora symptomata, ut, inappetentia, languor, & debilitas tollantur, adeptis subindè, sed non longa mora, nec cibis delectis, ex integro viribus, & facultate omninò expeditis ad operationes humanas, ad quas, cursu naturæ inspecto, tam celeriter promptus nequaquam fuisset. Voculæ enim, *mox, continuo, in instanti*, aliquam extensionem moralem, & judicio prudentum, etiam in hac materia admittunt, habita præsertim ratione ad qualitatem morbi, & tempus infirmitatis.

Hemorrhagia est *immodicus, & præternaturalis sanguinis fluxus, & profusio, vel è naribus, vel ex utero.* Sanatio ab Hemorrhagia narium miraculo adscribitur, si frustra fuerint præsidia artis tentata, & sanguis repentè cohibitus sit cum perfecta, robusta, & continua valetudine patientis. Hoc tantum ope divina factum concludit, quòd morbus fuerit deploratus, & nulla fuerit spes,
ut

ut per adjutoria medica depelleretur; prout miraculosam fuisse sanationem à fluxu sanguinis è naribus probant Auditores Rotæ in relatione Canonizationis S. Caroli cap. 3. de miracul. & Sancti Joannis de Deo in 5. mirac. post obitum.

31. Quantum ad hemorrhagiam, seu fluxu sanguinis ex utero, in miraculum est sanitas referenda, si inveteratus sit, si in copia, si medicamentis non cesserit. Hujus profectò generis fuit sanatio mulieris apud Marcum cap. 5. quæ fluxu Sanguinis à duodecim annis conflictabatur, nec potuit unquam ope, & humanis diligentis sanari. Ibi textus ait: *mulier, quæ erat in profluvio sanguinis annis duodecim, & fuerat multa perpeffa à compluribus medicis: & erogaverat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat.* Hic recitantur natura morbi, tempus, & medicamenta sine fructu tentata, quibus significatur eam jam humana ope non potuisse sanari. Quapropter est sanatio reponenda inter miracula secundi generis, concordante Zacchia, ubi supra, à quo, ponderatis enunciatis in textu, scripsit sanationem mulieris parùm abesse à mortui resuscitatione.

§. XI. Sanatio à magna febre.

32. Febris magna fuit, qua laboravit Socrus Simonis Lucæ 4. *Tenebatur enim magnis febribus.* Tanta erat vis morbi, & febris violentia (quæ fortè erat, ut vulgò dicitur, *maligna*) ut Evangelista non in numero singulari dixerit, eam teneri magna febre, sed plurali locutione usus est, *magnis febribus*; vel, quatenus, una adhuc urgente, alia molestior excitabatur. Fuit infirma sanitati à Christo in momento perfectissimè reddita, adeò ut potuerit ministrare, ac si numquam fuisset infirma. Miraculum, respectu ad mo-

dum, quo fuit sanitati reddita, fuit tertii generis, cum nec natura, neque ars potuisset in momento infirmitatem excludere, simulque omnimodas vires restituere.

33. Præter Socrum Petri curatus est, etiam filius Reguli Joann. 4. Gravitas morbi omninò læthalis ab Evangelista significatur, cum dicat, *incipiebat enim mori.* Nam febris, ex qua, & vi cuius homo moritur, & magnam, & exitialem esse experientia ipsa docet. Cum ergo puer moribundus esset, & naturaliter mori debuisset; (Etenim jam *incipiebat mori*, ex quo febris jam calorem naturalem depasta esset, humidumque radicalem absumpsisset, nullis contra illius ferociam prævalentibus artis præfidiis, aut ipsius naturæ robore) per miraculum secundi generis sanitatem filius recepit, ut diximus etiam cap. prior.

Sed quid dicendum: Si statim post admotam reliquiam, vel, invocato Servo Dei, infirmus deploratus contra solitum præcedentium noctium somno capiatur, adeò ut postea expergefactus integrè sanitati redditus cognoscatur?

34. Resp. In hypothefi, si miraculum sit secundi generis, nihil somnus miraculo officit: nam cum natura in subiectis, circa quæ, hæc contingunt, nequeat operari, ut diximus alibi, semper verificatur esse quoad subiectum, & in quo fiunt, supra vires totius naturæ.

Minus, etiam eidem derogat, si miraculum sit tertii generis. Nam in casu superat naturæ facultatem, & artis industriam, quantum ad naturalem operandi modum, quòd infirmus subito ab infirmitate levetur, viresque omnes in instanti recuperet. Quod planè non potuisset præstare somnus; quoniam numquam legitur graviter ægros, & à peritis deploratos in momen-

mento fuisse ab aegritudine curatos, viribusque omnino restitutos; sed opus semper fuit, & longa temporis intercapedine, & cibis convenientibus, ad vires ex integro nanciscendas per dies quamplures nutriri.

35. Consideratur, quod censendus est somnus miraculose inductus ad preces Servi Dei, nam pro anteriori tempore, nec a natura, neque a medicamentis tentatis potuit excitari, & in casu non tam excitatur, quam in eo aeger perfecte sanatur.

36. Hinc in Bulla Canonizationis Sancti Ludovici Episcopi Tholosani Ord. Min. 1. inter eas Joan. XXII. Bulla tom. 1. §. 27. Miraculo tribuitur sanatio mulieris: quæ, facto voto ad Sanctum, dormire cepit, & expergefacta a morbo penitus est curata. Idem habetur ibi in Bulla XI. ejusdem Canonizationis Sancti Thomæ de Aquino §. 15. de alia muliere; quæ, emisso voto, cum nocte secuta dormisset, in crastino se liberatam Sancti meritis reperit, ut optabat.

§. XII. Sanatio ab Epilepsia.

37. Epilepsia morbus est variis nominibus nuncupatus: Appellatur *Caducus*, quia ex improvviso facit hominem cadere. *Comitialis*, quatenus interrumpiebantur comitia, quoties quis hoc morbo in illis tentaretur, *Herculeus*, ex quo Hercules hoc morbo vexatus feratur; *Sacer* propter suam gravitatem: vel, quia magnus, & ex usu Poetarum res magnæ Sacræ dicebantur: *Divinus*, quod cum animi partem rationalem obsideat, Divina virtute opus est, ut sanetur. Tandem communi vocabulo à Medicis *Epilepsia* nominatur, ex quo subito casum inducat cum totius corporis convulsione, principalesque mentis operationes tollat, toto cerebro, vel duobus ejus ventriculis affectis, apud Calepinum, & Burnet

thesaur. medic. pract. lib. 5. sect. 4.

38. Describitur: *est motus totius corporis convulsivus: non tamen perpetuus, sed statutis temporibus prendens cum mentis, & sensuum omnium oblatione, & spuma ex ore.* Hinc, qui hoc infau-cto morbo tentatur, subito concidit, nec audit, nec videt, nec intelligit, neque ab eo expeditus præteritorum recordatur, & interdum, solutis musculis, vel urina, vel stercus, vel genitura præter voluntatem exit.

39. Non omnis Epilepsia est ejusdem gravitatis. Gravis, vel levis dignoscitur ex gravitate, vel levitate symptomatum, vel accessionum frequentia, & earundem duratione, ac successivo statu ægrotantium. Ita quanto paroxysmi sunt graviores, accessiones frequentiores, & longiores, quanto pejus ægri post paroxysmum se habeant, tanto fortior Epilepsia consideratur; E contra, quanto symptomata sunt leviora, quanto minus frequentes, minusque diuturnæ accessiones, ut, si semel, aut bis, plurium annorum spatio revertantur, leviuscula epilepsia judicatur.

40. Gravissima, & fortissima epilepsia censetur, quæ conjungitur cum multa oris spuma, cum clamore, & ejulatu, ac maxima membrorum distorsione, & sæpè involuntario exitu urinæ, fœcum, & genitalis seminis, & hoc item inducit, quod epileptici non statim, ac à proximis excitentur, sint sui juris, & sanæ mentis, sed per aliquod tempus, vel unum, aut duos dies stoliditate mentis laborant, ut scribit Zacchias tom. 3. consil. 17.

41. Gravitas epilepsiæ crescit ex circumstantia temporis, si nimirum ad plures menses fortes insultus redeant; tunc enim, utpotè habituata, & firmata remediis medicis non cedit.

42. Maximè verò attendendum est, si pa-

si paroxysmis quis vexetur singulis noviluniis, aut quolibet Lunæ quadrante, & recurrentibus æquinoctio, & solstitio cum magna agitatione, & distorsione membrorum, & cum gravibus aliis symptomatibus, tunc enim de eo pronunciandum morbum non præcisè epileptico, sed cum addito epileptico, lunatico conflictari. Non enim lunatici alii sunt ab epilepticis, ut scribit idem Zacchias *qq. medic. legal. lib. 2. tit. 1. quæst. 14. num. 15.* sed in specie iidem sunt: cum sola differentia infrequentia, & acerbitate accessionum, quæ fortiores, & molestiores sunt in lunaticis, quàm in præcisè epilepticis. Unde morbus lunaticus propriè loquendo epilepsia est, sed molestior.

43. Quæ tantum abest, ut ætatis mutatione curetur (ut contingere potest in simplici epilepsia, maximè quæ prendit in ætate puellari) ut in dies potius molestior evadat, & si medicamentis tractetur, irritetur potius, quàm curetur: ratio apud *cit. Zacchiam lib. 4. tit. 1. quæst. 8. num. 23.* est, quia ab humore melancholico originem trahit, qui ex sua natura talis est, ut ubi radices altas egit, avelli nunquam possit. Et *lib. 8. tit. 1. quæst. 5. num. 12.* vana, & ridicula tradit esse, quæ à medicis referuntur de remediis, per quæ possit curari epilepsia, quæ cum gravis est, ac ne vix quidem rationalibus, efficacissimisque medicamentis cedit, nec huiusmodi nugis debellari potest; exempla verò traducta à Burnet. *loc. cit. per. 18. subsect.* de epilepsiis, remediis curatis arctantur ad epilepsias prententes ante vigesimum quintum ætatis annum, vel, ad non confirmatas, & non habitatas post enunciatum tempus.

44. Duo considerantur in epilepsia, paroxysmi per certa temporis spatia recurrentes, & affectio morbifica, quæ

in paroxysmos statutis temporibus impellit. Ad sanationem satis non est à paroxysmis ægrotum revocare; sed opus est, ut radicatus morbifica qualitas depellatur: quod colligendum à posteriori, si nimirum spatium integri anni paroxysmis non vexetur, juxta *cap. Communiter 33. dist. 1.* & licet canon de Arreptitiis loquatur, constat tamen ex Doctorum sententia ad hos etiam trahi. Siquidem tanti temporis spatium videtur excedere cursum, & naturam huius morbi, maximè si prius accessiones fortes erant, & frequentes.

45. Differt epilepsia à præfocatione uterina, vel passione hysterica, quod in præfocata non intervenit spuma oris, nec læsio mentis, licet alia concurrant symptomata non unius generis, sed varia apud Burnet *lib. 8. sect. 16.* Hysterica post paroxysmum eorum recordatur, quæ acta sunt in paroxysmo, ut ibi Burnet, & observavit Forrestus *lib. 10. observ. 56.* in Scholio, & si respondere nequeat; epileptici verò, nec sub paroxysmo intelligunt, quæ tunc in eo aguntur, nec postea recordantur, quæ medica industria operata est.

46. De epilepticis scripsit Hyppocrates 5. *Aphor. 7. Quibuscumque morbi comitiales sunt ante pubertatem, mutationem recipiunt: quibuscumque autem vigesimo quinto anno, ferè commoriuntur.* Siquidem ante 25. mutatione ætatis, mutatur temperies, quæ fuit causa nativa morbi: enata verò post 25. naturaliter non sanatur, quia præpotens cura mali arguitur, cui ætas juvenilis obstere non potest, ut notavit Tozzius in *comment. aphorif.* præsertim si fortissimæ sint accessiones, & sæpè in apoplepsiam epilepsia commutatur.

47. Indicia, quod epilepsia sit in ultima parte sui status, ita ut non multò post naturaliter remitti, & declinare debeat, considerantur ex qualitate paroxysmorum, ex tempore, quo ipsi rever-

revertuntur, ac ex eorum duratione majori, vel minori unà cum symptomatum violentia. Si enim tardius accidunt, minusque durent, & sint leviores, & benigniores, tunc adsunt signa proximæ sanitatis à natura inducendæ: Si verò res aliter se habeat, & accessiones à principio morbi rariùs impetant, & ad breve tempus durent, nec sint adeò fortes, tractu verò temporis sint magis frequentes, magisque vehementes cum majori symptomatum violentia, tunc sanè ex sententia Sennerti in *Institut. lib. 3. part. 2. de signis*, & *prognost. cap. 2.* morbum non in declinatione, sed ingravescentem significant.

48. Quin etiam potest accidere, quòd paroxysmi fortiores sint, & symptomata vehementiora, & morbus ad statum pervenerit, adeout non multò post naturaliter declinare debeat, si nimirum succedat, vel ingens crisis subsequatur, qua natura vim morbi superet, prout tradit Zacchias *loc. cit. num. 6.* & exemplificat in morbis aliis gravissimis, quorum vi ægri aliquando periclitantur, & tamen, succedente crisi, subita, & repentina mutatio fit ad salutem, morbusque remittitur.

49. Unicus modus (licet rarissimè id fieri soleat) superest in natura ad liberandos epilepticos, etiam habituatōs, & prolixi temporis tractu fortissimis paroxysmis prehensos, si nimirum, aut longa febris, aut scabies egrotantibus superveniat, ut narrat Sennertus *lib. 1. prax. part. 2. cap. 31.* & Zacutus meminit cujusdam mulieris septuagenariæ, quæ ex ulcere antiquo in lepore nasi occluso in epilepsiam incidit, & à qua, reseratis fontanellis, convaleuit. Aræteus *lib. 1. prax. adm. obs. 32.* advertit, eos, qui cum ætatis flore ab epilepsia liberantur, quasi pulchritudinis invidia deformari, aut manus inutilitate, aut facie contorta, aut sensu ablato. Burnet. *cit. lib. 5. subsect. 15.* refert de quodam

rustico tempore morbi comitialis paroxysmis frequenter conflictato, qui nullo remedio curari potuit, ab eo liberatum; febre quartana superveniente. Ita Hyppocrates *aphorif. 9. sect. 6. lib. 6. epid.* dixit: *quartana laborantes, nullo magno morbo corripitur; Si prius autem corripiantur, & quartana superveniat, liberantur.* Galenus in *comment.* nomine magni morbi epilepsiam intelligit.

50. Ideò quoties quis ad preces, & invocationem Servi Dei, vel Beati, ab epilepsia miraculosè liberatur, sanatio spectat ad ordinem miraculorum tertii generis, & quo ad modum, quatenus liberatio divina virtute effecta superat modum, quo à natura potuit procedere, cum fuerit sine alio morbo superaddito sanatio inducta.

Verum, ut de miraculosa liberatione judicium tutò feratur, opus est, ut legali probatione constet.

51. I. Epilepsiam esse gravem, fortem, & contumacem, quæ, vel anno ætatis 25. superveniat, vel in eo non fuerit sanata; sed aucta.

52. II. Nullum alium morbum, vel membri impedimentum morbo comitiali supervenisse; quia tunc unus morbus in alium commutatur, infirmitatem vires epilepsiæ, ac depascentem humores, qui causa sunt epilepticæ affectionis.

53. III. Experimento unius anni patientem paroxysmis non vexatum cum ponderabili circumstantia, quòd omnibus cibis indifferenter utatur, & à vino non abstineat. Enim verò si in *cap. Nuper 7. quest. 2.* experientia triginta dierum in usu ciborum indifferenter statuitur probatio necessaria ad decernendum Episcopum (de quo ibi agitur) non laborasse morbo comitiali, & ineptum non fuisse celebrare prout ex adversò fuerat proclamatum; validior sanè probatio ad ferendum judicium de plena liberatione à morbo censenda est

experientia unius anni conjuncta cum indifferenti ciborum comestione: impossibile enim est, ut morbus toto eo tempore, illo usu ciborum assumpto, possit occultari per *Glos. ibi verb. 30.* Id-eò requirere longioris temporis experimentum est recedere à sententia communi Doctorum taxantium experimentum perfectæ, & continuatæ salutis ad integrum annum. Non negandum, quod tutius procederetur, si ad plures annos immunis, quis esset ab accessionibus morbi; quod tamen non facit, quin tutò pro perfectâ liberatione judicetur, si à sanatione integer annus percurrat, quin paroxysmi redeant.

54. IV. Frequenter paroxysmos reverti, & successivos non esse benigniores brevioresque, & tardiores, sed vehementiores, ac longa temporis mora perdurare.

55. V. Patientem ab ultimo paroxysmo, facta invocatione, vel applicatione reliquæ, subito excitari, omnimodè incolumem, vegetum, ac cum usu virium perfectè ad omnia munera obeunda paratissimum. Augeturque momentum miraculi, si violenta remedia, quæ solent in paroxysmis à practicis adhiberi, nec minimum dolorem, aut impedimentum ad motum, & operationes reliquerint. Quamquam aliqualis dolor non officeret miraculo, aut opus Dei non esse perfectum in liberatione à morbo.

56. VI. Si medicæ artis adjutoria fuerint semper inutiliter tentata.

Hæc debent cumulativè concurrere ad pronuntiandum sanationem fuisse miraculosam, super quibus Consultor debet esse diligentissimus.

§. XIII. Liberatio à partu irregulari.

57. Natura, quæ in necessariis non

deficit, de idonea figura disposuit, quæ fœtus ex utero matris sine ejus, matrisque periculo debeat in lucem erumpere, quæ non servata, vel ipse, vel mater, vel uterque periclitatur. Naturalis verò figura est, si caput legitimo, & statuto tempore exeat, ad motis ad femora manibus. Hic partus est secundum naturam frequentissimus, & minimè omnium periculosus, ut usus probat; licet enim in omni partu fœmina laboret, & doloribus conflictetur, facile tamen parere dicitur, si fœtus, quem illa usque ad statutum à natura tempus utero gestavit, instante tempore, caput ex utero emittit. Ratio apud Practicos est, quia cum partes, & membra pueruli nascituri superiora à capite ad umbilicum protensa multò graviora sint inferioribus, quæ à pedibus ad umbilicum extenduntur, necessariò sequitur, ut puerulus, quasi pendens in statera, eò facile vergat, & tendat, quò pondere, ac mole sua ruit, & trahitur.

58. Alterum partus genus datur, quod contra naturam asseritur, cujus species variæ sunt, aliæ aliis plus, minusve difficiles, ac periculosæ, in quibus omnibus matres, vel fœtus, vel ambo simul sæpissimè intereunt per *Hypocrat. lib. 1. de morb. mulier.* Ex prædictis minus difficilis ille censetur, si pedes prius juncti exeant: quomodo natos Agrippam, & Neronem scribit *Plinius lib. 7. cap. 8.* Hæc pariendi figura ex *Avicenna lib. 3. sen. 21. tr. 2. cap. 20.* propinqua est naturali, sed oportet, ut infans, manibus extensis lateribus adherentibus, rectà ad exitum deferatur.

59. Difficilior pariendi modus est, prout ex praxi constat, quoties puer maturus, ac perfectus, non capite, non pedibus, sed obliquus ex alvo matris erumpere conatur. Nam vel alteram manum, vel utramque complica-

tam,

ram, vel pedem unum exponit extra uterum, altero intus detento, vel duplicatus, vel per nates, aut ventrem, uteri ostio se præsens. Hujusmodi planè partus systema non modò difficile, sed periculosum esse uno ore scriptores concordant, cum Hyppocr. *ubi supra*, adducto exemplo, quod ex vase olealrio angusti oris non adeò facile per obliquum extrahitur nucleus per longitudinem immissus.

60. Quid tunc agendum? Docent practici, quòd tunc non est trahendus foras, quia si per manum, vel pedem exertum attrahatur, vel magis firmabitur, vel luxabitur, vel obrumpetur ipse, vel uterus matris lacerabitur: Nulla in hypothesi alia cogitatur à peritis pariendi via, quàm, matre pro-na in lectulo collocata, & concussa à perita obstetrice, quæ manu calida adipe, vel oleo peruncta curet foetum intus protrudere, ut, naturali configuratione adepta, possit in lucem feliciter erumpere.

61. Quatenus autem foetus ad naturalem situm reduci non posset, in parte, quæ videtur, est prius baptizandus; nam non diù vivus permanebit, & suffocabitur, & matri propter ejus corruptionem mortem minabitur. Extremum in hoc remedium est, ut arte Chirurgica particulatim sectus foetus extrahatur; sed non esse adhibendum, si foemina sit debilis, febre correpta, & viribus destituta, tradunt communiter Practici, ne simul etiam mater pereat; cum hoc opus chirurgicum inhumanum, planè barbarum, & difficillimum consideretur, ac plenum laboris, & periculi; cum, ea sectione, vel extractione adhibita, vel nulla, vel una ex centum mulieribus, ut vulgò dici solet, vix, aut ne vix quidem incolumnis evasit.

Itaque, ubi nihil humana profunt auxilia, à Deo expectandum est præsi-

dium, apud ipsum aliquem Sanctum, vel Servum Dei constituendo deprecatorem pro felicitate foetus, & præservatione puerperæ à morte.

62. Tria autem annotatione digna sunt. I. Quòd foetus mortui difficilius, quàm viventes pariuntur; quoniam ad exitum felicitis partus triplici robore est opus: altero uteri, quia, cum musculus cavus sit, & ipse movetur, & contrahitur, suoque motu contractionis cogit foetum ad egressum: Altero mulieris parturientis, quæ suis conatibus augeat, & magis extimulet uterum ad motum: Tertiò tandem, foetus impellentis, & manibus, & pedibus calcitrantis: tunc enim teste Hyppocr. *lib. de natur. puer. num. 37. pelliculam quamdam internam rumpi contingit: rupta autem una, etiam alia, debiliorem vim habentes, rumpuntur; & primum quidem illa contigua, & coherentes, postea extrema. Cum autem ruptæ fuerint pelliculae tunc foetus à vinculo exolvitur, & agitur foras procedit.* Quamobrem, si foetus in utero matris sit mortuus, ipse non potest ad egressum se impellere, & conatus matris coadjuvare.

63. Quin etiam, cum foetus mortui sunt in utero, & per horas aliquas in eo perseverant, in putredinem vergunt, & regulariter parturientes ad extremum vitæ rediguntur: corpus tumet: maximis concutiuntur doloribus, vires atteruntur, & prostrantur; propter quod, & ipsæ robore illo carent, quo emortuum foetum expellant. Et hinc, nisi manus Dei opituletur, illis mors de proximo est eventura.

64. II. Quòd mors foetus, si non appareat extra uterum, cognoscenda est per manus obstetricis ex privatione motus. Si autem extra uterum manum, vel pedem exporrexerat, etiam ex frigidityte membri.

65. III. Quòd dolores in partu, alii sunt omninò necessarii, & favent, &

subserviunt partui: cum nimirum fetus prono capite, (vel etiam pedibus modo supra enarrato) se ad felicem exitum disponit. Siquidem dolores exitum partus, cum figuram naturalem retinet, validius promovent, quatenus per eos partes superiores, & laterales uteri partes premunt inferiores, atque, cum ipsæ coarctentur, ac constringantur, orificium uteri dilatatur, & viam aperit ad exitum. Alii verò dolores sunt inutiles, & partui plurimum efficiunt; quod maximè contingit, cum fetus brachium, vel pedem extra uterum porrigit: &, vel manu obstetricis, vel aliis remediis non possunt intrò protrudi, ut fetus naturalem sedem acquirat. In ea enim figura exire non est possibile, ut admonet Mercurius *lib. 2. della commare cap. 3.* cum tunc caput fetus ad pectus, vel ad scapulas contorqueatur, & conduplicetur; quæ figura non tam inepta est ad exitum, sed omninò repugnat, & quò plus puerpera doloribus angitur, & fetum impellens expellere conatur, eò magis in angustum urget, quia propter angustam viam fetus validius obsistit: sanè sub ea figura exire, tam est naturaliter impossibile, *quàm Camelum per foramen acus transire*, ut patet apud *Matth. cap. 19.*

66. Hæc præmittere necesse fuit, ut in hypothesi faciendi examinis super partu miraculoso, ea non lateant, ex quorum notitia pendet iudicium relevantiæ, seu partum, ope nec artis, neque naturæ potuisse, matre salva, & incolumi, in lucem erumpere.

67. In hoc etiam casu discutienda ea sunt, quibus universæ conditiones sanctionis miraculosæ perstringuntur. Probandum propterea est primum extremum, hoc est, morbum, quo mulier divexatur, non tantum magnum, gravem, ac læthalem, & iudicio obstetricium peritissimarum, ac doctis-

simorum medicorum deploratum, sed etiam nullo, vel à natura, vel ab arte petito remedio fugatum, aut saltem diminutum.

68. Hoc autem probari dicendum, cum legitimis depositionibus constat, quòd frustra adhibita fuerint medicinæ remedia, quòd mulier doloribus partus diu vexata, corpore tumido cum virium prostratione, eò perducitur, ut animam agat, & in horas interitus expectatur, & similia concurrunt.

69. Secundum verò extremum probatum censetur, cum eorundem testium conformi assertionem apparet mulierem deploratam ad invocationem, V. G. Servi Dei illicò desperatum partum, & præter spem juxta peritorum sensum, estò emortuum, non in partes discissum, sed integrum in lucem edidisse, ipsa salva, & à morte præservata.

70. Ulteriùs constare debet in ea nulla remansisse irregularis partus vestigia, vel reliquias. Nam teste Avicenna *tr. 2. cap. 1. allegato à Zacchia to. 3. qq. medic. legal. consil. 9. n. 19.* Similes partus in via naturæ solent compellere mulieres in hernias, in venarum rupturas in Arteriarum dilatationes, in uteri inflammationem, & lacerationem, & alios etiam peiores morbos. Siquidem, si nihil horum remaneat; & puerpera sit sana effecta, ac si naturaliter, & absque ulla vi peperisset, augeatur evidentia miraculi.

71. Videatur Bordon *de Miraculis medicat. 15. num. 21. & 22.* Qui in superioribus tradit sterilitatem in foeminis initium ducere post annum ætatis quinquagesimum; quarum conceptus post dictam ætatem dicendus est miraculosus, ubi continuis precationibus à Deo, vel Sanctis ejus conceptio instanter petitur. Exemplo Annæ Matris Samuelis, quæ cum esset sterilis *1. Reg. 1.* Deum suis precibus

bus urgebat, ut sibi filium concederet, & exaudita est, ut patet in textu.

§. XIV. Sanatio à Cancro, Gangrena, & Fistula.

72. Cancer morbus est ab atra bile effervescente proficiscens: dictus cancer, vel, quòd paulatim serpat cancri piscis similitudine: vel, quòd venas circa se habeat extensas instar brachiorum cancri: vel, quòd pertinaciter hæreat, loco, quem apprehendit, ut solet cancer, ex *Calepino verb. Cancer. cum Practicis. Castelli lexicon. medic.* describit cancrum: est tumor præter naturam fusci, & lividi coloris, in duo venulæ quædam exaltatæ, primò occultæ (quando & Cancer est latens) deindè manifestæ à crasso, & nigriore sanguine feci vini as- similes sunt.

73. Signa cancri ex *Sennerto lib. 5. practicæ part. 1. cap. 20. tit. signa.* Sunt tumor durus, & lividus, seu nigrescens, magis, vel minus pro diversitate materiæ: Adest dolor: qui, & si aliàs sit major, aliàs minor, numquam ramen in cancro plenè abest. Adest caliditas, pulsatio, & circumcirca in orbem, quasi venas nigro sanguine distinctas, & turgidas habet.

74. Inter initia cancer adeò facile non cognoscitur; cum primò vix ciceris, vel fabæ magnitudinem æquet: postea verò, ubi incrementum sumpsit, & in majorem molem attollitur, & tam evidentiâ, & graviora signa, ac symptomata habet, ut à quolibet facile dignosci possit.

75. Cancros incipientes aliquando sanasse testatur *Galenus apud Zacchiam cosil. 8. num. 5.* Sed auctos, & confirmatos nunquam. Siquidem cancros accrescentes insanabiles esse dixit *Paulus Egineta lib. 4. cap. 26.* Hoc malum, ait, planè propter succi crassitiem non consanescit, utpotè, quòd nec repelli, nec dis-

cuti queat, nec totius corporis purgatione cedat: vel, quòd etiam mitiora negligat remedia, vehementioribus autem irritetur, & excandescat.

76. Ætius contra insanabilitatem cancri decretum edidit: *sermon. 4. cap. 44. ibi: Cancrum in pectore obortum omnino deploratum esse scito: quemadmodum, & eos, qui in capite, collo, humeris, sub alis, & in inguinibus generantur, sunt enim, & hi incurabiles.*

77. Nec est operatio Chirurgica adhibenda ad cancrum evellendum, nisi cancer sit in summitate mammillarum, vel alteris partis; quoniam si profundas radices egerit, nullo pacto est tentanda, ut expressè ait *Rodericus à Castro: monens esse ab abscissione abstinendum: reliquos, ait qui aut mediam mammam occupant, aut propè costas sunt, avellere non licet.*

78. Cancrisanationem miraculosam refert *S. August. lib. 22. de Civit. Dei cap. 8.* in foemina apud Carthaginem, quæ cancro in mamillam laborabat, cui medici dixerant, nullis medicamentis esse sanabilem, & secundum *Hippocratis* sententiam, omnem esse curationem omittendam: vel proscindi solet, & à corpore separari membrum, ubi nascitur (quod verè non est cancrum sanare:) Hinc illa ad orationem se converterat, & signo Crucis à foemina baptizata signata juxta monitum in somnis acceptum: fecit, & confestim sanitas secuta est, ut ibi fusiùs.

79. Sanatio hæc à *S. Doctore* ingens miraculum appellatur, & ideò cancri sanationem ad speciem miraculorum secundi generis spectare censemus; cum in via naturæ, vel artis non possit morbus numquam, nec longa temporis cura recedere, & sanari, ut *Practici* communiter affirmant.

80. Effet quoque sanatio miraculo ejusdem generis tribuenda, si, facta invocatione, à Chirurgo cancer exul-

eratus evelleretur à loco, in quo est, integer tamen cum suis brachiis, salva parte, & absque patientis dolore; hoc enim superare vires artis, & naturæ obviàm est; non officeret, quod ulcus non illicò obductum appareret: cum tamen brevi tempore obstrueretur, ut alibi dictum est in sanatione Ezechiae. Zacchias, *loc. cit. in fine*. Sanationem canceri infixi, & antiqui, ita à supernaturali virtute Omnipotentis esse scribit, ut sit mortuorum suscitationi æquiparanda.

81. A Cancro differt *Gangræna*, quòd cancer sit morbus sensibilis, *Gangræna* verò caro emortua ex ulcere, vel inflammatione, ita ut secta, puncta, vel usta non sentiat, & teste Zacchia *loc. cit. num. 3.* est principium, & via ad corruptionem, cum vicinas partes inficiat, & corrumpat.

82. Quatenus verò *gangræna* propter merita alicujus Servi Dei illicò, & invocato, sanetur, in miraculum quo ad modum faciendi est sanatio referenda: cum enim præfidiis artis potuerit morbus, sed non in instanti superari, deducitur modus dumtaxat sanationis fuisse supra vires naturæ. De perfecta verò sanatione debent medici iudicium proferre, & censerem perfectam esse, cum caro demortua ad vitæ officia redit, ac ulcus firmissima cicatrice occluditur, & est sanatus perfectè viribus restitutus.

Fistula dicitur, *ulcus manans angustum, & sinuosum*, vel, *angustus, & longus sinus*.

83. Sanationem à *fistula* subito subsecutam, ad orationem, vel invocationem miraculo adscribendam nullus negabit, prout habetur ex eodem Augustino *loc. cit.* ubi refert virum innumeris, & perplexis fistulis in parte posteriore, & ima corporis laborasse, quem in parte affecta periti secarunt, sed ad omnes sinus sectio non pervene-

rat, adeò ut iterum secari debuerat; prout amicus medicus sibi prædixerat: expalluit hoc audiens, quia in prima sectione diuturnos, & acerbos dolores sustinuit, cepit Deum orare, & eum Alii precibus Deo commendarunt. *Ingressi medici parantur omnia, quæ hora illa poscebat: attonitis, suspensisque omnibus: solvuntur nodi ligamentorum: nudatur locus: inspicit medicus, & secandum illum sinum armatus, atque intentus inquirat: scrutatur oculis, digitisque contrectat, tentat denique modis omnibus, invenit firmissimam cicatricem.* Lætitiâ comitatur laus Deo, & gratiarum actio. Fusiùs à S. Doctore miraculum describitur.

84. Aliam à *fistula* sanationem miraculosè factam ibidem narrat: *eiusdem loci Lucillus Episcopus, populo præcedente, atque sequente, portabat (Reliquias S. Stephani) fistula, cuius molestia iamdiù laboraverat, & familiarissimi sui medici, qui eam secaret, opperiebatur manus, illius piæ Sarcinæ vectione repente sanata est.* Hæc S. Doctor; quo loco alia sanationum miracula nobis admiranda reliquit, prout quisque poterit apud eundem cognoscere.

85. Quæ autem sint diligentia adhibenda, ut de perfecta sanatione *fistula* pateat, ex eodem S. Doctore habentur in primo allegato miraculo; à quibus non est temperandum per Peritos, ut perfecta sanitas inducta experimento cognoscatur.

Quoniam verò præfidiis artis, licet laboriosa cura posset *fistula* sanari: cum sanatio in momento ad invocationem, vel reliquiæ contactus, aut propter merita Sanctorum contingit, miraculo tertii generis est tribuendum.

§. XV. *Sanatio mutorum, & surdorum.*

86. Mutos appellamus, qui licet lingua præditi, adhuc omninò loqui non

nōn possunt. Est lingua principale locutionis instrumentum: ipsa enim in homine dicitur formaliter loqui, quatenus diversitate sui motus, voluntate imperante, tangens dentes, & palatum vocem articulatur, & hæc divisa per litteras, Syllabas, & dictiones transit in loquelam, qua homo utitur ad manifestandos alteri conceptus mentis, propterea locutio aliud non est: *quàm sonus vocis ab homine editus articulatus, vel divisus, & modulatus per litteras, syllabas, dictiones, & orationem, quibus unus alteri significat, quod mente retinet.* Quod mutis non convenit, licet aliquam vocem emittant, quæ mugitus, non sermo dicendus est.

87. Moveretur lingua ad loquendum mediante quodam duriori nervo proveniente ab occipite (hoc est à parte posteriori frontis) & medulla spinali inserto in musculis linguæ, & laringis, quæ est caput arteriæ asperæ, & hæc via est, & canalis à faucibus ducens aerem, tum ad refrigerandos pulmones, tum ad vocem in animalibus, & locutionem in homine efformandam.

Hujusmodi nervi officium est movere linguam ad loquendum; quo læso, vel impedito, impeditur loquela. Quatuor verò modis nervus à suo officio impediri potest.

88. Primò, ita ut homo nascatur, eodem nervo totaliter læso, & vitiatò, & hic mutus est à nativitate: Sicut enim homo quandoque nascitur cæcus, ita, & mutus nasci potest; quod si nervus sit solum in parte vitiatò, erit balbus, vel hæsitans in loquendo.

Secundò, amputatione linguæ, sine qua nullus loqui potest, tunc etiam nervus ille læditur.

89. Tertiò, Si nervus ille ab extrinseco ligetur, vel detineatur, ne movere possit linguam ad loquendum. In Zaccharia Patre Præcursoris Domini

nervus locutionis fuit à Deo miraculose ligatus, qui propter fidem non præstitam Angelo revelanti, se in senectute filium geniturum, mutus evasit, & tacens usque ad illius nativitatem; & scripto nomine filii, dicendo; *Joannes est nomen ejus, illicò apertum est os ejus, & lingua ejus, & loquebatur, ut legitur Lucæ 1.*

90. Ligari nervus locutionis potest, etiam à Dæmone, ut apud Matthæum cap. 9. patet de muto non totaliter nato, sed à Dæmone effecto. *Ecce obtulerunt ei (Christo) hominem mutum Demonium habentem, & ejecto Demonio, locutus est mutus:* Alius ex vexatione demonis mutus, quin etiam cæcus, à Christo curatus est apud eundem cap. 12. & alium recenset Lucas cap. 11. in quo vinculum demonis Christus dissolvit, ut mutus loqueretur.

91. Quartò, Potest nervus lædi à morbo, quatenus estò quis mutus natus non sit, potest tamen effici ob malitiam alicujus morbi, nervum illum vitiantis, & lædentis, ita ut aptus amplius non sit ad movendam linguam ad effectum locutionis.

92. Est notum cuicunque surdos à nativitate, mutos simul existere; sed causa mutitatis, non est referenda in defectum, quod idioma, & loquelam addiscere non possint, quasi ex impedimento auditus auferretur locutio, ut probat Zacchias lib. 2. qq. medic. Regal. tit. 1. quæst. 8. num. 13. à quo causa statuitur in vitio, & læsione dicti nervi, & infert experientiam in tenellis pueris, qui licet exquisitissime audiant, adhuc tamen non loquuntur propter molliem enunciatum nervi; qui propterea aptus non est moveri ad vocem articulandam, & modulandam, & aliud factum evincit in pueris factis adolescentibus, qui, dum sunt in tenera ætate pronunciare certas litteras, & syllabas non possunt, ex quo ad eas pro-

pronunciandas major motus requiratur, & impetus illius nervi, qui tunc debilis est, factus postea fortior rectam, & perfectam producit locutionem. Ideò, ex totali læsione illius nervi à natura prodeunte sequitur mutitas, sicut à partiali balbuties.

92. Quibus præmissis, dicendum restitutionem loquelæ mutis factam divino auxilio, vel ad invocationem, aut contactum reliquæ alicujus Sancti, vel Servi Dei, esse miraculosam. Quod patet primò à Christo fuisse miraculosè sanatos mutos illos, de quibus dictum est supra ex Mattheo, & Luca, quorum locutionis nervum dæmon ligaverat. Secundò constat, miraculosè etiam redditam esse Zacchariæ loquelam: quo viso, mirati sunt universi, ut ait textus: quòd mutus expeditè loquebatur: admiratio autem est miraculi effectus, vel miraculum comitatur ex dictis alibi.

93. Duo verò in Zaccharia Deus miracula fecit: unum ligando nervum locutionis usque ad tempus, ne posset movere linguam; & alterum aperiendo os ejus ad loquendum.

94. Tertiò liquet, quod Christus sanavit surdum, & mutum non à dæmone factum, sed natum *Marci 7. ibi: adducunt ei surdum, & mutum: & deprecabantur eum, ut imponat illi manum, & apprehendens eum de turba seorsim, misit digitos suos in auriculas ejus, & expuens tetigit linguam ejus, & ait illi: ephphetha, quod est adaperire, & statim apertæ sunt aures ejus, & solutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur rectè, & adstantes videntes evidentiam miraculi admirabantur, dicentes: benè omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Hic redditus loquelæ, à Marco non dicitur vexatus à dæmone, sicut erant relati à DD. Mattheo, & Luca. Sed planè surdus, & mutus natus erat.

95. Cognoscitur autem, & proba-

tur restitutio loquelæ miraculosa: si ille, quem certò constat antea fuisse mutum, facta invocatione Sancti, aliis audientibus, perfectè loquatur, vocem dearticulando, & significativam pronunciando, ut habetur ex facto muti loc. cit. apud Marcum à Christo sanati, *qui loquebatur rectè cum omnium admiratione.*

Sed oritur difficultas: *ad quod genus miraculi spectet miraculosa mutorum locutio?*

96. Resp. I. Si sermo sit de locutione restituta subitò muto ad invocationem Sancti, veleo in vivis agente, & orante, vel imperante dæmoni, ut obsessum relinquat locutioni expeditum, ad gradum miraculorum tertii generis pertinet. Quia modus solum restitutionis est supernaturalis; cum per exorcismos Ecclesiæ, licet non subitò, sed sæpe iteratos potuisset mutus ligatus liberari.

97. Resp. II. Restitutio loquelæ reddita à Deo propter merita alicujus Servi Dei muto à nativitate (vel muto etiam à morbo effecto, ita ut mutitas sit inveterata, & confirmata, ac inutilis fuerit ad ipsam depellendam medicorum labor, & industria) pertinet ad gradum miraculorum secundi generis, & quoad subjectum, in quo fit; quatenus natura potest loquelam homini conferre, sed non muto, seu inepto ad loquendum ex totali corruptione, & læsione organi, ad loquendum à natura ordinati. Cum enim nervus locutionis sit ex naturali vitio privatus aptitudine ad movendam linguam, ut articulet voces, nec in instanti, nec successivè potest à natura privatio illa excludi; sed opus omninò est Divino auxilio. Quæ fuit sententia Zacchiæ loc. cit. lib. 4. tit. 1. q. 8. n. 52. ubi scripsit: *restitutio loquelæ mutis à nativitate supernaturaliter, & miraculosè fit: quia, cum impedimentum loquendi in naturali defectu ner-*

vi locutionis consistat, nullo modo fieri potest, ut quis humana arte adiutus loqui ullo tempore possit, sed hoc requirit absolute potentiam Divinam: ubi illud absolute importat, nec in tempore posse naturam mutos ab ortu (vel factos ex morbo inveteratos, & confirmatos) liberare, ut absolute, vel expedite loquantur.

98. Ex jam dictis circa miraculosam loquelam redditam mutis, facillime quis viderit eadem, servata proportionem, militare in miraculoso auditu reddito surdis, vel à nativitate, vel à morbo factis, sed inveteratis, & confirmatis.

Siquidem nullus est, qui non videat, quantopere surdorum sanatio vires naturæ exuperet, & divinam virtutem absolute requirat; cum defectus surditatis expelli, nec in instanti, neque successive possit remediis naturæ, vel à natura restitui, & sanari organum auditus læsum, & totaliter vitiatum, ut experientia patet apud Bordonum *de Miracul. Medicat. 10. n. 6.* Apud quem videas, aliosque in *tract. de anima*, in quo formetur auditus, vel quodnam sit auditus organum, & sensorium.

99. De surdo ex vexatione dæmonis, & auditu divino auxilio, vel invocatione alicujus Sancti reddito eadem ratio militat, ac de miraculose loquente, cui à dæmone fuerat lingua ligata: enim verò admirationem parit, non minus, quòd mutus expedite loquatur, quàm, quòd surdus perfecte audiat.

100. Probatur. Surdus perfecte sanatus; si sanatione adepta propter merita alicujus Servi Dei, vel Sancti recte ad interrogata respondeat, vel verba repetat, quibus alii cum ipso loquuntur: vel tandem, si quidquam aliud faciat, vel dicat, ex quo appareat amplius surditate non laborare: & tunc censetur probatum secundum extre-

munum: cum primum probetur, verificata adæquata, & perfecta surditate, proveniente à totali læsione organi auditus, quia partialis non surdum, sed surdastrum reddit.

§. XVI. Sanatio à Vulnere.

101. In vulnere fit solutio partium continui. Hæc solutio fieri potest: vel ita, ut pars sit à toto omnimodè separata: vel ita, ut tantisper toti adhæreat: vel ita, ut pars nullatenus sit à toto separata, licet solutum sit continuum ab aliis partibus. Primo modo fuit vulneratus Malchus, servus Principis Sacerdotum, cui Petrus, ut Evangelistæ testantur, abscidit auriculam dexteram, quæ suo principio unita est solo Christi Domini contactu. Beata Virgo manum restituit S. Joanni Damasceno, Jussu Leonis Isaurici præcisam, eò quòd cultum Sanctarum Imaginum, verbo, & scriptis ille defenderet. D. Antonius de Padua junxit pedem tibiæ, quem sibi ille præciderat, quem Sanctus reprehenderat, ex quo pede illo matrem percusserat.

102. In casu, quòd ad preces alicujus sancti pars totaliter à suo principio præcisa ad novam unionem cum toto restituatur, miraculum spectat ad classem secundi generis, quia undeque supernaturale, cum natura non possit, nec ars conjungere, & vivificare membra penitus à suo principio præcisa, & mortua. Et tanta ad hanc unionem de novo faciendam consideratur à Zacchia *lib. 4. qq. medic. legal. tit. 1. q. 8. n. 78.* difficultas, quanta est in resuscitatione mortui.

103. Quod miraculum probatur ex oculari inspectione testium partem fuisse à suo toto perfecte præcisam, & postea, invocatione facta, toti suo perfecte injunctam cum facultate in sanato ad statim operandum. Quatenus

nus verò sanatio instantanea accideret in cæteris duobus enunciatis casibus ad invocationem Sancti, miraculum esset tertii generis, quia vulnus potuisset arte medica, & Chirurgica sanari, & pars non perfectè præcisa suo principio perfectè reuniri, sed numquam in instanti, sed laboriosa, & prolixi temporis cura tentata.

ADDITAMENTUM.

Alia species miraculorum secundi, & tertii generis.

S U M M A R I U M.

- 1 Energumeni à Dæmoniis triplici modo liberantur, ad 5.
- 6 Quando miraculosè liberari censeantur? ad 8.
- 9 Liberatio pertinet ad miracula tertii generis, ad 10.
- 11 Quo titulo Magi obseffos liberent? ad 13.
- 14 Multiplicatio miraculosa quid? ad 15.
- 16 Spectat ad miracula secundi generis.
- 17 Duo extrema probanda sunt.
- 18 Conversio miraculosa quæ? ad 20.
- 21 Pertinet ad miracula secundi generis. ad 22.
- 23 Conversio panis in Corpus Christi miraculum non est.
- 24 Miracula in aqua
- 25 Sunt de genere miraculorum tertii ordinis, ad 26.
- 27 Invocatio, & Fides in quibus miraculis sint necessaria? ad 29.
- 30 Aqua ex sui natura à gravi dividitur.
- 31 Ambulationes miraculosè super aquas
- 32 Spectant ad miracula tertii generis.
- 33 Miracula in igne.
- 34 Miraculum positivum, & negativum.
- 35 Miracula negativa conferunt ad Canonizationem contra Mattheum.
- 36 Objecta à Mattheo.
- 37 Angeli sunt ministri Dei.
- 38 Nonnulla recitantur facta ministerio Angelorum, & in miracula rejecta.
- 39 Angeli nequeunt ab intrinseco impedire virtutum agentium naturalium.
- 40 In jejunio Ecclesiastico abest ratio miraculi, ad 41.
- 42 Jejunium naturale solet dici, etiam Ecclesiasticum.
- 43 Jejunium naturale potest esse miraculosum.
- 44 Ex Sacro textu jejunia naturalia miraculosa referuntur.
- 45 Duo ex historia Ecclesiastica.
- 46 Necessitas nutritionis in homine, quæ ratione sit?
- 47 Exempla à Liceto de jejunio naturali in longum producto sine miraculo.
- 48 Quædam animalia nutriuntur alimento interno.
- 49 Jejunium ultra septem Dies in homine est miraculosum, ad 51.
- 52 Signa discretiva jejunii miraculosi: ad 54.
- 55 Species Eucharistica quando nutriant?
- 56 Jejunium miraculosum spectat ad miracula secundi generis.

Superiori §. nonnullas miraculorum species recensuimus pertinentes ad genera infirmitatum, & curationum, in præfenti de aliis videndum est, quæ etiam frequenter solent in causis examinari, licet non omnes referantur.

§. Liberationes obsefforum.

1. Triplici forma energumenos à vexatione Dæmonum liberari contingit, 1. Virtute Ordinis exorcistatus, 2. Oratione, jejunio, invocatione Divini Nominis, aut imperio, quo Servi Dei adversus Dæmones vexantes utuntur. 3. Ad contactum Reliquiarum Servorum Dei.

2. Si liberatio procedat virtute Ordinis

dinis exorcistatus, ad miraculum non pertinet, quidquid dixerit Bordon *de miracul. medicat.* 3. num. 26. Licet enim virtute supernaturali demones per ministros idoneos expellantur, attamen ad miraculum requisita deficiunt; non enim illico, ac Exorcista manus imponit super obsessos, & legit adjurationes, & preces ab Ecclesia probatas, vexatus liberatur, sed multoties per dies, & menses exorcismi, & sæpè inutiliter repetuntur. Item, modus hujusmodi expellendi est in Ecclesia consuetus: propterea, cum hoc modo arreptitios liberare res insolita non sit, nihilque admirationis in se habeat, de ratione miraculi non participat. Est adhuc inauditum in Ecclesia, quod Exorcistæ liberando per preces, Sacrasque cæremonias obsessos miracula faciant.

3. Quatenus verò liberatio aliis enunciatis modis eveniat, miraculosa omninò dicenda est, nihil quidquam naturæ operibus affine habens. Siquidem non est in natura potestas expellendi demones, dicente Job. 41. *non est potestas, quæ comparetur ei (Dæmoni) super terram, qui factus est, ut nullum timeret.* Nulloque naturali remedio possunt ab obsessis corporibus ejici: quoniam, cum sint substantiæ spirituales, nihil corporeum naturale, aut physicum eis contrarium esse potest: sunt enim contraria sub eodem genere.

4. Nec officit allegare illud Tobia 6. de jecore piscis, ad cujus fumum exclusus est Dæmon à Sara, nam jecur solum fuit dispositio aliqua, non causa efficiens expulsionis: efficienter ab Angelo virtute Divina Sara liberata est, ut ibi textus cap. 8. *Protulit Tobias de cassidili suo partem jecoris, posuitque super carbones vivos: tunc Raphael Angelus apprehendit Demonium, & religavit eum in deserto superioris Ægypti.* Ideo virtute supernaturali fuit ejectus.

5. Ponderandum est in liberationibus hujus generis concurrere requisita ad miraculum: cum sint opus arduum, & insolitum præter spem naturæ à Deo patratum, admiratione plenum. Arduum, & insolitum est, & admirationem movet, quod, quis, Divino Nomine invocato, Dæmonio vexanti aliquem imperet, ut exeat ab eo, & statim pareat. Ita Christus *Marci* 9. Imperavit Dæmoni obsidenti puerum, *im-munde spiritus, ego tibi præcipio, ut ex-eas ab eo.* Quo exorcismo usus est Paulus *Actorum* 16. cum Dæmonio vexante puellam; *præcipio tibi in Nomine Jesu Christi exire ab ea, & exiit eadem hora.* Hoc quidem miraculum fuit: etiam Exorcistæ præcipiunt in Nomine Christi, sed Dæmones statim non recedunt, sed opus est tempore, labore, & frequenter non habetur intentum.

6. Propterea discrimen est inter exorcistas, qui ex libro exorcismorum precibus utuntur, & Servos Dei, per quos statim Deus Dæmones expellit. Quoniam isti Deum ferventissimis precibus deprecantur, ut sibi in ea operatione assistat, & tunc firma fide credentes Deum id facturum (secundum instructionem Christi *Matth.* 17. in similibus peragendis) Dæmonibus imperant, ut exeant, & subito obediunt; propter quod admiratio inducitur, prout legitur *Matth.* 9. in ejectione Dæmonis muti: *locutus est mutus, & admiratæ, sunt turbæ:* Et cap. 12. Christus liberavit Dæmoniacum cæcum, & mutum, & *stupabant omnes turbæ.* Et cap. 17. Ipsi Apostoli in admirationem rapiebantur, quod Christus Dæmonium ejecerit, quem ipsi ejicere non potuerant, & querentes, *quarè nos non potuimus ejicere illum?* respondit Christus: *hoc genus Dæmoniorum non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio.*

7. Pariformiter rarum est, arduum-que admirationem adducens, quod ad con-

contactum, vel praesentiam Reliquiarum, & invocationem Sanctorum statim obsessi liberentur. Qui ad intercessionem eorundem, vel ad ipsorum gloriam, & merita ostendenda à Deo beneficium recipiunt; sicut aliae morborum curationes ab eo ad ipsorum preces procedunt. *Ita in constitut. unic. Joan. 15. Canonizationis S. Udalrici inter ejus miracula accensetur, quod Dæmones ab obsessis fugaverit. In constitutione, Quia pietas la 2. Innocentii III. Canonizat. S. Homoboni in singulare miraculum refertur, (quin etiam in specie solum illud recitatur) quod ad ejus sepulchrum quædam Dæmoniaca liberata sit. In constitut. la 5. Bonifacii IX. Canonizat. S. Birgittæ inter miracula post mortem narratur, quod ejus invocatione mulier à malo spiritu curata sit.*

8. Inde habetur ad genus miraculorum pertinere, si liberatio obsessorum sit, vel per contactum Reliquiarum Servorum Dei, vel per ipsorum invocationem post mortem, aut, ipsis viventibus, per imperium, aut preces ad Deum pro liberatione directas, quæ illicò subsequatur.

9. Pertinet expulsio ad miracula tertii generis, seu quo ad modum, quatenus licet liberatio possit à ministro virtute Ordinis induci, numquam tamen in instanti, & illicò, ut dictum est nu. 5. Propterea modus, quo, vel per imperium, vel ad contactum, & praesentiam Reliquiæ Dæmones illicò expelluntur, est supra virtutem supernaturalem, qua ab exorcistis Dæmones ejiciuntur. Sicut dicitur de sanatione febris in instanti, quæ ideo ad miracula tertii generis spectat, quia licet à natura possit febris sanari, non tamen in instanti, ut alias diximus.

10. Hinc non recipitur opinio Laureæ in 3. tom. 4. disp. 20. art. 7. num. 182. constituentis hujusmodi liberationes

non in tertio, sed in secundo ordine miraculorum, vel ratione subjecti. Ceterum, quod non sint hujus generis videtur contraverti non posse. Nam in miraculis secundi ordinis, hoc est speciale, quod natura potest similem formam inducere in aliquod subjectum, sed non in hoc particulare. Potest quidem natura causare vitam per generationem, sed non in mortuo; potest dare visum, sed non cæco; idcirco resurrectio, & illuminatio miracula dicuntur secundi generis, & quo ad subjectum; quæ non procedunt in nostro casu, quia licet natura sua virtute non possit Dæmones ab obsessis expellere, possunt tamen ministri Ecclesiæ virtute supernaturali Ordinis quemcunque liberare, sed in tempore, non in instanti, & variis precibus præmissis. Verum ejus opinio probabilis videtur.

11. Non agimus hic de liberatione Dæmonum, quæ à maleficis, Deo permittente, arte magica induci potest. Quoniam tunc Dæmones, sicut jussa Magorum exequentes spontè ad corpora vexanda accedunt, ita voluntariè propter fœdus cum magis initum ab illis recedunt, si eis impereatur recessus, quamvis non semper pareant, sed de liberatione loquimur Dæmonum, qui ex inscrutabili ordine Divinæ providentiæ corpora obsidentes invitè abire, & Servis Dei impetrantibus, vel per eorum merita recedere coguntur. Scripsit S. Joannes Chrysostomus lib. 1. de provid. Dei. *Aliquando pios, & justos viros inscrutabili Dei providentia Dæmonibus cruciandos remitti.* De quo, etiam Sanctus August. contr. Julian. lib. 6. cap. 4. *Horum nullus potest humana, aut creata virtute expelli: nec ullus maleficus, aut Magus aliquem ex his potuit, aut poterit unquam ejicere juxta oraculum Salvatoris Lucæ 11. Qui, cum ei imponeretur, quod in Beelzebub*

bub principe Dæmoniorum dæmonia eiiceret, dixit: *Si Satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus?* Significans per unum dæmonem non posse alium eiici: ideò subdit: *Si in digito Dei eiicio dæmonia, &c.* Nequeunt itaque dæmones (ex jussu Dei corpora obsidentes) abire, vel ab alio eiici, nisi, vel à Deo immediate, vel mediante aliquo ministro, aut Dei Servo.

12. Signum autem, quòd dæmon ope malefici recesserit, est, si à malefico maleficio destructo, recedat à Corpore. Dæmones enim Magis ultrò serviunt, & obediunt, & propter pactum cum illis factum à corpore discedunt, vel, tempore completo, quo vexari debeant, vel, destructo maleficio, quo semper existente, debuissent corpora cruciari.

13. Verùm, & dæmones, qui arte malefica corpora obsident, possunt, & ab Exorcistis adjurantibus, & à Servis Dei imperantibus, vel orantibus, dæmonibus ipsis ægrè ferentibus recessum, expelli, dicente Christo Domino *Marc. ultimo: In nomine meo dæmonia eiicient:* non distinguente, an hoc, vel illo modo corpora obsideant. Qui tenetur cedere superiori virtuti; atque ita miraculo est liberatio tribuenda, si ad imperium, vel preces Servorum Dei, aut ad præsentiam Reliquiarum illi- cò eveniat.

§. Multiplicationes Miraculosæ.

14. Multiplicatio est rerum plurificatio secundum substantiam, vel numerum, & quantitatem. Matth. 14. legitur à Christo panem multiplicatum: *acceptis quinque panibus, & duobus piscibus, aspiciens in Cælum, benedixit, & fregit, & dedit discipulis panem, discipuli autem turbis, & manducaverunt omnes, & saturati, & tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. Man-*

ducantium autem fuit numerus quinque millia virorum exceptis mulieribus, & parvulis. Similis multiplicatio narratur ab eodem cap. 15. ubi dicuntur à Christo ex septem panibus, & paucis pisciculis satiati quatuor mille homines præter mulieres, & parvulos, & de fragmentis discipuli collegerunt septem sportas plenas.

Ita Deus per Elisæum 4. Reg. 4. Multiplicavit oleum Viduæ, itaut omnia vasa non pauca impleta fuerint. Et per merita Sancti Thomæ de Villanova frumentum multiplicavit, *ut in 3. lect. offic. Deus Sanctitatem servi sui testatam voluit, præsertim, cum horreum, frumento pauperibus distributo, penitus vacuum repente plenum inventum est.*

15. Non controvertitur hujusmodi multiplicationes fuisse miraculosas, cum opera fuerint insolita, & ardua excedentia vires totius naturæ creatæ, & admiratione plena, ut de se notum est.

16. Referuntur hujusmodi multiplicationum genera in miracula secundi generis, seu quoad subiectum ex quo. Etenim licet natura possit panes plurificare, & pisces, oleum, & frumentum producere, non tamen ex nihilo, quia cum sit virtutis finitæ exigit operare ex subiecto præexistente, ex quo novas formas educat. Illa ideò producere ex nihilo subiecti, superat vires naturæ quoad subiectum, ex quo multiplicantur, & producantur: est proinde operatio reservata Divinæ virtuti, quæ cum infinita sit, non est alligata subiecto, ut operetur, sed potest ex nihilo entia æquè benè producere, quemadmodum enunciata ex nihilo multiplicavit, & auxit.

17. In hujusmodi miraculis duo tamquam extrema probanda sunt: primò, defectus rei multiplicandæ: secundò, res per miraculum multiplicata, & superaddita rei præexistenti.

Ulterius probanda est negativa coarctata, quod nimirum, nec oleum in vase, aut frumentum in horreo, nec panis in pera ab ullo potuerint esse recondita, vel, nemine spectante reposita. Quibus omnibus concludenter verificatis, multiplicatio miraculosa adscribitur, utpote à sola divina virtute procedens.

§. Conversiones rerum miraculosæ.

18. Conversio est mutatio unius rei in aliam à priori diversam, facta ab agente: etiam naturaliter potest una res in aliam converti, sed nonnisi præcedente alteratione dispositiva ad corruptionem prioris compositi, & generationem subsequens, qua alteratione, cum sit inter contrarias qualitates, nonnisi successivè subjectum disponitur, ideò non in instanti, sed in tempore ab agente naturali fit conversio unius rei in aliam.

19. Quapropter, ut conversio dicatur miraculosa, & excedere vires naturæ, oportet, quod una res in aliam in instanti convertatur. Tunc enim dicitur esse à Deo operante contra cursum ordinarium naturæ; cum enim ipse sit omnipotens, & virtutis infinitæ, non eget operari in tempore, nec requirit in suis operationibus subjectum, ex quo tamquam præexistente educat formam novi compositi.

20. Ad miraculosam conversionem dignoscendam opus est, quod legitime per testes de visu probetur præcedens res extitisse, & quod sequens fuerit post illius definitionem in momento producta. Sic conversio uxoris Loth in statuam salis Gen. 19. in miraculum rejicitur, nam respiciens post se (illicò) versa est in statuam salis.

Conversio aquæ in vinum Joan. 2. miraculosa ab Evangelista recitatur. Implete, Christus dixit, hydrias aqua; &

impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis Jesus: haurite nunc, & ferte Architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit Architrclinus aquam vinum factam, & non sciebat, unde esset, ministri autem sciebant, qui hauserant aquam. Præcepit Christus sex hydrias usque ad summum impleri; ne quis ad negandum miraculum allegasset vinum aqua fuisse mixtum, quoniam tunc non fuisset miraculum, ut reverà fuit: nam textus refert Architrclinum admiratione plenum dixisse: Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc? Quam conversionem Joannes miraculum appellat: Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ. Nomine autem signi hic venit miraculum: per signa enim in novo testamento miracula significantur; nunquam enim in eo vox miraculi legitur, sed semper illa signi apponitur ad miracula exprimenda, ut diximus tit. sequen. cap. 3.

21. Hæc conversio à nonnullis asseritur miraculum tertii generis, seu quoad modum, quatenus natura potest aquam in vinum mutare, sed nonnisi per multas alterationes, ad radices nimirum vitis appositam, & à vite in nutrimentum assumptam, & suo tempore in succum uvæ prædigestam; ideò, cum modus iste non servatur, & in instanti in vinum convertitur, videtur modus tantum variatus. Sed censeo potius pertinere ad miracula secundi generis, & quoad subjectum, in quo fit; nam non est in natura facultas, ut aquam tantum in vasibus positam in vinum convertat.

22. Dicitur est tantum, quia aqua in dolio mixta vino in vinum convertitur ex Aristotele lib. 1. de generat. tex. 34. 39. & 42. sed nunquam in instanti, sed in tempore semper agentibus qualitatibus vini in illas conservativas formæ aquæ in materia, quibus destructis, forma aquæ definit materiam suam

suam informare, & ex hac forma educitur vini.

23. Conversio panis in Corpus Christi caret requisitis, ut sit miraculum, prout de eo hic agitur: quia non rarò fit, sed quotidie in missa; & fide creditur, non verò est sensibilis, uti esse debet miraculum ex dictis *cap. prior*; ut admirationem excitet in hominibus, vide ibi.

§. Miracula in Aqua.

24. Marci 4. Existente Salvatore cum Apostolis in Navi; *facta est procella magna venti, & fluctus mittebat in navim, ita ut impleretur navis: orant discipuli: Magister, perimus. Et exurgens comminatus est vento, & dixit mari: tace, obmutesce: & cessavit ventus, & facta est tranquillitas magna: & admiratione pleni dixerunt discipuli: Quis putas, est hic, quia ventus, & mare obediunt ei?* Hujusmodi fuisse miraculum non dubitatur, & quidem tertii generis, cum subito, Christo imperante, cessaverit tempestas, & tranquillitas magna facta sit. Nihil magis consuetum, quam, quòd mare post fluctuum tempestatem, motu, & impetu ventorum excitatam subsequatur tranquillitas, ordinariè tamen non subito in totum ventus cessat, & ad tranquillitatem aqua reducit, sed paulatim, successivè, & in tempore venti conquiescunt, & tranquillitas inducitur, ut continuo experimur; ideò hæc ventorum, & fluctuum quies subito inducta modum, & ordinarium cursum naturæ superat; ac proinde in miraculum tertii generis reiiicitur.

25. Ita 3. Reg. 18. Cum per tres annos cum dimidio non pluisset super terram, & magna siccitas rerum penuriam induxisset, Elias pronus in terram oravit Dominum pro pluvia: Ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis

ascendebat de mari. Cumque se verteret huc, atque illuc, ecce cæli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluvia grandis. Quid regulariter facilius est, quàm quòd pluvia à natura procedat? tamen quia statim ad preces Eliæ post grandem illam siccitatem pluvia advenit, miraculosa fuit. Et ita dicendum de cæteris; sonitu Campanarum, splendore, terræmotu, quæ possunt à natura in tempore procedere, quæ miraculosa in tertio genere ex circumstantiis dicenda sunt, si nimirum confestim ad preces Servorum Dei eveniant; vel in ipsorum obitu, translatione, &c.

26. Hoc est necessarium in miraculis tertii generis, etiam extra ordinem sanationum, quod confestim post invocationem Sancti, vel applicationem Reliquiæ, aut preces Servorum Dei accidant; alias licet in se essent miracula, quoad nos tamen talia non censerentur: siquidem, etiam in his casibus tota certitudo, quæ moraliter haberi potest, requirenda est, quæ non haberetur, si illicò non contingerent, cum naturaliter etiam in tempore possint evenire. Judicium Sedis Apostolicæ hanc certitudinem maximè requirit: estò hæc non sufficiat, sed necessaria: sit, & principaliter assistentia Spiritus Sancti, qua Pontifex illuminatur ad cognoscendum, & judicandum, quod miracula examinata, & à Consultoribus diligenti discussione approbata sunt vera miracula, inspiraturque, ut pronunciet de illis constare; & ex tunc de illis nefas est dubitare. Videantur dicta *cap. 2.*

An autem de ratione miraculi sit invocatio, & fiducia?

27. Negativè resolvitur: Deus enim quamplurima miracula ex se, nullo petente, vel invocante edidit, ut, cæteris missis, ex Sacro textu constat in sanatione claudi per Petrum *Act. 2.*

ubi claudus temporalem eleemosynam à Petro, non rectificationem pedum postulaverat, *Joann. 11.* Christus ad vitam revocavit Lazarum nulla invocatione facta à Sororibus, licet Christo mortem fratris significaverint, & Christus eum ad vitam revocaverit, nulla in illis existente fide, & fiducia: nam Martha Christo dicenti: *resurget frater tuus*: respondit: *credo, quod resurget in novissimo die*; à qua fiducia excludunt etiam verba: *iam fœtet quatrduagenus in monumento.*

28. Verum in petente miraculum est necessaria invocatio, & fiducia tamquam conditio sine qua non, ut patet in omnibus, qui apud Evangelistas postularunt à Christo ab infirmitatibus, cæterisque malis liberari. Fiducia enim, & invocatio est dispositio assequendi postulatum beneficium, ut diximus alibi.

29. Nec sufficit esse fidelis, seu credere in genere, quod Deus revelavit, & spectant ad fidem catholicam, sed prætereà oportet credere, tùm Deum posse operari miraculum, & beneficium, quod specialiter petitur, tùm Servos Dei posse apud Deum pro beneficio illo intercedere. Juxta illud *Matth. 9.* *Creditis, quia ego possum facere vobis? Dicunt ei: utique Domine: tunc tetigit oculos eorum, dicens: secundum fidem vestram fiat vobis: & aperti sunt oculi eorum.* *Matth. 8.* *Domine, si vis, potes me mundare.* Credebat leprosus specialiter se mundari posse à Christo, & mundatus est. Ex hac namque fide suboritur, quod petens certò confidat se beneficium miraculorum obtenturum.

30. In miraculum refertur, quod aqua præter ordinem à Deo in creatione decretum, ut à corpore gravi divideretur, non dividatur, nec corpus descendat in profundum, Deo suspendente concursum ad divisionem, submersionem, & descensum.

31. Ambulationem miraculosam Jesu super aquas refert Matthæus cap. 14. *Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare.*

Similem ambulationem petiit à Christo Petrus, ibi: *Domine, si tu es, jube me ad te venire super aquas: at ipse ait: veni.* Verum, quia cœpit dubitare, & timere submersionem, cum cœpisset mergi, clamavit, dicens: *Domine, salvum me fac: & ait illi: modicæ fidei, quare dubitasti?*

32. Alias deambulationes super aquas admiratione plenas, arduasque, & insolitas legimus à Deo concessas servis suis. De Sancto Raymundo de Penafort miraculum clarissimum recenset tertia lectio in ejus officio: *quod ex Insula Baleari majori Barcinonam reversus, strato super aquas pallio, centum sexaginta milliaria sex horis confecerit: De Sancto Francisco de Paula in tertia quoque lectione officii habetur: quod à nautis rejectus, Siciliae fretum, stratu super fluctibus pallio, cum socio transmisit.* Idem refertur de Sancto Hyacintho in tertia item lectione officii: similia de aliis Sanctis narrantur in historia Ecclesiastica.

§. Miracula in Ignē.

33. Miracula in igne considerantur, si præservetur quis, ne ab ipso comburatur, & nocumentum recipiat. Deus enim ab initio ignem constituit, ut passum applicatum combureret. Et cum ignis sit causa naturalis, non est in ejus potestate suspendere actionem combustionis, sed, positis omnibus ad agendum requisitis, necessariò agit. Ideò, cum combustio suspenditur, ordo naturalis non servatur, & impeditur à causa occulta, Deo nimirum, agente supra exigentiam, & cursum ordinarium naturæ.

Item miraculo tribuitur præservatio

tio rubi ardentis à combustione, *Exodi* 3. & trium puerorum ab incendio fornacis ardentis *Daniel*. 3. Utraque enim fuit insolita, ardua, & in admirationem rapiens propter occultam causam, vel modum, quo Deus operans supra exigentiam naturæ prohibuit combustionem, & nocumentum. Ideò utraque præfert requisita ad rationem miraculi.

Diciturque miraculum tertii generis, per ea, quæ dicturi erimus infra num. 37.

34. Abs re non erit hic advertere miraculum dividi in positivum, & negativum. Positivum dicitur, quando aliquid de novo ponitur, alteratur, vel immutatur, & in quo per actus, & res cadentes sub sensibus corporeis visus, vel auditus probari potest per testes transitus à termino à quo ad terminum ad quem; ut in suscitationibus mortuorum, restitutionibus membrorum, & sanationibus, in quibus probari potest terminus à quo mors v. gr. & ægritudo, & terminus ad quem, vita nimirum, & sanatio, vel sanitas. Miraculum verò negativum appellatur, cum nihil in subiecto de novo ponitur, non alteratur, nec per novam formam immutatur, sed servatur tantum primus status sine transitu à termino à quo, ad terminum ad quem, ut notum est in præservationibus ab incendiis, casibus, ruinis, submersionibus, & similibus.

35. Qua divisione firmata, reprobat *Matta* de *Canonizat.* p. 4. cap. 13. tradens ex miraculis negativis non esse procedendum ad Canonizationem. Nam, & hujus generis miracula fuisse discussa, & approbata in ordine ad Canonizationem constat ex dictis supra num. 31. de SS. Raymundo, Francisco de Paula, & Hyacintho, à Deo præservatis à submersione. Et in specie miracula præservationis à læsione per ignem recitan-

tur in *Bulla Excelsus Dominus* la 36. *Leonis X. Canonizationis ejusdem Sancti Francisci*. In qua §. 13. legitur: ipsum sæpius ignem nudis pedibus conculcasse, ac ignitos, candentesque lapides manibus portasse liquido constat. Et §. 27. refertur, ipse statim signo crucis facto, intrepide fornacem ardentem intravit, & absque læsione aliqua immunis exiit.

In 2. lectione officii Sancti Joannis de Deo habetur: cum maximum in *Regio Granatense* valetudinario excitatum fuisset incendium, Joannes impavidus profiliit in ignem, huc, illucque discurrens, quousque tum infirmos, humeris exportatos, tum lectulos è fenestris ejectos ab igne vindicavit, ac per dimidiam horam inter flammam jam in immensum subcrecentes versatus, exinde divinitus incolumis universis civibus admirantibus exiit.

Alia de aliis recensentur, quæ tamquam miracula fuerunt recepta, & in ordine ad ipsorum canonizationem admissa.

Adversus hæc, duo proponuntur à *Matta* citato. Primum, quòd miracula negativa, seu consistentia in negatione facti, non possunt probari per testes: cum negativa facti directè probari non possit ad tradita per *Baldum* cap. 3. de probat. num. 10. sed sit per rerum naturam, seu sensus corporis improbabilis.

Secundum, quòd præservare à læsione ab igne, & submersione non superat vires totius naturæ creatæ. Impedimentum ne ignis, vel aqua noceat potest provenire ab Angelo. Ita liberatio trium puerorum ab incendio fornacis Angelo tribuitur, *Daniel*. 3. Angelus autem Domini descendit cum *Azaria*, & sociis ejus in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis, quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis. Præservatio quoque Danielis à nocumento in lacu leonum in Angelum reici-

tur, *Daniel. 6. Deus meus misit Angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi.* Præservatio à submersione in aqua potest ab Angelo procedere, quatenus potest super illas asportare corpus, ne submergatur sicut *Danielis 14.* Angelus portavit Habachuc in dictum lacum leonum, & ita dicendum de aliis præservationibus à ferro, lapsu, &c. ut propterea nequeant dici miraculosæ, utpotè non existentes supra vires totius naturæ creatæ, prout requiritur ad rationem miraculi. Ita DD. communiter.

36. Neutrum tamen concludit. Non primum; nam si sensus Mattæ sit, quod directè ratio miraculi verificari non possit, hoc etiam præcedit in miraculis positivis, quæ directè probari nequeunt, sed solum consequutivè, & per argumentationem, quatenus, probato aliquid esse factum, sed non à causa naturali, consequutivè, & indirectè deducitur illud causatum esse ab agente supernaturali, ut alibi dictum est: miracula enim habent causam omnibus occultam, effectus autem manifestatos. Si verò sensus sit in miraculis negativis non probari extrema miraculi, non regit, cum, & in istis per directà præbentur. Ita in factis superius recensitis de Sancto Francisco de Paula probatum fuit eum ignem nudis pedibus conculcasse, quod est primum extremum, & nihil nocimenti recepisse, quod est secundum extremum; aliàs Constitutio non affirmaret de eo *liquidò constare.* Missus fuerat Daniel in lacum Leonum, obsignatumque à Rege fuit os laci: eductusque Daniel est de lacu sine læsione aliqua, prout utrumque notum fuit Regi, & aliis, & ex textu *ibi:* Cum autem debuisset, & Franciscus ab igne, & Daniel à Leonibus nocumentum naturali jure recipere, prout experientia quotidiana constat, sequitur eos fuisse à causa supernaturali à læsione præser-

vatos. Quod & aliis præservationibus à nocumento aquæ, ruinæ, &c. est commune.

37. Secundum probat tantum similes præservationes pertinere ad miracula tertii generis, & *quoad modum*; quatenus modus, quo ab Angelo procedunt, esset à Deo agente modo extraordinario, in eum finem delegante ministerium Angeli. Unde Angelus illas causaret tamquam Dei minister specialis: minister autem se gerit, ut instrumentum: effectus causæ principali attribuitur, cujus virtute operatur, ut dixit D. Thomas 2. 2. q. 172. art. 2. ad 3. *ibi: Operatio instrumenti attribuitur principali agenti, in cujus virtute instrumentum agit; & quia minister est, sicut instrumentum; idcirco prophetica revelatio, quæ fit ministerio Angelorum dicitur esse divina.*

38. Sciendum est, Angelos in creatione universi fuisse à Deo constitutos ad certa, & determinata officia peragenda ex D. Thoma p. 1. q. 105. art. 7. Ideò, cum aliud opus aliàs ipsis naturale, Deo jubente, peragunt, tale opus miraculo *quoad modum* tribuitur, quia nisi Deus specialiter juberet, illud non agerent. Ita nemo non fatetur ab Angelis non fuisse supernaturaliter transportatam Sacram Domum Laurentianam in Illiricum primò; deindè in Italiam. Item, Angeli, assumpto corpore aereo pro Sancto Isidoro ararunt, & Rota in relatione de illius Canonizatione inter miracula id recenset, ponderans, quòd licet non sit extra sphaeram activitatis Angelorum assumere corpus apparens, assumptio tamen illa non fuit ab eis propria auctoritate, sed divina ordinatione facta, volente Deo, modo illo mirabili Sanctitatem servi sui manifestare; & inde patet fuisse *quoad modum* supra illorum vires, & præter ordinem naturæ.

Sic etiam Ecclesia miraculo adscribit con-

constructionem Templi in mari factam ab Angelis, in quo fuit repositum corpus Sancti Clementis Papæ. Constructio in substantia vires Angelorum non excedit, sed quod in illa circumstantia fuerit Templum fabricatum in specialem Dei iussionem reiicitur, ut eo titulo testaretur Sanctitatem Pontificis.

Possunt pariter Angeli naturaliter corpus de uno in alium locum transportare, & tamen transportatio Habacuch in Babylonem facta per Angelum *Daniel. 14.* supernaturalis fuit, à Deo specialiter imperata. Qui etiam speciali ordine misit Angelum suum, ne leones Danieli nocerent, *ibi cap. 6.* D. Petrus ab Angelo liberatur, quod speciali beneficio Dei tribuit, dicens, *Actor. 12.* *Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum.* Ad B. Virginem Angelus Gabriel nunciaturus Incarnationis mysterium à Deo mittitur, *Lucæ 1.* Hæc nemo non fatetur inter miracula recenseri; ex quo speciali providentia fuerint Angelis à Deo commissa, ac longè aliter, quàm se habeat usitatus ordo, evenerint, ut D. Augustinus in *lib. de cura pro mor. agen. cap. 16.* scribit de apparitione Sancti Felicis ad defensionem Noïæ. Non enim Angeli omnia regulariter possunt, quæ suis viribus aliàs essent idonea, sed solum ea, ad quæ fuerunt in principio deputati, expectantes circa cætera divinum imperium.

Et hinc satis constat esse pro miraculo acceptandum, tum descensum Angeli in fornacem ad præservandos tres pueros à nocumento ignis, tum eorundem præservationem.

39. Verùm hic advertas, non posse Angelos impedire ab intrinseco virtutem agentium naturalium. Hoc enim impedimentum fit per subtractionem divini concursus, quo Deus concurrens cum causis secundis finit eas motus suos agere. Quorum actiones per subtractionem concursus suspenduntur, ut ac-

cidit, *Exodi 14.* Aquæ maris rubri contra ordinarium suæ naturæ cursum separatae tamquam argines steterunt, quousque totus populus Hebræorum transfret, & aquæ Jordanis Josue 3. præter consuetum ordinem steterunt à parte superiori tamquam murus, & ab inferiori fluxerunt, relinquendo alveum siccum, donec populus transfret. Itaque maledicta à Christo *Marcæ 11.* continuò aruit, & sic de similibus, quæ acciderunt ex subtractione divini concursus.

Solum itaque ab extrinseco, & per externa media (quæ optimè norunt) possunt effectus talium agentium impedire, etiam quando, Deo specialiter jubente, eos impediunt; prout videtur dicendum de præservatione illorum puerorum ab incendio. Nam textus ait: *Angelus descendit, & excussit flammam ignis de fornace*, impediens, ne pueros combureret, & palsum applicatum destrueret, non per subtractionem concursus, quem non ipsi, sed Deus præstat causis secundis ad agendum, sed media sibi nota applicando: tam autem descensus, quàm applicatio fuit juxta dicta quoad modum miraculosè.

G. Jejunia Miraculosa.

40. Non est hic sermo de jejuniis Ecclesiastico, importante abstinentionem à cibis juxta ritum, & regulas Ecclesiæ præscriptam. Hoc ab Ecclesia institutum est, ut caro, sensusque corporei refranentur, & affligantur, & spiritus ab eorum molestia magis expeditus ad divinarum rerum contemplationem faciliùs elevetur. Constat enim macerationem carnis facillimè ex ciborum abstinentia provenire. Nam tunc caro gliscit, & corporeorum sensuum stimulo maximè homo irritatur, cum, electis cibis, & potibus se se ingurgitat; è contra verò, tunc caro præsertim fri-

get, & contra spiritum non se erigit, stimulusque sensus reprimatur, cum homo cibis, & potibus parcat, juxta vulgatum: *Sine Cerere, & Baccho friget Venus.*

41. Hoc miraculum non consideratur, cum homo sic jejunans ab omnibus alimentis non temperet, sed quotidie unicam refectiorem cum collatione in fero assumit, & inde nutritur, ut vivere possit.

42. Ideò de jejunio naturali articulus procedit, & consistit in totali abstinentia ab omni comestibili, & potabili: quod dici solet, etiam Ecclesiasticum, utpotè necessarium in volentibus communicare: ob summam enim Sacramenti reverentiam decens est, ut Sacratissimum Christi Corpus in stomachum vacuum, & nulla, ne minima quidem re occupatum introducatur.

43. Hoc jejunium posse esse miraculosum non dubitatur; ratio verò miraculi in hoc stat, quòd homo abstinendo à cibo, & potu per longum tempus vivat, & in vita conservetur; id enim naturaliter est impossibile, dicente Hyppocrate *lib. de carnib. in fin. qui enim septem diebus absque ullo cibo permanserint, de hinc non possunt, etiam volentes cibis subveniri, quia eos jam venter non admittit: rationem reddit: quia jejunium intestinum his diebus cohaerescit.* Si autem miraculo tribuitur, ut homo, qui ad septem dies temperavit à cibis, & potu, vivat, magis etiam ratio miraculi apparet, si longiori tempore abstinentia ab illis protrahatur.

44. Longum jejunium naturale profectò miraculosum, quater in sacro textu narratur. Primò, in Moyse, qui, cum in monte Sina acciperet à Deo tabulas legis, per quadraginta dies quidquam nec comedit, neque bibit. *Exodi 34. Fuit ergo ibi (in monte Sina) cum Domino quadraginta dies, & quadra-*

ginta noctes, panem non comedit, & aquam non bibit: quo loco panis pro omni ciborum genere, & aqua pro quolibet genere potus accipitur. Secundò, in Elia, qui totidem diebus jejunavit, de quo *3. Reg. cap. 19.* Tertiò, in Daniele, qui tribus hebdomadis integris absque cibo, & potu permansit. *Daniel cap. 19.*

Quartò, in Christo Domino, qui totidem quoque diebus jejunavit. *Matth. 4. Et cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit.* Ideò verò non de illis, sed de Christo dicitur, *postea esuriit*, ut planè se ostenderet esse verum hominem, quia hominis proprium est esurire ex carentia ciborum.

45. Alia duo Sanctorum jejunia, Ivonis, & Catharinae Senensis, utpotè miraculosa ab Ecclesia probata, subnectimus. De Sancto Ivone in *3. lectione offic. legitur.* Aliquando etiam contigit, ut absque omni cibo, & potu corporali hebdomadam totam in cubiculo suo inclusus maneret. Ex quo egressus non alio oris, ac totius corporis statu apparuit, quam si quotidie opipare epulatus fuisset. De Sancta Catharina prima lectione officii habet: *Inventa est aliquando à die cinerum usque ad Ascensionem Domini jejunium perduxisse, sola Eucharistiae communione contenta.* Alia ex historia Ecclesiastica narrantur, quae omittimus, cum quisque possit ea in illis legere. Divinae itaque virtuti tribuitur, quòd tunc mortem non obierint, cum tanto tempore se sine cibis conservare in vita excedat vires naturae, & sit prater illius usum, & consuetudinem, ac proinde miraculosum, utpotè insolitum, rarum, & arduum.

46. Necessitas nutritionis ad vitam in homine consideratur à Zacchia *qq. Medic. legal. lib. 4. tit. 1. q. 7. nu. 30.* non tam ad reparandum humidum radicale, quod per calorem naturalem absorbitur, sed ob assiduam quoque spirituum

tuum deperditionem, quæ contingit in actionibus quibuscunque, ex quibus exinanitio suboritur. Respirando enim, loquendo, laborando, fatigando, aut quomodocunque sentiendo, imò vivendo spiritus absumuntur, & diffluunt, & cum iis vitæ principia. Ad hæc reparanda necessaria est nutritio per externa alimenta cibi, & potus. Et ubi ab iis per longum tempus temperatur, & mors non succedit, divinæ virtuti tribuendum est, quæ, vel augeat vires alimentorum per antea actum tempus assumptorum, (ut credi potest de Elia ubi supra, de quo dicitur: *Et ambulavit in fortitudine cibi illius*: quasi cibum, & potum, quos prius assumpserat tantæ virtutis fecisset Deus, ut toto spatio quadraginta dierum, & noctium pro alimento sufficeret) vel alio occulto modo hominem vivum conservet impediendo, vel, quòd calor naturalis in humidum non agat, nec destruat, vel spiritus vitales per functiones vitæ non absumantur, prout naturaliter accidere deberet.

47. Istis opponuntur, quæ ex Auctoribus fide dignis refert Licetus in opere de iis, qui diu vivunt sine alimento lib. 1. a cap. 1. & deinceps apud Zacchiam loc. cit. à n. 11. ad 23. & Lauræam in 3. to. 4. disp. 20. art. 24. n. 1020. ubi experientiis inquit constare hominem, & quodcunque animal posse naturaliter per longum tempus absque ullo alimento externo, cibi nimirum, & potus, vitam incolumem traducere. Et re ipsa comperta est in Gliribus, & Taxis, aliisque animalibus, quæ tota hyeme alimento quocunque externo carent: profundissimo enim somno toto eo tempore detinentur, & adhuc in vivis agunt; idcirco tantum abest, ut in miraculum sit reiiciendum diu sine alimento vivere, ut potius naturaliter id contingere non sit ullatenus dubitandum. Quod idem Licetus refert in

æqualitatem caloris naturalis cum humido radicali, adeò ut ille non exuperet, nec in humidum ad destructionem agat; qua æqualitate posita, omnem nutritionis necessitatem ad recuperandas partes deperditas cessare necesse est; cum tunc nulla pars deperdatur; omnis enim partium deperditio est à calore agente in humidum cedens; quando autem tantæ activitatis est calor ad agendum, quanta est virtus in humido ad resistendum, pugna est utrinque æqualis, quin alterum succumbat: & quin propterea sit opus nutritione, in subsidium patientis.

48. Quanti ponderis sit ratio Liceti ad prolixa jejunia concludenda naturaliter absque nutritione, constat ex dictis num. 46. Quam sicut cætera ipsius fundamenta reprobat Zacchias loc. cit. Ab isto verò rationes cumulas ad jejunia longa naturaliter adstruenda deicit Lauræa cit. num. 1023. Apud quem videas, cum non vacet ea repastinare.

Exempla Glirium, aliorumque animalium non concludunt. Experimur, & ad sensum cognoscimus hominem diu sine cibis vivere non posse; cui & cæteris est nutritio necessaria, dicente Aristotele 2. de anima text. 3. *Vitam nihil aliud esse, quam consistentiam per alimentum.*

Animalia verò enunciata nutriri per internum alimentum est certum; nam per multos menses ita nutriuntur, ut non tam in eis restauretur, quod per pugnam caloris, & humidi destructum est, sed pinguedo maxima generetur destinata ad eorum nutritionem in hyeme, dum dormiunt; cum verò per calorem id absumitur, quod corpori alimentum subministrabat, rursus animal expergiscitur, & ad externorum alimentorum opem concurrere cogitur. Quod non accidit in homine, non enim ejus natura uno tempore talem

pinguedinem gignit, tempore prolixi jejunii consummandam, ut experientia constet.

49. Exempla de jejuniis sine externo alimento in hominibus ad plures ultra septem dies protractis, ex historiis à Liceto relata, si non fuerint miraculosa, vel sunt fabulosa, vel à mendacibus accepta. Quibus alia exempla opponuntur videnda apud Joannem Vieri in lib. de lamiis, & commentitiis jejuniis. In quo jejunia naturalia ultra septem dies non admittit, narratque plures ea per biennium, vel per aliud tempus effinxisse, quarum alii furtim comedentes, & alii arte dæmonum illis cibum occultè afferentium nutriti, ea in longum tempus sustinuerunt.

50. Narrat Baronius ex Prospero ad an. 434. quamdam virginem à dæmone obsessam septuaginta dies, & totidem noctes sine cibo ullo jejunium peregisse, sed in nocte à dæmonio reficiebatur. Circumstantibus jejunium apparebat, cum jejunium non esset.

51. Quare concludendum, quòd si illusiones absint, & desit dæmonum adiutorium, quoties jejunium fuerit ultra septem dies continuatum, & sine deperditione virium toleratum, nec naturale, neque dæmoniacum, sed miraculosum omnimodè reputandum; prout sanè fuit illud septem dormientium, qui in antro inclusi jejuni ad ducentos ferè annos dormierunt, & sani, ac fortes viribus à somno surrexerunt, de quibus agit Baronius in not. ad Martyrol. 27. Julii.

Signa tamen aliqua, ut jejunium ultra septimum diem judicetur miraculosum in ordine ad Canonizationem sunt attendenda.

52. Primum, si vir jejunans sit in virtutibus exercitatus, perfectioni incumbat, & Deo in heroica præceptorum, & consiliorum observatione mancipatus: qui enim Christi est, ut ait

Apostolus ad Gal. 5. *Carnem suam crucifixit cum vitiis, & concupiscentiis*: ac vivet in carne præter carnem, nec curabit hominibus, sed Deo placere, dicente eodem Apostolo *ibid. cap. 1. Servus Christi non essem, si hominibus placerem*. Vir iste non de numero eorum est, de quibus dixit Matth. cap. 6. *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes*; cum tamen in occulto splendide epulentur, & hinc jejunium miraculosum locum tantum habet in Servis Dei.

53. Secundum, ut vir peragens jejunium, ita post jejunium sit viribus validus, ac vegetus, ac si non jejunasset; tunc enim deducitur à Deo sustentatum sine cibo, prout pueros hebræos Daniel. 1. solis leguminibus, & aqua nutritos vegetos servavit, de quibus textus *post dies decem apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo Regio*.

54. Tertium, si prolixum jejunium sustineatur ex sola per id temporis sumptione Eucharistiæ, quamvis sæpè sumeretur.

55. Nec contra hoc urget, quòd species sacramentales nutrant, etiam corporaliter ex D. Thoma 3. p. q. 77. art. 7. Scoto in 4. dist. 12. q. 5. & 6. quatenus in ipsarum alteratione, & corruptione Corpus Christi recedit, & in eis producit à Deo substantia, quæ convertitur in substantiam aliti. Nam, cum species illæ sint valde exiguæ, substantia producta minima esset, & insufficiens ad diu conservandum hominem in hac vita, nulla superinducta virium deperditione, quod Deo specialiter sustentanti tribuendum esset.

Ubi hæc signa concurrant, judicandum est jejunium esse miraculosum conferens ad comprobendam Sanctitatem jejunantis. Verum, priusquam judicium de miraculoso jejunio formetur,

tur, oportet fuisse de jejunante verificatas virtutes in gradu heroico, ut dictum est supra.

56. Pertinet verò jejunium miraculosum ad miracula secundi generis, & quoad subjectum, in quo fit; quatenus licet natura potens sit conservare hominem in vita vegetum, & validum cum alimentis, numquam tamen sine illis; ideò in contingentia facti Divinæ virtuti tribuitur, operanti quantum ad subjectum supra vires totius naturæ creatæ.

Nimis operosum esset, & integrum volumen requireret, singula miraculorum genera, quæ possunt occurrere, tam circa sanationes morborum, quam circa alia, recensere; ideò finem ponimus, quia ex supra relatis poterit quis coniicere, si ad ea conferantur, quantoperè omnia quæcunque alia vires naturæ debeant exuperare, ut miracula sint, & in quo genere sint reponenda.

ARTICULUS I.

De Extasi Miraculosa.

SUMMARY.

- 1 Extasis quid?
- 2 Naturalis quæ, & ejus causa?
- 3 Dæmoniaca à dæmone inducitur.
- 4 Supernaturalis describitur.
- 5 Potest à Deo solo immediate immitti.
- 6 Extasis miraculosa quæ? & in quo genere miraculorum? ad 7.
- 8 Extasis supernaturalis ad quam homo se disponit.
- 9 Revelatio, quæ in ea haberetur, esset miraculosa.
- 10 Elevatio Extatici à terra miraculo tribuitur, ad 12.
- 13 Notæ extasis supernaturalis, ad 16.
- 17 Varia actionum genera in extaticis.
- 18 Si quid indecens alienationem comita-

retur, alienatio non esset à Deo.

- 19 Maturitas in Consultore necessaria in iudicio pro extasi.
- 20 Testimonium extatici sufficiens in probatione extasis.
- 21 Requisita, ut extatico credatur.
- 22 Ecclesia plura ex Sanctorum testimonio recepit.
- 23 Miraculum confert, ut extatico credatur.
- 24 In nulla extasi anima separatur à corpore.
- 25 Raptus Pauli fuit intellectualis.
- 26 Intellectus rapitur intelligens independenter à phantasmatibus.
- 27 De sensu Apostoli asserentis, sive in corpore, sive extra corpus, &c.
- 28 Extasis supernaturalis non est in arbitrio hominis.
- 29 Distinctio raptus ab extasi.

CUM Servi Dei, quorum causæ in S. R. Congregatione tractantur in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem, sæpè extasi donentur, & aliàs explorati juris sit, non omnem esse supernaturalem, divinam, vel miraculosam, in præsentī brevī calamo, quædam tradenda sunt ad discernendum, extases supernaturales, & miraculosas à naturalibus, & dæmoniacis, ac ordinariis, vel eas, ad quas, estò supernaturales, homo se cum divino adjutorio disponit. Cætera videantur tit. 2. cap. 2. §. 3. n. 26. & tit. 6. cap. 6.

1. Est extasis juxta nominis literam idem, ac status extra sensum, vel alienatio à sensibus, quatenus quis vehementi consideratione alicujus rei detentus, manet à sensibus externis alienatus, & eorum officiis, & functionibus carens, immobilis, & insensibilis cunctis apparet.

2. Triplex extasis assignatur, naturalis, dæmoniaca, & supernaturalis. Naturalis oritur ex nimia, & immoderata

ta consideratione rei, vel nimium dilectæ, aut satisterrificæ. Tunc in cerebrum confluant omnes spiritus animales destinati sensibus externis, & potentiæ motivæ, quibus vires non ministrant; & inde prodit, ut sensus ipsi, & potentia loco motiva non operetur, & alienatus quis ab eorum officiis remanet sine motu, & velut mortuus, apud Zacchiam qq. *Medic. leg. lib. 4. tit. 1. q. 7. n. 4. apud quem videas.*

3. Dæmoniaca est, cum, vel dæmones immediatè, vel eorum ope Magi mentes hominum à sensibus externis alienant, & detinent, vel, ut immotos à cogitatione eorum, quæ eis in imaginativa præsentant, licet à parte rei, nec ea videant, nec audiant. Et tunc dæmon, vel externos sensus modo insensibili ligat, vel impedit, ne in eos defluant spiritus vitales, ad officia sensuum necessarii.

Hoc genere alienationis Simon Magus *Act. 8.* mentes Samaritanorum à sensibus alienaverat, cum suis magis, ait textus, dementasset eos: hoc est, alienasset, ut ibi Lyranus.

4. D. Augustinus *de Civit. Dei lib. 14. cap. 24.* refert. Presbyter fuit quidam nomine Restitutus quando ei placebat, se auferebat à sensibus, & jacebat similis mortuo, ut non solum vellicantes, atque pungentes minimè sentiret, sed etiam si aliquando igne ureretur admoto, sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere, non ante obnitendo, sed non sentiendo, non movere corpus eò probabatur, quod tamquam indefuncto nullus inveniebatur anhelitus: hominum tamen voces, si clariùs loquerentur tamquam à longinquo, se audivisse postea referebat. Quæ non nisi extasis dæmoniaca dicenda est.

Aliud simile narrat *lib. de cura pro mort. agenda cap. 12.* de quodam viro paupere, & rusticano, & Gentili, qui, cum ægrotaret, ablatis sensibus, penè mortuus jacuit aliquot diebus: tenuissimus fla-

tus in naribus, qui, manu admota, utcumque sentiebatur, & exiguum erat viventis inditium illum sepeliri, ut exanimem non sinebat. Nullos artus movebat, nulla sumebat alimenta: nihil in oculis, nihil in ullo alio sensu corporis, qualibet impacta molestia, sentiebat: Videbat tamen multa velut in somnis; quæ tandem post dies plurimos, quasi evigilans visa narravit: Hoc nisi narrasset S. Doctor, videretur inter pueriles fabellas referendum, ut observat Lauræa in 3. to. 4. disp. 20. art. 23. n. 946. de facti propterea veritate non dubitamus; sed hanc etiam à sensibus alienationem fraude dæmonis contigisse perhibemus.

De neutra istarum occurrit in præfenti discursus, sed de sola divina, & supernaturali, quæ describi potest: Est quædam voluptuosa elevatio devotæ animæ supra se, deserto exteriori homine sui ipsius, supra se ad supernaturalem Divini amoris fontem, ex D. Dionysio, S. Bonaventura libello de septem gradibus contemplationis. A D. Augustino *lib. 12. contr. Faustum cap. 42.* describitur: est sancta quædam ebrietas alienatæ mentis ab infra labentibus temporalibus æternam lucem sapientiæ contuentis. A D. Bernardo in schala claustrali, dicitur: est mentis in Deum suspensa elevatio, æternæ dulcedinis gaudia degustans.

5. Admittit Lauræa, cit. num. 951. quasdam extases divinas à solo Deo immediatè immixtas, nulla præcedente hominis meditatione, seu contemplatione: sed passivè, se habente, quoad eas alienationes externas: dicitur quoad eas alienationes, quia quoad visiones, quæ in eis accidunt, & quoad effectus circa visa, se habet activè, sicut activè cum divino auxilio se habet circa amorem, quo Deum diligit. Non enim tunc cessat ab omni actu intellectus, & voluntatis, prout fuit error Molinos in sua prima propositione inter proscriptas ab Innocentio XI. ut dixi

observat. doctrin. adversus Quietistas, cap. 1.

Hujus generis extasis videtur fuisse sopor immissus à Deo in Adam Genes. 2. de quo sopore ait Augustinus lib. 9. de Gen. ad lit. cap. 19. ibi: *illa Extasis, quam Deus immisit in Adam, ut soporatus obdormiret.* Et illa D. Petri Actor. 10. *Ascendente Petro in superiora, ut oraret, cecidit super eum mentis excessus.* Et illa D. Pauli 2. ad Corinth. 12. *Raptus est in Paradisum, & audiit arcana verba, quæ non licet homini loqui: Ubi Doctores cum D. Augustino cit. cap. 2. docent à Deo extasim in Paulum fuisse immissam.* Et fortasse ad speciem hujusmodi spectat illa etiam Ezechielis 8. ubi: *Spiritus elevavit me inter cælum, & terram, & adduxit in Jerusalem in visione Dei: Quamvis hæc participet de ratione raptus, prout illa Pauli.*

6. Hujusmodi extases ex eodem Lauræa num. 961. miraculosæ dicuntur, cum eis homo non cooperetur, quamvis in illa à sensibus abstractione supernaturalia intelligat. Siquidem homo nunquam regulariter à sensibus abstrahitur, quin prævia meditatione, vel contemplatione objecti sensibilis, quod viderit, legerit, aut audierit, cujus species in memoria retinet. Ideò, cum à Deo à sensibus Perfectus ex tempore alienatur, quin prius ipse, vel meditationem, vel contemplationem supernaturalium præmiserit, miraculo saltem tertii generis tribuendum est: cum modus, quo à sensibus alienatur, superet activitatem creatam; & præsertim si alienatio fiat, etiam à sensu materiali interno, seu ab ipso concursu phantasmatum, aliquod spirituale in alienatione cognoscat, & contempletur. Quoniam hoc nequit à natura præstari, quæ solum cooperante phantasia nequit intelligere juxta commune dictum 3. de an. tex. 39. *Qui contemplatur, necesse est unà cum phantasmate contempe-*

tur; & D. Thomas 1. p. q. 111. art. 1. in corpore, ait: connaturale est intellectui humano, ut intelligat per conversionem ad phantasmata. Est enim pro statu viæ talis alligatio intellectus cum phantasia, ut nihil ipse regulariter cognoscat, nisi dependenter à speciebus phantasticis.

7. Indicium verò quod alienatus cognoverit objecta in extasi dependenter à speciebus phantasticis, deducitur, si post alienationem de iis recordetur, quæ in alienatione vidit, ut contigit in Prophetis, & aliis extaticis; in quibus remanent non modò species intelligibiles visorum, sed etiam phantasticæ: Et hinc patet ex eodem Lauræa num. 963. quòd in iis alienationibus, etiam phantasia cognoverat.

8. Præter recensitas extases, & alienationes, aliæ dantur, ad quas ipse extaticus etiam, cum viribus gratiæ, se disponit per meditationem, & contemplationem supernaturalium; quæ ita attentè, & fixè considerat, & Deum amat, ut à sensibus externis alienetur, & veluti immobilis, & insensibilis remaneat. Siquidem extasis à contemplatione, & amore Deo ortum habet juxta D. Dionysium, asserentem, *quod amor extasim facit, & maxime divinus.* Amor enim facit, ut amans paulatim moriatur in se, & vivat in ipso amato. Quò magis autem intus Deo attendit, magis ad Deum amandum accenditur, & à terrenis distrahitur.

Hujusmodi extases, stante activa cooperatione extatici, inter miracula non recensentur; & teste Lauræa cit. n. 967. nunquam, similes extases in causis Canonizationum fuerunt inter miracula admittæ, sed inter effectus heroicæ orationis, & Sanctitatis signa.

9. Quatenus verò in simili extasi alia objecta præter præviè contemplatum, sive à Deo per se immediatè, sive ministerio Angelorum manifestentur, quamquam

quàm alienatio in se non sit miraculosa, utpotè ex cooperatione extatici procedens, revelatio tamen rerum, de quibus extaticus non cogitavit, miraculo tribuitur, cum à solo Deo operante supra vires naturæ procedat. Siquidem illa nequeunt ex tunc proprias species in mente extatici producere. Vide §. *præter. n. 37.* quæ dicta sunt ex D. Thoma de Angelorum ministerio.

10. Præterea si alienatus à sensibus ita elevaretur à terra, & corpus in aere immobiliter sustineretur, miraculo tribuendum esset, & Deo supra facultatem naturæ agenti, nam præter propensionem naturæ omnino est, quod corpus grave à terra propria virtute sublevetur, & in aere sustineatur, aërem non dividens, ut ad locum connaturalem descendat.

11. Neque officit, quod possit Dæmon corpora elevare, & in aere sustinere. Nam hoc solum probat elevationem extatici acceptandam esse pro miraculo tertii generis, & quoad modum faciendi quatenus ex conjecturis bonæ vitæ, irreprehensibilitatis morum, Sanctitatis actionum, & bonitatis pro certo est, non à naturali, sed à Divina virtute extaticum elevari, impediente Deo activitatem Dæmonis; qui Simonem Magum in aere elevavit, sed qualis fuerit finis, qualisque vir elevatus, notum est. Ex notis itaque, de quibus infra, dignoscenda est qualitas elevationis. Si verò ab Angelo extaticus sublevaretur, hoc esset miraculo tribuendum, cum, Deo ministerium imperante, contingeret.

12. Finita tamen contemplatione, corpus elevatum, non repente, non præcipitanter debet descendere, sed gradatim, & regulariter: eo modo, quo fuerat miraculose elevatum, uterque enim motus ab eadem Divina causa procedit, quæ non nisi regulariter operatur, & quatenus irregularis, & inordinatus motus haberetur, suspecta

extasis foret. Notæ veræ, & supernaturalis extasis sunt:

13. Prima. Si extasis sequatur in homine bonæ vitæ ad meditationem, & contemplationem rerum divinarum.

14. Secunda, si extaticus post extasim non gloriatur, & non se extollat, sed magis apud Deum, & homines humilietur, & doleat, quod ab aliis videatur, cum verò non possit eam negare, conatur aliquo titulo celare prætextu quorundam passionum; quas non potest in se ipso certis temporibus impedire. Quin etiam usurpans illud Apostoli 2. *Corinth.* *Ne magnitudo revelationum extollat me:* timens, ne extasim dono in superbiam elevetur, & Spiritus tumeat, Deum enixè rogat, ut non frequenter, non in publico, non coram aliis à sensibus alienetur; nec interior elevatio, & attentio animæ ad res Divinas exterioribus sensibus communicetur, eos à functionibus opportunis retrahens, ut inde omne elationis periculum absit, nullaque hominum plausibus occasio paretur. Hæc est verè spiritualium praxis, qui de intima semper cum Deo summè dilecto unione solliciti, omne id fastidiunt, quod per sensuum exteriorum signa possit inducere, quod ab hominibus videantur: ideò, *clauso ostio*, Deum orant, & cum eo in abscondito cœlestium contemplationi vacantes, tractare satagunt.

15. Tertia, si extaticus ad profectum spirituales magis inflammetur, magisque in opera vitæ activæ, & contemplativæ propendeat.

16. Quarta, si extasis probetur de homine, de quo verificentur virtutes in gradu heroico. Cum tunc sit extasis in argumentum heroicæ Sanctitatis, & certum indicium inducat intensissimæ dilectionis extatici in Deum, & Dei in extaticum, juxta illud *Proverb. 8.* *Ego diligentes me diligo.*

17. Quinta, dignoscitur ex jubilo, & tri-

& tripudio interiori: multoties exterius spiritualis gustus manifestatur, & dulcedines aliquæ totum corpus concutere videntur. Ardens enim interius flamma, per ardoris violentias foras erumpere nititur. Quidam lachrymis, vocibus, suspiriis illam spiritus dulcedinem indicant. Quidam sæpè clamoribus, & ejulatibus amorem cordis exprimunt. Verùm ejulatus humanus esse debet, non brutalis, non horrorem inducens, & relinquens: aliàs suspectus esset, nihil boni significans: nec tunc extasis esset Divina, vel supernaturalis, sed ficta, vel dæmoniaea, & planè de emittentibus hujusmodi ejulatus inhumanos, & terrificos, numquam probarentur virtutes in gradu heroico; prout concluduntur in Servis Dei, qui veras extases patiuntur, & clamoribus æstum amoris, & alacritatem spiritus ostendunt.

18. Quidam in alios gestus prorumpunt: huc, & illuc discurrunt, saltant, manibus plaudunt, membris tremunt, & similia faciunt, quæ secundum ordinarium cursum inusitata judicantur, ut notat Harphius *lib. 3. cap. 5.* Verùm motus ipsi modesti esse debent, cum decente corporis compositione, ita ut tam in termino à quo, quam in termino ad quem motus nihil indecens secundum naturam, & mores occurrat, aliàs extasis divina non esset, juxta doctrinam Cajetani in 2. 2. qu. 73. art. 3. ibi: *Spiritus Sanctus, qui est author revelationis, non est auctor deordinationis naturæ, aut moris: quia gratia secundum genus suum naturam, & morem non destruere, sed perficere nata est. Unde oportet advertere in hujusmodi alienationibus, si interveniat aliquid indecens secundum motus intrinsecos, vel extrinsecos, sive sit indecentia naturæ, sive indecentia moris, tunc non est alienatio (supernaturalis) sed infirmitatis, vel fictionis, vel illusionis diabolicæ, aut naturaliter animalis, ex nimia*

meditatione alicujus. Ideò quoties in extasi habetur compositio decens, & honesta movens ad devotionem, & pietatem, non ad risum, & ad derisionem, favor Dei est, quem Deus, cum vult, & quibus vult, donat.

19. In hac re Consultor non debet statim ad judicium pro affirmativa procedere, sed, ponderatis ponderandis, & tempore ad discussionem opportuno, utendo regula, præsentì quoque materie aptabili, tradita à D. Bonaventura *de perfect. Relig. lib. 2. cap. 76.* In omnibus revelationum, vel visionum generibus magna cautela habenda est, ne falsa pro veris, noxia pro salutaribus, exigua pro eximiis, & incerta pro certis recipiantur.

20. Plurimum confert ad verificandam extasim fuisse miraculosam assertio extatici, qui assereret se à Deo vel immediatè, nihil prius, antequam in extasim raperetur, cogitantem, vel meditantem fuisse à sensibus alienatum. Possent quidem testes de visu esse cum experientia veræ alienationis per punctionem, ustionem, tractionem, vel ligationem, modumvè alium exagitantem extaticum; at tunc licèt de extasi externa constaret, numquam, quòd à solo Deo fuisset: sola tantum narratio hoc plenè induceret, cui credendum esset, licèt de facto proprio deponeret; nam versamur in facto miraculoso, quod ex natura sua probari non potest, nisi per unicum testem, per quem revelationes, & apparitiones sufficienter probari dixit, etiam Contelorus *cap. 18. n. 18.* & Lauræa *cit. art. 25. §. 3.* & nos alibi. Quod testi deponenti de facto, si aliter probari non possit, sit fides adhibenda, notarunt Possevinus in *relat. S. Bonavent. p. 2. art. 4.* Et Simonetta in *relat. S. Franc. de Paula* ex regula communiter recepta, quod ubi agitur de aliquo probando, & non est in præjudicium alterius, statùr dicto unius.

Verum, ut extatico fides adhiberi posset, deberent sequentia concurrere.

21. Primò, si extaticus non propria electione, & voluntate, sed humanæ gloriæ adversus jussu Superioris, Confessarii, vel Directoris id enarrasset, cum humilitate semper, erubescencia, & pudore: Servi enim Dei similes favores numquam manifestare curant: exemplo Pauli, qui per annos 14. altum silentium tenuit de mirabili illa extasi, quam recitat 2. ad Corinth. 12. quam tunc patefecit, quia Corinthiis id maximè profuturum cognovit.

22. Secundò, si de extatico probentur virtutes in gradu heroico: illis enim probatis, probata est humilitas, quæ tumor, & elatio excluditur: probata est veracitas, quæ est exclusiva mendacii.

Propterea ei fides esset quoque adhibenda, estò per testes de visu cum præfata experientia extasis externa non probaretur. Prout fides ab Ecclesia data est Sancto Francisco narranti sibi à Christo Domino in forma Seraphini fuisse stigmata impressa: testes viderunt stigmata, sed, à quo habuerit, Sancto crediderunt. Quòd D. Thomæ Aquinatis fuerint lumbi constricti, ut exindè omni libidinis motu caruerit, ipsi referenti est fides adhibita ex 2. lect. offic. Quòd Sanctæ Catharinæ Senensi fuerint stigmata, sed occulta à Christo impressa, ab ea narrante Confessario formam, & modum Ecclesia recepit, ex 2. lect. offic. Et quod S. Theresiæ ab Angelo cor ignito jaculo transfixum, sola ejus relatione innotuit, ex 2. lect. offic. & ex his ad alia, quæ ex historia Ecclesiastica possent in confirmationem nostræ resolutionis allegari.

23. Tertiò, si de extatico quoddam aliud miraculum post mortem patratum fuerit legitimè, rigore juris servato, probatum. Tunc enim testimo-

nium Dei habetur de vera illius Sanctitate (miracula enim post obitum edita, veram Sanctitatem ostendunt, ut diximus alibi,) & ideò quævis suspicionis umbra cessat, quòd falsa potuerit relatione patefacere, vel in humanam gloriam referre.

24. Ponderandum in nulla extasi (licet Deus posset) animam separari à corpore, adversus nonnullos asserentes in raptu animam Pauli fuisse à corpore separatam, id deducentes, ex quo loc. allegat. dixerit: *Scio hominem in Christo, si ve in corpore, si ve extra corpus nescio: Deus scit raptum hujusmodi usque ad tertium Cælum.* Verum animam tunc fuisse corpori unitam est communis opinio; nam si anima fuisset realiter separata, non fuisset raptus, aut extasis, sed mors: mors enim est animæ à corpore separatio: & redditus ad officia sensuum, resurrectio fuisset; quòd non est dicendum, ne sine necessitate multiplicentur miracula.

25. Quare raptus Pauli non fuit physicus, & corporis, sed intellectualis, in quo anima à sensibus alienata, & independentè à phantasmatis absorta erat in consideratione, & amore eorum, quæ divinitus ei revelabantur.

26. Ideò verò raptus dicitur, quia sicut corpus tunc rapi asseritur, cum sursum extra locum naturalem elevatur, sic anima rapi concluditur, cum est elevata extra phantasmata, seu ad modo Angelico intelligendum independentè à speciebus phantasticis, à quibus in homine viatore cognitio intellectualis naturaliter dependet per dicta supra.

27. Nec obstat, quòd Paulus dixerit se nescire modum, quo raptus fuit; quoniam, ut inquit S. Anselmus de raptu Pauli *serm. 4. contra Arrium ex Cornelio à Lapide in d. locum Pauli*, dicit: *nescio, quia aliis revelare non poterat: Sicut Salvator Matth. 13. dixit, se nescire dicm*

diem iudicii, quamvis enim illum sciat: tamen, ut nobis revelaret, nesciebat. Intentus itaque Paulus ad spectanda arcana divinitatis, aliaque mysteria, quæ ipsi offerebantur, dixit pro tunc ignorasse, quomodo se haberet anima, an scilicet esset in corpore, vel extra corpus: cum tamen reverà corpus informaret, licet operaretur independentem ab eo, ut notant DD. cum D. Thoma 2. 2. q. 175. art. 5.

28. Tandem consideramus, extasim supernaturalem non ad hominis arbitrium accidere: prout de illa relata à D. Aug. ubi supra n. 3. notum erat. Neque enim extasis supernaturalis est voluntati homini commissa, ut quoties velit ab ipsa prendatur. Nam dona Dei, non in hominum, sed in Dei sunt potestate. Ideò quoties videbimus hominem frequenti extasi presum, præsumptio semper esse debet, ut scribit Zacchias loc. cit. num. 33. quòd sit naturalis effectus potius, quàm supernaturalis, nisi de hoc aliunde evidenter constet. Siquidem potest Deus extases, etiam miraculosas, suis servis frequentissimè concedere: & quibusdam concessisse patet ex Chronicis. Sed tunc pro discretivo adhibendæ sunt regulæ, de quibus supra n. 14. ad 18.

29. Discrimen inter extasim, & raptum habetur ex D. Thoma 2. 2. qu. 175. art. 1. apud Castellin. de inquisit. miraculor. q. 2. addita cap. 1. de extasi n. 11. docente raptum addere aliquid supra extasim, ibi: *extasis importat simpliciter excessum à seipso, secundum quem aliquis extra suam ordinationem ponitur; sed raptus addit super hoc violentiam quamdam, non quòd sit contra naturam, sed supra facultatem naturæ, ut ibi ex eodem Castellin. à n. 8.*

ARTICULUS II.

De apparitionibus Miraculosis.

S U M M A R I U M.

- 1 Visionum, & apparitionum differentia.
- 2 Ordo inter potentias externas, & internas in cognoscendo.
- 3 Triplex genus visionum, & apparitionum, ad 6.
- 7 Visio intellectualis duplex, ad 8.
- 9 Apparitio regulariter fit per species sensibiles, ad 10.
- 11 Visio est separabilis à revelatione, ad 14.
- 15 Ex triplici causa triplex genus visionum, & apparitionum, ad 16.
- 17 Visio imaginaria aliquando procedit ex electione proprii spiritus.
- 18 Visio alia est dæmoniaca, ad 19.
- 20 A quo sit divina, & supernaturalis?
- 31 Quod sit ab Angelis non derogat miraculo.
- 22 Non potest esse à dæmonio.
- 23 Discretiva visionum, & apparitionum divinarum ab illusoriis, & naturalibus, ad 30.
- 31 Est ex Augustino difficillima discretio apparitionum, & visionum, cum sunt de objecto bono.
- 32 Apparitiones, & visiones factæ mulieribus non improbandæ.
- 33 Viris etiam non perfectis visiones, & apparitiones factæ sunt.
- 34 Visiones, & apparitiones imaginariæ fiunt per species sensibiles, ad 37.
- 38 Species gerit vices objecti.
- 39 Apparitiones fiunt in forma corporæ, ad 42.
- 43 Prophetia non est sine visione, ad 44.
- 45 Quid sit prophetia?
- 46 Prophetia non est qualitas habitualis.

- 47 *Gratia, Prophetia dicta, est in Ecclesia Catholica.*
 48 *Cognitio prophetica excedit vires naturæ.*
 49 *Agitur de cognitione secretorum cordis per Angelos, ad 50.*
 51 *Cognoscere futura spectat ad miraculum secundi generis.*
 52 *Penetrare secreta cordium ad miraculum tertii generis.*
 53 *Signa cognoscendi Prophetiam esse divinam, ad 54.*
 55 *Genera linguarum miraculo adscribuntur.*
 56 *Diversis linguis loqui est donum Dei, ad 57.*
 58 *Loquens sua lingua, & multidiversorum percipientes habet donum linguarum, ad 61.*
 62 *Ratio miraculi evidentior in locutione unius tantum linguæ.*
 63 *Multa à Deo dæmoni permittuntur, quæ in certis circumstantiis agere non potest.*
 64 *Locutio unica lingua pluribus diversis est miraculum tertii generis: & ibi probatio.*
 65 *Servi Dei sunt causa moralis, cur plures diversi percipiant, quod unica lingua proponit.*
 66 *Donum linguarum est concessum loquenti.*
 67 *Loqui variis linguis successivè miraculo tertii generis tribuitur.*
 68 *Probatio concludens super hoc.*
 69 *An donum linguarum communicetur per modum habitus? ad 70.*
 71 *Dubia quoad apparitiones resoluta, ad 81.*

1. **D**E apparitionibus hæc, & visionibus miraculosis agimus, quia sæpè in huiusmodi causis examinandæ in servis Dei occurrunt. Hoc verò est apparitionum à visionibus discrimen (estò quandoque pro eodem usurpentur) quod illæ considerantur

ex parte rerum, quæ potentia miraculoso concursu proponuntur, aliæ verò sint actus à potentiis vitalibus procedentes.

Est planè visio, primò imposta ad significandum actum potentia visivæ, sed usus communis apud Mysticos eam ampliavit ad actum cujuscunque potentia cognoscitivæ denotandum, sive sit sensus externi, sive interni, & intellectus, ut notaverat D. Thomas 1. p. q. 67. art. 1.

2. Et talis ordo inter potentias externas, & internas cognoscitivas, ut, percepto à sensu externo objecto, ex hujus specie producatur in phantasia species interna, seu phantasma ipsum sensui interno repræsentans; cum phantasmate intellectus agens cudit speciem intelligibilem, quæ recipitur in intellectu passibili, à quo intellectio abstractiva producitur, ut tradunt Animastici in lib. de anima, & ex mysticis notatur ab auctore lib. de spirit. & anim. inter opera Augustini, dicente: *Quidquid sensus percipit, imaginatio repræsentat, intellectus separat, intelligentia comprehendit.* Ita Daniel (cap. 5.) vidente Baltasare oculis corporis manum in pariete scribentem, eodem instanti phantasia cognovit, & intellectu sensum percepit.

3. Triplex genus visionum, & apparitionum supernaturalium notarunt DD. cum Augustino lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 17. Ut alia sit corporea, & externa per oculos corporeos: alia imaginativa, & interna per species in phantasia: & alia intellectualis per species intellectuales in intellectu. Verùm cap. 24. tradit numquam visionem corpoream reperiri, quin habeatur imaginaria, neque hanc sine intellectuali; nomen visionis imaginariæ tribuens operationi imaginativæ, quæ naturaliter comitatur visionem corpoream; & illud visionis intellectualis approprians cognitioni intellectus, quæ subsequitur

tur operationem imaginativæ, seu sensus interni.

4. Visio corporea ea est, quæ immediatè procedit à sensu externo percipiente objecta sensibilia vera, vel apparentia ei proposita in ordine ad significandum, quòd Deus intendit manifestare, prout fuit enunciata Balthassaris, & Tobia, cui sensibiliter apparuit Angelus in forma corporea. *Tob. 5.* Angeli in forma corporea fuerunt in domo Lot, *Gen. 19.* Et Beatae Virgini in forma visibili apparuit Angelus Gabriel nuncius incarnationis, *Luce 1. Et ingressus Angelus ad eam dixit, &c.* Mulieres, *Matth. 24. Viderunt Angelum ad Sepulchrum, &c.*

5. Visio imaginaria ea est, quæ ab imaginativa, seu sensu interno primò procedit, quin in ipso momento præcesserit operatio in sensu externo. Hæc regulariter fit, disponente Deo, vel per se immediatè, vel ministerio Angelorum species phantasiæ adeptas dependenter ab operationibus sensuum exteriorum, ut forment visionem illius expressivam, quod Deus vult declarare; & quatenus species ipsæ non sufficiant, alias, vel Deus infundit, vel Angelus producit.

6. Intellectualis illa est, quæ primò in intellectu formatur per species intelligibiles, quin originem ab iis habeat, vel, quæ sensus externi prius perceperint, vel imaginativa cognoverit. Hæc fit, Deo elevante intellectum ad cognoscenda, quæ vult manifestare, vel disponendo species intelligibiles, quas habet, ut illud repræsentent: & quatenus non sufficiant, alias vel per se immediatè, vel per Angelos intellectui loquentes, & suas visiones ei communicantes producendo.

7. Duplicis generis hæc esse potest. Una adeò purè intellectualis, ut nulla adsit operatio phantasiæ circa ea, quæ ab intellectu cognoscuntur.

8. Alia, quæ in eodem instanti commitem habeat operationem phantasiæ, non quòd hæc moveat intellectum, aliàs, cum non ex intellectu haberet principium, non foret intellectualis: sed quatenus visioni, quæ primò in intellectu formatur, subsequitur in eodem instanti realis operatio phantasiæ per species sensibiles in ea productas repræsentantes idem objectum, vel aliud aliquo modo concernens materiam visionis.

9. Licet autem possibilis sit visio purè intellectualis per solas species intelligibiles à Deo, vel Angelo loquente productas, nihil operante phantasia per cognitionem in specie sensibili sibi proportionata circa illa objecta ab intellectu cognita, attamen regulariter apparitio, & visio fit per species sensibiles in phantasia receptas: hoc enim est homini in via proprium, ut cognoscat dependenter à phantasmatibus, ut dixit D. Thomas 1. p. q. 111. artic. 1. in corp. ibi. *Intellectus humanus non potest ipsam intelligibilem veritatem nudam capere, quia connaturale est ei, ut intelligat per conversionem ad phantasmata: Et concordat Scotus in 2. d. 11. q. un. ubi tradit, non posse intellectum nostrum pro statu isto recipere immediatè immutationem ab aliquo actu intelligibili sine phantasmate, quæ dependentia legitur expressa ab Aristotele 3. de anim. tex. 39. dicente: Qui contemplatur, necesse est unà cum phantasmate contempletur. Et constat experientia: nam cum conamur alios docere, exempla sensibilia inquirimus, verbisque sensibilibus utimur, ministrantes hac forma idoneam materiam phantasiæ, ut illorum species recipiens de illis postea recordetur.*

10. Ideò, cum videntes apparitionum recordentur, & de eis sensibiliter discurrant, deducitur eos de illis species sensibiles internas habere: cum, istis præcis, sit recordatio post isto

statu corpori conjunctæ impossibilis, ut ex Augustino lib. 2. ad Simplicianum q. 1. & d. lib. 12. cap. 9.

11. Hoc unum advertendum revelationem de necessitate includere intellectum veritatis, quam Deus intendit aperire: ideò conceptus revelationis sensibilis alius est ab illo visionis, ut scribit Theophylactus 2. ad Corinth. 12. ibi: *Non veritis, quod revelatio majus quidpiam est, quam visio: huic enim tantum videre datur: revelatio verò, quod videtur, denudat: illustrante Deo intellectum ad cognoscendam veritatem.*

12. Quare corporales, & imaginariæ visiones possunt à revelationibus separari; quoniam esse potest, ut quis sensum illius non capiat, quod Deus per extraordinariam sensus externi, & interni immutationem intendit manifestare. Potest planè rem materiale, non verò significatum percipere, & tunc visio in eo recedit à conceptu revelationis.

Visio à revelatione sejuncta fuit in Balchassare non intelligente significatum verborum, quæ viderat in pariete scripta; In Pharaone apparitio vaccarum, & spicarum. Gen. 41. in ejus ministris ibi cap. 40. illa vitis, & canistro: ac in Nabuchodonosore alia arboris. Daniel. 4. Fuerunt illis hæ visiones, non revelationes, cum non ceperint, quæ Deus illis figuris corporalibus manifestare decreverat.

13. Visio tamen revelationi unita fuit Jeremiæ illa ollæ succensæ, Jerem. 1. Cum ei fuerit quoque communicatum, quod significaret incendium Civitatis. Ut itaque visio inducat formam revelationis, vel, cum ista sit connexa, oportet ex sententia Augustini lib. 12. de gen. ad litt. cap. 9. ut quis videat in spiritu (hoc est in imaginativa, pro ea enim accipit spiritum) corporaliū rerum significativas similitudines, & eas vivacitate mentis intelligat, sicut

Danielis excellentia tentata, & probata, qui Regi, & somnium, quod viderat, dixit, & quid significaret, aperuit. Et ipsæ quippè imagines corporales in spiritu expressæ sunt, & earum intellectus revelatus in mente.

14. Ideò, ut visio naturam induat revelationis, opus est non tantum, ut species rerum imaginativa percipiat, sed ipsarum significatum mens intelligat, juxta illud Bonaventuræ de perfect. Relig. lib. 2. cap. 75. *Alia visio, ait, est intellectualis, qua illuminatus oculus luce veritatis purè ipsam veritatem in se contemplatur, vel intelligit in visione imaginaria veritatem, quæ in illa significatur.*

§. I. Genera apparitionum, & visionum.

15. Triplex distinguitur juxta triplicem causam visio, & apparitio. I. Naturalis. II. Dæmoniaca. III. Divina, & supernaturalis.

16. Naturalis à naturali principio procedit. Corporalis potest haberi, vel propter vehementem imaginationem circa aliquod, adeò ut humores corporis præter ordinem commoti, irregularem spirituum copiam, tum phantasiæ, tum sensui externo deferant, propter quòd quis censeat se exterius concentus supernaturales audire, aut oculis corporis videre Sanctorum figuras: vel, propter impedimentum in cerebro, quod confundat ordinem in sensu interno, adeò ut imagines phantasticas observet, ac si essent vera corpora: prout frequenter experimur in graviter infirmis. Et in sanis, teste D. Bonaventura cit. solent prænunciare insaniam: *In quibusdam, ait, solent hujusmodi visiones esse præludia insanix, qui cerebro confuso, & fumo ipsum obnubilante, etiam visus oculorum confunditur, ut putet sibi aliquid apparere veraciter, quod phantasticum est, & falsum.*

Sum. Videndus D. August. lib. 12. cit. cap. 12. ad 20. & Gerson tract. de probat. spirit.

17. Quantum ad *imaginariam*, hæc procedere potest ex elatione spiritus proprii, quo homo sæpe putat eum esse Spiritum Sanctum, juxta Riccardum à Sancto Victore *in cant. p. 2. cap. 17. ibi: Humanus spiritus interdum se Spiritum Sanctum esse simulat, & mentitur.* Contigit autem, cum quorundam immoderatus voluntatis affectus, adeò vehementer applicat imaginativam circa id, quod concupiscunt, ut sibi persuadeant, se quidpiam lumine supernaturali videre, quod est terreni affectus imaginatio, ut, teste eodem Riccardo, ibi: *Ex amicis Job. evenit Eliphaz: qui verba protulit per tumorem sui spiritus, quæ à Spiritu Sancto in Dei zelo dicere se credidit, cum tamen à solo proprii cordis impetu moveretur.* Est enim commune proloquium, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt. In aliis harum visionum deceptio suboriri solet ex spirituum, & humorum commotione, propter quod ex varia dispositione corporis, salutis, aut infirmitatis frequenter varia in somnis se videre arbitrantur, & decipiuntur.

18. *Dæmoniaca* à potestate dæmonis prodit: corpoream potest inducere deducendo variis modis oculos, aliosque sensus externos, vel subtractione realium rerum, vel oppositione aliarum, quas, vel aliunde accipit, vel ex aere composuit, ut appareant, quæ non sunt. Ita oculos videntis perstringit, & sensus illudit, ut putent veraciter se videre cœlestia, cum tantum fallacibus visionibus decipiantur. De qua re dixit D. Augustinus de Civit. lib. 18. cap. 18. *Nec dæmones naturas creant, si aliquid tale faciunt: sed species sensus, quæ à vero Deo sunt creatæ, commutant, ut videantur esse, quod non sunt: ibi videatur.*

19. *Imaginariam* cudit per alterationem humorum, & spirituum vitalium, per quam species objectorum in phantasia confunduntur, & excitantur, quas ipse, (si ei à Deo permittatur) maxima celeritate, & dexteritate ita ordinat, & disponit, ut, quod non est, repræsentent, & ad visiones mendaces, etiam circa cœlestia concurrant.

20. *Divina*, & *supernaturalis*, five à Deo immediatè, five per Angelos, Deo ipsorum ministerio utente, efficitur. Sunt Angeli *administratorii spiritus*, ut ait Paulus ad Heb. 1. quos Deus ad hujusmodi visiones, & apparitiones, five intellectuales, five corporales, & imaginariæ efficiendas aliquoties elevat, de quibus dictum est supra num. 4. Et notanda est doctrina Sancti Gregorii lib. 18. Moral. cap. 2. ibi. *Cum verò per Angelum suum Dominus voluntatem suam indicat, aliquando eam verbis, aliquando etiam rebus demonstrat: aliquando simul verbis, & rebus: aliquando imaginibus cordis oculis ostensis (en imaginaria) aliquando cœlestibus substantiis (en purè intellectualis) aliquando terrenis simul, & cœlestibus: en intellectualis, quam comitatur operatio imaginativæ.* Per quæ constat mentem Sancti Doctoris fuisse Deum per Angelos omnes visiones, & apparitiones miraculosas operari.

21. Nec ideò de ratione miraculi demit, quòd fiant Angelorum ministerio. Quoniam Angeli non eas suis solis viribus causant, sed extraordinaria dispositione à Deo elevati, & tamquam speciales ipsius ministri. Cum autem operatio à ministro sit tamquam ab instrumento causæ principalis, cujus virtute operatur, deducitur, quòd sit miraculosa, si, præstante Deo miraculosum concursum, à ministro prodeat, juxta sententiam D. Thomæ allegat. §. 5. nu. 35. De miraculoso verò concursu Dei non est ambigendum, cum numquam

in eum effectum, quem Deus per visiones, & apparitiones intendit communicare, possent Angeli se ingerere, nisi Deus eos specialiter mitteret, propter eos, qui hereditatem capient salutis, ut inquit Apostolus, ubi supra.

22. Et inde, etiam patet, nec dæmonem per se ipsum posse divinas apparitiones, & visiones causare. Decens enim non est, ut eum Deus pro instrumento assumat manifestandi modo miraculoso veritates, quas ille intendit suis Servis in extasi, vel aliàs in bonum salutis aperire. Videatur cap. 2. n. 51. & seq.

§. II. Discretiva apparitionum Divinarum.

23. Notum est ad textum Apostoli 2. ad Corinth. 11. Sathanam transfigurare se in Angelum lucis ad illaqueandas animas, & fallaces adversus legitimas apparitiones cudere, dicendo: bonum malum, malum bonum: & ponendo: tenebras lucem, & lucem tenebras: amarum in dulce, & dulce in amarum, ut dixit, Isaias cap. 5. Ne error itaque subrepat, neque hostis prævaleat, oportet præter adnotata in art. 1. n. 13. pro discretione extasum, hic alia in præsidium certitudinis ad divinas apparitiones in subsequentibus regulis ponderare, juxta monitum Divi Bonaventuræ loc. cit. cap. 76. ibi: In omnibus revelationum, & visionum generibus magna cautela habenda est, ne falsa pro veris, noxia pro salutaribus, exigua pro eximiis, & incerta pro certis recipiantur.

Quapropter apparitiones Sanctorum, siue externis, etiam oculis visibiles, siue internè tantum in phantasia, seu imaginativa existentes Divinæ dicendæ sunt.

24. Primò, si apparens nihil præcipiat, vel consulat contra religionem Catholicam, aut bonos mores, apparitio est

Divina. Nam inquit, S. Joannes Epist. 2. vers. 9. Omnis, qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deum non habet. In Doctrina verò Christi non permanet, qui regulis fidei, & morum adversatur. Tunc ait Augustinus lib. 12. de Gen. ad litt. cap. 14. Magnum non est, eum discernere, cum ad aliqua pervenerit, vel produxerit, quæ sunt contra bonos mores, vel regulam fidei.

25. Secundò, si Persona apparens doceat modesta, humilia, & conformia Christianæ pietati, apparitio Divina dicenda, juxta illud Jacobi 3. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est: deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, non judicans, sine simulatione.

26. Tertiò. Si apparitionem aliquid impuritatis, etiam sine culpa personæ in parte sensitiva comitetur, suspecta est, quod à Dæmonio sit per tradita à Sancto Diodochio de perf. spirit. cap. 53. ibi: Sin autem ullam prorsus dubitationem, aut fædam aliquam cogitationem mens in illa gratiæ operatione concipiat, quamvis Sancto nomine Jesu usa sit ad propulsandum malum, & non magis ad amorem tantum Dei incendendum, sciendum est consolationem illam falsa specie lætitiæ à fallaci dæmone proficisci. Hujus generis apparitiones sunt & Divo Bonaventuræ suspectæ loc. cit. lib. 2. cap. 75.

27. Quartò. Si apparitio ab initio timorem incutiat, & timori postea gaudium succedat, Divina est, dicente Greg. lib. 5. Moral. cap. 21. Primum, quidem sonans in auribus animæ vox Divina conturbat, terret, sed continuo vivificat, liquefacit, calefacit, illuminat. Est hic metus venerationis, & reverentiæ Deo, rebusque Divinis debitæ. Sic in mulieribus aduentibus sepulchrum, visis Angelis, Matth. 28. timor cessit gaudio. Beata Virgo Lucæ 1. Viso Angelo, timuit, sed statim, dixit. Ecce Ancilla Domini &c. Optimum ad discern-

scernendum eas documentum est, ut bonæ esse intelligantur, si primò turbantes mentem, subindè consolationem, & tranquillitatem relinquunt: malæ verò, si timoris aculeum, quem infixerunt, non avellunt, sed magis, magisque turbatio invalescit. Quæ regula tradita est à Sancto Antonio apud Athanasium in ejus vita.

28. Quintò. Signum apparitionis, & Divinæ revelationis ex humilitate illius, cui accidunt, emergit; si nimirum successivo tempore humilem se exhibeat, ut non tam sibi, quàm cæteris vilescat, & propter eam non timeat, non infletur, non præsumat, de ipsa non loquatur, eam non manifestet, nisi, vel de mandato Superioris, aut consilii requirendi occasione, eamque in gloriam Dei referat. De Beata Virgine legimus, quòd nec Sponso Angeli apparitionem, & Incarnationis mysterium revelavit, nisi, cùm Joseph ab Angelo id didicerat. Qui hujusmodi visionibus, & apparitionibus donantur, eas ob humilitatem celare satagunt, juxta illud Tobiae 12. *Sacramentum Regis abscondere bonum est.* Sic Paulus de raptu suo 2. Corinth. 12. per annos 14. silentium tenuit.

29. Observanda est doctrina Gersonis de dist. ver. vision. à fals. signo 4. ibi: *Hoc est primum, & præcipuum signum inter signa monetæ spiritualis discretivum. Monitiones omnes itaque intrinsecæ, omnis revelatio, omne miraculum, omnis amor extaticus, omnis contemplatio, omnis raptus, omnis denique nostra interior, exteriorque operatio, si humilitas præcedit, & comitetur, & sequatur, si nihil perimens misceatur (crede mihi) Signum habent, quòd à Deo sunt, aut a bono ejus Angelo: nec falleris.* Est vera humilitas lapis lydius, cujus experimento cognoscitur veritas. Possunt hypocritæ se oculis hominum in vestimentis ovium exhibere, & aliquando humilitatem

mentiri, & virtutem simulare: at est penitus difficile, ut diù eorum lateat superbia, pro ut dixit idem Gregorius cit. lib. 34. cap. 18. *Qui, etsi, ait, aliquando fictam speciem humilitatis assumunt, se ipsos tamen celare in omnibus nequaquam possunt, quia eorum superbia diù latere non sustinens, cùm ex alia tegitur, ex alia actione denudatur.*

30. Sextò. Apparitio Divina est, si ei fiat, qui perfectioni vacet, jejuniis, vigiliis, & flagellis, carnem crucifigat cum vitiis, Deo, & non hominibus placere intendat, ac perseveranter functionibus virtutum, & Dei gloriam procuret, ac proximis temporalia, & spiritualia præsidia juxta vires communicet. Hos commendans Paulus ad Hebr. 5. inquit: *Perfectorum est solidus cibus: eorum, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni, & mali: ut non audeant visiones, & apparitiones simulare, vel alterare, aut pro veris fictas referre.*

Dices. Sæpè Dæmon incitat ad spiritualia, apparet sub figura Crucifixi, sub Imagine Virginis, vel alicujus Sancti: ac ut decipiat aliquando, Litanias, & preces cum eo, cui apparet, recitat.

31. Resp. Sanè, cùm apparitiones sunt de objecto bono (quia si de malo statim dignoscuntur) difficilior est discretio ex Augustino loc. cit. lib. 12. cap. 12. *Difficillima est, inquit, cùm spiritus malignus, quasi tranquillus agit sine aliqua vexatione corporis: assumpto humano spiritu, dicit, quod potest, quando etiam vera dicit, & utilia prædicat, transfigurat se, sicut scriptum est, velut in Angelum lucis, ad hoc, ut, cùm illi in manifestis bonis creditum fuerit, seducat ad sua.* Et Bernardus de utilit. verb. Domini, inquit: *transfigurat se malignus ille spiritus in Angelum lucis, ut virtutis simulatione plus noceat.* In hypothese ad discernendam apparitionem, & visionem

humiliter orandus est Deus, ut illuminet ad cognoscendam veritatem, si bonus, aut malus spiritus sit; Et confidendum, inquit Apostolus 1. ad Corinth. 10. *Quod fidelis est Deus, & non patitur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* Attendenda est regula Joannis Epist. 1. cap. 4. *Nolite, inquit, omni spiritui credere, sed probate, si spiritus ex Deo sint.* Probatio fit precibus orando Deum, ut veritatem ostendat: quæ fuit praxis Servorum Dei, ut ex Chronicis patet.

32. Non sunt apparitiones, & visiones improbandæ, ex quo mulieribus accidant. Sacer textus proponit mulieribus revelationes, & apparitiones factas Exodi 15. Maria Soror Moyfi appellatur Prophetissa, quæ cum aliis mulieribus canticum Domino cecinit: *Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum, & ascensorem ejus dejecit in mare:* Pharaonem nimirum cum exercitu in liberatione populi. Anna Mater Samuelis fuit dono Prophetiæ donata, ideò propheticum canticum cecinit. 1. Reg. 2. Debora erat Prophetissa, & prædicabat futura Judic. 4. Anna filia Phanuel Prophetissa dicitur Luca 2. Prophetia autem fit à Deo, vel per se immediatè, aut per Angelos suos revelante hominibus ea, quæ essent isti manifestaturi. Alias Sanctas Mulieres fuisse dono Prophetiæ, & visionum præditas, recitant Chronicæ Ecclesiasticæ. Ideò deducendum apparitiones mulieribus factas esse Divinas, si illis probentur, quæ notavimus supra.

33. Viros, etiam non perfectos, aut perfectioni non vacantes visiones, verasque Divinas apparitiones habuisse notum est. Constantino Magno adhuc Gentili apparuerunt SS. Apostoli Petrus, & Paulus præcipientes ei, ut ad emundationem lepræ adhiberet baptismum ex 1. lect. offic. Sancti Silvestri.

Constantiæ ejus filiæ, nondum Christianæ apparuit B. Agnes, cujus consilio baptizata est, & ab insanabili morbo sanata ex 9. lect. in Breviario 28. Januarii. Attilæ apparuit Sanctus Petrus præcipiens ei, ut Sancto Leoni I. pareret in 1. lect. offic. ejusdem Sancti Pontificis. Sæpè aliis eos invocantibus apparuerunt Servi Dei, quorum præsidio à Deo fuerunt à morbis liberati. Hujusmodi apparitiones supernaturales dijudicantur ex subsecuto effectu miraculoso, & quatenus ea, quæ apparens apparenti committit, vel dicit, ordinentur in gloriam Dei, Salutem animæ, in beneficium Ecclesiæ, aut cultum, & venerationem Sanctorum.

Neque contra eas opponendum, quòd ii tantum quibus accidunt, eas referant, quoniam hoc commune quoque est apparitionibus, quas habuerunt viri, etiam perfecti, pro quorum probationibus faciunt dicta art. 1. num. 22.

§. III. Apparitiones per species existentes in phantasia, seu imaginativa.

34. Quamquam apparitiones, quibus Servi Dei, & Beati spiritus non nullis apparent, possint esse per species solum intelligibiles, à Deo, vel suis Angelis productas juxta adnotatum num. 20. attamen cum eas videntes, ipsarum recordentur, de illis discurrant, & aliis manifestent, deducitur eas fieri per species sensibiles existentes in phantasia repræsentantes objecta, quæ videntur, & ita apparitiones sunt solum imaginariæ; quas Augustinus loc. cit. appellat spirituales, & fieri in spiritu, easque ex doctrina Scoti cit. num. 9. intellectio concomitatur.

35. Resolutioni conferunt apparitiones, quas recenset Scriptura in viris Sanctis, qui non rerum substantias, sed in speciebus repræsentantibus viderunt.

Jacob

Jacob Gen. 28. *Vidit scalam stantem super terram &c.* Sed non nisi in spiritu, & in similitudine corporali; nam ut inquit textus, *vidit in somnis*. Quamplurima testatur se Ezechiel vidisse, at non quidem in se ipsis, sed in specie, cap. 1. narrat se vidisse quatuor animalia non in propria substantia, sed per ipsarum similitudines; ait: *Similitudo quatuor animalium: vers. 26. similitudo quasi aspectus hominis*, cap. 10. Mirabilem domum describit, at ubi erat, nisi in specie repræsentante, cap. 37. Campum vidit ossibus plenum, in quæ fuit immissa vita, & surrexerunt in exercitum; sed ubi ingens adeo exercitus fuit, nisi per species corporeas repræsentatas imaginativæ? Hæc est eadem potentia cum phantasia, solum distincta per connotata; appellatur phantasia, quatenus unit, vel dividit species rerum per sensus externos apprehensarum: imaginativa verò dicitur, quatenus objecta absentia percipit, sic præsentia, ut res prius visas iterum quasi videre experiamur.

36. Idem comprobant apparitiones rerum, quas viderat Joannes in Apocalypsi: Quarum visio fuit imaginaria, & per rerum similitudines, eas enim sæpè in spiritu vidit, & testatur cap. 4. cap. 17. & cap. 21. Appellatione spiritus hic Augustinus lib. 12. de gen. ad litt. cap. 9. intelligit imaginativam, ibi: *modo quodam proprio vocatur spiritus animæ, quodam mente inferior, ubi corporalium rerum similitudines exprimuntur*. Ideo videre in spiritu est per imaginativam res in ipsarum species percipere.

37. Ita, aliàs dixit apparitiones omnes, quas habuit Joannes fuisse per species, vel similitudines corporales, ita lib. cit. cap. 2. & lib. 1. de an. & ejus orig. cap. 1. Ex hoc genere similitudinum corporalium, ait, quæ non corpora, sicut corpora apparent, sunt omnia; quæ Sanctos libros legens in Prophetis, etiam visionibus non

intelligis. Ubi enim visæ sunt animæ Martyrum (idest Apocalyp. 5. & 6.) in eadem revelatione visus est agnus, quasi occisus habens cornua septem: ibi, equi, & alia animalia, sicut oportuit figurata. Ibi postremo stellæ ceciderunt, & Cælum plicatum est, ut liber, nec tamen tunc concidit mundus, & l. 12. c. 12. inquit Cum spiritualis visio, penitus alienato à sensibus corporis animo, imaginibus corporalium detinetur, si ve in somno, si ve in extasi, & cap. 26. Cum rapitur anima in eo visa, quæ spiritu cernuntur similia corporalibus, ita ut omnino à sensibus corporis avertatur amplius, quàm in somno. Quibus resolvit apparitiones extaticorum, & cæterorum esse in spiritu, ac per imaginationem percipientem similitudines Sanctorum, aliarumve rerum, quas in extasi, vel somno se vidisse testantur.

Dices. Qui vident, aut vidisse narant defunctos, vel tales Sanctos, aliasque res referunt se ea vidisse, ideò non vident ipsorum similitudines, & in spiritu, & per imaginativam, sed in substantia, & in se ipsis.

38. Resp. Negatur sequela. Obvia est doctrina in lib. de anima, quod species impressa, quæ in sensu interno remanet post operationem sensus externi, gerat vices objecti, cujus est similitudo virtualis (formalis enim est species expressa, seu illius visio, & cognitio respectivè) ideò videns per imaginativam verè affirmat tale objectum vidisse: cum, licet non in se existens, ipsum viderit, in ejus tamen similitudine, vel specie ipsum repræsentante cognovit. De hac re Augustinus loc. cit. lib. 12. cap. 4. dixit. Nam, & nos, cum somnia nostra narramus, vel aliquam in eis revelationem: *vidi montem, vidi fluvium, vidi tres homines, si quid ejusmodi: ea nomina tribuentes imaginibus illis, quæ habent res ipsæ, quarum similitudines erant*. In hoc sensu Pharaon per somnium vidit boves, & spicas. Genes.

41. Joseph Filius Jacob vidit manipulos, & Solem, Lunam, & Stellas, ibi cap. 37. de cæteris est idem sensus, pro ut docet etiam Theodoretus in *lib. 1. Reg. cap. 28.*

Sed petitur. An, cum aliquis defunctus, vel servus Dei alicui apparet, ejus anima appareat sine forma corporea, & intellectualiter videatur, & loquatur?

39. Resp. Hoc ita potest à Deo fieri juxta illud *Apocalyp. 6. Vidi animas interfectorum propter verbum Dei.* Verum regulariter, quæ hucusque oculis corporeis apparitiones fuerunt, acciderunt in forma corporea, præferentes vestes, membra, colorem, hilaritatem vultus, & similia sub corporali figura; prout *Matth. 17.* Petrus, Jacobus, & Joannes oculis corporeis viderunt Moysen, & Eliam loquentes cum Jesu, pro quibus, & Christo Petrus tria tabernacula erigere designaverat. Id aperte docet D. Augustinus *lib. de cognit. veræ virt. cap. 40.* affirmans animam induere corpus aereum, cum nobis appareat, & in eo voces formare, aliasque corporeas operationes exercere; quem sequutus est Lyranus in *dict. locum Matth.*

40. Cæterum, cum ita Beatus, vel alius hominibus apparet, certum non est, an illius anima sit in corpore illo apparente, an verò Angelus aliquis in illo loquens ejus præsentiam suscipiat. Sub dubio res est apud D. August. *lib. de cur. agen. pro mort. cap. 16. ibi: Res hæc altior est, quam ut à me possit attingi, & abstrusior, quam ut à me valeat perscrutari, & ideo quid horum duorum sit, an verò fortassis utrumque sit, ut aliquando ita fiant per ipsam præsentiam Martyrum: aliquando per Angelos suscipientes personam Martyrum, definire non audeo: mallem à scientibus ista perquirere.* Hinc deducitur, cum quis oculis corporis videt aliquem defunctum sibi apparentem, non debet statim certò judicare,

quòd ipse sit secundum animam, & corpus, cum possit esse Angelus in corpore assumpto, vel aereo ipsum repræsentans.

41. Nec adest tunc deceptio: quoniam, si Angelus jussu Dei in aliquo corpore apparens aliquem repræsentat, non intendit decipere videntem, aut audientem, sed solùm ex merito alicujus Sancti v. g. invocati (cujus similitudinem refert) eum de illis instruere, quæ sibi Deus commisit.

42. Neque videns, vel audiens decipitur, reputans esse Sanctum à se invocatum: id enim certò affirmare non potest, cum in eo corpore posset esse Angelus præferens similitudinem Sancti invocati: sicut non decipiuntur, qui in extasi, seu spiritu vident similitudines corporum, quæ sibi videntur corpora, & tamen corpora in substantia non sunt & quatenus in utroque casu certò affirmaretur, deceptio esset per accidens ex ignorantia videntium juxta regulam Augustini *lib. 4. de anima, & ejus orig. cap. 21. tradentis. Falleris in eis, non quia sunt ipsa fallacia, sed quia non ea, sicut accipienda sunt, accipis.*

§. IV. Prophetia.

43. Non convertuntur visio, & prophetia: nam quis esse potest videns, & non propheta, quamquam sine visione Propheta nullus: Propheta dicitur videns *1. Reg. 9. Venite, & eamus ad videntem: Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns.* Quatenus, ut posset certò manifestare futura, vel præterita, aut etiam præsentia occulta, & secreta cordium, egebat lumine, & visione, ut præcognosceret, quæ erat prænunciaturus.

44. Quod totum significavit expressius Sanctus Augustinus in sæpe alleg. *lib. 12. de Gen. ad cap. 9. ibi: Proinde quibus signa per aliquas rerum corporalium simi-*

similitudines demonstrabantur in spiritu (idest imaginativa, ut ex eodem dictum est supra) nisi accessisset mentis officium, ut intelligerentur, nondum erat Propheta..... Itaque magis Joseph Prophe- ta, qui intellexit, quid significarent se- ptem spicae, & septem boves, quam Pha- rao, qui eas vidit in somnis. Huius enim spiritus informatus est, ut videret: illius mens illuminata, ut intelligeret. Ac per hoc in isto erat lingua, in illo prophetia: quia in illo rerum imaginatio, in isto ima- ginationum interpretatio.

Posset Deus ita mentaliter loqui Pro- phetae, vel manifestaturo futura, & ab- scondita producendo in illius intellectu cognitionem illorum, aut eorum spe- ciem intelligibilem, ut Propheta in- telligeret objecta per eam representata, quin aliquam speciem sensibilem di- cendorum haberet in sensu communi, vel phantasia; sed tunc de iis sibi solum intelligibiliter notis verba sensibilia proferre, vel revelata aliis manifesta- re non posset, hoc enim non fit nisi de- penderet à sensu communi percipien- te suo modo objecta per species sensibi- les; de quo agit D. August. de Gen. ad lit. lib. 12. cap. 9.

45. Describitur Prophetia: est gra- tia qua mediante, quis potest certò cogno- scere, & manifestare ea, quae cognoscere aliàs non posset absque actuali revelatione particulari Dei (sive à Deo immediatè, sive per Angelum in bonum facta) in il- lis circumstantiis, in quibus illa cognoscit, sive sint futura, sive praeiterita, sive ab- sentia, & occulta praesentia, aut secreta cordium, & internae cogitationes.

46. Hinc constat Primò, quòd Pro- phetia non est quid habituale, sed actuale; non enim possunt Prophetae ad libitum praedicere futura vel abscon- dita; sed id dependet ab actuali divina revelatione, quam Deus limitat ad res, ad tempus, & personas, prout sibi pla- cet. Duo, aliis omissis, referam: 1.

Reg. 16. Samuel iussus ungere in Regem unum ex filiis Isai, nesciebat, quis ex illis esset ungendus, donec ipsi Deus in- dicaret Davidem parvulum. S. Joanes Baptista, qui fuit plusquam Prophe- ta, non cognovit Messiam Christum, nisi quando fuit illi à Deo specialiter ostensus. Joan. 1. Et ego nesciebam eum qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descen- dentem, & manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto: Et sic de aliis dicendum.

47. Secundò. Hodie etiam datur in Ecclesia Dei gratia dicta Prophetia, dicente Apostolo 1. Corinth. 12. primum posuit Apostolos, secundò Prophetas, & cap. 14. amulamini prophetare. Hoc do- no prophetiae à Domino donatos plures viros Sanctos notum faciunt Bullae Ca- nonizationum, qui futura certò præ- dixerunt, vel occulta manifestarunt. In Breviario Romano de S. Benedicto lect. 5. in eius offic. legitur: ut etiam pro- phetico spiritu futura prædiceret. De S. Philippo Nerio lect. 6. Prophetiae dono fuit illustris, & in animorum sensibus pe- netrandis mirificè enituit. De S. Pio V. lect. 6. Victoriā e a ipsa hora, qua obtenta fuit Deo revelante, cognovit, suisque fa- miliaribus indicavit; & idem de aliis re- fertur. Donum hoc in causis nostris multum confert ad ferendum iudicium Sanctitatis Servorum Dei, de quo tit. 6. cap. 6.

Quæritur. An manifestatio prophetica in servo Dei pertineat ad Miraculum?

48. Resp. Affirmative: quia est quid insolitum, arduum, admiratione ple- num, & supra spem naturae, quòd ser- vi Dei certò prænuncient futura, cum certitudine cognoscant praeiterita, & distantia (de quibus naturaliter nihil audierunt, vel viderunt) ac manife- stent cogitationes internas hominis, & cordis desideria. Siquidem modus hic operandi est Deo reservatus, à quo po- test

test aliis illorum cognitio revelari, ut isti aliis cum certitudine manifestent.

De manifestatione futurorum dicitur Isaia 41. *Annunciate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dii estis.* De illa præteritorum (de quibus nulla adhuc species fuit via naturæ acquisita) probat illud Joan. 4. quod contigit Jesu cum Samaritana: *quinque viros habuisti, & nunc quem habes non est tuus vir;* unde ipsa in admirationem acta dixit: *Domine, video, quia Prophetes tu.* Idem procedit de cognitione occultorum, & secretorum cordium, juxta illud apud Jer. 17. *Ego Dominus scrutans cor; & psal. 7. Scrutans corda, & renes Deus.* Ex quibus aliisque locis Patres colligunt indicium divinitatis esse, cogitationes præsentis cognoscere apud Poncium *Theolog. disput. 12. q. 5. n. 25.*

Dices. Non videtur esse supra vires dæmonis abscondita, & occultas hominum cogitationes cognoscere, & aliis indicare: ergo non est supra vires totius naturæ creatæ illorum cognitio. Vel saltem non est id denegandum Angelis bonis.

49. Resp. Disputatur à Theologis, an Angeli absque revelatione divina possint cognoscere occultas cogitationes hominum, & cordium secreta, ad quos Lectorem remittimus. Hic quoad dæmones dicendum eos posse cognoscere internas cogitationes hominum, solum conjecturaliter, vel signis per homines datis pro eorum internis cogitationibus, & ita cum certitudine eas, nec possunt cognoscere, neque aliis certò manifestare, sed solum cum deceptione, & ad eos fallendos. Quoad Angelos bonos dicendum cum Poncio *cit. n. 26.* eos non posse præsentis cogitationes internas hominum naturaliter cognoscere, cum ipsis debitus connaturaliter non sit concursus Dei

necessarius ad illas cognoscendas, quod ipse ex Patribus se collegisse tradit.

50. Quantum verò ad cogitationes absentes, cur ab ipsis non cognoscantur, scribit id procedere, quia non sunt sufficienter applicatæ, ut possint intuitivè videri, & quod non debeantur eis connaturaliter species, quibus cognoscantur abstractivè existere secundum rationem suam particularem.

Ideò ut prophetice manifestentur opus est divina revelatione, & inde liquet eorum certa manifestatio esse supra activitatem totius naturæ.

51. Cæterum crederem dicendum, certam cognitionem futurorum, & præteritorum, quibus nullas naturaliter manifestans species acquisivit, spectare ad miraculum secundi generis; quatenus, licet possit quis naturaliter cognoscere res, si existant, vel earum species aliàs sit adeptus, numquam tamen, si neutrum verificetur, sed opus est miraculoso concursu Dei, ut cognoscat res antequàm sint, vel postquam transierint.

52. Cognitio verò secretorum cordium miraculo tertii generis tribuenda est: quatenus modus solus, quo cognoscuntur, est supra vires, & activitatem naturæ: possent enim naturalissimè cognosci, si vellet is, qui cogitat, vel desiderat ea Servo Dei manifestare, prout posset.

53. Signa cognoscendi prophetiam esse divinam, non dæmoniacam, vel præstigium sunt. Primum, si Prophetia sit in utilitatem proximorum, salutemque animarum: hoc enim est speciale in gratia gratis data: dicente Apostolo *cit. Epist. ad Corinth. cap. 2. manifestatio spiritus ad utilitatem.*

54. Secundum, si habenas conscientia non relaxet. Tertium, si prophetantes sanctitate fulgeant; quia licet Deus aliquando permittat, etiam malis prophetare, ut fuerunt Saul, Baalam,

laam, Caiphas, & plures alii; qui prophetarunt, & damnati sunt, juxta *Matth. 7.* Nihilominus regulariter gratiam prophetiæ dat Deus solum servis suis, & viris Sanctis. *Sapien. 7.* *Sapientia Dei per nationes in animas Sanctas se transfert, & amicos Dei, & Prophetas constituit.* Alia vide infr. art. 3. à numer. 19. ad 33.

§. V. Genera Linguarum.

55. Inter gratias datas, ab *Apost. cit. ad Corinth.* numeratur illa dicta genera linguarum, hoc est variarum linguarum locutio; quæ inter signa, & miracula recitatur à *D. Marco cap. ult. linguis loquuntur novis.* De qua aliqua hic delibanda occurrunt, & miraculo tribuenda, si ex Actis comprobetur alicui Servo Dei communicata, prout *Actor. 2.* dicitur communicata Apostolis. Et ceperunt loqui variis linguis, prout *Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.*

Ponderandum est posse aliquem duobus modis suos conceptus alteri, cujus linguam ante non novit, significare.

56. Primò. Recipiendo notitiam ipsiusmet linguæ, & ea utens dum loquitur: prout fuit donum linguarum ipsis Apostolis concessum, ubi supra, loquentibus successivè ex speciali beneficio Dei, non humano labore acquisitis, distinctis linguis diversarum nationum juxta illud ibi: *Audiimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei.* Et illud *Pauli 1. Corinth. 14.* *Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum lingua loquor: Diversisque linguis Apostolos locutos tradit, D. Augustinus tract. 32. in Joan. Qui fuerant in uno loco congregati, Spiritu Sancto accepto impleti, omnium gentium linguis locuti sunt, adeò ut cum Judæis loquerentur, lingua Hebraica, non Arabica, vel Caldaica, Latina, aut Italica: quibus loquebantur, cum Arabis, Caldæis, Latinis, vel Italis*

respectivè prædicarent, & de rebus fidei eos instruerent. Impossibile enim erat, ut simul, & semel pluribus linguis loquerentur, quia, cum unica esset vox indivisibilis, & informis, impossibile erat, ut esset in se ipsa diversa, & varia, sicut impossibile est, quòd una vox simul sit plures voces. Ideò eis fuit à Deo concessum, ut omnes linguas callerent, & successivè illis juxta diversitatem gentium loquerentur.

57. Erat tunc donum linguarum valde utile, ut citò fides propagaretur; & sicut in miraculum refertur, quòd illi linguis loquerentur sibi antea ignotis, humana industria non adeptis, & propterea stupebant omnes &c. ut ibi *cap. 2.* Sic, eadem paritate retenta, miraculo adscribendum est, quòd aliquis Servus Dei in conversione infidelium, & prædicatione Evangelii illicò eorum lingua ita expeditè, quam nec priùs noverat, nec postea arte nactus sit, successivè loquatur, ac si inter eos natus, & educatus esset, prout legitur de Sancto Francisco Xaverio in *2. lect. Offic.*

58. Secundò. Potest quis suos conceptus alicui communicare, quatenus una lingua, seu voce loquens, possunt multi diversarum linguarum intelligere, ac si diversis eorum linguis loqueretur, & discurreret, Deo sic disponente, ut species sensibiles propriæ linguæ deferantur ad ipsorum aures, & representent significatum ipsis proprium.

59. Hoc item dono fuerunt Apostoli à Domino decorati ex *D. Cypriano de Cardinal. Christ. oper. cap. ult.* *Nec potest impedire, ait, intellectum credentium aliqua diversitas verborum, sed Evangelica doctrina propria lingua prolata ad omnium auditum eandem efficientiam obtineret.* Apostoli itaque ex *Lirano in d. cap.* non tam diversis linguis successivè loquebantur, cum necessitas urgeret, & omnium idiomatum significata intellexerant, quàm unico, & suo proprio idiomate

mate à diversarum linguarum personis distinctè, auditi fuerunt, ac si propria illarum lingua, & verbis usi fuissent.

60. Id enim congruum, & fortè necessarium fuit ad effectum, ut eos coram diversarum gentium multitudine prædicantes, omnes simul adstantes, & verba audirent, & significatum perciperent. Aliàs opus fuisset, auditores segregatè, & modò his uno idiomate, modò aliis alio Dei verbum proponere, quod non congruebat propagationi fidei, quam citò per universum Mundum propagare intenderant.

61. Ideò valdè verisimile est Petrum hac forma locutum in concione, dum *Actor. 2. tria, & cap. 4. quinque millia* diversarum nationum convertit, qui sua lingua loquens ab auditoribus in propria audiebatur. Et huc spectat admiratio, & stupor audientium: *Stupabant autem omnes, & mirabantur*: quòd Apostolos, cùm omnes essent Galilæi, audiverit unusquisque in lingua, qua natus erat.

Hoc dono fuit à Deo donatus Sanctus Antonius de Padua, quem Romæ prædicantem de mandato Papæ simul audierunt Græci, Latini, & Barbari. Et Sanctus Bernardinus Senensis, ut ex Chronicis Seraphicis. Et Sanctus Vincentius Ferrerius ex Martyrolog. Hispano 5. Aprilis.

62. Evidentior ratio miraculi emergit in locutione secundi, quàm primi generis. In primo namque casu posset ab audientibus præsumi, quòd loquens successivè pluribus linguis eas studio, & labore aliàs didicisset, pro ut in pluribus est manifestum. Quæ suspicio non urget, si plures diversarum linguarum simul audiant in sua lingua eundem unico sermone loquentem: cùm nec possit concipi, quòd proprio studio, & labore loquentis id eveniat; non enim potest humana industria operari, ut una vox, unus-

que sonus vocis uniformis, unumque vocabulum in viginti v. gr. audientibus producat viginti sonos, totidemque vocabula diversa; exprimentia eundem sensum à loquente intentum. Ideò magis refertur in Divinam virtutem id operantem, vel in confirmationem doctrinæ, quam Dei Servus prædicat, vel, in ejus Sanctitatis contestationem, si secundo, quàm primo modo loquatur, & sanè magis admirandus ex secundo dono locutionis appareret; nam in hoc majus miraculum innotescit; quoniam valde quidem mirabile est, quòd imperiti, & linguarum indocti illicò ita à Deo erudiantur, ut possint successivè à pluribus diversarum linguarum percipi, sed admirabilius planè, quòd unica voce à loquente, aliàs imperito prolata diversi idiomatis personæ in propria lingua audiant, & mente sensum verborum percipiant, ac si in uniuscujusque proprio sermone loqueretur.

Dices: Tantum adest, quòd locutio secundi generis sit miraculo adscribenda, ut præsumptio potius sit, quòd sit illusio à Demonio causata, formante ex aere diversas species representantes auribus audientium verba, quæ loquens non proferret.

63. Resp. Non negandum, quin, Deo permittente, possit id arte Demonis accidere; numquam tamen, cùm agitur de prædicatione Evangelii, & conversione, vel infidelium ad fidem, vel peccatorum ad gratiam. Ad Dei namque providentiam spectat, ne suo nomine homines decipiantur: Numquam enim, cùm sit veritas infallibilis, concurrat, vel concurrere potest ad confirmationem falsæ Doctrinæ, & Sanctitatis. Quando verò permittit Demonem aliqua signa apparentia facere, ut in casu Magorum Pharaonis Exodi 8. ad impugnandam legationem Moysis, hoc operatur in

penam

pœnam eorum, qui ejus illuminationibus, verisque signis renuunt acquiescere; verum tempore opportuno artes dæmonis detegit, ut in enunciato facto Moysis: In quo Magi multa apparentia signa auxilio dæmonis fecerunt, verum numquam potuerunt suis incantationibus sciniphes educere, & ideò dixerunt Pharaoni: *Digitus Dei est hic*, ut inquit textus. Tunc Deus manus diaboli ligavit, ut ejus Ministri non possent alia, & si minima, signa facere, ut Pharaon, visis tot veris signis à Moyse editis, Deo obediret, & populum liberaret. Videantur, quæ dixi oper. *Dogn. contr. 7. cap. 5. num. 24. ad 27.*

64. Quapropter ex circumstantiis deducendum est Servum Dei dono linguarum fuisse præditum, & miraculo quoad modum tribuendum, quòd unica lingua pluribus diversorum idiomatum locutus sit, si nimirum cumulative hæc concurrant: Si de ipso probatæ sint virtutes in gradu heroico: Si de rebus fidei, & pertinentibus ad salutem fuerit sermo: Si conversi ad fidem contestentur se illius idioma ignorasse, & nihilominus audivisse, quæ ipse eis propria sua lingua proposuit.

Urgent. Exposito hac ratione dono linguarum, videtur non Servo Dei loquenti, sed auditoribus concessum.

65. Resp. Donum esse Servo Dei concessum effectivè, audientibus verò terminativè; quatenus voci Servi Dei loquentis terminatæ ad illos Dominus concedit, ut à diversis nationibus audiatur: intuitu enim loquentis Deus, posita ejus voce, simul producit in auribus audientium sonos, speciesque diversas, idem prorsus repræsentantes, quod loquens intendit. Ideò Servus Dei est causa moralis, cur ipsi intelligant, & quòd Deus cum illis concurrat, ut ipsum intelligant.

Quapropter Miraculum Servo Dei adscribitur, attenta similitudine de gratia sanitarum, seu sanandi morbos. Salus est in sanato, resurrectio in suscitato, illuminatio in vidente, & tamen gratia sanitarum est in Servis Dei, propter quorum preces, & merita Deus confert sanitatem infirmo, suscitatur mortuum, & illuminatur cæcum. En, quod effectus isti supernaturaliter producti in subjectis reperiuntur ab eo diversis, cui gratia sanitarum communicata est, & miraculo moraliter cooperatur. Hoc ponderandum esse speciale in gratiis gratis datis, quòd alicui per se primò in bonum aliorum, & propter alios conferuntur.

Instant. Si lingua propria loqueretur, non esset verum, quòd ipsi eum audirent ipsorum lingua loquentem. Quin etiam donum tunc non esset appellandum linguarum, sed linguæ contra illud Pauli, *alii genera linguarum*.

66. Resp. Negatur sequela. Nam, cum auditores, Servo Dei loquente, non haberent species repræsentantes verba, quæ ipse proferret, sed verborum, quæ pronunciaret in hypothese, quòd ipsorum linguis propriis loqueretur, putarent eum loqui propria ipsorum lingua, adeò ut possent dicere, quòd sic loqueretur; & ita verè variis linguis loqueretur, non formaliter, sed æquivalenter.

Ad 2. dicendum, quòd estò una lingua loqueretur, tamen, cum hæc Dei virtute varios sonos faceret, variasque species auribus audientium redderet, ut omnes in proprio idiomate audirent, plures linguæ essent per equipolens, & tot, quot essent diversi sermonis auditores.

Circa primum modum asserti doni opponitur, quòd loqui successivè pluribus, diversisque linguis, est quid naturale; experientia enim constat alios

quos plures linguas studio, & labore adeptos, & in dies addiscere, ideò audientes Dei Servum diversis linguis loquentem; necessariò non concluderent, quod miraculosè, & dono Dei loqueretur.

67. Hæc tantùm concludunt Servum Dei variis linguis successivè loqui in miraculum, etiam tertii generis esse reiiciendum, quatenus modus, quo illas possideret, superaret vires naturæ. Non enim potest quis ad varios, diversarumque linguarum sermones esse expeditus, nisi labore, & tempore eas sibi comparaverit, ut experientia testatur.

68. Idcirco, ut deducatur, quòd dono multiplicium linguarum sit ille præditus, oportet, ut per testes notum sit, quòd illis fuerit indoctus, & imperitus, & quod illicò, ac ex tempore in multis linguis peritus appareat: & expeditè, quoties occasio requirit, successivè loquatur; & potissimum pondus testificationis augetur ex legali contestatione, quòd in omni virtutum genere excelluerit, heroicæ perfectioni vacaverit, mortem obierit cum fama Sanctitatis, quæ post obitum sit continuata, & percrebuerit; ac illo vario linguarum sermone proximos de spectantibus ad salutem instruxerit. Siquidem in istis circumstantiis quæcunque præsumptio mendacii evanescit, ac moralis certitudo habetur, quòd dono Dei, non verò arte dæmonis pluribus linguis fuerit locutus.

69. Postremò. Donum loquendi successivè variis linguis communicatur per modum habitus, quatenus eo donatus est, & permanenter potens, & facilis, ut illis loquatur. Non controvertitur facultatem loquendi variis linguis studio, & tempore acquisitam, quæ ordinariè est in scientibus diversas linguas, esse habitum: cum autem infusa sit substantialiter ejusdem generis cum

acquisita, ideò & illa esset habitualiter in loquente. Utraque importat aggregatum specierum representantium diversorum idiomatum, & verborum sensum, & significata, hac solùm differentia, quòd acquisita est laboris, & humanæ diligentiae effectus, infusa verò à Deo specialiter provenit.

70. Idem non procedit de dono loquendi simul unica lingua pluribus diversi idiomatis; cum non sit naturale voci loquentis unica lingua, quòd, à loquente pronunciata, variæ species formentur in auribus audientium representantes ipsorum idioma illud, quòd loquens intendit, sed hoc à Deo est, totaliter diversas illas species actu producente; actio verò est ita transiens, ut si iterum ille sua lingua (in qua est habituatus) loqueretur, auditores sensum verborum non perciperent, nisi denudò Deus novas species actu produceret, quæ essent apud eos significativæ sensus, quem verba loquentis exprimerent. Quapropter constat donum hoc non esse qualitatem, vel quid habitualiter residens in potentia loquentis, sed quid ab actuali concursu Dei extraordinario dependens.

§. V I.

Dubia resoluta quoad apparitiones.

Quæritur I. *An apparitiones Servorum Dei, qui apparent sint signum Sanctitatis ipsorum?*

71. Resp. Affirmativè: dummodò de apparitionibus verificentur, quæ dicta sunt n. 24. & seq. Et ulterius concurrat circumstantia, quòd apparens decesserit cum fama, & opinione Sanctitatis. Item, quòd de ipso probentur virtutes in gradu heroico. Item, quòd Deus eum miraculis, saltem post obitum clarificaverit. Istis concurrentibus, ex apparitione habetur non tam
signum

signum Sanctitatis, quàm divinum testimonium, quo Deus illius Sanctitatem ostendit.

72. Quo testimonio comprobata fuit Sanctitas S. Benedicti, cujus anima in Cœlum conscendens apparuit duobus ejus Monachis, qui eam viderunt *pallio ornatam pretiosissimo, circum eam fulgentibus lampadibus, ut in sexta lect. in ejus officio*. Anima quoque S. P. Francisci ad Cœlum pergens uni ex ejus discipulis apparuit, *sub specie Stellæ præfulgidae, candida subvecta nubecula, super aquas multas in Cœlum recto tramite conscendens* ex sexta lect. diei octavæ in Breviario Franciscano. Profectò Deus hac forma voluit eorum animas videri, in confirmationem Sanctitatis eorumdem, ad honorem ipsorum, & consolationem videntium. Voluit etiam eas apparere sub specie illa corporea, quia, cum anima sit spiritus, non potest oculo corporeo conspici: Quibus exemplis illatio facilis est ad aliorum Sanctitatem ex apparitionibus deducendam.

Quæritur II. *An Angeli, & Animæ separatae, cum apparent, relinquunt Cœlum, in quo sunt?*

73. Resp. Nobis id certò non constat: Sed quodcunque dicatur, apparitio non recedit à miraculosa; neque enim essent simul in Cœlo, & in loco, in quo apparerent, nisi, Deo specialiter, & supra exigentiam naturæ operante; Si verò Cœlum ad tempus relinquerent, Deus id præciperet; neque, ipsis existentibus in Cœlo, species eorum repræsentativa produceretur in vidente, cui apparerent; nisi Deus illam concursu extraordinario produceret, vel, saltem nisi excitaretur (quatenus species Servi Dei haberetur) ad illum tunc, & in ea circumstantia repræsentandum. Videtur verisimile, quod appareant, Cœlo non relicto, per replicationem sui, produ-

cta in ipsis à Deo per actionem adductivam nova præsentia ad locum, in quo apparent. Hujusmodi apparitionis modus non est à veritate alienus, & constare potest exemplo Christi Domini, qui sæpè apparuit, etiam in Hostia Consecrata in forma pueri, aut crucifixi ad confirmationem fidei, vel alios fines, confirmandæ devotionis, excitandi spiritus, commovendi ad amorem, & reverentiam erga Sanctissimum Sacramentum; nec tunc reliquit Cœlum, cum *Actor. 3.* dicatur, *quem oportet quidem Cœlum suscipere usque in tempore restitutionis omnium*, de qua re Poncius *curf. Theolog. disp. 44. qu. 8. num. 78.* ubi agit de apparitionibus in Sacramento Altaris.

74. Idem constat de Angelis, qui ut ait *Matth. 18. Angeli eorum in Cœlis semper vident faciem Patris mei, qui in Cœlis est*: ergo, dum apparent, Cœlum non relinquunt, sed simul sunt in Cœlo, & in loco, in quo apparent.

Quæritur III. *An, & quo titulo apparitiones Angelorum, & Animæ separatae, dum apparent in Corpore, dicendæ sint miraculosæ?*

75. Dubium radicatur in hoc, quòd Angeli nobis apparere non possunt, nisi assumpto corpore, quo assumpto Angelus Raphael apparuit Tobia; Corpus autem possunt viribus propriis assumere; nam illud formare possunt ex aere condensato, habens membra non vera, sed tantum exterius oculis apparentia, tamquam si essent ejusdem rationis cum illis solidi, & veri corporis. Assumptio autem in eo formaliter stat, quòd Angelus in eo existat, & eo mediante exercent tales operationes, quæ videntur arguere, quòd ipsum instar animæ informet, & Corpus verè vivat ex Ponc. *cit. disp. 14. quest. ult. num. 23.* Cum autem formatio Corporum, & in eis locutio non excedat eorum vires, deducitur eorum apparitiones

tiones in forma corporea non esse miraculosas, sed naturales.

76. Ita dicitur de anima separata, quæ, & formare potest sibi Corpus, in quo appareat, & loquatur, naturaliter autem illud suis viribus potest localiter movere, & in eo loqui, sicut propria virtute movet corpus, quod informat, & in eo loquitur. Ideò in ejus apparitione, & locutione, nihil videtur esse miraculi, cum naturaliter moveatur, & loquatur. Scotus in 4. dist. 10. quest. 7.

77. Verum apparitiones Angelorum in Corpore assumpto esse miraculosas, licet illud ipsi formant, inde constat, quia apparitiones sunt insolitæ, & præter ordinem naturæ, nec propria auctoritate, sed ex Divina ordinatione, & corpus formant, & hominibus apparent; neque locutio in corpore est naturalis, cum corpus assumptum ab illis careat veris organis ad promendam vocem, & loquelam, & nihilominus ipsi articulatè loquuntur. Ideò hæc ab illis præstantur ex speciali Dei jussione, ac proinde miraculosè.

78. Idem procedit de anima separata, quæ nec corpus assumit, neque in ipso loquitur, nisi ex particulari, & extraordinaria jussione Dei, propterea non caret miraculo, ut ex D. Augustino lib. cit. de cur. gerend. pro mortuis cap. 16. ubi referens S. Felicem visum mirabiliter defendere Urbem Nolam, ait: *Verum ista divinitus exhibentur longè aliter, quàm se habet usitatus ordo; & infra: Sed ideo potius intelligendum est, quòd per divinam potentiam Martyres vivorum rebus intersunt, quoniam defuncti per naturam propriam vivorum rebus interesse non possunt.*

79. Hinc constat enunciatas apparitiones esse miraculosas; tum quia insolitas, tum quia raras, & arduas, vel difficiles, quæ in admirationem ra-

piunt; tum quia, supra opem naturæ, vel vires naturæ excedentes, cum nunquam Angeli, vel Animæ separatæ apparerent, (quidquid sit, an Corpus suis præcisè viribus efforment, cum non sit adeò facile ostendere, quomodo id facere possint ex Poncio cit.) nisi Deus specialiter eis committeret, ac supra ordinem usitatum.

80. Dubium est; ad quod genus miraculorum apparitiones Angelorum in Corpore assumpto pertineant? Censendum est ad miraculum primi generis, seu quantum ad substantiam facti, & id, quod fit juxta dicta cap. 2. n. 2. spectare. Cum nisi Deus eos possit simul ponere in duplici loco totali, etenim sicut ipse ponit idem corpus simul in duobus locis totalibus, & adæquatis, ita dicendum de Angelo apparente; qui cum habeat naturam finitam, & limitatam naturaliter ad unum locum totalem determinatum, si in duobus locis totalibus, & disjunctis existat, non nisi à Deo supernaturaliter operante procedit; qui in Angelo in Cælo existente producit novam præsentiam ad locum in quo apparet.

81. Idem videtur dicendum de anima separata, quæ pariter ex se locum unum determinatum naturaliter exigit, adeò ut in alio loco totali esse non possit, nisi de potentia Dei absoluta.

Cui modus iste non arridet, inveniat meliorem, & ego ipse subscribam.

ARTICULUS III.

Revelationes supernaturales.

SUMMARIUM.

- 1 Revelatio est locutio Dei.
- 2 Duplex est publica, & privata, & ipsarum differentia.

- 3 Privata revelatio creditur fide supernaturali.
- 4 Fides Catholica, & privata ab eodem sunt habitu.
- 5 Revelationes privatae dantur ad utilitatem.
- 6 Revelatio privata potest esse de mysterio aliquo.
- 7 Pro veritate revelationis ex parte materiae duo requisita.
- 8 Revelatio privata suspecta non est, esto sit de re controversa apud Theologos, ad 9.
- 10 Neque solo novitatis titulo, ad 11.
- 12 Nec quod foeminae sit facta, ad 15.
- 16 Mulieres possunt privatim docere, ad 17.
- 18 Cautius est procedendum in examine revelationum mulieribus factarum.
- 19 Nota prima, quod revelatio sit à Deo, ad 22.
- 23 Nota secunda ex parte effectus.
- 24 Nota prima pro discretivo verae revelationis ex parte personae.
- 25 Dona revelationum cum Sanctitate vite opulantur.
- 26 Deus colitur per actus virtutum.
- 27 Vera revelatio non excludit actus virtutum, ad 28.
- 29 Cautela pro Directoribus.
- 30 Secunda regula ex parte personae est humilitas.
- 31 Causae exclusivae humilitatis, ad 33.
- 34 Regulae aliae hac de re ponderandae, ad 37.

Revelatio est Dei locutio, quae occulta quaedam, vel mysteria (de qua hic agitur) alicui manifestantur, facta, vel ab ipso Deo immediate illustrante mentem hominis lumine speciali ad illa secreta cognoscenda: vel, mediante aliquo Angelo Sancto, eadem menti jussu Dei proponente.

2. Duplex assignatur publica una, & privata altera. Publica indè dicta, quia in publico aliquo ministro facta

est universitati fidelium, & toti Ecclesiae: cujus generis fuerunt revelationes factae Apostolis tamquam publicis ministris, & praekonibus ad proponendas Ecclesiae res fidei, quae à singulis de Ecclesia credendae erant. Et continentur in Scriptura, & Traditionibus Divinis, quae à Romano Pontifice fidelibus proponuntur, cum ipse sit à Deo constitutus caput visibile Ecclesiae cum magisterio definiendi, proponendi, quae fide Catholica ita credenda sunt, ut nemini liceat dissentire, vel, de illis dubitare: de publica revelatione hic sermo non est.

Privata ab ethymologia nominis restringitur ad personam aliquam particularem, cui Deus nonnulla mysteria Coelestia manifestat, non tamquam ministro publico, à quo debeant ceteris de Ecclesia proponi cum obligatione, ut illis fide catholica assentiantur.

De istis in praesenti locus est agendi ad instructionem Consultoris, ut de ipsarum veritate possit in causis Beatificationum sententiam dicere. Saepe enim Servis Dei aliqua revelata narrantur, quae examine egent ad discernendum, an revelationes fuerint Divinae, & reales ac à bono Spiritu prodierint, an verò illusoriae, & fraude demonis inductae, an malitia propria confictae. Quamquam autem ad hoc iudicium opportuna sint dicta art. prior. num. 24. adhuc alia in specie hic subiicienda esse considerabam propter speciales difficultates se se circa revelationes offerentes.

Ideò considerandum est, revelationes privatas posse ad statum publicum ascendere, si à Romano Pontifice universitati fidelium proponantur, tamquam fide catholica ab omnibus credendae; hoc ideò unum addit revelatio publica supra privatam.

3. Dictum est fide catholica, quatenus licet communiter Theologi tradant

eum, cui revelatio privata facta sit, non debere illam credere fide catholica, teneri tamen, & illi ac veritatibus per eam cognitis firmissimum fidei supernaturalis assensum præbere: ratio est, quia cum certus sit de locutione Dei sibi facta, injuriosus esset Divinæ auctoritati, & infallibilitati, si assensum fidei ipsi, & rebus revelatis non daret; etenim Deus non minus est infallibilis, cum publicè revelat, quàm cum revelat privatè respectu illius, cui privatè revelat, & in tali circumstantia, ut illi sit evidens Deum sibi revelare.

4. Quare fides catholica, seu universalis innixa motivo publicæ revelationis, & fides privata innixa privatæ revelationi non distinguuntur quoad substantiam: cum utraque Divina auctoritate revelante innitatur; sed differentia inter eas est solum accidentalis, ut innuit D. Augustinus *lib. 19. contra Faustum cap. 15.* Et utraque ab eodem habitu fidei infusæ procedit, ut scribunt DD. cum Poncio *cur. Theol. disp. 27. quæst. 5. num. 22. in fine*: etenim nulla ratio suadet, quod habens habitum fidei, quo possit credere veritatibus publicè Ecclesiæ revelatis, eodem non possit rebus credere sibi privatè revelatis.

5. Conveniunt DD. Deum nulli particulari personæ secreta sua revelare ad effectum, ut ea Fidelibus proponat, tamquam veritates credendas à fidelibus fide catholica, hoc enim est reservatum Romano Pontifici, publico Magistro fidei. Attamen videtur dubitari non posse à Deo quamplurima privatè revelari spectantia primariò utilitatem illius, cui revelantur, secundariò verò concernentia communem utilitatem, & instructionem fidelium, juxta illud Pauli. *1. Corinth. 12. Unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem*, & propterea intentione etiam, ut in

Ecclesia manifestentur, & legi permittantur, utpotè continentia doctrinam piam, & utilem ad exercitium virtutum, fugam vitiorum, & cultum in Deum, ac Deiparam promovendum. Qua ratione fuerunt tot privatarum revelationum volumina in Ecclesia publicata, & lectioni permessa, tamquam à Deo probabiliter revelata, prout de illis S. Birgittæ, Cardinalis Turrecremata in *fine sui defensorii*, scribit: *posse legi in Ecclesia Sancta Dei eo modo, quo multorum aliorum Doctorum libri, & Sanctorum historiae, & legendæ licentiantur legi fidelibus.*

6. Ponderandum est: non præcisè ex hoc capite censenda est revelatio privata, falsa, & illusoria, aut ad decipiendum ordinata, quod per eam reveletur mysterium aliquod, vel ejus circumstantia, etiam de Christo Domino, vel SS. Virgine, adhuc expressè non declarata per Scripturam, Traditiones, vel definitiones Apostolicæ sedis, aut in scriptis Patrum non contenta. Nam compertum est non omnia de Christo Domino esse explicitè revelata, aut à scriptoribus Canonicis scripta, ut habetur ex Joanne *cap. 20. vers. 30. & cap. 21. in fine*. De pueritia Salvatoris, quis omnia refert? & si Apostoli noverint, nobis non dixerunt. Narrat Lucas *cap. 2.* Christum Dominum in Templo interrogasse, & respondisse Doctoribus, sed ignotum est cujus generis fuerit disputatio. De aliis gestis Christi Domini usque ad trigesimum ætatis annum silent Evangelistæ. Fortè nequit Deus hæc adhuc occulta piissimæ alicujus animæ manifestare? Quis Divinæ potentiæ fines posuit, aut consiliarius ejus fuit? Plurima planè de Incarnatione, & Passione Christi penè occulta leguntur revelata S. Birgittæ, prout in ejus revelationum volumine expressè: nec propterea revelationes fuerunt censura aliqua notatæ, quin potius rigide pluries

pluries à viris doctis examine tentatæ, approbationis præsidium recepisse constat ex Bulla ejus Canonizationis, *Ab origine Bonif. IX. in Bullar. to. 1. ibi: Hac generosa vidua, &c. visiones, ac revelationes varias, videre, & audire, &c. prout in ejus revelationum volumine plenissimè describuntur: & in oratione ejusdem officii canit Ecclesia: qui B. Birgita per Filium tuum unigenitum secreta caelestia revelasti.*

7. Quapropter duo ex parte objecti, & materiæ sunt necessaria ad pronuntiandum pro veritate revelationis privatæ. Primum, quod sine ulla oppositione eis consonent, & non repugnent, quæ habentur per scripturam, vel traditiones divinas, aut definitiones Pontificis, & Patrum, ac Theologorum doctrinas; neque opponi dicendum est, ex quo ipsi veritatem revelatam non referant, sed de ipsa silentium teneant; quoniam silentium idem non est, ac negatio, ut ex terminis patet, sed silentio præscindunt. Secundum, quod revelatio sit de re utili exercitio vitæ spiritualis, & ædificationi fidelium, ut scribunt Magistri cum S. Bonaventura de præfess. relig. lib. 2. cap. 75. & 76. & S. Vincentius Ferrerius tract. de vit. spir.

Neque obstat Apostolum ad Galat. 1. scripsisse. *Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis: anathema sit.* Ubi ponderant nonnulli, Apostolum non dixisse contra, sed præter. Nam si textusurgeret, actum esset de revelationibus privatis, sive de mysterio aliquo essent, sive de pertinentibus ad morum directionem. Unde illud præter, idem est ac contrarium regulæ catholicæ fidei, ut ex August. tract. 98. in Joan. n. 7. ibi. *Non ait plusquam accepistis, sed præter quod accepistis.* Nam si illud diceret, sibi ipsi præjudicaret, qui cupiebat venire ad Thessalonicenses, ut suppleret, quæ eorum fidei defuerunt. Sed qui supplet, quod minus erat, addit, non quod

inerat. *Qui autem prætergreditur fidei regulam, non accedit in viam, sed recedit de via.* Propterea verò Apostolus non dixit contra, sed præter, ut doceret non tam esse anathematizandam doctrinam expressè contrariam Evangelio, verum & illam quoque eidem implicitè, & indirectè repugnantem, ut S. Joannes Chrysostomus.

8. Neque regit, quod dixit Gravina in suo lydio lapide p. 2. lib. 2. cap. 5. ubi suspectam tradit esse revelationem privatam, si quidquam manifestet, de quo sit controversia. Nam Job. 42. refertur controversiam præcessisse inter Job; suosque amicos: & istis affirmantibus à Deo in hac vita solos sceleratos affligi, Job. verò contendente posse quoque, & Sanctos à Deo afflictionibus tentari, Deum partem veram, pro qua erat Job, revelasse: ibi enim dixit Eliphaz: *Iratus est furor meus in te; & in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum,* (hoc est, verum dogma ex Lyrano) *sicut servus meus Job.*

Jus item Canonicum decisam recenset controversiam, quæ fuit inter Catholicos de celebratione Paschatis: an die Dominico celebrandum esset? quod Sanctus Pius I. Papa definivit celebrandum die Dominico, juxta receptam revelationem privatam ab Hermete viro pio, & docto, ut in cap. Nosse vos, dist. 3. de consecr. Communis tamen sensus est, juxta certa illius controversiæ documenta, controversiam ipsam fuisse tandem finitam ex perenni traditione ab Apostolo Petro manante.

9. Hoc idem ratio suadet. Notum est inter Thomistas, & Scotistas controversi, an Adam non peccante, Christus veniret ex vi præsentis decreti? Negant Thomistæ, Scotistis affirmantibus: utraque pars simul vera esse non potest; sed cum una neget, quod altera affirmat, opus est, ut, una exi-

stente vera, alia sit necessariò falsa. Quis verò potentiam Dei limitavit, ut partem veram revelare non possit? Num ejus manus est abbreviata, & dissensiones Doctorum Deum ad silentium cogunt?

10. Aliquibus placuit doctrinam privata revelatione manifestatam esse damnationi obnoxiam solo novitatis titulo, vel, quia recenter revelatam. At hoc perinde est, ac omnes omninò revelationes privatas proscribere, cum nulla sit, quæ nova non fuerit. Propterea inquirere oportet, an doctrina illa alio titulo, quàm novæ introductionis, fidei repugnet, Patribus, omniumque Theologorum dictis non congruat. Quorum nullus in regulis assignandis pro discretionem veræ à falsa revelatione ad illud caput se convertit, adeo ut ex alio capite, quàm novitatis doctrina revelata suspecta dicenda sit.

11. Novitas à communisensu Ecclesiæ aliena, & Patribus non consona illa censetur, qua inducitur nova doctrina, quæ nimirum aliam fidem, aut vivendi regulam præscribit, & est relaxativa christianæ disciplinæ, aut noxia salutis animarum, & in ipsarum perniciem ordinatur. Cum itaque non hujus generis doctrina nova privata revelatione affertur, nulla ratio emergit, quòd debeat, ut suspecta, & illusoria improbari ratione novitatis præcisè.

12. Nec minuitur privatæ revelationis certitudo, & realitas, quòd alicui piæ, & Sanctæ mulieri facta sit. Quoniam licet mulier à mollitie dicta ex Sancto Isidoro lib. 1. different. diff. 17. facile flectatur, vel de malo ad bonum, vel de bono ad malum, & obnoxia maxime sit deceptionibus, & illusionibus, ut apparuit in Eva à serpente seducta; adhuc tamen pias mulieres secreta cælestia per privatas revelationes accepisse, easque revelationes esse in Ecclesia approbatas constat, tum ex allatis San-

ctæ Birgittæ, tum de illis Sanctæ Hildegardis in Concilio Trevirensi apud Bail. Sum. Conc. to. 2. Concil. Provincial. sæculi 12. tum etiam de illis Sanctæ Catharinæ Senensis, S. Theresiæ, B. Angelæ de Fulgineo, aliarumque Sanctarum foeminarum.

13. In Christo enim non est masculus, & foemina ex Theodoro q. 11. in lib. Judic. Ita indifferenter de utroque sexu dicitur Joel. cap. 2. Effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filiae vestrae, sed, & super servos meos, & ancillas in diebus illis effundam spiritum meum. Quin etiam, cum mulieres à viris secundum animam non discriminantur, sunt talium donorum capaces, ut inquit D. Thomas in 4. dist. 15. q. 2. art. 1. quæst. 1. quia secundum rem, in his, quæ sunt animæ mulier non differt à viro, cum quandoque mulier inveniat melior quantum ad animam multis viris, ideo donum prophetiæ, & alia hujusmodi potest accipere. Ratio autem, cur tot revelationum libri à mulieribus potius, quàm à viris, vel scripti, vel dictati sint in Ecclesia publicati, allegatur ab eodem 2. 2. q. 82. art. 3. ad 3. quia nimirum mulieres divinis obsequiis sincerè se tradunt, quin occasionibus superbiendi se ingerant, & in simplicitate cordis Deo placere, & non hominibus quærunt, propter quod aptiores ad dona revelationum se faciunt: hæc Sanctus Thomas: scientia, & quidquid aliud ad magnitudinem pertinet, occasio est, quòd homo consideret de seipso, & ideo non totaliter se Deo tradat. Et inde est, quòd hujusmodi, quandoque occasionaliter devotionem impediunt, & in simplicibus, & mulieribus devotio abundat, elationem comprimendo.

14. Quibusdam videbatur scripta revelationum à mulieribus edita reprobari à Paulo dicente 1. ad Timoth. 2. Docere autem mulierem non permitto: Scriptis

ptis autem illis docerent, quia continerent doctrinam per revelationes acceptam, fidelibus ad instructionem propositam.

15. Verum Apostolus in adducto textu, hoc solum intendit, ut mulier ex officio, & tamquam publicus minister in Ecclesia non doceat, prout dixit 1. ad Corinth. 14. *Mulieres in Ecclesia taceant, non enim permittitur eis loqui. Turpe enim est mulieres loqui in Ecclesia*, seu cœtu publico ex officio, etiam si donum acceperint Prophetiæ. Id autem eis inhihet Apostolus; tum honestatis, pudoris, infirmitatis, ac loquacitatis muliebris causa, ut inquit Chrysostomus: tum studio reverentiæ, & subjectionis erga virum, quæ requirit, ut, eo præsentem, & loquentem, fileat mulier, præsertim in Ecclesia, & rebus sacris, ita à Lapide in dict. loc. ad Timoth.

16. Privatim tamen docere non est mulieribus prohibitum; sic privatim domi Priscilla fidem Christi docuit Apollo virum eloquentem, Actor. 18. Idem Apostolus cap. 2. ad Titum vult, ut matres filias, & ancillas suas privatim doceant prudentiam, & modestiam. Ita Sancta Cæcilia fidem Christi docuit Valerianum virum suum: Sancta Natalia Adrianum, & aliæ Sanctæ Mulieres viros privatim docuerunt.

17. Quin etiam Eugenius III. enuntiata S. Hildegardi licentiam concessit, proferendi, & scribendi quæcunque per Spiritum Sanctum cognovisset, eamque, ut sine timore revelata sibi conscriberet, animavit, ex quo sequitur revelationes à mulieribus scribi, non esse mulieribus ministerio publico, sed privatim tantum docere. Imò censendum, quoties à Deo revelationes mulieribus communicantur, cum ad utilitatem, etiam fidelium conferantur, illis etiam concedi, quod aliis significant, & communicent, cum hoc medium sit, ut

aliis sint utiles per notitiam veritatum revelatarum.

18. Cæterum, cum mulieres ex conditione propriæ naturæ magis obnoxie sint deceptionibus, ut dictum est n. 12. & plures fuerint à calliditate dæmonis deceptæ, ut Eva à serpente, cautiùs est procedendum in admittendis revelationibus, quas accepisse testantur, ne falsa pro veris, noxia pro salutaribus, exigua pro eximiis, & incerta pro certis recipiantur, ut scribit Sanctus Bonaventura de prof. Relig. lib. 2. cap. 76. Rigidè propterea discutiendæ sunt, & servanda regula ab Apostolo præfixa, 1. ad Thessalonicen. 5. *Prophetias nolite spernere; omnia autem probate; quod bonum est, tenete*: ac quod dixit Sanctus Joannes Epist. 1. cap. 4. *Nolite omni spiritui credere: sed probate (discernite) spiritus, si ex Deo sint*. Sed quoniam Sanctus Evangelista non tradit quomodo probentur spiritus, & qui sit Lydius lapis, & tessera doctrinæ à Deo promanantis, recurrendum est ad regulas à Magistris traditas pro discretionem boni spiritus à falso, divinæ revelationis ab illusoria per dæmonem, vel de industria à proprio spiritu fabricata; de qua re non nulla diximus supra loc. cit. ad quæ remittitur Consultor: & hic alia pro uberiori notitia materiæ in specie, de qua agitur, subnectuntur.

19. Prima itaque nota, revelationem ex parte materiæ, & doctrinæ revelatæ esse à Deo, est, si doctrina revelata non sit contra regulam fidei, bonosque mores; quod dixit Augustinus lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 14. Unde concordant DD. univocum, & generale principium probandi ex parte materiæ revelationes privatas manifestantes mysteria occulta, vel alia supernaturalia, etiam pro discretionem morum in eo stare, ut consonent cum doctrina Ecclesiæ, & contrariæ non sint concordi Patrum sententiæ, tam in his, quæ

credenda, quam agenda communitati fidelium proponuntur. Ideò concludens argumentum deducendi ut non Divinas revelationes, de quibus agitur est defectus veritatis, & honestatis, à quo non sint alienæ, si quidquam contra doctrinam Ecclesiæ, & concordem Patrum sensum declarent. Et pro Divinis, probatione negativa verificatis, constat, quoties illis consonent, & nec ex parte adversantur.

20. Verùm asserta conformitas adeò stricta esse non debet, ut per revelationem privatam, nihil debeat manifestari, quàm, quod Ecclesia docet, & Patres communiter tenent, nam perinde enim esset, ac revelationes excludere, ut notum est; sed opus est, ut per eas nihil de novo innotescat præfatis directè, vel indirectè adversum. Nec contrarietas reponenda in hoc est, quòd Patres de veritate revelata non loquantur; nam non ideò exclusivè procedunt, sed silentio significant se præcisivè processisse, ut dictum est num. 7.

21. Ad rem pro revelationibus communiori Theologorum opinioni repugnantibus, notabilis est doctrina Martini Delrio lib. 4. *disquisit. magic. cap. 1. sect. 3. quæst. 4.* ubi scribit. *Si quid forte communiori scholasticorum sententiæ repugnet, non ideò confestim damnandum, ut erroneum, cum pie, & prudenter intellectum suis quoque probatis auctoribus, & rationibus non absurdis stabilatur. Alioquin Pontifices Romani, ut Eugenius III. Hildegardis, Bonifacius IX. Birgittæ revelationum libros, adhibito Doctorum, & Cardinalium consilio, atque examine, non permisissent ad Ecclesiæ utilitatem in vulgus edi.*

22. Ad primam hanc notam spectat advertere, ut in contextu revelationum inconciliabile nihil occurrat, quoniam duas contradictorias simul veras esse repugnat; ideò reprobanda esset revelatio, si veritas in uno textu manifestata

conciliari non potest cum veritate in alio textu significata. Siquidem Deum, qui est summa veritas, contradictoria revelare insipiens solus dixerit.

23. Secunda nota attenditur ex parte effectuum, ad quos doctrina revelata ordinatur; concludens enim testimonium, quòd revelatio sit Divina, censetur: si mirabilia Dei manifestet: si debitum proponat observandi Divina præcepta: si ad fugam excitet Divinæ offensæ, & inflammet affectum ad acquirendas virtutes, monita, &hortamenta referens ad Sanctè, pieque vivendum. Quis enim credet à malo Spiritu tantæ utilitatis doctrinam promanasse? Siquidem ipse mediis illusionibus non utilitatem, sed ruinam, non propriam, sed animarum perditionem quærit: unde dixit Sanctus Gregorius Nazianzenus *orat. de Baptis. Verè illa caligo est, & lucem mentitur, cum aperto Marte nihil proficit; alia videnda loc. cit. nu.*

31. Cum autem Deus inutilia non faciat, nec curiosis se immisceat; revelatio, quæ inutilia, vel curiosa, aut vana proponeret, à Deo minimè promanaret.

24. Prima verò nota discernendi ex parte personæ revelationem privatam esse à Deo non à diabolo, nec proprio spiritu fabricatam, est, si de persona, cui facta asseritur, probetur puritas morum, exercitium virtutum, & perseverantia in bono usque in finem; Tunc planè signum est specialis dilectionis Divinæ erga personam, cui fit revelatio.

25. Quamvis dona revelationum, utpotè de genere gratiæ gratis datæ, sint à Sanctitate separabilia, in his tamen legis gratiæ temporibus taliter utrumque Divina providentia copulavit, ut vix dona illa Deus, nisi suis amicis contulerit. Quippe maximum Divinæ dilectionis signum est Cælestium secretorum communicatio per D. Ber-

nardum, *de inter. dom. cap. 69. ibi: Vis nosse, quia sublimitas divinarum revelationum sit manifestum Divinae dilectionis indicium?* Jam non dicam inquit (Christus) vos *servos*, sed *amicos*, quia omnia, quæ audi à Patre meo, nota feci vobis. Consentit Richard. Victorinus *lib. 4. de contempl. cap. 16. Attende, quia ex magnitudine Divinae dilectionis, pendet modus Divinae revelationis.* Ratio redditur à Divo Bonaventura *de itin. eternit. à dist. 1. Quanto propinquius est amans amato, tantò verius, subtilius, & perfectius sibi revelatur amatum; & ab Hugone Victorino sup. 7. de Ang. Hierar. Constat, ut qui ardentius diligunt, profundius conspiciant, & subtilius discernant.* Et est communis Mysticorum sensus: ac constat ex praxi eorum, quibus hæc revelationum dona à Deo communicata fuerunt, qui omnes se in bonorum operum functionibus exercuerunt.

26. Ideò, ut legitimè constet revelationes à Deo prodiisse, oportet, quòd constet factas esse personæ, quæ Deo legitimum cultum exhibuerit per actus fidei, Spei, & Charitatis, & Virtutum Cardinalium, ac eis annexarum, nam juxta Augustinum in *Enchiridion cap. 6.* hujusmodi actu Deus colitur, eique obsequium exhibetur.

27. Quo circa à veritate veræ revelationis recedit illa facta personæ, quæ ab actibus externis virtutum temperavit, ac perfectionem Christianam constituit in quodam statu passivo quietis (ut vocant) & cessationis actuum, etiam spiritualium internorum intellectus, & voluntatis, ut sues docuit Molinos ab Innocent. XI. proscriptus; qua cessatione, quoddam otium, quamdamque negligentiam spirituales fovent sub prætextu contemplationis cujusdam passivæ, quæ privat multis præmiis, & donis, quæ conferuntur non minus propter actus interiores cum generoso conatu perseveranter elicitos, quàm ope-

ribus externis; à quibus cessare docebant Beguardi, & Beguinæ damnati in Concilio Viennensi.

28. Indè provenit, ut sæpè occurrat, quasdam mulieres, vel viros variis phantasiæ, vel demonis illusionibus occupatos asserere se quemdam statum spirituales pati, sed qualis ignoratur, nisi sollicitudinis, & negligentia circa solidarum virtutum lucra. In quibus sanè hujusmodi negligentia interioris status ex duplici fonte promanare consideratur. Primò, quia non satis sedulò, & attentè laborarunt in acquirendis virtutibus moralibus justitiæ, religionis, obedientia, fortitudinis, patientia, & aliis. Secundò, quia non fervet in ipsis charitas erga Deum, & proximum: tepidus est, infrequens actus amoris erga Divinas personas, & mysteria passionis Jesu Christi; circa quæ contra tepiditatem indevotionis anima debet se ipsam frequenter, & ferventer exercitare, & magis in spiritualibus; qui nec à mortificatione carnis debent temperare, ut spiritus magis in Divina elevetur.

29. Caveant propterea Directores spiritus à nugis, quas hoc genus spiritualium (quas Vulgus vocat *devotos*, vel *devotas*) vendere satagunt titulo divinarum revelationum, cum re ipsa nihil sint aliud, quàm somnia demoniaca, vel illusiones sensus corrupti, quas propria phantasia cudit, & inordinatus amor sui ad decipiendum exponit. Cum quibus est cautè procedendum, ut probetur, *si spiritus ex Deo sint, juxta monitum Joannis; qui ad Directores maxime direxit illud, nolite omni spiritui credere; sed sunt hujusmodi personæ spiritum affectantes idoneis experimentis tentandæ.*

30. Secunda nota maximè discretiva boni spiritus à falso, ac veræ revelationis ab illusionibus, vel de industria à mulierculis fabricatis, est humilitas

personæ, de cujus spiritu agitur, & quæ revelationem accepisse testatur. Si enim humilem in omnibus se coram Deo, & hominibus præbeat, si humilia semper meditetur; si timor Domini ejus sit animo magis infixus, & sui humilitatem amplius recogitet, signum boni spiritus, & Divinæ revelationis discretivum in ea concurrere planum est; nam Deus humilibus hæc privilegia, & dona communicat: à malo vero spiritu, cujus superbia ascendit semper, alienum est humilitatem docere, ut diximus *loc. cit. num. 28. & 29.*

31. Abest verò humilitas, quin potius plana est certitudo locutionem à Deo non esse, sed à patre mendacii, vel imaginationis artificio. Primò, si persona, cui revelatio contingit jam ex tunc Sanctam, & perfectam se dicat, ceterosque imperfectione notet, quatenus similium favorum prærogativa destitutos.

32. Secundò, si pertinaciter sustineat, Deum certò, & infallibiliter sibi locutum. Siquidem, qui bono spiritu aguntur, non sibi fidunt, nec proprio credunt iudicio, sed & precibus à Deo requirunt, ut sibi veritatem aperiat, nùm ipse loquatur, vel adversarius talibus locutionibus decipere intendat, & ad confessorium, vel Directorem spiritus recurrunt, ut de veritate instruantur. Regula enim apud mysticos est, ut hæc dona magistris spiritus communicentur, quorum censura standum est, juxta illud Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit.* Quilibet enim esse in causa propria iudex non potest, & præsertim in hac tanti ponderis materia.

33. Tertiò, si de facili revelationes cæteris, quàm Directori, vel Confessario, aut sine eorum licentia manifestet. Siquidem præsumptio est, ut eas evulget ex fumo vanæ gloriæ, & ad humanas laudes, vel apud homines æstima-

tionem mundanam expiscandam; nihil enim viris spiritualibus fuit magis cordi radicatum, quàm supernaturales favores in abscondito retinere, ne in superbiam elati in iudicium, & laqueum Diaboli inciderent, vide *loc. cit. n. 28.*

34. Verùm in hac re ponderabile est, quòd non obstaret humilitati servi Dei, si ipse aliis significaret favores, quibus à Deo fuisset cumulatus, dummodò ab instructione non recederet D. Anselmi in 2. ad Corinth. 11. vers. 23. ubi: *sciendum, ait, quòd iusti, atque perfecti aliquando virtutes suas prædicant, & bona, quæ Divinitus acceperunt, narrant: non ut ipsi apud homines sua ostensione proficiant, sed ut eos, quibus prædicant, exemplo suo ad vitam trahant, & infra. Iusti itaque, & perfecti, etiam cum virtutes, quas habent; infirmis loquuntur, repræhensibiles non sunt, quia per suam vitam, quàm referunt, aliorum animas ad vitam quæ- runt.*

35. Quæ doctrina maximè confert ad intellectum illius Proverb. 27. *Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.* Ne autem contra consilium Spiritus Sancti quis videatur se extollere suas manifestando virtutes, favoresque divinitus sibi collatos, debet ea intentione, & fine moveri; quo Paulus revelationes sibi factas narravit, de quo Anselmus *loc. cit.* dixit. *Jure ergo Paulus virtutes proprias Corinthiis narrat, ut cujus meriti sit apud Dominum illis innotescat, & ejus meritum cognoscentes, doctrinam ejus, per quam salventur, libenter suscipiant.*

36. Ut autem relatio item à vanæ presumptionis vitio recedat, & humilitatis exercitio non præjudicet, opus est tenere regulam ab eodem Paulo servatam, qui suarum laudum relationi præmisit, 2. ad Corinth. 11. *utinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ, sed & supportate me, ubi, & se ignorantem appellat, ac humiliter orat, ut se ipsum*

sum ea in re tolerarent; nec sibi, sed Domino suas virtutes tribuit, dicente cap. 10. qui gloriatur, in Domino gloriatur, ubi D. Anselmus dixit quicumque de aliquo bono gloriatur, gloriatur in Domino, idest, omnem gloriam retorqueat, & adscribat, non sibi, sed Domino.

37. Constat autem hoc totum, tum ex modo, quo Servus Dei revelationes, & visiones à Deo acceptas enarrat: Si nimirum humili, & modesta relatione eas enunciet, ac in proximorum utilitatem id agat: tum maximè, si de eo probatae sint virtutes in gradu heroico: & maximè, quòd ab omnibus vilis voluit haberi, ac non hominibus, sed Deo placere. Neque enim, si inde apparebit seriò perfectioni incubuisse, argumentum esse poterit, quòd similes favores revelaverit, vel ad jactantiam propriam, vel, ut humanis laudibus extolleretur.

Opus propterea est, ut Consultor prudens in examine sit, ac pia affectione ductus, ejus vitam diligenti discussione consideret.

C A P U T I V.

Quænam sint in Miraculis probanda?

S U M M A R I U M.

- 1 Miracula à priori, & directè non probantur.
- 2 Probantur indirectè, ad 6.
- 7 Probandum est primum extremum, ad 10.
- 11 Miraculum aliud acquisitivum, aliud deperditivum.
- 12 Debet in miraculis constare de secundo extremo.
- 13 Quid sit invocare?
- 14 Ex circumstantiis colligitur miracula fieri in ordine ad Canonizationem.
- 15 Invocatio probanda est, ad 16.
- 17 Tutius per duos testes probatur.

- 18 Tuta est etiam probatio ex depositione ipsius patientis, ad 22.
- 23 Cui tribuendum sit miraculum, cum plures invocantur?
- 24 In invocatione probanda, consideranda est intentio, & specialis devotio invocantis.
- 25 Relevantia quid importet?
- 26 Negativa coarctata, quando censeatur verificata? ad 27.
- 28 Invocatio Beatæ Virginis in miraculis, ad 30.
- 31 Deus per B. Virginem beneficia confert, ad 34.
- 35 Miracula per Sacramenta.
- 36 Beata Virgo est mediatrix apud Christum.

1. **E**st communis sententia apud Castellinum de dilat. Canonizat. Sanctior. p. 2. in animad. gen. Pignatellum to. 4. consult. 59. n. 6. Matta de Canonizat. p. 4. cap. 13. num. 2. Contelorum cap. 18. n. 1. Miracula per testes non probari à priori, & per causam, per se, vel directè: Siquidem probatio directà, & per causam fit per principia naturalia, quæ cadant sub sensu, nulla autem in miraculis datur causa, vel principium naturale, quod sensu corporeo percipiatur; quinimò si aliqua concurreret, jam actum esset de miraculo; cum miraculum sit supra vires totius naturæ creatæ. Quapropter quælibet causa naturalis, vel physica activitas creaturæ, etiam dæmonis, est à miraculis excludenda.

2. Probantur tamen indirectè, & per accidens, seu per consequentiam necessariam, quatenus per depositionem testium constat aliquod esse factum, quod cum nequeat ad principia, sive causas naturales reduci, per optimè, & per necessariam illationem concluditur esse factum à causa altioris ordinis, & supernaturaliter agente. Probatio enim indirecta fit per discursum, & ra-

& rationem argumentandi, supposita directa alterius probatione.

3. Unde si in miraculis secundi generis probandum sit aliquem à nativitate cœcum, fuisse supra facultatem naturæ illuminatum, debent testes plenè deponere: *Petrus erat cœcus*; sed natura nequit cœco à nativitate dare visum, quod est Philosophis, & peritis notum, ideò concluditur, visus est ei restitutus à Deo operante supra activitatem naturæ.

4. Ita, si in miraculis tertii generis sit legali verificatione verificatum, morbum deploratum, fuisse miraculosè sanatum, debent testes de visu esse conformes in depositione: V. G. ægrotudo à medicis deplorata, qua Petrus gravissimè conflictabatur, illicò, & in instanti, facto voto, vel invocato Servo Dei, perfectè depulsa est; sed natura non potest in instanti morbum talis generis perfectè sanare; sed oportet, quod præcedat per varias alterationes, & operationes requirentes prolixum tempus, ut habeant effectum, ad quem ordinantur. Ideò de necessitate inferitur, sanatio non provenit à natura, sed à causa superiori, & virtute Omnipotentis.

5. Quapropter quotiescunque constat legitimè de facto excedente vires naturæ, vel quoad id, quod fit, vel quoad subiectum, aut modum, & nequeat in causam naturalem referri, ratio illud demonstrativè adscribit miraculo, & à posteriori colligit fuisse à causa supernaturali, cum effectus quicunque, ut existat à causa aliqua prodire debeat, naturali, vel supernaturali; nullus enim, excepto Deo, à se existit.

6. Et propterea testes dicuntur per indirectum, & per accidens concurrere ad probationem miraculi, quatenus concordant in probatione directa, & per se, quod illuminatio, vel sanitas

non potuit esse à virtute naturali.

In miraculis considerantur I. duo extrema. Primum V. G. mors, infirmitas. Secundum vita, sanatio II. Medium, hoc est, invocatio Sancti, vel applicatio Reliquiæ. III. Relevantia, seu ratio miraculi, hoc includens, quod factum, non potuerit à causa naturali procedere.

§. Primum extremum miraculi.

7. Numquam diceretur miraculum legitimè verificatum, nisi primò constaret de primo extremo, seu præcedenti deficientia formæ, aut rei, quæ asseritur de novo facta per miraculum, de qua re nulla esse potest controversia, aliàs actum esset de miraculis, cum in eis debeat semper esse transitus à termino à quo, ad terminum ad quem, prout patet, in resuscitatione mortui fit transitus à privatione vitæ ad ipsam vitam, in illuminatione cæci, à cæcitate ad visum: in sanatione à febre, à qualitate morbi ad formam sanitatis. Propterea numquam concludens erit probatio miraculi, nisi primum ejus extremum plenè probetur, nihil enim novumquam in mundo esset, nisi ad negationem illius novi, nova forma subsequeretur.

8. Hoc totum manifestum est in miraculis, quæ tam in veteri, quam in novo Testamento recitantur. In novo, missis, quæ in veteri registrantur, Evangelistæ narrant miracula à Christo, & Apostolis patrata, & semper præmittunt carentiam formæ, quæ postea miraculosè producta est.

9. In miraculis primi generis enunciant substantiam productam, & præmittunt illius carentiam: *Matth. 14. Christus panem ex nihilo multiplicat, sed prius describitur penuria panis: non habemus hic nisi quinque panes, & duos pisces.*

In miraculis secundi generis referunt pariter carentiam formæ. *Joan. 2.* Christus convertit aquam in vinum, sed textus ait, *deficiente vino, vinum non habent: implete hydrias aqua.* *Joan. 11.* Suscitatur Lazarum, sed præmittitur, *Lazarus mortuus est.* Ibi *cap. 9.* Illuminat cæcum natum: at prius legitur: *vidit hominem cæcum à natiuitate.* *Lucæ 8.* sanat mulierem à fluxu sanguinis, sed prius narratur: *erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari, & sic de cæteris.*

10. In miraculis tertii generis recensent plures curasse infirmos, sed prius narrantur morbi, *Matth. 8.* Sanat Socrum Simonis, sed prius infirmitas enuntiatur. *Vidit Socrum eius jacentem, & febricitantem.* *Joan. 4.* Sanatur filius reguli, sed præmittitur, *cujus filius infirmabatur Capharnaum.* Hæc sanè concludunt, & in miraculis tertii generis esse prius probandum primum extremum miraculi, præcedentes nimirum infirmitates, ut valeat super veritate miraculi pronunciare.

11. Nec opus est, ut primum extremum semper sit carentia formæ positivæ, vel à carentia formæ subjectum transeat ad formam; nam potest aliquando à forma in carentiam transire. Ita Paulus *Actor. 9.* de vidente cæcus effectus est, apertisque oculis nihil videbat. *Qui Elymæ tentanti Actor. 13.* avertere Proconsulem à fide dixit: *& eris cæcus, non videns solem usque ad tempus.* Ideò duplex genus miraculi distinguendum est, acquisitivum, & deperditivum. In acquisitivo primum extremum debet esse carentia formæ positivæ, quam formam actione miraculosa subjectum de novo acquirit. Ita infirmus à carentia sanitatis ad sanitatem mutatur. In deperditivo è contra accidit (prout fuit utrumque allegatum) in eo enim subjectum à forma positi-

va ad carentiam transit, seu à visione ad visionis carentiam.

§. Secundum extremum miraculi.

12. De hoc quoque debet legaliter constare, aliàs, probato primo extremo, & secundo non verificato, desiderantur requisita ad miraculum, quod de sua natura est factum arduum, & insolitum superans facultatem naturæ, inducens admirationem in videntibus, qui mirari nequeunt, si nihil novi accidat, & à causa superiori, & occulta procedat. Ita in recensitis miraculis multiplicatio panis fuit post penuriam, vinum ex aqua factum: suscitatio post mortem: illuminatio post cæcitatem: sanatio post morbum. Lepræ succedit mundatio; paralyti consolidatio: claudicationi erectio: obsessi à dæmone liberantur. Idcirco cum miraculum sine secundi extremi effectione concipi haud possit, ut de miraculo deducatur constare, est secundum quoque extremum probandum.

§. Medium, seu Invocatio.

13. Invocare idem est, ac in auxilium vocare aliquem ad affectum obtinendi à Deo ope Invocati, sanitatis, vel alterius rei beneficium; Ideò, invocatione præcisa nihil occurreret, propter quod posset miraculum uni Servo Dei determinatè tribui.

14. Referunt scriptores ex sacro textu Deum, nemine rogante, & petente, quàm plurima miracula patrasse; & si quæ alia in dies ab aliquo non invocatus edat, ad effectum Canonizationis non conferunt, nisi concurrat aliqua circumstantia, ex qua inferendum sit in confirmationem Sanctitatis Servi Dei illa patrari: ut, si in ejus obitu aliquid insolitum admiratione plenum contingat: si concentus Angelo-

rum audiatur: aves canant: arbor floreat, odor extraordinarius à corpore emanet, vel quid simile, quæ sint in argumentum sanctimoniam Servi Dei prædefuncti.

Invocatio non tam vocali precatione fit, aut promissione faciendi aliquid in honorem Servi Dei, si salus. V. G. obtineatur, quàm mentis, & cordis affectu, sæpè factò aliquo extra manifestato, ut osculo, vel contactu Reliquiæ, aut oblatione ad ipsius cultum facta; siquidem hæc internum mentis desiderium, & recursum ad Servum Dei præferunt; ac invocationem continent; quo modo Hemorrhoida. *Matth. 9.* Christum invocavit pro obtinendo beneficio sanationis à fluxu sanguinis, dicebat enim intra se: *si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero.*

15. Ad invocationem verificandam satis est, vel, quod ipse patiens in sua persona invocet, vel pro eo alii. Uterque modus narratur in Scriptura. Primus legitur *Matth. 8.* ubi Christus sanat leprosum, sed orantem, *Domine, si vis, potes me mundare.* *Cap. 9.* Illuminat duos cæcos clamantes, & dicentes: *miserere nostri, fili David.* Ibi, sanat mulierem à fluxu sanguinis, sed hæc tetigit fimbriam vestimenti eius.

16. Secundus itidem habetur *Matth. 8.* ibi Christus sanat à paralyti filium Centurionis, sed rogabat eum: *Domine, puer meus jacet in domo paralyticus.* *Cap. 9.* Reddit vitæ filiam Principis, qui eum requirebat: *Veni, impone manum tuam super eam, & vivet.* *Lucæ 4.* Sanat Socrum Simonis, sed rogaverunt illum pro ea. *Joan. 4.* Sanat filium Reguli, qui rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium eius, & alia occurrent legenti textum super Evangelia.

17. Probatis itaque extremis miraculi per duos testes de visu juxta dicenda *cap. seq.* tutius, & melius est, ut invocatio, ad hoc ut miraculum deter-

minatè alicui Servo Dei, vel Sancto tribuatur, probetur per duos testes oculatos, vel de auditu proprio; hoc enim pacto servatur lex Divina, & Canonica, præscribens, *in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum*, concludentis probationis ex *cap. 18. Matth. & ex cap. Licet in litt. de testibus.*

18. Verùm sufficit, ut super invocatione deponat solus patiens, vel alius, qui pro ipso invocaverit. Etenim hæc, etiam probatio tuta est, & juxta legem Divinam, prout in terminis invocationis probat factum apud *Matthæum*, ubi supra, circa sanationem dictæ mulieris, quæ per annos duodecim fluxum sanguinis sustinuerat, omnemque substantiam suam *in medicos erogaverat, nec ab ullo potuit curari*, ex textu *D. Lucæ cap. 8.* quod pluribus erat notum; sed super invocatione, nullus hominum poterat deponere nisi Sanata tantum; adeo enim secretò tetigerat vestimentum Christi, ut nullus adverterit, & solus Christus cognoverit: qui loc. cit. dixit: *Tetigit me aliquis: nam ego novi virtutem de me exisse.* Videns autem mulier, quòd non latuit, tremens venit, procidit ante pedes eius: & ob quam causam tetigerit eum, indicavit coram omni populo, & quemadmodum confestim sanata sit.

19. Posset res confirmari credendum esse invocanti, ex historicis Ecclesiasticis: quòd S. Cæcilia Valeriano dixerit: ego, Valeriane, in Angeli custodia sum, qui Virginitatem meam custodit: ex *1. lect. 2. noct. in ejus offic.* Ex ejus Sanctæ solum relatione credimus.

20. Item, quòd Beata Agnes apparuerit Constantiæ filiæ Constantini, ei-que sanitatem promiserit, si in Jesum Christum crederet, pro ut subindè contigit, solum ipsa Constantia deposuit; à similibus producendis abstinemus, cum videri possint apud Lauræam in *3. tom. 4. disp. 20. art. 25. §. 3.*

21. A quo num. 1109. Scribitur: *Confirmatur ex praxi Ecclesiæ, quæ in probatione invocationis admittere solet, vel ipsum sanatum, vel aliquem ex parentibus, cognatis, aut amicis, quo faciente voto (vel invocante) miraculum, contigit, & ait adeo certum id esse ex praxi S. Congregationis, ut nec id controversetur à Dominis Fiscalibus, etiam rigidis.*

22. Videtur, hoc speciale in invocatione, cum de numero eorum sit, quæ frequenter aliter probari nequeunt, quam à dictis sanati, vel alterius invocantis; pro qua militat regula communis apud Contelorum *cap. 18. num. 19.* ab aliis Doctoribus comprobata, quod testi deponenti de facto proprio, si aliter probari non potest, credendum est, apud quem plures, quos allegat.

Quæritur. *Si, cum Servo Dei, simul unitur invocatio alterius, vel Beatificati, vel Canonizati, cui est miraculum determinatè tribuendum?*

23. *Matta part. 4. cap. 20. num. 7.* tradit non Servo Dei esse tribuendum propter incertitudinem; sed attribuendum esse intercessionem Canonizati argum. ex *Regul. 30. jur. in 6. In obscuris* ubi gloss. notat. quod *in obscuris inspicimus primò, quod est verisimilius, & quod plerumque consuevit fieri: sed aliàs.*

Resp. Soli Deo id notum est, dicendum putamus, quia miracula facta, *per quos vult, & quomodo vult* ex *Augustin. lib. 22. de Civ. Dei cap. 8.* potuit autem in illo concursu miraculum edere propter merita Servi Dei, non Beati, vel hujus, & non Canonizati.

Hoc unum est certum assertum miraculum non posse deservire pro Beatificatione, vel Canonizatione, ad quas oportet, ut de miraculis in individuo constet, à quo sint ut sint illius certa Sanctitatis signa.

Alia emergit difficultas: invocatur Servus Dei, vel Sanctus pro obtinendo beneficio sanitatis, sed precibus, qui-

bus patiens deprecatores eum adhibet apud Deum, immiscet recitationem Litaniarum, quibus, Angeli, & Sancti invocantur.

24. Resp. Hæc est molesta difficultas. Verum, ut securis ad radicem difficultatis admoveatur, ponderandum est in hypothefi: an ex parte invocantis aliquid speciale concurrat, determinativum ad unum potius, quam ad alium; & quatenus habeatur, ejus potius, quam alterius intercessionem miraculum factum concluditur. Hoc speciale considerari potest in accessu ad sepulchrum Servi Dei, in osculo, vel applicatione reliquiæ, in voto in ejus honorem facto, vel in verbalibus precationibus, & externa petitione, qua ab eo sanitas petitur, eique specialiter patiens se commendat; Hæc sanè intercessionem, & devotionem specialem erga ipsum significant, & determinant. Cæteros verò Sanctos in generali invocant, ut Deum orent, ut ad preces, & propter merita Servi Dei specialiter invocati sibi salutem concedat. Vel, in honorem Servi Dei precationibus utitur, quæ in cultum aliorum Sanctorum diriguntur; in quo etiam elucet specialis Devotio, & invocatio ad Servum Dei directæ; quæ quoque consideratur, si ad ejus honorem Missæ celebrentur de SS. Trinitate, vel de SS. Sacramento, vel alio Sancto: semper enim intentio Servum Dei specialiter respicit, & illæ Missæ diriguntur ad ejus patrocinium assequendum.

G. Relevantia Miraculi.

25. Relevantia miraculi hoc importat, quod factum miraculosum non potuerit à natura, vel arte procedere. In facto enim miraculoso duo veniunt considerata: eventus novus, & relevantia, seu, quod sit à Deo supernaturaliter operante. In subita v. g. perfecta sana-

sanatione à deplorato morbo adest de novo ipsa sanitas subsecuta ad invocationem alicujus Sancti, quam, cum non potuerit inducere natura, vel ars, nec demon per dicta *cap. 2. §. 4. num. 70. & sequent.* concluditur de necessitate fuisse à Deo, & hæc est relevantia. Ita in resurrectione mortui concurrit hæc novitas, quod mortuus verè reviviscit, patet, quod hoc non sit à dæmone, qui tali virtute caret, ex ibi dictis *num. 56.* nec sit phantastica aliqua apparitio, ut supponitur: ideo sequitur quod sit opus manus Omnipotentis Dei, & ita de cæteris discurrendum. Relevantia itaque in miraculis in eo stat, quod excludendæ sunt ab eventu miraculoso omnes naturales causæ, ut concludatur esse à Deo agente supra vires totius naturæ, vel, quoad *substantiam*, vel, *quoad subjectum*, vel, *quoad modum faciendi*, juxta qualitatem facti miraculosi.

26. Cum autem omnes causæ secundæ evidenter excludantur ab influxu physico in eventum miraculosum, dicitur probata negativa coarctata, restricta nimirum ad significandam Divinam virtutem, tamquam unicam causam talis eventus.

27. Pariter, cum contingit, quod in recognitione corporis alicujus Servi Dei suavis odor emanet, nulli naturali similis, est subtiliter inquirendum, an in arca, vel in altari, aut in cavitatibus corporis quidquam sit, cui odor possit attribui, & quatenus, diligentius adhibitis, nihil reperiatur, à quo provenire possit, probata censetur negativa coarctata ad inferendum odorem esse miraculosum, & à Deo productum in signum Sanctitatis Servi Dei. Similis namque odor signum est Sanctitatis, ut scribit Contelorus *cap. 14. num. 19.* & Matta *part. 4. cap. 27. num. 5.* allegantes relationes Rotæ, ac D. Thomam *parte 3. quæst. 83.*

art. 2. ad 2. & D. Gregorium homil. 38. Suavitas enim odoris, & corporis fragrantia ostendunt in illo corpore authorem suavitatis existere. Siquidem bonus odor pertinet ad repræsentandum effectum gratiæ; qua, sicut bono odore plenus ille fuit, juxta illud ad *Corinth. 2. cap. 2. Christi bonus odor sumus Deo in omni loco*, & à S. Ecclesia canitur: *Sancti tui Domine florebunt sicut lilium, & sicut odor balsami erunt ante te.*

§. Appendix ad invocationem.

Quæritur. Si unà cum Servo Dei, vel Beato invocetur quoque Beatissima Virgo: an invocatio Virginis efficiat, quin miraculum Servo Dei tribuatur?

28. Resp. Negative: sed in suo ordine intercessioni Servi Dei esse adscribendum non est in dubium vocandum, ut ex sequentibus patebit.

29. Considerandum omnes Sanctos ad se comparatos esse ejusdem ordinis, & quidem inferioris respectivè ad Beatissimam Virginem, quæ est ordinis superioris, & supremi infra Deum. Ex qua diversitate ordinum procedit. I. quod in Ecclesia non pingatur unus Sanctus coram alio genuflexus, quemadmodum in forma supplicii ipsi pinguntur in genua provoluti ante Beatissimam Virginem, utpote Dominam, & Reginam universorum, ac mediatricem apud mediatorem Christum Dominum, apud quem, ut intercedat, ipsi orant.

30. II. Quod fideles inter Sanctos non utantur uno, ut intercessore ad alium pro beneficio salutis, vel alio à Deo obtinendo; apud Virginem verò alios adhibent deprecatores, ut eam suis precationibus moveant ad suscipiendum patrociniū pro suis indigentibus, & orandum Deum pro concessione beneficii, quod postulatur. Ita,

cum

cum ad Imaginem alicujus Sancti quis recitat salutationem Angelicam (quæ est oratio propria B. Virgini directæ) hoc intendit, saltem implicitè, ut ille secum oret, & deprecator sit apud B. Virginem, quæ suis meritis, & intercessione à Deo postulata obtineat.

31. Ponderabile pariter est, quod in cumulo privilegiorum, quibus Deus Virginem in excellentissimo gradu cumulavit, hoc item elucet, ut nihil Deus membris corporis Ecclesiæ concedat, nisi SS. Virginis intercessione; prout dixit S. Bernardinus Senensis *to. 1. ser. 3. Domin. Olivarum de salut. Angelica ser. 52. art. 1. cap. 2. ibi. Omnis gratia, quæ huic sæculo communicatur, triplicem habet processum à Deo in Christum: à Christo in Virginem: à Virgine in nos ordinatissime dispensatur: & infr. Christus est caput nostrum, à quo omnis fluxus divinæ gratiæ in Mysticum Corpus fluit, Beata Virgo est Collum, per quod hic fluxus pertransit ad Corporis membra, & allegans D. Bernardum ait: Nulla gratia venit de Cælo in terram, nisi transeat per manus Mariæ.*

32. Idem habet *to. 3. ser. de gloria Domine Mariæ art. 3. cap. 2. ibi. In Christo fuit plenitudo gratiæ, sicut in capite influente: in Maria Virgine, sicut in Collo transfundente; nam sicut per collum spiritus vitales à capite diffunduntur per corpus: sic per Virginem à capite Christo vitales gratiæ in eius mysticum corpus, & specialius in amicos, atque devotos continuè diffunduntur.*

33. Quin etiam, sicut per collum ad caput in corpore naturali vapores ascendunt, sic in corpore mystico per Mariam tamquam per collum nostræ, & Sanctorum preces ad caput Christum perveniunt, unde Ecclesia in hymno *Ave maris stella canit: sumat (Christus) per te preces, quibus ipsam precamur.*

34. Ideò cum Sancti, vel Servi Dei invocantur pro miraculosis sanationi-

bus à morbis, aliisvè rebus assequendis, servatur semper subordinatio ad B. Virginem generalem dispensatricem, & thesaurariam donorum Dei, eique tamquam causæ morali superioris ordinis effectus miraculosus tribuitur; servo verò Dei tamquam causæ particulari ordinis inferioris; enim verò, sicut in causis subordinatis physicis influxus causæ superioris non impedit, quin causa inferioris ordinis in effectum influat, eique in suo ordine productio effectus adscribatur, ita dicendum in causis moralibus subordinatis.

35. Non gravetur Consultor pro uberiori notitia advertere D. Augustinum *lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. scripsisse. Etiam nunc fiunt miracula in eius nomine (Christi) Sive per Sacramenta ejus, sive per orationes, vel memorias Sanctorum ejus, & refert, quemdam in receptione baptismi, non solum dolore caruisse, sed etiam à podagra sanatum; aliumque in baptismo sanatum, non tam à paralyti, quàm ab infami genitalium dolore. In his terminis miraculum physicè tribuitur Christo Domino auctori Sacramentorum, ipsi verò baptismi moraliter, quatenus Christus Dominus per collationem baptismi movebatur ad sanitatem ipsam conferendam, ut miraculo veritati Sacramenti attestaretur, & sic de aliis Sacramentis dicas, si miracula occurrant in illorum collatione, & receptione.*

36. Quatenus verò quis invocans Servum Dei pro beneficio v. gr. deploratæ salutis, & se orationibus, jeuniis, vel susceptione Sacramentorum disponit, ac præparat ad recipiendum patrociniū Servi Dei, pro beneficio assequendo, si in sumptione Eucharistiæ sanetur, non excluditur influxus moralis causæ particularis, seu Servi Dei in miraculum, licet influxus physicus sit à Christo Domino verè, & realiter existente sub speciebus consecratis. Et-
enim

enim effectus miraculosi physicè à Deo sunt, cum Sancti, & Servi Dei sint solum causa moralis inferioris quidem ordinis respectivè, etiam ad Beatissimam Virginem; quam venerabundus rogo, ut pro me intercedat ad Dominum Jesum Christum. Apud quem ipsa est mediatrix, teste S. Bernardo in *serm. de Beata Virgine*, ubi ad illa verba Apocalypsis, *signum magnum*, ait, *Fidelis planè, & potens mediator Dei, & hominum homo Christus Jesus*, sed *Divinam in eum reverentur homines majestatem*, &c. itaque opus est, inquit, *mediatore ad mediatorem istum, nec alter nobis utilior, quàm Maria*. Crudelis nimirum Eva, per quam serpens antiquus pestiferum, etiam ipsi viro virus infudit, sed *Fidelis Maria, quæ salutis antidotum, & viris, & mulieribus propinavit*, & in *serm. de Nativit. Virginis* habet; *Hæc enim voluntas Domini est, totum habere nos voluit per Mariam*. Hinc est quod omnes penè preces, & officia, ita de Sanctis celebrantur, ut semper claudantur cum supplicationibus ad Beatam Virginem recitando unam ex Antiphonis, *Salve Regina*, vel, *Alma redemptoris*, vel, *Ave Regina Cælorum*, aut *Regina Cæli*; quibus Beatæ Virginis præsidium imploratur, ipsaque in fine officii salutatur, sicut in cujuslibet horæ principio, recitando salutationem Angelicam.

CAPUT V.

Quibusnam testibus miracula probentur?

SUMMARIUM.

- 1 Causæ Beatificationum, & Canonizationum arduæ sunt, & maximi ponderis.
- 2 Summa diligentia est in eis adhibenda.

- 3 Cur in plures annos prorogentur?
- 4 Praxis Sedis Apostolicæ circa Causas enunciatas.
- 5 Superabundantem diligentiam in eis requirit.
- 6 Probationes debent concludere per necesse.
- 7 Testes à quo dicantur, & qua ratione examinandi sint?
- 8 Examinandi seorsim.
- 9 Et præstito iuramento, ad 10.
- 11 Et super articulis, & interrogatoriis, ex litteris remissorialibus.
- 12 Debent reddere causam sui dicti.
- 13 Optima causa allegatur per proprium sensum, ad 15.
- 16 Testis de auditu semiplenè probat, ad 18.
- 19 Testes de auditu alieno non probant extrema miraculi.
- 20 Etiam si versentur in antiquis.
- 21 Plena probatio finem ponit controversiæ.
- 22 Causæ Canonizationum graviores sunt criminalibus.
- 23 In Causis Ecclesiasticis procedi debet secundum Canones.
- 24 Non probat testis de auditu conjunctus cum teste oculato.
- 25 Doctoribus nimis laxè locutis non adhaerendum.
- 26 Relationes rotales in hujusmodi Causis quatenus admittantur.
- 27 Deus non vult omnes Justos honore Canonizationis privilegiare.
- 28 Testes singulares super diversis deponunt.
- 29 Testes singulares non probant concludenter miracula.
- 30 Testes examinantur subtiliter super singulis circumstantiis.
- 31 Testes singulares non probant miracula in specie.
- 32 Processus alius de miraculis in genere, & alius de illis in specie.
- 33 Plena probatio ex duobus semiplenis integratur.

- 34 Non probatur in specie aliqua species nisi probato individuo.
- 35 Testes singulares probant in genere, ad 36.
- 37 Securitas iudicii non est laxanda.
- 38 Solus Papa est Iudex in Causis Canonizationum.
- 39 Consultores non exemplis, sed iuribus debent suam sententiam proferre.
- 40 Deus miraculis ostendit, an sibi placeat, ut quis adorandus proponatur Ecclesiae.
- 41 Super re incerta, certum iudicium non est formandum.
- 42 Probatio non debet esse praesumptiva.
- 43 Duo testes idonei inducunt plenam probationem, ad 45.
- 46 Testes debent esse contestes in essentialibus, ad 49.
- 50 An iidem contestes debeant deponere super utroque extremo miraculi, ad 55.
- 56 Possunt Periti absentes iudicare de miraculo, ad 58.
- 59 Medicorum attestationi standum est.
- 60 Visiones, & apparitiones unius testimonio sufficienter probantur, ad 62.
- 63 Testes debent esse de visu, ad 64.
- 65 In similibus Causis testes de auditu non repelluntur.
- 66 Semper tamen in criminalibus.
- 67 In probatione virtutum in specie, tenenda est severitas iudicii.

1. **C**ausae Beatificationum, & Canonizationum sunt maximi ponderis, & inter negotia accensentur, quae sunt de maioribus, maximeque arduis, quae in Ecclesia proponantur, & tractentur; ideo in illis tractandis maxima opus est maturitate ad indagandam veritatem sanctitatis, & pronunciandum super veritate miraculorum, quae sanctitatem Servorum Dei confirmant; propterea sunt testes perquirendi graves, & idonei, ac examinandi non solum ea diligentia, qua in

aliis gravioribus Causis examinantur, sed longè majori, ut notavit Glossa in cap. Venerabil. de testib. verb. diligentia; Circa enim majora majus periculum vertitur, & ideo cautiùs est agendum cap. Ubi periculum de elect. in 6.

2. Ne itaque miracula falsa pro veris approbentur, nevé iis, qui foris sunt, occasio paretur iniquè latrandi, & irrisoriè differendi de supremo Canonizationis negotio, deque egregiis, ac eximiis Sanctorum miraculis, summa diligentia, & maturitas maxima est in examine, & probationibus adhibenda juxta tex. in cap. Gloriosus Deus de Reliq. & Venerat. Sanctor. in 6.

3. Arduitas enim operis maturitatem postulat; nam quantò opus est magis arduum, tantò majori industriae studio, ac diligentiae pondere, & tarditate faciendum est, sapientissimo Redemptoris Nostri documento, qui non statim, sed caeremoniis praeviis Lazarum Joan. 11. à morte revocavit ad vitam; neque statim filiam Chananæ Matth. 15. liberavit à daemonio, sed quantò magis mulier suppliciter orabat, tantò magis Christus sanitatem reddendam negabat, ut inquit Sanctus Joann. Chrysostom. homil. 53. in Matth. 15. Quapropter ad veritatem miraculorum indagandam, ob operis arduitatem, & diligentiae repetuntur, & Causae ipsae in plures annos prorogantur. Ex qua dilatione, & frequentia miraculorum augetur, & ipsorum veritas magis elucescit; veritas enim cribrata magis purior evadit, temporumque diuturnitas Magistra, & lucerna veritatis esse solet, teste Gellio lib. 12. cap. 11.

4. Haec est praxis Apostolicae Sedis, quae requirit, ut probationes circa Sanctitatem, & miracula famulorum Dei Beatificandorum, & Canonizandorum sint per legitimos testes, contestes, seu idem referentes diligentissimè examinatos (quoad fieri potest) ad effectum,

Etum, ut omnis certitudo moraliter possibilis inter homines de rei veritate habeatur, prout ponderari potest in Bullis Canonizationum, in Bullar. Cherub.

Gregorius IX. in Constit. Mira Canonizat. S. P. Francisci la 1. §. 7. inquit: Cum igitur gloriosæ vitæ ipsius insignia plenè cognita nobis essent, & de miraculorum coruscatione multiplici per testes idoneos nobis facta fuerit plena fides.

Innocentius IV. in Constit. Magnis II. Canonizat. Sancti Petri Martyris §. 9. Nos de Sanctitate vitæ, ac veritate miraculorum ipsius Martyris inquiri fecimus diligenter; & quia post inquisitionem solertem, studiosam examinationem, & discussionem solemnem plura, & maiora de ipso comperimus.

Idem in Constit. Novum 21. Canonizat. S. Cadmundi §. 6. Nos de Sanctitate vitæ, ac veritate miraculorum curiosæ inquisitionis solemnitate, ac districti examinis discussione præmissis plenariam certitudinem obtinentes.

Alexander IV. in Constitut. Clara 3. Canonizationis S. Clare §. 9. de Sanctitate vitæ, ac miraculis ejus diligenti, & attentâ inquisitione, ac examinatione districta, & solemni discussione præmissis liquido constitit.

Clemens IV. in Constit. Exultat 95. Canonizationis S. Heduvigis §. 21. primò & huiusmodi ad eas negotio, secundò de præmissis inquiri mandavit diligentius veritatem, & §. 22. Cum itaque per inquisitionem taliter factam de ipsius sanctæ vitæ sinceritate, & veritate signum constiterit evidenter.

Joannes XXII. in Constit. Redemptionem XI. Canonizat. S. Thomæ de Aquino §. 21. Nos de sanctitate vitæ, ac miraculorum veritate non semel tantum, sed primò, & secundò, non festinè, sed maturè inquiri fecimus Inquisitionem huiusmodi exacta discussione examinavimus diligenter, ut tantò firmitus, quantò matu-

rius, tantò certius, quantò disquisitius, inquisitum, & examinatum existeret, in sic arduo, difficilique negotio procedere valeremus. Difficilia namque æstimamus, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore, quæ autem in Cælis sunt, quis investigabit?

Clemens VI. in Constit. Ad spiritualis IV. Canonizat. Sancti Ivoonis. Super negotio Canonizationis examinatione diutina, proluxa providentia, & matura, sicut exigit tanti negotii arduitas, præcedente, claruisse manifestis probationibus fuit repertus.

Nicolaus V. in Constit. Misericordias 2. Canonizat. Sancti Bernardini Senensis §. 9. Fecit (Eugenius IV. mandans diligentem inquisitionem) quod rei gravitas, & magnitudo poscebat, & quod alias Sedes Apostolica observare consuevit §. 10. Nos rei gravitatem, & magnitudinem attendentes deliberavimus maturè, & gravissimè procedendum §. 11. Nec nos ea inquisitione contenti, etiam tertio destinare decrevimus.

Sixtus IV. in Constit. Suprema 21. Canonizat. S. Bonaventuræ §. 14. Adhibuimus diligentiam, & gravitatem, quam rei magnitudo poscebat §. 15. Nec his contenti, cum processus ipse plenè perfectus esset; tamen quia non videbatur in procedendo tanta, quanta requiritur observata solemnitas, illum reiterari iussimus.

5. Hæc significant, Sedem Apostolicam non esse in his Causis propter arduitatem negotii, & maximas difficultates ea inquisitione, & diligentia, quæ in aliis Causis adhiberi solet, contentam, sed maiorem, & superabundantem requirere in examinatione eorum, quæ ad omnimodam moralem certitudinem habendam, tum de Sanctitate vitæ, tum de veritate miraculorum sunt necessaria.

6. Quapropter maxima diligentia examinandi sunt testes, ut eorum depositionibus certa sit probatio, non præ-

præsumptiva tantum, vel probabilis, aut quæ concludat per posse, sed vera, & formalis, ac superabundans esse debet, concludens, per necesse, & longè plenior, ac concludentior probationibus, quàm in aliis Causis minoris negotii requisitis.

7. Sunt Testes personæ, quæ ad fidem alicujus rei faciendam adhibentur, eorumque depositiones, seu assertiones, attestations; vel testimonia appellantur; ideò ut probatio concludat, debent testes examinari super extremis miraculorum cum rigore juris, & servanda sunt, quæ in gravioribus Causis de jure servantur; hinc

8. I. Examinandi sunt seorsim, & secretò *per cap. Venerabili de testib.* ne unus alterum instruat, & unus sequatur dictum alterius, ut ibi notavit *Glos. verb. examinare sigillatim*, exemplo Danielis, qui sigillatim, & secretò seniores illos examinavit, qui falsò Susannam accusabant. *Daniel. 13. de quo tit. 6. cap. 2. num. 27.*

9. II. Nec nisi juramento præmissio, debent in examen vocari; nam testis non juratus non probat, & *cap. Nuper eod. tit. & cap. qualiter, & quando il 1. de accusat.* in Juramento enim consistit substantia, & firmitas depositionis.

10. Juramentum præstandum præscribitur etiam in Decretis generalibus §. *est etiam*, ibi: *Juramentum præstetur tactis sacris scripturis ab omnibus testibus, etiam Sacerdotibus, & Prælatibus, exceptis Cardinalibus, & Episcopis, quorum juramentum sufficiat tacto pectore*; quatenus verò juramentum omitteretur, acta nulla essent, prout præscribitur in forma litterarum remissorialium, & compulsorialium apud *Marramp. 5. c. 2. n. 52.* ibi: *decernentes irritum, & inane quidquid contra formam præsentis remissoriae scienter, vel ignoranter fuerit executum.*

11. III. Examinandi sunt super articulis transmittendis, & interrogatoriis inferendis in litteris remissorialibus, ut in allegatis Decretis §. *in hac prima remissoria.*

12. IV. Tenentur reddere, seu dicere causam scientiæ, allegando causam illius, quod deponunt. In probatione enim facti miraculosi requiritur vera, & certa scientia veritatis individuæ talis facti, quæ haberi nequit, nisi testis causam scientiæ exprimat, & de singulis circumstantiis inspectis deponat; hac forma omnis suspicio elusionis penitus evitatur, prout in hujusmodi causis oportet: plurimum enim contingit, homines in materia miraculorum decipi, per notata à *Zacchia qq. Medic. leg. lib. 4. tit. 1. q. 8. n. 1.*

13. Quapropter de miraculis plenè constat, cum super illis deponant testes testes de visu: tunc optimam depositionis causam allegant, cum melior, ac perfectior causa assignari, aut dari non possit, quàm: *quia vidi: quia tetigi: quia fui præsens*, prout exemplo est manifestum. Testis deponit de sanatione miraculosa: quia nimirum vidi infirmum à Medicis deploratum, audiivi invocationem, & illicò eum vidi sanitati restitutum; tunc enim implent mensuram probationis.

14. Quin etiam advertunt Doctores, quoties testis deponit super facto per proprium sensum, seu de visu, aut re, quæ cadit sub sensu corporis, probare, absque alia rationis assignatione, absque redditione alterius causæ scientiæ *Rota dec. 445. n. 11. apud Rosam de execut. litter. pro Canonizat. cap. unic. n. 139.* cum tunc exprimat sufficienter causam scientiæ; non enim potest aptior ratio reddi, quàm per eundem sensum corporis.

15. Verùm si testis à Judice interrogatur super causam scientiæ, illam omninò tenetur reddere, etiam quoad ea,

in quibus alioquin non tenetur, aliàs nihil probat per Baldum *in cap. cum causam n. 15. ver. aut interrogetur, & v. 48. de testib. & tradit Gloss. in dict. cap. verb. de Causis.*

§. I. Testes de auditu.

16. Hinc sequitur, Testem de proprio auditu semiplenè probare, & cum alio habili conjunctum plenam probationem constituere; nam deponit de re per proprium sensum percepta, æquiparaturque testi de visu ex recepta, & communi sententia apud Farinac. *de testib. & dixi tit. 4. cap. 2. n. 14.*

Sed difficultas est, an probet testis deponens de auditu proprio, sed ex interjecta cortina, vel pariete se audivisse, infirmum invocasse Dei Servum, & subito accedens eum reperit sanatum à morbo, quem deploratum noverat tempore immediate præcedente?

17. Resp. In his terminis probat, maximè si nota sibi est vox Infirmi, & aliàs subito accurrens infirmum reperit perfectè sanum, quod profectò naturaliter, & vi, etiam crisis esse non potuit.

18. Ampliatur, ut probet, si deponat se tali modo audivisse aliquem Dei Servum plorantem, & se flagellantem; Verùm hic opus est, ut etiam se coarctet, dicendo in dicto loco alios non adfuisse, sed illum solum, quem plorantem, & se flagellantem ad vocem cognovit, & quòd alii non potuerint ibi esse, quia ipse sciret, & novisset.

19. Extrema autem miraculi non probant testes de auditu alieno ex communi regula, quòd de certa scientia deponere non possunt, qui actu non interfuerunt; Non enim per auditum auditus percipitur veritas facti, sed solum quædam relatio narratorum. Propterea in testimonio de auditu alieno causa scientiæ non est, prout esse debet,

manifestior dicto, sed æquè, vel minus, & talis, quod ex tali testimonio Judex non redditur certus, cum ignotum per ignotum deponatur per Bartol. *tr. de testib. n. 10.*

20. Et procedit, etiamsi versemur in antiquis, nam nec tunc potiori titulo possunt testes causam sui dicti allegare, sed solum se audivisse ab alio, vel aliis, quod satis non est, ut in hujusmodi causis adeò gravibus plenam probationem constituent.

21. Siquidem plena probatio illa est, quæ tantam fidem certò facit, quanta ad finiendam controversiam sufficit; Sicut semiplena dicitur, quæ rei gestæ aliquam fidem facit, non tamen quæ ad finiendam controversiam sit idonea. Nullus autem testis de auditu alieno, semiplenam probationem ad effectum probandi miraculum inducit. Enim verò potest depositioni testis facile subesse deceptio, cum possit miraculum incertum, ut certum referre, ex quo ab alio audiverit, qui fortassè narravit miraculum, quod ipse non vidit, sed ab alio incerto Authore, vel ex rumore vulgi percepit.

22. Et facit, quòd nullus concedit, in causa criminali, admittendos esse testes de auditu alieno; ideò nec in causa probandi miraculum; est enim hæc gravior, quàm criminalis; nam in hac præjudicium solum uni personæ, vel familiæ irrogatur, in causa verò miraculi præjudicium fieret toti Ecclesiæ Catholicæ; nam de ea obloqui non cessarent hæretici, allegantes in Causis Beatificationum, & Canonizationum non procedi per tutiora, & certiora ad habendam omnimodam certitudinem moralem, quæ haberi potest inter homines ad concludendam indubitatam Sanctitatis existentiam, & miraculorum veritatem. Ne hoc præjudicium decori S. Matris Ecclesiæ inferatur, debet Consultor in iudicio ferendo super

existentia miraculi probationes attendere, quæ sint concludentes, & ad Canonum præscripta.

23. Secundum autem Canones in Causis Ecclesiasticis procedi non debet per testes de auditu à majoribus, nisi in sola Causa Matrimonii ad effectum probandi gradus affinitatis, vel consanguinitatis, *ut ex cap. licet ex quadam de testibus*. Nec dispositio recipit extensionem de casu ad casum, cum hæc, data etiam identitate, vel majoritate rationis, non admittatur, quando dispensatio exorbitat à jure, juxta regulam 28. *juris in 6. quæ ab jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trabenda*; Recipere autem testes de auditu alieno in Causa affinitatis, vel consanguinitatis probandæ exorbitat ab jure, ut declarat *in d. cap. licet Innocentius III. in Concilio generali: licet ex quadam necessitate præter communem formam*. In *cap. enim testes 3. q. 9.* & alibi ex dicendis infra statutum est, ut Causæ Ecclesiasticæ per testes de visu terminentur; Ideò dispositio *in d. cap. licet*, ad alias Causas extendi non potest, atque adeò nec ad causam probandi miracula, quæ de maximis est, exactè per omnes apices juris discutienda.

Ideò cum Author Canonum, & interpretes divinæ legis Romanus Pontifex declaravit pro aliqua materia, testes de auditu probare, in ea tantum est probatio per illos admittenda; Numquam tamen declaravit, posse miracula per testes eosdem probare, nec admisit sic probata.

24. Nec concludentem probationem inducit testis de auditu alieno conjunctus cum teste deponente de visu super miraculo; Non enim probatio est plena, & juxta legem Divinam, & Canonicam per dicenda inferiùs; Nec testis de visu facit, ut alterius probatio, quæ de se non sufficit, sufficiat, & redda-

tur semiplena, sed remanet illa de visu in suo gradu semiplenæ, & alia de auditu tamquam adminiculum.

25. Quapropter non est recipienda opinio Doctorum, & Canonistarum, qui scripserunt, testibus de auditu probari in antiquis miracula, cum non procedant in hujusmodi Causis gravissimis secundum legem Canonicam, & Divinam, nec servant stylum, & praxim Apostolicæ Sedis, quæ semper in dictis Causis summum rigorem, & maximas diligentias servavit ex dictis supra num. 4.

26. Neque deferendum est relationibus Rotæ, si quæ admittant miracula probata per depositiones testium de auditu alieno; nam, vel non fuerunt receptæ, vel considerarunt solum testes de auditu, tamquam adminiculantes probationes de visu, numquam tamen de se concludentes in maximo Canonizationis negotio. Videatur Lauræa *in 3. to. 4. disp. 20. art. 25. §. 4. n. 1126.* & dicta per nos loco citato.

Quin etiam observatur, quod sicut unus testis de visu numquam plenè probat (excipio casum revelationis, & apparitionis, quæ ut plurimum, nisi unico teste probari possunt, juxta dicta *cap. priori*, & *infra n.*) ita neque si plures testes de auditu alieno super miraculis deponant; Quippè, ait Plautus, *pluris est oculatus unus testis, quam auriti decem*.

27. Generatim convenit inter Doctores, Deum non omnes Justos, & sibi Charos velle specificè in individuo honore Canonizationis decorare, sed multi in numero sunt eorum, de quibus dixit Joan. Apocalyp. 7. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis stantes ante thronum, & in conspectu Agni*; Et maximè de his verificatur, quorum virtutes, & miracula non possunt testibus de visu juridicè concludi;

sed solum aurita testimonia ad probandum producuntur. Imputandum est parti, quod fuerit negligens in prospiciendo sibi de probationibus occultatis, & processuum compilatio ad tempus inhabile fuerit dilata.

§. II. *Testes singulares.*

28. Testes singulares sunt, qui super diversis miraculis deponunt, ad eum unus deponat Servum Dei illuminasse cœcum, alius, sanasse infirmum deploratum, alius mortuum suscitasse, alius rectificasse claudum, & alius mutum, vocalem fecisse. In hac hypothese, cum testes sint singulares singularitate adminiculativa, & cumulativa, probare dixit Rota in *relat. Canonizat. Sancti Thomæ de Villanova*, apud Contelorum ubi plures Doctores cumulantur, & tenet Pignatellus *to. 5. Consult. 31.* considerantes, quod licet prædictorum probationes disjunctim sumptæ perfectè non probent, quoad actus particulares, quia testes sunt singulares, attamen si simul jungantur, resultat ex illis plena probatio, quia agitur de probando in genere id, quod ex eisdem actibus particularibus elicitur, hoc est, quod Servus Dei fuerit miraculosus, & frequenter miracula patrauerit, ac in eo fuerit in genere virtus miraculorum; in quem finem optimè conjunguntur pro plena probatione, licet nullus actus in individuo per eos fuerit plenè verificatus.

29. Hæc tamen opinio quoad miracula in specie reiicitur à Rocca de *Canonizat. cap. 32. Castell. de dilat. Canonizat. Sanct. p. 2. tit. de qualit. examin. in Sanctior. Canonizat. Rosa cit. num. 253. & Matt. part. 4. cap. 16. n. 27.* apud quos plures alii, scribes, testes, ut singulares non probare concludenter miracula; à quorum sententia non est recedendum in hoc maxime arduo, & tanti

ponderis negotio, in quo testes de una, & eadem re debent esse contestes, aliàs ad effectum Canonizationis non probant, ad *tex. in cap. Cum dilecti, verb. posset de accusat.*

30. Non sunt in hac materia sequendæ speculationes Doctorum, sed servandus est stylus Apostolicæ Sedis, attendendusque rigor juris, ut concludentes probationes deducantur ex testibus, qui debent de singulis circumstantiis miraculi subtiliter examinari per *cap. licet causam de probationibus*; Agitur enim in hypothese de periculo, ne fideles vanis, & falsis figmentis decipiantur, secundum *Glos. in d. c. Venerabili verb. super vita, & miraculis*; & quemadmodum in causis criminalibus, & capitalibus (in quibus debent probationes esse luce meridiana clariores *l. fin. c. de probat.*) testes singulares plenè non iustificant factum, ut poena ordinaria possit quis puniri, ita dicendum in Causis Canonizationum, in quibus in receptione testium diligentia adhibenda est; quæ servatur in Criminalibus; imò major propter majus periculum, quod evitandum est; Cederet enim in maximum Ecclesiæ dedecus, si incertum miraculum pro certo à Consultoribus Papæ proponeretur; nam quantum est ex parte ipsorum exponeretur Ecclesia irrisioni hæreticorum, & periculo erroris; à quo tamen præservaretur à Pontifice, qui à Deo certificaretur per instinctum Spiritus Sancti de Sanctitate non probata, & falsitate miraculi, quod proinde ab eo non acceptaretur, sed reiiceretur.

31. Conveniunt Doctores in casu de probando aliquem esse hæreticum, & unus affirmet, quia *audi vi dicentem: non credo Sacramenta esse septem*, & alter, quia *audi vi dicentem: non credo Romanum Pontificem esse caput visibile Ecclesiæ*, per testes singulares non probari in specie crimen hæresis, ut possit ille poena ordinaria-

dinaria puniri de hæresi illorum articulorum, licet probent, ut ille reddatur in genere infamatus de hæresi illorum articulorum. Sic in casu testes singulares reddunt eum, de quo Beatificando, & Canonizando agitur, miraculosum in genere, seu miraculis famosum, non tamen plenè probant miracula in specie ad finem Canonizationis.

32. In quem finem opus est, ut non tantum probentur miracula in genere, sed in specie quoque probanda sunt; Siquidem duo processus in hujusmodi Causis fabricantur; alter super Sanctitate vitæ, virtutibus, & miraculis in genere, & alter super illis in specie, juxta Decreta generalia: Nec umquam conceditur remissoria pro inquisitione in specie, nisi absoluta omninò sit inquisitio in genere, *ut ex §. in hac prima*, & notavit Rosa *cit. n. 42.* Per testes autem singulares numquam plenè probantur miracula in specie, & individuo, nec unius depositio cum alterius depositione conjungitur ad effectum, ut in individuo unum, vel alterum miraculum plenè probetur; nam cum sint de miraculis omninò distinctis uniri in eum finem non possunt.

33. Accedit, quod plena unius actus probatio esse non potest, nisi duæ semiplenæ in illo actu sint contestes, & conformentur; etenim plena probatio ex duabus semiplenis integratur.

34. Considerandum est cum Carena *de offic. Inquisitionis p. 2. tit. 6. §. 5.* genus non conservari, nisi in unica specie, & speciem, nisi in aliquo individuo; idè ut genus, vel species aliqua plenè in specie, legali probatione verificetur, probandum est plenè aliquod speciei individuum, quod testimoniis singularibus non concluditur, cum semper tendant circa diversa, & separata, & quilibet remanet in suo dicto singularis.

Nec relevans est assertio, quòd testes singulares singularitate adminiculativa mutuò se juvant, ut patet exemplo: probandum est, an non promotus celebravit Missam, si unus affirmet, quia *audivi principium*, alter, quia *audivi Epistolam*, alter, quia *vidi elevare hostiam*, & alter, quia *audivi finem Missæ*, plenè probant celebrationem, licet sint singulares, & deponant de diversis.

35. Non quidem illud relevat, nam tantum inde probatur, quòd se mutuò juvant ad probandum in genere, Servum Dei fecisse miracula, non verò ita ut probent miracula in individuo, pro ut oportet in ordine ad Canonizationem; nam circa singula unusquisque est unicus, & singularis; Unde in casu procedit, quod de testibus singularibus dixit Baldus *in C. iurjurandi C. de testib. ut tantum valeat unus, quantum mille.*

36. Exemplum de celebratione Missæ non est aptabile probationi miraculorum; etenim idè in celebratione Missæ dicti testes concludunt, quia ibi agitur de probando uno toto individuo habente plures partes continuas, & successivas; tale siquidem totum ex dispositione juris est Missa, cum debeat tota continuata perfici, *cap. nihil 7. q. 1.* Propterea testes deponentes de partibus individuis totius probant ipsum totum propter continuationem actus, ex *Glos. in cap. Nihilominus 3. q. 9. v. simul*, & sunt ex præsumptione juris in ordine ad ipsum, contestes; Jus enim disponit Missam dividi non debere, & ita videntur de uno, & eodem deponere propter actus continuationem. Quæ doctrina non procedit in præsentī casu, quoniam hic agitur de probanda operatione miraculosa, quæ est actio dividua, & multiplicatur, ac diversificatur ex diversitate, & multiplicatione miraculorum; nam quodlibet miraculum est de per se unum totum, quod

diverso loco, & tempore evenit. Ideo eorum voces, tamquam plurium non admittuntur, ut inquit textus *in dicto cap. Nihilominus*, sed singuli sunt in suis dictis singulares, prout fuerunt testes deponentes, super adulterio Sufannæ, qui fuerunt reprobati, ex quo dixerint, adulterium fuisse in diversis locis commissum: Unus enim, Daniele interrogante, deposuit sub schino, & alius sub prino, & in diversis locis idem adulterium eodem tempore committi non poterat ex ibi observatis à Glossa.

37. Ex quibus deduci potest, quanti ponderis sint, quæ fuerunt pro opinione affirmativa producta n. 28. Nec est certum, doctrinam Rotæ in dicta relatione fuisse receptam, nisi pro adminiculo; Quo titulo intelligendi sunt Authores ibi allegati, observandaque sunt quæ ibi n. 4. scripsit Pignatellus illius opinionis, etiam assertor; *Neque in hac re eo animosum, ut quidquam remittere velim de gravitate iudicii Sedis Apostolicæ in miraculorum probatione, sed ita à me hæc dicta esse volo, ut nullam auctoritatem habeant, quam ipsa Sedes Apostolica habere voluerit*, quod repetit consultat. 34. n. 5. Non intendens laxare severitatem iudicii, quo ipsa Sedes in huiusmodi probationibus utitur.

Exemplis, quæ à Conteloro cap. 18. num. 17. adducuntur, quod à Summis Pontificibus adhibita fuerit fides testibus singularibus in plurimorum Canonizatione, plenissime respondet Lauræa cit. §. 20. n. 1089. Et nihil ex adverso concludere constabit, si in Bullario Bullæ Canonizationum ponderentur, tum illa Canonizationis S. Homoboni; *Quia pietas la 2. Innocentii III.* tum alia Canonizationis Sanctæ Birgittæ; *Ab origine la 5. Bonifacii IX.*

38. Non negamus, quin hodie etiam possit Papa Beatificare Servos Dei, & Canonizare Beatos, super quorum

virtutum excellentia, & miraculorum præstantia testes singulares depenerent, ut ex Malvetio *de Canonizat. dub. 2. in fin.* apud Mattam cit. n. 43. Solus enim Pontifex est Iudex in Causis prædictis, habetque auctoritatem independentem, ne tenetur sequi iudicium, vel consilium Cardinalium, & Consultorum, cui non assistunt, ut conjudices, sed solum tamquam Consilarii, ex alibi dicendis.

39. Quod in præsentì resolvitur, est, non posse DD. Cardinales, & Consultores in voto dando Pontifici super huiusmodi Causis pro certis repræsentare ea, de quibus iure dubitari posset, & debent legibus, non exemplis iudicare *l. sed licet ff. de offic. præsid.* & procedere secundum allegata, & probata ad præscriptum legis, tum Divinæ, tum Canonice.

40. Tandem ponderatur, quod in Ecclesia militante non est deveniendum ad Beatificationem, & Canonizationem alicujus Servi Dei, nisi ipse Deus signis, & miraculis declaraverit, velle, ut eidem tribuatur cultus, & veneratio, ut expressè habetur in dicta Constitutione Canonizationis Sancti Homoboni §. 1. ibi: *Nec opera sufficiunt sola, nec signa, sed cum illos præcedentibus ista succedunt, verum nobis præbent indicium Sanctitatis, nec immerito nos ad illius venerationem inducunt, quem Dominus suis ostendit miraculis venerandum.* In Constitut. Mira 2. Greg. IX. Canonizat. Sancti Francisci §. 6. ibi: *Vitam eius sibi fuisse acceptam, & ipsius memoriam esse à militanti Ecclesia venerandam, multis, & præclaris miraculis declaravit; & ibi in Constit. Cum dicat §. 3. Sed cum merita sana præcedunt, & clara succedunt miracula certum præbent indicium Sanctitatis, ut nos ad illius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum.* Quapropter quando sibi placet, ut sui famuli

muli proponantur adorandi, & in exemplum fidelibus, taliter miraculis suam voluntatem manifestat, ut secundum formam à se præscriptam Matth. 18. in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum, citra suppletivam prolationem, clarè per testimonia legitima nobis cum morali certitudine constet; ideò cum testes contestes idonei non habentur, deducitur, Deo non placere, ut hic, vel ille colendus proponatur.

§. III. Testes plenè probantes.

41. Hoc est certum indecens esse, ut in supremo omnium Senatu, & gravissimis Causis detur à Consultoribus votum certum super re non plenè, & concludenter probata, *textus in cap. grave 4. q. 3. ibi: grave satis est, & indecens, ut in re dubia, certa detur sententia.*

42. Nec sufficiunt præsumptivæ, & conjecturales probationes, quæ concludant per fortasse, sed probato debet esse plena, concludens scilicet, & quæ non sit per possibile, sed per necesse l. ad probationem la 2. & ibi Bartolus C. de probat. ut certò inferat existentiam veri miraculi.

43. Plena probatio infertur saltem per duos testes idoneos, hoc est, non patientes exceptionem; siquidem duo testes apti sunt ad quamcunq; veritatem juridicè probandam, juxta dictum Salvatoris. Jo: 8. In lege vestra Deuter. 17. quia duorum hominum testimonium verum est, & Matth. 18. in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum, supple, concludentis probationis.

44. Legi Divinæ concordat Canonica in cap. In omni negotio de testib. ibi: In omni negotio principalis persona dicens veritatem de re sibi nota rectissime habenda est pro teste, cui adhibito uno, efficiuntur duo testes, adhibitis duobus, efficiuntur tres, & cap. licet universis eod. tit. Alexander III. statuit omnem Causam ter-

minari per testimonium duorum, vel trium probatæ vitæ: *nulla est Causa, quæ unius testimonio, (quamvis legitimo) terminetur; & alibi resolvitur, allegata ratione, quod Dominus dixit: In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum; de qua re non controvertitur inter Doctores.*

45. Dictum est: *saltem per duos testes*, quia ex lege Divina, & Canonica ad plenam probationem duo sufficiunt; Si tamen plures deponerent super utroque extremo, tutius procederetur; Difficilius enim subornantur plures quam duo; licet de subornatione, etiam circa duos non sit habenda suspicio; Nam juramentum à quacunque præservat, cum verissimile non sit, quod velint sibi ad gehennam ædificare pejerando ad cap. in litteris dicto titulo; Propterea tutò per duorum depositionem proceditur; verum verificandum est, quòd alii non potuerint examinari, vel, quia non interfuerunt, vel, quia præmortui sunt; dummodò tribuendum non sit negligentiae partis, quòd compilatio processus fuerit retardata, & videri possunt dicta tit. seq. cap. n....

46. Nec conveniens est, etiam duorum testimonium nisi sint contestes in essentialibus, & concordent super extremis miraculi, ut Petrum v. g. fuisse cæcum, vel claudum à Nativitate, & ad invocationem Servi Dei recepisse lumen; aut, Paulum fuisse à Medicis propter morbum deploratum, & subito, Servo Dei invocato, fuisse salutem perfectè restitutum; in miraculis enim tertii generis sanatio esse debet in instanti, ex dictis alibi.

47. Quapropter debent omninò contestari statum præcedentem infirmitatis, & subsequutam sanationem intercessione Servi Dei, quin in circumstantiis principalibus, quæ variant substantiam facti, discordent; sic variatio in tempore, loco, aut personis, de

de quibus principaliter ageretur, infirmaret efficaciam testimonii ad plenè concludendum, quia discordantes in talibus censentur singulares, ut observat Glos. in cap. testes 3. q. 9. ver. audierunt. Quantum ad locum constat ex facto Susannæ supr. n. 36. & idem ex identitate rationis procedit de variatione temporis, cum eundem ab eodem numero morbo in diverso tempore sanari sit impossibile, ut ex terminis patet, nisi variatio esset in una, vel altera hora, quia tunc censeretur accidentalis.

48. Quòd variatio temporis, loci, vel personæ demat de efficacia testimonii docet D. Thomas 2. 2. quæst. 70. art. 2. in solut. ad 2.

49. Dictum est; *in essentialibus*, quia contestationi non officit varietas in aliquo accidentali, in modo nimirum invocationis, vel applicationis Reliquiæ, vel simili, dum tamen sint in eodem facto testes conformes.

Sed dubitatur; *Unus testis deponit super primo extremo, & alter super secundo; an ne plena erit probatio totius miraculi?*

50. Videtur affirmandum, nam quilibet semiplenè probat unam partem; ideò conjuncti totum planè concludunt: & ideò non requiritur contestatio in qualibet parte, sed sufficit, si in toto.

51. Verùm negandum est, retenta similitudine deducta ex Glossa loco citato, ubi scribit: *Si duo interessent contractui, quorum unus esset surdus, & alter cæcus: unus audiret verba contractus, alter videret numerare pecuniam, per illos fortè non probatur contractus, quia singulares, quatenus nulla pars est plenè probata; ita procederet in casu; uterque status est plenè probandus saltem per duos testes idoneos, aliàs non posset Iudex certò judicare, quòd patiens in illis fuerit, & quòd ab infirmi-*

tate mutatus fuerit ad sanitatem.

52. Per eosdem itaque testes probandum est utrumque extremum, ut plenè verificetur miraculum in ratione miraculi; quod legali verificatione est certum, si, Sancto invocato, deponant ex cæco factum videntem, ex surdo audientem, ex claudo ambulantem, ex infirmo sanum: in hoc enim consistit miraculum. Quapropter, si duo contestes non deponant de utroque extremo, non deponunt de miraculo in ratione miraculi, licèt deponant de statu in ratione status.

53. Contelorus loco citato num. 13. & Matta ead. p. cap. 20. n. 3. scribunt miraculum probari per duos testes contestes, quorum duo probent præcedentem infirmitatem incurabilem naturaliter, & alii duo testes probent de perfecta sanatione subsequuta, vel eadem, vel sequenti die cum invocatione, seu voto emissio ad illum Servum Dei, de cujus Causa agitur: Combinatio enim illa probationum perindè se habet, ac si iidem testes contestes essent super utroque extremo: & exemplificant probatione celebrationis Missæ, ut dictum est supra.

54. Attamen eorum doctrina licèt admitti possit in miraculis secundi generis, si in tempore testes non dissentiant, cum sit naturaliter impossibile, quòd Petrus hodie verè sit mortuus, & cras vivat: sit cæcus à nativitate, & cras videat, reiicienda tamen est in miraculis tertii generis, quoniam ad rationem miraculosæ, v. g. sanationis à febris, oportet, ut testes deponant perfectam sanationem absque ulla crisi ad invocationem Servi Dei evenisse, de qua nequeunt deponere, si, vel primi tempore sanationis, vel, secundi tempore sanationi prævio non fuerint præsentis. Nonne tempore illo intermedio potuit crisis nasci, & infirmo sanitas naturaliter reddi? Ideò tutius est,

est, ut extrema ab iisdem contestibus probentur.

55. Nec urget similitudo de Missa, nam Missa est una integra actio successiva constans ex pluribus partibus: idè, cum plures ex his partibus in eodem loco, & tempore probentur, eadem continua, & successiva actio plenè probatur. Non sic autem se habet miraculum quantum ad utrumque extremum, quoniam prior status infirmitatis, neque per unionem, neque per aggregationem est idem cum posteriore, neque debent necessariò in eodem tempore, die, vel hora uniri. Idè, qui probat secundum statum, nisi probet connexionem cum priori, non censetur probare miraculum, nam in tantum sanitas, vita, visus, &c. sunt partes miraculi, quia adveniunt infirmitati, morti, cæcitati &c. Propter quod narrans sanitatem alicujus, nisi etiam narret infirmitatem præcedentem, non narrat miraculum: ut de eo etiam patet, qui refert infirmitatem, nisi referat quoque sanitatem subsequutam. Cum autem unus deponeret in una die infirmitatem pro una hora, & alius sanitatem subitam pro sequenti hora, probarent, deponerent enim implicitè connexionem utriusque status; at in hypothese duo saltem deberent probare primum statum, & duo secundum, quia juxta regulam Canonicam: *in ore duorum, vel trium testium stare debet omne verbum*, probationis juridicæ, & concludentis.

56. Notat Contelorus *loco cit. nu. 12.* posse miraculum probari per duos peritos Medicos, vel Chirurgos, qui miraculo non fuerunt præsentés, & ex sola relatione eorum, qui deposuerint super qualitate, & gravitate morbi, ponderatis circumstantiis, de quibus illi deposuerunt, concludere, factum non potuisse fieri à natura, vel arte, & propterea per necessariam conse-

quentiam referendum esse in causam superiorem, & miraculo adscribendum. Hæc doctrina Contelori non admittitur adeò generaliter à Matta *p. 4. cap. 12. num. 25.* Illam concedit in morbis Chronicis, non verò in morbis acutis, & celerrimis. Idè verò circa primos, licèt absentes, Medici possunt judicare super sanatione miraculosa, quia & in absentia possunt circa laborantes dictis morbis consulere, quod nequeunt agere in aliis, quia numquam in eodem statu permanent, sed varias mutationes subeunt.

57. Assentimur Mattæ, si agatur de morbis, quorum causa, & origo non est nota, nec apparet intuentibus infirmum; nam in hujusmodi, licèt sanatio accidat in instanti, numquam intellectus potest certò judicare, quòd sit miraculosa, estò talis videatur, à quo recedimus in casu morbi extrinseci, seu cujus causa, & radix intuitivè, & clare constat sensibus intuentium, sive acutus sit morbus, sive Chronicus: In utroque enim testes possunt deponere: quòd infirmus laborabat tali infirmitate, cum talibus symptomatibus: quòd remedia, etiam specifica fuerunt pluries incassum tentata: & tandem, quòd illicò ad invocationem Servi Dei, absque crisi naturæ, fuerit perfectè saluti redditus. Lecta verò à Medico testium depositione, potest quàm optimè cognoscere, & judicare, quòd sanatio illa adeò subita non poterat naturaliter procedere, ita Rosa *cit. num. 235.*

58. Resolutio est juxta praxim, cum plures sanationes fuerint miraculo adscriptæ, audita, & ponderata sententia Peritorum, quibus frequenter in Curia committitur examen miraculorum, super quibus deposuerunt testes de visu.

59. Nec officit, si non potuerit examinari Medicus, qui ægrum curavit, vel

vel non habeatur ejus attestatio de qualitate morbi in Actis recognita in forma, & compulsata: nam videtur sufficiens judicium Peritorum, qui pro veritate scribant. Quorum attestatio- ni standum est, & tamquam Peritis in arte debet fides adhiberi, ut notat Bartolus in l. 2. nu. 3. de testam. & tenuit Rota apud Zacchiam qq. Medic. legal. in Centur. decis. 83. Maximè, quando alii testes de visu concludenter deponunt de infirmitate, ex quorum depositionibus possunt informari: sed debent causam, & rationes allegare, propter quas deducunt miraculum.

60. Ad probandam sanationem factam ex apparitione alicujus Sancti sufficit unicus testis, vel ipse sanatus, quia aliter, ut plurimum probari non potest, & alii nequeunt super apparitione deponere, ut pluries tenuit Rota apud Contelorum cap. cit. n. 19. oportet autem, quòd duo extrema juridicè per plures testes contestes verificentur, ut essentialia miraculi sint legitimè justificata.

61. Sic pariformiter ad probandas apparitiones, visiones, & revelationes iis factas, de quibus agitur, ad effectum Canonizationis, satis est unicus testis, cum hæc sint in classe eorum miraculorum, quæ ex natura sua nequeunt probari, nisi unius testimonio, & singulariter illius, cui visio, & revelatio est facta, & super qua ipse solus potest deponere; sed hæc doctrina non est generalis ad omnia miracula, & ad ea limitatur, quæ ex sui natura aliàs probari nequeunt.

Ita fuit fides adhibita Judithæ referenti de se, quæ gesserat in cubiculo Holofernitis: & D. Paulo narranti suas tribulationes 2. Corinth. 4. In Concil. Nicæn. II. art. 4. fuit recepta historia Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ, narrans plura accepta ex sola ejus relatione, quam græcè scripsit Sophronius, & in Lati-

num sermonem convertit Paulus Diaconus, ut notat Baronius in not. ad Martyrolog. 2. April. in quo etiam multa recitantur, quæ Abbas Zosymus noverat ex ejusdem Sanctæ sola assertione. Quòd S. P. Franc. à Christo Domino in forma Seraphini fuerint impressa stigmata, ei dicenti fides data est. Item, quòd Sanctæ Catharinæ Senensi stigmata, sed occulta, & non apparentia fuerint à Christo impressa, ei pariter narranti fides præstita est, juxta dicta cap. 3. art. 1. n. 22.

Et id generis alia approbata per Ecclesiam reperiuntur, tamquam certa, & indubitata, narrata in Bullis Canonizationum diversorum Sanctorum, & Sanctarum, qui dum adhuc in vivis agerent, tamquam vera suis Confessoribus, & Directoribus manifestarunt, licet in classe essent miraculorum, quæ eorum Sanctitatem demonstrarent. Videndus Castellinus de dilat. Canon. p. 2. tit. de reddit. Causæ; Lauræa cit. art. 25. §. 3.

62. Cæterum, ut hæc possint ad effectum Canonizationis conferre, eis- que sit credendum, qui in sua persona illa narrarunt, oportet, ut prius per plures testes contestes sufficienter probentur juridicè virtutes in specie in gradu heroico, & præsertim humilitas, quia tunc constabit, eos ea revelasse, non ad finem aucupandi honores, vel laudes apud homines, sed ad gloriam Dei, ejusque cultum promovendum, similitudine accepta ab Angelo, qui Tobie 12. huic dixit: Etenim Sacramentum Regis abscondere bonum est: Opera autem Dei revelare, & confiteri honorificum est.

§. IV. Testes de visu.

63. Sufficiunt quidem duo testes contestes ad plenam probationem miraculi, sed debent esse de visu, & exami-
nati

nati super re, quæ cadit sub sensu utriusque, loco, & tempore. Tunc enim servatur lex Divina loco cit. Matth. *Adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum.* Dictio illa *tecum* importat, testes debere esse præsentis, & propriis oculis observasse, tum ægritudinem deploratam, tum subitam sanationem subsequutam ad invocationem Servi Dei. Hoc enim pacto possunt causam scientiæ allegare.

64. Servatur quoque lex Canonica in cap. testes 3. q. 9. *sed præsentis de his, quæ noverunt, & viderunt, veraciter testimonium dicant; Nec de aliis causis, & negotiis dicant testimonium, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur.* Ita enim possunt in omnibus esse contestes, & plenè probant.

65. Non repelluntur profectò testes, etiam de auditu, sed in civilibus tantum, & modici ponderis Causis, ac cum agitur de antiquis excedentibus memoriam hominum, ibi enim in 2. p. habetur: *de his etiam, qui audierunt, si ad hoc convocati sunt, in civili causa testimonium dicere possunt, juxta morem Regionis, ubi Glos. verb. sed præsentis.*

66. Numquam tamen in Criminalibus, vel quasi criminalibus (quibus propter gravitatem negotii æquiparantur Causæ Canonizationum) admittuntur, ut sufficienter probent testes de auditu alieno, sed de proprio, qui reverà dicendi sunt de visu, concludit ibi, Gratianus 3. p. *simul autem necesse est, ut videant, quòd si alius uno, alius alio tempore viderit, diversitas temporum eorum testimonium non admittit; ideo ut contestantes probent, oportet esse de visu, vel proprio auditu, secus solum ut adminiculantes recipiuntur.*

67. Qua forma diximus probanda esse miracula in specie; simili juris rigore probanda sunt in specie virtutes: Servanda enim hic etiam est severitas

judicii, quam semper tenuit Sedes Apostolica per dicta n. 4. & procedendum est ad formam juris, tum Divini, tum Canonici: *in ore duorum, &c.* Idèò ut probatio sit juridica, & concludat per necesse, prout opus est, debent diversi virtutum actus in specie probari, saltem per duos testes contestes de visu, vel proprio auditu. Testes verò de auditu alieno, vel singulares admittuntur tantum pro adminiculo, vel, ut probent dumtaxat in genere, & in communi Servum Dei fuisse virtuosum, & Sanctitatem vitæ celebrem, sed præter hanc genericam probationem alia specifica est necessaria per dicta numer. 32. & expressè dicendum tit. 5.

C A P U T V I

An Miracula in specie scripturis, & historiis probari sufficienter possint?

S U M M A R I U M.

- 1 Causæ Beatificationum, &c. sunt de majoribus, ad 2. & n. 28.
- 3 In illis servanda est regula Divina, & Canonica, ad 4.
- 5 Scripturæ non probant in causis recentibus.
- 6 Doctores asserentes miracula antiqua scripturis probari.
- 7 Laici possunt ad perpetuam rei memoriam scripturas conficere super vita, & miraculis Servorum Dei.
- 8 Requisita ad Scripturam authenticam.
- 9 Depositiones testium debent esse conformes.
- 10 Debet constare de identitate Scripturæ, ad 11.
- 12 Scripturæ privatae, ut probent, ad 13.
- 14 Scriptura Episcopi, an probet miracula antiqua, ad 16.
- 17 Episcopi in his causis etiam jurant.

- 18 Et DD. Cardinales, ad 19.
 20 Religiones habent ius Archivii, ad 22.
 23 Historiæ coadiuvant probationes, ad 24.
 25 Historiæ humanæ sæpè continent errata.
 26 Ecclesia plures historias proscripsit.
 27 Historicus scribens de auditu non probat.
 28 Causæ Canonizationum sunt privilegiatæ.
 29 Debet constare de requisitis ad miraculum.
 30 Historicus injuratus non probat.
 31 Diversa sentire non est injuriosum contrariis Assertoribus.
 32 De sensu relationum Rotalium circa probationes per historias.
 33 Probationes per historias in ordine ad Beatificationem non sunt iuridicæ.
 34 Historia Ecclesiastica recitat, cur Papa non utatur baculo.
 35 Historiis, quas tenet Ecclesia, fides præstanda.
 36 In Bullis Canonizationum non recensentur omnia miracula ab Historicis narrata, ad 37.
 38 Miracula in S. Congregatione approbantur, ad 39.
 40 Judicium Sanctitatis prodit à Papa.
 41 Probationes debent esse demonstrativæ in sensu legali.
 42 Opinio Castellini quoad historias.
 43 Consultores sunt membra, Pontifex Caput, ad 43.

I Causæ Beatificationum, & Canonizationum, ut cap. priori dictum est, ex Glos. in cap. Gloriosus de Reliq. & vener. Sanct. verb. Sedis Apostolicæ, sunt de majoribus, quæ apud Romanam Sedem tractentur, in eis namque agitur de referendo per Pontificem aliquo Servo Dei in cœtum Sanctorum, eique exhibendo publico cultu, ac veneratione, quæ Sanctis debetur. Quapropter, ut Pontifex sufficiens funda-

mentum habeat procedendi ad talem determinationem, & ad eum effectum invocandi Spiritum Sanctum (ex cuius assistentia certificatur, & deducit, quòd ille, de quo sunt probatæ virtutes, & miracula, regnet cum Christo, & contineatur in revelatione generali, quòd qui in hac vita sanctè vixerunt, regnant cum Christo) debet ei constare per certas, & evidentes probationes, quòd talis persona fuerit iusta, & sancta, & quòd Sanctitas sit miraculis comprobata.

2. Propterea five causis criminalibus purificentur, in quo assentimur Mattæ, five civilibus, & quidem majoribus, ut placet Conteloro, est penitus certum, esse in illis propter gravitatem rei, & arduum negotii maxima attentione, & circumspectione procedendum, prout consuevit ipsa Sedes Apostolica ex adnotatis ibi n. 4.

3. Servanda proinde est regula divina Matth. 18. In ore duorum, &c. & canonica in cap. Testes 3. q. 9. & in cap. venerabili de Testibus, ubi Honorius III. formam præscribit, & præcipit, ut testes supra vita, & miraculis cum ea diligentia examinentur, quæ solet, & debet in receptione testium adhiberi. In magnis enim rebus diligentior inquisitio est facienda Glos. in cap. Nuper, 2. q. 7.

4. Quare propter formam ab Honorio inductam in huiusmodi causis deducitur, ut observat Matta p. 4. cap. 24. n. 45. non posse virtutes, & miracula, quæ cadunt sub tempus contentum in dispositione novæ formæ probandi virtutes, & miracula per testes, probari amplius per historias, post tempora Honorii conscriptas. Quoniam forma à lege inducta est omnino servanda per textum in cap. Prudentiam de offic. Deleg.

5. Unde Doctores in examine articuli conveniunt, per Scripturas non probari sufficienter in recentibus causis, virtutes, & miracula ad effectum

Canonizationis. Obiicienti verò, quòd tunc quàm plures causæ ob inopiam probationum ex præmorantia testium deberent succumbere, opponendum est ad illud vulgatum ex l. *duosunt*, ff. de *testam. Amice, tibi non deficit ius, sed probatio*, imputandumque est ei, qui neglexit facere probationem per testes habiles tempore debito, Abbas in cap. *Venien. n. 8. de testibus*.

6. Inter quos difficultas restricta est ad miracula antiqua, & hominum memoriam excedentia. Hæc per historias, chronicas, scripturas, & documenta ab antiquis scripta probari tradunt Matta cit. Contelorus de *Canonizat. cap. 18. nu. 28. Pignatellus to. 4. Consult. 42. Castellinus de inquisit. miraculor. punct. 2. 5. concl. n. 34. ver. & §. unde est*, apud quam plures. Negat Schaccus de *not. Sanct. sect. 11. cap. 6. Lauræa in 3. to. 4. disp. 20. art. 25. §. 6. à qua postrema sententia recedendum non est, utpotè veriori, & magis conformi allegatis iuribus, ac stylo Apostolicæ Sedis, quæ certiores, & evidentiores probationes in huiusmodi causis requirit; quas profectò inducunt potius testes de visu diligentissimè super miraculis examinati, quàm scripturæ, historiæ, & chronica, ut ex sequentibus patebit ad oculum.*

§. I. Scripturæ Antiquorum.

7. Non est dubium posse per privatas personas, etiam Laicas, quibus nota sint gesta, mores, virtutes, & miracula Servorum Dei, scriptis extrajudicialiter consignari, non in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem eorundem (nam in hunc finem, ac, ut obtineant effectum probandi, & concludendi Sanctitatem, & miracula, saltem pro informanda, & instruenda Sancta Sede pro alicujus Beatificatione, & Canonizatione; fieri debent per

Superiorem, vel Judicem Ecclesiasticum Ordinarium, aut delegatum; Causæ enim Ecclesiasticæ, & Spirituales à Solis Ecclesiasticis personis sunt tractandæ, per cap. *Quanta*, & cap. *Decernimus de judic. & cap. Satis 96. dist. & ex Trid. sess. 24. can. 12. de matrim. & sess. 25. cap. 10. de Refor.*) sed ad effectum, ne memoria factorum pereat. Siquidem nulla lex prohibet, quin ad perpetuam rei memoriam, & ad posterorum notitiam scripturas extrajudiciales, & instrumenta Laici quoque conficiant, quæ virtutes, & miracula Servorum Dei, ac testium depositiones contineant.

Ad hoc ut huiusmodi instrumenta, scripturæ, & documenta antiquitus facta ad effectum, de quo agitur, probent concludenter miracula antiqua, plura requiruntur; ex quorum defectu pluries S. Congregatio non admisit miracula antiqua, teste Lauræa infra citando art. 25.

8. I. Debent esse authentica. Authentica verò dicuntur facta à Notario, vel per Judicem cum trium, vel duorum testium subscriptione per Glos. in cap. *Si scriptura de fide instrument. ver. authenticam* Glos. in cap. *Curæ sit. q. 3. ver. Episcopis*, & Scripturam dici publicam notat, quia manu publica factam. Hinc probatio per instrumenta asseritur clara, & evidens per Geminian. *Consil. 21. Et in causis nostris probant miracula antiqua, si cætera concurrant, de quibus infra; Enim verò Scripturis authenticis publicis fides adhibenda est.*

9. II. Debent continere depositiones testium de visu, aliàs essent, vel simplex relatio Notarii, vel pura, cruda, & confusa narratio historica, & ita sine qualitatibus necessariis, ut eis credatur; ac opus est testes esse contestes in substantialibus miraculi. Nam si hæc necessaria sunt in teste personali-
ter

ter præsente, deponente coram Iudice, ut legitimè concludat, potiori ratione in illis, qui sine solemnitatibus juris recepti fuerunt. Nimirum non coram Iudice competente, nec cum interrogatoriis. Ideò in scriptura non debent miracula confusè narrari, sed cum expressa distinctione extremorum, invocationis, & subitæ sanationis. Testes pariter deponentes in scriptura debent esse jurati, quia sine juramento non sunt idonei ad testificandum, ut certò eis credatur; ideò jura determinant, ut testes omnium primò juramentum præstent de veritate dicenda, aliàs eis non creditur, etiam si Religiosi sint. *Cap. Hortamur. 3. q. 9. Cap. Nuper de testibus.*

10. III. Debet constare de identitate scripturæ per compulsationem, vel aliter, si à Papa admittantur ad probationem. Quid verò importet compulsatio, videas *tit. 1. cap. 2. n. 7.*

11. Quibus concurrentibus, scriptura, vel instrumentum concludunt in antiquis miraculum. Nam si testes illi deponerent, nunc ore tenus probarent concludenter miraculum: ergo, ut deponentes tunc. Quia scriptura quolibet diù potest loqui: & testes illi tunc loquentes in scriptura, nobis legentibus illam nunc loquantur.

12. Scripturæ item privatæ, vel historicorum, vel Confessariorum, Patrumve spiritualium, authenticæ in causis miraculorum non probant, quidquid sit in aliis, nec plenè, neque semiplenè, nisi habeant has conditiones.

I. Quod authores earum scripserint de visu, & jurati, ratio est, quia scripturæ repræsentant authorem loquentem, reddentemque testimonium de aliquo facto, & admittitur author illius tamquam si nunc verbo proprio deponeret; sed si author nunc ore loqueretur, & deponeret, requireretur, ut

de visu, & juratus deponeret, ut dictum est supra, & est communis sententia: ergo & si per scripturam deponat.

Verùm necesse non est, ut juramentum sit solemne, quod præstatur coram Iudice, vel Notario, aut utroque, sed sufficit juramentum simplex, non enim juramentum dat fidem dictis juratis, quia coram Iudice, vel persona publica fit, (quia hæc solemnitas est extrinseca) sed dat fidem, seu credibilitatem dictis, quia juramentum est, & adducitur Deus in testem veritatis, ac proinde nefas est de facto jurato dubitare, siue juretur coram Iudice, siue non, *Lauræa in 3. to. 4. disp. 20. art. 25. num. 1200.*

13. II. Postremò constare debet scripturam esse authenticam, vel illius authoris, qui asseritur, & hoc modis, & forma juridicis, aliàs esset author ignotus (& scriptura apochrypha, & ita non possent discuti de eo conditiones requisitæ in teste ad testificandum, & repellentes à testificatione, de quibus diximus *tit. 5. cap. 2.* In testificante igitur per scripturam debet constare de authore, & de requisitis in eo, ut sit idoneus, seu legitimus testis, & prober.

Censetur autem constare Scripturam esse authoris, qui asseritur, per legalizationem Notarii, vel per subscriptionem testium, vel per recognitionem characteris per peritos, aut collationem cum alia scriptura, quæ certò illius authoris sit.

III. Debet constare de identitate scripturæ, quod fit maximè per compulsationem, ut dictum est supra, & *cit. tit. 1.* Tandem debent scripturæ esse compulsatæ in processu Apostolico juxta ibi dicta *num. 9.* Vel saltem debent à Pontifice admitti ad probationem.

14. IV. Ita si scriptura referens miracula antiqua sit Episcopi de visu referen-

ferentis miracula cum circumstantiis necessariis, ejus manu subscripta, vel ejus sigillo munita, probat saltem semiplenè, præsertim si ejusdem juramento sit roborata, & constet de identitate scripturæ, sitque, vel compulsata in Actis Apostolicis, vel ex dispensatione Pontificis absque compulsatione admissa.

15. Siquidem scriptura authentica probat, & concludit ex dictis. Authentica autem est scriptura, etiam continens sigillum Episcopi. *Glos. in cap. Pervenit de fideiussoribus verb. sigillum. Glos. in cap. Post cessionem de probat. verb. litteras Judicis Ordinarii*, scribit. *Litteris Episcopi creditur tamquam publico instrumento, & sigillo Episcopi creditur. Et textus in Clement. Quamvis de foro compet. §. Sanè, disponit dictum Episcopi probare.*

16. Verùm, quia versamur in causis arduis, solùm unius dictum plenè non probat miracula ad textum *in cap. Licet de testibus*, ubi textus habet. *Nulla est causa, quæ unius testimonio, quamvis legitimo terminetur, sed duorum, vel trium testimonium est necessarium, juxta illud: in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum. Matth. 18.*

17. Quamvis autem sit privilegium Episcoporum, ut sine juramento depo-
nant, eisque credatur, *cap. Sacramentum q. 5. & ibi Glos. verb. hætenus*. Quibus non juratis credi, notatur à glossa in dicta Clementina. *Quamvis verb. assertionibus*. Adhuc tamen, quia agitur de causis maximi ponderis, & negotij debet scriptura continere juramentum Episcopi, ut, vel semiplenè probet antiqua miracula. Enim verò, si Episcopus viveret, & injuratus deponeret, ei juridicè non crederetur. Id eò debet jurare, ut fidem legaliter faciat, *tactò pectore*, prout disponitur in decretis generalibus §. *est etiam advertendum.*

18. Quod deducitur, etiam ex cap.

Cum olim de privileg. ubi, & Cardinalibus non juratis non creditur, tamquam testibus, quorum assertiones non probationem, sed præsumptionem inducunt, & coadjuvant probationem, ex ponderatis, à Glos. ibi verb. Fratrum. Si itaque, & Cardinales jurare debent ex allegatis decretis, ut probent ad effectum, de quo agitur, idem ad eum effectum dicendum de Episcopis.

19. Acta ad perpetuam rei memoriam de vita, & miraculis Servorum Dei probant in ordine ad Beatificationem, si sint, vel Compulsata, vel à Pontifice sine Compulsatione ad causam admissa, prout deducitur ex Bulla *Benedictus la 27. Clement. VIII. Canonizat. Sancti Hyacinthi Ord. Prædicat. ibi: Deinde tribus Rotæ Auditoribus commisit nonnulla scripturarum, ac jurium volumina, dictique Processus super ea re formati exempla protulerunt, unum a felic. Record. Pii IV. è Scripturarum monumentis depromptum, alterum verò ex ipso Regno simul cum libro, tum vetustatis auctoritate, tum vitæ, ac miraculorum ejusdem B. Hyacinthi diligenter expositione probato allatum; & quidem illud ad fidem propositis de rebus faciendam firmitus, quòd esset præstantium virorum litteris obsignatum, & longo annorum spatio in Archivio Cracoviensis Conventus ejusdem Ordinis tanta cum fidei laude asservatum, ut illo, tamquam certi testis opera summæ auctoritatis homines super dubiis in rebus uterentur. Cujus rei fidem, vel hoc ipsum augebat, quo alterum alteri tum rebus, tum sententiis omnibus tam aptè respondebat, ut nihil, vel similis, vel congruentius excogitari posse videretur. Processumque omnem ad Canonum præscripta fuisse confectum super scripturis, iuribus, & processis exemplis exhibitis relationem approbarunt, & rationes, quibus de illius fide, vita, & miraculis constaret, longè firmissimas esse judicarunt. Quia liber fuit ex Archivio extractus,*

& subscriptione virorum munitus, ac cum processu concordabat, in causa probavit, ex admissione planè Pontificis.

20. Hinc constat scripturis vetustis asservatis in Archivio Regularium fides si cætera præacta non desint, est adhibenda. Nam Religiones quoque habent jus Archivi, possuntque superiores loca certa, & reconditoria determinare ad effectum, ut in eis fideliter ad perpetua asserventur documenta, & scripturæ rerum, & factorum per Religiosos.

21. Verum, ut tam locus, quam reconditorium fidem faciant, debent esse sub clave, ne omnibus pateant, ac sub custodia officialis, Cancellarii, Archivisti, Custodis, vel similæ nomine nuncupati.

Officialis verò testari debet scripturam productam fuisse in Archivio repertam, & ex suo originali fideliter exemplatam, ac ex eo legaliter, vel mandato Judicis extractam; transumptumque propria subscriptione, & sigillo authenticare, *ut cap. 28. num. 30. offic. Curie.*

22. De fide adhibenda scripturis in Archiviis Regularium asservatis dixit Puteus *decis. 186. lib. 3. n. 1.* Et maximè, si habeant indicationem, diem, locum loci, testes, subscriptionem, & cætera requisita in l. generali *verb. servit. in l. tabul. lib. 2.*

§. II. Historiæ Antiquorum.

23. Quòd Historiæ, & Chronicæ referentes virtutes, & miracula Servorum Dei ab iis conscriptæ, qui fuerunt illis contemporanei, & ea scripserunt, quæ viderunt, adminiculum exhibeant, & coadjuvent probationes juridicas super vita, & miraculis Servorum Dei, non controvertitur. Præsertim, si ab antiquo tempore eis fuit semper à ma-

joribus fides adhibita, & scriptores fuerint doctrina, & pietate celebres, non enim est verisimile eos voluisse mentiri, & scribere non vera, & quæ eis fuissent ignota. Hoc non de illis, sed de iis præsumi potest, qui scribunt de auditu, & sunt posteriores iis, de quibus scribunt, eorumque referunt virtutes, & miracula. Illis propterea est credendum, credulitate tantum, quæ indicium, non probationem juridicam inferat. Nec aliud assertores alterius opinionis intendere credimus.

24. Prout notaverat allegatus Scachus *loc. cit.* tradens ex historiis contemporaneis, vel circa eadem tempora, quibus Servi Dei Canonizandi fuerunt in humanis, sumi tantum posse aliquod indicium Sanctitatis, minoris quidem authoritatis, ac ponderis in unico historico, quam in duobus, vel tribus idem asserentibus. Quo verò ad posteriores historicos nullam fidem eis adhibendam esse; cum existimandum sit ea scripsisse, quæ ipsi acceperunt ab alio priori, ideoque nil magis eos posse probare, quam prior ille probaverit.

Concordat Castellinus scribens historias præactas, quæ vetustioribus non fuerunt de falsitate suspectæ, fidem aliquam facere circa Beatificationem famulorum Dei, exhibendo ad minus sumum pro necessariis obtinendis circa illam, & deservire, idoneasque esse in facilitando negotio Canonizationis eorum, quorum vitam, mores, & miracula referunt.

Unde vis difficultatis restricta est ad probationem juridicam, & concludentem, quam non induci ad effectum Canonizationis per antiquorum historias planum est, etiam si fuerint à viris doctis, & piis conscriptæ, circa quod,

25. Consideratur primò, historias humanas (non enim loquimur de con-

scriptis à Canonicis scriptoribus, hi enim, Spiritu Sancto dictante, scripserunt, & sunt fide divina credenda, quæ referunt) sæpè continere errores, & mendacia, quæ fortè non ex scriptorum malicia, sed ex inculpabili inadvertentia irrepererunt.

26. Propterea quamplures, etiam Ecclesiasticæ fuerunt à primis sæculis Ecclesiæ à Romana Ecclesia proscriptæ, prout habetur, *ex cap. Sancta Romana 15. dist.* ex eo, quòd erroribus, & mendaciis scaterent, licèt per quædam sæcula per manus catholicorum versarentur, qui earum relatione decipiebantur. Ita plurima ex historiis producta fuerunt à Breviario abrafa, & expuncta, quia solido fundamento carebant, & præ cæteris illud est, quod legebatur de Sancto Brunone, quod ejus conversio acciderit occasione exequiarum cujusdam Catholici, qui dum legeretur lectio Job: *Responde mihi, quantas habeo iniquitates*, elevato capite, prima die dixit: *justo judicio Dei accusatus sum.* Secunda die, in qua fuerat sepultura dilata, ad eadem verba, ait, *justo Dei judicio judicatus sum:* & tertia die, ad quam etiam, fuerat sepultura prorogata, lectione illa recitata, inquit: *Justo Dei judicio damnatus sum.* In Breviariis antiquis legebatur in officio Sancti Leonis II. Papæ: *Sergius, Pyrrhus, & Honorius damnati:* expunctum est autem nomen Honorii, quia falsò vulgabatur ejus damnatio: Numquam enim Monothelitis consenserat, ut dixi in oper. Dog. contr. 6. cap. 4. num. 40. Quemadmodum itaque errores in illis irrepererant (quamvis diù permissæ, ut per anni circulum legeretur) adeò ut correctione opus fuerit; sic in illis quoque accidere posset, quæ quorundam mores, & miracula recitant: quorum proindè fides semper dubia apud homines erit, neque ullus posset absque hæsitatione illis credere; idcirco licèt ali-

qualis fides sit historiis adhibenda, quæ præsumptionem faciat, non tamen fidem, quæ omne dubium, & formidinem excludat, prout requiritur ad plenam, judicialemque probationem.

27. Secundò consideratur. Si historicus scripserit de auditu ab aliis diversa referentibus, potuit per illos decipi; & quemadmodum si viveret, & deponeret de auditu alieno, juridicè non probaret, sic dicendum ad probationem non admitti, dum loquitur per chartam; etenim non est majoris authoritatis charta, quàm propria vox. Si autem scripserit de visu, debet habere requisita, ut probet ex dicendis num. 30.

Dices. Est commune, causas antiquas levioribus probationibus expediri.

28. Resp. Negatur de causis Canonizationum, cum sint maximæ, & privilegiatæ requirentes virtutes, & miracula evidenter probata secundum jura. Super illis enim fundatur decretum Canonizationis; quatenus Pontifex ad illud edendum procedit, postquam, audito voto DD. Cardinalium, & Consultorum, Consultantium de illis juridicè constare, hoc est, per testes à Deo, & lege Canonica constitutos, tunc enim, diligentis humanis præmissis super veritate vitæ, & miraculorum, Deum orat, ut sibi ad maximum Canonizationis negotium procedenti assistat. Quid autem dicendum sit de causis civilibus dicendum cap. seq.

29. Tertiò consideratur. Cum de probatione miraculorum agitur, ut juxta praxim Sacræ Congregationis de singulis circumstantiis innotescat, diligens, & exacta inquisitio fit super utroque extremo miraculi, de relevantia, & invocatione: quatenus autem de omnibus plenè constet, miraculum probatum deducitur. Si verò, vel unum

ex illis non probetur, assertum miraculum ponitur ad partes. Modò forte nullus historicus ea omnia vidit, aut inspexit requisita ad miraculum, quod narrat; nam, vel morbum non vidit, vel ejus qualitatem non penetravit, si esset naturaliter insanabilis, aut invocationi, vel applicationi Reliquiæ non fuit præsens, aut non observavit, an crisis acciderit, vel sanatio fuerit subito inducta; vel tandem facti relevantiam, nec discussit, nec de ea cogitavit. Sed omnia oratoris modo enarrat, & ampullosis verbis ad posteros transmittit. Quem ergo gradum probationis debet afferre, & quale probationis pondus potest ex historia deduci? Si historicus nunc personaliter præsens verbis deponeret miracula adeò confuse sine expressa distinctione extremorum invocationis, ac subitæ sanationis, à probatione repelleretur, quæ ratione dicendum est probare illa eadem relinquens in charta conscripta? Ille idem est: illa eadem calamo dicit, quæ lingua proferret. Quid valoris charta confert verbis scriptis, quo carerent, lingua pronunciante?

30. Quartò consideratur. Diximus supra n. 10. testes non juratos fidem non facere, nec probare juridicè ex juribus ibi allegatis. Historicus verò se habet, veluti testis referens posteris ea, quæ audivit, vel vidit, & ideò quia non juratus nullum per se gradum probationis facit ad juridicè concludendum assertum miraculum. Illatio obvia esse debet iis, qui pondus ratiocinationis penetrarent. Nam, si historicus ille viveret, & injuratus deponeret, nullatenus probaret, sed à testificatione repelleretur, quomodo ergo probabit loquens sine juramento per chartam?

Urgent. Sententia nostra est injuriosa tot Relationibus Rotalibus apud Contelorum. cit. in quibus videtur fuisse

fides præstita antiquis scripturis, & historiis, quæ proinde de per se inducunt gradum juridicæ probationis.

31. Ad hoc primò dicitur. In defendendis doctrinis, quæ fidei non repugnant, nulli fit injuria, si unus alteri propter rationes, quæ sibi magis apparent, sit contrarius. Sic etiam viri Sancti in contrarias opiniones abierunt, ut notum est, tum in Augustino, & Hieronymo agentibus de reprehensione Pauli contra D. Petrum, tum in Doctoribus Scholasticis D. Thoma, D. Bonaventura, Scoto, Henrico, & aliis diversa, salva unitate fidei, & charitatis, sentientibus. Est in disputationibus ex Augustino *de doctr. Christ. cap. 31. Cavenda libido rixandi, & puerilis quædam ostentatio decipiendi adversarium. Disputator enim est veritatis à falsitate discretor.* Nulli ergo injuriosum est, si alterius opinio rationibus, & juribus impugnatur, ut veritas magis appareat, maximè cum nemo hominum (excepto Romano Pontifice) gloriari possit, se invenisse veritatem, propterea nullus offendi debet, quod alii, quæ possunt, diligentia illam inquirent.

32. Secundò observatur: Relationes illas fuisse editas ad effectum, ut per historias, etiam probarentur virtutes, & miracula Servorum Dei; & hanc solam probationem non continebant, ut ex illis patet, sed probationes quoque per testes de visu. Neque relationum Authores intendebant historias plenè, vel semiplenè se solis probare, sed in cumulum probationum illas abducebant; quod nos admittimus, & concedimus eis esse deferendum; verum si careant conditionibus supra recensitis num. 9. negamus esse ullo modo media juridica plenè, aut semiplenè probantia; etenim historici illi, si viventes ea forma deponerent, non admitterentur ad concludentem probationem: ergo neque mortui loquentes per chartam.

tam, quæ est vox mortua, admitti debent, sed tantum ut adminiculantes probationes. Nec aliud videtur prætendi à Conteloro in exemplis, quæ allegat, quibus respondet Lauræa *cit. num. 1212.*

33. Neque eos offendere debet, quod dixerimus probationes per historias in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem non esse juridicas (nisi dictæ conditiones in illis concurrant.) Quoniam, nisi explicitum jus producat, affirmari non potest tales esse; nullum autem jus affertur; & tantum abest, ut iura id dicant, ut potius contrarium affirmant, tum in dicto *cap. 18. Matth.* tum in allegato *cap. Venerabili*, tum in *cap. Cum causam de probat.* ubi Honorius III. disponit posse quidem Judicem ex historiis animi motum habere ad se informandum in causa, non autem illas præcisè probare; propterea conjunctivè loquitur, *per libros antiquos, vel alio melius probabuntur, nec non & testes, famam, & quæcunque alia adminicula.*

34. Nec obstat textus in *cap. Cum venisset J. ungitur de Sacram. Unct.* Nam ex eo nulla est consequentia ad causas, de quibus agitur. Ibi enim non agebatur de probatione juridica, sed de notitia, cur *Papa non utatur baculo*, quæ ex historia Ecclesiastica desumpta est, referens Petrum dedisse Martiali baculum suum, cum præcepto, ut tangeret collegam suum defunctum; tetigit, & resurrexit, ibi *Glos. verb. propter hist.*

35. Quoque, & nos fatemur historiis Ecclesiasticis (quas non tam permittit, quam recipit, & tenet Ecclesia) præstandam esse fidem majorem profectò, quam aliis, etiam in linea adminiculativa, at non facere gradum juridicæ probationis, nisi habeant requisita. Verum, admissio, quod illæ probationem inducerent, idem dicendum non esset de aliis privatorum historiis, de quibus est lis: cum neque ipsarum

Auctores, si viverent, probarent sine requisitis.

36. Neque ideò miracula probata censenda sunt, quod apud historicos facta, tamquam miracula recenseantur; sæpè enim possent per Patronos causarum Canonizationum quamplurima miracula exponi, tamquam probata, & per Advocatos defensa, ex quibus fortè nullum in S. Congregatione approbaretur, ut sæpè factum tradit Card. Lauræa in *3. to. 4. disp. 20. art. 25. §. 6. nu. 1196.* Legi, & referri in Vitis, & Sanctorum historiis innumera miracula compertum est: quidam scripserunt aliquos ex Canonizatis duodecim, alios vigintiquatuor, quosdam in majori numero mortuos suscitasse, & alia plura alterius generis edidisse miracula, & in Bullis Canonizationis duo, vel tria, & aliquando plura, quia probata, tantum referuntur: & de mortuorum suscitationibus, vel una, vel altera, vel nulla, quamvis historici tali Canonizatione plures attribuant.

37. Hinc apparet ab historicis, & scriptoribus vitæ Canonizatorum quamplurima narrari miracula, & tamen non omnia proponit Ecclesia, ut notum est ex Bullis Canonizationum, in quibus eatantum apponuntur, quæ ad discussionem deducta Sedes Apostolica probavit.

38. Ideò non sufficit, ut per scriptores (nisi de eorum numero sint, de quibus supra num. 8. & seq.) miracula tamquam probata exponantur; cum opus sit, ut in S. Congregatione examinentur, & approbationem recipiant. In qua ad effectum probationis, subtiliter, ac distinctè investigatur: primò, factum, si probatur: secundò, relevantia per dicta *cap. 4.* super facto autem inquiritur, an per testes habiles constet de utroque extremo; quibus verificatis, inquiritur de medio, vel invocatione; & postea, an constet de

relevantia; num scilicet totum illud factum sit miraculosum, & cui tribuendum, & quatenus prædicta plenè non probentur, assertum miraculum reii- citur. Quæ planè nullus scriptor obser- vavit, ut dictum est n. 29. vel observa- re potuit, si scripserit de auditu.

39. In hypothese enim testibus de auditu alieno æquiparantur; quorum depositionibus miracula, etiam anti- qua plenè probari non posse, diximus cap. 5. n. 19. cum ipsi per proprium cor- poris sensum certi esse non possint de morbo V.G. ejusque qualitatibus, ac illicò subsecuta sanatione ad invoca- tionem Servi Dei; sed solùm referre apti sunt, vel hæc à majoribus audivisse, vel ab ipsis hoc, vel illud miracu- lum fuisse à Servo Dei N. patratum. Quod ad concludentem probationem in causis adeò arduis, & difficillimis minimè sufficit. Propterea, teste eo- dem Lauræa cit. §. 4. n. 1120. numquam à S. Congregatione fuerunt admitti testes de auditu ad probanda miracula, etiam antiqua; & subdit: *Vidi multum laboratum in causa B. Joannis de Capi- strano pro antiquis miraculis sic probatis; immò, & cum fama, & historiis, neque admissis: Multum pariter in aliis tribus, vel quatuor causis antiquorum miraculo- rum; quæ per famam, & per testes de auditu eorum, qui viderant miracula, & quod plus est, etiam cum uno teste de vi- su illis adjuncto, nec tamen admissa fue- runt.*

Clariùs nequit mens, & inconcussa praxis S. Congregationis innotescere, quàm per facta secuta. Ideò tenen- dum, quod certum est, & relinquen- dæ ratiocinationes Patrocinantium causas, qui sæpè ex nimio affectu ea applicant causis nostris, quibus DD. utuntur in causis civilibus, & minoris ponderis, si illis, de quibus agitur, comparentur.

Opponitur ex Pignattello to. 5. Consult.

42. n. 62. Actus Canonizationis non dependet à probationibus, sed proce- dit à Pontifice ex instinctu Spiritus San- cti; opus hinc non est, ut probationes sint demonstrativæ, & absolutè evi- dentes, sed sufficit eas reperiri, tales moraliter, ut deserviant ad instru- endum Pontificem.

40. Resp. Ita est decretum super Beatificatione, & Canonizatione pro- dire à solo Pontifice ex Divina assisten- tia, qua infallibiliter certificatur de Sanctitate, & existentia in gloria illius, de quo agitur, *ut alibi diximus.*

Verùm Doctores in hoc conveniunt fuisse semper à Pontificibus præmissas tamquam conditionem sine qua non subtiles, opportunasque diligentias ad comperiendam veritatem, omnem- que habendam moralem certitudinem de veritate miraculorum, quæ secun- dùm jura est inter homines possibilis. Hanc verò inducunt soli testes conte- stes oculati, quorum depositionibus juratis fides judicialis propter Religio- nem juramenti adhibenda est.

Admittitur cum Pignattello proba- tiones miraculorum non debere esse physicè, vel metaphysicè demonstrati- vas, & evidentes cum hoc sit impossi- bile, sed sufficere, ut sint evidentes moraliter, seu in sensu legali, & juri- dico, inductæ nimirum per testes con- testes de visu, juxta legem. Tunc enim, data concordii ipsorum assertione, cer- titudo moralis, de miraculorum veri- tate est secundùm jura moraliter evi- dens: vel ipsorum veritas, quamvis non sit ex terminis, & principiis in- trinsecus manifesta, ita tamen secun- dùm jura apparet, ut intellectus ad prudentem assensum præstandum coga- tur. Quæ, & tanta moralis evidentia præstari à solis historicis numquam po- test, ut omnibus evidens esse debet: cum constet sæpè in narrativis errasse, & deceptioni obnoxios esse.

41. Castellinus in elucidario tradit vetustioribus historicis de vita, gestis Servorum Dei fidem esse adhibendam ad arbitrium Romani Pontificis; quibus regulariter, concurrente miraculorum continuatione, multum deferendum concludit.

42. Admittitur opinio Castellini: sed quæ paritas est, & esse potest à Pontifice ad Consultores, ut possint Pontifici ex solis historiis proponere certò de miraculis constare? Papa est caput, Consultores membra: Papa definit, & ultimò decidit articulum de Sanctitate, & miraculis: Consultores consulunt; Papa gaudet privilegio infallibilitatis, etiam circa subjectam, Canonizationis, & Beatificationis materiam, ut dixi opere Dogmat. contr. 7. cap. 5. Consultores verò sunt fallibiles, & erroribus, ac deceptioni subjecti.

43. Ratiocinatio Castellini concludit, cum discurrat in hypothese, quòd ab historicis tantum narrarentur virtutes Servi Dei, quem Deus miraculis (per testes de visu profectò probatis) illustrasset; tunc quidem possent Pontifici Consultores illud proponere, ut Papa à Deo illuminatus, illud ageret, quòd expedire censeret. Notandum est ex Lauræa posse Papam, si sibi placeret, in numerum Sanctorum referre Servum Dei ab Altissimo miraculis illustratum, quamvis de ipsius virtutibus in specie nulla haberetur memoria, quia antiquus, nec ullus ad posterorum memoriam eas scriptis tradidisset; & inde constat, quanti ponderis sint miracula legitime probata ad effectum Canonizationis, & Beatificationis. Videndus doctissimus Cardinalis loc. supr. cit. §. 4. nu. 111. Papa enim potest aliam formam judicalem inducere, cum ipse solus sit, tam partis contentiosæ, quam absolutæ in hac re Iudex. Qui de Sanctitate Beatificandi, & Ca-

nonizandi, tamquam per conditionem sine qua non, certificatur per inquisitionem vitæ, & miraculorum attestationem: Sed tamquam per causam formalem redditur omnimodè certus per assistentiam Spiritus Sancti, ex alibi dictis.

CAPUT VII.

An Fama probet Miracula in specie?

SUMMARIUM.

- 1 Probatio, quid, & quotuplex?
- 2 Fama quid?
- 3 Stylus Curie habet vim legis.
- 4 In causis Canonizationum, & Beatificationum media certiora adhibenda sunt.
- 5 Fuitiles probationes evitandæ in huiusmodi causis.
- 6 In miraculis tria probanda.
- 7 Fama concludenter probata non valet ad probandum antiquum miraculum.
- 8 Nec conjuncta cum uno teste de visu, ad 9.
- 10 Fama in genere probata confert ad processum faciendum in specie, ad 11.
- 12 Fama in genere probata indiget probari in specie.
- 13 Fama in causa miraculi antiqui non probat.
- 14 Non est rigida sententia, quæ conformatur Sacris Canonibus.
- 15 In probationibus pro hisce causis servari debet rigor juris.
- 16 Fama in criminalibus non probat, ad 17.
- 18 Falsitas duplex physica, & moralis.
- 19 Juramentum finem ponit controversiis.
- 20 In causis Ecclesiasticis iudicandum secundum Canones.
- 21 Ex incerto non sequitur certum.

22 *Si testes de visu deposuissent falsum, Deus impediret cursum causæ.*

23 *Deus tentari non debet.*

1 **P**robatio legalis per Mascardum *de probation. tr. 1. q. 2. n. 8. Est rei dubiæ, seu controversæ, per legitima argumenta facta ostensio.* Quæ ab Jurisconsultis dividitur in plenam, & semiplenam. Plena est, quæ plenam fidem facit *Judici de re in iudicium deducta*, ita ut sit sufficienter instructus, ut certò devenire possit ad probationem sententiæ. Semiplena est, quæ aliquam, non autem plenam fidem facit *Judici*, ut ex ea moveri possit ad ferendam sententiam; talis esset depositio unius testis de visu, vel plurium simplicium, ut tradit Gasparro *institutionum jur. Can. in p. 3. lit. 8. n. 6.*

2. Neutra probatio per famam inducitur, cum famæ possit subesse falsum, & frequenter per alterationem factorum inter homines currat. Ipsa enim in casu aliud non est, quam reputatio, seu existimatio multorum in Civitate, Provincia, vel Regno, quod aliquis Servus Dei miracula quædam antiquitus, vel supra memoriam hominum, hoc est supra centenariam patrauerit, hujusmodi verò existimatio potest ex infecta radice procedere, ex dicendis infra.

3. Medium ineptum esse famam ad concludentem probationem constat ex stylo, quem Ecclesia Romana in hujusmodi causis servat: quæ accurata, & diligentissima inquisitione utitur ad veritatem miraculorum certò dignoscendam, propterea fama contenta non est, sed testes oculatos requirit, qui de qualitatibus, & circumstantiis subtiliter examinati idem contestentur, ut dictum est *cap. 5.* Stylus autem Curiae facit jus, & de se habet vim legis, arg. *ex cap. Ex Litteris de Constit. ideo servandus à Consultoribus est.*

4. Item, in hujusmodi causis maxime adhibenda sunt media, seu argumenta clariora, & certiora, ut omnimoda certitudo moralis, quæ inter homines haberi possit, habeatur, eaque sint à Deo præscripta, & lege Canonica inducta ad formam tenendam in probandis gravissimis negotiis: forma autem ab illis præscripta non ad famam ampliatur, sed ad testes de visu est restricta, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum; juridicè quidem, & concludentis probationis.

5. Amplius, ex *cap. si testes 4. qu. 2. §. Sæpè*, & ibi *Glos. verb. fama*, fama per se nihil probat. Quod maxime procedit ubi agitur de re gravi, ac magni præjudicii, ut dicit Baldus *de rescript.* In causis autem Canonizationis de re gravissima agitur, ut per se notum est, & tractatur de evitando præjudicio, quod adversus decorem Ecclesiæ posset ex levioribus probationibus emergere. Si quidem hæretici irrident Ecclesiam in Canonizationis negotio, quasi inutilibus probationibus, & non legalibus, vel non servato juris ordine viros in cathalogum Sanctorum referat. Ideò ad obstruenda maledicta ora obloquentium contra Sanctorum Canonizationem venerationem, & veritati miraculorum detrahentium (qui optimè norunt, quanti ponderis sit fama ad probandum) omnis rigor juxta gravitatem rei est secundum jura servandus. Id enim cedit in obsequium Christi, in exaltationem Catholicæ fidei, & in maximam fidelium utilitatem. Propter quod idem rigor à viris doctis summa pietas appellatur apud Castellin. *de dilat. Canonizat. Sanct. animadver. general. §. de fama, quando probet, & quar. prop. resp. ad objectionem.*

6. Denique, in miraculis tria sunt plenè probanda, nempe, mors, vel, infirmitas: invocatio Servi Dei: & vita, vel sanatio subito obtenta, quibus ple-

plenè non verificatis, nec miraculum plenè probatum concluditur per dicta cap. 4. nec per famam quantumcunque constans sit, & à fide dignis ortum habuerit, cum ea non examinet, nec discutiat: & sit semper deceptioni obnoxia; nec probat per necesse, prout opus est in hujusmodi causis, in quibus probationes concludentes, & luce meridiana clariores, ut dici solet, requiruntur ex alibi dictis.

7. Resolutio procedit etiam, si fama sit concludenter probata per duos testes, ut non valeat ad probandum antiquum miraculum, quia semper recurrit argumentum, quòd extrema miraculi non fuerunt plenè probata. Item, quòd fama ipsa potuerit insurgere in populo ex levi credulitate, vel deceptione activa authoris spargentis pro miraculo factum, quod erat à ratione miraculi alienum. Res ideo plena periculis est probatio per famam.

8. Etiam si cum fama per testes probata concurreret unus testis de visu, qui deposuisset super asserto miraculo. Nam probatio, quæ habetur ex illo teste de visu, est in suo ordine tantum semiplena, nec potest quidquam communicare famæ, à quo, & ipsa continuatur semiplenè probans; est enim extrinsecus famæ. Tum quia, duæ probationes semiplenæ, quælibet in suo ordine debet de se esse talis independenter ab alia semiplena; cum autem fama de se semiplenè non probet, ut omnes admittunt, nec conjuncta cum teste de visu, aliisvè adminiculis.

9. Additur. Testes probantes dari famam de miraculo antiquitus patrato, non deponunt, nec deponere possunt de primo authore illius famæ; quod planum est, cum fama sit antiqua; quin esse potest, ut author illius fuerit illemet testis de visu, qui antiquitus deposuit super miraculo, quo admissio, non plus probat fama, quàm solus ille

testis; nam tota notitia, & reputatio facti miraculosi reducitur ad ejus depositionem; atque adeo ita se habet, ac si omnium lingua loqueretur; & sic, quòd plures de miraculo loquantur, est de materiali non de formali, & originativè unus semper manet, quia ex sententia Glossæ in cap. *Licet ex quadam de testib. ver. ab uno: qui causam habent ab uno solo, pro uno reputantur.*

Si verò author famæ fuerit alius non de visu, sed de incerto auditu, cum author famæ non faciat probationem, neque ipsa fama: quæ aliud non est, quàm dictum incerti authoris ad posteror transmissum, & per posteros aliis intimatum.

10. Deducitur resolutio ex littera decretorum generalium, in quibus §. *In hac prima remissoria* præscribitur, ut post instantiam apud Sanctam Sedem pro conficiendo processu ad effectum probandi, quæ sunt necessaria ab Beatificationem, & Canonizationem, concedatur commissio, seu remissoria ad conficiendum processum in genere, in quo per testes probanda est in genere fama Sanctitatis, virtutum, & miraculorum illius, de quo agitur; & si constet de hac fama excitante fumum de Sanctitate illius, conceditur remissoria ad faciendum de eisdem processum in specie, in quo primò probanda est fama: secundò vita: tertio miracula exactè, fideliter, diligenter, & prudenter secundum articulos transmittendos, & interrogatoria inferenda in litteris remissorialibus.

11. Quare in utroque processu debet fama probari; at hæc non est probativa miraculorum in specie; sed ipsa, & maximè in inquisitione in genere probata, est dispositio aperiens viam ad formandum processum de virtutibus, & miraculis in specie; aperitque mentem Pontificis, ut committat informationem ad effectum probandi in specie, quæ

quæ per famam probata dicuntur. Ideò ipsa non probavit in specie, nec miracula, nec virtutes.

12. Quin etiam tantum abest, ut fama in genere probata probet, ut potius probari in specie indigeat, & præter eam virtutes etiam, & miracula in specie sunt probanda, alias nihil ex fama probata in genere concluditur, nec procedi potest in causa. Sæpè eventus probavit, quòd, probata fama in genere, & concessa commissione in specie, nec virtutes, nec miracula potuerunt probari, & causa siluit.

13. Ideò colligendum est famam, etiam conjunctam cum uno teste de visu deponente de miraculo, vel cum aliis adminiculis, ut tabellis, cereis, lampadibus, & similibus ad sepulchra Servorum Dei, vel per testes probatam, vel sit notoria, inhabilem esse ad juridicè probandum in specie in causa miraculi, etiam antiqui pro Beatificando, vel Canonizando, ut scribit Lauræa in 3. to. 4. disp. 20. art. 25. §. 5. num. 1150.

14. Neque nostra sententia reprehendi debet tamquam nimis rigida, utpote reddens impossibilem probationem miraculorum, si testes de visu essent prædefuncti, estò de illis constans fuisset reputatio communis apud viros, etiam pios, graves, & doctos. Nam non est de nimio rigore notanda sententia, quæ est conformis juri divino, & canonico requirenti ad concludentem probationem in ordine ad Canonizationem testes, contestes de visu, & quæ procedit juxta legem ab jure præscriptam à S. Congregatione, teste Lauræa, servatam, quæ nunquam miracula antiqua ea forma probata, admisit.

15. Nec relevat, quòd præmorentia testium de visu præcesserit constructionem processus, illius quoque, qui ex officio potuisset ab Ordinario fabricari

super virtutibus, & miraculis Servi Dei in opinione Sanctitatis defuncti. Nam si mortui sint, & in probatione servari non possit rigor, & forma juris, causa filebit. Præsertim, quia non est in Ecclesia necessitas probandi hac via miracula in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem. Ponderando maximè, quòd si Deus disposuisset aliquem in opinione Sanctitatis defunctum, honore Beatificationis, & Canonizationis in Ecclesia militante decorare, ei modus, & potestas non deesset manifestandi Ecclesiæ expressius, & suam voluntatem, & illius Sanctitatem per nova miracula per testes de visu legitimè probanda.

16. Nec tenet illatio ab aliis causis, in quibus in factis antiquis admittuntur probationes per famam cum adminiculis, vel uno teste de visu, ad præsentes, de quibus agitur. Nam nec est universaliter receptum, quòd fama in antiquis probet; hoc enim non verificatur in criminalibus ex Farinaccio q. 97. n. 84. & 87. Nec in causis civilibus gravibus, & arduis, in quibus probatio de jure parificatur probationi causarum criminalium per Baldum in l. parentes C. de testibus. Ideò cum causæ Canonizationum sint arduæ, & majoris ponderis, quàm prædictæ, cautius est in eis procedendum, & in probationibus non sunt laxandæ habenæ, sed sequenda jura sæpius in superioribus requisita.

Quæ fides possit adhiberi famæ ad probanda miracula, & virtutes Servorum Dei deduci quidem potest retenta similitudine ad factum Josephi, quem ejus fratres vendiderant Ismaelitis Genes. 7. qui ut Patrem illuderent, ei significarunt, à fera Josephum occisum; atque ad rem credibilem reddendam ejus vestem sanguine aspersam, Patri præsentarunt: crediderat Jacob, & tota ejus familia, aliique; & perseve-

raverat opinio, ac fama de morte Joseph per annos quindecim, ac perpetuò durasset, nisi Deus post tale tempus Josephum vivum in Ægypto regnantem manifestasset: falsa hic fama vulgaverat; idem potest circa, quæ asseruntur miracula, contingere.

17. Hoc ipsum in hac facti specie probari potest ex facto, quod dedimus *tit. 1. cap. 1. n. 6.* ac ex aliis, quæ subnectimus. Exhumatum, & combustum fuit jussu Bonifacii VIII. Corpus Hermannii Ferrariensis fictæ Sanctitatis viri, qui subindè hæreticus detectus fuit, cui ara fuerat erecta, eique per annos supra triginta populi cultum exhibuerunt, ex Baconio in *Bonifacio VIII.* & Lauræa ubi supra *n. 1139.* Ante tempora item Alexandri III. quidam in ebrietate occisus tamquam Sanctus honorabatur *ex cap. Audivimus de venerat. Sanct.* Quod occasio fuit, ut Pontifex prohibuerit, quòd nullus deberet venerari tamquam Sanctus, quantumcumque miracula per ipsum patrarentur, sine auctoritate Romanæ Ecclesiæ, & quin prius ipsa approbet, ut in dicto *cap. & ibi gloss.*

Fama circa prædictorum hominum Sanctitatem ita percrebuerat, & tanta temporis intercapedine duraverat, ut sibi per plures annos conciliaverint fidelium venerationem. Planè, si eorum crimina, & vita corrupta non fuissent detecta, fama Sanctitatis, & Martyrii respectivè perdurasset. Et cujus sanctitatis, & martyrii? eventus probavit. Ideò, cum fama periculo falsitatis, & deceptionis subjaceat, probationem nullam potest inducere ad virtutes, & miracula justificanda, *ad textum in cap. Sanctum dist. 4. de consecrat. & notavit Glos. in cap. manifesta 2. q. 1. cum quandoque ex suspitione procedat.* Propterea ei fidem præstare res periculosa est; nam posset quandoque aliud ab eo innotescere, quod ipsa vulgaverat,

ac miracula fuisse falsa, quæ tamquam vera proposuisset.

Dices. Hoc idem periculum contingere potest in probatione per testes de visu, siquidem possent, vel affectu ad partem, vel proprio lucro, aut auctoritate potentium corrupti, falsa testificatione super miraculis deponere.

18. Resp. Hoc ab æquo Consultore non est præsumendum. Cum enim plures testes contestes deponant de re per sensum corporis percepta cum redditione causæ sui dicti, non est verisimilis dubitatio de physica falsitate, quæ nascitur per sensuum deceptionem, cum facile non sit tot decipi; à falsitate verò morali præservantur ab juramento: cum sit moraliter impossibile, quòd plures testes jurati (prout examinantur in hujusmodi causis) velint contra propriam conscientiam, & non horrentes gravitatem perjurii, falsum deponere, ut dixi *opere dogm. contr. 7. cap. 5. n. 15.* Id enim est inverisimile.

19. Ex hoc est Consultor in judicio ferendo certus de veritate. Quoniam juramentum ex D. Paulo *ad Hebr. 6.* finem ponit controversiæ, & in confirmationem veritatis adhibetur: est idèò legali certitudine certus; juranti enim tenetur credere, quod dicit. & jurans præsumitur à mendacio alienus.

20. Ideò ejus judicium talibus testimoniis innixum est secundum allegata, & probata ad præscriptum legis divinæ, & canonice, quæ in causis gravissimis testes de visu, & juratos expostulat. Et in judicatis ipse servat servanda, cum adhibeat media potiora, & certiora ad veritatem habendam, sacrosque Canones custodiat, prout debet quis in causis Ecclesiasticis, aliàs non esset à peccato alienus: in re enim gravi non licet contra sacros Canones operari.

21. Hæc non haberi in probatione per

per famam est obvium: propterea certitudo sufficiens non habetur, ut Consultor possit Pontifici tamquam certum proponere, *constare*. Ex incerto enim certum non deducitur, neque ex falso verum; posset enim fama esse falsa, & incerta.

22. At, data hypothese, quod testes de visu, & jurati falsa ex affectata malitia deposuissent, Deus diverteret cursum causæ, & secundum ordinariam providentiam impediret, ne Pontifex procederet ad decretum *constare*, ipsum illuminando, vel de falsitate iudicii à Consultore propositi, vel de aliqua circumstantia, quæ impedimentum conferret ad non procedendum ad ulteriora.

Dices. Hoc ipsum dicendum, si probatio per famam esset in se falsa.

Resp. Profectò, etiam in hypothese Deus non permetteret cursum causæ, illuminando Pontificem; sed patens est discrimen, quia in casu, quod testes in actis falsa scienter deposuissent, falsitas hæc quantum ad Consultorem esset per accidens, utpote ei ignota; adeò ut de eo judicante secundum allegata, & probata, non procederet, quod Deum tentaret, ut modo miraculoso impediret cursum Causæ. Quem tamen sanè tentaret, si certò constare assereret ex sola probatione famæ, utendo medio, lege Divina, & Canonica non præscripto ad probandum in tanti ponderis causis, & ita præsumeretur impellere Deum ad faciendum miraculum ordinatum ad suspendendam causam in casu falsæ probationis per medium inordinatum inducæ. Est commune tunc Deum tentari, quando media idonea ad aliquod obtinendum omittuntur cum fiducia saltem interpretativa, quod Deus illud præstabit: Fama autem non est medium idoneum, ut Consultor possit concludere certò constare de veri-

tate miraculorum, & propterea illam scienter adhibens tamquam medium ad id aptum excusari non posset, quin Deum saltem implicite tentaret, ut extraordinario quodam modo miraculose impediret prosecutionem causæ: & hinc à peccato tentationis Dei immunis non esset.

C A P U T V I I I.

An, quæ, & quot miracula requirantur ad Sanctorum Beatificationem, & Canonizationem?

S U M M A R I U M.

- 1 Confessores appellantur, etiam non Martyres.
- 2 Ad Beatificationem duo copulative requiruntur, ad 3.
- 4 Miracula duo præstant.
- 5 Miraculis voluntas Dei innotescit.
- 6 Miracula facta propter merita Beatificandi certificant Ecclesiam de ejus sanctitate, & voluntate Dei.
- 7 Miracula post mortem sunt indubitata signa Sanctitatis.
- 8 Miracula facta in vita non inferunt Sanctitatem.
- 9 Perseverantia usque ad mortem in Sanctitate vitæ cognoscitur per miracula post mortem.
- 10 Miracula post mortem sunt necessaria ad Canonizationem.
- 11 Ea sola de se sufficiunt.
- 12 Non miracula facta in vita.
- 13 Sunt tamen utilia.
- 14 Per miracula post obitum facta tuto proceditur ad Canonizationem.
- 15 Miracula sunt sigillum Dei.
- 16 Plura miracula post mortem sunt necessaria ad Canonizationem.
- 17 In geminatis difficilius est periculum erroris.
- 18 Duo Miracula sufficiunt ad Beatificationem, &c.

- 19 Major numerus non est necessarius.
- 20 Continuatio miraculorum post Beatificationem necessaria ad Canonizationem.
- 21 Per Beatificationem habetur certitudo de Sanctitate, & existentia in gloria Beatificati.
- 22 Opinio Castellini super qualitate miraculorum in negotio Beatificationis.
- 23 Duo miracula sufficiunt pro Beatificatione, &c.
- 24 Reprobatur Castellinus, ad 26.
- 27 Regula generalis, quantum ad qualitatem miraculorum, de quibus debeat constare ad effectum, &c.
- 28 Miracula sunt signa existentiae in gloria.
- 29 Miracula sunt testimonium Dei.

Hic sermo est de Beatificatione, & Canonizatione non Sanctorum Martyrum, de quibus tractabitur tit. seq. Sed Beatificandorum, & Canonizandorum in ordine Confessorum, (& Virginum.) Licet enim ex usu antiquitatis Martyres appellarentur Confessores: mos subinde fuit in Ecclesia, ut Confessores dicerentur, qui Sanctitate vitae, puritate morum, & exercitio virtutum Christi Nomen confitentur.

2. Itaque duo copulativè requiri ad Sanctorum Beatificationem, & Canonizationem, Sanctitatem nimirum vitae, & evidentem miraculorum patrationem, constat ex stylo, & praxi Apostolicæ Sedis, quæ nunquam aliquem inter Beatos, vel Sanctos retulit, nisi prius fuerint per idoneos testes legitimè verificatæ virtutes, & miracula, prout notum est ex lectura litterarum Apostolicarum, tum earum, quæ fuerunt expeditæ in forma Brevis pro Beatificatione Servorum Dei, tum aliarum super Canonizatione Sanctorum edictarum.

3. De qua re habetur textus in Bulla.

Cum dicat Greg. IX. la 4. Canonizat. Sancti Antonii de Padua: ibi: Ut in Ecclesia militante Sanctus habeatur, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita, videlicet, & miracula, (ut hæc, & illa) sibi ad invicem contestentur, cum nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium Sanctitatis; sed cum merita sana præcedunt, & clara succedunt miracula, certum præbent indicium Sanctitatis, ut nos ad illius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequenti-
bus exhibet venerandum.

4. Quare duo sunt officia, quæ miracula, & maximè post vitam exhibent. Primò certificant Ecclesiam de Sanctitate vitæ illius, qui petit beatificari, vel Canonizari; nam cum potuerit benè, & sanctè vivere in publico, & in secreto laxiorem vitam tenere, ut notavit Innocentius III. in cap. 1. de Reliq. venerat. Sanctorum. Eget testimonio discretivo veræ à simulata Sanctitate, quod occurrit, si accedat attestatio Dei per miracula quibus ipse loquitur Ecclesiæ, dicente Augustino, tract. 24. in Joann. 22. Miracula, linguam suam habent, & quandam Dei eloquentiam præferunt. Et Scotus in prolog. sentent. q. 2. §. de octavo ver. contra secundum, dixit: esse testimonia veritatis. Quod sanè concluditur Marci 6. Illi autem profecti prædicaverunt, ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Et 2. ad Heb. 2. In nos confirmata est, contestante Deo signis, & portentis, & variis virtutibus, & Spiritus Sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Quapropter sicut per miracula Deus attestatur veritati doctrinæ Catholicæ, quando occasio se offert eam confirmandi, sic etiam illis confirmat veram illorum sanctitatem, ad quorum preces illa operatur.

5. Secundò, reddunt certam Ecclesiam

fiam Militantem, quòd Deus velit, ut in eadem honoretur, & colatur ille, de cuius Beatificatione, & Canonizatione agitur, ut dixit Greg. IX. *in constit. Mirala 2. Canonizat. Sancti Francisci de Assisio*: ibi: *Vitam ejus sibi fuisse acceptam, & ipsius memoriam esse à militante Ecclesia venerandam multis, & præclaris miraculis (Deus) declaravit.* Non enim Deus vult omnes iustos, & qui in Cælis regnant, decorare in Ecclesia Militante privilegio, & honore Beatificationis, & Canonizationis; ne tam insignia privilegia vilescant, nevé contingat Sanctos in infinitum multiplicari, & sic, devotione refrigescente, Sanctitatem in contemptum redigi, ut ex *Glos. in cap. Gloriosus de Reliq. venerat. in 6. verb. Sedis Apostolicæ arg. ex cap. Episcopi 80. dist.* Sed eos solùm intendit in Ecclesia Militante collocare in fastigio celsioris loci, quos miraculis illustrat, & celebres reddit.

6. Deducendum autem est miracula esse facta in ordine ad declarandam, hominibusque manifestandam, tum Sanctitatem alicujus Servi Dei, tum Dei voluntatem circa illius Beatificationem, & Canonizationem, quoties fiunt ad invocationem, intercessionem, aut propter merita ejus (de cuius causa agitur) qui fuit probatæ vitæ in gradu non ordinario, sed heroico, & eminenti coram Deo, & hominibus; tunc profectò poterit certò judicari miracula à Deo patrata, ordinari, & ad illius sanctitatem patefaciendam, cujus intercessione evenerunt, & ad certificandam Ecclesiam, quòd Deo placeat, ut illi à Sede Apostolica talis honor, & privilegium decernatur.

§. I. Miracula post mortem.

7. Quod hætenus observatum est, præsertim procedit de miraculis post mortem. Cùm hæc sint certiora, &

magis indubitata signa Sanctitatis, quàm miracula, quæ in vita fiunt, quæ etiam possent fieri à peccatore in confirmationem doctrinæ Catholicæ, ut dixi *oper. Dogm. contr. 7. cap. 5. num. 24.* Gratia enim miraculorum est gratis data inter alias enumerata, ab Apostolo 1. *Corinth. cap. 2. ibi. Alii datur gratia Sanitatum, alii operatio virtutum &c.* Post mortem verò nequeunt vera miracula fieri ad intercessionem, & preces, vel meritum illius, qui non sit Deo charus, & acceptus. Deus enim, cùm sit summè verax, non potest miraculis confirmare falsam doctrinam, sic nec falsam Sanctitatem illis contestari.

8. Maximè etiam, quia miracula in vita patrata, junctis etiam eximiis pietatis operibus, non inferunt necessariò Sanctitatem, nisi constet necessariò de perseverantia usque in finem, de qua minimè constat per miracula ab aliquo facta in vita; nam posset ille, qui asseritur Servus Dei, in ultimo vitæ amisisse gratiam Dei, & incidisse in aliqua peccata, & esse propter illa damnatus, prout 3. *Reg. 13.* legitur de Se-meja propheta misso ad Regem Roboam (ibi cap. 12.) qui fecit tria miracula coram Rege, deinde ab alio falso propheta seductus, apud hunc contra Dei mandatum manducavit, & propter inobedientiam fuit paulò post à Leone in itinere occisus.

9. Quapropter de perseverantia Sanctitatis usque ad mortem inclusivè, constat (seclusa revelatione Dei) per miracula post mortem edita, utpote inducentia certitudinem Sanctitatis, juxta sententiam Greg. *lib. 4. Dialog. c. 6. ibi. Vitam animæ in corpore manentis ex motibus corporis agnoscis, & ecce, hi, qui animas in mortem posuerunt, atque animarum vitam post mortem carnis esse crediderint, quotidianis miraculis coruscant.*

Plurima proinde indubitati juris considerentur.

10. Primum, miracula post mortem esse necessaria ad Beatificationem, & Canonizationem, juxta superius ponderata.

11. Secundum, ea de se esse sufficientia; propterea ad effectum prædictum satis est, ut de illis constet, ut potè certa sanctitatis signa, ita D. Thomas 2. 2. q. 178. art. 2. in corp. Castellin. in *Elucidar. cap. 8. puncti. 21. num. 27. §. 8.* qui testatur de veriori, & communi, & Matta de *Canonizat. p. 4. cap. 7. nu. 19.* alique apud eosdem.

12. Tertium, non sufficere, quòd illè, de quo agitur, miracula ediderit in vita, cum potuerit postea à sanctitate excedere; quæ ratio potior est, quàm illa, quòd miracula possunt fieri à peccatore; hoc enim licet verum sit, si agatur de confirmatione doctrinæ fidei, non tamen si desumi possint tamquam signa sanctitatis, & bonitatis illius, à quo fiunt: cum Deus esse non possit testis falsi, & sanctitas in peccatore non sit.

Ideo cum esse debent testimonia divina sanctitatis personæ, à Deo per personam, quæ sit sibi accepta, patrantur. Quoniam verò hæc potuit à perfectione deflectere, & non in ipsa perseverare usque ab obitum inclusivè, ideo asseritur, miracula in vita non sufficere, & necessaria non esse ad effectum, de quo agitur, ut sæpè censuerant in suis Relationibus Auditores Rotæ, sed requiri miracula post obitum.

13. Cæterum, verificatis miraculis post mortem, valde etiam conferunt miracula facta in vita Beatificandi, & Canonizandi juxta auctoritatem Bedæ relati in cap. *Quærendum de pœnit. dist. 2.* dicentis: *Venit ad tempus* (Spiritus Sanctus) *ut etiam aliis per miraculorum signa, quales sint intus* (sancti homines)

effulgeant. Idcirco utilia ad effectum nostrum sunt miracula ab illis, etiam in vita patrata. Nam cum post mortem ad eorum preces Deus etiam miracula operetur, hæc judicium inducunt dicendi illa in vita ab iisdem fuisse eminentia sanctitatis conspicuis; & ita utrisque junctis, est evidentior demonstratio sanctitatis.

14. Ideo conciliantur Doctores asserentes miracula in vita ad effectum Canonizationis requiri, ut discurrant non de rigore, neque de necessitate simpliciter, sed ad utilitatem potius, & benè esse, ac ad facilius, tutiusque procedendum circa judicium in hujusmodi causis, non verò quod tutò sine illis non procedatur; cum ad hoc sit satis examinare miracula post mortem, & super illorum veritate certò pronunciare.

Adversus resoluta videbatur posse opponi, nec miracula post mortem inducere certitudinem sanctitatis illius, cujus causa tractatur, prout deducitur ex cap. *Audi vimus de Reliq. & venerat.* ubi à Pontifice reprehenduntur, qui tamquam sanctum adorabant quemdam in ebrietate occisum; prohibiti-que sunt eundem de cætero colere, etiam si per eum miracula fierent: ergo Deus potest operari miracula, etiam ad invocationem malorum post eorum mortem.

15. Resp. Consequentia negatur, nec sequitur ex antecedenti. Nos in superioribus locuti sumus de veris miraculis, & hæc dicimus cum Medina ad 3. p. D. Thomæ q. 43. art. 1. concl. 2. esse *sigillum Dei, quo Deus ipse regulariter, & ordinariè utitur in testimonium veritatis, tam fidei, seu doctrinæ Catholicæ, quàm sanctitatis virorum, qui meritis pleni obierunt.* Textus autem prædictus, non de veris, sed illusoriis, falsisque miraculis intelligitur, adeò ut sit sensus; licet per dæmonem ad illius sepul-

pulchrum, vel, eo invocato, fierent quædam mirabilia, quæ ab inspectoribus crederentur vera miracula, cum reverà non essent, sed, vel essent puræ illusiones, vel non excederent totius naturæ creatæ ordinem, sed humanam cognitionem tantum ab inimico humani generis ordinata, ut hominibus persuadeat ebrietatem non esse peccatum. Idem Castellinus *punct.* 27. Deinde, nulli est adoratio exhibenda sine licentia Sedis Apostolicæ, estò miracula ederet, ex alibi dictis.

§. II. Numerus Miraculorum.

16. Non est satis unum miraculum, etiam operatum post mortem, & plenè, sufficienterque probatum, sed plura sunt necessaria pro aliquo Beatificando, vel Canonizando secundum praxim, & usum Romanæ Ecclesiæ, prout constat, non tam ex processibus autoritate ordinaria, vel Apostolica fabricatis plura referentibus, quàm ex Bullis Canonizationum in Bullario, in quibus plurali locutione, *miracula, & signa* Pontifices utuntur, significantes, in negotio Canonizationis non uno tantum miraculo, sed, pluribus juridicè verificatis, processisse. Ad Canonizationem per DD. requiritur, ut ille de cuius causa agitur in multis fuerit gloriosus, juxta illud Eccles. *cap.* 44. *Laudemus viros gloriosos.* Multoties autem illius vita gloriosa dicitur, quem Deus multitudine miraculorum illustrat.

17. Cum enim hujusmodi causæ gravissimæ sint, & maxima maturitate tractandæ, necesse est in illis mediis uti ad omnimodam veritatis certitudinem habendam opportunis. Quæ expressius potest per multorum examen potius, quàm unius diligenter inquirentibus innotescere. In geminatis enim ordinariè abest periculum erro-

ris, quod facilè potest ex sola unius actus inquisitione, sive circa veritatem facti, sive quantum ad illius qualitatem, & circumstantias occurrere, ut experientia docemur, *quæ est lucerna veritatis.*

Quæ fuit sententia semper Canonizata ab Auditoribus Rotæ in relat. super processu Canonizat. B. Andreæ Corsini *p.* 2. *tit. de Miraculis §. occurrit etiam;* & super processu Canonizat. Sancti Hyacinthi *eodem tit. ver. iure etiam merito concludentes;* quidquid de iure dici posset, placuit praxis, quod debeant expectari plura miracula.

18. Quoniam verò ex cap. *si testes* 4. *q.* 3. *§. ubi numerus,* & ex Reg. 40. *jur. in* 6. *pluralis locutio duorum numero contenta est:* necesse est, ut duo saltem patrata post obitum pro Beatificatione, & duo pro Canonizatione subtili inquisitione discussa plenè in Actis justificentur; circa quæ debent Consultores in suis votis esse concordēs, pronunciantes de illis sufficienter constare ad effectum, de quo agitur.

19. Nec videtur major numerus necessarius; nam ubi numerus non adii-citur, etiam duo sufficiunt, *ex cit. cap. si testes.* Nunquam autem fuit declaratum majora desiderari, quàm duo. Fuerunt quidem sæpè Beatificationes, & Canonizationes peractæ cum majori miraculorum numero, sed non ex necessitate, sed ex abundantia; cum etiam nonnullæ fuerint absolutæ, duobus tantum miraculis probatis.

Super utroque habentur duo recentissima exempla.

In causa Canonizationis S. Andreæ Avellini tria miracula fuerunt plenè probata, ut ex Bulla Clementis XI. *incipien. Nunquam profectò Canonizationis ejusdem Sancti,* edita 11. Junii 1712. Duo verò fuisse legaliter comprobata in Causa Canonizationis S. Pii V. narratur in Bulla ejusdem Canonizationis

incip. Inter multiplices, data iisdem die, & anno ab eodem Clemente; à quo cum duobus hisce Sanctis alii quoque duo S. Felix Capuccinus, & S. Catharina de Bononia Ord. S. Claræ fuerunt inter Sanctos relati.

20. Ad Canonizationem opus est, ut miracula sint edita post indultam Beato venerationem, prout de more dubia pro canonizandis examinantur; Qua forma, constat de continuatione miraculorum, quibus Sedes Apostolica certa est de voluntate Dei, seu, quòd ei placeat, ut, qui fuerat propositus colendus in aliquo loco determinato, solemniori pompa Ecclesiæ universali explicitè proponatur esse in gloria, & veneratione dignus, ut dixi *d. oper. dogm. cap. 5. n. 20.*

21. Considerandum est, quæ pro Canonizatione Beati plenè probata deserviunt, non examinari ad effectum, ut constet de illius sanctitate, & existentia in gloria, quoniam de utroque sumus certi per Beatificationem, quæ est implicitè definitiva eum sanctum esse, & regnare cum Christo. Propterea dum de Canonizatione agitur, amplius non examinantur virtutes, cum per Beatificationem de illis jam satis constet; sed miracula discutuntur, ut per illa voluntas Dei manifestetur, quantum ad effectum proponendi ipsum toti Ecclesiæ solemni ritu, & explicita definitione, ut sanctum, & ab omnibus colendum.

22. Difficultas esse posset de qualitate miraculorum; *an secundi generis esse debeant, vel sufficiant tertii?* Castellinus *loc. cit.* resolvit ad effectum Canonizationis non esse indifferenter admittenda miracula cujuscumque generis, nisi inter illa reperiantur duo saltem, vel tria ritè probata secundi generis, ut sunt resuscitationes mortuorum, illuminationes cæcorum, restitutio auditus, erectio claudorum, &

similia; putatque id explicitè haberi ex litteris Canonizationum referentibus aliqua secundi generis: cum autem, ait, in tanti ponderis negotio, etiam quoad qualitatem miraculorum, sit servandus usus, & consuetudo Romanæ Ecclesiæ, necesse est, ut in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem quædam miracula secundi generis ritè probentur.

23. Verùm sublata censetur difficultas à praxi Sedis Apostolicæ, quæ plures in ordine Beatorum, & Sanctorum conscripsit, solis duobus tertii generis miraculis legitimè verificatis: notum est ex decretis S. Congr. videndis in Regist. Quæ praxis retinenda est: in quam concurrunt scribentes apud Mattam *cit. n. 88.* reprobato Castellino, unico illius opinionis assertore.

24. Contra quem primò ponderatur, non verificari, quòd in singulis litteris Sedis Apostolicæ editis super Sanctorum Canonizatione recitentur duo saltem miracula secundi generis. Nam in Bulla Canonizationis Sancti Petri Episcopi Anagninæ, *Dominum la 3. Paschalis II.* legitur solum de miraculis in genere, *quibus Sanctum suum ante, & post obitum divina gratia decoravit.* In alia Canonizationis Sancti Henrici Imperatoris, *Sicut la 1. Eugenii III.* habetur: *pluribusque miraculis post ejus obitum ad ipsius corporis præsentiam divinitus ostensis.* In alia Canonizationis S. Eduardi Regis Angliæ, *Illius la 1. Alex. III.* libro miraculorum inspecto; & in alia ejusdem *Contigit la 2.* Canonizationis S. Bernardi nulla fit mentio de miraculis. In alia Canonizationis S. Thomæ Cantuariensis *Redolet la 4.* ejusdem Alexandri legitur, *voluit magnificis irradiare miraculis.* In alia Canonizationis Sancti Joannis Gualberti, *Gloriosus la 2. Cælestini III.* legitur, *& multis miraculorum privilegiis insignivit.* In alia Canonizationis S. Francisci *Mira la 2.* In ea

Canonizationis S. Antonii de Padua cum dicat la IV. & in alia Canonizationis Sancti Dominici, *Fons Sapientiae* la 8. Greg. IX. solum in genere miracula referuntur; & inde constat non in omnibus litteris Canonizationum plurima recenseri miracula secundi generis, licet in nonnullis illa legantur. Propterea non regit, quod consuetudo Romanae Ecclesiae fuerit non adscribere in Beatorum, & Sanctorum numero, nisi quos Deus duobus saltem miraculis secundi generis illustraverit.

25. Secundò, consideratur, prout Castellinus frequenter affirmat, & praefertim *loc. cit. supr. n. 11.* miracula facta ad invocationem servorum Dei, à Deo ordinari ad manifestandam illorum sanctitatem, & posse ex illis super ea certum ferri iudicium, quin distinguat inter miracula.

26. Siquidem etiam tertii generis miracula sunt quoad modum faciendi supra vires totius naturae creatae, & à Deo procedunt, non à causa secunda. Quapropter, dum Deus illa ad invocationem servi Dei operatur, iudicium certum praebent illius sanctitatis.

27. Hinc juxta communem Doctorum, ac Apostolicae Sedis consuetudinem pro Beatificandis, & Canonizandis sunt plenè verificanda duo miracula pro Beatificatione, & duo alia pro Canonizatione five secundi, five tertii generis fuerint. Cujusvis generis sint innotescit sigillum Dei, quo de illorum sanctitate, & sua voluntate Ecclesiam certificat, cui credendum omninò est: dicente Joanne Epist. 1. cap. 5. *Si testimonium Dei accipimus, testimonium Dei majus est.*

28. Hoc quoque munus miraculis convenit, ut certitudinem inducant de existentia illius in gloria, propter cujus merita Deus illa operatur, prout in concludentissimis terminis dixit Joannes XXII. in Bulla, *Sol oriens* la 1. Ca-

nonizationis S. Ludovici Episcopi Ordin. Minor. Bullar. to. 1. ibi §. 18. *Verum, quia decebat multum divinae magnitudinem bonitatis, quod illum, quem in terris ipsum praeclaris adornando virtutibus sui imagini fecerat tam conformem, secum ostenderet regnare in Caelis virtutis suae testimoniis, quaedam per eum miracula operari dignatus est, quae ad Sancti huius declarandam gloriam praesentibus duximus adnotanda.* Idem habet in Bulla Redemptionem la 11. Canonizat. S. Thomae Aquinatis §. 8. *Dilemmerat, ut quem Deus viventem in hoc saeculo tantis suis donis, gratiisque perfecterat, assumptum in Caelis, sanctificatum fore hominibus declararet, multis eundem virum Dei post ipsius ex hac vita transitum, magnisque fecit clarere miraculis.* Idem in Bulla Canonizat. S. Thomae Episcopi Nefordiensis, quae integra exhibetur ad Calcem to. 1. Bullar. §. 11. & quia decebat multum divinae potentiam Majestatis, ut sanctum hunc in Caelis regnare, illum per signorum evidentiam Fidelibus declararet, ipsum coruscare in terris miraculis multis fecit; Quae satis sint pro re, super qua dubium excitare, nec posset, nec debet.

Sed quaeritur. Quae necessitas pro Beatificatione examinandi miracula, dum Papa dixit *constare de virtutibus in gradu heroico?* tunc enim certi sumus de sanctitate vitae: cum iudicium Pontificis sit infallibile.

29. Resp. Necessitas consideratur, non quod de decreto Pontificis dubitari possit, sed ex hoc, quod cum de sanctitate vitae Beatificandi constare possit, etiam per testimonia divina, Papa vult, & miracula examinari, utpote testimonia, quibus Deus certam reddit Ecclesiam de sanctitate servorum suorum; ut hac forma de sanctitate constet, tam per testimonium hominum, quam per testimonia divina; & mediis omnibus institu-

tis procedatur ad moralem certitudinem habendam majorem, quæ possit inter homines.

Deinde examen miraculorum instituitur ad effectum etiam, de quo dictum est num. 5.

Additamentum de Miraculis.

Quamquam de efficacia miraculorum in ordine ad causas Beatificationum, & Canonizationum pluries sermo institutus sit in superioribus Capitulis: adhuc tamen, ut luculentius appareat præstantia, qua gaudent ad effectum demonstrandi existentiam in Gloria, & sanctitatem fervorum Dei, censuimus supervacaneum non esse, alia hic, quæ sequuntur, subnectere.

S. U N I C U S.

Efficacia Miraculorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Miraculorum efficacia.
- 2 Miracula confirmant veram doctrinam fidei, ad 3.
- 4 Miraculis dignoscitur vera Ecclesia Christi, ad 6.
- 7 Miracula demonstrant sanctitatem fervorum Dei, ad 12.
- 13 Miracula certificant de existentia in gloria, ad 16.
- 17 Miracula certiorant Pontificem de voluntate divina, quantum ad cultum servus Dei decernendum, ad 21.
- 22 Præter vera miracula dantur, etiam alia mendacia, ad 25.
- 26 Doctrina Augustini ponderanda circa materiam tangentem intellectum miraculorum, & alia ad 29.

Miracula vera esse opera, quæ superant activitatem totius naturæ, est sensus PP. & DD. & diximus hoc

tit. cap. 1. De quorum efficacia ad plura manifestanda constabit.

1. Licet enim à priori sciri non possit, quid sit finis particularis operum Dei, à posteriori tamen, & ex iis, quæ ex Scriptura juxta Patrum sensum habentur, potest deduci, & colligi, cur Deus miracula faciat.

Primò itaque: *miracula omnia, quæ Deus, sive ex se non invocatus, sive ad invocationem aliorum patrat, primariò ordinari, & efficaciam habere ad ipsius gloriam, potentiam, aliaque attributa manifestanda, ac ad suum cultum, & honorem homines perducendos probat illud Proverb. 16. Universa propter semetipsum operatus est Dominus, & D. Augustinus de Civit. Dei lib. 10. cap. 12. dixit. Deus non dedignatur facere visibilia miracula in Cælo, & in terra, quibus ad se invisibilem colendum excitet animam.*

2. Secundò. Sunt miracula sigillum, quo Deus utitur, etiam ad ostendendam, & confirmandam veritatem doctrinæ fidei, aut morum. Hoc probat illud Christi Joann. 10. ubi, cum Christus dixisset: Ego, & Pater unum sumus: & ideò se esse Deum: & vellent Judæi ex hoc illum lapidare, ut blasphemum, quia se filium Dei, & Deum dixerat; respondit: si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi: si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite. Ad probandam itaque, & confirmandam doctrinam, quam Christus prædicabat, miracula operabatur.

3. Hoc ipsum innuit illud ad Hebr. 2. contestante Deo signis, & portentis, & variis virtutibus: ubi Anselmus exponens, quomodo Deus contestabatur eis, quæ Apostoli prædicabant, inquit: idest, testimonium, & certitudinem dabat prædicationi eorum, signis, idest minoribus miraculis: & portentis, idest majoribus, & stupendis mirabilibus.

4. Tertiò. Sunt miracula attestatio-

li demonstratur, & dignoscitur Ecclesia Catholico-Romana esse vera Ecclesia Christi, & à falsis hæreticorum, & infidelium sectis mirabiliter discernitur: dicente August. citat. lib. 12. cap. 9. *Miracula fidei nostræ attestantur*: Unde numquam miracula potuerunt ab hæreticis patrari, quamvis pluries tentassent, ut scripsi oper. dogm. contr. 7. cap. 5. n. 25. quando evidens est Deum innumeris miraculis Ecclesiam Romano-Catholicam illustrasse.

5. Hinc Doctores firmant inter motiva, quibus evidentia morali ostenditur Mysteria nostræ fidei esse evidenter credibilia, & credenda, seu posse, & deberi prudenter credi esse à Deo revelata, adeò ut imprudentissimus sit, qui id non crederet, præcipuum locum tenent miracula à Deo facta in illorum confirmationem; quæ certè Deus non fecisset, nisi essent vera, & à se revelata; cum ei in perfectione infinita omninò repugnet, posse esse testem falsitatis.

6. Accedit, quòd est moraliter evidens, solam Ecclesiam Catholico-Romanam esse veram Christi Ecclesiam, ut imprudentissimus sit, qui non ita judicet, & credat; quoniam in ejus confirmationem facta sunt innumera miracula, quæ veritati attestantur, & hoc unum maximum est, quòd, non obstante persecutorum tyrannide, tantum eam destruere, magis creverit, & totum ferè sibi orbem subegerit, sanguine Martyrum irrigata, & sæcundata, ut dixit *Cautela Confess. lib. 2. cap. 13. de qua re apud Theologos in tract. de fide.*

7. Quartò. Sunt miracula à Deo patrata ad intercessionem, & preces, vel merita suorum servorum certissimæ ipsius contestationes ad evidenter morali evidentia demonstrandam eorum sanctitatem. Hoc in terminis suadet factum viduæ Sarepthanæ 3. Reg. cap. 17. quæ, visis mi-

raculis ab Elia patratis, multiplicationis farinæ, & olei, & illo maximè restitutionis ad vitam filii sui, Eliæ dixit: *Nunc in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu: & verbum Domini in ore tuo verum est*; quasi diceret: ex miraculo restitutionis ad vitam filii mei (ad quam à morte non datur naturaliter regressus) per optimè cognovi, & quasi evidenter mihi demonstratum est, quòd tu sis in veritate Propheta Dei, & consequenter vir sanctus.

8. Hæc eadem veritas comprobatur 4. Reg. cap. 13. *Mortuus est Eliseus quidam autem sepelientes hominem proiecunt cadaver in sepulchro Elisei. Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos*: ad declarandum merita ipsius, ut ibi ait Lyranus: & sanctitatem, ex Eccles. cap. 48. *& mortuum prophetavit corpus ejus. In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est.*

9. Idipsum confirmatur Act. 14. ubi Lycaones videntes à Paulo sanatum claudum ex utero matris suæ, tantæ sanctitatis virum cum Barnaba considerarunt, ut adorationis signa eis voverint exhibere. Centena alia ex utroque Testamento possent adduci ad constabiliendam efficaciam miraculorum, ad testificandam sanctitatem vitæ eorum, per quos Deus illa operatur, quæ nos causa brevitatis omittimus, videnda tamen apud Lauræam in 3. to. 4. disp. 20. art. 8.

10. Hoc unum observandum, quòd licet Deus nonnunquam possit miracula ad confirmationem veritatis prædicatæ facere per malos Catholicos, ut ex cap. 7. Matthæi: *Domine, Domine nonne &c. in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Nunquam tamen per eos illa operabitur in confirmationem sanctitatis, qua carent, nec in confirmationem falsæ doctrinæ, si eam prædicassent, & illam crederent. Nam miracula

cula ad demonstrationem sanctitatis, nisi à viris sanctitate præditis fiunt, & in confirmationem fidei, nisi à solis fidelibus; quia *Marc. ult.* Salvator dixit, *hæc fore signa eorum, qui credituri erant.*

11. Est itaque certum, & firmum ex *D. Thoma 2. 2. q. 178. art. 2. ad 3.* quòd semper miracula sunt vera testimonia ejus, ad quod inducunt; quasi dicat: Si vera miracula inducunt ad demonstrandam veritatem doctrinæ, vel sanctitatis servorum Dei, vel copulativè ad utrumque, semper, & infallibiliter testantur, & demonstrant veritatem, ad quam demonstrandam ordinantur; ut observavit *Castellinus inquisit. Miraculor. p. 1. additam. universal. cap. 3. n. 30.*

12. Hoc item extra dubium est, quòd Deus in honorem sanctorum suorum, & in attestationem sanctitatis eorumdem ad ipsorum invocationem, vel contactum, & præsentiam reliquiarum, ad eorum sepulchra, aut Imagines multa in dies consuevit patrare miracula, prout experimur.

13. Quintò. Sunt miracula ad invocationem suorum servorum à Deo post obitum patrata certissima testimonia de ipsorum sanctitate, & existentia in gloria.

14. Hæc veritas liquida est ex Bullis Canonizationum in Bullar. In illa Canoniz. *S. Thomæ Cantuariens. Alex. III. Redolet la 4.* Voluit Redemptor noster ejus sanctitatis insignia magnificis irradiare miraculis: ut qui, &c. sui laboris, & certaminis in æterna beatitudine cognoscatur ab omnibus percepisse triumphum. In illa Canon. *S. Homoboni.* Quia pietas *Innoc. III.* Miracula, dicitur, verum præbent indicium sanctitatis. In illa Canonizat. *S. Ludovici Episcopi Joannis XXII. Sol oriens la 2. §. 18.* secum ostenderet regnare in Cælis, virtutis suæ testimoniis, quædam per eum miracula operari (Deus) dignatus est; & similia in aliis leguntur.

15. Propter quod Ecclesia in causis

Canonizationum examinat, & requirit probationem virtutum, & miraculorum post mortem, ut hæc sint authentica sanctitatis signa, & existentiae in gloria, ut eos proponat fidelibus in exemplum virtutis, & ad imitationem, & venerationem.

16. Dictum est post mortem, quia hæc demonstrant servos Dei decessisse in gratia, & Dei amicos, & esse summè à Deo dilectos: de quorum finali perseverantia constare non posset præcisè per miracula in vita edita.

17. Sextò. Sunt miracula post mortem patrata propter merita, vel invocationem servorum Dei certissima testimonia, quibus Deus certiorat Ecclesiam in suo capite visibili, Romano Pontifice, suæ voluntatis esse, ut illi, quos miraculis illustrat, ab eodem Pontifice publicæ Fidelium venerationi, & ad imitationem proponantur.

De qua re expressè item in Bullis Canonizationum: ex quibus ad intentum, unum, vel alterum textum producam.

18. Hoc patet ex Bulla Canonizat. *S. Laurentii Dublinensis; Ineffabilis Honorii III. la 7. §. 10.* ibi: De ipsius igitur sanctitate tantis certificati miraculis, divinumque secuti iudicium, per quod ejus glorificatio nobis tam evidentibus innotuit argumentis, eundem cathalogo sanctorum, &c. *Gregorius IX. in constitut. Mira. Canonizat. S. Francisci la 2. §. 6.* habet: vitam ejus sibi fuisse acceptam, & ipsius memoriam esse a militanti Ecclesia venerandam multis, & præclaris miraculis declaravit. In alia, cum dicat Canonizat. *S. Antonii de Padua §. 3.* Cum merita sana præcedunt, & clara succedunt miracula, certum præbent indicium sanctitatis, ut nos ad ipsius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum. Ad alia in aliis Bullis videnda Lectorem remittimus; hæc assertum munus in miraculis reperiri satis ostendunt.

19. Qualis, & quanta sit in miraculis efficacia, maximè post mortem editis in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem subsequenti ratiocinio concluditur; primò, si Deus miraculis post mortem servos suos, qui cum fama, & opinione sanctitatis decessissent, ad eorum intercessionem, aut intuitu cultus, & venerationis à S. Sede ipsis decernendæ non clarificasset, certa non esset Ecclesia de sanctitate eorumdem: non enim sufficeret virtutum exercitium in vita. Tum quia, Sathanas potuit se transformare in Angelum lucis: Tum quia, potuissent in fine vitæ defecisse.

20. Secundò. Si miracula per eos Deus non operaretur, non posset illos Ecclesia post mortem ab aliis discernere; & inde nec eis veneratio major, quàm aliis posset exhiberi, nec honore Canonizationis decorari possent.

21. Tertiò. Confundi non possent hæretici, apud quos vera miracula esse non possunt: nec alii blasphemantes reliquias sanctorum venerandas non esse; miracula enim post obitum edita ad venerationem sanctorum, eorumque reliquiarum inducunt, & movent.

22. Ex hucusque dictis patet, qualis, & quanta sit efficacia, quæ veris miraculis inest in ordine ad Beatificationes, & Canonizationes. Quorum occasione breviter referam dari, etiam miracula falsa à dæmone ad decipiendum facta, quæ mendacia appellari solent, dicente Apostolo 2. ad Thessalonicens. cap. 2. de Antichristo: *cujus adventus est secundum operationem Sathanæ in omni virtute, & signis, & prestigiis mendacibus.*

23. Duplici titulo miraculum mendax esse potest; vel, quia deficit à vera ratione facti, vel à vera ratione miraculi. Primo modo fit, dum dæmon ludificat sensum internum phantasiæ per varias species, adeò ut aliud appareat, vel videatur, quàm sit; sicut phræne-

ticis evenire solet, quibus ob ascensum fumositatum ad cerebrum, quæ reverà non vident, videre videntur. Ita per illusionem Phantasiæ dæmon operatur in strigibus, quæ nullo modo moventur à cubiculo, & profundè in lecto dormientes putant se super bestias, vel aves duci ad loca quædam, in quibus tripudia dæmoniaca celebrantur; ibique canare, saltare, & alia agere, quæ tamen realiter non agunt, & à dæmone decipiuntur, *ut ex cap. Nec mirum. 26. qu. 5. & ibi expressius cap. Episcopi.*

24. Visum, etiam dæmones illudere possunt, vel maxima celeritate apponendo reales res in locum illarum, quas mira velocitate sua subtraxerant; vel, cum sola apparentia rerum, quæ reverà non sunt: ut, si adsit homo, & appareat, ac videatur asinus: adsit lapis, & appareat panis, & similia: quæ eos operari dicendum est decipiendo sensum per ementitas illas figuras, quas possunt visui obicere, dicente Augustino *de Civit. Dei lib. 18. cap. 5. ibi: Quod enim homines coloribus, & corporibus veris, hoc dæmones figuris fictis facillimè possunt.*

25. Secundo modo Miracula dicuntur mendacia, quatenus quædam, quæ licet homines de occultis naturæ ignaros in admirationem ducant, adhuc tamen in rigore nec mira sunt, nec miracula simpliciter dici possunt, quia ordinem totius naturæ creatæ non excedunt.

26. Sciendum est ex D. Augustino relato in allegato cap. *Nec mirum. Quod insunt rebus corporeis per omnia elementa mundi, quædam occultæ seminariæ rationes, quibus, cum data fuerit opportunitas temporalis, atque causalis, prorumpunt in species debitas suis modis, & finibus: & sic non dicuntur Angeli, qui ista faciunt, animalium creatores; sicut nec agricolæ segetum, vel arborum, vel quorumcunque in terra gignentium creatores dicendi sunt, quam-*

quamvis noverint præbere quasdam visibiles opportunitates, & causas, ut illa nascantur. Quod autem isti faciunt visibiliter, hoc illi invisibiliter. Deus ergo solus unus est creator, qui causas ipsas, & rationes seminarias rebus inseruit.

27. Cum itaque dæmonibus nota sit illa ratio seminaria, hominibus occulta, quæ rebus inest, possunt parvo temporis intervallo applicando activa passivis, generationes animalium, quæ, etiam ex putri generantur, accelerare, adeout nascentur serpentes, ranæ, & similia. Sed tunc illi dici verè non possunt operadores miraculorum, quia eorum opera miracula vera nec sunt, neque appellari debent, licet appareant hominibus virtutem illam seminalem ignorantibus: Cum non sint supra vires totius naturæ creatæ, prout esse debent vera miracula.

28. Ideò, quando copia illa Ranarum, & serpentum facta per Magos Pharaonis non fuit tantum apparens; vel, non per veros serpentes, & ranas veras de loco ad locum mira celeritate asportatos, sed per veram conversionem virgarum in serpentes, & ra-

nas, miraculum verum dicendum non est, quia id fecerunt per semina illa occulta, habentia istam vim: & ita non fuit supra vires totius naturæ creatæ.

29. Regula generalis est apud Rocham de Canoniz. cap. 18. quòd, quæ virtute naturæ fieri non possunt, à dæmone nec reverà confici valeant. Ideò opera per ipsum facta, nec mira absolutè, neque verè mirabilia dicenda sunt, cum homines tantum in admirationem ducant, ex quo eorum causas ignorent, non verò ipsos dæmones, quibus ipsorum causa occulta non est: & admiratio ex eo confurgit, quòd effectus sit manifestus, & causa ignota.

Vera verò miracula mira penitus sunt, & simpliciter admirationem causant, tam in Angelis, quam hominibus; quia, cum sint supra vires totius naturæ, habent effectus manifestos, sed causa est illis simpliciter occulta; & sunt de reservatis soli Deo, operanti supra vires totius naturæ: *qui facit mirabilia solus, psal. 71.* Qua autem ratione ad miracula sancti concurrant, quando Deus per eos miracula operatur, dictum est hic cap. 1.

TITULUS IV.

Martyrium.

CAPUT PRIMUM.

De Martyrio, & connexis cum ipso.

SUMMARIUM.

- 1 Martyrium variè usurpatur.
- 2 Martyres idem olim significabant, ac Confessores, ad 3.
- 4 Cur in Canone Missæ non Confessores, sed Martyres nominentur?
- 5 Martyr idem est, ac testis fidei.
- 6 Martyrem non facit pœna, sed causa.
- 7 Heretici non sunt veri Martyres, ad 9.
- 10 Causa ad Martyrium opportuna non debet esse prophana, ad 12.
- 13 Martyr est, qui sustinentia mortis fidem confitetur, ad 15.
- 16 Varia eorum exempla, qui mortem tolerarunt pro opere à fide regulato.
- 17 Virginum Martyria pro conservanda Virginitate.
- 18 S. Ermenegildus Martyrium sustinuit, ne cum Hereticis communicaret.
- 19 S. Stanislaus Martyrium consummavit, pro officio Pastoralis exercendo.
- 20 S. Thomas Cantuariensis Martyr occubuit pro defensione immunitatis Ecclesiasticæ.
- 21 S. Petrus ex Ordine Prædicat. mortem sustinuit pro implendo officio inquisitionis, ad 23.
- 24 Pueri occisi in odium Fidei Martyres celebrantur.
- 25 Martyrium supplet Baptismum flammis, ad 28.
- 29 Adulti debent mortem acceptare, ad 30.
- 31 Martyres repugnare non debent Tyrannis, ne occidantur.
- 32 Milites pugnantes contra infideles, & decedentes Martyres non sunt.
- 33 Voluntaria Mortis acceptatio satis est, ut sit virtualis, ad 34.
- 35 Non baptizatus habens copiam baptizantis, baptismum debet recipere.
- 36 Existens scienter in mortali, si copia sit Confessoris, tenetur peccatum clavibus subiicere, ad 37.
- 38 Inter bona præsentis vitæ, homo magis amat vivere, & mortem abhorret.
- 39 Attritio in adulto sufficit cum Martyrio ad gratiam consequendam.
- 40 Martyrium causat gratiam ex opere operato, ad 42.
- 43 Quo tempore Martyrium conferat gratiam?
- 44 Duo genera Martyrum in Ecclesia celebrantur.
- 45 Agitur de Adulto excommunicato pro fide occiso, ad 51.
- 52 Quinam actus ad Martyrium concurrant? ad 56.
- 57 Sustinentes Martyrium pro vana gloria, vel alio fine humano inutiliter operantur.
- 58 Dilectio erga Deum triplicis generis.
- 59 Potest quis accendi ad Martyrium motivo spei Theologicæ.
- 60 Item ex metu gehennæ.
- 61 Uterque Deum amat.
- 62 Per se loquendo non licet provocare persecutores, & hostes Fidei, ad 65.
- 66 Potest quis per accidens se Martyrio ingerere.

67 *Deus Miraculis loquitur.*

68 *Qui fidem negarunt, tenentur eam subinde publicè profiteri.*

69 *Historia de lapsu Marcellini.*

70 *Agitur de desiderio Martyrii, ad 71.*

72 *Et de fuga urgente persecutione, ad 81.*

82 *Pusillanimitas quid? ad 84.*

85 *Agitur de Martyrio per pestem, ad 90.*

Martyrium vox Græca à multis variè usurpatur. Primò, latinè idem est, ac locus, vel Ecclesia, in qua Martyres coluntur, ut apud Augustinum *lib. 22. de Civit. Dei, cap. 8. n. 10.* à quo dicitur quoque *memoria Martyrum*, prout appellat locum, in quo colebatur Martyr Stephanus.

Secundò, sonat idem, ac confessio, & hæc usurpatur pro sepulchro, vel capsa, in qua corpora Sanctorum Martyrum condita sunt. Hinc constat, quid sit, corpora Sanctorum in Confessione posita sunt: Quidvè sit orare ante confessionem S. Petri, quæ vox frequens est in Pontificali Damasi. Sicut enim à Martyre Martyrium derivavit, sic à Confessore confessio manavit. Martyres autem dicuntur Testes, & Confessores fidei.

2. Cæterum usus veteris Ecclesiæ dividebat Martyres à Confessoribus. Si quidem Martyres dicebat, qui in tormentis usque ad mortem perseverabant in Confessione Catholicæ veritatis. Confessores verò eos appellabat, qui causa Fidei jam cœperant à gentilibus cruciari, detinebantur carceribus, aut ad Metalla, aliavè opera laboriosa erant damnati parati pro Christo impavida constantia sanguinem effundere, & mortem imperterriti subire, ut apud Tertullianum *de Coron. Militum*. Quæ distinctio obvia est, ex Cypriano *lib. 2. Epist. 4.* Eos quidem Confessores appellante Martyres non sim-

pliciter, sed designatos, qui de consummatis Martyribus hæc habet, *lib. 3. Epist. 6. Cum voluntati nostræ, & confessioni in carcere, & vinculis accedit moriendi terminus, consummata Martyrii gloria est.*

3. Progressu tamen temporis Ecclesia Confessores appellare consuevit, qui in heroicis virtutibus exercitati naturali morte ex hac vita abierant, & in Sanctorum numerum erant relati, quatenus per virtutum opera, Christum confitebantur.

De his longum duxisse Martyrium dici potest, prout in Bulla Canonizationis Sancti Bernardi, *Contigit la 2. Alex. III. Bullar. to. 1.* quod non de Martyrio sanguinis, & per proprietatem est accipiendum, sed per similitudinem, quatenus ad carnis pugnam vincendam, & assequendam heroicitatem virtutum carnem cum vitiis, & concupiscentiis crucifixerunt. De quo Martyrio loquitur S. Ambrosius, scribens *in lect. 4. offic. de com. Virgin.* Virginitatem ideò laudabilem, *non quia in Martyribus reperitur, sed quia ipsa Martyres faciat.* Quantum enim oporteat pati sensui, aspera, & dura, ut integrè virtus servetur, quemlibet in se experiri putamus. Ideò cum voces *Martyr, Confessor*, absolutè ponuntur, diversa prorsus significare, res profectò omnibus perspecta esse debet.

4. At dubitatur. *Cur in Canone Missæ non Confessorum, sed Martyrum dumtaxat fiat mentio?* Difficultati occurrit Innocentius III. *lib. 3. Myst. Miss. cap. 10.* Quòd Canon prius fortassis fuit editus, quàm memoriam sanctorum Confessorum Ecclesia solemniter celebraret; hoc secundum contigisse constat post tempora S. Sylvestri, apud Durandum *de ritib. Ecclesiæ lib. 2. cap. 35. n. 6.* Canon verò in anteriora tempora reiicitur. Nonnulli censent à S. Clemente fuisse ordinatum, licèt subindè quidquam aliud

Pontifices addiderint. Videndus est allegatus cap. 32. apud quem Vigilius dixit se Canonem Missæ ex traditione Apostolica accepisse. Ulterior ratio, & satis opportuna esse potest, quod eorum congruentius memoria in Canone facta fuerit, qui effusione proprii sanguinis conati sunt passionem Christi (cujus repræsentatio fit in sacrificio Altaris) quantum eis cum auxilio gratiæ possibile fuit, imitari: Primum autem ponitur B. Virginis Mariæ memoria, quia per eam, & illi, & nos meruimus authorem vitæ suscipere. Maxime etiam, quia in veneratione sanctorum regula observanda est, quod supra cæteros Sanctos Dei Genetrix honoretur, ejusque patrocinium apud clementissimum Jesum ejus Filium impetretur.

5. Tertiò. Martyrium in proprio significato idem est, ac perpassio cruciatuum, & mortis à persecutore fidei, qua patiens testimonium perhibet Fidei, aliisvè eidem annexis. Martyr enim dicitur testis Fidei Christianæ, qui corporalibus suis passionibus, & fuso sanguine testimonium reddit veritati apud Infideles, aliosque hostes Ecclesiæ Romanæ juxta sententiam Augustini in Job. cap. 39. *Martyr est intrepidus, & alacer testis Fidei salutaris.* Quod dixerat quoque Isidorus lib. 7. *Ethymologiar. c. ii. Martyres Græcè, testes latinè dicuntur, quia propter testimonium Christi passionibus sustinuerunt, & usque ad mortem pro veritate certaverunt.*

6. Ad verum tamen Martyrium satis non est pœna, vel tolerata mors, juxta illud celebre August. in psalm. 34. *serm. 2. n. 13. Itaque Martyres non facit pœna, sed causa.* Nam si pœna Martyres faceret, omnes, qui gladio feriuntur coronarentur, & nu. 1. dixerat. *Multi hic patiuntur, & pro peccatis, & pro sceleribus suis; magna vigilantia querenda est causa, non pœna: sceleratus enim potest habere Martyris similem pœnam; sed tamen dissi-*

milem causam. Tres erant in Cruce, unus Salvator, alius salvandus, alius damnandus: omnium par pœna, sed impar causa.

7. Variæ autem possunt esse causæ sustinendi cruciatus, & subeundi mortem, quæ Deo displicent, propter quas nonnulli sanguinem fundunt, sed exinde eis non tam præmium, quàm pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta sunt, quàm corona victoriæ. Hujus generis sunt hæretici, qui pro falsitate patiuntur, prout dixit idem August. *serm. 328. cap. 4. ibi: Omnes hæretici etiam falsitate patiuntur, non pro veritate, quia mentiuntur contra ipsum Christum. Omnes Pagani, Impii, quæcunque patiuntur, pro falsitate patiuntur. Nemo ergo se extollat de passione, sed prius ostendat linguæ veritatem. Tu ostendis pœnam: ego quero causam. Tu dicis, sum passus: ego dico, quare sis passus. Nam si attendamus solas passiones, coronantur, & latrones.*

8. Neque inter veros Martyres accensetur hæreticus, estò pro uno vero articulo, pro Trinitate V.G. aut Incarnatione occidatur. Nam sine fide supernaturali impossibile est placere Deo, ad Heb. 11. Ille autem fide supernaturali non credit; siquidem hæc inclinatur ad credendum omnia à Deo revelata ab Ecclesia proposita; prout est sensus illius Actor. 8. *si credis ex toto corde;* quod juxta August. de fide, & oper. cap. 9. importat esse firmiter adhærendum omnibus à Deo revelatis, & super omnia non revelata; prout non est illius fides, qui omnibus à Deo revelatis non assentitur; sed, contempta propositione Ecclesiæ, ex sua electione unum, vel alterum eligit; & cætera respuit; qui ubi, etiam pro vero articulo violenter occumberet, non pro fide Christi, sed propria electione mortem subiret, & fide non supernaturali, sed naturali, & acquisita crederet, quod satis non est ad Martyrium.

9. Hinc

9. Hinc S. Doctor Donatistas se Martyres veritatis appellantes sapissimè urget; & vanissimam præsumptionem perstringit, *lib. 1. contra epist. Parmenianic. cap. 8.* in hæc verba: *Prius probent se non esse hæreticos, vel schismaticos, tum demum de indignis pœnis suis lividam emittant vocem, tum demum se se audeant, cum mali aliquid patiuntur, veritatis Martyres dicere.*

10. Quare pœna verum, rigorosumque Martyrium constituens modificari debet per causam. Verum hæc prophana, aut politica esse nullatenus potest, dicente Petro *Epist. 1. cap. 4.* adhortante fideles ad passiones perferendas pro Christo. *Nemo autem vestrum patiatur, ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem, ut Christianus non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine.* Pœna quidem communis est latroni, & Martyri, hæretico, & Catholico, sed causa dispar.

11. Idcirco ubi Catholicus à Principe Infideli in pœnam veri furti, adulterii, alteriusvè criminis laqueo suspendendus, aut gladio feriendus damnaretur, tantum abest, quòd coronam Martyrii reciperet, ut verissimè diceretur pœnas suis sceleribus debitas solvere, nec de eo verificaretur illud *Marc. 8.* *Qui perdidit animam suam propter me (hoc est vitam) salvam faciet illam.* Nam mortem nequaquam subiret pro confessione fidei, & Evangelii; sed ob meritum proprii delicti.

12. Etiam si protestaretur se velle mortem sustinere pro confessione fidei; quoniam nec iudicium fuisset introductum ad religionem spectans, nec Princeps, vel Magistratus ex odio adversus fidem sententiam capitis adversus eum dixissent: & per accidens, ac de Materiali se haberet, quòd in factotalis pœnæ subeundæ esset ille fidei Catholicæ professor.

13. Hinc constat causam pro Martyrio idoneam in eo stare, ut tormenta, & mors in odium fidei, aut veritatis Christianæ, quam miles Christi intrepidè tutatur, inferantur. De quo nemo Catholicorum adhuc dubitavit, & id in dubium subindè revocans nimis præsumeret; cum sit Patrum, Theologorum, & Ecclesiæ communis sensus, causam martyrii debere esse piam, vel Fidei in se ipsa nudè acceptæ, vel, ut in opere virtutis elucet. Propterea Martyr dicitur, qui *excellentissima confessione, testimonium voluntaria tormentorum, & mortis suæ perpeffione, urgente hoste fidei negationem, præbet veritati fidei, & Christianæ virtuti*, secundum illud Christi, *Matth. 10.* *Omnis, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor, & ego eum coram Patre meo, qui in Cælis est.*

14. Quare Martyr est, qui pro directa, & immediata confessione Fidei, aspera tormenta, & violentam mortem à Persecutore illatam sustinet, ut si Turca diceret: *Nega Christum esse Deum, aut te Mahometi victimam dabo*; aut, Lutheranus compelleret: *Nega Primatum Romani Pontificis: aut asseras; in Eucharistia cum corpore Christi esse simul substantiam panis, alias vitam sub tormentis perdes*; qui, ne iniquo pareret imperio, nec tormenta, nec mortem horreret, sed omnia à barbara feritate incommoda gaudenter pro confessione veritatis acceptaret, corona martyrum donaretur.

15. Cujus quoque particeps foret, qui ipsa indirecta Fidei confessione, seu pro opere virtutis cum ordine ad doctrinam Christi pateretur (à cuius exercitio Tyrannus minis, & morte intentata, amovere niteretur, & propterea bonus miles, minis contemptis, à bono opere cessare non vellet) quia tale opus approbat fides, ut Deo gratum, & contrarium improbat, ut Deo dis-

displicens. Quoniam verò ipsum opus à Fide regulatur, censetur in facto esse quædam fidei professio, & protestatio; ideò, qui pro tali opere mortem non timeret, sed eam à Tyranno sustineret, in eo diceretur fidem ipsam implicitè defendere.

16. Exempla in hac facti specie sunt obvia: quorum aliqua ad eruditionem, & ornatum recensere. Sanctus Joannes Baptista non pro directâ negatione fidei, nec ut Christum negaret, sed pro reprehensione adulterii à lege Veritatis prohibiti, capite decurtatus est, ut expressè Augustinus in psal. 140. num. 16. ibi: *Non occiditur ab Judæis, qui perhibebat liberum testimonium Christo, quem occiderunt Judæi, & occiditur ab Herode, quia dicebat ei, non tibi licet habere uxorem fratris tui. Pro lege quidem veritatis, pro æquitate, pro iustitia. Ideo Sanctus, ideo Martyr, sed non tam pro illo nomine, quo Christiani sumus. Martyr itaque fuit, non quòd cogere-tur negare Christum, aut Christi fidem, sed urgebatur negare veritatem, & iustitiam. Optabat Herodes, vel, ut approbaret, dicendo: Licet tibi habere uxorem fratris tui; vel, ut à reprehensione cessaret. Neutrum autem Præcursor præstitit, & mortem potius elegit, quàm veritatem offendere.*

17. De Sancta Pelagia, ejusque Matre, & Sororibus refert Spondanus ad ann. 309. num. 9. Epist. tom. 1. mori potius voluisse, quàm cœdari, seu virginitatem amittere; quarum prima, ut Sectatores suæ pudicitie devitaret, è sublimi domus tecto præcipitem se dedit; cæteræ verò eo custodiendæ virginitatis motivo, in flumen se projece-runt: Quarum meminit Augustinus de Civit. Dei lib. 1. cap. 26. ibi: *Quædam Sanctæ sœminæ tempore persecutionis, ut insectatores suæ pudicitie devitarent in rapturum, atque necaturum se fluvium proiecerunt, eoque modo defunctæ sunt, earum-*

que Martyria in Catholica Ecclesia veneratione celeberrima frequentantur.

At petes, qua ratione coluntur, ut Martyres, si non sunt occisæ à Persecutoribus ex odio fidei?

Resp. Moraliter loquendo à persecutoribus potius, quàm à se ipsis occisæ sunt; quoniam illi impulerunt eas, & sua persecutione fuerunt causa perse, ut in eas redigerentur angustias, ad mortem potius eligendam, quàm amittendam virginitatem.

Idcirco negandum est in casu harum Virginum non intervenisse persecutores, & ab eis non fuisse in odium Fidei interfectas, vel ad mortem inductas. Quoniam de quocunque persecutore inferente mortem, ne exercitium actuum alicujus virtutis à fide Divina dictatæ ponatur, verificatur persequi in odium fidei, quatenus, vel prohibet virtutem, quam Fides dictat esse exercendam, vel impellit ad committendum crimen, quod Fides non esse committendum præscribit, etiamsi Tyrannus non intendat expressè se pro articulo Christianæ fidei mortem inferre; nam semper rationabiliter præsumitur id exequi in odium Religionis Christianæ, & ita implicitè, & virtualiter odium Fidei intendere. Et hinc ab eo occisus, vel ad mortem inductus, verè moritur propter Fidem, cum mortem subeat pro opere, quo Fidem protestatur, & est testis sensibilis, ac externus Fidei in eo, quod hæc regulat: ut per Card. Capisucchum contr. Theolog. contr. 27. quæst. 1. §. 16. vers. quoad intentionem.

18. A Sancto Hermenegildo fuit gloriosum Martyrium consummatum, eò quòd ab Episcopo Ariano Eucharistiam recipere recusaverit, pro ut legitur in Lectionibus Breviarii in ejus Festo, quæ desumptæ sunt ex lib. 1. Dialog. S. Greg. cap. 13. Propter quod Pater infremuit, & in bilem actus, ejus

ejus mortem imperavit in odium planè Religionis Catholicæ, quæ communicare cum hæreticis in spiritualibus præfertim, & doctrina omninò interdicat, 2. Joan. v. 10. *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam (Christi) non affert, nolite recipere eum in domum, nec aze ei dixeritis.* Qui enim scienter cum hæreticis in spiritualibus communicat, ipsorum hæresi videtur consentire: *Cap. superveniente 1. quæst. 1.* statuitur communio- nem de manu hæreticorum recipien- dam non esse; prout habetur etiam in notabili ad *cap. subdiaconus 24. quæst. 1.* Et *cap. si quis dederit, ibid.* taxatur pœna danda communionem accipienti ab hæretico.

19. Sanctus Stanislaus Episcopus Cracoviensis Martyr celebratur, quòd Boleslaum Poloniae Regem de gravissi- mis delictis sæpissimè redargutum, ac vitam emendare contemnentem sen- tentia excommunicationis perculerit, à quo exindè crudelissimè cœsus est, dum in Altari Deo Missæ Sacrificium offerret, ut ex Bulla Canonizationis ejusdem *incip. Olim in Bullar. to. 1. la 13.* Innocentii IV. Vigilabat S. Pastor su- per custodia gregis sibi ab Apostolica Sede commissi, & illud executioni da- bat, quod ad Timotheum *Epist. 2. cap. 4.* scripserat Apostolus: *Argue, obse- cra, increpa in omni patientia, & do- ctrina; observansque se non posse pater- na correctione, & charitatis officiis Regem à flagitiis evocare, medicina- lem Petri gladium, seu excommunica- tionem in eum exercuit, prout præ- scribitur cap. nemo Episcoporum 11. quæst. 3.* sed Rex indurato corde medicinam exhorruit, & increpationem non au- divit, & tantum abest, quòd se corre- xerit, ut potius in pejora prolapsus, tantum Sacrilegium in contemptum le- gis tum Divinæ, tum Ecclesiasticæ propria manu commiserit, & ita de in- directo fuit homicidium patratum in

odium Fidei, seu, quatenus Sanctus Antistes suo muneri satisfactorius regu- lam illam Apostoli ad praxim dedu- cebat.

20. Palmam item Martyrii consecu- tus est invictissimus Confessor. S. Tho- mas Cantuariensis Archiepiscopus, qui pro assertionem justitiæ, & vindicanda libertate Ecclesiastica summa constan- tia sanguinem per impiorum manus profudit, celebre posteris relinquens in terra exemplum constantiæ certandi usque ad mortem pro defensione ju- rium, bonorum, & libertatis Eccle- siasticæ. Ad cujus Sacrum corpus Deus ingentia, & frequentissima patravit miracula: Quibus certissimis testifica- tionibus probatis, Alexander III. eum solemniter ritu in numerum Sanctorum Martyrum retulit, ut in Bulla ejusdem Canonizationis incip. *Redolet la 4.* ubi supr.

21. De Sancto Petro Ord. Prædicat. refert in Constitutione XI. *Magnus In- noc. IV.* quòd pro exequenda inquisitio- ne contra hæreticos mortem sustinuit, eidem, violenter repetitis vulneribus, ab impio sicario illatam, in ipso, quod susceperat, itinere ad exequendum Mi- nisterium sibi commissum. In factò quæ- stio erat fidei, quamvis aggressor in eum gladium exercuerit intentione, ac fine, ne propositum officium imple- ret, quod Sanctus exequabatur, ut facta te- cta fides conservaretur.

Quapropter observandum veram Mar- tyrii rationem non postulare, quòd mors à Principe, vel persona publica Martyri inferatur, vel inferenda com- mittatur; sed est satis, si persona pri- vata eum morte in odium Fidei afficiat. Etenim causa Martyrii non radicatur in dignitate personæ habentis jurisdi- ctionem; sed in persecutore est odium, & aversio ad fidem Catholicam, vel virtutes, quas ipsa regulat: in subeun- te verò Martyrium est mors patienter tole-

tolerata pro defensione fidei, vel virtutum, & omnium, quæ fides dicat agenda, & credenda.

22. Mitto hic alios sanctos viros, fortesque mulieres recensere, qui ne exercitium alicujus virtutis præceptæ, aut consultæ à Fide omitterent, vel ab eo cessarent, tormenta, & mortem constantissimè à persecutore in odium illius illatam tolerarunt, prout in Annalibus apud Baronium, & ejus abbreviatorem Spondanum manifestum est. Videndusque Augustinus *lib. 1. de Civit. Dei cap. 10.* ubi docet: *Martyrem esse tenendum eum, qui pauper pro Christo existens, compulsus tormentis est thesauros prodere, quos non habebat, & habere credebatur, & inde mortem patienter à persecutore sustinuit: profecto, ait, qui inter illa tormenta paupertatem sanctam confitebatur, Christum confitebatur: Quapropter & si non meruit ab hostibus credi, non potuit tamen sanctæ paupertatis confessor sine cœlesti mercede torqueri.* Sic Sanctus Laurentius coactus est adeo durum Martyrium subire, eò quod opes Ecclesiæ, quæ ab eodem à persecutore quærebantur, pauperibus distribuit. De quo idem S. Doctor *serm. 302. in solemni S. Laurentii il. 1. cap. 9.* scripsit: *suam fidem cupiens posteris commendare, & quam securus moveretur, ostendere: pergant, inquit, mecum vehicula, in quibus apportem opes ecclesiæ. Missa sunt vehicula, oneravit ea pauperibus, & redire iussit, dicens: Hæ sunt opes Ecclesiæ.*

23. Ita Sancta Cæcilia gladio percussa est, eò quod Tyranno respondisset facultates Tiburtii, & Valeriani pauperibus esse distributas: *ut in tertia lectione officii pro ejus festo.*

Causa verò fidei, vel Christianæ virtutis duo genera personarum possunt à persecutore torqueri, & morte affici: pueri nimirum carentes usu rationis, & adulti habentes usum propriæ

voluntatis, vel habiles ad producendos actus bonos, vel malos in genere moris.

24. Quod Martyres habendi sint parvuli à persecutore in odium fidei, & Christianæ Religionis necati est innegabile, exemplo Sanctorum Innocentium, quos Herodes in odium Christi occidit. De quibus dixit Augustinus *lib. 3. de lib. arbitr. cap. 23.* *Non enim frustra, etiam infantes illos, qui, cum Dominus Jesus Christus necandus ab Herode quæreretur, occisi sunt, in honorem Martyrum receptos commendat Ecclesia; & serm. 375. de Epiphan. il. 3.* *Ante Martyres sunt effecti, quam possent ore Dominum confiteri, & has primitias Dominus misit ad Patrem.*

25. Quod procedit, tametsi adhuc non sint baptismo fluminis tincti; in casu namque baptismus sanguinis illius vices supplet, quantum ad remissionem originalis, & conferendam gratiam justificationis, ut est evidens in ipsis Innocentibus; siquidem verisimile est aliquos non adhuc fuisse circumcisos, cum plures fortè nondum ad octavum diem pervenerant: & aliqui essent filii parentum Gentilium, ut notat Ilung. *Theolog. Moral. tract. 4. disp. 1. art. 2. §. 2. n. 21.* Si autem omnes supponantur circumcisi, & mundati à peccato originali per primam gratiam, in eis passio pro Christo causavit gratiæ augmentum.

26. In hoc conveniunt Sancti Patres, facta frequenter comparatione Martyrii cum Sacramento Baptismi, quoad vim utrique communem remittendi peccatum, & pœnam, ac perducendi ad vitam æternam. Audiatur Cyprianus *in Exposit. Oration. Domin. Quale delictum est, quod nec baptismo sanguinis potest abluī? Quale crimen est, quod nec Martyrio potest expiari?* Et post eum Augustinus *lib. 1. de anima, & ejus origine cap. 9.* *Nemo fit membrum Christi, nisi,*

nisi, aut baptismo (aquæ) in Christo: aut morte pro Christo. Ponderetur dictio alternativa, aut, quæ ponitur per diversa. Et lib. 7. cap. 12. Si quis non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum Dei. Atque ut ab hac sententia exceptos Martyres faciat. Quibus contigerit ante pro Christi nomine occidi, quam Christi baptismo dilui, dicit (scriptura) alio loco, qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam. Expressius verò lib. 13. de Civit. cap. 7. in hæc verba. Quicumque etiam, non percepto regenerationis lavacro, pro Christi Confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum, si abluerentur sacro fonte baptismatis. Qui enim dixit: Si quis non renatus fuerit, ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Cælorum: alia sententia istos facit exceptos, ubi non minus generaliter dixit: Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor, & ego eum coram Patre meo, qui in Cælis est: & alio loco, qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam. Hinc est, quod scriptum est: Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, (qui, vel iam sancti sunt, vel per martyrium fiunt.) Quid enim pretiosius, quam mors, per quam fit, ut & delicta omnia dimittantur, & merita cumulatius augeantur. Plura alia habet ibi S. Doctor, & cap. 6.

27. Extenditur etiam privilegium à Deo tributum Martyrio vivificandi animas, & salvandi morientes pro Christo ad infantes in utero maternis unâ cum matre occisos pro Christo: tunc enim reputantur unum quid cum illa per Du-hamel Theol. Cleric. to. 2. lib. 2. dissert. 1. cap. 4. in fine.

28. Advertendum tamen est, parentes graviter peccare, qui parvulos suos propterea baptizari non curarent, quia instare Martyrium putarent, instrui debent factis S. Romani statim pro Christo occidendi, qui S. Laurentium

his verbis sollicitavit: Festina me baptizare. Unde in casu Martyrium in parvulis culpam deleret, sed eam in parentibus augeret negligentia.

§. I.

Requisita in Adultorum Martyrio.

29. Primò necessaria est voluntaria acceptatio tormentorum, & mortis propter fidem, vel propter virtutem. Sicut enim in adulto baptizando baptismus aquæ est necessaria intentio, qua velit, vel intendat baptismum recipere, sine qua non subsisteret, ita in laureando palma Martyrii necesse est, ut mortem voluntariè acceptet, & in tormenta consentiat; aliàs non ut testis Fidei, & doctrinæ Christianæ, sed ut ab hoste victus, & coactus moreretur.

Omninò enim decens est, ut, qui vult beneficium adeò excellens recipere in suam ipse utilitatem adminiculum consensus adhibeat; Et eò magis, quod Martyrio non debetur, aliquod præmium secundum hoc, quod ab exteriori infligitur, sed secundum hoc, quod voluntariè (ab adultis) sustineatur, quia non meremur, nisi per ea, quæ sunt in nobis, ex D. Thoma in supplem. q. 97. art. 6. ad 2. Et D. Augustinus de adulterin. coniug. cap. 14. dixit. Ea sunt in nostris officiis gratiora, quæ, cum liceret non impendere, tamen libera charitate causa dilectionis impendimus.

30. Generaliter constat de interna voluntatis acceptatione per externa signa, quæ sensibus occurrunt; inter quæ, hoc primò locum obtinet, quod quis non blanditiis, non minis, non tormentis cesserit, sed potens sibi præcavere, & vitam conservare fidem deferendo, vel ab opere virtutis cessando, aut idolis thurifiando, cruciatus potius ad mortem usque propter Deum elegit for-

fortiter æquè, ac constantianimo sine murmure, sine querimonia, sed gaudenter sustinere, exemplo Apostolorum, qui ibant gaudentes à conspectu Concilii. *Actor. 5.* Et sæpè in divinis laudibus occupatur, Deumque in adeò periculoso certamine auxiliatorem humillimè exquirat, ac pro persecutoribus orat, ut *Actor. 7.* legitur de S. Stephano, quem lapidabant invocantem, & dicentem, Domine Jesu, suscipe spiritum meum... Domine, ne statuas illis hoc peccatum: Quod, & ab aliis actum, ac in specie potiora, etiam acceptationis expressiva argumenta exhibita Martyrum Acta recensent; quin ex eorum defectu aliorum detrahatur veritati Martyrii, quoties in eis signa alia sensibilia concurrant ad internam voluntatem, electionemque mortis assumptæ pro Nomine Jesu generaliter instituta.

31. Omnibus quidem laudibus prædicandi sunt fortissimi milites, & totis laudum præconiis invicti eorum pectoris robur extollendum est, qui, ut inquit Augustinus *lib. 22. de Civit. Dei cap. 9.* non repugnando, sed moriendo vicerunt; ac intuentes Christi vulnera, & Redemptoris pro ipsis patientis exemplo animum erigentes, redditi sunt ad tolerandum fortiores, interque pressuras stantes, in tormentis tripudiantes alacri animo, & hilari vultu, quidquid pænarum impia persequentiū sententia præscripserit, heroica constantia sustinuerunt; Ovisque assumpserunt naturam, quæ à lupo devoranda non gemit, non clamat, non conqueritur, sed tacens omninò summa patientia mortem expectat, & dentibus cedit voracitatis. In hoc Regem Martyrum Christum Dominum imitantes, de quo Isaias *cap. 53.* prædixerat: oblatus est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum, sicut ovis ad occidendum ducitur: & attendentes illud Pauli ad *Rom. 12.* Non vosmetipsos defendentes, sed date locum iræ: hoc est, cedite irato, glo-

riam triumphi victores receperunt.

32. Hinc sequitur primò Martyres non esse, qui pro fide adversus hæreticos, vel Infideles pugnando occiduntur, quia non eis est mors voluntaria, sed necessitate potius occumbunt: neque Christi patientis similitudinem gerunt, qui, cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur: tradebat enim judicanti se injustè. Unde Episcopi restiterunt Phocæ Imperatori, cum vellet cæcos in bello milites haberi Martyres, apud Spondanum *epit. tom. 1. ad an. 394. n. 4.*

33. Verum voluntaria acceptatio mortis, de qua supra, non est necessaria actualis, sed sufficit virtualis, hoc est, illa, quæ aliquando verè fuit elicitæ, & in effectu aliquo suo adhuc moraliter perseverat, & revocata non fuit.

34. Quapropter, si dormiens occidatur in odium Fidei Christianæ, cum ante nihil de Martyrio subeundo cogitaverit, nec consenserit in mortem, Martyr censendus non est, ut tradit Lessius *lib. 3. cap. 1. num. 24.* Ubi verò quis pro fide comprehensus, & vinculis mancipatus decrevit in corde suo mortem potius oppetere, quàm Fidem Christi negare; si postea dormiens occidatur, verus Martyr efficitur: Sicut, & in somno verè Baptismum aquæ suscipit, qui ante illum desiderat, vel petit, ut tradunt Doctores de Sacramento Baptismi.

35. Secundò si occidendus pro fide non sit lavacro regenerationis baptizatus, & habeat copiam Baptismi, debet baptizari. Nam Martyrium subituri non excusantur ab onere observandi divina præcepta; cum *1. Joan. cap. 2.* In hoc scimus, quoniam cognovimus eum, si mandata ejus observamus. Præceptum autem Baptismi est expressum in Sacro textu, & sine Baptismo fluminis, aut ejus voto nullus adultus potest

potest salvari, juxta Trid. *sess. 6. cap. 4.* Etenim Martyrium non est medium *per se* institutum ad remittenda peccata, sed tantum *per accidens*, & pro casu aliquo extraordinario ut constat ex dictis supra, quantum ad parvulos: quò verò ad adultos vim illam habet, quando non est opportunitas, quòd baptizari possint; sed tunc est in eis necessarium votum, seu desiderium baptismi, saltem virtuale inclusum in ipsa mortis acceptatione, cum primum poterit.

36. Tertiò. Ubi quis in obsequium Dei, & Fidei mortem à Tyranno tolerans est baptismo aquæ dilutus, & aliàs conscius est peccati mortalis, si copia confessoris adsit, tenetur præcepto Divino, clavibus subiicere peccatum, ut beneficium absolutionis recipiat. Integra enim peccatorum mortalium confessio, quorum memoria post diligentem sui discussionem habetur, est omnibus post baptismum lapsis per se necessaria ad salutem, ut definit Tridentinum *sess. 14. cap. 5. de pœnit.*

37. Quatenus verò, data illa opportunitate, non curat illius confessionem præmittere, præsumitur malè sentire de Sacramento pœnitentiæ ad tollenda mortalia, post baptismum commissa. Quod tamen, vel in re susceptum, cum potest, vel in voto, cum illud impleri non valet, est lapsis post regenerationis undam necessarium, pro ut idem Tridentinum *d. sess. 6. cap. 14. & sess. 14. cap. 2.* sicut *nondum regeneratis est ipse baptismus*. Quò circa estò à Tyranno in odium Fidei occidatur, non esset, ut Martyr habendus.

Dum verò opportunitas confessionis minimè habetur, satis est contritio supernaturalis cum voto Sacramenti pœnitentiæ, quod in ipsa includitur ex Tridentino *cit. sess. 14. cap. 4.* Nam occidendus pro Christo non debet esse deterioris conditionis, quàm cæteri

fideles, quibus, cum opportunitas non adsit Confessionis, sufficit contritio cum voto Sacramenti, ut ibi Concilium.

Sed difficultas est, *an sufficiat attritio supernaturalis cum eodem voto*, sicut sufficit cum Sacramento Pœnitentiæ; vel, de necessitate sit necessaria contritio formalis, charitate perfecta, quæ reconciliat hominem cum Deo, priusquam Sacramentum actu suscipiatur, ut loco cit. Tridentinum; & solet appellari dilectio Dei virtualis super omnia, sicut amor formalis Dei à Theologis dicitur contritio virtualis peccatorum?

38. Resp. Fortassis casus videtur magis fictus, quàm factus, & practicus. Quoniam verisimile est, quòd, qui propter Deum voluntariè Martyrium subit, tunc Deum præferat, sicut vitæ, ita cæteris rebus omnibus, & sic amat Deum super omnia. Hoc autem supposito, vel recordatur de peccato, & nihil opportunius, quàm contritionem habere de illo, vel non recordatur, & tunc habendo amorem, habet contritionem virtualiter, & æquivalenter sed quid, *si admissio, quòd interdum contingat, ut quis habeat tantum attritionem?*

In hoc casu dubitant plures, an attritio sufficeret, ut salvaretur? Consent isti Martyrium in adultis supponere remissum peccatum per actum formalem contritionis perfectæ, ac hominem Dei amicum, & ex ejus amore supplicia tolerantem, juxta illud Apostoli. *1. ad Corinth. 13. Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest.*

Accedit, quòd Martyrium est maximæ charitatis signum: quoniam illud subeuntes rem, quam magis amant, vitam nimirum, propter Deum ponunt, & rem, quam, homines magis

odio habent, mortem videlicet, eligunt sed

39. Resp. Non negamus, regulariter Martyrium in adultis à charitate imperari, ac ex amore Dei tormenta sustineri usque ad sanguinis profusionem: &, ubi scientes in mortalibus se esse, se disponere, & præparare per actum formalem contritionis perfectæ: tamen concedendum, etiam putamus, ut Martyrem habendum, qui sola attritione supernaturali dolens de peccato pro fide occumbit. Ratio potissima videtur esse, quòd Romana Ecclesia per tot sæculorum curricula in occisis pro fide non distinxit inter attritos, & contritos, sed indifferenter haberi, & venerari, ut Martyres, præcepit omnes pro Christo, seu Evangelio, aut doctrina, quam in Evangelio docemur, interemptos. Est autem moraliter impossibile, quòd inter tot Christi pugiles, plures prius non fuerint in statu peccati mortalis; quinimò certum est in eo plures fuisse, cum nonnulli ex statu infidelitatis, & gravium peccatorum subito ad fidem, & pœnitentiam conversi, fuerint Martyrio affecti, & in sanguine suo baptizati. De quibus meritò dubitari posset, quòd perfectam contritionem elicuerint, aut elicere noverint. Absurdum verò, imò hæreticum esset dubitare eos in numero Sanctorum Martyrum non reperiri. Siquidem hoc perinde esset, ac asserere Ecclesiam in suo capite non esse columnam, & firmamentum veritatis, Romanumque Pontificem illos adscribendo albo Sanctorum Martyrum errasse: à quo loquendi modo quilibet debet abstinere Catholicus.

40. Ideò dicendum, etiam attritos occisos pro fide decedere in vera amicitia, & esse veros Martyres, prout affirmat Lauræa in 3. p. 2. disp. 2. art. 9. n. 146. *Esparsa cur. theol. to. 2. lib. 10. qu. 41. Ilfung. theol. moral. n. 4. disp. 1. art. 2.*

§. 2. Martyrio enim inest privilegium, quod sit signum sensibile conferens infallibiliter gratiam sanctificantem, & remittens omnem pœnam ex opere operato, siue vi sua, supposita institutione Christi, à quo tale opus, & permissio mortis pro defensione fidei fuit elevata ad tantam excellentiam. Pontius Theol. tr. 11. disp. 41. q. 1. n. 3. Ideò per Martyrium, quis ex attrito fit æquivalenter contritus, quatenus illius vi, & efficacia salutem æternam consequitur.

41. Huc facit, quod in adulto baptizando existente in mortalibus actualibus sufficit attritio supernaturalis ex Trident. sess. 6. cap. 6. seu pœnitentia illa, quæ innuitur, *Actor. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*, ubi nulla fit mentio de contritione perfecta. Ideò idonea, etiam est attritio cum martyrio, quod est baptismus sanguinis supplens baptismum fluminis: propterea justificat occisos pro fide ante baptismum fluminis, prout dictum est supra nu. 26. ex S. Augustino, non distinguente inter perfectè contritos, & attritos.

42. Martyrium autem in præexistentibus in gratia causat ex opere operato plenissimum augmentum gratiæ, & totam delet pœnam: nihilque remanet in martyre, quod eum remoretur ab ingressu Cœli: propterea dixit idem Augustinus tr. 84. in Joann. & serm. 159. de verb. Apostoli ad Rom. 8. *Injuria est pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendari*, ut in c. *Cum Marthæ de Celebr. Missarum*.

Quæritur I. Quando gratia intuitu martyrii conferatur?

43. Ratio dubitandi est: quia Martyrium dicit mortem pro Christo, ideò primum completur tunc, quando homo non vivit amplius: at post vitam hominis nulla amplius conferatur gratia: &, durante vita hominis,

nis, non adhuc Martyrium est completum.

44. Resp. Dicendum gratiam conferri in instanti separationis animæ à corpore: vel, in instanti à Deo determinando ante instans mortis, aut in ultimo instanti vitæ, in quo eadem gratia nullo peccato mortali actuali impeditur.

45. Quòd si contingat Martyrem, accepto vulnere lethali *per se* inductivo mortis, aliquandiù esse superstitem, tunc gratiam Martyrii obtinebit, quando ex vi illati vulneris vitam cum morte commutabit; sed in casu requiritur, ut Martyr post accepta vulnera superstes in dilectione Dei perseveret: à qua, si peccato mortali, excidat, in vanum pro Christo pertulit passiones, nisi pœniteat.

46. Hic advertas alios Martyres decedere sub ipso tormentorum pondere, & alios paulò post, sed virtute cruciatuum, ut legitur de Sancta Cæcilia, quæ triduò post collum securi exhibitum supervixit. Alios verò fuisse à Deo præservatos, ne in tormentis è vivis abirent, ut habetur de Sancto Joanne Evangelista, qui è ferventis olei dolio illæsus exivit, & morte naturali postea decessit, qui tamen inter Martyres annumeratur, ut advertit Tertullianus *de præscript. adversus Hæretic. cap. 36.* Et S. Augustinus *serm. 296. in Natali Apostolorum Petri, et Pauli, il. 2. cap. 4.* tradit eos, qui in tormentis, & cruciatibus ob fidem à Deo miraculosè præservantur, corona Martyrii donari: Non enim ait, *quia Joanni Apostolo passio defuit, ideo passioni animus præparatus deesse potuit; Non est passus, sed potuit pati. Præparationem ejus Deus noverat. Quemadmodum tres pueri arsurì missi sunt in caminum, non victuri. Negabimus eos Martyres, quia flamma eos urere non potuit? Interroga ignes, passi non sunt: interroga voluntatem, coronati sunt. Mors*

itaque Joanni fuit illata in actu primo, seu per cruciamentum per se mortis illaturum, & ipse tortus, estò Divinitus fuerit in actu secundo impedita.

Alii tandem Martyres in Ecclesia celebrantur, qui à persecutore in odium Fidei, vel virtutis à Fide dictatæ comprehensi, variè vexati, carceribus mancipati sunt in exilium amandati, vel ad fodienda metalla, aliosve labores damnati, variisque laboribus, & ærumnis confecti, sed mortem postea naturalem propter fidei confessionem subierunt. De quibus Ecclesia in octavo responsorio officii unius Martyris legit: *Domine prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis*; prout constat de quinque Martyribus Romanis Pontificibus, Marcello, Joanne, Silverio, Martino, & Pontiano; quorum Martyrium commemoratur Antiphona: *Iste Sanctus pro lege &c.*

Quæritur II. *An adultus excommunicatus, si occidatur pro fide habendus sit ut Martyr?*

47. Resp. Affirmativè. Si censura sit occulta, & pro foro tantum interno. Nam tunc de eo pro fide occiso verificatur, quòd sit testis fidei, nec censura occulta potest impedire, quin id obtineat, quod jure divino promittitur necatis pro fide: dummodò pœniteat, ut oportet de culpa, propter quam fuit censura innodatus, & de aliis, si adsint.

48. Si verò excommunicatio sit publica, & pro foro, etiam externo, si habeat copiam absolventis, & non curat absolvi, Martyrium ei nullatenus prodest, quia censetur contumax, tam apud Ecclesiam, quam apud Deum, qui præcepit esse obediendum Ecclesiæ: *Et si Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam ethnicus, & publicanus.*

49. Si autem petat absolvi, vel protestetur se velle absolvi, & non absolvatur, quia abest potens absolvere, ac

doleat, ut debet, nihil videtur obesse, quin possit ut Martyr haberi, & saltem apud Deum esset talis: non peccatum, quod induxit censuram, quia supponitur de illo dolere, ut oportet: neque censura, quia per ipsum non stetit, quin absolveretur: Neque scandalum, quia nullum adesset propter exhibitam poenitentiam, & petitam reconciliationem; patet exemplo lapsorum, sed postea pro confessione Fidei peremptorum, quos tantum abest, quod fideles eos non venerarentur, quin potius fragilitatem humanam compatiens, eos maximo in honore habuerunt, ut de multis refert S. Cyprianus *Epist.* 53. & ex Chronicis de aliis constat, qui tormentorum timore defecerunt, sed subinde veniam petentes, & corrigentes errorem, pro fide fortiter pugnarunt, & Martyrium subierunt.

50. Dictum est saltem apud Deum, quoniam ab Ecclesia publice, ut Martyr non coleretur, nec Sanctorum Cathalogo adscriberetur, qui occubisset contumax apud Ecclesiam. Sicut enim censura ab habente jurisdictionem Ecclesiasticam fertur, ita ab jurisdictione debet tolli; nec satis est, ut quis contritus, & exhibitis signis poenitentiae decedat, & apud Deum quoad culpam absolutus credatur, ut vinculum sententiae apud Ecclesiam relaxatum intelligatur: prout est textus expressus in cap. *Anobis il. 2. de sent. excom.* ibi: *contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus: & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus.*

Neque in textu canonico excipitur casus praesens de excommunicato, occiso pro fide. Cum quo quidem Ecclesia non communicaret, sicut non communicat cum ceteris in Excommunicatione defunctis per admissionem ad sepulturam, communia suffragia, & orationes publicas, quibus defunctus

excommunicatus se vivus privavit (licet in statu gratiae decesserit) nisi prius absolvatur, hoc est, declaratur absolutus. Videatur Gonzalez in 5. tit. 7. c. 5. n. 8. de haeret.

51. Hinc sanè Romana Sedes non moveretur ad proponendum eum adorationi Fidelium, nisi Deus mirabiliter signis ostenderet illius sanctitatem, & ardentissimam charitatem, simulque significaret sibi placere, ut Ecclesiae proponeretur publico cultu colendus, juxta dicenda cap. seq.

§. I I.

Cujus virtutis actus sit Martyrium?

52. Quamplures actus ad Martyrium concurrere obvium est.

Primò. Ab intrinseco includit actum fidei divinae, cum essentialiter sit confessio fidei in se, vel in virtute à se regulata: Martyr enim idem est, ac testis, seu confessor fidei; & Martyrium idem, ac testimonium, & confessio. Confessio autem fidei à virtute fidei procedit, & imperatur; hæc namque dicat, & internè assentiri rebus à Deo revelatis, & externè ipsas coram interrogantibus, vel conantibus ad eas negandas confiteri. Hoc patet ad Rom. 10. *Corde enim creditur ad justitiam* (en assensus internus) *ore autem confessio fit ad salutem*, en externa confessio. Ad Heb. 11. Confessio externa virtutis à Fide imperatur. *Sancti per fidem operati sunt justitiam, &c. Alii ludibria, & verbera experti, insuper, & vincula, & carceres: Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. Qui propter confessionem fidei occubuerunt. Apocalyp. 2. Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem, ut tentemini, &c. esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitae: & ver. 13. Antipas testis meus fidelis, qui occisus est*

est apud vos. Tenens nomen meum; & non negasti fidem meam. Quibus ostenditur occisos propter confessionem fidei, fideles esse, & actum fidei exercere. Hinc dixit Augustinus in psal. 39. nu. 1. *Martyrum sanguine tamquam seminatione per totum mundum facta surrexit Ecclesia*, lib. 22. de Civit. Dei cap. 9. *Martyres fidei testes fuerunt, quam confessi sunt, & proinde ad eam plures adduxerunt*. Atque ita constat externam fidei confessionem esse actum à fide imperatum. Siquidem omnis virtus habens actus elicitos, & imperatos in utrosque influit, prout est evidens in quavis virtute morali: ita iustitia non tam dicit voluntatem reddendi cuilibet jus suum, sed externo opere jus illud alteri reddit. Temperantia quoque non tam internè mediocritatem in delectationibus vult, quàm externè illam opportunè servat. Sic Fides non tam internè credit, sed per externum actum assensus internus manifestatur, juxta illud Jacobi, cap. 1. *Ego ostendam tibi ex operibus fidem meam*.

53. Secundò. Martyrium adulti intrinsecè includit actum fortitudinis. Cujus actus sunt aggredi ardua, & difficilia, ac tolerare terribilia, & dolorifera. Constat autem Martyres cum adjutorio supernaturali arduissima cruciamenta, & ultimum terribilium (mortem) pro Confessione fidei aggressos, eaque patienter tolerasse. De aggressionem periculorum propter prædicationem Evangelii, & confessionem veritatis coram inimicis fidei habetur Matth. 10. *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum*, & infr. *Tradent enim vos in Conciliis, & in Synagogis suis flagellabunt vos, & ad Præsides, & Reges ducimini propter me; & infra: Et eritis odio omnibus propter nomen meum*. De Tolerantia verò, & patientia, Lucæ 21. dicitur: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*.

Unde Patres referunt in Martyrio adulti semper cum confessione fidei conjungi heroicæ fortitudinis actum. Legendus S. Cyprianus in lectionibus secundi nocturni in Officio Martyris tempore Paschali, desumptis ex lib. 2. Epist. 6. Audiendusque Augustinus in psal. 67. n. 36. *Martyres, ait, in Ecclesia locum summum tenent, atque apices sanctæ dignitatis excellunt. Jam verò in Martyrio prima confessio est, & pro illa quidquid acciderit, tolerandi sequens assumitur fortitudo: Deinde post omnia tolerata, finitis angustiis, latitudo consequitur ex præmio*. Et inde Martyrium utramque virtutem manifestat.

54. Tertiò. Ad Martyrium adulti concurrir spes præmii; cum spe enim coronæ Martyres certant, qui, vel in ipso actu passionis, vel ante convincuntur habere spem immortalitatis vitæ. Hoc significat illud Sap. 3. *Etsi coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est*. Hoc probatur psalm. 125. *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent*. Hoc ipsum comprobant alia Scripturæ loca, quæ à nobis amittuntur, utpotè res certa.

Quod confirmat Augustinus in psalm. 127. n. 2. *Quanta mala, ait, passi sunt Martyres, quanta exitia, quanta tormenta.... Ita omnia passi essent? nescio: nisi quid viderent, quò se tenderent, quod ad huius sæculi felicitatem non pertinet? Et n. 5. Martyres ergo in tribulatione patientiæ erant, quia spe gaudebant. Respiciabant Martyres, & considerabant, quod Christus erat in Cælis coram Patre confessorus, & coronaturus propter quod cruciamenta amplectebantur hilariter, & pro veritate mortem oppetere non verebantur*.

55. Quartò. Ad Martyrium adulti regulariter semper, vel imperative, vel præsuppositivè concurrir actus formalis ferventissimæ charitatis, elicitus vel in ipso actu Martyrii, vel antea.

Quo actu Deus præponitur omni comodo, etiam vitæ, quam conservare quis posset negando articulum, super quo ei quæstio movetur. Quapropter cum vitam Martyres pro Deo, pro veritate ponant, & nihili eam faciant, ne à Deo revelaris deflectant, possunt cum Apost. ad Rom. 8. repetere. *Quis ergo nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? An Angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An persecutio? An gladius?* Ac de illis verificatur impleri exactissime præceptum diligendi Deum: *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, in tota anima tua, & in tota mente tua.* Etenim diligunt Deum supra omnia creata, & plusquam seipsos; cum pro Deo, ærumnis, & tormentis non cedant, sub quorum pondere mortem voluntariè subeunt.

56. Martyrium involvere actum dilectionis Dei super omnia, ipse Christus testatur Joan. cap. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam (vitam) ponat quis pro amicis suis.* Quibus Christus significavit inter actus externos ab amore imperabiles non esse alium maiorem, quàm amissionem vitæ pro alio.

57. De quare Augustinus in psal. 47. n. 13. dixit. *Per charitatem multi mortui sunt sæculo, ut viverent Deo.* Hac charitate accensi Martyres non simulatè, non vanagloria ventilati, non tales, de quibus dictum est: *si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest* (vel quia propter causam prophanam tradiderunt: vel si pro fide, affectum ad peccatum reservarunt) sed tales, quos verè Christi, & veritatis charitas perduceret ad passionem. Videatur cap. seq. num. 57.

58. Considerandum actum charitatis, etiam in Deum esse triplicis generis: *Complacentiæ, benevolentiae, & appetitionis.* Cum quis gaudet, tam de

bonis intrinsecis, seu perfectionibus Dei, quàm extrinsecis, ut de laude, obsequio, honore illi præstito; vel sibi in eis complacet, dicitur amare Deum amore *complacentiæ*, quatenus censetur velle illi ea bona. Cum verò bona hæc extrinseca laudis, cultus, honoris, observantiæ ipsius legis &c. ei vult, amare, dicitur amore *benevolentiae*. Tandem, cum Deum præfert commodis corporis, & utilitatibus vitæ, dicitur amare *appetitionè*; quo planè amore à Martyribus diligitur, ut ex dictis satis. Hæc distinctio datur à Lauræa in 3. tom. 4. disp. 11. art. 1. num. 15.

Actus omnes superius recensitos relucere cumulativè in Martyrio Augustinus expressit in d. psal. 67. num. 36. ibi: *Hæc tria commendat Apostolus, Fidem, spem, charitatem: confessio fit in fide, fortitudo in spe, latitudo in charitate: fidei quippe res est, ut corde credatur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. In passionibus autem tribulationum res tristis est, sed spes fortis est. Si enim, quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus. Latitudinem verò præstat charitatis in corde diffusio.* ibi appellat Martyres: *Principes confessionis, fortitudinis, latitudinis: Principes Fidei spei, & charitatis.*

Diximus num. 55. Ad Martyrium adulti regulariter concurrere actum formalis dilectionis Dei. Sed hic ulterius ponderamus primò Martyrium formaliter non esse actum charitatis: Quoniam essentia Martyrii duobus constituitur: confessione fidei, & cruciatuum, mortisque perpeffione: neutra autem formaliter est actus charitatis, ut ex terminis patet.

59. II. Posse intelligi aliquem virtutem christianam usque ad Sanguinis profusionem tueri alio explicito motivo supernaturali (nam si non sit supernaturale, acceptatio mortis non constituit verum Martyrium) quàm chari-

ta-

tatis, in quo concordat Layman Theol. moral. lib. 3. sect. 3. cap. 3. num. 6. Quis itaque moveri ad id potest, ex spe, & intuitu promissæ felicitatis, pro ut non obscure significat Augustinus loco cit. in psal. 127. & ibi num. 5. addit. Ecce quare omnia Martyres pertulerunt, quia, quod non videbant, per patientiam expectabant, & quod tardius occidebantur, moras sibi fieri arbitrabantur in ps. 129. n. 11. dixit. Martyres considerabant illam vigiliam matutinam, qua resurrexit Dominus, & videbant, quia antequam resurgeret, talia, & ipse passus erat, qualia ipsi patiebantur, & non desperabant, etiam se post tales passiones resurrecturos ad vitam æternam.

60. Item ex metu gehennæ, & timore pœnarum æternarum duraturarum; ita in terminis idem S. Augustinus in psal. 122. num. 12. ibi: Martyres iam fortè aliqui ipsorum intendebant collum in dulcedinem vitæ hujus: Dominus, qui erat in illis fecit strepitum gehennarum, & erutus est passer de muscipula venantium. Ex quibus S. Doctor recenset aliquos mortem pro Christi, & Fidei confessione subiisse, eos impellente timore pœnarum inferni, aliàs fortassis non subituros.

61. Si verò quærat, an de istis verificetur Deum amare? Resp. Affirmativè, si non explicitè volendo ei per actum formalem charitatis bona enunciata num. 58. implicitè, sanè, quia mortem appeterent ex desiderio æternæ beatitudinis, ac cum proposito saltem virtuali servandi Divina præcepta, inter quæ, maximum est illud diligendi, Deum super omnia. Constat itaque subeuntem mortem ex motivo evadendi pœnas inferni à fide Divina regulato, Deum, implicitè amare, eique velle placere per non admissionem peccati, quod illam pœnam inducit, & est malum Dei, quatenus illi displicet, & eo divina ejus majestas offenditur; qui autem odit alicujus malum, aliqualem

illum amat, nolendo ei tale malum: sicut enim amare explicitè aliquem importat velle ei bonum: sic amare implicitè, & virtualiter dicit nolle ei malum.

Maximè etiam, quia in casu non supponitur patiens dispositus, ut si non adesset infernus, mortem illam non subiret, & negaret veritatem, sicut tradunt Doctores de eo, qui dolet de peccatis ex pœnarum metu: ab eo enim idoneum medium assumitur ad detestationem peccati, nec est paratus peccatum committere, si pœna non immineret. Videndi sunt in tr. de attritione, legendusque Viva ad Propositionem 11. ab Alex. VIII. inter alias proscriptam, & diximus tit. 2. cap. 2. §. 3.

§. III.

An liceat provocare hostes fidei pro affecutione Martyrii?

Provocatio posset fieri, vel eorum templa, arasque destruendo, aut conspurcando, vel sine causa sectas damnando, ex quo ad vindictam moveatur Princeps, vel Magistratus.

62. Regulariter, & per se non licet cum in omnium sententia illicitum sit cooperari ad homicidium sui, cum homo non sit dominus suæ vitæ, sed Deus, in quo vivimus, Actor. 17. Tum quia, non licet alteri præbere occasionem peccandi.

63. Hinc à confessoribus Fidei est observanda regula à Christo præfixa de modo tenendo in persecutione sæviente, & cum furentibus Tyrannis, Matth. 10. dixit. Tradent enim vos in Conciliis, & in Synagogis suis flagellabunt vos, & ad Præsides, & Reges ducemini propter me. In quæ verba S. Petrus Alexandrinus in canonibus scripsit: Tradent, dixit, non vos ipsos tradetis, & ad Principes ducemini propter Nomen meum,

non vos ipsos ducetis. Hinc tantum abest, ut intentione obtinendi coronam Martyrii liceat provocare hostes fidei, ut potius *per se* loquendo fugiendum sit, donec Deus permittat, quod Martyr comprehendatur, & ab iniquis pro confessione veritatis à Deo revelata vexetur, & morte afficiatur.

64. Quoniam, ut inquit S. Petrus Chrysologus *serm. 151. Persecutorem, qui provocat, facit: corrigit, qui declinat.* Facere autem persecutorem *per se* loquendo nefas est, cum nemini liceat alterum provocare ad id faciendum, quod nequit fieri sine peccato, maxime mortali; ejusmodi enim provocatio est propriissime scandalum activum, de quo Christus loquitur Matth. 18. *Vae homini illi, per quem scandalum venit.* Quoniam illa provocatio, occasio est ruinæ spiritualis in extimulato ad necem.

65. Hinc Augustinus in *Breviculo collationis cum Donatistis collat. tert. diei cap. 13.* narrat lectas fuisse litteras Mensurii Episcopi, in quibus continebatur: *eos, qui se offerrent persecutoribus non comprehensi, & ultro dicerent se habere scripturas, quas non traderent, à quibus hoc nemo quæsierat, displicuisse Mensurio, & ad eos honorandos prohibuisse Christianis.* Lecta quoque sunt rescripta secundi Tegisitani ad eundem Mensurium: ubi, & ipse narravit, in Numidia Persecutores, quæ egerint, & qui comprehensi, & scripturas Sanctas tradere nolentes, & multa mala passi, & gravissimis suppliciis excruciat, & occisi sunt: eosque honorandos pro Martyrii merito commendavit. Ubi videas non eos, ut Martyres honorari, qui se persecutoribus sponte exhiberunt, sed illos à persecutoribus comprehensos, licet utrique pro eadem causa occubuerint.

66. *Per accidens* verò loquendo licet se Martyrio ingerere, vel, se ultro Tyranni sistere, eos etiam graviter ob-

jurgando, & ad iram provocando; quod actum perhibetur à quampluribus Sanctis Martyribus, quorum memoria partim in Martyrologio, partim verò in Breviario celebratur. De Sancto Sebastiano legitur heroica constantia Diocletianum propter impietatem in Christianos exercitam corripuisse. De Sancta Cordula una ex sociabus S. Ursulæ, quæ se tempore, quo cæteræ occidebantur, occultaverat, postridie facti pœnitens, sponte se militibus exhibuit, & palmam Martyrii est assecuta. Sancti Laurentii magnanimitas proponitur dicentis Tyranno: *assatum est, iam, versa, & manduca,* S. Agatha incredulitatis arguit Prætorem. De Sanctis quinque Martyribus Ordinis mei Marochio ad partes Christianorum expulsis tertia lectio in ipsorum officio refert: *Verum illi Martyrii desiderio fragrant, iterum Marochium revertuntur.* Alia hujus generis exempla recenseri profectò possent, sed omittuntur, utpotè apud historicos notoria.

Id planè tribuendum est speciali impulsui Spiritus Sancti, ejusque motione extraordinaria pulsatos, dicendum eos illa respectivè præstitisse, de quibus in quæsito fuit interrogatio. Cum enim Deus sit absolutissimus nostræ vitæ Dominus, potest suadere, inflammare, imperare, ut omittamus, vel agamus nonnulla intentione, ut moriamur.

Ita D. Augustinus cit. ubi *supra num. 17.* Censuit illas Virgines ex Divino instinctu se in profluentem projecisse: ibi: *Quid? si enim hoc fecerunt, non humanitus deceptæ, sed divinitus jussæ: nec errantes, sed obedientes: Sicut de Sampsonē aliud nobis fas non est credere, & infra. Qui ergo audit non licere se occidere, faciat, si jussit, cuius non licet jussa contemnere. Tantummodò videat, utrum divina jussio nullo nutet incerto.*

Quæ ultima adjecta leguntur ad comprimendam in hac re licentiam: neque

que enim omnes debent de tali impulsu præsumere: quoniam specialissimus favor divinæ bonitatis est credendus, non singulis, & semper communicandus; quem ipse in circumstantiis communicat, cum expedire cognoscit: dicente Joan. cap. 3. *spiritus, ubi vult, spirat.*

67. Sed quid si quæstio oriretur: *an quis temerè, vel divina motione Tyranno se obtulerit, ac ad necem inferendam odio contra fidem extimulatum provocaverit?*

Resp. Expectanda esset pro decisione divina locutio, qua per evidentiam signorum Ecclesiæ declararet occisum à Tyranno in Cœlis cum Sanctis regnare: Deus miraculis loquitur, teste Augustino *Epist. 102. ad Deogratias, quæst. 6. num. 33. ibi: sicut humana consuetudo verbis, ita divina potentia, etiam factis loquitur. Et sicut sermoni humano verba nova, vel minus usitata, moderatè, ac decenter ad operata splendorem addunt, ita in factis mirabilibus congruenter aliquid significantibus, quodammodo luculentior est divina eloquentia.* Quem itaque Deus Miraculis clarificaret, tenendum esset divina motione percitum se Tyranno præsentasse, & ad tormenta, inferendamque mortem provocasse.

68. Illis verò, qui ob cruciamentorum timorem, & sævitiam, vel aliàs fidem abnegarunt, non tam licet Tyranno se sistere: sed ulterius de necessitate salutis ex præcepto divino tenentur, etiam, cum periculo vitæ, publicè abnegatam fidem confiteri coram eodem Magistratu, illisque, qui Deum negantem audierunt. Debent enim honorem Deo restituere, & scandalum à proximis, tam fidelibus, quàm infidelibus remove, promptè, ultròque in medium pro confessione prodeundo; prout asseritur de S. Marcellino Papa, qui postquam simulachris thus adhibuit, facti penitens graviter Imperatorem reprehendit, quòd se ad tantum

scelus coegisset, cujus mandato capite truncatus est.

69. Verùm, tametsi de ejus Martyrio nullatenus sit fas ambigere, assertio tamen de facta per eum Idolis immolatione dubia est, & fortè falsa, & planè acta falsata, quæ id recensent, prout eruditi probant, & patet apud Spondanum *Epist. to. 1. ad ann. 302. nu. 14. & 15.* Super quo scripsit Augustinus *de unic. baptis. contra Petilianum cap. 16.* & ab eo crimine immolationis Marcellinum vindicavit: *cujus delictum*, ait, *nulla testificatione potuisse à Donatistis* (eum de thurificatione, & traditione sacrorum codicum criminantibus) *demonstrari*, quem S. Doctor innocentem proclamat; à quo sanè temperasset, si vel extitissent talis facti acta, vel factum ipsum notorietate clamasset. Neque verosimile putatur ejus rei notitiam Augustinum latuisse, cum in Urbe Romæ, in qua res gesta asseritur, ipse diu moram traxerit; sed de hoc diximus in opere dogmatico, *contr. 6. cap. 4. n. 9. & cap. 6. n. 4. & 5.*

In consequentiam venit dicendi Sanctos, P. Franciscum, Antonium de Padua, & Theresiam speciali Spiritus Sancti Motu ad Terras infidelium esse profectos animo assequendi Lauream Martyrii, quamvis eorum nullus postea ea fuerit donatus: De causa nullus inquirat. *Nam quis scrutator consiliorum Dei fuit?*

Remanet difficultas. *An liceat Martyrium desiderare?* Ratio dubitandi in eo stat quòd tali desiderio, non tam sui ipsius directæ interfectio, quàm crimen illam inferentis videatur intendi: & hinc optantes Martyrium, etiam alienum peccatum desiderant, quod nullatenus licet.

70. Resp. Desiderium Martyrii optimum esse non est, qui dubitet. Ita S. Joannes Chrysostomus in Oratione de S. Eustachio dixit. *Sapè dixi vobis*

Mar-

Martyrem non facere mortem tantum, sed animi quoque propositum, non enim morte sola, sed etiam voluntate Martyris corona comparatur. Et adducit exemplum Abrahamæ, qui filium non mactavit, & tamen sacrificium perfecit: *Etsi nec gladium cruentavit, nec altare rubescit, nec Isaac jugulavit.* Et facit, quod habet Scotus in 4. dist. 49. art. 5. ad 2. arg. §. ex his: Meritum, ait, Martyrum non consistit in passione mortis, quatenus ab alio infertur, sed quatenus à Martyre per ultroneam virtutis patientiam suscipitur.

71. Ideò, qui Martyrium desiderant, laudabiles sunt, neque propriam mortem, aut alterius peccatum intendunt, cum neutrum absolute velint, sed desiderium est conditionatum, optantes pro confessione fidei mortem oppetere, si Deo placeret, qua conditione affectus purificatur; vel, ut observat Lugoto. 1. de iust. disp. 10. sect. 4. nu. 44. istis exponitur: *Sisterem me ultrò Tyranno, ut, vel meis admonitionibus monitus ab erroribus sectæ recederet, & Fidem Catholicam profiteretur: vel pertinax, & indocilis, mihi viam aperiret ad Cælum per necem pro Fide.*

§. I V.

De fuga fervente persecutione ad evadendam mortem.

72. Resp. I. Est per se loquendo honestum declinare, imminente persecutione, periculum mortis, juxta Matth. 10. *Cum persequentur vos in una Civitate, fugite in aliam.* Et factò Christus docuit Joann. 8. *Tulerunt ergo lapides, ut facerent in eum: Jesus autem abscondit se, & exivit de Templo.* Ita urgente prima persecutione Ecclesiæ, in qua S. Stephanus primus Martyr occubuit, omnes discipuli fugerunt ab Hierosolymis, Act. 8. & dispersi sunt

per regiones Judææ, & Samariæ præter Apostolos. D. Petrus à vinculis per Angelum extricatus, & de custodia eductus, abiit in alium locum. Excitata ab Judæis adversus Paulum seditione, hic reliquit Thessalonicam. Quibus alia concordant in Annalibus Ecclesiasticis. Ideò licita est occultatio, & fuga tempore persecutionis ad effectum evadendi mortem.

73. In quo Patres concordant. S. Cyprianus licitam esse fugam tempore persecutionis tradit in lib. de lapsis: secundus, ait, *ad gloriam gradus est, tanta secessione substractum Domino reservari.* Nam qui interim cedit, non fidem negat, sed tempus expectat: nam forte, qui non secedit, negaturus remansit.

74. Clemens Alexandr. libr. 4. Stromat. Cum Dominus dixit, dum persecuti vos fuerint in una Civitate, fugite in aliam: non suadet fugere, tamquam sit malum pati persecutionem, nec ut mortem extimescentes jubet nos eam fuga declinare. Vult autem nos nulli esse auctores, neque alicujus mali causa coadiutores.

75. S. Petrus Chrysologus loc. sup. cit. Christus fugit, ut nostras fugas in persecutionibus temperaret. Martyr comprehensus debet tenere constantiam: non comprehensus debet fugere persequentem.

D. Augustinus epist. 228. ad Honoratum num. 6. Fugit Apostolus, cum à persecutore propriè ipse quæreretur. Fugit S. Athanasius Episcopus, cum eum specialiter apprehendere Constantius cuperet Imperator.

Item, liquet ex laudata antiquitatis praxi in usum habentis latebras in cryptis, & Cæmeteriis (Romæ erant numero 42) in quibus, debacchantibus persecutionibus, se fideles occultabant, ne à Gentilibus ad necem comprehenderentur.

76. Resp. II. Propter circumstantias loci, temporis, & personarum prohibitum est tunc temporis fugere, ex D. Bo-

Bonaventura tom. 7. quæst. 4. apolog. pauper. cap. 1. resp. 2. Quod perinde est, ac asserere, plures per accidens loquendo ad non fugiendum teneri.

Primò. Fugere non licet Pastoribus, & habentibus curam animarum, si fugà probabiliter timeatur, quòd oves propter eorum absentiam possint fidem deferere, & ab ipsa deflectere. Hoc probat illud Joan. 10. Bonus Pastor animam suam (vitam) dat pro ovibus suis. Mercenarius autem, & qui non est Pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum, & dimittit oves, & fugit.

77. Hinc S. Cyprianus reprehensus de fuga à Clero Romano, sede vacante, se purgavit, quòd id cederet in majus commodum fidelium per cessationem persecutionis, qua ipse ad necem tantum quærebat, & quòd in recessu nunquam populum deseruit, quem missis, & litteris ad fidei constantiam hortabatur: prout omnia expresse narrantur in litteris ad Clerum Romanum epist. 15. Quo titulo excusantur Gregorius Thaumaturgus, Athanasius, alique S. Patres, qui propter suam fugam à facie persequentium de proximo non timebant lapsum populorum, sed potius ipsorum incolumitatem intendebant; quoniam furor infidelium non in plebes sed in Pastores dirigebatur; maxime verò, quia alii Ministri remanerent, qui possent populis ministrare.

78. Audiatur Augustinus, d. epist. ad Honoratum num. 2. Recolimus verba dicentis, cum autem persequentur vos in Civitate ista, fugite in aliam, quis autem credat, ita hoc Dominum fieri voluisse, ut necessario ministerio, sine quo vivere nequeunt, deserantur greges, quos suo sanguine comparavit? & infra. Cum autem omnium, idest, Episcoporum, Clericorum, & Laicorum est commune periculum, hi, qui aliis indigent, non deserantur ab his, quibus indigent.

Et expressius num. 6. apertam præcavens objectionem subdit. Cum enim sibi putant indifferenter obtemperandum esse præcepto, ubi legunt, de Civitate in Civitatem esse fugiendum, & mercenarium non exhorrent, qui videt lupum venientem, & fugit, quoniam non est ei cura de Ovibus? Cur non istas duas Dominicas, verasque sententias: unam scilicet, ubi fuga finitur aut jubetur: Alteram, ubi arguitur, atque culpatur, sic intelligere student, ut inter se reperiantur non esse contrariæ sicut non sunt? Et hoc quomodo reperitur, nisi attendatur, quod iam superius disputavi, tunc de locis, in quibus sumus, prementem persecutionem, fugiendum esse Christi Ministris, quando ibi, aut plebs Christi non fuerit, cui ministretur, aut etiam fuerit, & potest impleri per alios necessarium ministerium, quibus eadem non est causa fugiendi.

Ex quibus habetur, tunc posse Prælatum fugere, cum oves in loco non sunt, & quatenus sint, alii remanent Ministri, per quos possit illis ad salutem Ministrari:

79. Secundò, nullis privatis, etiam personis est fuga tempore persecutionis licita, cum certò sciant, quòd ex fuga debitus Deo, & fidei honor subtrahendus sit, ac scandalum proximo generandum. Utraque pars est in terminis Doctrinæ D. Thomæ 2. 2. quæst. 3. art. 2. docentis præceptum affirmativum profitendi fidem exterius in sequentibus circumstantiis obligare; quando per dimissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & utilitas proximi impendenda: putà, si aliquis interrogatus de fide, taceret, & ex hoc crederetur, vel, quòd non haberet fidem, vel, quòd fides non esset vera, vel, alii per ejus taciturnitatem averterentur à fide. In huiusmodi enim casibus confessio fidei est de necessitate salutis. Quæ doctrina favet casui nostro, mutatis mutandis. Et ubi dicitur à S. Doctore in illis casibus confessio fidei

fidei de necessitate salutis, idem, re-tenta paritate, pronunciandum est de omissione fugæ, cum ex fuga quis ad-verteret ea mala sequutura.

80. Nunquam planè est obsequium Dei, & fidei omittendum, cum præ-ceptum ad id urget. Urgere verò, per-secutione premente, non est, qui pos-sit ambigere, si prudenter judicet, tum Gentiles Deum, & fidem nostram de-risuros (prout ferè semper est præsu-mendum) tum fideles esse à fide recessu-ros. Idcirco à dictis circumstantiis fu-ga, quæ aliàs secundum se esset licita, & permissa, redditur vitiosa.

81. Certum est, quòd videns ex sua fuga proximum in extrema, vel gravi necessitate amittendi fidem constitui, non debet fugere, sed constanter stare, estò mortis periculum immineat, ut colligitur ex August. lib. 1. de Doctrin. Christ. cap. 27. dicente. *Item, amplius alius homo diligendus est, quàm corpus no-strum; quia propter Deum omnia ista di-ligenda sunt, & potest nobiscum alius ho-mo Deo perfrui, quod non potest corpus; quia corpus per animam vivit, qua frui-mur Deo. In lib. de mend. ad Consensum cap. 6. dicit. Temporalem vitam sui pro æterna proximi non dubitabit Christianus amittere.* Hinc omnes in tractatu de Charitate concordant, quòd homo in seipso tenetur diligere plus animam, quàm Corpus, & spiritualia præferre temporalibus; quo ordine debet etiam diligere proximum, hoc est, plus ani-mam, & spiritualia proximi, quàm Corpus, & propriam vitam: & con-currente periculo animæ proximi cum illo vitæ propriæ, pro salute animæ proximi ponenda est vita propria tem-poralis, quod est heroicæ dilectionis argumentum, juxta illud sæpè repeti-tum: *Majorem hac dilectionem, &c.*

Dices contra resoluta *supra num. 72.* Pusillanimitas est vitium, & eò gravius in viris Sanctis tempore persecutionis

fugientibus, cum non videantur fidu-ciam habere in Deo, qui eis promisit assistentiam, Matth. 10. *Tradent vos, &c.* ideò nunquam fuga potest coho-nestari.

82. Resp. Profectò pusillanimitas est vitium per defectum contrarium ma-gnanimitati, qua homo est promptus ad subeunda quælibet, etiam magna pericula mortis. Peccat verò peccato pusillanimitatis, qui habens vires (præ-sertim à Deo sibi collatas) ad aggre-diendum opus magnum magno, & ve-ro dignum honore, deiicit spem suam, nec audet illud aggredi, quando de-bet, pensatis omnibus circumstantiis. Sancti, qui tempore persecutionum se fugæ dederunt, neutiquam sunt timi-ditatis, & pusillanimitatis criminandi, sed tamquam cauti celebrandi custo-dientes regulas Christianæ, prudentiæ juxta illud Salvatoris: *Cum vos perse-quentur; &* ponderatis circumstantiis, elegerunt fugam, tum, ne Persecuto-rem provocarent ad necem: tum, ne viderentur tentare Deum: tum humi-litati consulentes, ut à Deo gratiam Martyrii præstolarentur.

83. Circa quod adnotare non grava-beris, Martyrium specialissimum esse Dei beneficium, quod non omnibus confessoribus fidei pro eodem tempore concedebatur; inflammari, & à Spiritu Sancto accendi experiebantur nonnulli, ne à loco persecutionis recederent: alii verò, ut recederent: sed isti quo-que parati ad se opportuno tempore sistendum coram Persecutore, fortiter mortem pro veritate Catholica subitu-ri. Hinc qui tempore persecutionis sentit se Spiritu Dei agi, ut ad tempus fugiat, vel, ut persistat, Deo inspi-ranti obtemperet.

84. Textus Matthæi probat dumta-xat, quod comprehensi, & ad Præsides ducti efficax à Deo auxilium recipiunt ad instruendos persequentes in fide, & non

non cedendum tormentis; non verò ibi auxilium ad non fugiendum, vel permanendum promittitur. Quinimò subsequens textus: *Cum vos persequentur in una Civitate, fugite in aliam: fugam tempore persecutionis, vel permissam, vel consultam probat.*

Interdum etiam fuga est sub præcepto, quando nimirum, vel Ecclesiæ utilitas, vel necessitas Evangelii petit; & tunc quoque, cum quis est adeò infirmus, ut de suo lapsu, & defectu à fide propter tormenta verisimiliter timeat.

§. V.

De morientibus in servitio peste infectorum; an sint Martyres?

Opinio affirmativa fuit proscripta sub Urbano VIII. & Innocentio X. nam non quævis pia, vel quævis mors in exercitio certi boni, & virtutis tolerata, sufficit ad strictam Martyrii rationem: alioquin strictè Martyr dicendus esset S. Casimirus, qui mori maluit, quam virginalis candoris jacturam facere; Martyr esset Episcopus, qui ob incommoda visitationis Diœcesis in morbum lathalem incidens, mortem oppeteret; & sic de aliis dicendum foret, qui in susceptis propter Deum laboribus occumberent. Unde quamvis eximie charitatis, & christianæ patientiæ opus sit peste laborantibus inservire, & in eo obsequio decedere, adeo ut quamvis in asserto exercitio defuncti appellari possint quodammodo, & per imitationem Martyres, ac similitudinarium Martyrium sustinere, quatenus constantiam in eo servitio tenuerunt, sicut Martyres in tormentis; nunquam tamen veri Martyres dicendi sunt, rigorosumque Martyrium pati.

86. Etenim praxis Ecclesiæ est, eos tantum verè nuncupare, & venerari, ut Martyres, qui coram Tyrannis cer-

tamen pro fide inierunt, & in ejus odium ab ipsis necati sunt, vel in exilium amandati, sub relegationis ærumnis è vivis abierunt. Siquidem Martyr in sensu germano dicitur testis fidei, Apocalypf. 2. *Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos.* Augustinus post collation. ad Donatistas cap. 1. *Martyres testes dicuntur: testes autem Christi verè testes fidei sunt,* lib. 3. *contra Cresconium cap. 47. Christi Martyrem non facit pœna, sed causa; & læpissimè alibi.*

87. Constat itaque strictum Martyrium ex parte Tyranni mortem inferentis importare odium Christi, & Evangelii: ex parte verò patientis dicere tormenta, & mortem ab eodem pro Confessione fidei tolerare. Neutrum verificatur in casu, in quo quidem mors contingit, sed non procedit à Tyranno in odium fidei, sed solum propter exercitium adeò pium, & labores in ministerio illo constanter assumptos.

88. Constat quoque Doctores communiter asserere Martyribus strictè acceptis conferri Aureolam, seu perfectionem aliquam accidentalem propter singularem victoriam reportatam de mundo, & hostibus fidei; Martyribus quidem *strictè acceptis*, pro ut sunt, qui pro Deo, sive tuendo fidem, sive conservando aliquam aliam virtutem, aut mortem subeunt, aut vulnus, & cruciatus aliquos ab extrinseco violenter inflictos ex natura sua mortales patiuntur, aut in carcere, vel exilio ob incommoda inedia, vel aliarum ærumnarum moriuntur. Quiverò in enunciato servitio occumbunt, non pro defensione fidei, aut virtutis Christianæ coram Tyrannis torquentur ad mortem usque.

89. Notum est discrimen inter strictè Martyres, & decedentes in obsequio peste infectorum ex Martyrologio Romano, à quo sub 28. Februarii recolitur

tur memoria plurimorum Sanctorum, qui, sævissima peste grassante, tempore Valeriani Imperatoris mortem libentissimè oppetierunt ministrantes morbo laborantibus: *quos veluti Martyres religiosa priorum fides venerari consuevit*. Illud *veluti* importat dici Martyres per quandam analogiam, & similitudinem, non in sensu germano.

Dices. Quòd defuit Tyrannus, & oppugnatio veritatis Martyrium per pestem magis inclarescit: Nam proprius refert similitudinem mortis Christi, qui spontè animam suam posuit. Tum quia, purius est, cum nihil malitiæ Tyrannorum admixtum habeat: ergo præstat martyrio Sanguinis.

90. Resp. Martyrium Sanguinis longè expressius Passionem Redemptoris explicat. Nam Christus perfectissimus Martyr, & Martyrum caput ex Augustino in psal. 63. num. 3. Sponte animam suam posuit, sed sanguinis illa effusio à violentia Judæorum processit: Qui, etiam in odium veritatis fuit iniquissimè occisus. Nec quidquam Martyrum gloriæ detrahit, minusque excellentiam Martyrii supprimit Judicium, seu Tortorum crudelis malitia: sed quò acerbiora erant supplicia, illustrior celebrabatur triumphus, excellentior referebatur victoria. Non enim Sancti Confessores fidei Tyrannorum intendebant peccatum, sed obtemperabant jubenti Domino Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum, qui corpus, & animam potest perdere in gehennam*. Ideo hæc erat vox Martyrum: *à timore inimici erue animam meam, non ut me non occidat inimicus, sed, ut non timeam occidentem inimicum*, ut Augustinus ubi supra num. 2.

CAPUT II.

Qua ratione debeat de Martyrio constare?

SUMMARIUM.

- 1 Causæ Martyrum causis criminalibus, quoad pondus probationum æquiparantur.
- 2 Martyrium sumitur pro Materiali, & formali.
- 3 De quibus debeat plenè constare ad securitatem probationis in Martyrio, ad 6.
- 7 Plena probatio duobus testibus integratur.
- 8 Testes debent esse de visu.
- 9 Gradus probationis crescunt ex conformitate plurium testium de visu.
- 10 Onus Postulatorum supra examen Testium, ad 12.
- 13 Testes de auditu proprio, & alieno.
- 14 Testes de auditu proprio probant concludenter.
- 15 In causis Martyrum est procedendum per media certiora, & tutiora.
- 16 Testes de auditu alieno non probant in causis criminalibus, ad 17.
- 18 Testes de auditu alieno faciunt ad minimum, ad 19.
- 20 Opinio asserens Infideles non coadiuvare probationes in causa Martyrii.
- 21 Reprobatur, ad 23.
- 24 Opinio excludentium instructiones per Missionarios Compilatas.
- 25 Reiicitur, ad 31.
- 32 Delegatus à Papa potest subdelegare.
- 33 Commissio in Partibus Infidelium datur, etiam Religiosis.
- 34 Probationes in Causis Canonizationum debent esse solidissimæ ex doctrina Card. de Lauræa, ad 35.
- 36 Requisita, ut scriptura privata probet Martyrium, ad 38.

- 39 *Ad excipienda acta Martyrum Romæ Notarii deputati, &c. ad 41.*
 42 *Probatio Martyrii apud Infideles.*
 43 *Historiæ possunt inservire pro administrandis, ad 45.*
 46 *Miracula post obitum patrata probant Martyrium.*
 47 *Fama non probat Martyrium, ad 53.*
 54 *Testes de visu probant Martyrium, & coram quo.*
 55 *Occisio in odium personarum non sufficit ad Martyrium, ad 56.*
 57 *Probato Martyrio, de indirectè constat de virtutibus, ad 63.*

Non solet Sedes Apostolica procedere ad declarationem Martyrii, cultumque Martyribus in Ecclesia Militante decernendum, nisi plenè factum Martyrii comprobetur in actis; nam cum Martyrum causæ, sicut cæterorum Beatificandorum, & Canonizandorum in ordine Confessorum, & Virginum, sint de majoribus Ecclesiæ, & causis criminalibus quoad pondus, saltem probationis æquiparentur, debet per legitimos testes, plenisque probationibus de Martyrio constare, non minus, ac in Criminalibus ad pœnam non proceditur, nisi concludenter corpus delicti probetur; *grave enim satis est, & indecens, ut in re dubia certa detur sententia, cap. Grave. 11. q. 3.*

2. Opus autem non est, quòd in Martyrio Corpus delicti, seu homo occisus per inspectionem ocularem (quod vocant visum, & repertum,) probetur, sed satis est (prout etiam in criminalibus) ut per idoneos testes contestetur, tam materiale Martyrii (vera nimirum, realisque cruciatuum, & mortis perpeffio) quàm formale illius, causa videlicet, pro qua tortus quis fuit, & à Tyranno mors inflictæ. Ubi enim causa, propter quam cruciatus, & mors à Persecutore sustinerentur fidem, & veritatem catholicam non

pertineret: neque Tyrannus fuisset præcisè motus ad necem parandam ex odio fidei, vel alterius virtutis, ut cap. prior ex D. Augustino notum est numero. 6.

3. Ad plenam ulterius, & perfectam Martyrii rationem necessario petitur, ut plenè constet, quòd fuerit toleratum pro Confessione fidei, vel virtutis christianæ ex ordinata charitate in Deum, & proximum, aliàs non opus virtutis esset, & à dictamine prudentiæ regulatum, sed temerè aggredieretur, quod est à circumstantiis deducendum: legantur dicta cit. numero.

4. Item, constare debet de modo, & cautela, qua patiens se gesserit erga Tyrannum, num servaverit regulam à Christo Domino traditam Præconibus Evangelii, Matth. 10. *Ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum: estote ergo prudentes, sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Alteramque ejusdem exemplo firmatam, qui in sua Sacratissima passione non aperuit os suum, & quasi agnus coram tondente se obmutuit, ex Isaia 53. Ideò debent esse convenientia testimonia referentia equè eum pro fide Christi occubuisse, ac mansuetudinem, quam tempore agonis, & in responsis coram Tyranno, & sub pondere cruciatuum retinuit: Nam *Martyres non repugnando, sed moriendo vicerunt, ut scripsit S. Augustinus lib. 22. de Civit. cap. 9.*

5. Item, opus est, ut authenticis documentis pateat perseverantia finalis in æstu charitatis erga Deum cum alacritate, & promptitudine, qua Martyr ad Martyrium processit, ipsumque consummavit: quoniam non quæcunque, etiam pro defensione fidei, tormentorum, mortisve perpeffio Martyrem facit, sed prompta, & cum animi alacritate suscepta, cum, teste Augustino ad cap. 38. in Job. *Martyr, dicatur, intrepidus, & alacer testis fidei.*

fidei. Hac quidem alacritate, & promptitudine evehitur patiens pro Christo ad statum heroicis, & veluti supra homines constituitur, excitans in cæteris admirationem, sibi concilians apud illos venerationem, & cultum.

6. Debent testes deponere, quo genere passionis fuerit interemptus, an gladio, an sagittis confossus, &c. cum enim hæc sint sensu corporeo perceptibilia, de illis est per testes oculatos testimonium reddendum; aliàs non censetur factum Martyrii adæquatè probatum, propter servatum silentium circa qualitates, & modos, quibus Martyr cruciatus, acerbamque mortem toleravit.

Quæritur I. *Quot, & quibus testibus plena probatio inducatur?*

7. Resp. Duobus testibus plenitudo probationis integratur ad formam juris, tum Divini, tum Canonici. Jus Divinum planum est *Matth. 18. & 2. Corinth. 13.* in illis verbis: *In ore duorum, vel trium testium stabit omne verbum*, plenæ certè, concludentisque probationis. Jus verò Canonicum liquidum est, *cap. In omni negotio, cap. licet il. 1. de testibus*. Traditque D. Augustinus tract. 36. in Joannem, *esse humani generis consuetudinem exquirere veritatem per duos testes*. Quod concludit inspectio; siquidem unus testis seorsim semiplenam probationem facit, & alteri junctus plenam integrat, dummodò idem referant; etenim cum non sunt in essentialibus varii, legaliter conjunguntur ad illud ipsum concludenter probandum ad *tex. in cap. Licet ex quadam eod. tit. & per dicta tit. 3. cap. 5.*

8. Adæquata itaque securitas probationis ex duplici teste consurgit, sed oculatos, & de visu opus est esse, ut expressè allegata jura præscribunt. In dicto cap. *Matth.* hæc sunt. *Adhibe tecum unum, vel duos: Verbum adhibe tecum*, denotat testes debere esse persona-

liter præsentibus. Prout observatum quoque est ab Origene Homil. 3. *in Levit.* scribente: *Vult (Dominus) duos, vel tres testes adhiberi, quibus præsentibus corceptus, si emendari se non vult, cum ad Ecclesiam delatum fuerit ejus peccatum, possit duobus adhibitis testibus, confirmari.*

Idem legitur cap. *Testes 3. q. 9. ibi. Testes testimonium veraciter proferant de iis, quæ noverunt, & viderunt, nec de aliis causis, vel negotiis dicant testimonium, nisi de iis, quæ sub præsentia eorum acta sunt: seu, quæ sensu aliquo corporeo (visus, vel auditus) perceperunt*, ut not. *Glos. in verb. noverunt, & viderunt.*

Ideò autem lex tam divina, quam Canonica est pro plenitudine probationis de præsentia testium deponentium sollicita, ut omne periculum deceptionis absit. Quod prudentissimè ab Iudice abesse præsumitur, cum duo testes oculares, vel auriti super eadem re sunt conformes, & aliàs juramento se de veritate dicenda adstrinxerunt.

9. Quatenus verò alii quoque de visu illud ipsum confirmant, legalis probationis gradus crescunt, tutiusque redditur iudicium. Verùm hoc non excluderet, quin tutò ad iudicium Iudex secundum legem Divinam, & Canonicam procederet, si duo solùm oculati, super Martyrio, & circumstantiis penitus concordarent.

10. Verùm, ubi duo solùm super eisdem deponerent, incumberet Postulantibus docere de morali impossibilitate, quæ emerferit, examinandi alios. Quoniam si incuria Postulatorum fuisset compilatio processus diu protracta, adeout ob præmorentiam testium non potuissent alii examinari, vel examinati auctoritate ordinaria in Apostolico repeti, estò duo de visu fuissent consimiles in depositione, adhuc fumus, & suspicio propter cunctationem in conficiendo processu suboriretur

tur de subornatione testium, qui deposuissent, omiffis data opera aliis, qui examinari, & repeti respectivè potuissent. Nulla autem occurreret suspitionis umbra, quoties, vel nulla fuisset negligentia in Postulatoribus, vel asferta impotentia fuisset per adhibitas diligentias verificata; vel, alii testes, etiam de auditu fuerint formiter examinati, *vigilantibus enim jura subveniunt*, & hinc in hypothefi præfumptio legalis affisteret, quòd examen plurium de visu non fuisset omiffum, si factò Martyrii adfuissent, aut non essent præmortui, vel, in remotis non agerent, cum difficultate morali eos vocandi ad examen, sub quo statu tamquam mortui ab jure præsumuntur.

11. Supposita itaque per præstitas diligentias verificatione, ut supra, quòd alii, tam de visu, quàm de auditu sub examine non potuissent constitui, per duos testes de visu legaliter constaret de veritate Martyrii.

12. Quæ praxis in verificanda tali impassibilitate servanda quoque est, quando testes de visu ex processu informativo nequeunt repeti in processu Apostolico; & satis tunc est, quòd alii ex auditu examinentur, qui non dissonent ab examinatis de visu auctoritate ordinaria, examen enim hac auctoritate factum sustinetur ex praxi S. Congregationis, ut alibi diximus.

Quæritur II. *An Testes de auditu probent concludenter in factò Martyrii?*

13. Resp. Observandum cum Baldo in cap. *Licet ex quadam num. 6. de testibus*, testes esse, vel de auditu proprio, vel de alieno. De primis verificatur hoc *audio dicere*: de aliis verò, *audio dici*. Si præfens, audio Tyrannum interrogantem, & Martyrem respondentem, tunc eos *audio dicere*: si verò absens, audio alios referentes interrogationes, & responsa eorundem, *audio de*

illis dici. In primo casu rem, & factum in se audio, in secundo audio relatatum esse, & refero relationem, & vocatur secundus auditus, seu auditus de auditu.

14. Modò, certum est testes de auditu proprio plenè probare, cùm deponant de Martyrio per proprium sensum percepto personaliter, ideò in testificatione non se referunt ad dictum alterius, sed testantur de veritate rei in se, ipsis præsentibus nota; Unde interrogati de causa sui dicti suam depositionem non confirmant asserendo se ab uno, vel pluribus audivisse, sed personaliter adfuisse, dum fortis miles pro fide pugnavit, & sanguinem fudit.

15. Quantum verò ad testes de auditu alieno non admittuntur ad concludenter probandum in causa declarationis Martyrii, & honoris Beatificationis, & Canonizationis decernendi à Pontifice iis etiam, quos Martyres occubuisse asseritur. In magno enim, & hujusmodi arduo negotio agitur de interesse fidei, ac totius Corporis mystici Ecclesiæ militatis; ideò procedendum est per media certiora, & tutiora ad inquirendam veritatem, probationesque debent esse validiores, & firmiores ad revincendos, etiam hæreticos obloquentes contra Sanctorum Canonizationem; ejusmodi autem non sunt probationes de auditu alieno, ut de se notum est.

Estò concurreret, etiam unicus testis de visu; quoniam per univocas, non verò ætherogeneas probationes est veritas, & omnimoda securitas habenda. Cùm hæc sint maximi ponderis causæ, & maximi ponderis probationibus concludi debent, ut adæquata securitas judicandi habeatur.

16. Regula, quòd testes de auditu alieno concludenter non probent, ampliatur à Farinaccio *de Testib. quæst. 96. num. 9.* ad causas criminales, in quibus

non solum à legali probatione excluduntur, verum nec præsumptionem faciunt ad iudicium ad torturam contra inquisitum. Quoties enim testimonium de auditu alieno non reprobaretur, in singulis de populo positum esset facere iudicium ad torturam adversus sibi malè acceptos, testificando contra eos super furta v. gr. non realia, vel audivisse ab aliis, quod illa commiserint, qui ex malo animo potuissent illud crimen evulgasse, & ita falsus rumor, & vana vox populi contra eos oriretur, propter quod deveniri posset ad torturam. Cum itaque per dicta *num. 1. causa*, etiam declarationis Martyrii æquiparentur saltem quoad pondus probationis causis criminalibus debent super illis deponere testes habentes qualitatem ab utroque jure requisitam, adeoque esse de visu, ut per eos ritè, & secundum formam, ac regulam utriusque legis divinæ, & Canonice constet de facto Martyrii.

17. Neque obstant DD. allegati à Farinaccio *loco cit.* concordantes, testes de auditu, vel plenè, vel semiplenè probare; quia ex eodem Farinaccio constat eos restringi in Civilibus, & modici, aut nullius præjudicii: Vel, dicendum dictos DD. procedere juxta textum in *cap. Licet ex quodam de testib.* ubi admittuntur testes de auditu alieno ad probandos gradus affinitatis, & consanguinitatis; sed hic observandum: cum textus restrictè loquatur de probatione in dicta causa, excludit omnem aliam causam, maximè quia talis praxis probationis appellatur in textu *præter communem formam*; ideo non est extendenda ad causam nostram; neque in proposito de casu ad casum tenet illatio.

18. Quamquam autem testes de auditu alieno inhabiles sint ad concludentem probationem inducendam in casu, & ad effectum, de quo agitur,

admittuntur, tamen, ut adminiculantes, & coadjuvantes dicta testimonium de visu, & præsertim ubi à duobus saltem gravibus, & fide dignis accepisse testantur ad *text. in d. cap. Licet*. Et eò magis, si deponant se audivisse à testibus oculatis, qui in actis deposuerunt. Siquidem hujusmodi testes idonei sunt ad instruendum magis Judicem de veritate dictorum à testibus oculatis; eique suadent eos varios non fuisse, sed idem semper dixisse, sive legaliter interrogatos, sive extra iudicium locutos.

19. Verum majoris momenti in genere, etiam puri adminiculi, sunt testes de auditu à videntibus fide dignis, quàm qui ab aliis audierunt non præsentibus facto Martyrii. Idcirco primis major fides est adhibenda; cum, ex quo à videntibus acceperint, minus subsit periculum deceptionis; quod verisimile esse potest in accipientibus ab aliis, qui item ab aliis de auditu percepissent.

At oritur difficultas: *an in genere legitimi adminiculi admittendæ sint depositiones eorum, qui deponunt super facto Martyrii ex relatione Infidelium, & Apostatarum à fide, qui Martyrio personaliter interfuerunt?*

20. Resp. Hoc videtur negandum per textum in *cap. Sancta Romana 15. dist.* ubi circa medium: *Ceterum, quæ ab hæreticis, sive Schismaticis conscripta, vel prædicta sunt, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica Ecclesia Romana.* Et ratio est obvia, quia, dum fidem Salvatori non servarunt, fidem non merentur. Ideo depositio testimonium deponentium de auditu ab Infideli, eove, qui fidem abnegavit, nullum fomentum veritatis ab illorum relatione recipit, & ipsi probationem non coadjuvant: *quia satis videretur absurdum illos admitti, quorum repellerentur Authores ex d. cap. licet.* Testimonium ulterius abnegan-

negantium fidem plenè repellendum est, tamquam eorum, qui excommunicationis vinculo sunt ligati.

21. His tamen non obstantibus, respondemus affirmativè ex cap. *In fidei favorem*, & cap. *contra Christianos de heret. in 6.* ubi Hostes fidei favore religionis in testimonium admittuntur; & tradit glossa in cap. *Forus verb. de qua de verb. signif.* Et habetur ex Lactantio Firmiano *de ver. sapien. lib. 4. cap. 12.* ibi: *satis firmum testimonium est ad probandam veritatem, quod ab ipsis perhibetur inimicis.* Nec excluduntur à D. Augustino in psal. 63. ver. 7. ubi agens de militibus Judæis, sepulchrum Christi custodientibus, ad rem nostram dixit: *Miracula facta sunt talia circa sepulchrum, ut & ipsi milites, qui custodes advenerant, testes fierent, si vellent vera nunciare.* Et inde patet dictis hostium fidei esse in hujusmodi causis satis deferendum, eaque in subsidium esse ad veritatem comprobendam: nam veritas, quæ ab inimico pectore, & ore interdum extorquetur, gratior, & maximiponderis esse solet. Ita S. Congregatio in Harlemen. declarationis Martyrii BB. Gorcomiensium, multum detulit historiis editis à quatuor Calvinistis. Et in Marochitana declarationis Martyrii Ven. Serv. Dei Joannis de Prado admisit pro legitimo adminiculo depositionem testis, qui factum, & circumstantias Martyrii acceperat ex ore ipsorum, qui fidem Christi ejuraverant, & Martyrio interfuerant.

22. Textus ex adverso allegatus in cap. *Sancta Romana* non est in terminis testis deponentis favore fidei, & Religionis, sed in terminis opusculorum ab Hæreticis, & Schismaticis conscriptorum, qui solent confingere fabulosa, & fidei contraria, meritò ideò eorum scripta ibi damnantur à Gelasio Papa.

23. Idem dicitur de textu producto

ex cap. *Licet*, ibi agitur de probatione affinitatis, & consanguinitatis, nos verò versamur in causa ad fidem spectante, in qua utpote privilegiata admittuntur, & robur probationi adjiciunt alieni à fide, ut ex proximis recensitis obvium est.

Quæritur III. In partibus Paganorum, & Infidelium Martyrio pro confessione fidei coronantur nonnulli, cum autem ibi non adsit Ordinarius, ejusque Officialis, vel delegatus, informatio, vel Processus informativus construitur ab aliquo Missionario; petitur, an hic in causa probaret, quatenus alias in eo concurrerent, quæ sunt de jure necessaria, testes essent jurati, & seorsim deponerent?

24. Pro negativa videntur esse Litteræ Circulares ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos super instructione processuum compilandorum, quin in illis includantur Missionarii. Propterea ubi ipsi processus fabricarent, depositiones testium majus robur non haberent, quàm simplicis attestationis extrajudicialiter factæ cum juramento, quibus in re tam gravi, qualis est justificatio martyrii, fides adhiberi non potest, ut peroptimè monet Em. Lauræa in 3. tom. 3. qu. 2. disp. 20. art. 19. de Martyrio num. 127. ibi: *Respondeo Ecclesiam universalem non adscribere ejusmodi passos cathalogo Martyrum, quia sibi non constat de facto per documenta concludentia, nempe per testes de visu, aut per Scripturas authenticas &c.*

25. Pro affirmativa verò concurrens inspectio, quòd Missionariis censetur in Litteris patentibus ad enunciata facultas concessa, cum enim eis in illis committatur in spiritualibus plurius exercitium ad Episcopos pertinentium, non videtur denegata potestas in hujusmodi re, quæ non Ordinis, sed est jurisdictionis Episcoporum; in quorum locum, fictione juris

reputantur missionarii subrogati, etiam ad hunc effectum, & pro his explendis, concernentibus officium Missionum Apostolicarum; cum onere certiorandi S. C. de Propaganda fide, à qua ad partes infidelium mittuntur ut referant super adimplemento commissi muneris, & eorum, quæ tali occasione contingunt, adeoque super effusione Sanguinis, & voluntaria mortis perpeffione pro confessione, & prædicatione fidei authenticis documentis verificata.

26. Hoc in terminis concluditur ex instructionibus ab eadem Sac. Cong. dari solitis iis, qui missionibus, præficiuntur, per adnotata à Verricello de Missionib. Apostol. ibi: Postremò, ut quàm sæpius ad Sacr. Congr. rescribant, additis, etiam secundis exemplo litteris, moneant, quos ibi processus habeant; quæ maximè se se obijciant impedimenta, ne uberiores fructus demetant, qua ratione amoveri hæc ipsa impedimenta possint. Est proinde dictis Ministrorum Apostolicorum relationibus, & informationibus, utpotè ratione officii exaratis, atque transmissis plena fides adhibenda.

27. Eadem facultate gaudent ex amplissimo privilegio Adriani VI. favore Regularium ad Infidelium Regiones missorum ad Evangelizandum cum Episcopali, & Apostolica facultate. Bulla refertur à Roderico in suo Bullar. in Adriano VI. ibi. *Omni modam auctoritatem nostram in utroque foro habeant tantam, quantam ipsi, & per eos deputati de Fratribus, sicut judicaverint opportunam, & expedientem &c.* Et quod prefata auctoritas extendatur etiam quoad omnes actus Episcopales exercendos, qui non requirunt ordinem Episcopalem, donec per sedem Apostolicam aliter fuerit ordinatum. Quo indulto, licet emanato pro Missionariis Seraphicæ Religionis, & cæteri Regulares gaudent,

iisdemque facultatibus, ac illi uti possunt, si cum Fratribus Minoribus in privilegiis communicent.

28. Nec obstat privilegium esse in dispositiva restrictum ad loca Indorum; quoniam adhuc ad alia loca extenditur, ut ex narrativa, & procemio, à quo constitutio tamquam à causa finali recipit interpretationem l. fin. ff. de hæ. iust. Rota coram Durano decis. 355. §. *Quæ Pontificis mens.* edidit Pontifex constitutionem ad preces Caroli V. præmittitque privilegium concedere ad effectum conversionis Infidelium, ibi. *Exponi nobis fecisti tuum flagrans desiderium ad augmentum Christianæ Religionis, conversionesque Infidelium, illorum præsertim, qui Christo duce, tuæ ditioni sunt subiecti in partibus Indiarum &c.* Ubi particula præsertim per Barbos. dist. 277. num. 3. est nota ampliationis, & inclusiva aliorum casuum.

29. Tandem dubium removeri videtur, quòd causa Marochitana declarationis Martyrii Servi Dei Joannis de Prado fuit pertractata, etiam cum admissione processus Marochitani, confecti vigore dictarum facultatum opera socii Ven. Martyris, qui cum esset carceribus detentus commisit Doctori laico (alius habilis inter captivos non aderat) ut informationem compleret, examinando testes oculatos super Martyrio: dicta testium fuerunt à Secretario scripta, & subinde eis lecta, ac per eos respectivè subscripta. Completa verò informatio fuit ab eodem socio delegante recognita, & subscriptione firmata, per quam legalizavit authenticationem factam ab eodem Secretario.

30. Idcirco huiusmodi informationes existimari non debent, prout observabatur ab opinione negante, tamquam purè attestations extrajudiciales juramento firmatæ, cum legales reverà,

verà , & judiciales sint , tum propter ordinarias facultates , ex dicta subrogatione Missionariis concessas , tum ex speciali delegatione à S. Sede recepta .

31. Neque validitas dictarum impugnari potest , ex capite incompetentiæ Judicis ; nam competentia liquet vigore dictarum facultatum .

32. Minus etiam , si alius per eos fuisset deputatus , qui informationem compilaret , cum Missionarii , & maxime Præfecti , utpote delegati à Sede Apostolica possint ad eum effectum subdelegare . Delegatum enim à Papa posse subdelegare patet ex cap. *Is , cui , de effc. deleg. in 6. Et cap. super Quæstionum 9. Quod si v. Intentionis eod. tit. Et dixi Officialis Curia cap. 54. n. 10.*

33. Non urget pariter tenor Litterarum Circularium , quæ Episcopis diriguntur , & ad eos , vel alios per se deputatos in locis , in quibus adsunt , spectat ex officio processus informativos super facto Martyrii fabricare ; verum non excludunt , quin in locis Barbarorum , in quibus Ministerium Ordinariorum haberi non est possibile , possint alii vigore dictarum facultatum eos legaliter fabricare . Quòd deducitur ex praxi S. R. Cong. à qua , quoties processus , etiam auctoritate Apostolica in Regionibus Infidelium construendi sunt , commissio datur Religiosis sacerdotibus , ut testantur Auditores Rotæ in relatione declarationis Martyrii 26. Martyrum Ord. Min. art. 1. §. *secundo remissoria* , & constat ex Decreto Sac. Cong. edito 7. Septembris 1675. in causa declarationis Martyrii Ven. Ser. Dei Francisci de Capillas Ord. Prædicat. Et 2. Novembr. 1684. super Martyrio Servorum Dei Dionysii à Nativitate , & Redempti à Cruce Ord. Carmel. Discalc.

34. Totum patens est ex allegata doctrina Em. de Lauræa , qua D. Cardinalis ibi ostendit de Martyrio debere

per documenta concludentia , nempe per testes de visu probari ; aut per Scripturas authenticas , non per solam famam , quæ in partibus de hac re vagatur . Cause Canonizationum sunt maximæ : ideò maximis , & solidissimis probationibus debent concludi : non fama , neque testibus de auditu : hæc enim sunt adminicula .

35. Duo hic tangit Doctissimus Author . Unum , Testibus oculatis , vel authenticis Scripturis esse Martyrium verificandum ; Alterum , testes de auditu , & fama inhabiles ad concludentissimam probationem , ut ex mox dicendis . Constito itaque , testes de visu fuisse formiter à Missionariis examinatos super verificatione Martyrii , & docto pariter , tam de forma authentica , quàm de informationis identitate , penitus haberetur , Martyrium per concludentia documenta ad sensum Eminentissimi legaliter comprobatum .

Quæritur IV. *An Martyrium saltem semiplenè probetur per Scripturas , vel instrumentum privatum , seu non ab Judice competenti factum ?*

36. Resp. Affirmativè , si sit in forma probante , & authentica . Quatenus scilicet scriptura sit facta à privato , cum trium , vel duorum ad minus subscriptione , per Notarium Rogata , habeatque sigillum authenticum , Episcopi nimirum , vel capituli juxta Gloss. in cap. *Litteris de fid. instrum.* aut personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ ex stylo Curia . Opus quoque est , quod Author scripturæ personaliter Martyrio interfuerit : item quòd illud juramento referat , & quòd constet de identitate scripturæ , sitque , vel compulsata in processu Apostolico , vel ex dispensatione Papæ absque compulsatione admissa , vel alia legali certitudine nota sit . Item , debet constare juridicè esse illius authoris , qui asseritur , etiam per recognitionem caracteris . Etenim si testis esset ignotus ,

vel incertus, non possent de eo discuti requisiti in teste ad testificandum, vel à legitima testificatione excludentia. Conditiones namque necessarię in testificante præsente in propria persona, ut sit idoneus, & semiplenè probet, eadem debent concurrere in testificante per Scripturam per dicta, tit. 3. c. 6. num. 9.

37. His omnibus verificatis, affistit scripturæ privatæ jus ad semiplenè probandum in casu, de quo agitur. Nam quemadmodum, si nunc auctor personaliter præsens deponeret de visu super Martyrio, semiplenè probaret, sic pariter, dum loquitur per scripturam authenticam, quæ subrogatur, & est in subsidium præsentiæ.

38. Hoc genus probationis in dubium non videtur vocandum, quin potius admissum, & receptum esse ab Ecclesia, constat ex sexta lectione in Officio S. Andreæ Apostoli, ex qua planum est Ecclesiam Romanam detulisse narrationi conscriptæ à Præsbyteris Achajæ, qui illius passionis testes oculati fuerunt, ibi: *Quæ omnia Presbyteri, & Diaconi Achajæ, qui ejus passionem scripserunt, se ita, ut commemorata sunt, audivisse, & vidisse testantur.* Quorum relationem singularem auctoritatis arcem appellat, D. Bernardus serm. de S. Andrea, ibi: *Unde non immerito in singularem auctoritatis arcem suscepta est, quam, qui viderunt, scripserunt Orbi, & Ministri fuisse sermonis.* De qua testatur Florentinus in notis, & exercitat. ad Martyrolog. D. Hieronym. super indicul. Apostol. pag. 116. Cum verò plures, qui scripserunt, fuerint, & de visu, ac omni fide digni ad plenam probationem ab Ecclesia fuerunt admissi.

39. Hoc ipsum deducitur ex antiqua primitivæ Ecclesiæ praxi; siquidem Romæ ad excipienda acta Martyrum destinati erant septem Nota-

rii, quorum erat describere cruciatus, & tormenta, ac alia, quæ occasione passionis Martyres agerent. Ita in officio S. Clementis legitur: *Hic septem Urbis regiones divisit septem Notariis, singula singulis attribuens, qui passionem Martyrum, & res ab eis gestas diligentissimè conquisitas litteris mandarent.*

40. Quoniam verò à Notariis obscurè nimis, ac per cæterata martyrum gesta annotabantur, S. Fabianus Papa, ut in ejus officio: *totidem subdiaconos creavit, qui res gestas Martyrum à septem Notariis scriptas colligerent; curarentque eadem distinctè magis scripto consignare.* Eadem praxis servabatur in Aphrica, teste S. Cypriano.

41. Ideò verò hujusmodi monumentis tunc plenè verificabatur Martyrium, quia gesta annotabantur à persona publica per habentem legitimam auctoritatem constituta, concurrente etiam circumstantia temporis, & persecutionum furore propter quod impossibile erat, ut tela alia judiciaria instrueretur, pluresque testes super gestis legaliter reciperentur.

42. Sanè, si nostris temporibus occurreret, quòd ob confessionem fidei quis in terris Infidelium Martyr occumberet, & à persona facultate instructa ordo passionis legaliter describeretur, hoc non obesset ad æquatæ probationi, juxta dicta supr. num. 25. & sequent.

43. Vel saltem ageretur de causa, ad quam decidendam, supposita illa judiciali instructione, satis conferrent Chronica, historiae, & similia adminicula, quæ essent in subsidium plenæ quidem probationis. Qua instructione non concurrente, numquam diceretur Martyrium plenè probatum, estò historici illud referrent, utpotè inhabiles ad judiciariam probationem inducendam.

Quoniam historici ipsi regulariter solliciti non sunt de veritate inquirenda, propterea probatio ex ipsis in huiusmodi causa remanet imperfectissima: cum certissima documenta non adsint, quæ in causarum decisione opusest, adhibeantur.

44. Non negandum, quod major fides in ratione adminiculi sit adhibenda historico, quia ea, quibus interfuit, & quæ vidit, litteris tradidit, quam illi, qui non spectavit, quæ narrat, sed ea accepta ab iis, qui propriis oculis spectarunt, refert: Minorque ei, quia ea, quæ litteris consignavit, ex aliis historicis, vel documentis se colligere fatetur.

45. Hoc unum mihi suadet, historias, testesque de audito alieno, & cætera adminicula probare sufficienter veritatem Martyrii, si concurrant miracula à Deo patrata ad sepulchrum, vel intercessionem Martyris, de quo agitur: Quoniam miracula sunt testimonium Dei, quibus Deus manifestat Sanctitatem, & veracitatem Martyrii eorum, ad quorum invocationem patrantur; ita textus in Constit. Olim 13. *Innoc. IV. Canonizat. S. Stanislai: gloriosus in Sanctis suis Dominus, volens ejusdem (Stanislai) plenitudinem gloriæ indicium exprimere manifestis: tot, & tantis fecit ipsum famosis miraculis coruscare. Bullar. tom. 1.*

46. Hinc, cum miracula operata post mortem esse non possint, nisi ejus, qui Sanctam vitam finaliter duxerit, vel Sanguinem verè pro Christo fuderit, ac modò cum eo regnat in Cælo, sequitur, istis concurrentibus, plenè per testes idoneos probatis, sufficienter constare de Martyris, & causa Martyrii; ex eo enim adminicula testium de auditu, & documentorum robur ad probandum accipiunt, cum Deus miraculis loquatur, & veracitatem Martyrii ostendat. Ita de antiquo

Martyrio loquitur S. Gregorius *lib. 12. Epistolar. epist. 31. in dict. 7. nona interrogat. S. Augustini Anglorum Episcopi: Hic dubitans de veritate Martyrii, & corporis, quod incolæ loci venerabantur tamquam S. Sixti Martyris; petiit à S. Pontifice, ut ad se transmitteret reliquias S. Sixti Martyris, ad quem Pontifex misit, & respondit: Fecimus, quod petisti; quatenus populus, qui in loco quondam S. Sixti Martyris Corpus dixerunt venerari, quod tuæ Fraternitati, nec verum, nec veraciter Sanctum videtur, certa Sanctissimi, & probatissimi Martyris beneficia suscipiens, colere incerta non debeat. Mihi tamen videtur, quia, si corpus, quod à populo cujusdam Martyris esse creditur, nullis illic miraculis coruscat, & neque aliqui de antiquioribus existant, qui se à parentibus, passionis ejusdem ordinem audivisse fateantur: ita reliquæ, quas petisti, seorsim condende sunt, & locus, in quo presatum corpus jacet, modis omnibus obstruatur, nec permittatur populus certum deferere, & incertum venerari.*

Duo hic S. Pontifex proponit observanda ad effectum verificandi, tum veritatem Martyrii, tum Sanctitatem Martyris, ac retinendi cultum eidem ab antiquo exhibitum: miracula nimirum per testes de visu probata, propter ejus merita ad ejus Sepulchrum à Deo patrata, & assertionem testium de auditu circa ordinem passionis, acceptum per traditionem ab antiquioribus.

Quæritur V. *An Martyrium probetur per famam, seu ex clamore, & vulgata voce de Martyrio?*

47. Resp. Negativè: quidquid sit in aliis causis, in quibus etiam DD. non concordant. In causis Canonizationis, & declarationis Martyrii vim nullam esse in fama, ad semiplenè etiam probandum, controverti non potest. Nam in istis agitur de re maximi momenti,

ex qua regulariter oritur magnum interesse fidei, & totius Ecclesiæ Catholicæ, ex dictis supra; propterea adhibenda est omnis humana diligentia moraliter possibilis pro veritate expiscanda, & per potiora, & tutiora media procedendum est, ut plena, quæ inter homines haberi possit, certitudo juridica relevetur, & omne absit deceptionis periculum; quod à fama non præstari explorati juris est. Ipsa enim sæpè per deceptores, & opinantes inducta est, & ad sæcula, & posteros per nimium credulos propagata; interdum ex auctore incerto procedit, ut ex *cap. Sanctum dist. 4. de consecrat.* Hinc non est ei credendum, & inidonea est ad martyrium verificandum.

48. Articulus procedit pariter, si cum fama concurrerent adminicula, vel unus testis de visu. Nam fama non est de se probans, ideò, superaddito qualicumque externo adjumento, non redditur potentior, & certior ad probandum in genere famæ: Testis de visu auctor famæ nequit huic de se non probanti communicare vim ad legitimam probationem; retenta similitudine, quod unus testis legitimus non posset alteri testi vim probativam superaddere, si hic de se semiplenè non probaret.

49. Est obvium, quoties probationes semiplenæ concurrunt ad plenam integrandam, quamlibet in suo ordine, & de se talem esse independentem ab alia semiplena; hinc, cum fama in se, & in suo ordine semiplenè non probet, neque hoc præstabit alteri semiplenæ conjuncta.

50. Quinimò probatio famæ innixa non procedit per diligentiam, & media à Deo præfinita; à quo ad adequatè veritatem concludendam fuit præscriptum esse procedendum per duos testes de visu, ex adnotatis superius, non verò per famam, estò fama de Martyrio antiquitus, & supra hominum me-

moriam tolerato esset probata per testes Ponderetur, quòd auctor famæ potuit esse, vel unus testis de visu, vel alius non de visu, sed de incerto auditu. Si primum non plus probat fama, quàm solus ille testis, quippè tota notitia, & divulgatio in populo radicaretur in sola relatione, quæ ab ore illius testis de visu prodiisset, & ita se haberet, ac si hic linguis hominum de Martyrio loqueretur: & ideò unus semper haberetur semiplenè probans. Si secundum, cum auctor famæ non mereatur fidem, neque ipsa fama, quæ aliud non esset, quàm dictum incerti auctoris à pluribus receptum, & per eos ad posteros transmissum.

51. Accedit. Probatio per famam subest periculo falsitatis, & sæpius posset de contrario constare, prout planè contigisset in illo in ebrietate occiso, & pro martyre à plebe venerato, de quo in *Cap. Audivimus de Reliq. venerat. Sanct.* Cujus occasione Pontifex prohibuit nullum posse publico cultu venerari, etiam si per eum miracula fierent, absque autoritate, & approbatione Sedis Apostolicæ. Sires, & veneratio illi exhibita non fuisset manifestata Pontifici, fama illius martyrii percrescens ad posteros descendisset, & quidem falsa. Notum propterea est probationem per famam errori, & falsitati subjacere, & inde admitti non posse in hujusmodi causis, in quibus tanta maturitate, & repetitis diligentis Sedes Apostolica procedit; quidquid sit in aliis negotiis, & causis civilibus. Nec obstat allegare, timorem erroris, & falsitatis penitus excludi per decretum, quo Pontifex declararet *constare de Martyrio*, quia cum decretum sit infallibile, non potest falsitati subesse: & Deus provideret, ne decretum ederet, si reverà Martyr, de quo ageretur, pro Confessione fidei non occubuisse.

52. Resp. Provideret quidem Deus, ne Pontifex tunc ad Decretum procederet, cum ei in rebus religionis sit à Deo omnimoda infallibilitas concessa. At non indè excusarentur Consultores à gravissimo peccato, cum in tanti ponderis negotio infirmis probationibus, tamquam idoneis inniterentur, illisque consulerent Pontifici super consistentia Martyrii: ac exinde præsumerentur Deum tentare, ipsumque compellere ad miraculum, ne Pontifex pronunciaret super affirmativa Martyrii; de quo ipsi sine adequata securitate probationis in suo voto censuissent constare. Videatur *titul. 3. cap. 7.*

53. Fama itaque solùm in casu inferviret ad aperiendam viam ad inquirendas legitimas probationes super Martyrio, & causa martyrii in specie.

Quæritur VI. Unde dignoscendum per testes idoneos de visu constare sufficienter de Martyrio, & causa Martyrii?

54. Resp. Regula est, si jurati coram legitimo Iudice deponant quempiam in odium fidei, vel Christianæ virtutis fuisse à persequente fidem interemptum, aut propter prædicationem fidei sanguinem fudisse. Quod importat Tyrannum persequi personam in odium fidei; vel ob finem, quem sine læsione fidei, vel alterius virtutis supernaturalis, directè, vel indirectè obtinere non potest: ut si ad mortem aliquem fidelem damnet, vel, quia fidem Christi abnegare non vult, aut legitimè missus ab ea prædicanda cessare renuit: vel, quia non vult consentire, stupro, adulterio, usuræ &c.

55. Potest, etiam Tyrannus fidem persequi in odium personarum, quatenus eas quoad res temporales inimicas considerat. Ponamus Principem infidelem, timentem christianorum potentiam in cos movere arma, Ecclesias

destruere, fideles, qui in suis ditio- nibus agunt, occidere, ne, vel contra se rebellent, & noceant, ne ve Principibus Christianis dent manus in suarum Provinciarum perniciem; ad Martyrium in casu satis non est aliquem ea occasione mortem sustinuisse, quia in facta hypothese mors non infertur in odium fidei, sed fine politico, & temporalia concernente, juxta dicta *cap. preced. num. 32. sed videatur cap. sequens, n. 5. & 6.*

56. Verum, si Tyrannus post captivitatem eos, impunitate oblata, & donis, ac facultatibus propositis, tentaret, & sollicitaret ad ejurandam fidem; seu aliquid agendum, quod fides prohibet, aut ad id omittendum, quod fides præcipit, ubi ipsi potius mori eligerent, quàm delicto fœdari abnegationis, & violationis præcepti, Martyres propriissimè essent. Etenim in casu concurrerent requisita ad martyrium, tum pro materiali: tum pro formali. Siquidem Tyrannus eos occideret non ob finem politicum, sed propter motivum superadditum ad negandam veritatem fidei. Interempti verò bonum gratissimum vitæ propter fidem conservandam, & astringendam posthaberent; veritati cujus sua morte attestarentur, & testimonium perhiberent, D. Thomas 2. 2. *quæst. 129. art. 5.*

57. Martyrio tandem, & causa, legali probatione conclusis per actus externos sensibiles, authenticè, & de indirecto dicitur constare de actibus internis spiritualibus animæ ad ipsum necessariis: hinc voluntas patet ad Martyrium requisita; hinc ferventissimæ dilectionis actus dignoscitur; maximum enim argumentum, & dilectionis signum, charitatis, & eximie dilectionis in Deum est mortem pro ipso subire, dicente Clemente Alexandrino *lib. 4. Stromat. cap. 2. Martyrium*

rium perfectum opus est charitatis ; & quidem majorem hac dilectionem nemo habet , ut animam suam ponat quis pro amicis suis ; Joan. 15.

Hinc fides in opere Martyris innotescit ; quia sic illa Martyribus praeluxit , ut , quod corde crediderunt ad iustitiam , ore confessi sunt ad salutem . In Martyrio omne fidei robur expenditur , teste Cyprian. *delucid. Martyr. & Chrysolog. ser. 128. non tam mori , quam fides Martyrem facit : Mors tua animosè pro defensione fidei toleratur , ac animo erectus terrena calcatur , & tormenta despicit .*

58. Hinc spes supernaturalis elucet ; nam tormenta , & cruciatus hilari vultu , & infracto animo excipiebant in corpore , cujus instaurationem , & redivivam incolumitatem certò sperabant , juxta illud Sap. 3. *Etsi coram hominibus tormenta passi sunt , spes illorum immortalitate plena est .*

59. Hinc occurrit prudentia , cujus ductu Martyres operantur tutissimum medium salutis assumentes . In quibus tantoperè à Christo prudentia commendatur ; Matth. 10. *Estote prudentes sicut serpentes .* Ut serpens totum obiiicit corpus saxo , baculo , gladio pro tuendo capite ; sic Martyres exquisitissima prudentia sua , ne caput perdant , Christum scilicet , Christique fidem , sua corpora tormentis , & morti generosè obiiiciunt .

60. Hinc apparet Iustitia , quæ in Martyrio summoperè resplendet . Ut enim hanc virtutem Martyres propugnarent , cruciatus , & mortem pertulere ; ideò Martyres ab Isaia 61. appellantur *fortes iustitiæ .* Et Christus Matth. 5. dixit . *Beati , qui persecutionem patiuntur propter iustitiam .* Martyres enim Creatori , & creditori Deo debitum ex iustitia obsequium reddunt .

61. Hinc Fortitudo in Martyribus maximè commendatur , & præ aliis

uberius fulget , cum acceptatio Martyrii fortitudini à Patribus tribuatur , statuentibus Martyrium actum esse fortitudinis ab ipsa elicitum .

62. Hinc Temperantia excelluere Martyres , dum hac virtute instructi voluptates omnes , præsertim corporeas , quæ ex gustu , & tactu percipiuntur contempsere , excluderuntque nimium sui immoderatum amorem , & vitæ temporalis conservandæ studium pro salute animæ . De quibus dixit Theodoretus lib. 8. *contr. Græcos : quid esse Martyribus temperantius possit , qui noluerunt ab inceptis illis , dogmatibusque discedere , quæ olim bona esse crediderint ?*

63. Hinc dicendum Martyres à Deo cumulatōs esse virtutibus , etiam moralibus , non tam in præparatione animi , quàm saltem , quantum ad actus ipsarum ; de quo tamen non est specialis discussio instituenda . Et hæc satis , ut plenitudine probationis per legitima testimonia sit copulativè tum materiale , tum formale Martyrii in specificis terminis comprobatum .

C A P U T I I I .

An Miracula post mortem sint necessaria in Martyrum Canonizatione ?

S U M M A R I U M .

- 1 Miracula sunt lingua Dei ,
- 2 Et propria ejus operatio .
- 3 Comprobant Sanctitatem ,
- 4 Certam reddunt Ecclesiam de cultu discernendo Beatis , & Martyribus .
- 5 Miracula sunt necessaria ad verificandum Martyrium , & quando , ad 6.
- 7 Causa Martyrii duplex interna , & externa .
- 8 Opinio negans necessitatem Miraculorum in causis Martyrum cum fundamentis , ad 12.

- 13 Sententia vera, & affirmativa.
- 14 Veri Martyres a falsis discernuntur Miraculis.
- 15 Solos Martyres, qui Miraculis clarent, Ecclesia Canonizat.
- 16 Litteræ Apostolicæ de Canonizatione Martyrum præviis miraculis.
- 17 Auctores requirentes Miracula in Canonizatione Martyrum, ad 19.
- 20 Martyrium est Sanctitatis testimonium, si Miraculis comprobetur, ad 21.
- 22 S. Joannis Baptistæ sanctitas sine Miraculis comprobata.
- 23 SS. Innocentium pro Christo occisi ab Herode.
- 24 Martyrum excellentia quantum ad genus operis.
- 25 Mortificatio carnis prolixum Martyrium.
- 26 Opinio communis non ex numero opinantium præcisè attenditur.
- 27 Unde facilius expeditio in causis Martyrum?
- 28 Posito decreto Pontificis constare de Martyrio, adhuc miracula sunt examinanda, ad 31.
- 32 Dicitio, seu, est aduersativa.
- 33 Miracula, & signa in dubiis, in causis Martyrum non accipiuntur tanquam diversa.
- 34 Miracula ex Bulla Canonizationis S. Antonii de Padua necessaria in causis Martyrum, & Confessorum, ad 36.
- 37 Vox miraculi unquam habetur in novo Testamento.
- 38 Miracula in sacro textu per signa exprimuntur.
- 39 Miracula ex parte Dei non sunt majora, & minora.
- 40 Miracula tertii generis quoad modum sunt supra activitatem naturæ, ad 42.
- 43 Fulgura, & Tempestates tempore Martyrii, vera Miracula.
- 44 Dicitio seu, à qualitate materiæ restrigitur, ad 45.

46 Miracula ex antiqua Ecclesiæ disciplina pro cultu Martyribus decernendo.

DEum loqui, suamque mentem miraculis manifestare dixit Augustinus tr. 24. in Joann. asserens: Miracula linguam suam habent, & quamdam Dei eloquentiam præferunt. Et Epist. 102. ad Deo-gratias: factis loquitur..... in factis mirabilibus congruenter aliquid significantibus, quodammodo luculentior est divina eloquentia. Illis proinde, cum sint testimonia veritatis, attestatur Deus veritati fidei juxta illud ad Heb. 2. Contestante Deo signis, & portentis: & Marc. ult. Illi autem profecti prædicaverunt, ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.

2. Quocircà sunt Miracula singularis, supernaturalis, & propria solius Dei operatio, qua quasi suo sigillo sua dicta, rectamque fidem, & veritatem obsignat; ipsorumque testimonium tantiponderis est ad conciliandam fidem iis, in quorum confirmationem patrantur, ut imprudentissimus apud omnes haberetur, qui rei illis comprobatae non assentiretur. Unde idem S. Doctor lib. contra Epist. fundamenti cap. 4. dixit: Se teneri in Ecclesia vinculis miraculorum.

3. Inducunt præterea, maximè post obitum patrata, certitudinem de sanctitate Servorum Dei. Licet enim ex D. Gregorio Miracula hominem Sanctum non efficiant, illius tamen sanctitatem demonstrant, & præsertim post obitum edita; nam, ut dicitur Joann. 9. Nisi esset hic à Deo (hoc est, nisi amicus Dei, eique fuisset ejus vita accepta) non poterat facere quidquam, quod vires totius naturæ excederet, prout fuit illuminatio cæci ibi.

4. Amplius, sicut Deus in Canonizandis in ordine Confessorum, & Virginum miraculis testatur eos sibi fuisse acceptos, & Ecclesiam certificat sibi pla-

placere, ut in Ecclesia Militante congrua veneratione ille colatur, qui in triumphante cum Beatis regnat, juxta textum Gregorii IX. in *Bulla Mira, Canonizationis S. Francisci*, ibi: *Vitam ejus fuisse acceptam, & ipsius memoriam esse in militanti Ecclesia venerandam multis, & præclaris miraculis Deus declaravit.* Sic in Martyribus miraculis declarat mortem fuisse ab illis toleratam ob finem, non humanum, sed pro confessione catholicæ veritatis, opusque fuisse excellentissimæ charitatis supernaturalis: ac illis certam reddit Ecclesiam Militantem, quod illorum mors fuerit pretiosa in conspectu Domini: & suæ voluntatis esse, ut in terris religioso cultu honorentur, eisque à Sede Apostolica veneratio sanctis debita decernatur, quos, ipse in terris miraculis illustrat, & in Cœlis coronat.

5. Regula communis est apud Castelinum de *Inquisit. Miraculorum in SS. Martyrum Canonizatione in notat. ad 3. punct.*

„ Quoties non plenè, & sufficienter
„ constat de causa propter quam, quis
„ pro Christo Martyrium patitur, mi-
„ racula sufficienter probata exhiben-
„ da sunt ad effectum Canonizationis
„ Martyrum, non solum tanquam val-
„ de utilia, verum etiam, & necessa-
„ ria. Quod item procedit, si fortè
„ contingat dubitari de vero Marty-
„ rio; vel urgeat dubium, quod mors
„ illa non fuerit in odium fidei, & re-
„ ligionis, sed ob causam potius poli-
„ ticam, & temporalem; in hypothe-
„ si non tam utile, & opportunum, sed
„ & necessarium est procedere ad dis-
„ cutienda miracula.

6. Ampliari videtur regula ad casum, in quo ex defectu testium de visu esset Martyrium inverificabile, super quo tamen deponerent testes de auditu auditus, quibus ex dictis cap. præced. concludenter Martyrium non probatur, sed solum tanquam adminicula

recipiuntur. Ad supplendum hunc probationis defectum est recurrendum ad Miracula, & ex illis quærendum subsidium probationis: tunc enim scribit. Card. Lauræa in 3. t. 3. p. 2. disp. 2. ar. 9. n. 127. *Si concludenter miracula probentur, nil aliud est desiderandum, ut pro Martyribus habeantur: nam Deus digito suo, nempe miraculis, testatur tales esse.*

7. Arx difficultatis restricta videtur ad casum, in quo Canonicis probationibus, & authenticis documentis constaret de Martyrio, & ejus causa: tum externa, & impulsiva, defensione nimirum veritatis fidei: tum interna, charitate videlicet, à qua opus Martyrii efficienter imperatur. In hac hypothesis duæ sunt opiniones, negativa una, & affirmativa alia, prout habetur, articulo à Consultoribus disputato die 13. Septemb. 1642. apud Matta de *Canoniz. p. 5. cap. 3. n. 1.*

Quod non sint miracula exquirenda ad effectum declarationis Martyrii, & Canonizationis Martyrum, dummodò de vero Martyrio, & causa authenticè constet, probat opinio negans.

8. Primò, quia Martyrium operatur in instanti ad instar baptismi remissionem peccatorum, & confert gratiam Sanctificantem, & poenam remittit, & inde constat Martyrium esse indubitatum testimonium Sanctitatis; nec est opus miraculis probare Martyrem in Cœlis regnare, dicente Christo Matth. 10. *Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in Cœlis est.*

9. Secundò, quia plures Martyres coluntur in Ecclesia, de quorum miraculis Ecclesia mentionem non facit, ut ex hymnis, lectionibus, & responsoriis in officio Martyrum; & S. Joannes Baptista Canonizatus est ab Ecclesia, quem tamen non constat fecisse Miracula, & idem dicitur de Sanctis Innocentibus.

10. Tertiò, quia non potest prudenter dubitari de veritate Martyrii Justorum, timendo de illorum defectione à fide, vel charitate in actu passionis, vel mortis, nisi intercedat aliquod externum signum, certò prædictam defectionem repræsentans, vel aliquod inditium dubium, vel æquivocum, quod à sapientibus possit in bonam, vel malam partem interpretari.

11. Quartò, quia id petit eminentia Martyrii, ac Martyrum supra omnes Sanctos Confessores, ac alios inferioris ordinis.

12. Accedit supradictis, Doctores communiter tradere, ideò causas Martyrum citius, & facilius expediri, quia opus non est miracula discutere. Fagnanus in 5. ad c. 1. de Reliq. venerat Sanctorum. Bordonus de miracul. medit. ult. num. 5. alios cumulat Contelorus de Canonizat. cap. 21. num. 10. Concordat Gonzalez ad d. cap. de Reliq. venerat. Sanctor. sub num. 5. ubi scribit: In Martyribus non fit miraculorum inquisitio.

13. Secundò, quia certius, & tutius testimonium ad evidenter comprobendam veritatem Martyrii, jam testibus oculatis conclusam, regulariter desumitur ex miraculis in actu Martyrii, vel, post Martyrium à Deo editis: Miraculis enim veri Martyres à pseudo-martyribus discernuntur; nam isti miraculis carent, illi verò à Deo miraculis illustrantur, ut SS. Patres concordant adversus Marcionistas, Arianos, & Donatistas, qui suos, ut veros Martyres conabantur extollere.

14. Ad rem S. Gregorius Nazianzenus scribens in Julianum Apostatam pro confutatione pseudo-Martyrum hæreticorum, de veris Martyribus Christi ait: *Ab his Dæmones pelluntur, morbi curantur: quorum, vel sola corpora idem possunt, quod anime, sive manibus contrectentur, sive honorentur; quorum, vel solæ Sanguinis gutte, atque exigua passio-*

nis signa idem possunt, quod Corpora.

15. Tertiò, quia non omnes, qui pro fide Christi mortem subierunt, Ecclesia honore Canonizationis, & Beatificationis condecorat, sed eos tantum animadvertit tanto honore dignos, quos Deus Miraculis illustrat: illisque, & eorum gloriam ostendit, & Ecclesiam certam reddit sibi placere, ut publica veneratione in terris colantur, relinquens cæteros in justorum numero, quorum animæ gaudent in Cœlis æterna beatitudine fruente, de quibus Apocal. 7. dicitur: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat &c.* quæ verba à Doctoribus de justis cum Deo regnantibus intelliguntur, quos Ecclesia in festo omnium Sanctorum sub una celebritate veneratur.

Audiamus, quæ de Sancto Martyre Hermenegildo scripserit S. Gregorius lib. 1. Dialogor. cap. 31. pro ostendenda vera ejus gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cæpit in Nocturno silentio psalmodiæ cantus ad corpus ejusdem regis, & Martyris audiri: Unde, & factum est, quatenus, & corpus illius, ut videlicet Martyris, jure à cunctis fidelibus venerari debuisset.

16. Prædictis accedit praxis, non adeò moderna Sedis Apostolicæ, quæ super Beatificatione, & Martyrum Canonizatione semper cum Martyrio commisit, ut legalis inquisitio, & probatio procederet de miraculis. Alexander III. in Bulla Canonizationis S. Martyris Thome Cantuariensis incipien. Redolet in Bullar. tom. 1. narrat se ad solemnem Canonizationem processisse, auditis innumeris, & magnis miraculis, quæ jugiter per illius Sancti viri merita fieri universitas narrat fidelium.

Innocentius IV. in Bulla Canonizationis S. Stanislai Martyris, incipien. Olim a Gentiliis ibi: recenset: Volens (Deus) ejusdem (Stanislai) plenitudinem gloriæ inditiis exprimere manifestis, ac præstolanti

lanti Ecclesiæ grata conferre, super hæc recreationis remedia, tot, tanti, que fecit ipsa famosis miraculis corruscare.

Idem in Bulla Canonizationis S. Petri Martyris incipien. Magnis, & crebris ab eodem Pontifice edita loc. cit. de quo in officio ejusdem in Breviario Romano in 3. lectione, dicitur: quem (Innocentius) multis illustrem Miraculis.

Sixtus IV. in litteris Beatificationis Beatorum quinque Martyrum ex Ordine Minorum datis 7. Augusti 1481. apud Castellinum de certitudine gloriæ Sanctorum in Cathalogo iustorum, incipien. Cum alius, ait, qui post multa tormenta sub Rege Marochiorum pro Christo mortem subierunt, & Martyrii palmam gloriosè promerentes plurimis miraculis in ipsa morte, & post claruerunt.

Urbanus VIII. in Litteris Beatificationis viginti trium Martyrum ex eodem Ordine apud eundem de inquisit. Miraculorum addit. ad 1. punctum incipien. Salvatoris, inquit: in causa discussa censuerint constare de Martyrio, & Miraculis. Idem repetit in aliis Litteris Beatificationis trium Martyrum è Societate Jesu apud eundem ibi.

In officio S. Canuti, legitur, multis postea Miraculis Martyrem suum illustravit Deus.

Authentica hæc documenta concludunt Summos Pontifices in causis Martyrum processisse ad declarationem Martyrii; eisque decernendam venerationem in Ecclesia Militante, non nisi facta legali discussione, etiam Miraculorum, quæ Deus ante, vel in actu, aut post Martyrium patravit, & quasi testis confirmavit ipsorum mortem fuisse pretiosam, eosque pro fide, charitate formata decessisse.

17. Quas diligentias juxta exigentiam temporis non est dubium fuisse, etiam pro anteriori tempore adhibitas in causis cæterorum Martyrum ad docta per Joannem Andream, & Bu-

trium in cap. 1. de Reliq. & venerat. Sanctor. ibi: Sacrosancta Ecclesia non consuevit absque miraculis aliquem in Sanctorum albo adscribere; ubi locutio est de præterito, & absoluta, tam Martyres, quam Confessores complectens, & ad omne tempus amplianda.

18. Nostræ quoque sententiæ adstipulantur Doctores, Jacobus Castellanus de Canonizat. q. 5. Necessaria, ait, esse Miracula, etiam in Martyrum Canonizatione. Expressius Azorinus instit. moral. p. 2. cap. 6. §. Si verò. Quis Martyrum numero sit adscribendus, inquitur, (ait Hostiensis) de Miraculis ab eo patris, & de causa passionis ejus: an fuerit pro fide, Religione, lege Dei, vel pro virtute occisus? Contelorus de Canonizat. cap. 21. n. 11. nostram sententiam appellat tutiorem, excluditque à praxi negativam, nisi cum Martyrio, seclusis miraculis, aliquid aliud prodigiosum accidisset: puta, si, stante sereno Cælo, tempestas, & fulgura statim orta essent in loco, in quo Martyr patiebatur, vel aquarum diluvium: vel, nisi fuissent radii, seu splendores circa caput Martyris, uti radii Beatorum, vel alia signa, ut puta Cometæ, Terræmotus circa tempus Martyrii, &c.

19. Verùm cum hæc requirit, est ipsi gratulandum, quòd nostram sententiam amplectatur, quoniam perinde est illa requirere, ac esse de Miraculis specialem inquisitionem faciendam, ea enim inter Miraculosa censeretur est notum, ut infra n. 39.

20. Videndus Matta de Canonizat. par. 4. cap. 7. Castellinus loco sæpè cit. ubi tradit utile, & tutius esse etiam de Miraculis inquirere. Quibus habitis ad fundamenta ex adverso.

21. Primum non urget. Permittitur Martyrium esse veræ sanctitatis testimonium, at ex sæpè dictis hoc munus obire nullatenus potest, nisi ipsum

con-

concludenter Miraculis comprobetur. Ulterius additur. Miracula deservire ad colligendam Dei voluntatem, quantum ad honorem Martyribus decernendum, ut supra sæpè notatum est.

Non secundum. Commune est apud Logicos argumentum à negativis non concludere. Jam supra seriem recensuimus Martyrum, quibus non fuit honor Beatificationis, & Canonizationis decretus, nisi Martyrio, & Miraculis legaliter examinatis. Etiam in primitiva Ecclesia causæ Martyrum licet alio ordine maturè discutiebantur, ut dixi *oper. dogm. contr. 7. cap. 5. num. 1.* & hic *n. 47.* distinctè enim factum Martyrii cum miraculis, quæ ut plurimum Martyria comitabantur, à fide dignis, & idoneis viris notabatur, per dicta *cap. præf. n. 39.*

22. Exempla S. Joannis Baptistæ, & SS. Innocentium non admittunt extensionem: casus enim illi sunt speciales, & privilegiati; ex quibus nullum est argumentum commune, & universale colligendum. S. Joannes fuit in utero Matris Sanctificatus, dicente Luca 1. *Et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.* Et ab illo, qui est *via veritas, & vita*, Sanctus Canonizatur *Matth. 11.* *Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista;* ac verus Martyr decretus ibi *cap. 14.* pro veritate capite decurtatus, ideò ad ejus Sanctitatem comprobendam non erant ullatenus miracula necessaria.

23. Sanctos Innocentes ab Herode propter Christum fuisse occisos testatur *Matth. 2.* Ubi autem concurrat infallibile testimonium, non est opus miracula examinare, cum de eorum morte certitudine infallibili constet.

Non tertium: quia sine miraculis, nunquam evidenter evidentia morali constaret finalis Martyrum perseverantia, eosque in osculo Domini pro confessione fidei occubuisse,

24. Non quartum. Non negandum Martyres, quantum ad genus operis esse Confessoribus, & Virginibus excellentiores, hisque præferri. Verum quantum ad gradum charitatis, quæ radix est, & fundamentum omnis meriti, possunt alii Sancti in merito Martyres aliquos superare, & incendio ferventissimæ charitatis eorum æmulari triumphum. De Sanctis Confessoribus castè, & piè toto hujus militiæ tempore viventibus dixit Gregorius *homil. 3. in Evangelium;* quod licet occasio persecutionis desit, habet tamen pax suum Martyrium, quia, etsi carnis colla ferro non subiiciunt, spirituali tamen gaudio carnalia desideria mente trucidant. Et D. Cyprianus *lib. de dupl. Martyr.* *Omnis, qui carnem suam crucifixit cum vitiis, & concupiscentiis, Christo verè commortuus; & omnis quisque hoc animo iustitiam sequitur, ut mortem potius admissurus sit, quam velit à iustitia defletere, huic voluntas pro Martyrio deputatur.*

25. Propterea ratio nulla reddi potest, quòd miracula sint requirenda in Beatificatione, & Canonizatione Confessorum, vel ad certius testimonium Sanctitatis, vel ad certificandam in suo capite Ecclesiam, quòd Deus velit, ut honoretur longanimitas Confessorum in longa morte crucifixionis carnis, & non sint necessaria, vel ad veritatem Martyrii habendam, aut certiorandam Ecclesiam, quòd Deo placeat, ut Martyrum mors sacra veneratione honoretur. Enim verò, qui *Joann. 15.* dixit: *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis,* ille etiam apud eundem *cap. 5.* ait: *Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cælorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram &c.*

26. Ad accedit ex num. 12. Quod spectat DD. & nostra sententia classificos

cos habet. Abs re non esset notare allegatos rem fortè non ex professo, & seria discussione præmissa, ut par erat, sed incidenter tantum tractasse, de quibus proinde verificabile esset, quòd scripsit Decius *consil. 114. num. 15. ibi. Quoties à Doctoribus nostris non præscrutentur rationes, sed imitantur aves, quæ, quando una volat, aliæ omnes volant, illamque sequuntur: & sunt tamquam oves, aliæ alias sine iudicio sequentes*. Ideò ex adverso stantes non videntur attendendi. Etenim ut inquit Navarro in *Manual. cap. 27. n. 289. Opinio communis non ex numero opinantium, sed ex pondere auctoritatis consurgit, ac illa est sequenda, quæ fundata est melioribus rationibus*. Quæ qualitas assistit sententiæ, cui subscribimus, prout obvium est, si ponderanda ponderentur.

27. Asserta verò facilitas, & celerior expeditio in causis Martyrum non ex hoc desumenda est, quòd non sint examinanda miracula: sed, vel, quòd multoties concedatur facultas conficiendi processus auctoritate Apostolica, quin prius fuerit compilatus alius auctoritate Ordinaria super non cultu, & ad Sacr. Congreg. transmissus, vel quia in causis Martyrum non examinantur virtutes, sicut in illis Confessorum; propter quod fit, ut majora in istis, quantum ad illarum probationes, & veritatem habendam excitentur objecta, quàm in illis. Sanè ex terminis notum est magis ad laborandum esse, diutiusque immorandum in inquirenda veritate de virtutibus Theologicis, & Cardinalibus cum annexis, & connexis, quàm in solo facto Martyrii, ejusque causa verificandis. Plurima ibi in examen, vocantur: majores propterea difficultates frequenter occurrunt, nonnisi prolixiori mora removendæ.

Sed suboritur difficultas: *an sint, etiam miracula probanda, cum Pontifex*

suo decreto pronunciet constare de Martyrio, & ejus causa?

28. Resp. Affirmativè; non quòd tunc possit ulla ratione prudenter de veritate utriusque dubitari: Decretum enim Pontificis est infallibile ex assistentia Spiritus Sancti, divinoque præsidio orationibus implorato, editum; ideò cum decernit constare de martyrio, ejusque causa, est omninò certum. Hæresis esset asserere Spiritum Sanctum assistere Pontifici ad falsum pronunciandum, ipsumque Pontificem in rebus Religionem spectantibus infallibilem non esse, ut dixi in *dicto oper. dogm. & contr. cap. 1. & sequent.* Prædictum verò Decretum ad Religionem pertinet, siquidem ordinatur ad publicum cultum, in Ecclesia per ipsum decernendum, & aliquem fidelibus, ut Martyrem Christi proponendum.

29. Oportet itaque facta hypothefi editi Decreti propter duo miracula examinari; primò, ut de martyrio, & causa martyrii constet etiam per testimonia divina, quibus Deus testatur martyrem in Charitate decessisse. Secundò, ut constet voluntas Dei esse, ut publico cultu martyr honoretur, ad mentem Augustini *lib. 1. de Civitat. Dei cap. 26. ubi narrat quarundam Sanctarum Virginum martyria in Catholica Ecclesia veneratione celeberrima frequentari, quia Divina auctoritas testificationibus fide dignis Ecclesiæ persuasit, ut eorum memoriam sic honoret*. Testificationes autem Divinæ auctoritatis fide dignæ sunt miracula, dicente Christo Joannis 8. *Opera quæ ego facio, hæc testimonia perhibent de me: cap. 10. Si mihi non vultis credere, operibus credite: & cap. 14. Alioquin propter opera ipsa credite.*

30. Et praxis est, ut duo miracula examinentur, quemadmodum praxis docet, & practicatur in causis Beatificatio-

cationum, & Canonizationum per dicta titulo prior. cap. 8. n. 19.

31. In quem finem, etiam in causis Confessorum, & Virginum, posito decreto Pontificis, constare de virtutibus, examinantur miracula, non quod de sanctitate ipsorum dubitari possit, decretum enim Papæ est infallibile, sed ut de ipsa quoque constet per testimonia divina, simulque appareat Deum signis manifestare sibi placere, ut illi in Ecclesia militante honorentur.

Quæritur. Cum dubia, quæ examinantur in causis Martyrum, soleant hac forma prodire: *An constet de miraculis, seu signis in casu, & ad effectum, de quo agitur: emergit difficultas, an miracula, & signa sint distinctè, vel tamquam synonyma accipienda?*

32. De differentia inter miraculum, & signum videtur primò, in casu dubitari non posse propter dictionem alternativam, seu, quæ est adversativa, & ponitur inter diversa, ut probat text. in l. Item si suspectas ff. de procurat. & ibi Doctores. Secundò, hæc diversitas nota ex mente S. Congregationis, à qua in causis Confessorum post examen, & approbationem virtutum, dubium disputari solitum non ponitur sub alternativa, miraculi, seu signi, sed simpliciter, *an constet de miraculis*; in quibus est absolutè necessarium, ut miracula approbentur; quando in causis Martyrum sufficere debet approbatio miraculi, vel signi, propter enunciata alternativam, quæ inutilis esset, si non essent diversa.

33. Resp. Hæc tamen non urgent, quin miracula, & signa in allegato dubio sint reciproca, & promiscuè usurpanda. Hoc suadet constantissima regula, quam Sedes Apostolica in causis Canonizationum servat, procedens in illis per certiora, & univoca media ad inquisitionem veritatis. Acceditque

specialis inspectio, quod Deus miraculis demonstrat eorum memoriam esse venerandam, quos illis clarere facit, ut ex D. Augustino n. 29. & Gregorio IX. n. 4. quæ perfectò efficacia non in puris signis à miraculis discretis residet, cum sub ea ratione concursum causarum secundarum admittant, sed in miraculis tantum, signisve miraculosis, quæ sunt solius divinæ potentiæ operatio, à Deo non titulo creationis, vel juxta exigentiam causarum secundarum, sed, authore supernaturali procedentia, & ideò divinam Voluntatem in ordine supernaturali significant.

34. Id ipsum comprobatur sensus Sedis Apostolicæ, quæ in Constit. Cum dicat Canonizat. S. Antonii de Padua signa à miraculis non distinguit, sed tamquam synonyma usurpat, ubi duo requirit copulativè necessaria, ut, quis in Ecclesia Militante Beatus, & Sanctus habeatur, ibi: *virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet, & miracula.... sed cum merita sana præcedunt, & clara succedunt miracula, certum præbent indicium sanctitatis, ut nos ad ipsius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum*. Textus in enunciativa est absolutus, indifferenter complectens causas Confessorum, & Martyrum, licet in dispositiva de Confessore agatur.

35. Idem, in specie colligendum ex Litteris Beatificationis, & Canonizationis BB. Martyrum, quas dedimus supra n. 16. In eis enim non signa, sed miracula expressè commemorantur, quamvis putandum sit dubium in illis fuisse sub enunciata alternativa propositum; quod opportuna cautione factum esse liquet, ne aliàs quis censeret esse in similibus causis à probatione miraculorum temperandum: prout cavillantibus facilis esset illatio, quatenus signa absolutè fuissent apposita,

utpotè indifferentia ad significanda, etiam non miraculosa.

36. Addi potest, in sacris Litteris frequenter signa appellari, quæ supra naturam sunt, vel, quia supernaturalem, & propriam solius Dei operationem indicant; vel, quia de ratione miraculi est, quòd sit signum sensibile cum admiratione supra totius naturæ activitatem per dicta *tit. 3. cap. 1. n. 25.*

37. Quin etiam notare oportet, quòd rarò latina vox *miraculi*, imò numquam reperitur in novo Testamento. *Joannis 2.* Miraculo tribuitur conversio aquæ in vinum à Christo Domino facta, & tamen ibi non miraculum, sed signum appellatur. *Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ, & manifestavit gloriam suam. Cap. 4.* Miraculo sè filius Reguli sanatur, quòd in textu signum dicitur, ibi: *hoc iterum secundum signum fecit Jesus*, quæ tamen fuisse miracula nullus negabit.

38. Item, *Marci ultimo.* Miracula, quæ facturi erant Apostoli, vocantur signa: *Signa autem eos, qui crediderint hæc sequentur: in Nomine meo dæmonia eiicient, linguis loquentur novis, &c. super ægros manus imponent, & benè habebunt.* Signa per miracula exponit Hugo Card. in d. locum.

Actorum 4. Recensens Lucas miracula Apostolorum per signa describit, ibi: *Per manus autem Apostolorum fiebant signa, & prodigia multa in plebe.* Et inferius in specie ait. *Curabantur omnes ægri, & vexati à spiritibus immundis.*

Ad Hebr. 2. Contestante Deo signis, & portentis, hoc est, contestante, & dante Deo certitudinem prædicationi Apostolorum, signis, idest minoribus miraculis, & portentis, idest, maioribus miraculis, ut in eum locum notavit S. Anselmus Cantuariensis, aliique expostores.

39. Quamvis enim, spectata virtu-

te activa Dei, quæ est divina, & infinita, omnia miracula sint paria ex adnotatis à Lorino in Acta Apostolorum, tamen considerando res, quarum non eadem est natura, & perfectio, aut modus, qui in iis faciendis adhibetur, inæqualia sunt. Quare suscitatio mortui majus miraculum est, quàm emundatio leprosi, & curare per solam umbram (prout illà Petri infirmitates depellabantur *Actorum 5.*) mirabilius est, quàm per contactum, vel verbum. Mille alia mittimus Sacrorum Bibliorum testimonia, in quibus miracula, & signa recipiuntur; considerantes intereà esse probationem miraculorum necessariam, etiam in sententia eorum, qui secus sentire videntur. Nam Contelorus tradit opinionem negativam non esse in praxi admittendam, nisi cum Martyrio aliquid aliud prodigiosum accidisset; ut, si, stante sereno Cælo, tempestas, vel fulgura statim orta essent in loco, in quo Martyr mortem sustinet, vel aquarum diluvium, aut terræ motus, vel aliquid simile contingeret. Hæc à Conteloro, & aliis illius opinionis inter miracula non accensentur.

40. Verùm hallucinantur: advertant in miraculis tertii generis opus non esse, ut substantia rei sit supra vires naturæ, sed postulari præcisè, ut modus, vel tempus, quo fit, illas prorsus excedat. Nihil magis frequense est, quàm, quòd ventus, & fluxus maris quiescant, sed non subito omnes, sed successivè; ideò, ubi subito id evenit, in admirationem stantes trahuntur, quid insolitum notantes. Propterea miraculo tribuitur *Matth. 8.* Quòd, imperante Christo ventis, & mari, facta est tranquillitas magna; & propterea homines mirati sunt dicentes: *quis est hic, quia venti, & mare obediunt ei?* Experimur sæpè nubes in pluvias, & aquas resolvi, sed miraculo adscribitur, quòd,

quòd, stante aeris serenitate, ad aliqujus Servi Dei preces statim pluvia descendat; ita D. Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. 5. ibi: *Orante S. Helia factum est, quia precesserat tam continua, & longa serenitas, nec hora, qua ipse oravit aer ipse aliquid humida facie mox futurae pluviae signa prætulerat, consecutis tantis, & tam velociter imbribus apparuit vis Divina, quibus illud dispensabatur miraculum.*

41. Possunt quidem causæ naturales motibus terram concutere; sed eam multoties præter naturales causas, Deo specialiter disponente, moveri certum est; ita Actor. 16. *Orantibus Paulo, & Sila, subito terræmotus factus est magnus, vel, ut virtus orationis innotesceret, vel, ut potentiam suam, & Majestatem Deus ostenderet, aut hostes suos trepidatione concuteret; propterea, ut rem insolitam, & miram Scripturæ non semel commemorant terram à Deo motam, ut psal. 103. Qui respicit terram, & facit eam tremere. Aggæi 2. Ego movebo terram. Constat in terræmotu in Resurrectione Christi excitato, Matth. ult. Et ecce Terræmotus factus est magnus; & alibi sæpe.*

42. Miraculo planè tribuuntur in Scriptura, tonitrua, quæ, Moyse cum Deo loquente, caperunt audiri, & micare fulgura, Exodi 19. Quamvis à causis naturalibus ordinariè excitentur. Illud ipsum de repentino strepitu, & sono verificatur, de quo Actorum 2. *Factus est repente de Cælo sonus, tamquam advenientis spiritus vehementis.*

43. Propterea ex circumstantiis loci, & temporis, quo heroes fidei Martyrio coronabantur, deducitur fulgura, tonitrua, terræmotus, & tempestates in Deum speciali ordine concurrentem esse referenda, utpotè speciales illius potentia effectus. Qui ex improviso, tranquillissimo etiam aere, causas secundas ad illa edenda disposuit, ut sensibilibus signis injustas Ty-

rannorum sententias execrari significaret, ipsamque confirmaret doctrinæ, & prædicationis veritatem, pro qua Martyres Christi fortes in fide gloriosa morte occumbebant.

Rara profectò, & mira res est, quòd, sævientibus in odium fidei Tyrannis, causæ secundæ in unum de repente coeant ad enunciandos effectus causandos; quos proinde obvium est, quoad modum, & tempus faciendi activitatem excedere totius naturæ, quemadmodum asseritur de subita sanitate infirmo Sanctorum patrociniò restituta; hoc miraculi argumentum, celeritas in operando, dixit S. Basilii in psal. 15. apud Lorin. cit. ad cap. 3. ver. 7. verb. & protinus.

44. Hinc facilè est iis occurrere ex adverso productis n. 8. Quippe nullatenus urgent. Non primùm, quia quamquam dictio seu sit in se alternativa, & regulariter ponatur inter diversa, adhuc tamen à qualitate materiæ ejusvis sæpe restringitur, ut diversa non denotet: ita in sess. 7. Trid. cap. 10. de ref. non obstante dictione aut, & seu, reciprocantur, & synonymè accipiuntur licentia ordinandi, litteræ dimissoriae, seu reverendæ. Sic in casu dictio seu dubio adjecta ex qualitate causæ, de qua agitur, à propria significatione recedit, denotans proinde signa cum miraculis confundi, & pro eodem usurpari; Enim verò satis non fuisset voculam de signis apponere, sed cum hæc sint indifferentia ad signa miraculosa, & non miraculosa, necesse fuit ut per illam de miraculis innotesceret, de quibus signis constare deberet. Ideò particula de Miraculis stat demonstrativè ad genus signorum determinandum.

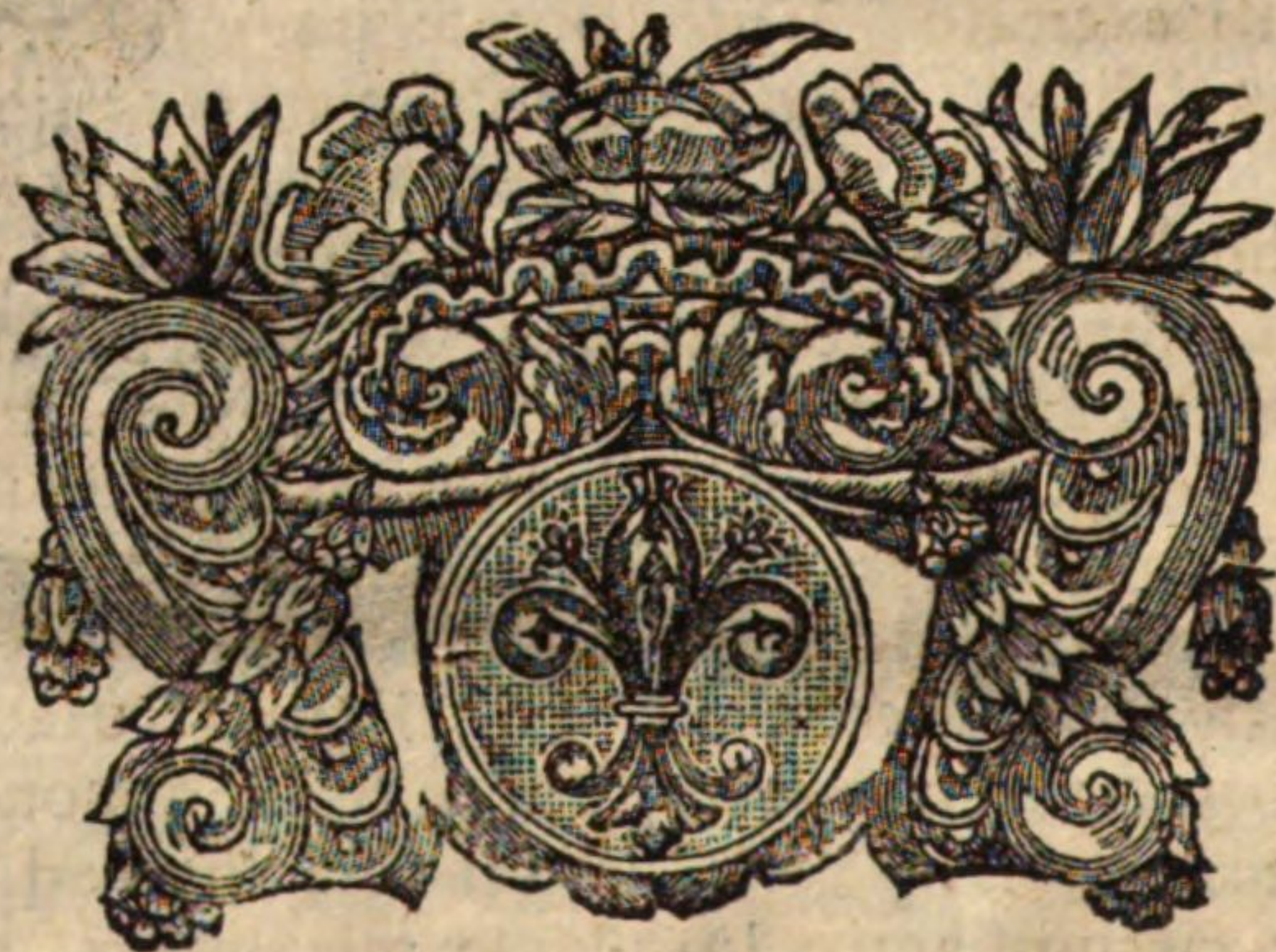
45. Non secundum. Quoniam estò in præfatis dubiis signa sub explicito non ponantur, in re tamen, & per æquipollens, & implicitum examinantur in discussione miraculorum; quæ

ex sui natura sunt signa sensibilia, non utcunque, sed supra vires naturæ.

Deinde non est privati authoris decisio, cur Sedes Apostolica in causis Martyrum, proponat dubium sub illis terminis examinari, non illis Confessorum, hoc enim iudicium eidem Sedi est reservatum. Nobis tantum visum est ostendere in casu signa, & miracula esse synonyma, ut dictum est nu. 33. & seq. & habetur ex D. Hieronymo in cap. 8. Matth. ibi: *quintum signum fecit, quando ascendens navem de Capharnaum, ventis imperavit, & mari..... Septimum, quando ingrediens Civitatem suam paralyticum secundum curavit in lectulo.* Hæc curatio fuit miraculosa, & signum appellatur. Ita sedatio illa maris ad imperium Christi miraculo tertii ge-

neris tribuitur (siquidem nullus suo imperio potest subito illud agere) & tamen à S. Doctore signum nominatur.

Quapropter constare de signo in casu, idem esset, ac constare de miraculo. Quia in hypothese signum deberet esse supernaturale, seu supra vires naturæ, saltem quoad modum, aliàs censeretur non posset testimonium Dei, quo confirmaret mortem Martyris sibi fuisse acceptam, eumque in perseverantia finali decessisse; quoties autem signum est supra vires naturæ, habet constitutiva miraculi, suppositis aliis, nimirum, quod sit insolitum, & admirationem inducat. Videtur itaque controversia de nomine, videatur d. tit. 3. cap. 1. n. 25. & seqq.

TITULUS V.

Probationes, & Testes.

CAPUT PRIMUM.

Qualitas, & natura probationis.

SUMMARIUM.

- 1 Probatio legalis fit ad legis præscriptum.
- 2 Probationis descriptio.
- 3 Probatio plena quæ?
- 4 Juramentum ponit finem controversiæ.
- 5 Cur dicatur iusjurandum?
- 6 Probatio semiplena quæ?
- 7 Duæ semiplenæ probationes integrant unam plenam.
- 8 Probatio exigit contestationem.
- 9 Finis probationis quæ?
- 10 Probatio per præsumptiones non concludit in istis causis.
- 11 Præsumptiones inserviunt pro adminiculo.
- 12 Indiciu differt à præsumptione.

Agitur hic de probationibus, non quibuscunque, seu demonstrativis per principia intrinseca physica, aut metaphysica, sed legalibus, ac juridicis: In quibusquoad causas præsentesservari debet rigor juris, & legalis, ut in sensu legali evidentissima sint, & plenissima; prout requiruntur pro legitima verificatione virtutum, & extremorum miraculi, ut diximus *tit. 3. cap. 5. 6. & 7.*

2. Est probatio in casu ex Mascardo *to. 1. de probat. quæst. 2. num. 8. rei dubiæ, seu controversæ, vel cuius veritas non apparet, per legitima argumenta facta ostensio.*

Dividitur probatio apud iuristas in plenam, & semiplenam.

3. Plena dicitur, quæ talem fidem facit Judici de re in iudicium deducta, ut sufficienter sit instructus, & moveri prudenter possit ad ferendam sententiam, ut ibi Mascardus *q. 4.*

Plena fides in huiusmodi causis inducitur per duos testes juratos idoneos deponentes de visu (vel auditu proprio) super eodem in substantialibus contestes, allegantes causam sui dicti. In casu enim habetur omnimoda certitudo moralis, quæ secundum leges, & jura possit per testes in humanis haberi.

4. Siquidem observata est lex divina *Matth. 18. In ore duorum, vel trium stat omne verbum*, legitimæ, & plenæ probationis; & lex Canonica *in cap. In omni negotio de testibus*, simulque depositio est roborata juramento, quod jure introductum est, ut finis ponatur controversiis, & veritas innotescat, in cuius confirmationem adducitur Deus, cuius testimonium firmissimum est, & infallibile, *ad Heb. 6.* & juramentum est adeò necessarium, ut sine illo dictum testis nullam vim habeat, & ei fides non adhibeatur in iudicio, *cap. Nuper de testibus*, & sine illo non substantiatur processus.

5. Juramentum alio nomine appellatur iusjurandum, appellatione composita à jure, & jurando, quatenus quod juratur instar juris habendum est,

& veluti jus sanctè servandum, Hostien. *in sum. de iurejur. n. 10.* Ideò obvia esset Judicis imprudentia, si iudicium non ferret de heroicitate virtutum, & extremis miraculi, super quibus deponerent testes oculati, & iurati à lege requisiti, maximè si nulla in illis concurrat exceptio; nam est penitus inverisimile, quòd, stante juramento, conveniant in depositione falsi, & non horreant gravitatem perjurii, & sibi velint ædificare ad gehennam, adducen-tes Deum in testem falsi. In istis itaque circumstantiis, & ex regula generali apud Moralistas, quod est semper benè præsumendum de proximo suo, nisi probetur malus, est Judex moraliter certus de virtute eorum, super quibus testes deposuerunt.

6. Probatio semiplena illa est, quæ non plenam, sed aliquam tantum fidem facit Judici, ut ex ea moveri prudenter non possit ad tutò ferendam sententiam. Hujusmodi probatio in istis quoque causis inducitur ex depositione unius tantum testis, qui de visu juratus deponat.

7. Observandum est, quòd si duæ semiplenæ probationes conjungantur, quæ singulæ non probant, collectæ juvant, & integrant unam plenam perfectam probationem, non tam in civilibus, quàm in hujusmodi quoque causis, ut dixi alibi. Nam, ut not. *Gloss. in cap. Cum causa de probat. verb. adminicula, quæ non prosunt singula, multa juvant C. de testam. Sancimus.* Dummodò tamen unaquæque ex illis probationibus sit in sua specie perfecta, aliàs neque simul junctæ relevant. Pax-jordan. *elucubrat. to. 3. lib. 14. tit. 17. n. 11.* Rota *in Neapolitana Fabricæ 22. Januarii 1700. §. non obstante coram Muto.* Qualibet verò estò semiplena, dicitur in suo ordine perfecta, si sit testis oculati, qui deponat cum juramento cum causa sui dicti.

8. Ad plenam requiritur, ut uterque testis deponat super eodem, hoc est, super eisdem actibus virtutum, & extremis miraculi; aliàs, si unus deponeret super unum actum, & alter super alium, etiam uniti utpotè singulares non probarent plenè virtutem in specie, sicut in specie non probarentur extrema miraculi, si super utroque extremo non essent contestes, ut notavimus *tit. 3. cap. 5. n. 51.*

9. Finis probationis est Judici fidem facere *l. quingenta ff. hoc titulo*, qui propterea secundum allegata, & probata debet ferre sententiam; ideò probatio non debet esse obscura, sed clara, & certa, ut ex *Gloss. in cap. In præsentia hoc tit. ver. Verbum dubium*, ubi notat, qui probat, clarè, & apertè debet probare, quod si non faciat, non prodest talis obscura probatio; & maximè in hujusmodi causis, in quibus omnes clamant, probationes propter gravitatem negotii debere esse luce meridiana clariores, ac evidentissimas, ut per media tutiora omnimoda legalis moralis certitudo, quoad fieri potest, inter homines de existentia tam virtutum, quàm extremorum miraculi habeatur, per sæpè dicta *loc. cit.* in quem finem non sufficit probare, maximè verisimilia, sed debent ad legis præscriptum demonstrari indubitata.

10. Probatio per præsumptiones, seu præsumptiva in hujusmodi causis non concludit veritatem, prout requiritur ex dictis ibi, *n. 42.* Cum certam fidem non faciant, prout notum est ex descriptione præsumptionis apud Mascardum *de probat. to. 1. q. 10. n. 8. quæ est rationabilis conjectura rei dubiæ, collecta ex argumentis, seu indiciis, quæ per rerum circumstantias plerumque, vel frequenter eveniunt.*

11. Solùm itaque præsumptiones possunt deservire pro adminiculo, de cuius ratione est, ut per se non probet, sed

sed probationem coadjuvet, quatenus Judex magis instruitur de veritate, super qua deposuerunt testes de visu, si præterea videat, quod idem referant testes de auditu, vel illam instrumenta, & historici referant; siquidem hæc sunt indicia, seu signa, quæ præsumptionem faciunt Judici de veritate, & ex quibus præsumptiva probatio desumitur, & plena coadjuvatur, ex eo quod animus Judicis magis firmatur ad judicandum testes de visu deposuisse, nec fuisse varios in attestatione virtutum, vel extremorum miraculi.

12. Indicium describitur: est *notabile signum*, ex quo prudenter solent Judices de actionibus aliorum judicare, *inserviens ad veritatem cognoscendam*. Quod procedit de indicio gravi, quia ex levi levis conjectura nascitur. Hinc sequitur præsumptionem differre ab indicio, tamquam effectum à causa, cum ex indiciis illa oriatur. Ideò, ut indicia præsumptivam probationem pariant adminiculantem legitimam probationem, esse debent non levia, sed gravia, & urgentia, ex quibus Judex animum suum in unam partem inclinet, licet cum aliquali, seu modica dubitatione. Farinac. q. 36. n. 6. loco cit.

De probatione per testes in hujusmodi causis, tam super miraculis vide loc. cit. cap. 5. per totum, & cap. 6. de probatione per historias, & scripturas, & cap. 7. de illa per famam, de illa virtutum tit. seq. & tit. 7.

CAPUT II.

Testes.

SUMMARIUM.

- 1 Testes quinam?
- 2 Alii de visu, & alii de auditu.
- 3 Alii idonei, & inhabiles alii.
- 4 Infames repelluntur à testificatione.

- 5 Etiam in causis Canonizatorum, sed cum limitationibus, ad 7.
- 8 Repelluntur Advocati, & Procuratores.
- 9 Et pretio conducti.
- 10 Et periuri.
- 11 Et criminosi.
- 12 Mulieres sunt testes habiles in nostris causis.
- 13 Repelluntur impuberes.
- 14 Item insani.
- 15 An Cæcus, vel surdus?
- 16 Non repelluntur pauperes, & plebei.
- 17 Nec infideles.
- 18 Persona alias inhabilis potest ex circumstantiis habilis esse.
- 19 Non repelluntur personæ de Collegio, ad 22.
- 23 Neque domestici.
- 24 Duo testes de visu plenè probant.
- 25 Contrarietas testium est benignè interpretanda, ad 26.
- 27 Contrarietas in essentialibus est inconciliabilis.
- 28 Singularitas testium triplex, ad 31.
- 32 Testes singulares non probant miracula in specie.
- 33 Neque virtutes, ad 34.
- 35 Pontifex potest ex sola testium singularium testificatione beatificare.
- 36 Sententia Card. Lauræ de insufficientia testium singularium ad probandum.
- 37 Consultores non debent ex testibus singularibus in causis consulere.
- 38 In causis Beatificat. & Canonizat. non admittitur concordia testium singularium.

Testes dicuntur, qui ad fidem aliqujus rei faciendam adhibentur: vel, qui de re aliqua à se visa, vel audita testificantur, aut deponunt, aut narrant, sive coram Judice excipiente eorum dicta, sive extra judicium coram aliis, cujuscunque conditionis sint. In causis tamen, de quibus agimus, plenè non probant, nisi super virtutibus, & mi-

raculis testimonium reddant coram Iudice habente jurisdictionem; quatenus verò extra iudicium deponant intervniunt dumtaxat pro adminiculo, quod commune est quoque in testibus nulliter examinatis.

Dicta verò, seu depositiones, vel assertiones testium, *attestationes*, seu *testimonia* appellantur.

2. Testes alii dicuntur de visu, qui de re testificantur sensu aliquo corporeo percepta, quibus aequiparantur, qui propriis auribus à Servo Dei V. G. aliquid audierunt, & propterea solent dici de auditu proprio ad differentiam eorum, qui ab aliis audiunt, qui non possunt assignare causam sui dicti, vel, quia *ego ipse audiivi ab eodem*, sed *solum*, quia *ab aliis audiivi*, & sic sunt testes de auditu auditus.

Quòd testes de auditu alieno in huiusmodi causis, nec semiplenè probent, sed repellantur, siue versemur in terminis verificandi virtutes, siue extrema miraculorum, dixi *tit. 3. cap. 5. n. 19. & n. 67.* Debent propterea esse de visu, vel auditu proprio, ibi *n. 16. 41. & 63.* & habetur *cap. Testes 3. q. 9.* Ubi Calistus Papa resolvit testes debere deponere de iis, quæ fuerunt acta in eorum presentia.

3. Item, quidam dicuntur legitimi, idonei, habiles, qui impedimentum Canonicum non habent; quidam verò inhabiles, ac illegitimi, qui patiuntur exceptionem, & ab iure repelluntur à causis, nec admittuntur ad testificandum, nisi in causa hæresis, & cum certis limitationibus.

Qualitates requisitæ in teste, ut legitimus sit, & idoneus, ac à testimonio ferendi non repellatur circa virtutes, & miracula Servorum Dei, referuntur in *cap. testes 4. q. 2. & 3.* & continentur sequentibus verbis. *Conditio, sexus, ætas, discretio, fama, fortuna, fides*: in testibus ista requiruntur.

4. Ratione conditionis repelluntur,

primò, Infames *cap. Testes 2. qu. 7. ibi: testes absque ulla infamia, aut suspitione, vel manifesta macula, & veræ fidei plenitudine instructi esse debent.* *Cap. Testimonium, de testib. & attest.* siue sint infames infamia facti, quæ à crimine non occulto descendit, siue infamia juris, quæ ab Iudicis sententia super crimine inducitur, *cap. Infames 6. q. 1.*

5. Nonnullis videbatur infames non esse repellendos, quin in causis nostris testes sint, cum non repellantur à testimonio in criminibus, & delictis exceptis, ut in crimine hæresis *c. in fidei favorem de hæret. in 6.* Gloss. notat; *propter favorem fidei multa statui contra iura communia*, & in aliis delictis, ut tradit *Matta de Canoniz. p. 4. c. 17. n. 6.* Verùm ipse non audet affirmare esse habiles pro causis Beatificationum, &c. propter dignitatem causarum, quæ videntur ab huiusmodi testibus abhorre, & ideò consultit abstinendum.

6. Limitatur tamen, quando aliàs veritas haberi non possit juxta *Farinacium de Test. q. 56. n. 50.* allegatum à *Gasparro inst. iur. canon. p. 3. tit. 8. c. 1. n. 56.* ut, si videat mortuum à Servo Dei, vel ejus invocatione suscitari in prostibulo, in quo nisi personæ infames reperiantur, cum testes aliàs habiles secundum circumstantiam loci intervenire non possint, in casu isto, vel alio simili, cum sit necessitatis, infames etiam, admittuntur ad testimonium.

7. Cæterum, cum habiles non intervenerunt, sed potuerunt intervenire, standum est regulis juris, quæ in gravioribus causis integram fidem in testibus exigunt, & probationem claram requirunt, *l. fin. C. de prob.* & ibi *Matta*, & tunc non sunt admittendi infames, ac censendum, quòd ubi Deus decrevisset aliquem servum suum defunctum cum fama sanctitatis clarificare in Ecclesia militante honore Beatificationis, disposuisset, ut opera ipsius heroica, ac miracu-

racula per eum operata in circumstantiis fuissent, in quibus potuissent à personis habilibus videri, & testimonium reddi per eos valeret.

8. Secundò, repelluntur Advocatus, & Procurator, & in casu Postulator cum specialem affectionem, & interesse in causis præsumantur habere, ratione muneris, quod exercent, *dict. cap. si testes.*

9. Tertiò, repelluntur *conducti pro pretio cap. Placuit de testib.* quia pretio præsumuntur corrupti.

10. Quartò, repelluntur *perjuri*, vel, qui falsum testimonium dixerunt *cap. Testimonium de testib. cap. Constituimus 3. q. 5.* Perjurus enim nullo casu ad testimonium admittitur, ut notat. Gloss. in d. *cap. Testimonium.*

11. Quintò, repelluntur *criminosi*, si adhuc in crimine perseverent: si verò quis sit emendatus de crimine, & eum non comitetur infamia, non debet repelli à testimonio in casu civili, nec in criminali ex observatis à Gloss. in d. *cap. Testimonium*: ergo nec à nostris causis.

Alii ex capite conditionis repelluntur à testificatione apud Authores, de hac materia tractantes, qui videri possunt, ne testes in causis Beatificationum, & Canonizationum, quæ de maximis sunt, inhabiles, & non idonei admittantur. Et notandum est juxta regulam generalem per Gloss. in d. *cap. Placuit, verb. Idonei*, idoneum reputari, cui nulla possit opponi exceptio, licet non sit omni exceptione major, cum satis sit, quod ei non obstat canonicum impedimentum. Contelorus c. 25. n. 54.

12. Ratione *sexus* videntur repellendæ mulieres ex eo, quòd varium, & mutabile testimonium semper fœmina producat, *cap. Forus de verb. signif.* Tamen quia ab omnibus causis non repelluntur, *cap. Ex eo. 15. q. 5.* & ibi Gloss. *verb. Testimonium, cap. Mulierem 35. q. 5.* ideò neque in causis Canonizationum

ex Matta p. 4. cap. 17. nu. 12. Conteloro cap. 18. n. 9. & Lauræa in 3. to. 4. disp. 20. art. 25. §. 2. nu. 1076. maximè si agatur de probandis virtutibus, & miraculis in Monasterio Monialium, ubi viri actu, vel habitu intervenire non possunt. Quæ ratione, ait Matta, fuit admissum testimonium Monialium in probatione multiplicationis farinæ in earum Monasterio ad invocationem S. Pii V. & in causa Beati Joannis Francisci Regis in probanda sanatione miraculosa Monialis ab hydrope. Et confirmatur ex praxi S. R. Cong. quæ mulierum testificationem pluries ad probandum recepit, quævis autem, vel falsitatis, vel affectionis ad causam purgatur per juramentum, ut ibi Contelorus num. 7.

13. Ratione ætatis repelluntur impuberes, hoc est, Mas, quatuordecim annis, & fœmina duodecim minor, d. *cap. Testes*, utpotè judicio imbecilli præditi; ac præterea, quod puerilis ætas plena est perjuriis, & mendaciis, *cap. Pueris de delict. puerorum*, in qua ætate apti non sunt ad cognoscendum debitum, quod juramento imponitur. Quod habet etiam locum, si puberes facti de his deponant, quæ viderunt in pupillari ætate, propter defectum sufficientis cognitionis ad bonum, & malum dignoscendum, quia hæc ætas nescit, quid agat. Limitant Doctores, nisi fuerint talia, quæ in impuberis intellectum cadere potuissent; quod præsertim videtur verificari, si quis proximus pubertati viderit Servum Dei frequenter exerceri in actibus orationis, macerationis carnis; vel, ipso orante, aut ad ejus invocationem infirmum subito sanatum: tunc enim factus pubes, præstito juramento de veritate dicenda, poterit de illis deponere.

14. Ratione *discretionis*, repelluntur furiosi, mente capti, & qui sanæ mentis non sunt l. in negotiis ff. de Regul. jur. quia

quia humano modo non operantur, nec verum à falso discernunt.

15. Dubium est de cæco, an possit esse testis in probatione virtutum, & miraculorum? & resolvitur affirmativè, de his tamen, quæ ante cæcitatem vidit; secus si esset cæcus à natiuitate, vel cæcus factus in annis puellaribus.

Surdì pariter testari possunt de iis, quæ cadunt sub sensu, in quo non sunt impediti. *Farinacc. prax. q. 61. n. 56.*

16. De iis, qui repelluntur ratione famæ dictum est n. 4.

17. Ratione fortunæ non sunt repellendi pauperes, & viles, seu ex infima plebe nati (qui humiles nuncupantur ab jure, *l. humilem C. de incest. nupt.*) dummodò eis Canonicum impedimentum non sit opponendum, & careant suspicionem falsitatis; ex *Glos. ex d. cap. si testes verb. locuples*: atque adeò sint honestæ vitæ, quia, qui fide, & opinione apud prudentes sunt probati, viles non sunt censendi ad effectum testificationis, etiam super virtutibus, & miraculis, licet aliàs pauperes, aut à patre plebejo procreati. *Farinacc. q. 57. n. 66.* Honestas autem in illis est semper præsumenda, nisi contrarium appareat, per regulam, quod, *quis præsumitur bonus, nisi probetur malus*.

18. Ratione fidei repelluntur Infideles, Hæretici, & Judæi, ut apud *Matt. cit. cap. 20. n. 9.* cui non est ita absolutè adhærendum; nam licet Infidelibus non sit fides præstanda contra Ecclesiam, & Religionem, tamen favore fidei, atque adeò in Causis Canonizationum, non est eorum testificatio reiicienda, juxta *cap. Si Hæreticus 2. q. 7. ubi textus habet: pro Orthodoxo quidem, etiam hæretici testimonium valeat.* De qua re dixi superiori *tit. cap. 2. n. 21.* ibi videas; ubi notavi eorum depositiones in causa probationis Martyrii esse attendendas, & concludere in genere sal-

tem legitimi adminiculi; idem dicendum, dum agitur de probandis virtutibus, & miraculis Servorum Dei.

19. Hic observa, quod, si persona aliàs inhabilis esset examinanda super facto proprio, quod nimirum in ejus persona ad invocationem Servi Dei miraculum esset patratum, tunc, & eo casu persona illa examinata habilis foret ad testimonium, sed solum in subsidium invocationis à se factæ, de qua aliàs non posset probatio haberi: *Matta cit. cap. 20. n. 16.* pluribus cumulatis.

20. A testificatione in istis causis non repelluntur illi de Universitate, vel Collegio, estò honor Beatificationis, & Canonizationis redundet in laudem, & decus ejusdem Collegii, *cap. Nuncius hoc titulo*, & ibi *Glos. verb. repellendum*, & tradit *Matta cit. cap. 17. n. 13.* Et *Contelorus cap. 18. nu. 5.* plures allegans ex regula generali, quod tales personæ non dicuntur ferre testimonium in causa propria, cum illam suo nomine agere nequeant, quod requiritur ad quidditatem causæ propriæ; nec de eorum singulari utilitate, & commodo agatur, sed de probanda sanctitate, & miraculis unius de Universitate ad effectum, quod ei à Pontifice cultus publicus decernatur, quod primariò cedit in gloriam Dei, & honorem S. Matris Ecclesiæ, & per indirectum redundat in laudem dictæ Universitatis.

21. Ita Religiosi, & Moniales optimè probant in causis Servorum Dei ejusdem ordinis. Nec obstat suspicio affectionis ad causam, cum hæc per dicta purgetur per juramentum.

22. Quin etiam, quando in similibus causis omitteretur Religiosorum, & Monialium respectivè examen, suspicio esset, quod, data opera, fuisset prætermisum, ne imperfectiones aperirent, quas potuissent observare in eo, de quo ageretur. Nam certè à nullo melius possunt sciri facta Servi Dei alicujus

cujus Ordinis, quàm à Religiosis cum eodem conviventibus, præsertim loquendo de iis, quæ egerat in Conventu, & Monasterio.

23. Quæ ratio concludit, etiam in domesticis, & parentibus, quantum ad facta domestica, cum quibus, & alii extranei super aliis debent admitti.

Quæritur I. *Quot testes requirantur ad plenam probationem virtutum, & miraculorum?*

24. Resp. Duo, qui sint de visu juxta legem divinam. *Matth. 18. in ore duorum, &c.* & Canonicam, *cap. in omni negotio*. Nam, ubi numerus testium non adiicitur, etiam duo sufficient. *Pluralis enim locutio duorum numero contenta est, d. cap. si testes 4. q. 3. §. Ubi numerus*. Duorum enim depositione juramento firmata, & allegantium causam sui dicti se scire rem ita se habere, quia proprio sensu viderunt, vel audierunt, veritas de rebus contingentibus modo humano, & per leges inducto Judici explicatur. Nulla verò lex statuit in istis causis necessarium numerum majorem, licet plures, & plures subtiliter examinentur, prout gravitas causarum requirit, & tutius sanè proceditur, ubi plurium testificatio concurrit in probatione actuum virtuosorum, & miraculorum. At ubi probaretur non potuisse plures, quàm duos examinari, vel, quia præmortuos, vel, quia in longinquis agentes, & defectus refundi non posset in Postulatores, tutò Consultor judicaret de existentia virtutum, & veritate miraculi, dummodò essent in substantialibus contestes, & in uno, & eodem facto concordarent; prout dixi *tit. 3. cap. 5. n. 47.*

25. Advertendum partes Judicis esse, ut semper, & meliori modo, & forma, qua fieri potest, testes inter se contrarios ad concordiam reducat, per *tex. in cap. Cum tu hoc tit.* Nam *Glos. ibi. verb. benigne, & verb. sed hoc dictum,*

ait, delictum non est facile præsumendum, & in dubio facienda semper est benigna interpretatio pro illius exclusione. Notum autem est illud præsumi, si testes contrarii non concilientur, ubi potest; nam aliàs eorum aliqui per necesse debent dicere falsum, & consequenter esse perjuri. Ideò Judex debet esse circumspectus, vel intelligendo eos de diversis actibus, & iterabilibus deposuisse, vel in circumstantia solùm accidentaliter differre, quæ factum essentialiter non variat: Nam tunc vitabitur delictum, & perjurium, & habebitur intentum.

26. Suspicio subornationis vitatur, si seorsim testes examinentur, ideò *cap. Venerabili de testibus* præcipitur, ut testes sigillatim examinentur. Nec obstarat aliqua contrarietate accidentaliter, imò ex eo testimonium redditur credibilis, & cessat suspicio, quòd instructio præcesserit.

27. Cæterum, si in substantialibus essent discordes, nulla concordia possent uniri: exemplo senum, qui contra Susannam adulterium testificarunt *Daniel. 13.* Ambo conveniebant in hoc, quòd adulterium fuerit ab ea in meridie commissum, sed non conveniebant de loco: uno asserente sub *prino*, & alio sub *schino*: cum autem idem actus non possit simul, & eodem tempore fieri in diversis locis, evidens erat dictorum testium contrarietas omnimodè inconciliabilis, propter contrarietatem in circumstantia intrinseca facto adulterii.

Quæritur II. *An testes singulares probent virtutes, et miracula?*

28. Responsioni præmittitur, aliàs dici testes contestes, qui scilicet unum, & idem factum testantur, quin in essentialibus discordent, licet in accidentalibus non conveniant, circa quæ homines non convenit multum, sollicitari, quia facile memoria elabuntur ex
D. Tho-

D. Thoma: Alios verò singulares, qui diversa testantur. Dividunt Doctores testium singularitatem in obstativam, & in diversificativam, ac cumulativam, seu adminiculativam.

29. Obstativa singularitas tunc dicitur, quando super unico actu testes variè deponunt, eorumque dicta inter se repugnant, prout fuerunt dicta illorum senum super dicto adulterio Susannæ. Hac testium singularitate, nec virtutes, neque miracula probari, est obvia Doctorum sententia, nec ab ullo revocatur in controversiam, cum testes non possint concordari.

30. Diversificativa singularitas est, cum testes deponunt de actibus contrariis, sed diversis, & se mutuò non adjuvantibus. Hujusmodi testes possunt ad summum probare virtutes, & miracula in genere, numquam tamen in specie; ut si unus deponeret Servum Dei macerasse carnem jejuniis, alius peregrinatione; unus fuisse in pauperes liberalem, alius proximorum saluti fuisse intentum, vel unus deponeret illum minasse cæcum, alius sanasse infirmos, & alius suscitasse mortuos, ut tradit idem Contelorus d. cap. 18. n. 28. ubi notavit Sedem Apostolicam non consuevisse aliquem Canonizare cum sola hac generica probatione, sed requirit, ut in individuo per actus contestatos aliquæ virtutes in gradu heroico, & miracula probentur; & in testibus singularibus procedit illud, *ut tantum valeat unus, quantum mille.*

31. Singularitas adminiculativa, vel cumulativa est, quando inter testes non datur repugnantia, nec contrarietas, & ex diversis depositionibus una patrocinatur alteri, seu aliam coadjuvat, ut si unus deponat de visu, alter de auditu, alius de publica voce, & fama, vel consensu publico.

32. Quod testibus adminiculativa singularitate singularibus plenè non

probentur miracula in specie, dixit idem Contelorus loc. cit. Matta p. 4. cap. 16. n. 25. Lauræa cit. §. 2. & nos diximus loc. cit. n. 28. & ex opposito stantes intelligendi sunt dumtaxat de probatione in genere, vel per modum adminiculi.

33. Major difficultas est, an admitantur, ut probent in specie virtutes in gradu heroico, si testes deponant super diversis virtutum actibus, ita ut unus testetur de studio orationis, alius de misericordia in pauperes, & alius de gestione cilicii, flagellationibus, jejuniis, &c.

De hac repro parte negativa aliqua dedimus loc. cit. n. 67. & agit Matta cit. cap. 20. n. 17. ad quæsitum: *An in causis Canonizationum locum habeat vulgare axioma: singula si non prosunt, simul unita juvant; respondet, negativè, si agatur de probatione sanctitatis vitæ, virtutum, & miraculorum in specie, quia quilibet virtus, seu quilibet actus virtutis, & quodlibet miraculum probari debet per duos testes contestes de visu.* Idem dicendum in probando cultu immemorabili, & casu excepto à decretis, cum debeat concludenter probari. Si verò agatur de probatione sanctitatis vitæ, virtutum, & miraculorum in genere, resolvit affirmativè.

34. Ideò cum duo, vel plures testes de visu deponunt super diversis actibus virtutum, ita ut nullus concordet cum alio in eodem, vel in iisdem actibus, quilibet semiplenè tantum probat. Nam unus actus est quid unum diversum ab alio, nec cum alio conjungitur ad integrandum unum totum habens plures partes, ut est Missa, quæ habet plures partes: habitus autem V. G. fidei infusæ non integratur ex actibus, ut est notum, ideò nec testes conjunguntur ad plenam probationem in specie inducendam, licet ad eundem finem, vel genus semiplenæ illæ probationes tendant; cum semper quilibet in suo dicto maneat singularis, nullusque actus sit

sit in individuo plenè probatus ad formam juris Divini, & Canonici, ex quo possit tutò, & ad præscriptum utriusque juris certò procedi ad inferendum in anima habitum virtutis in gradu heroico. Cum enim species non conservetur, nisi in aliquo individuo, numquam plenè probatur in eo conservari, nisi adæquata, & plena probatio concurrat de individuo, quæ non concluditur per semiplenas probationes diversorum actuum. Hinc S. Congregationis praxis est, ut plenam, concludentemque probationem in his causis non deducat, nisi per duos testes contestes in factò, quod sub utriusque sensibus cadat eodem loco, & tempore.

Dices. Est arbitrarium Judici adhibere fidem testibus singularibus, l. 3. ff. de testibus.

35. Resp. Quidquid sit in aliis causis, in illis Canonizationis illud verificatur solum de Summo Pontifice, qui solus est Judex in hujusmodi negotio: non verò procedit textus ibi de Cardinalibus, & Consultoribus, qui non sunt in dictis causis Judices, sed solum Consilarii Papæ ex dictis loc. cit. num. 39. Et valdè inconveniens esset, ut in dando Pontifici eorum voto pro ista re repræsentarent, de quibus jure dubitari posset, ex non servatis legibus pro adæquata probatione in causis tanti ponderis.

36. Huic nostræ resolutioni, seu resp. accedit sententia Card. Lauræ loc. cit. §. 2. ubi, licet ex professio tradat testibus singularibus plenè non probari miracula in specie, adhuc ejusdem rationes concludunt, & sæpè innuit per eos non plenè verificari virtutes in specie: & facit, quòd habet n. 1090. ubi obicienti Bonifacium IX. in Canonizatione Sanctæ Birgittæ admisisse se testimonium ejusdem filiæ, respondet, quòd postquam idem Bonifacius in Constit. Ab Origine 5. in Bullar. virtutes, & mi-

racula Sanctæ Birgittæ narrasset in §. 51. recitans modum, quo præfata fuerint probata, ait, de veritate præmissorum per testes idoneos, & alias probationes legitimas certiùs informati. Nota Pontificem dixisse per testes idoneos, non testem in singulari fuisse probatas virtutes, & miracula. Filia itaque dictæ Sanctæ potuit esse contestis cum aliis, non obstante, quòd fuerit Sanguine conjuncta, & domestica cum Sancta Birgitta, cum consanguinitas, & domesticitas non impediunt, quin parentes, & domestici admittantur in causa, dummodò alii exteri adducantur.

Ita non solus Obertus Presbyter deposuit super vita, & miraculis S. Homoboni, sed aliorum, etiam testimoniis fuerunt verificata ejusdem opera virtutum, & miracula, ut ex Constit. Quia pietas Innoc. III. la. 2. in d. Bullar. ubi §. 2. Frater noster Sicardus Episcopus multis viris Religiosis, & aliis honestis personis comitatus, &c. Homoboni vitam, & actus, nec non, & modum transitus ejus nobis aperuit..... per testimonium dilecti filii Oberti presbyteri; &c..... quæ de illius sancti conversatione præmissimus, cum ipso Episcopo, & aliis supradictis juratis similiter asseruit esse vera. Ex quibus constat non testimonio solius Oberti, sed multorum, etiam religiosorum, ac personarum juratarum, qui cum Episcopo ad testificandum venerant, fuisse probata opera virtutum, & miracula dicti Sancti. Obertus itaque fuit unus ex contestibus, sed non solus deposuit, sed cum aliis contestatus est.

37. Caterùm quamvis possit Pontifex Beatificare, vel Canonizare (& fortè quidem aliquando egerit) fide adhibita solis testibus singularibus, & in qualibet forma sibi benè visa, quia habet potestatem liberam, & independentem, cap. significasti de elect. Clementina si duobus, ut lite pendente, nec

nec adstrictus sit sequi iudicium Cardinalium, quamvis hoc exquirat; solus enim ipse dirigitur Spiritus Sancti lumine, ne erret: nunquam tamen possunt Consultores suo voto concludere constare de virtutibus, vel miraculis ex sola testium singularium attestatio-
ne; Cum ipsi teneantur legem Divinam, & Canonicam in negotio adeò arduo servare, non laxare rigorem juris, & secundum allegata, & legitime probata proprium sensum Pontifici aperire.

Quæritur III. *An in nostris causis admittenda sit testium singularium concordia ad effectum probandi in specie virtutes, & miracula?*

Resp. Negativè, ut expressè Matta alios allegans DD. p. 4. cap. 16. num. 19. & sequen. apud quem videas, ubi duo advertit. Primum, causas Canonizationum differre ab aliis causis: in quibus ideò illa concordia admittitur, quia, cum deveniendum sit ad sententiam absolutionis, vel condemnationis in causa principali, atque adeò in expensis interest Actoris, ut testes probatorii à se producti concordentur ad relevandam ejus intentionem; & interest Dei, ut concordenter reprobatorii ad probandam ejus exceptionem.

Secundum, Doctores, quibus placet testium singularium concordia ad effectum probandi, in hoc quoque concordare, quod ex testibus singularibus concordatis non oritur plena, sed tantum semiplena probatio. In causis autem Beatificationis, & Canonizationis non sufficit actus virtutum, & miracula in specie semiplenè esse probata, ut sæpè diximus, & à quo nullum posse ex qualitate negotii dissentire putamus.

Ideò, ut in specie virtus V. G. heroicæ temperantiæ plenè probata sit dicenda, debent actus in individuo per duos testes, circa idem esse con-

testes, adeò ut non sit satis unum de uno actu, & de alio alium deponere per dicta num. 34. Sententia hæc habet assistentiam legis Divinæ, & Canonice, aliàs citatæ, ac authoritatis Doctorum, ideò absque gravissimo fundamento à nobis non est id resolutum.

C A P U T I I I.

An Virtutes probentur testibus de auditu, & historiis?

S U M M A R I U M.

- 1 Causa Beatificationum, & Canonizationum triplicis generis, ad 3.
- 4 Tempus antiquum in teste quale? ad 5.
- 6 Tempus longissimum importat cursum centum annorum, & ultra.
- 7 Lex incipit obligare, facta publicatione.
- 8 Requisita probandi centenariam, ad 14.
- 15 Testes de auditu proprio parificantur testi de visu.
- 16 Testes de auditu alieno inhabiles ad probandas virtutes in specie.
- 17 Cap. Venerabili injungit testes examinandos.
- 18 Medium idoneum ad habendam plenam certitudinem.
- 19 Causa, deficientibus testibus de visu, relinquenda.
- 20 Scriptores Canonici scripserunt, Spiritu Sancto dictante.
- 21 Historicis aliqualis debetur.
- 22 Requisita in historicis, ut fidem faciant.
- 23 Juridicam probationem non faciunt in causis Canonizationum.
- 24 Historici, nec semiplenè probant.
- 25 Historici admittuntur in cumulum probationum.
- 26 Historicus iuratus, & de visu semiplenè probant.
- 27 Juramentum duplex, solemne, & simplex.

- 28 *Requisita, ut historia probet.*
- 29 *Unius historicus iuratus plenè non probat.*
- 30 *Fama non probat virtutes, etiam in antiquis, ad 31.*
- 32 *Papa in Canonizatione non tenetur requirere consilium Cardinalium.*
- 33 *Non tenetur sequi eorundem consilium.*
- 34 *Consultores in dando voto Pontifici, debent procedere secundum leges, ad 35.*
- 36 *Diligentia in causis, de quibus agitur sunt præmittenda, ad 37.*
- 38 *Argumentum quod Spiritus Sanctus maneat in viris sanctis.*
- 39 *Constituto de Beatificatione, vel Canonizatione, certitudo omnimoda habetur de præmissis diligentius.*

DE probatione miraculorum per testes, historias, & famam dictum est tit. 3. cap. 5. 6. & 7. quæ aptanda sunt ad illam quoque virtutum in specie; licet putent nonnulli, hoc non procedere in causis antiquis, adeo ut in istis testes de auditu, historici, & fama sufficienter probent; attamen, cum S. Congregatio in discussione miraculorum, non attendat distinctionem inter tempus antiquum, & recens, sed rigorosè requirat testes iuratos, qui de visu, ac certa scientia super illis deponant: hoc etiam est dicendum militare in illis cum agitur de examine virtutum in gradu heroico. Quod ut expressius pateat, operæ pretium duximus hic quædam adnotare, & subinde ad resolutionem procedere.

1. Primò advertendum, causas aliquas Beatificationum, & Canonizationum esse adeò antiquas, ut nonnisi post longissimum tempus ab obitu Servorum Dei fuerit facta instructio processus per Ordinarios, & adeò in longum tempus protracta, ut nullus testis oculatus potuerit haberi super San-

ctitate, & virtutibus, sed, vel testes tantum de auditu alieno, vel Chronicæ solum, & historiæ, quæ ipsorum mores, & gesta referant. In hac causarum specie testes de auditu, & historias plenam inducere probationem nonnullis est adeò perspectum, ut vix possit in dubium revocari.

2. Aliæ verò causæ talis generis sunt, ut, licet tempore habili fuerint processus compilati, non tamen illicò ab obitu Servorum Dei, qui diù vixerunt, propter quod sæpè evenit, ut nullus testis oculatus reperiri possit, qui per scientiam immediatam deponat de gestis in prima eorum ætate, de quibus constat tantum per assertionem testium de auditu, & per historias, & Chronicas; Quoad has, testes auritos, & historias ex identitate rationis, tamquam subsidiariam, iidem admittunt plenam probationem inducere.

3. Denique aliæ sunt causæ recentes, in quibus tempore habili constructi sunt processus de omnibus gestis in vita à Servis Dei, super quibus geminati testes de visu, & plures etiam de auditu concordant; & ulterius illa ad memoriam posterorum fuerunt ab Authoribus scripto consignata; in hoc causarum genere omnes concordant testes de auditu, & scripta authorum inferuire pro adminiculo ad plenam probationem coadjuvandam per dicta cap. 1. n. 11. & 12.

4. Secundò consideratur, Doctores variare in taxanda mensura temporis antiqui, vel, quale in hypothesi probationum antiquum in teste censendum sit; licet antiquum de rigore requirat spatium centum annorum; attamen tempus antiquum in teste ad effectum probandi est tempus sexaginta annorum, adeo ut in antiquis versemur, si agatur de probandis gestis Servorum Dei, qui ad Superos evolaverint à sexaginta annis transactis, ut in relatione

ne S. Thomæ de Villanova de charitate erga proximum quoad spiritualia, apud Contelorum de Canoniz. & S. Petri de Alcantara ex Castellino de exigentia miraculor. in SS. Martyr. Canonizat. punct. 2. concl. 5. n. 34.

5. Neque super hoc tempore computando est amplius excitanda controversia, cum S. R. Congr. in causa B. Joannæ à Cruce 19. Januarii 1630. censuerit; *tempus antiquum reputandum est, ubi intermediant anni sexaginta.*

6. Quatenus autem centum anni, & ultra fluxerint, tempus non tam antiquum, quam antiquissimum, & longissimum habetur, ex Constit. Cælestis Jerusalem Urbani VIII. ubi significans suæ mentis non fuisse, prohibitione facta (ne ulli, etiam cum fama Sanctitatis, aut Martyrii defuncto cultus exhiberetur, antequam ab Apostolica Sede Beatificaretur, vel Canonizaretur) præjudicare iis, qui per immemorabilem temporis cursum, vel longissimi temporis scientia colebantur, declaravit longissimum tempus illiusque immemorabilem cursum, esse tempus centum annorum metam excedens.

7. Tempus verò pro probanda centenaria computandum est à 5. Septembris 1634. sub quo publicata fuit allegata Constitutio Urbani, ut in libello decretorum, in qua enunciata Bulla prodit, adeout in dicta Constitutione comprehendi non videntur Servi Dei, qui cum fama Sanctitatis, vel Martyrii decesserant, & colebantur an. 1534. ante 5. Septembris; nec videtur esse numerandum à 5. Julii, sub qua Bulla est edita; quia ejus publicatio fuit facta die 5. Septembris, à qua incipit obligare; cum nulla lex, nullum decretum obliget ex communi Doctorum, quos allegat Barbosa ad cap. 2. de constit. num. 6. nisi sit publicatum; & propterea, facta editione, obligatio suspenditur usque ad publicationem, vi-

deatur Bordonus de miracul. meditat. 31. num. 107.

8. Probata centenaria, censetur probata immemorabilis, & tempus antiquissimum. Centenaria probanda est ab eam allegante per testes deponentes formiter super requisitis per Glossam in cap. Episcopus de præscriptionibus in 6. verbo memoria. Primò, de visu per 40. annos ante motam litem. Secundò, de auditu à suis majoribus, qui, etiam ab aliis audiverint. Tertiò, quòd nec ipsi, neque eorum majores viderint, aut audiverint oppositum fieri. Quartò, de publica voce, & fama per verbum fuit, & est, & memoriam in contrarium non extare, neque illius initium noscitur.

9. In casu probandi centenariam, vel cultum immemorabilem plures testes deponere debent de visu, adeout unus non sufficiat. Formula verò depositionis esse potest:

Vidi Servum Dei N. publicè coli in Ecclesia N. per quadraginta ab hinc annos (post expletam pubertatem computandos) & audivi à meis majoribus, qui ab aliis audiverunt, dictum Dei servum coli in dicta Ecclesia, & vocari Beatum, de quo est, & fuit publica vox, & fama, adeout nec viderim, neque audiverim oppositum fieri, sed potius semper illum coli, & haberi pro Beato.

10. Præter prædictos testes, requiruntur aliqua saltem indubitata indicia cultus, & venerationis, quæ insurgunt ex dedicatione Ecclesiarum, & erectione Altarium, ex accensione lampadarum, & luminum ad sepulchrum, & Altare, ex appensione ibi tabellarum votivarum. Atque ex picturis antiquis cum radiis, coronis, & laureolis, aliisque signis venerationis; ex Scacch. de not. & sign. sanct. lect. 9. cap. 1. & alibi.

11. In prædictis debent esse testes, ita quòd non uniantur, si unus depo-

deponat super uno, & alter super alio requisito, per Sperellum *dec. 69. n. 27.* Si unum ex dictis requisitis deficiat, immemorabilis non censetur probata, Rota coram Pio in *legionen. Parochial. 27. Aprilis 1703.* Immemorabilem tollit, etiam non esse per centum annos non interruptos à die obitus Servi Dei semper cultum Servo Dei exhibitum, ut si constet de actu aliquo in oppositum, ibi Sperellus, aliis cumulatis. Quin etiam, solus rumor, & resistentia in contrarium reddunt improbabilem ipsam immemorabilem, & centenariam cultus excludit, Coccinus *decis. 400. n. 6.* Sperell. *alleg. n. 29.*

12. Diximus *centenariam cultus probari per testes*, prout maximè requiritur ad effectum obtinendi sententiam, qua definitivè declaretur Servo Dei exhibitus cultus, & veneratio per centum annos ante prædicta decreta, adeoque versari in casu excepto ab iisdem decretis, eisque nullatenus esse contraventionem; Ad hoc enim sola fama publica non sufficit, etiamsi versemur in antiquis, & fama sit plusquam plenè probata, quia tunc non potest constituere, nisi unum tantum indicium; est autem indubitati juris apud Farinac. *q. 85. & 86. de test. ex unico tantum indicio ad sententiam, sive absolutoriam, sive condemnatoriam deveniri non posse.* Et propterea, ut sententia feratur de casu excepto, & non contraventione decretis ad effectum procedendi ad ulteriora, debet centenaria cultus expressè, & in individuo plenè probari, quòd non agitur per solam famam, sed per testes apud Mattam *cap. 19. num. 27. & sequen.*

13. Apud quem resolvitur, publicam famam plenè probare cultum immemorabilem ad effectum saltem non removendi signa cultus, & venerationis, votivas nimirum tabellas, cereos, lampades, &c. quia continuatio cultus

regulanda erit ad formam aliarum continuationum, quæ in antiquis per solam famam sufficienter probantur, ut probatur dominium, possessio, & allegat Doctores.

14. Quatenus verò ageretur de probando cultu immemorabili per definitivam sententiam ad effectum procedendi ad ulteriora, sentit famam publicam non sufficere, legendus *n. 25.*

15. Tertiò notetur, difficultatem in præsentinon excitari de sufficientia testimonii de auditu proprio ad concludentem probationem, cum isti æquiparentur testibus de visu, quatenus per proprium corporis sensum rem perceperunt, de qua testificantur, assignantque causam sui dicti, *quia fui præsens: quia propriis sensibus audiivi.* Ideò examen articuli restrictum est ad testes de auditu alieno, qui dicuntur de auditu auditus, quatenus ea, de quibus testantur, ab aliis se audivisse deponunt, & ideò proprio sensu non perceperunt veritatem facti, sed solum relationem ab aliis factam.

§. I.

Testes de auditu alieno.

16. Hujusmodi testes in causis, etiam antiquis, in quibus processus non fuerunt instructi tempore habili ad habendos testes de visu, non probant sufficienter virtutes in specie in heroicogradu. Quod, non tam in specie suadet qualitas causarum, quæ sive antiquæ, sive recentes sunt de majoribus, quæ in Ecclesia tractari solent, quam praxis Apostolicæ Sedis, quæ requirit, ut testes diligentissime examinentur, & sæpè repetantur, & sint contestes in dicto; maxima item inquirendi, & judicandi maturitate procedit, omnibus rebus, tam dictis, quam factis minutatim examinatis, & ad trutinam

districti iudicii deductis; & inde indicium emergit ejus mentem esse, & fuisse, ut super virtutibus in specie deponant testes oculati, qui possint super omnibus, & singulis circumstantiis actuum virtutum subtiliter interrogari, & juxta interrogata ita respondere, ut mentem possint movere Judicis ad certò, & sine dubitatione ulla judicandum; quòd præstare nequeunt testes de auditu alieno, cum propriis sensibus rem non perceperint, sed ab aliis narratam referant, & ita sine causa scientiæ sui dicti, quæ obscurior dictio esse non debet.

17. Hoc etiam suadet textus in cap. *Venerabili de testib.* ubi deponitur testes esse examinandos super vita, & miraculis, *cum ea diligentia, quæ solet, & debet in receptione testium adhiberi; imò cum majori*, ut notat Gloss. *ibi verb. diligentia*, quia ut ait, *circa majora majus periculum vertitur, & ideo cautiùs est agendum*; major hæc diligentia adhibenda petit esse requirendos testes de visu, qui super actibus virtutum possunt subtiliter examinari, & ad singula illos respicientia testes satisfacere; quando à testibus de auditu alieno possit solum requiri, à quo audierint functiones virtutum, super quibus cruda, & inconcocta assertione deponunt.

18. Atque adeò procedendo cum solis testibus de auditu ad iudicium, constat non eligi medium idoneum ad habendam omnimodam certitudinem moralem, quæ inter homines potest haberi, prout necessarium esse requirit gravitas negotii: quod est absque dubio majoris ponderis, quàm sint causæ civiles, in quibus per Doctores, testes de auditu plenam probationem constituunt.

Ne autem videamur crambem, ut dicitur, recoquere, & jam actum agere, remittitur Lector ad tit. 3. cap. 5.

n. 67. ubi nonnulla ad rem præsentem notata sunt.

19. Sed quatenus instetur, quòd omnestestes de visu possent esse præmortui, & ita, quòd non posset Beatus Canonizari. Responsionem videas *cit. tit. cap. 5. n. 27. & cap. 6. nu. 5.* Item annotabis, quòd si testes de visu non deposuerint, & solum adsint depositionestestium de auditu ab aliis, relinquatur causa, utpotè non instructa requisitis.

20. Item, ad firmandam habilitatem in testibus, saltem de auditu à videntibus ad plene probandum in antiquis virtutes in specie Servorum Dei, non urget, quòd Sanctus Lucas testetur, suum Evangelium scripsisse, *sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt*, Lucæ 1. Quoniam nulla est similitudo. D. Lucas (sicut cæteri scriptores Canonici) scripserunt ex divina revelatione, & Spiritu sancto dictante, ut dixi in opere dogmat. contr. 8. cap. 9. num. 62. ideo ab eis scripto consignata, vel tradita sunt infallibilia, & objecta fidei. Quæ itaque paritas ad testes alios, qui ex aliorum, licet videntium relatione, quædam attestantur; fortè isti non potuerunt in cognitione, vel narratione decipi, aut relationem alterare, licet non malo animo?

§. I I.

Historici, & Scriptores.

21. Aliqualem fidem deberi Historicis in antiquis scribentibus ad perpetuam rei memoriam, & referentibus gesta, & virtutes Servorum Dei, præter imprudentiæ notam dubitandum non est, sed non nisi in ratione adminiculi, & indicii; enim verò præsumendum non est, quod immemores salutis voluerint scienter ad posteros transmittere mendacia.

22. Eò autem fortius, & vehementius iudicium veritatis illi inducere censentur, si requisita concurrant: 1. si sint contemporanei; 2. si scripserint de visu, vel à videntibus receperint; 3. si non sint suspectæ fidei; 4. si gravibus, probatisque aliis historicis non contradicant. In his terminis intelligendus est D. Augustinus *de doctr. Christ. cap. 28.* ubi dixit *Historia facta narrat fideliter, atque utiliter.* Hoc quidem est de ratione Historiæ in se, sed an ita ab Historico, qui deceptioni est subjectus, historia prodat, dubium esse potest. Experimur enim, & manibus palpamus sæpe historicos, quamvis sine culpa, res aliter enarrasse, quàm fuerint.

23. Ideo juridicam probationem non faciunt, nec eis judicialis fides, tamquam mediis indubitatis secundum iura ad plenam fidem faciendam in istis causis, & excludentibus omnem juridicam dubietatem, ac formidinem, adhibenda est. Siquidem pro exclusione Historicorum hujus generis; satis aptum est allegatum *Cap. Venerabili*, ubi pro forma ad plenam probationem inducendam inducitur, ut diligentissimè super vita, & miraculis Servorum Dei examinentur teste, qui, cum de visu deponunt, singulas etiam circumstantias virtutum referunt, à quibus conceptus relevantiæ dependet.

24. Quòd non verificatur in historicis scribentibus, etiam de visu, cum ad eas frequenter non attendant, nec relevantiam discutiant, sed vel confusa, & cruda relatione eas enarrant, aut modo potius panegyrico ad ornatum eloquentiæ, quàm nudæ veritatis, amore, enunciant. Ideo, nec plenè, neque semiplenè in hypothese probant, cum dubia sit eorum fides, neque absque hæsitazione eis credi potest. Nec decretum Canonizationis, quod ex assistentia Spiritus sancti est infallibile, fundari debet super fallibile fundamen-

tum fallibilis relationis per Historicos factæ, ut advertit Cardinalis de Lauræa in 3. 10. 4. disp. 20. art. 5. §. 6. n. 1199. in fine.

25. Hoc itaque privilegio gaudent Historici antiqui, quod admittantur in cumulum probationum, tamquam adminiculantes; quemadmodum illud concederetur, si viventes non jurati deponerent.

26. In hypothese, quòd historicus referat cum juramento se scripsisse de visu, & distinctè virtutes in specie narret, ad semiplenam probationem admittitur, quemadmodum admitteretur, si viveret, & juratus deponeret. Juramentum enim ipsum præservat à suspicionem mendacii, & falsitatis, & proinde ei fides certa adhibenda est; cum ex Apostolo *ad Hebræos 6. omnis controversiæ finis* (inter homines) *est juramentum*, quod enim juramento confirmatur, habetur pro vero; & qui jurat, censetur non velle sibi ad gehennam ædificare, vocans Deum in testem falsi.

27. Nec relevans est assertio, quòd non jurasset coram iudice; nam juramentum non dat fidem dictis juratis, quia coram iudice fit (cum hæc sit quædam solemnitas extrinseca, ut advertit Lauræa n. 120.) Sed fidem, & credibilitatem dat dictis juratis, quia juramentum est, sive sit simplex, sive solemne, cum in utraque Deus adducatur in testem rei, de qua juratur.

28. Verùm, hac etiam posita circumstantia, ut probaret, deberet historia esse compulsata, vel à Papa ad probationem admissa, juxta dicta *tit. 3. cap. 6. nu. 12. & sequen.* Ubi alia notata sunt circa scripturas antiquorum. Quæ profectò requisita interfuerunt in scripturis productis in causa Canonizationis S. Hyacinthi, relatis in Constitutione la 27. Clementis VIII. §. 7. *Bullar. tom. 3.*

29. Cæterum historicus ille se solo

plenam probationem non induceret, sicut neque plenam constituit unicus testis juratus de visu; nec ad eam elevaretur à concursu testium de auditu alieno, qui solum deservirent pro adminiculo. Quæ contra dicta objici possunt, vide magistraliter sublata ab allegato Lauræa.

§. III.

Fama.

30. Quanti ponderis sit fama ad probandas virtutes in specie in antiquis pre-mortuorum cum opinione sanctitatis, ponderari potest ex exemplis productis *tit. 1. cap. 1. num. 6. & tit. 3. cap. 6. num. 17.* Legantur item quæ habentur, *d. tit. 3. cap. 7.* de insufficientia famæ ad probanda miracula, quæ, servata proportionem, ad illam virtutum sunt aptabilia.

Dices. Sæpe causæ antiquæ fuerunt expeditæ cum sola depositione testium de auditu super virtutibus; & in specie illa Canonizationis S. Bonaventuræ, ut ex Bulla *Superna la 21. Sixti IV. Canonizat. ejusdem Sancti* in qua §. 13. hæc sunt: *Audi veramus quoque (ait Sixtus) ab antiquioribus præfatæ Religionis Fratribus, & gravibus quidem viris, quod & ipsi à majoribus natu acceperunt, de sanctimonialia vitæ ejus constantem famam esse: ergo soli testes de auditu cum fama habiles sunt ad probandum virtutes, ut concludant.*

31. Resp. Verba Sixti non excludunt, quin virtutes Sancti Doctoris fuerint per testes oculatos verificatæ. At quatenus hoc actum non esset, responsio deduci potest ex *tit. 3. cap. 6. n. 43.* & hic supra *cap. 2. n. 37.*

Quæritur. An Pontifex teneatur in causis nostris Consilium Cardinalium requirere, & ipsum sequi?

32. Resp. Negativè cum Conteloro

cap. 9. n. 43. Roccha de canonizat. cap. 4. in fine cum Gloss. in cap. Fundamenta de elect. in 6. verb. contingere.

33. Neque Cardinales assistunt Pontifici per modum determinationis, & limitationis potestatis, sed per modum ministerii, & consilii: Verum requisitio consilii ab eis in ipso non est necessitatis, sed honestatis, & de congruo per Fagnan. *in priore ad Cap. Antigonus de pactis.* Neque ipsorum consilium sequi tenetur, quia ejus potestas est libera, & independens ab inferioribus.

Hinc potest Canonizatio fieri à solo Papa sine Cardinalium consensu ut ibi Roccha, & Contelor. *num. 46.* Potest namque per se ipsum sine aliorum ministerio inquirere super vita, & miraculis Beatificandi, & Canonizandi.

34. Nostra itaque resolutio in antedictis §§. procedit solum quoad Consultores, qui in voto dando Pontifici certò constare de virtutibus servorum Dei debent procedere secundum leges, & testimoniis certis uti; quia valdè absurdum esset, ut in dando Papæ eorum votum, pro certis repræsentarent ea, de quibus jure dubitari posset, ut idem Matta concludit.

35. Cæterum crederem dici posse, quod si à Pontifice in dictis causis testes de auditu, Historici, & fama admitterentur ad probationem, tunc essent præsumenda tamquam juridica, ab Judice nimirum causarum constituta, & tunc quatenus per eos, quantum in antiquis possit testimonium redderetur, posset tutò Consultor Papæ proponere sufficienter per eorundem attestationem, & relationem de virtutibus constare ad effectum ad minus, ut posset ad ulteriora procedi in examine miraculorum per testes de visu: per quos fuerunt miracula semper verificata in causis tam antiquis, quam recentibus; & hoc spectaret ad infal-

infallibile iudicium Pontificis determinare, utpotè res eidem omninò reservata.

Dices III. Ad quid tot diligentias adhibere in examine virtutum, & miraculorum Beatificandorum, & Canonizandorum? Frustraneus censetur hic labor, ex eo quòd ultimus actus, seu decretum tam Beatificationis, quàm Canonizationis sit à Pontifice, ex assistentia Spiritus sancti: & ideo impossibile sit, quod erret, sive præmittantur, sive non dictæ diligentia.

36. Resp. Inutiles, & frustraneæ non sunt diligentia dicenda, quæ in istis causis præmittuntur; sed de necessitate sunt à Pontifice præmittenda, aut per se ipsum, aut per alios, ut habeat certum motivum recurrendi ad Deum, eumque precibus orandum, ut dignetur sibi ostendere, quæ circa venerationem servi Dei decernenda sit ejus voluntas bona, beneplacens, & perfecta ad Rom. 12. Verùm similes diligentia, probationes, & attestations virtutum, & miraculorum reputantur, vel sumuntur solum tamquam causa sine qua non: cum ratio Beatificationis, & Canonizationis præcipua, & formalis sit assistentia Spiritus sancti; ex Rocch. cap. 40. ver. cum igitur.

37. Hæc fuit semper praxis Sedis Apostolicæ, ut in materia decernendi cultum, & honorem Beatificationis vel Canonizationis servis Dei, ad indagandam veritatem circa Sanctitatem vitæ, & miraculorum maxima maturitate processerit. Hac etiam ratione, quòd promissio infallibilitatis facta Pontifici, ne erret, involvit promissionem

applicandorum mediorum, diligentia examinis, ac invocationis divini auxilii, ut Papæ veritas rei agenda certò innotescat per dicta in oper. dogm. cont. 8. cap. 7. num. 21.

38. Prædictæ diligentia operantur, ut sanctitas servorum Dei, virtutes, & miracula manifestentur; Quæ in argumentum sunt, ut in eis per sua specialia dona manserit, dum hic viverent, Spiritus sanctus, inquit Beda super Joan. relatus in cap. Quærendum de pœnit. dist. 2. ibi: In sanctis autem hominibus... manet quippè apud eos, ut bonis insistant artibus, voluntariam paupertatem diligant, mansuetudinem sequantur, pro æternorum desiderio lugeant, esuriant, & sitiant justitiam, misericordiam, munditiam cordis, & tranquillitatem pacis amplectantur; sed, & pro observatione justitiæ persecutionem pati non vereantur: elemosinis, orationibus, jejniis, cæterisque fructibus spiritus insistere desiderant.... & concludit: Venit ad tempus, ut etiam aliis per miraculorum signa, quales sint intus, effulgeant. Quatenus, licet justis, non est eis datum semper, ut operentur miracula, ut patet in S. Helia, & Helisæo ut ibi Gloss.

39. Hoc unum est adnotatione dignum, quòd statim, ac à Pontifice servus Dei declaratur Beatus, vel in album Sanctorum refertur, omninò sumus certi de adhibitis mediis omnibus, & diligentis juxta arduitatem negotii: quem admodum, posita forma in materia, dubitari non potest, quòd dispositiones necessariae ad eam introducendam præcesserint, per dict. loc. cit. contr. 7. cap. 7. num. 12.

TITULUS VI.

Dona, & Fructus Spiritus Sancti; Gratiae gratis datae,
& Beatitudines, ac dona supernaturalia.

CAPUT PRIMUM.

Dona Spiritus Sancti.

SUMMARIUM.

- 1 Dona Spiritus Sancti septem.
- 2 Communicantur Perfectis.
- 3 Sunt necessaria ad perfectionem heroicam.
- 4 Ordo ab Isaia servatus, in operando variatur.
- 5 Cur septem sint necessaria?
- 6 Censentur probata, verificatis virtutibus in gradu heroico.

1 **D**ona hic non eo sensu usurpantur, quo omne beneficium Dei hominibus communicatum donum appellatur, sive ad naturam, bona fortunæ, vel corporis pertineat, sive supernaturales habitus, & auxilia gratiæ respiciat. Quoniam istis præditi non dicuntur à Deo donati donis Spiritus sancti, prout in præsentī de illis agitur. Quæ à D. Bonaventura de donis Cap. 2. dona privilegiata Spiritus sancti appellantur, quatenus sequuntur ad Charitatem, quæ attribuitur Spiritui sancto. Et D. Thomas. 1. 2. q. 38. art. 1. in corp. dixit. In scriptura nobis traduntur, non quidem sub nomine donorum, sed magis sub nomine spirituum: Sic enim dicitur Isaia 11. requiescet super eum spiritus Domini: spiritus Sapientiæ, & Intellectus: spiritus Consilii, & Fortitudinis; spiritus Scientiæ, &

Pietatis: & replebit eum spiritus Timoris Domini.

2. Ibi Propheta loquitur de Christo, qui est flos, qui processit de Virgine Maria, quæ egressa est de radice Jesse, seu familia David, attamen non excludit, quin hæc dona privilegiata perfectis in statu perfectissimo communicentur, licet semper infra perfectionem, qua fuerunt in Christo Domino, & SS. Virgine.

3. Includunt hæc dona de principali in viris heroica perfectione donatis speciales sanctas illustrationes ex parte intellectus, fortioresque, & efficaces pias affectiones, & motiones ex parte voluntatis, conferentes dictis potentiis quamdam perfectionem, majoresque vires gratiæ ad delectabilius, promptius, & cum alacritate (sed plena libertate) superanda impedimenta in materia virtutum, ac ad non remissè, tardèque operandum propter finem supernaturalem, sed cum fervore, & veluti super-humano modo ad obediendum Deo, non tam quantum ad servanda omni studio Præcepta, quam ad implenda diligenter consilia evangelica; prout ad perfectionem heroicam est necessarium. Cum hæc perfectio hoc importet, ut quis ex specialissima Dei gratia se supra vulgarem operandi modum assiduò occupet in functionibus virtutum ex imperio ferventissimæ Charitatis, qua Deo permanentè adhæret;

hæret; cum recessu ab omni eo, quod intentionem dilectionis divinæ posset retardare, vel in partem minuere. Cum enim Charitas ex Apostolo ad Colos. 3. *Sit vinculum perfectionis*, debet perfectioni intentus ab iis recedere, quæ possunt perfectissimæ dilectioni adversari.

4. Isaias in enarrandis in Christo donis Spiritus sancti à supremo *Sapientia* descendit ad infimum *Timoris*; sed ipsorum ordo in homine operante variatur, & ab infimo *timoris* ascenditur ad illud *Sapientia*, cum, ut tradit Gregorius lib. 22. *moral. nemo infima deferens, de repente fit summus*; & expressius D. Augustinus de *doctr. christ. lib. 2. cap. 7. ab illo (timore) usque ad ipsam (sapientiam) per hos gradus (donorum) tenditur, & venit*.

5. Ideò verò sunt animæ necessaria septem Spiritus sancti dona, quia septiformi modo eget expediri ad operandum propter finem supernaturalem. Vita contemplativa propter conversionem ad summum bonum tria dona expedientia postulat, quantum ad reverentiam majestatis eget *Timore*, quantum ad intelligentiam veritatis eget *Intellectu*, & quantum ad gustum bonitatis eget *Sapientia*. Vita verò activa, quæ versatur in agendis, & sustinendis, eget *Pietate*, circa Deum in actibus Religionis, & erga proximum in miseratione; eget *Fortitudine* ad sustinendum: *Scientia* ad cognoscendum credenda, & agenda: & *Consilio* in ordine ad eligenda media aptiora in ordine ad finem supernaturalem; per Lauræa in 3. 10. 4. *disp. 15. art. 4.*

6. Censentur hæc dona in statu perfectissimo de aliquo servo Dei legitime verificata, saltem per implicitum, & inductivè, cum de ipso plenè probantur virtutes in statu heroico; siquidem virtus heroica necessariò connectitur cum donis Spiritus sancti, seu specia-

lissimis Spiritus sancti motionibus, quibus anima in sperando, veluti supra homines se elevat, excedens communem cæterorum istorum conditionem actibus extraordinariis virtutum. Non enim ad perfectionem heroicam satis ex parte intellectus est quæcunque sancta illustratio, & ex parte voluntatis quævis pia affectio, sed opus est maxime, ut utraque altior sit, efficaciusque moveat, ut operatio excellentior sit, modusque operandi supra ordinarias regulas, ut hinc admirationem in hominibus excitet, & venerationem operanti conciliet.

§. I.

Donum Timoris.

S U M M A R I U M.

- 1 *Timor servilis non est donum privilegiatum Spiritus sancti.*
- 2 *Timor initialis est spiritus sancti donum.*
- 3 *Timor filialis est perfectissimum donum spiritus sancti, ad 6.*
- 7 *Timor reducitur ad humilitatem.*
- 8 *An sit in perfectis timor pœnarum?*
- 9 *Perfectio heroica admittit timorem filialem.*
- 10 *Et Culpa.*
- 11 *Et pœnarum, ad 14. ubi plura necessaria.*

1. **T**Imor materialiter, vel sine servilitate servilis, de quo diximus tit. 2. cap. 2. §. 2. n. 43. est planè donum Dei, & Spiritus sancti impulsus per Trid. sess. 14. cap. 4. de pœnit. à ratione tamen recedit doni privilegiati Spiritus sancti, prout in præsentī agitur, cum in peccatoribus quoque se disponentibus ad justificationem reperitur, ut sess. 6. Conc. cap. 6. de justis. nec ejus influxus modum communiter

operandi propter salutem excedit.

2. Timor initialis de quo ibi: nu. 48. est donum Spiritus sancti, qui licet sit proprius Incipientium, & imperfectus filiali comparatus, attamen plurimum confert, ut perfecti heroicæ perfectionis fastigium retineant, & conservent: ita D. August. *ut ibi diximus n. 51.* tradit aliquos Martyres pœnas tormentorum promptè sustinuisse, quia *Dominus, qui erat in eis, fecit strepitum gehennarum, & erutus est passer de muscipula venantium.*

3. Timor itaque donum privilegiatum, & perfectissimum Spiritus sancti est timor filialis, & reverentialis importans, per dicta supra in princip. cap. n. 3. specialissimum Spiritus sancti influxum, qui primò movet efficaciter ad hilarem, & promptam fugam à peccatis, tam mortalibus, quàm ex perfecta advertentia venialibus, ne graviter, vel leviter Deus offendatur, dicente Ecclesiastico cap. 1. *Timor Domini, expellit peccatum.*

4. Secundò, inflammat ad plenam, & numquam interruptam observantiam mandatorum, ut ibi cap. 2. *qui timent Dominum, custodiunt mandata illius.*

Tertiò, fortiter, suaviterque inclinat ad perfectam consiliorum custodiam, quorum observantiæ pariunt, nutriunt, & augent heroicam perfectionem.

5. Quartò, movet ad abnegationem sui coram Deo, eique omnem cultum promptè exhibendum, ac ad profundissimæ humilitatis officia faciliùs præstanda, etiam hominibus propter Deum; cui vir perfectus comparatus de terreni honoris contemptu exultans sæpissimè, & cum alacritate ex sincero humilitatis amore repetit illud *psalm. 21. Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Nam Ecclesiastici 2. dicitur, *qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in con-*

specu illius sacrificabunt animas suas.

6. Nascitur hæc adeò alta, & profunda perfectorum humilitas ex eo, quòd eis à Spiritu sancto specialis illustratio communicatur, qua attentè advertunt infinitam maiestatem Dei, à quo bona cuncta procedunt, seque ex nihilo esse, ad bonum difficiles, & egenos, in virtute instabiles, ac ad malum proclives; & hinc eorum accenditur voluntas ex singulari motione Spiritus sancti ad maximam in Deum reverentiam, ad terrenarum rerum contemptum, & omnia arbitrantur, ut stercorea, ut Christum lucrifaciant: sibi vilescunt, & de se demississimè sentientes, Deo, non verò hominibus placere summopere contendunt.

7. Hoc timoris donum in posteriori sensu usurpatum ad humilitatem reducit, ut observat D. Augustinus *de doctr. christ.* ubi supra. *Ante omnia, ait, opus est Timore converti ad cognoscendam eius voluntatem, quid nobis appetendum, fugiendumque præcipiat.* Timor autem iste cogitationem de nostra mortalitate, & de futura morte necesse est incutiat, & quasi clavatis carnibus omnes superbiæ motus ligno crucis asligat. Et lib. 1. *de serm. Domini in monte cap. 4.* dixit: *Timor Dei congruit humilibus, de quibus dicitur, Beati pauperes spiritu, idest, non inflati, non superbi: quibus Apostolus dicit: noli altum sapere, sed time, idest, noli extolli.* Et cap. 3. loc. cit. *de doctr. Christ.* inquit, *ab humilitate incipit beatitudo: Beati pauperes spiritu, idest, non inflati, dum se divinæ auctoritati subdit anima, timens post hanc vitam, ne pergat ad pœnas, etiam si forte in hac vita sibi beata esse videatur; hoc est, etiam si in vita præsentis se in apicem perfectionis conscendisse credat.*

Sed difficultas excitatur: *an in perfectis sit timor pœnarum?*

8. Videtur negativè respondendum

ex prima Joan. cap. 4. ubi; *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem: quoniam timor pœnam habet, qui autem timet, non est perfectus in Charitate, & August. tract. 9. in Epist. 1. Joan. scripsit: Aliud est timere Deum, ne mittat in gehennam, aliud timere Deum, ne recedat à te: ille timor non est castus, quia non venit ex amore Dei, sed ex timore pœnæ. Cum autem times Deum, ne te deserat, præsentia eius amplecteris eum, ipso frui desideras. Ideo, aut perfectus quis non est, aut timore carere dicendus.*

9. Verum timor filialis, & reverentialis non pugnat cum perfectione charitatis: quin potius in ista radicatur, & magis crescit, quò illa est intensior. Nam viri perfecti ex intenso in Deum amore moventur ad cultum, ei omni jure debitum, & ad summam divinæ Majestatis reverentiam; ac ad alia omnia, quæ majorem Dei honorem, & gloriam præferunt. Ideo hujusmodi timor à charitate perfecta foras minime ejicitur, sed potius perficitur.

10. Minusque charitas foras mittit timorem Culpæ, ne Deus offendatur, quantumvis hic gradualiter crescat in perfectione. Tum quia *tit. 2. cap. 1. n. 14.* diximus perfectionem heroicam non reddere impeccabilem. Tum quia eodem *tit. cap. 4. nu. 9.* notavimus, viros heroica perfectione præditos non esse adæquatè à passionibus purgatos, quin debeant lapsum metuere. Tum quia, perfectos quoque alloquitur Apostolus *1. Corinth. 10. qui se existimat stare, videat, ne cadat, scientes, quod in spem gloriæ, & nondum in gloria renati sunt, ut definit Trid. sess. 6. cap. 13. de justif. formidare debent; cum etiam eorum nullus sit absolutè certus (nisi Deus revelet) de dono finalis perseverantiæ.*

11. Nec in via datur Charitas adeò perfecta, ut omnem timorem pœnarum inferni expellat; quantumvis enim

quis perfectioni vacet, exercitio virtutum sit intentus, adhuc semper pavidus esse debet, an quidquam posuerit, propter quod sit æterna pœna dignus. Illud enim *Ecclesiastes 9. Nescit homo utrum amore, an odio dignus sit, ad perfectos, etiam ampliatur, qui cum Davide psal. 18. orare debent, ab occultis meis, munda me Domine, & repetere illud Apostol. 1. Corinth. cap. 4. Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc, hoc est, non ideò, justificatus sum: vel, justus habeor coram Deo, qui fortè videt nævos in me, quos ipse non video: Siquidem hoc judicium relinquitur Deo, cui omnia notissima sunt. Unde S. Basilius dixit in Const. Monach. cap. 1. majorem offensarum partem, ne intelligimus quidem, cum tamen in multis offendimus omnes: & S. August. in psal. 49. num. 11. Si noveris fidem tuam esse sinceram, noveris esse spem tuam certam, noveris Charitatem tuam esse sine simulatione, multa sunt adhuc fortè, quæ possunt offendere oculos Dei. Hinc S. Bernardus Serm. 50. monet, time, cum accesserit gratia: time, cum abjerit: time, cum adhuc revertatur.*

12. Non negandum, quin propter exercitium virtutum, in quo continuo propter Deum occupantur, non tanta sit in perfectis causa timoris, quanta illi pulsantur, qui non adeò sunt de propria salute solliciti, neque iter ad perfectionem assumunt; adhuc tamen, & illis est Deus Judex timendus, cum adhuc sint in via, in qua superest pugna carnis cum spiritu, & lucta partis inferioris ad rationem, quæ in Patria non insunt: in qua status Beatorum est status victoriæ, plenæ quietis, & ab omni timore pœnarum alienus cum securitate perpetua numquam peccandi, & charitatis tantæ perfectionis; de qua Joan. ubi supra dixit, *foras mittit timorem.*

13. Comprobant hic resoluta pro ad-
mit-

mittendo in perfectis penarum timore dicta *loc. cit. num. 52.* ubi dedimus ab Innocentio XII. proscriptam propositionem, quæ asserbat daristatum habitualis amoris excludentis à perfectis metum, timoremque penarum.

13. Ulterius observandum occurrit, quòd estò viri perfecti ad plenam, promptamque observantiam mandatorum non moveantur ex metu penarum. sed eos firmet in custodia legis amor, quo ferventissimè Deum diligunt, adhuc in eis timor penarum locum habet, non tantum propter ea, quæ notavimus n. n. verum etiam, quia certi absolutè esse nequeunt, se plenè Deo satisfecisse pro pœnis temporalibus, debitis peccatis mortalibus remissis, vel venialibus: propter quod timore fundatissimè concutiuntur, se debere aliquas in Purgatorio luere, ut plenè debitum solvant Divinæ justitiæ, & adæquata fatis-passione reddant, quod debent.

§. I I.

Donum Pietatis.

S U M M A R I U M.

- 1 Pietas commendatur in Scriptura.
- 2 Est charitatis instrumentum.
- 3 Significat cultum Dei.
- 4 Et subsidia in proximos, ad 5.
- 6 Pietas in parentes est species justitiæ.
- 7 Pietas donum Spiritus sancti respicit proximos propter Deum.
- 8 Importat specialem influxum Spiritus sancti, & ejus munus ad 9.
- 10 Donum pietatis remissè non agit.
- 11 Donum pietatis colligitur ex effectibus.

CUm de dono timoris actum sit super §. in præsentì agendum est de

illo Pietatis, quæ ad Timorem sequitur, & ut inquit S. Augustinus *lib. de vera Relig. cap. 17.* Pietas timore inchoatur, & Charitate perficitur.

1. Pietas supernaturalis, de qua agimus, commendatur in Scriptura. 1. ad *Timoth. cap. 4.* exerce te ipsum ad pietatem. *Ecclesiastici 44.* propter multa laudantur viri sancti, quorum pietates (actiones piæ) non defuerunt; & *cap. 6. loc. cit. ad Timoth.* superbus dicitur, qui non acquiescit doctrinæ, quæ secundum pietatem est.

2. Est pietas nobilissimum charitatis instrumentum, dicente Apostolo *loc. cit. pietas ad omnia utilis est*, ad solidam nimirum vitæ emendationem, & in omni virtute profectum, ac ad plenam heroicam perfectionem obtinendam: cui promissa est vita æterna, ut ibi Apostolus: *promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.*

3. Significat pietas, primò, Religionem, & cultum in Deum, & Sanctos ex D. Augustino *lib. 4. de civit. Dei cap. 23.* Pietas est verax veri Dei cultus, & repetit *lib. 5. cap. 15. & lib. 10. cap. 1.* Idem ex Ambrosio in *Epist. ad Romulum:* Ea enim est vera pietas, quæ præponit divina humanis, perpetua temporalibus. Et ex Bernardo. *Serm. 4. in natali Domini:* quæ enim est pietas, nisi cultus Dei? quis enim Deum colit, nisi, qui voluntariè ei subiectus est? Ita pi dicuntur, qui in actus Religionis erga Deum, & Sanctos intenti cognoscuntur.

4. Secundò significat subventionem, & adjutoria in proximos, propter Deum, vel quatenus sunt Dei imago. Ita Augustin. *cit. lib. 10. & cap. :::* de *Civit. Dei*, ibi: Pietas propriè Dei cultus intelligi solet. Hæc tamen, & erga parentes officiosè haberi dicitur. Hoc nomen etiam in operibus misericordiæ frequentatur: quod ideò arbitror evenisse, quia hæc fieri præcipuè Deus mandat, eaque sibi, vel pro sacrificiis, vel præ

facci-

sacrificiis placere testatur. Propterea pios nominamus, quos miseratione erga proximos exerceri observamus.

5. Idem habet D. Bonaventura *cap. 1. de pietate*: ubi, pietati plures gradus assignat; primò, ait, respicere cultum Dei; secundò, miserationem spiritualem, & corporalem proximi; at majori pietate operatur, qui spirituali proximi necessitati subvenit, quàm, qui corporali.

6. Sed advertendum ex eodem D. Bonaventura *in 3. sent. d. 15. q. 6.* quod pietas, qua reddimus parentibus debita obsequia, & officia, non est donum Spiritus sancti, sed species justitiæ, quibus ex præcepto, etiam legis naturæ tenemur reddere reverentiam, & præsidium ferre, cùm opus sit.

Ita pietas, prout respicit generaliter proximos donum privilegiatum Spiritus sancti non est, sed pertinet ad virtutem misericordiæ, quæ inclinat ad levandos proximos à miseria, & indigentis; hoc enim est legi naturæ conforme. Verùm si id præstaretur ex lumine fidei, videlicet propter Deum, esset opus misericordiæ supernaturalis.

7. Ideò pietas, quatenus donum Spiritus sancti privilegiatum respicit proximum, prout est imago Dei; ipsa enim inclinat ad exhibenda proximis officia, ministeria, auxilia, & beneficia ex amore Dei, vel quia Christum repræsentaret, aut quatenus ei id Deus mandat, eique executio placet. Iat S. P. Franciscus, teste D. Bonaventura *in ejus vita*, animas peccatorum deplorebat, quòd sanguine Christi essent redemptæ: Si quid penuriæ, aut egestatis in aliquo cerneret, pia cordis dulcedine referebat in Christum; socios alloquebatur, dum pauperem cernis, o frater, speculum Christi tibi proponitur: ipseque in pauperibus Christi effigiem contemplantur. Animalicula, fratres, & sorores appellabat, & ex

corde amplexabatur, quatenus Christi mansuetudinem referebant. Interdum agnos, qui ducebantur ad mortem, redemit, illius memor agni mitissimi, qui ad occisionem duci voluit pro peccatoribus redimendis. Idcirco donum pietatis non ad creaturas solùm rationales, sed ad alias quoque se extendit.

8. Hoc pietatis privilegiatum Spiritus sancti donum specialem Dei motionem, & influxum importat à Deo modo extraordinario communicatum, cujus est,

Primò, emollire, & inclinare voluntatem, ac promptam, & expeditam reddere, ad cultum Deo cum gaudio exhibendum exercitio virtutum, quibus Deus colitur, & in montem heroicæ perfectionis ascenditur. Memoriam præterea firmat, ut diligenter attendat circumstantias loci, & temporis, in quibus laudandus, & colendus est Deus, ac ad ejus gloriam procurandam summo perè inflamat functionibus, officiis virtutum, & alios ad divinum cultum provocando.

9. Secundò, inclinat voluntatem, suaviterque disponit, ut creaturas sincero cordis amore diligat, eisque saltem in præparatione animi, adjutoria in necessitatibus promptissimè ex dilectione summi boni gaudenter exhibeat.

10. Hinc observandum hoc pietatis donum, non ad quemlibet Dei cultum, vel proximorum utilitatem remissè, vel tardè habilitare, sed cum fervore, & promptitudine assiduò inclinat ad ea omnia præstanda, quæ divinum obsequium præferunt, nullis parcens incommodis, & periculis, ut Deum quis glorificet, & assiduis obsequiis honoret, ac proximis toto conatu, viribusque subveniat, eorumque necessitatibus propter Deum occurrat, vel sit saltem ad ea, occasione accedente, paratus.

II. Hæc promptissima in Deum, & proximos inclinatio est heroum propria, qua à cæteris communiter justis notabiliter distat, & ad ordinem superiorem cæteris obstupentibus evehuntur; ac ex operandi modo hoc pietatis dono servum Dei cumulatam concludentissimè à posteriori, & ex effectibus deducitur.

§. III.

Donum Scientiæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Scientia donum privilegiatum Spiritus sancti lumen supernaturale.
- 2 Hoc donum viris sanctis à Deo communicatum.
- 3 Et servi Dei difficilia enodarunt eo præditi.
- 4 Dicitur scientia sanctorum.
- 5 Fuisse in aliquo deducitur ex effectibus.

1. **D**ari scientiam, quæ sit donum privilegiatum Spiritus sancti, constat ex cit. cap. II. Isaïæ, & idem est, ac lumen supernaturale judicativum, quo cum certitudine discernuntur credenda à non credendis, & agenda à non agendis ad effectum, ut functiones virtutum heroicam perfectionem assequantur. De hoc dono dixit D. Bonaventura cap. 2. de donis. Donum scientiæ principaliter respicit speculationem, in quantum homo scit, quid tenere debeat. Secundò se extendit ad operationem, quia per scientiam credibilium dirigitur in agendis. Et illi scientiæ donum habent, qui ex infusione gratiæ certum iudicium habent circa credenda, sic, quod in nullo deviant à rectitudine iustitiæ.

2. Hoc donum fuit à Deo promissum: Matth. 10. ibi: non enim vos estis,

qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Et Lucæ 21. Pone in cordibus vestris non præmeditari, quomodo respondeatis: Ego enim dabo vobis, os, & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere adversarii vestri. Hæc doni prærogativa fuit communicata Apostolis, sanctisque Ecclesiæ Doctoribus, in quibus lumen Spiritus sancti habitibus acquisitis scientiarum adjecit claritatem, & certitudinem judicandi singula credenda, & agenda. Aliisque sanctis viris fuit concessa, quorum linguas fecit disertas, & eos aperuit. Sapientiæ 10.

3. Hoc dono servi Dei ab Altissimo cumulati, quamvis rudes, & litterarum imperiti abstrusiores sensus Scripturæ penetrarunt, ac de difficillimis fidei dubiis fuerunt penitus ad loquendum expediti, cum claritate, & certitudine noverunt, quid credere deberent, & quid operari, tam docendo alios, quam dirigendo seipsos in functionibus virtutum, cæterisque operationibus, non tam ad propriam salutem, quam ad acquirendum heroicæ perfectionis apicem necessariis.

4. Propterea hæc dicitur scientia sanctorum. Sapient. 10. rerum nimirum sanctarum, quæ spectant, tum ad animæ propriæ sanctitatem, tum ad sanctum Dei cultum, tum ad sanctè alios instruendos circa credibilia, & agibilia, quorum certitudinem adducit, adeò ut ea præditi, nec erret, aut circa particularia deficiat, prout viri aliàs doctissimi, ut Origenes, Tertullianus, Pelagius, alique, quibus hoc scientiæ lumen non affulsit, defecerunt, naufragantes à fide, & à regulis morum recedentes.

5. Fuisse hoc donum in servis Dei Beatificandis est ex effectibus colligendum; observandumque, si legitimis probationibus verificatur, quod perdifficiles quæstiones ad res divinas, animarum-

marumque salutem pertinentes , data occasione , distinctè , & nulla dubietate relictà , resolverint ; vel , si deducenda ex principiis fidei clarè deduxerint , mirificosque sensus ex Scripturæ locis adhuc obscuris in commodum propriæ , aliorumque salutis cognoverint ; Et similia egerint , quæ tanta claritate , certitudine , vel facilitate à nullo potuissent prodire , nisi fuisset in schola orationis hoc dono divinitus eruditus , ut legitur de S. Didaco in *lectionibus 3. diei , lect. 3.*

§. I V.

Donum Fortitudinis.

S U M M A R I U M .

- 1 Fortitudo elevatur ad statum heroicum à dono Spiritus sancti.
- 2 Fortitudo donum privilegiatum est influxus extraordinarius Spiritus sancti.
- 3 Quæ de dono Fortitudinis dixit S. Ambrosius ,
- 4 Et Sanctus Augustinus .
- 5 De heroica fortitudine debet constare in causis Beatificationum , & Canonizationum .

1. **D**E Fortitudine , quæ virtus moralis diximus *tit. 2. cap. 3. §. 3. num. 3. & num. 5. & sequent.* de signis heroicæ fortitudinis nonnulla dedimus , ad quem statum elevatur per donum Fortitudinis , de qua hic agitur .

2. Fortitudo itaque donum privilegiatum Spiritus sancti est influxus à Spiritu sancto modo extraordinario communicatus humanæ voluntati , ut generosè , promptè & cum hilaritate se supra omne id elevet , quod timorem incutit humanæ infirmitati , in doloribus , afflictionibus , tribulationibus , aliisque adversitatibus , quæ , vel retar-

dant , quin in magis arduis virtutum tendat , magisque excellens retineat , aut impediunt , quin ad intimam , supremamque unionem cum summo Bono perveniat , ut hac forma , impedimentis omnibus devictis in eo , qui eam confortat , *ad Philipp. 4.* perfectissimæ charitatis actibus Cœlesti sponso adhæreat , de qua , veraci locutione dicitur *Judic. 14. ac forti egressa est dulcedo* , qua anima in suavissimo summe bonitatis amplexu absorpta specialissimo gaudio perfunditur .

3. Sunt admiratione digna , quæ de dono hoc Fortitudinis dixit D. Ambrosius *lib. 1. de offic. cap. 36.* *Est ergo fortis* , ait , *qui se in dolore aliquo consolatur . Et reverà jure ea fortitudo vocatur* , quando unusquisque se ipsum vincit , iram continet , nullis illecebris emollitur , atque inflectitur : non adversis perturbatur , non extollitur secundis , & infra : ut te salutis ipsius pericula pro justitia suscepta non moveant . Hæc vera fortitudo est , quam habet Christi athleta , qui nisi legitime certaverit , non coronatur . Et *cap. 39.* Fortitudo sola defendit ornamenta virtutum omnium , & iudicia custodit ; invicta ad labores , fortis ad pericula , rigidior adversus voluptates , dura adversus illecebras ; Et alia subnectit , quibus heroica fortitudinis donum in Martyribus demonstrat .

4. Et D. Augustinus *lib. 2. de doctr. christ. cap. 7.* inquit . Quartus gradus , est Fortitudinis , quo esuritur , & sititur justitia . Hoc enim affectu ab omni mortifera iucunditate rerum transeuntium se extrahit , & inde se avertens , convertit ad dilectionem æternorum , incommutabilem , scilicet , unitatem , eandemque Trinitatem . Hic affectus fuit ex dono Spiritus sancti in Martyribus , qui certarunt pro fide , pro qua hilares , & impavidi cruciatus usque ad mortem sustinuerunt . Hoc fuerunt donati sancti Confessores , & Virgines , qui cum gaudio pro Christo

nihil

nihil adversa incommoda metuerunt, sed perfectioni intenti, fortiter, & generosè adversus carnem, & sanguinem usque in finem pugnarunt.

§. Signa heroicæ fortitudinis ex dono Spiritus sancti adduximus loc. cit. n. 6. & seq. de qua in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem Sanctorum debet plenè constare, quemadmodum, an in eis fuerint ceteræ virtutes cum suis annexis, seu partibus ad ipsas reducibilibus, & an fuerint in statu heroico, seu supra ordinarias, communesque regulas.

§. V.

Donum Consilii.

S U M M A R I U M.

- 1 Consilium in sensu communi inquit media ad salutem conferentia.
- 2 Consilium donum Spiritus sancti operatur, veluti ex improvviso, et sine humano ratiocinio.
- 3 Effectus doni Consilii in Martyribus.
- 4 Voluntas dono consilii non ita agitur, ut nihil omnino agat.
- 5 Discrimen doni Consilii à Dono scientiæ.

1. **D**E prudentia egimus tit. 2. cap. 3. §. 1. & ibi num. 4. notatum est inter præcipua ejus munera locum concedi Consilio, cujus est diligenter inquirere, & consultare media ad salutem, ne imprudens sit operatio; n. verò 23. signa quædam dedimus prudentiæ heroicæ, ad quæ remittitur lector.

2. Hic verò resolutivè dicimus, naturam consilii, prout est donum privilegiatum Spiritus sancti, stare in specialissima quadam ejusdem illuminatione, & inspiratione, qua occurrente aliquo dubio circa agibilia in ordine ad salutem, an tunc sit faciendum, vel

non, mens, vel sine ullo prorsus, vel non tanto, ac communiter solet, humano discursu illuminatur, ut dicitur, sic nunc est faciendum. Ita Glos. interlin. ad verba Matth. 10. Cum steteritis ante Reges, & Præsides, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini, ait. Non ex ingenio, vel arte vestra procedent, sed ex Spiritus sancti gratia. Et ad illa Luca 21. Ponite in cordibus vestris non præmeditari, quemadmodum respondeatis, ego enim dabo vobis os, & sapientiam, inquit: nolite terreri: Vos ad certamen acceditis, sed ego prælior. Quo dono fuit S. Stephanus adeo repletus, ut Act. 6. de ipso dicatur; non poterant resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur.

3. Ponderentur Martyrum, & maxime scæminarum, ac puerorum subita, & ex improvviso, ac veluti sine humano ratiocinio responsa Tyrannis data, ac eorundem spontaneæ oblationes tormentis, & morti pro fide tuenda; quæ planè dicta, & facta censerentur temerè, & imprudenter ab iisdem prodisse, nisi Sancta Mater Ecclesia Columna, & firmamentum veritatis proponeret, & doceret ex Spiritus sancti impulsu, & instinctu processisse. Exempla nonnulla hujus sancti doni effectus, & semina recensuimus d. tit. quæ teste S. Augustino fuerunt quidem admiratione digna, at numquam ad imitationem trahenda nisi signis quibusdam constaret ad ea Spiritum sanctum specialissima motione excitasse, ac dictamen inspirasse; sic est in illis circumstantiis faciendum.

4. Hi de numero eorum sunt, quibus dicit Apost. ad Rom. 8. Qui spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei. Verum non ita aguntur, ut ipsi, vel nihil omnino agant, aut merè passivè se habeant; sed spiritu Dei agi dicuntur, quatenus, licet voluntas liberè, & sine ulla violentia operetur, attamen, quia fortiori motione

ne Spiritus sancti movetur, cum minori agit ratiocinio, & inquisitione, qua solet consilium commune de rebus agendis discurre, & inquire, adeo ut ex illo modo extraordinario agendi, videatur quasi ex improvviso, & sine ullo ratiocinio operari: quamvis ratiocinium adsit, sed extraordinariam temporis mensuram non requirens.

5. Discrimen doni Consilii à dono scientiæ in eo consideratur, quod donum scientiæ illuminat ad judicanda cum rectitudine, tam credenda, quam agenda in materia virtutum, ac ad judicandum de illis sine errore, & formidine penitus exclusa, juxta dicta §. 3. n. 1. Donum verò Consilii inspirat ad formandum dictamen, *nunc est sic faciendum in electione mediocum circa opera cum perfectione heroica patranda.*

§. VI.

Donum Intellectus.

S U M M A R I U M.

- 1 Donum Intellectus aliud à facultate intellectiva.
- 2 Et ab habitu primorum principiorum.
- 3 Ac à notitia primorum Articulorum fidei.
- 4 Est specialis illuminatio Spiritus sancti.
- 5 Fuit donum Apostolis communicatum. ad 7.
- 8 Et Sanctis Ecclesiæ Doctoribus.
- 9 Viri contemplativi hoc dono sunt præditi.
- 10 De dono Intellectus; Sententia D. Bonaventuræ.

I. **D** Onum Intellectus idem non est, ac facultas intellectiva, cum hæc communis sit omnibus hominibus, & reperitur quoque in peccatoribus,

qui dono privilegiato Intellectus carent, & solum viris perfectis à Deo communicatur.

2. Nec confunditur cum habitu primorum principiorum naturalium, quæ naturali cognitione percipiuntur; cum hæc possint esse in quolibet exercitato in humanis litteris, etiam hæretico, ac Judæo.

3. Neque accipitur pro habitu, vel notitia primorum articulorum fidei, qui sunt quasi principia respectu aliorum articulorum, qui ex illis deducuntur; ut, quod *Scriptura sit verbum Dei scriptum: Traditio verbum Dei non scriptum. Pontifex Romanus habeat infallibilem assistentiam Spiritus sancti in proponendis, & decidendis articulis fidei, &c.* Horum enim notitia communis est Doctis, & indoctis, bonis, & peccatoribus, cum hac tamen differentia, quod docti melius, & perfectius, quam indocti, ac distinctius percipiunt naturam, & quidditatem eorum primorum principiorum; donum verò Intellectus, prout est donum privilegiatum Spiritus sancti, solis perfectis convenit.

4. Intellectus itaque donum privilegiatum Spiritus sancti specialem quandam illuminationem importat, quæ potentia intellectiva fide divina prædicta clarificatur ad res fidei, & divinas contra tarditatem, & ruditatem humani intellectus, ita penetrat, & cognoscit, ut eas quasi clarè, & sine obscuritate intueri videatur. Hoc donum pluries postulavit Psalmista psal. 118. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: Da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua: Intellectum da mihi, & vitam: Juxta eloquium tuum, da mihi intellectum.* Sanè Davidi, qui ex testimonio Dei Act. 13. vir erat secundum cor ejus, nota erat lex Dei, & credendorum, agendorumque omnium articuli perspecti, qui tamen à Deo sæpè postulavit Intellectum; & profectò aliud adeo

adeò frequenter à Deo habere non optabat, quàm intelligentiam divinorum perfectam, & claram, claritate, quæ est in via possibilis; & quam finali dono cum auxiliis ordinariis gratiæ in se ipso non experiebatur.

5. Hoc donum fuit Apostolis communicatum in die Pentecostes; ita Petrus dono non tam scientiæ, quàm Intellectus donatus tot loca Scripturarum, sibi ante incognita, velata, & obscura, adeò clarè, promptè, & distinctè de Christo in prima concione *Actor. 2.* intelligenda proposuit, ut audientes obstupescerent, quasi ea simplici intuitu penetraret, & non humano ratiocinio circa ea discurreret.

6. Idem donum fuit D. Paulo in sua conversione concessum, à quo accepit *Actor. 9.* ut continuò in synagogis prædicaret, *quoniam hic est filius Dei*, aperiens Judæis clarè eloquia scripturarum, quæ prius de Christo esse intelligenda non perceperat, sed postea ea ita distinctè penetraverat, ut potius videretur ea intueri, quàm credere.

7. Hoc dono repleti cæteri Apostoli, loquebantur, *prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Actor. 2.*

8. Eodem fuisse præditos S. Ecclesiæ Doctores videtur omnino certum ex ritu, quo S. Mater Ecclesia in Festis SS. Doctorum canit illud *Ecclesiastici 15.* *In medio Ecclesiæ aperuit os eius, & adimplevit illum spiritu sapientiæ, & Intellectus.* Alioquin, nec obstrusiores Scripturæ difficultates enodassent, neque reconditos ejusdem textus penetrassent, aut aliis cum facilitate communicassent, quæ præstitisse notum est, ex iis, quæ scripserunt, & ab eis Ecclesia recepit; quia Spiritus sanctus per hoc donum loquebatur in illis, ut habet S. Augustinus *lib. 4. de doctr. Christ. cap. 15.* *ibi: Et quis facit, ut, quod oportet, & quemadmodum oportet, diceretur à nobis, nisi in cuius manu sunt, &*

nos, & sermones nostræ? Et infr. *Si ergo loquitur in eis Spiritus sanctus, qui persequentibus traduntur pro Christo, cur non in eis, qui tradunt discentibus Christum?*

9. Ab hoc dono procedit, quòd servi Dei in divinorum contemplatione æternas veritates penetrent, & ex eo accendantur ad ipsarum amorem, & tanto fervore dilectionis circa illas occupantur, ut terrena omnia contemnant, & delectabilius in divinorum amorem se ferant, dicente Apostol. *ad Coloss. cap. 1.* *non cessamus pro vobis orantes, & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus in omni sapientia, & intellectu spiritali*, ubi Gloss. *ordinar. & Interlin. legit: intellectu spiritali*, hoc est *cognitione spiritualium, quæ sunt contemplativæ*; unde constat viros perfectos, ex assiduo contemplationis exercitio fuisse dono Intellectus donatos.

10. Hoc Intellectus donum operari, ut intimè penetrentur divinæ veritates absconditæ, dixit D. Bonavent. *tract. de dono Intell. cap. 3.* *ibi: Cum veritates necessariae ad salutem sint vobis absconditæ, & quasi velatæ, tam in rerum naturis, quàm in sacris Scripturis, in divinis Sacramentis, & figuris, in tantum, ut intellectus humanus sine adiutorio supernaturalis luminis non possit ad eas apprehendendas pertingere, necesse fuit, Spiritus sanctus intellectui humano superadderet aliquod lumen supernaturale, quo velamina dictarum virtutum penetraret, & veritates absconditas apprehenderet, & eas sic nobis manifestaret, quod utique Spiritus sanctus facit, dum donum Intellectus nobis inspirat.* Ex penetratio-
ne itaque, veritatum supernaturalium ac intelligentia deducitur viros perfectos hoc privilegiato Spiritus sancti dono fuisse præditos; ex eo enim de illis adeò promptè discurrunt, ut legitimos, solidosque sensus aperiant, & supra ordinarias regulas mani-

manifestent, admirationem excitent, & ad iudicandum provocent fuisse à Domino ad extraordinaria erectos.

§. V I I.

Donum Sapientiae.

S U M M A R I U M.

- 1 Sapientia significat notitiam scientificam.
- 2 Item scientiam de altissimis rebus.
- 3 Item notitiam virtutum.
- 4 Donum Sapientiae est gustus, & sapor de divinis.
- 5 Viri perfecti ex dono Sapientiae terrena fastidiunt.
- 6 Patrum doctrina de gustu Sapientiae.
- 7 Donum Sapientiae formaliter spectat ad voluntatem.

1. **S**apientia nomen est ad plura indifferens. Primò significat quamlibet notitiam scientificam: ita omnis doctrina, & scientia bonarum, vel malarum rerum appellari solet sapientia. Sub qua ratione hic non agitur, cum communis sit bonis, & malis hominibus.

2. Secundò, sumitur à Philosophis, ut distincta à scientia communi, pro scientia de altissimis, ut Deo, ac divinis, naturaliter cognitis, ita Aristoteles 1. metaph. dixit: *Sapientia est primarum, & altissimorum rerum cognitio*; neque hoc Titulo, de ipsa hic tractatur.

3. Tertiò, appellatione sapientiae venit, notitia non solum de Deo, ac de ejus perfectionibus, tam ad intra fide divina cognitis, quam ad extra, sed doctrina etiam virtutum, quæ prævio lumine fidei dirigunt ex auxilio supernaturali hominem ad Deum per observantiam præceptorum, & Consiliorum. Sub qua ratione est quidem donum su-

pernaturale, sed non privilegiatum Spiritus sancti, cum & in doctis communiter iustis, quin etiam in peccatoribus reperiatur; quando sapientia prout est donum privilegiatum Spiritus sancti solis viris perfectis à Deo specialissimo beneficio conceditur.

4. Sapientia itaque donum speciale Spiritus sancti, sapor est, & dulcedo, ac gustus spiritualis, quem Deus communicat in contemplatione divinorum, vel rerum credendarum, & agendarum. Siquidem sapientia à sapore dicitur; Quo dono quis donatus à Deo deducitur, si, divina contemplan, dulcedinem, & suavitatem de illis percipit, adeo ut & terrena fastidiat, & delectabilius in divina feratur.

5. Hanc suavitatem, & dulcedinem experiuntur perfecti in contemplatione divinorum, propter quod cuncta temporalia contemnunt, omnesque regulæ perfectionis, estò duræ, estò asperæ sunt eis amabiles, suaves, & dulces. Ac ad saporis, & suavitatis mensuram, quidam mentem semper ad divina erigunt, quidam, extases, quidam, raptus extaticos patiuntur, & à terra levantur, prout illis Deus concedit; omnibus enim non æqualiter gustus hic, & suavitas communicatur, sed in aliquibus minor, in aliis major est, singulis à Deo confertur, prout vult. Quapropter ex effectibus colligitur, quòd uni viro perfecto in majori gradu hoc donum à Deo infundatur, quàm alteri.

6. De gustu hoc, & sapore divinorum scripsit D. Bernardus Serm. 85. in Cant. *Hoc dixerim reprehendendum, si quis sapientiam, saporem boni definierit; quare sapientia à sapore denominatur. In tract. de donis Spirit. sancti cap. 7. ait: Donum sapientiae est quidam internus sapor, ac suavissimus gustus: unde Psalmista ait: Gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Hoc dono sapientiae interno gustu, superna praelibamus.* Richardus

Richardus de S. Viç. in tr. de divers. affectib. dixit: *Amor est dulcedo saporis intimi, à quo sapore denominatur sapientia, & quanto quis ardentius amat, tanto suavius gustat.* Scotus in 3. d. 34. q. unic. tradit: *sapientia est, qua sapit mihi Deus in se, & qua sapit mihi, ut bonum; nam qui sapit, & sapor in se approbat, & sibi sapit.* Hinc constat ex Patrum, & Doctorum sensu donum sapientiæ gustum, & suavitatem divinorum significare.

Quæritur. *An donum Sapientiæ pertineat ad Intellectum, vel voluntatem?*

7. Resp. Formaliter pertinet ad voluntatem, præsuppositivè ad intellectum. Duo enim importat donum sapientiæ, illuminationem, nimirum, claram, certam, & firmissimam divinorum in intellectu, & dulcedinem, ac suavitatem saporosam in voluntate. Prim. dicitur pertinere præsuppositivè ad donum sapientiæ, quatenus voluntas non potest gustare, & dulcedinem percipere, nisi divina & alia ad Deum referibilia intellectus fixo intuitu cognoscat, & ab eo ipsi in contemplatione manifestentur. Secundum verò est de conceptu formali hujus doni, cum gustus sapientiæ formaliter concomitetur fruitionem summi boni per intimam unionem intensissimi amoris, ad quem gustus, & sapor divinorum subsequitur, eaque amanti multum placent, cui propterea temporalia displicent, & ipsa fastidit. Dixit enim, ubi supra, Richardus, *quanto quis ardentius amat, tanto suavius gustat.* Propterea Beati in Patria sunt excellenter sapientes, quia excellenter vident Deum, excellenter eum amat, & gustant divina. Et viri perfecti in via in contemplatione assidui, & ad amandum summum bonum summopere intenti, ita dulciter gustant, & sibi divina sapiunt, ac honestas virtutum dulcescit, ut sibi terrena omnia displiceant, & omnia arbi-

trantur ut stercorea. Hoc est veræ sapientiæ donum, quod non ita facile ab aliis obtinetur, qui terrena sequuntur, hæc gustant, his delectantur, divinis relictis. Hinc constat, quando, & ex quibus deducendum sit, quod in aliquo servo Dei fuerit donum hoc privilegiatum Spiritus sancti.

§. VIII.

Distinctio Donorum à Virtutibus.

S U M M A R I U M.

- 1 *Dona distinguuntur à Virtutibus.*
- 2 *Concursus donorum elevat motus Virtutum ad actus perfectissimos.*
- 3 *Viri sancti non semper experiuntur effectus donorum.*
- 4 *Effectus donorum à specialibus auxiliis.*
- 5 *Habent dona suos effectus in actuali usu.*
- 6 *Dona reducuntur ad Virtutes.*
- 7 *An dona sint in quolibet Justo?*

1. **D**istingui dona à Virtutibus est certum; siquidem in peccatore Fidei sunt fides, & spes, ac ceteræ virtutes morales, quarum actus frequentavit, qui tamen caret donis Spiritus sancti; quin etiam in viris sanctis possunt esse virtutes omnes quoad habitum, quin actus eliciant cum perfectione, ad quam dona ipsa elevat ex dicendis nu. 7. Non tamen tamquam habitus ab habitibus virtutum discriminantur, sed solum tamquam supernaturalia auxilia transeuntia, quæ potentiis super vires ordinarias virtutum, vires majores, & perfectionem conferunt ad opera perfectissima, & heroica, ad quæ in tali gradu, & tanta perfectione producenda viribus cum auxiliis gratiæ ordinariis carerent. Inclinator quidem voluntas cum habitibus vir-

virtutum ad operandum convenienter, devotè, & honestè, & cum adjutorio gratiæ prævio lumine fidei ad opera supernaturalia, sed numquam sine donis Spiritus sancti actus heroicos, & tantæ perfectionis eliceret, ut posset operanti aptari illud Ecclesiastici 31. *Quis est hic, & laudabimus eum?*

2. Operantur in casu dona Spiritus sancti, servata proportionem, in potentiis, quod impulsus extrinsecus agit in lapide; hic in sua gravitate movetur deorsum, cui, si ab extrinseco impellente impulsus accedat, velocius movetur; ita motus virtutum in potentiis ad opera supernaturalia à concursu donorum Spiritus sancti elevantur, ut perfectiores actus eliciant; at nunquam libertas voluntatis in operando offenditur, sed penitus præservatur.

3. Esse hujusmodi dona à virtutibus diversa, ex eo consideratur, quod, etiam virtutibus habituatibus non semper experitur effectus donorum. Non enim vir quantumcunque perfectus semper habet donum sapientiæ: nam non semper experitur habere sapidum gustum de rebus cœlestibus, sed aliquando ariditatem, & tædium; non semper habet donum *Intellectus*, ut in quocunque casu, quasi cum evidentia penetraret Mysteria difficilia fidei, sed quandoque circa ea dubiis, & difficultatibus pulsatur.

4. Constat effectus, quos dona præstant, posse ab actualibus illustrationibus, & sanctis inspirationibus prodire. Ita à speciali Spiritus sancti influxu potest quis primò distinctè, & quasi evidenter cognoscere mysteria fidei, & res æternas; quod præstat à dono *Intellectus*: Secundò, gustum sapidum, & dulcedinem de rebus divinis percipere, quod est à dono *Sapientiæ*. Tertiò, habere dictamen aliquod promptum sine humano discursu circa media supernaturalia eligenda, quod prodit à

donum *Consilii*. Quartò, cognoscere cum claritate, & sine formidine credenda, & agenda, quod præstat donum *Scientiæ*. Quintò, Vincere impedimenta, & cum gaudio repellere, quæ possunt impedire operationes virtutum, quod agit donum *Fortitudinis*. Sextò, Exhibere Deo, & Sanctis assiduò cultum, & proximis propter Deum eximia misericordiæ officia, quod communicatur à dono *Pietatis*. Septimò, Deo summam reverentiam exhibere, eique se omnimodè submittere, & hominibus cedere propter Deum, quod tribuit donum *Timoris*.

5. Habent itaque dona suum effectum in actuali usu, & exercitio, ita de quolibet potest concludi, Sapientia, Intellectus, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas, & Timor; ut, cum vir sanctus actu operari debeat in materiis virtutum, moveatur à Deo ad sapidum gustum, illuminationem, electionem, Fortitudinem, claritatem, & certitudinem ad actus Religionis, & eximios humilitatis, non in quocunque, sed in sublimi gradu, & heroica perfectione.

6. Quamvis autem dona à virtutibus sint diversa, ad virtutes tamen reducuntur, ita donum *Timoris* pertinet ad humilitatem: donum *Pietatis* ad Religionem: donum *Scientiæ*, & *Intellectus* ad fidem: illud *Fortitudinis* ad ipsam virtutem fortitudinis; illud *Consilii* ad virtutem Prudentiæ & illud *Sapientiæ* ad Charitatem.

An autem dona hæc sint in quolibet iusto?

7. Resp. Negativè: habet quidem quilibet iustus Charitatem, in qua dona radicanter, sed non propterea quilibet iustus possidet actu dona, sed opus est, ut Charitas sit in gradu excellenti, prout est in perfectis, qui tamen non semper effectus donorum experiuntur; sæpè enim Deus propter fines sibi notos, neque specialiter illustrat intellectum,

neque specialiter inflamat voluntatem ad opera heroica, quæ à donis procedunt, & quorum sunt causa.

Cæterum, cum Deus omnibus iustis, & sapientibus conferat auxilia ad opera supernaturalia, si majora auxilia peterent, & functionibus virtutum perseveranter essent intenti, à Deo augmentum Charitatis reciperent, & illuminationes, ac motiones speciales obtinerent ad opera perfectissima, quæ sunt donorum effectus. Peccatores verò, si vocationi consentirent, & ad statum gratiæ redirent, ac propterea conarentur ire de *virtute in virtutem*, se disponerent ad dona Spiritus sancti recipienda.

C A P. I I.

Fructus Spiritus Sancti.

S U M M A R I U M.

- 1 Fructus Spiritus sancti. ad 3.
- 4 Fructus sunt actus, non habitus.
- 5 Fructus possunt habitus supponere.
- 6 Augmentum habituum virtutum est fructus Spiritus sancti.
- 7 Natura fructuum in particulari ad 18.
- 19 Cur dicantur fructus Spiritus sancti.
- 20 Fructus sunt diversi à donis Spir. sancti?
- 21 Argumentum concludendi in sermo Dei fructus, & dona Spiritus sancti.

1. **F**ructus Spiritus sancti, hoc est, opera, quæ ex gratia, & instinctu Spiritus sancti proficiscuntur, numerantur ab Apostolo ad Galat. 5. & sunt: Charitas, Gaudium, Pax, Patientia, Longanimitas, Bonitas, Benignitas, Mansuetudo, Fides, modestia, Continentia, Castitas.

2. Quamvis autem duodecim tantum ab Apostolo, ibi, numerentur, adhuc tamen omnia opera virtutum, de quibus agit in aliis Epistolis, ex gratia, & instinctu Spiritus sancti elicit

fructus spirituales sunt Spiritus sancti; quatenus solent germinare ex agro cordis humani mediante irrigatione gratiæ, à Spiritu sancto communicatæ, quando seminatur in ipso gratia adoptionis, quæ semen dicitur 1. Ioan. 3. omnis, qui natus est ex Deo peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, hoc est, quia iustus habet gratiam, tum habitualement, tum actualiter (licet hæc nec peccatoribus desit) ex quibus, quasi ex cœlesti semine, concurrente voluntate, nascuntur omnis generis virtutes.

3. Nobiles, & præstantissimi fructus Spiritus sancti sunt in perfectis, etiam opera supererogationis, & functiones virtutum, ut, voluntaria paupertas, obedientia ex voto, ac omnia opera consilii, asperissima pœnitentiæ, peregrinationes laboriosæ, expositio vitæ pro Deo, & defensione fidei, crebra jejunia, flagellationes, & similia (quæ Martyres, Cœnobitæ, & viri perfectissimi intenti voluntariè suscipiunt) dignissimi planè fructus censentur Spiritus sancti, ex quo eos specialiter moveat ad opera extraordinaria, eosque foveat, & roboret, ut perseveret usque in finem.

4. Fructus huiusmodi non habitus sunt, sed actus virtutum ex speciali influxu Spiritus sancti ab homine procedentes, ut non semel significat Scriptura, Matth. 3. facite fructum dignum pœnitentiæ, & cap. 21. dicitur. Regnum Dei dabitur genti facienti fructus eius. Psal. 1. iustus comparatur arbori: & erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo; in his, & similibus locis per fructus non veniunt principia productiva, sed operationes ab homine productæ, ut notum est; ex similitudine etiam retenta, quod fructus materiales arborum, non sunt arbores, sed res ab arboribus productæ.

5. Non negandum tamen huiusmodi

di fructus spirituales animæ supponere in faciente habitus infusos virtutum, & alios per repetitos actus acquisitos, si functiones virtutum patientiæ, modestiæ, temperantiæ &c. frequentaverit, prout solent servi Dei, qui propter actuum exercitum sunt ita ad virtuosè operandum propter Deum habituati, ut vel nullam, vel minimam difficultatem, sed delectationem in ipsorum productione sentiant, & promptè cum gaudio in illis se occupent, adeo ut de numero eorum sint, de quibus dixit Apostolus *ad Galat. 5. Carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.*

6. Hi cum in novos actus ex instinctu, & ductu Spiritus sancti exeunt, ipsis etiam habitibus concurrentibus, fructibus Spiritus sancti, donati esse dicuntur, adeo ut non tam ipsi actus, quàm augmentum habituum virtutum ad spirituales ejusdem fructus pertineant, cum & augmentum sit ex ejusdem influxu in actus.

Quæ de fructibus dicta sunt, perspecta magis erunt, explicata breviter ipsarum natura in particulari.

7. *Charitas* itaque primus, & nobilissimus fructus, non est charitas habitualis, cum ipsa sit semen, parens, & origo cæterorum fructuum, sed ejus appellatione venit charitas actualis, vel, actus supernaturalis amoris summi boni, qui ex charitate habituali, voluntate cum gratia actuali operante, procedit; quin etiam augmentum charitatis habitualis potest optimè dici fructus Spiritus sancti, quatenus datur, ut premium actuum supernaturalium, tum amoris, tum cæterarum virtutum, quos justus, charitate imperante, & Spiritu sancto adjuvante, producit.

8. Secundus, est *Gaudium*, hoc est, complacentia, & delectatio de bono, five Dei, five proprio, five proximi, qui ex charitate diliguntur. Et quamvis hæc complacentia motus sit natu-

raliter insurgens ex apprehensione boni in se ipso, vel in proximo, vel Dei existentis, & sub ista ratione fructus non sit Spiritus sancti, adhuc tamen esse potest actus liber à voluntate elicitus, & fructus Spiritus sancti. Nam potest voluntas liberè in dicta complacentia perseverare, & de bono possesso exultare, & sibi de eo complacere, cum nimirum illud ex imperio charitatis sibi, vel proximo, vel Deo vult, & illud recogitat, & contemplatur. Et ita constat esse in nostra potestate gaudere, & posse de gaudio nobis præceptum imponi, prout præcipitur *ad Philipp. 4. Gaudete in Domino semper, & iterum dico gaudete.*

9. Tertius, est *Pax*, concordia nimirum, & conformitas ordinata cum Deo, & cum proximo ex charitate dilectis: hæc est vera, & christiana pax, à Deo non dissentire, ei obsequia, & cultum præstare: motus partis inferioris rationi subicere, & mentem Deo: & hæc est pax, quæ datur in terra hominibus bonæ voluntatis, ut inquit Augustinus *lib. 1. de serm. Dom. in mont. sec. Matth. cap. 2.* ac proximis jus suum ex amore Dei tribuere, ipsos diligere, & ab eis non dissentire; quia *pax non potest esse vera, ubi non est vera concordia; quia disjuncta sunt corda*, ex eodem August. *tr. 77. in Joan.*

10. Quartus, est *Patientia*, hoc est, alacris sufferentia malorum, quæ excludunt bona, & actus virtutum propter Deum; ita Christus *Lucæ 21.* monens Apostolos, ut fortes essent in persecutionibus, & tormentis, dixit: *Injicient vobis manus suas, & persequentur &c. in patientia vestra possidebitis animas vestras*; de patientia dixi, *tit. 2. cap. 3. §. 3. n. 23. ad 34.*

11. Quintus, est *Longanimitas*, hoc est, diuturna sufferentia malorum, & adversitatum propter expectationem, vel spem vitæ æternæ, benè sperantibus usque in

finem promissæ: Ita ex D. Bonaventura in *tr. de luminar. Eccles.* ubi inquit. *Longanimitas expectando mercedem ex omnibus tribulationibus.* Ita SS. Veteris Testamenti, quibus revelabatur futurus Messias, dicuntur longanimes in spe, ex quo vehementer desideraverint, & diu expectaverint adventum ipsius. De hoc vide loc. cit. n. 19.

12. Sextus, est *Bonitas*, hoc est, beneficentia proximi propter Deum.

13. Septimus, est *Benignitas*, hoc est, suavis, ac dulcis modus conversandi, & convenit cum amicitia, comitate, & affabilitate: siquidem benigni dicuntur, quos bonus ignis amoris facit fervere erga proximum propter Deum ad effectum nimirum, ut eos vel à vitiis retrahant, vel, ad viam salutis reducant, vel in exercitio spiritualium functionum confirmant.

14. Octavus, est *Mansuetudo*, hoc est, cohibitio iræ, & omnium, quæ ad iracundiam provocant propter Deum; vel perfecta obedientia, quam quis ex amore Dei assequitur sine murmure sibi à superiore ordinata: mansuetus enim ex Scoto est, qui exequitur injuncta sine murmure.

15. Nonus est *Fides*, hoc est, veracitas in dicendo, adeo ut verba sint conformia menti, & ad decipiendum non adhibita. Actus item fidei, qui imperantur à Charitate numerari possunt inter fructus Spiritus sancti, quatenus ex ejus specialissima motione eliciuntur; diximus, qui imperantur à Charitate, quia fides, quoad illos actus (elicitos planè cum adjutorio gratiæ) qui præsupponuntur justificationi, & infusioni Charitatis, fructus esse non potest, cum potius sit fructuum initium.

16. Decimus, est *Modestia*, hoc est, moderatio actuum externorum propter Deum; nam modestus linguam temperat, à convitiis abstinet; non delecta-

tur vaniloquio, secreta celat, & in silentio aliena retinet; aures rebus inanibus, & maleficiis non accommodat; non effertur in iracundia, nec citò exacerbatur; In oculis, quæ delectare possunt; aut, quæ nefas est videre, non recipit; Nec cibis deliciaribus delectatur, nec dapum varietatem, aut pulchritudinem requirit; Nec immodicè vino, aut aquæ potu fruitur. De modestia dixit S. Bernardus *Epist. 113. Mentem, & corpus componit, cervicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, gulam frænat, iram sedat, format incessum.* De qua diximus loc. cit. §. 4. n. 101.

17. Undecimus, est *Continentia*, hoc est, moderatio actionum, tam internarum, quàm externarum; & attenditur non solum in moderandis venereis, sed etiam cætera alia delectabilia in omni materia cohibet; ut ex S. Hieronymo in *cap. 5. ad Galatas*, ubi: *Continentia non solum in castitate debemus accipere, sed etiam, in cibo, & potu, in ira quoque, & vexatione mentis, & detrahendi libidine:* Unde dici solet complexio virtutum, quatenus quis ea vitiorum illecebras, & tentationes, quæ occurrunt in omni materia, & virtute, cohibet, & refranat propter Deum super omnia dilectum.

18. Ultimus est *Castitas*, hoc est, moderatio voluptatum venerearum de qua videnda sunt dicta loc. cit. §. 4. numer. 38.

19. Ex quibus per optimè deducitur; Primò, *fructus Spiritus sancti* esse actus virtutum ex influxu Spiritus sancti inhabitantis per Charitatem, & ex speciali ejusdem sancti Spiritus motione, & auxilio supernaturali prodeuntes; & ex eo fructus appellantur Spiritus sancti, ut ex n. 2.

20. Secundò, infertur eosdem fructus non esse idem ac dona Spiritus sancti,

At, sed ab istis differre, tamquam effectus à causis. Fructus enim sunt effectus donorum, & hæc se habent per modum auxiliorum, seu perfectionum supernaturalium, quæ specialiter illuminant intellectum, & inflammant voluntatem, ut actus heroicos virtutum producant ex dictis cap. 1.

21. Argumentum propterea est, quòd servus aliquis Dei fructibus Spiritus sancti fuerit præditus, si in actus virtutum, non quoscunque, vel in quocumque gradu exierit; sed, si extraordinarios, & supra communem modum operandi propter finem supernaturalem cum promptitudine, & alacritate iusta occurrentes circumstantias, & conditionem personæ frequentaverit. Ubi hoc operationum, & fructuum productorum Systema de aliquo beatificando legitimè comprobatur, iisdem testium assertionibus authenticè constat, eum ex agro sui cordis fructus spirituales Spiritus sancti ex speciali donorum motione produxisse.

C A P. I I I.

Gratiæ gratis datæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Gratiæ gratis datæ sunt novem.
- 2 Non dicuntur gratis datæ, quia præcisè gratis dentur,
- 3 Sed quia principaliter conferuntur in bonum aliorum.
- 4 Sunt donum supernaturale.
- 5 Dantur sine meritis.
- 6 Non faciunt per se hominem Deo gratum. ad 7.
- 8 Ordinantur in utilitatem Ecclesiæ.
- 9 Sunt manifestativæ per aliquod externum Spiritus sancti,
- 10 Apostolatus, Episcopatus &c. non sunt gratiæ gratis datæ in rigore.
- 11 Novennarius numerus gratiarum gra-

tis datarum sufficiens est in Ecclesia ad 14.

1. **G** Ratiæ, quæ communiter gratis datæ appellantur, numerantur ab Apostolo 1. Corinth. 12. ibi: *alii per spiritum datur sermo sapientiæ: alii autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum: alteri Fides in eodem spiritu: alii gratia sanitatum: alii operatio virtutum: alii Prophetia: alii discretio spirituum: alii genera linguarum: alii interpretatio sermonum.*

2. Dicuntur gratis datæ, non præcisè, quia gratis conferantur: nam sic non distinguerentur ab ulla gratia; omnis enim gratia, vel in se, vel in radice gratis datur, aliàs non esset gratia: certè gratis in se datur gratia actualis, qua quis operatur quodcunque bonum conducens ad vitam æternam; gratis item in radice datur gratia habitualis, ejusque augmentum, quatenus sine gratia actuali; & sine divina acceptione non elicerentur opera meritoria de congruo, vel de condigno propter quæ gratia habitualis, ejusque augmentum respectivè confertur; & tamen nec gratia actualis, neque habitualis, vel hujus augmentum, ex his novem sunt, quæ à Theologis vocantur gratiæ gratis datæ, & ab Apostolo uti supra numerantur.

3. Sed gratis datæ asseruntur, quia per se primò alicui conferuntur in ordine ad bonum aliorum, ut ibi Apostolus, unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem; Unde gratia gratis data ex D. Thoma 1. 2. qu. 111. art. 1. in corp. non datur ad hoc, ut homo ipse per eam iustificetur (ut datur gratia sanctificans, seu gratum faciens) sed potius, ut ad iustificationem alterius cooperetur. Hinc gratia gratis data describitur ab Alensi 2. p. qu. 73. est donum Dei, supernaturale sine meritis homini datum, non faciens per se gratum, habentem illud:

principaliter ordinatum ad Ecclesiæ utilitatem externo aliquo signo manifestativum, quod Spiritus sanctus operatur per illud.

4. Quòd gratia gratis data sit *donum Dei supernaturale*, patet, quia non spectat ad esse, vel vivere in genere naturæ, sed est data ad utilitatem spiritua-lem Ecclesiæ.

5. Donum autem hoc sine meritis datur: siquidem natura gratiæ ex Apostolo ad Rom. II. est, ut sine meritis detur: *si gratia, ait, jam non ex operibus: alioquin gratia, jam non est gratia*: Donum autem istud est gratia, prout vocatur ab Apostolo *cit. cap. ad Corinth. divisiones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus.*

Verum, quia plures sancti ex meritis cum auxilio gratiæ hujusmodi gratias gratis datas à Deo obtinuerunt, illud Pauli, *non ex operibus*, intelligitur de operibus naturæ. Nam per opera ex auxilio gratiæ elicitia iusti merentur, etiam augmentum gratiæ sanctificantis, & vitam æternam, quæ summa gratia est, ad Rom. 6. *Gratia autem Dei vita æterna*; quin conceptus gratiæ offendatur ex n. 1.

6. Tale donum per se non facit hominem Deo gratum aliàs non distingueretur à gratia habituali, & sanctificante. Tum quia, etiam peccatores habere possunt gratias gratis datas, ut patet in Caipha, qui ex spiritu prophetiæ dixit, *Joan. II. expedit vobis, ut unus moriatur pro populo, & non tota gens pereat*; quod, ut ibi textus, à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetavit, quòd Jesus moriturus esset pro gente: legendum etiam est *Cap. 7. Matth.*

7. Quamvis autem gratia gratis data per se non faciat gratum, potest tamen per accidens, dispositivè, & occasionaliter id agere: quatenus homo aliqua ex his gratiis donatus, potest ex-

citari ad dilectionem Dei, eumque ex Charitate super omnia diligendum.

8. Ordinatur gratia gratis data primò, & principaliter ad utilitatem Ecclesiæ, & proximorum: ita ex miraculis à Christo editis plures crediderunt in eum, *Joan. 3. Scimus quia venisti à Deo magister; nemo enim potest facere signa, quæ tu facis, nisi Deus fuerit cum eo*. Ad utilitatem itaque foundationis Ecclesiæ valuerunt gratiæ gratis datæ, quæ fuerunt in Christo, sicut ad utilitatem augmenti ejusdem illæ Apostolis collatæ: Ita ex dono linguarum animæ circiter tria millia conversæ sunt, *Act. 2.* & deinceps ex gratia signorum totus Mundus, dicente Marco *cap. ult. Profecti (Apostoli) prædicaverunt, ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.*

9. Tandem gratia gratis data debet externo aliquo, & sensibili signo esse sui manifestativa, seu, quòd Spiritus sanctus operetur per illam, prout constat ex verbis adductis Apostoli: *Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem*. Effectus gratiarum sunt omnes miraculosi, qui à Deo procedunt, ideò manifestant esse opus Spiritus sancti.

10. Ex quibus constat excludi à ratione gratiæ gratis datæ in rigore Apostolatum, Episcopatum, cæterisque Ordines, qui licet sint dona Dei, & in utilitatem Ecclesiæ, adhuc tamen nihil evidens, & sensibile efficiunt, ex quo appareat, & manifestetur, quòd sint Dei dona, & Spiritus sanctus operetur. De Apostolatu patet, quòd secundum se præcisè non erat quid evidens in effectu, quòd à Deo esset. Sed Apostoli miraculis probarunt se esse à Deo missos, aliàs nullus eos pro talibus recepisset. Idem dicendum de Episcopatu, sacerdotio, & cæteris Ordinibus: quia estò sint à Deo instituti, & in aliorum utilitatem ordinati, tamen nihil evidens, & sensibile efficiunt, ex quo appareat,

pareat, quòd sunt Dei dona; quæ enim efficiuntur sunt supernaturalia, sed invisibilia, & fide tantum cognoscuntur; quæ verò sensibilia efficiunt, ut est consecratio, ordinatio, absolutio &c. non apparent, quòd sint à Deo, sicut nec ipsorum principia. Nam homines etiam prophani, ac sacrilegi omnia illa externa opera visibilia, sed illicitè, & invalidè possent efficere. Ideo ex Capite inevidentis manifestationis, quod sint à Spiritu sancto, dona hæc dici nequeunt gratiæ gratis datæ in rigore, de quibus tamen per effectum inductivè constat, quòd sint dona Spiritus sancti: Nullus enim hominum dat genera linguarum, gratiam sanitatum, operationem virtutum, fidem, Prophetiam, &c. Ideo Apostolus, Apostolatium, & Ordines appellat ministraciones, & ministeria membrorum Ecclesiæ; sub quibus comprehendit primò Apostolos, & Apostolorum successores Episcopos: Secundò Prophetas; Tertiò Doctores.

11. Numerantur ab Apostolo solùm novem gratiæ gratis datæ in rigore, quia novennarius ipsarum numerus sufficiens erat ad instruendam, & propagandam Ecclesiam. Nam ad inducendam, & firmandam doctrinam fidei, tria erant necessaria; primò, cognitio divinorum. 2. eorum confirmatio. 3. debita prolatio verborum, ut notavit Lyranus *in d. cap. 12. ad Corinth.*

12. Quantum ad primum tria requiruntur: Primum, quòd principia sint certissima, & infallibilia, & ad hoc ponitur *fides*; quæ est certa cognitio divinorum & substantia sperandarum rerum *ad Heb. 11.* Secundum, est cognitio conclusionum principalium ex dictis principiis deductarum: & ad hoc inservit *sermo sapientiæ*: Tertium, est cognitio effectuum, per quos oportet aliquando causas manifestare; & ad hoc ponitur *sermo scientiæ*, per quam invisibi-

lia Dei, à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur, *ad Rom. 1.*

13. Quantum ad secundum, quod est confirmatio doctrinæ catholicæ, quæ fieri nequit per argumenta deducta ex principiis evidentibus, sed per ea, quæ sunt à divina veracitate: quod duplici modo fit; uno modo per opus miraculorum, vel, quoad sanitatem corporum, & ad hoc ponitur gratia *sanitatum*; vel ad divinæ potentiæ manifestationem, ut est *statio solis*, *divisio maris rubri*, & similia; & ad hoc ponitur operatio *Virtutum*: Miraculis enim fides confirmatur. Alio modo hæc confirmantur per manifestationem alicujus occulti, quod scire proprium est solius Dei, sicut, & scire contingentia: & ad hoc ponitur *Prophetia*, vel, ad occulta cordium scienda; & ad hoc est necessaria, *Discretio Spirituum*.

14. Quantum ad tertium, quod est facultas debitè, & ordinatè proponendi aliis, quæ spectant ad doctrinam catholicam, duo requiruntur; primum est Idioma, & lingua, ut pronuncians intelligi possit à quibuscumque auditoribus: & in hunc finem datur *genus linguarum*. Secundum est cognitio sensus eorum, quæ proferenda sunt; & ad hoc inservit *Interpretatio sermonum*; hæc ex Lyrano.

§. I.

Quid sit gratia, sermo Sapientiæ?

S U M M A R I U M.

- 1 Gratia sermo Sapientiæ est influxus Dei actualis,
- 2 Vel actualis excitatio specierum de iis, de quibus est locutio.
- 3 D. Petrus hac gratia donatus ex tempore, loquutus de divinitate Christi.
- 4 Et alii de mysteriis altissimis. ad 5

6 *Gratia hæc non consistit in habitu ad 7.*
 8 *Sermo Sapientiæ diversa est à scientiæ dono.*

1. **G**ratia sermo Sapientiæ dicta, est actualis influxus Dei producentis in loquente cognitiones dicendorum, ipsumque excitantis ad promptè, & ex improvviso fermocinandi, concionandi, & scribendi de rebus divinis cum admiratione audientium, adeò ut isti ex circumstantia ignorantie loquentis, vel impræparationis, & interdum averfionis, ad ea quæ loquitur, inferant, quòd sermo ille à Spiritu sancto dictetur: quo propterea per eum manifestatur.

2. In iis verò, qui prius species dicendorum haberent, de quibus subito discurrerent, hæc gratia importaret actualem existentiam ipsarum specierum, ex qua cognitio dicendorum oriretur, cum ablatione impedimentorum, quæ diverterent à subita, & prompta locutione de sublimioribus, & difficilioribus Mysteriis fidei.

3. Hoc dono gratiæ S. Petrus, licet illiteratus, & piscator omnibus obstupescens ex tempore, & imparatus sublimem illam concionem, & discursum habuit in die Pentecostes de veritate missionis, & divinitatis Christi, tanta verborum efficacia, & testimoniorum copia, ut ad fidem reduxerit tria millia hominum. *Actor. 2.*

4. Eodem D. Paulus *Actor. 9.* cum latus, vix baptismo recepto, coepit subito in synagoga predicare Jesum Christum, cujus fuerat persecutor, & cunctis stupentibus, *multò magis convalescebat, & confundebat Judæos.* Quæ autem fuerit in Paulo, sive in Concionibus, sive in Epistolis eloquentia, & efficacia verborum in rebus fidei proponendis, ex ejus Epistolis notum est; quæ item manifestant à Spiritu sancto verba prodiisse.

5. Hac pariter gratia constat pueros, famellas, aliosque Dei servos, penitus rudes, & imparatos coram Judicibus, & Tyrannis, & Doctoribus adeò profundè, subito, & extempore esse locutos de Mysteriis Christianæ fidei, ut ipsos contradictores ad fidem converterint, & fideles in ea confirmaverint; qui propterea ex eo extraordinario divinorum sermone in admirationem rapiabantur, manifestabaturque eos per Spiritum sanctum loquutos.

6. Concluditur hujusmodi gratiam formaliter non esse habitum Sapientiæ labore, & industria acquisitum; possunt quidem Theologi, qui multorum annorum studio illum compararunt, bene de Mysteriis fidei discurrere, sed non ita, ut homines raptant in admirationem, quoniam audientes non possent concludere, quod Spiritus sanctus per illos loquatur, sed potius, quod sibi comparassent ex labore, prævio studio circa illa, ac longa exercitatione loqui, & sic loquentes non manifestant sermonem esse à Spiritu sancto. Tum quia, adulti, qui ea gratia extraordinaria à Deo donantur, experiuntur non posse semper ea uti: habitibus autem utimur, cum volumus. Tum quia, sæpe eorum non recordantur, quæ in fervore spiritus mira de altissimis rebus eructant; ideo non importat, *nec requirit habitum.*

7. Sed sufficit actualis Dei influxus, & concursus extraordinarius, qui excitat in loquente cognitiones, aut species, vel, eum movet, ut de divinis promptè, & extempore absque præcedenti præparatione cum audientium admiratione fermocinetur.

Quæ gratia non omnibus confertur nec semper, sed illis, & quo tempore Deo placet, dicente Apostolo *dividens singulis prout vult.*

8. Gratia hæc gratis data est distincta

Gratia à Sapiëntia, dono privilegiato Spiritus sancti; cum *sermo Sapiëntiæ* ex dictis sit motio Dei ad externam locutionem, & extraordinarium discursum, quo quis sine humana industria, & labore ita de Mysteriis divinis discurret, ut appareat Spiritum sanctum in eo loqui, & nullus possit ei contraire, & resistere, adeo ut infideles convertantur, & fideles in fide retinenda firmentur; *Sapiëntia* verò, quæ est donum privilegiatum Spiritus sancti sapor est, & gustus internus, quem sentit vir perfectus in contemplatione, & affectu divinorum ex dictis cap. 1. §. 7. n. 4. Tum quia, *sermo Sapiëntiæ* est in utilitatem aliorum, & non est semper conjunctus cum charitate: *Sapiëntia* donum Spiritus sancti, est in bonum proprium, & affixus semper charitati in gradu excellenti.

§. I I.

Gratia, dicta *sermo Scientiæ* quid sit?

S U M M A R I U M.

- 1 *Scientia Christiana differt à Sapiëntia.*
- 2 *Sermo Scientiæ est motio Dei ad loquendum cum admiratione audientium ad 3.*
- 4 *Hæc gratia fuit in nonnullis servis Dei.*
- 5 *Non est habitus.*
- 6 *Diversa est hæc gratia à Scientia dono privilegiato Spiritus sancti.*

1. **S**cientiam differre à Sapiëntia dixit Augustinus lib. 12. de Trinit. cap. 14. ut Sapiëntia Christiana sit tantum de divinis, & æternis notitia; Scientia verò christiana sit de humanis, hoc est, de actibus hominis faciendis in cultum Dei, & de agibilibus in ordine ad salutem. Ex qua differentia Scientiæ

à Sapiëntia notum est discrimen *sermonis Sapiëntiæ*, de quo egimus §. prior, à *sermone Scientiæ*, de quo sermo est in præsentia.

2. *Sermo* itaque *Scientiæ*, qui est gratia gratis data, actualem motionem Dei importat ad loquendum promptè, ex improvise, & sine humano studio de agibilibus, moralibus in ordine ad salutem: ex qua forma, & subita sermocinatione audientes deducunt, quòd non ex humana virtute, sed ex divina sermo sit.

3. Quod sermo non debeat ex humano studio, & industria prodire notum est ex eo, quòd aliàs per eum non manifestaretur, quòd spiritus loqueretur, sed quod ex scientia acquisita discursus procederet; prout patet in Concionatoribus, & Lectoribus, qui cum præcedenter se præparent ad dicenda, nullus affirmat, quod ex dono gratiæ gratis datæ loquantur, quamvis doctè, eruditè, & cum eloquentia discurrant.

4. Notum est ex dono sermonis quamplures Dei servos, etiam pueros, ex improvise & impræparatos locutos, tam coram Tyrannis, & Infidelibus, quàm coram Fidelibus, sermonesque miros instituisse de exercitio virtutum, de præceptorum, & Consiliorum observantia, ac de omnibus agibilibus ad salutem conducentibus, adeo ut cuncti observantes de modo extraordinario dicendi obstupescerent, & per necessariam consequentiam deducerent, Deum per eos loqui, eorumque sermonem non esse humanitùs acquisitum, sed à Deo prodire, qui, & rem dicendam inspirat, & modum loquendi concedit, prout expedire saluti cognoscit.

5. Quamvis in donata hac gratia *Sermonis* reperiatur habitus scientificus agibilium, seu moralium spectantium ad salutem, tamen essentia hujus gratiæ non stat in illo habitu; quoniam estò in aliquo sit habitus scientiæ acquisitæ, non

non propterea est hic semper promptus, ac paratus discurrere de iis, circa quæ habitus versatur; sæpè enim occurrunt impedimenta, & distractiones in phantasia, ut non se præsentent modo apto, & congruo ad discursum, & interdum, vel species non excitantur, vel cognitiones desunt, & verba pro ordinata, & consequenti fermocinatione, ut Theologus quilibet potest in se ipso experimento animadvertere. Ex opposito per gratiam sermonis Scientiæ Deus ita assistit, & loquentem movet, ut impedimenta distractionis, & timoris removeat, & suggerat verba opportuna ad proferenda ex tempore, & absque humana præparatione agendorum doctrinas, & instruendos fideles de requisitis ad opera virtutum; adeo ut ex modo loquendi cogantur audientes in admirationem rapti dicere: *digitus Dei est hic*. Propterea non in habitu hæc gratia consistit, sed in actuali motione Dei, qua ad modum extraordinarium discurrendi moveat, & excitet.

6. Gratia hæc sermonis Scientiæ diversa est à Scientia dono privilegiato Spiritus sancti; nam hæc scientia aliud non est, quam lumen, quo clarè, & cum certitudine discernuntur credenda à non credendis, & agenda in ordine ad salutem à non agendis ex dictis cap. I. §. 3. n. 1. est conjuncta cum Charitate. Scientia verò gratis data est motio Dei ad loquendum promptè, & ex improvviso de rebus agendis in ordine ad salutem; potest esse sine charitate, sicut cæteræ gratiæ gratis datæ; estque in bonum aliorum, & in effectu quid externum, per quod manifestatur Spiritus sanctus loquentis, cum ex modo fermocinandi audientes manifestè inferant, quòd loquens, non facit id sua virtute, cum, vel nescius sit eorum, quæ ex tempore loquitur, vel si sciens, sit imparatus, ideò virtute Dei discurret.

§. III.

Quid sit *Fides* gratia gratis data?

S U M M A R I U M .

- 1 *Fides* gratia gratis data non est habitus infusus fidei;
- 2 Neque fidei actus;
- 3 Neque facilitas ad docendum res fidei.
- 4 Est auxilium speciale Dei inflammans ad fidem sine timore profectendam;
- 5 Vel fiducia obtinendi à Deo opus miraculosum.
- 6 Hæc fiducia necessaria est in servis Dei operantibus miracula.

1. **F**ides, gratia gratis data in rigore non est habitus infusus fidei divinæ: cum omnes fideles illum habeant: nulla autem ex recensitis gratiis omnibus, vel semper confertur, sed aliis una, aliis alia juxta beneplacitum divinæ voluntatis: Tum quia, habitus fidei est principaliter in bonum habentis: Gratia autem gratis data habet principaliter esse in bonum aliorum.

2. Nec est actus fidei, vel firmus assensus, quo creduntur Mysteria revelata: quia quilibet assensus fidei in quocunque credente debet esse firmissimus, & super omnia, saltem virtualiter, & in præparatione animi, ut potius essent omnia mala sustinenda, quam ab eo recedendum: ideo, cum sit communis perfectio non pertinet ad gratiam gratis datam, quæ est speciale donum.

3. Neque consistit in habilitate, & facilitate, qua quis potest alios docere res fidei, quia hæc facilitas non spectaret ad gratiam fidei, sed, vel ad sermonem Sapientiæ, si Mysteria fidei Trinitatis, Incarnationis &c. quis cum facilitate doceret; vel ad sermonem Scientiæ, si ea

si ea facilitate proponeret agibilia ab homine.

4. Quare hæc gratia consistit in auxilio speciali Dei, quo quis animo imperterritus, & cum constantia, & fervore accenditur ad profitendam externam confessionem fidei coram Tyrannis cum tormentorum experimento, & periculo amittendi omnia bona, filios, uxores, ac ipsammet etiam vitam. Fervor huiusmodi, & constantia est in utilitatem, tum fidelium, qui confirmantur in fide, tum Infidelium, qui ad fidem possunt converti, in quorum admirationem cedit, & per eam manifestatur, quod talis constantia confessionis fidei, à Spiritu sancto procedat, & sit opus Dei.

5. Videtur etiam, quod hæc gratia juxta Patres explicari possit per motionem efficacem Dei, qua quis concipit fiduciam de obtinendo à Deo aliquod miraculum; quæ fiducia dicitur fides patrativa miraculorum, quatenus est fiducia in Deum ad miraculum impetrandum. Hæc fiducia est manifestatio spiritus, quatenus per effectum solum supernaturaliter producibile deducitur illam esse à Deo; & est utilis Ecclesiæ, quia plures ex ejus intuitu accedunt ad fidem, & alii in fide confirmantur.

6. Et hæc fiducia obtinendi miracula est necessaria in servo Dei operante miracula, aliàs videretur tentare Deum. de quo dictum est Tit. 3.

Hinc ratio adæquata cur aliqui viri Sancti, etiam à Gentilibus provocati ad facienda miracula petitionem non admiserint, nec postulata à Deo petierint fuit, quod à Deo illuminati non essent, nec inspirati ad petenda signa, quæ requirebantur, cum certa fiducia obtinendi.

§. I V.

Quid gratiæ gratis datæ? Gratia sanitatum, & operatio virtutum.

S U M M A R I U M.

- 1 Gratia sanitatum, & operatio Virtutum respiciunt miracula.
- 2 Gratia sanitatum dicitur, etiam operatio Virtutum.
- 3 Cur Apostolus eas Gratias distinxerit?
- 4 Idem potest habere utramque gratiam.
- 5 Gratia sanitatum non physicè, sed moraliter influit in curationem morborum.
- 6 Manifestat spiritum.
- 7 Sanat absque remedio naturali, & subito.
- 8 Inter actionem imperantem sanitatem, & sanitatem non debet tempus notabile intercedere.
- 9 Remedium debet esse ineptum ad inducendam sanitatem, ut &c.
- 10 Sanat non physicè, sed moraliter corpora.
- 11 Operatio virtutum, alia miracula respicit, quæ non sunt sanationes Corporum.
- 12 Facultas moralis faciendi miracula importat jus morale.
- 13 Non omnibus conceditur.
- 14 Hæc Servis Dei in omni circumstantia, dum orant, & petunt miracula.
- 15 Gratia miraculorum non est in hæreticis ad 18.

1. **H**Æ duæ gratiæ conceduntur à Deo in ordine ad miracula facienda, & sub diverso nomine exprimuntur ab Apostolo. Prima in ordine ad sanationes; Secunda in ordine ad alia opera miraculosa, ut, convertere aquam in vinum: multiplicare frumentum, & similia à sanationibus distincta; & opus

& opus sunt omnipotentis Dei manus, operantis supra vires naturæ.

2. Verumtamen sæpè *gratia sanitarum* in Scriptura dicitur, etiam *operatio virtutum*, ita Act. 19. de S. Paulo dicitur. *Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manus Pauli, itaut etiam super languidos deferrentur à Corpore eius sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.*

A Patribus nomen *virtutum* aliquando accipitur ad significandum omne genus miraculorum, etiam sanationes; ita S. Hieronymus ad Galat. 5. *operatur virtutes in nobis*, ait; ostenditur, Galatas, accepto Spiritu sancto, habuisse dona virtutum, idest, Prophetiam, genera linguarum, morborum sanationes, & cætera quæ ad Corinthios in donis spiritualibus numerantur.

Et Lyranus in illud 2. ad Corinth. cap. 12. *Signa autem Apostolatus mei facta sunt super vos, in omni patientia, in signis, & prodigiis, & virtutibus.* In signis &c. ait, *Virtutes enim respiciunt opera miraculorum generaliter, quia omne miraculum fit divina voluntate; signa verò, & prodigia magis specialiter: quia prodigia dicuntur miracula maiora, ut suscitatio mortuorum, & aliquod huiusmodi; signa verò minora, ut sanatio leproforum, vel curatio febris instanti.*

3. Ratio autem, cur Apostolus distinxerit gratiam *sanitarum* ab *operatione virtutum*, & non comprehenderit utramque sub eodem nomine *operationis virtutum*, potest esse, quòd numeraverit gratias, quæ diversis personis à Deo communicantur; uni autem personæ potest communicari gratia solum sanandi morbos, quin communicaretur gratia faciendi alia miracula; propterea sub nomine unius gratiæ posuit gratiam *sanitarum*; & quia gratia patrandi alia miracula posset conferri

aliis, quibus non communicaretur gratia *sanitarum*, ideò sub alia gratia posuit operationem *virtutum*.

4. Si verò alicui servo Dei Altissimus communicasset gratiam, & restitueret sanitatem, & faciendi alia miracula (prout est certum pluribus concessisse, ut D.D. Petro, & Paulo ex Actis Apostolorum, aliisque SS. Viris, ut ex historia Ecclesiastica notum est) tunc de eo verificaretur, quòd haberet duas gratias gratis datas, quarum una solet ab altera separari; hoc est, conferri alicui, cui altera non conferatur, prout supponitur in textu à Paulo alleg. num. 1.

5. Dico primò: Gratia *sanitarum* est facultas specialis à Deo alicui actu extraordinariè concessa, qua mediante visibiliter subito, & asque naturali remedio, sed virtute Dei curat morbos, restituitque sanitatem ægrotis, non physicè, sed moraliter.

6. Convenit huic gratiæ manifestare spiritum, seu, quòd sanatio sit opus Dei, cum solius Dei sit physicè sanitatem sine remediis naturalibus, & activitate naturæ, subito, & de repente reddere. Cum enim ipse sit per generalem illapsus, seu immensitatem, aut, ut dicitur per essentiam, præsens substantialiter corporibus, potest physicè, sua omnipotente virtute in instanti affectiones humorum destruere, partes deperditas novis ex nihilo, vel ex materia productis reparare, & ita in statum perfectæ salutis infirmum reducere; quod nequit agere homo, cum non valeat partem aliquam deficientem carnis, vel ossis physicè producere, vel temperiem humorum in momento inducere, vel causas morborum, (nisi moraliter ex dicendis) subito repellere, sed eget remediis disponentibus materiam, quod fit per alterationem, quæ non in momento, sed cum tempore peragitur.

Est pariter in utilitatem aliorum; nam videntes à servis Dei sanitatem infirmis restitui, possunt, vel confirmari in fide, vel ad eam converti, vel adduci ad propositum benè vivendi, & serviendi Deo melius, quàm egerint, vel excitari ad honorem, & gloriam Deo exhibendam, eique gratias agendas, qui talem virtutem suis Servis communicavit.

Hæc gratia *sanitatum* à posteriori per plura discernitur ab operatione diabolica inducente sanitatem, ut dixi *tit. 3. cap. 1. n. 23. & sequen.*

7. Dictum est *absque naturali remedio*, quia, si sanitas obtineatur mediante remedio, vel causa naturali, non manifestatur spiritus, & virtus divina, sed medicamenti; neque ex restitutione sanitatis tunc insurgit utilitas Ecclesiæ, ut confirmatio in fide, devotio, vel pietas in Fidelibus, vel incitamentum in hostibus Ecclesiæ ad fidem recipiendam; neque videntes in admirationem rapiuntur, aut excitantur ad venerationem illius, qui sanitatem restituit.

Hinc quoties in Evangelio leguntur sanati à Christo infirmi, sine medicamenti actum refertur, & ideò omnes super ejus virtute mirabantur. Cum cæco tantum nato adhibuit lutum, sed quia aptum potius nocere, quàm sanare, *Joan. 9.* admirationem auxit, ut alibi dictum est.

Dictum est *subitò*, nam aliàs non gratiæ tribueretur sanitas, sed naturæ superanti vim morbi. Hinc Evangelistæ narrantes sanitates à Salvatore inductas, utuntur particula, *statim, confestim, vel eadem hora*, vid. *loc. cit. cap. 2. num. 19.*

8. Ponderandum est, quòd, si aliquod notabile temporis intervallum intercedat inter actionem impetrantis sanitatem, & ipsam sanitatem inductam, certò non deducitur eam à gratia *sanitatum* procedere, sed ab alia causa oc-

culta; nisi crisis aliqua, vel alia causa manifestè non appareat.

9. Item, considerandum est, quòd estò interdum adhibeatur remedium, quod licèt reverà non sit potens expellere morbum, sed divina virtute, etiam repentè expellatur, tamen, quia clarè non apparet, quòd à sola divina virtute sanitas processerit, non deducitur utilitas Ecclesiæ, quæ expectatur à gratia gratis data; nisi forsan infirmitas sit talis naturæ, ut nequeat per remedium adhibitum auferri, vel saltem non subitò, quod ex qualitate morbi colligendum est, per dicta *loc. cit. cap. 1. num. 62.*

10. Dictum est *non physicè, sed moraliter*; Nam solus Deus physica virtute ex dictis ibi *n. 15.* reddit subitò sanitatem, & alia miracula facit, vel per se immediatè absque alicujus intercessionem, & precibus, vel ad aliorum intercessionem, & invocationem. Servus verò Dei solum moraliter sanitatem reddit, quatenus mediante ejus intercessione, Deus movetur ad sanitatem physicè dandam, & alia miracula facienda, quæ aliàs non esset factururus. Qui propterea *psal. 67. mirabilis est in Sanctis suis*, quatenus per eos, vel ipsis intercedentibus curationes morborum, aliaque miracula operatur.

11. Dico secundò. Gratia dicta *operatio Virtutum* est facultas homini à Deo communicata, qua evidenter, & sensibiliter alia miracula, quæ non pertinent ad sanationes corporum, operatur, non physicè, sed moraliter, in sensu supra explicato.

Sed quæritur, *quid importat in homine facultas illa moraliter, & non physicè patrandi miracula?*

12. Resp. Importat jus quoddam morale actuale particulariter, & extraordinariè à Deo alicui concessum sequens decretum Dei, quo decrevit in hac, vel illa circumstantia exaudire oratio-

tionem, & petitionem illius, qui orat pro salute infirmi, vel alia re, & imperat morbo, ut discedat, vel igni, ut non comburat.

Hoc stante Divino decreto, habent servi Dei, ut exaudiantur ad statim conferendam V.G. sanitatem, quæ physicè à Deo procedit, ab orante moraliter, quatenus movet Deum, ut illam physicè impertiatur; & propter hanc motionem sunt vera causa moralis miraculorum, & in eis moraliter influunt; nam influxus causæ moralis hoc dicit, ut hæc verè intentionaliter moveat aliam causam, quæ physicè ponat effectum.

13. Quoniam verò non omnes Deum orantes, & imperantes morbis, vel igni, ut non comburat exaudiuntur à Deo, ideò non omnes habent gratiam sanitatum, & operationem Virtutum.

14. Quinimò, cum, & Servi Dei orantes, ut morbi recedant, non semper exaudiuntur à Deo, deducitur Deum non decrevisse exaudire preces eorum semper, & in quacunque oratione peterent opera miraculosa, atque adeò non semper habere gratiam sanitatum, & operationem virtutum; sed tunc solum à posteriori colligendum est, si, quoties Deum orant pro opere aliquo miraculoso, vel in ejus nomine morbis imperant, ut cedant, efficiuntur opera postulata supra vires naturæ, vel subito salus infirmis redditur. In voluntatem enim Dei Apostolus refundit, cur potius uni, quam alii gratia sanitatum, vel alia conferatur, per hæc: *dividens singulis prout vult*. Ponderetur authoritas Augustini 22. de Civit. Dei cap. 8. *Fiunt etiam nunc, ait, miracula multa, eodem Deo faciente, per quos vult, & quemadmodum vult*.

Quæritur. An gratia miraculorum detur in hæreticis, quod perinde est, ac quærere; an possint vera miracula facere?

15. Resp. Negativè. Nam sunt ex-

tra Ecclesiam, & membra ab Ecclesia præcisa; hæc autem gratia est in Ecclesia, & non extra, & in membris ejus, & non in aliis, ut concordant Doctores, & colligitur ex allegato cap. 12. ad Corinth. Tum quia, ipsi carent fide supernaturali, quæ necessaria est ad facienda miracula juxta illud Matth. cap. 17. *Si habueritis fidem &c. & dicetis monti huic, transi hinc, illuc, & transibit: & nihil impossibile erit vobis*. Tum quia, miracula Deus per se, vel per alios facit in confirmationem Doctrinæ fidei, quæ prædicatur, vel probationem sanctitatis alicujus sui servi; Sed Deus nequit confirmare doctrinam falsam hæreticorum, & sanctitatem non habent. Ergo &c.

Dices. Miracula, etiam fiunt per malos Matth. 7. *Multi dicent mihi &c. Domine, in nomine tuo virtutes multas fecimus*; hoc est, miracula. Quibus Christus: *Numquam novi vos: discedite à me, qui operamini iniquitatem*.

Confir. Hæreticus potest prædicare articulum verum: ergo in Confirmatione illius facere miracula.

16. Resp. Dictum Matth. intelligitur de malis Catholicis, qui sunt in Ecclesia non verò de hæreticis, qui propter carentiam fidei, sunt separati à Corpore Ecclesiæ.

17. Ad Confirmationem. Negatur consequentia, quia hæreticus sive in uno, aut paucis articulis caret fide supernaturali, circa veros habet solum fidem naturalem: ergo neque pro vero articulo potest miraculum facere, quia juxta dicta ad miracula patranda requiritur fides supernaturalis, qua creditur quidquid est à Deo revelatum, & ab Ecclesia propositum, quod non facit hæreticus. Ita si hæreticus pro vero articulo occideretur à Tyranno (sine poenitentia de hæresi, & dispositione ad fidem Catholicam) non esset martyr ex D. Cypriano de unit. Eccles. apud Lauræam

ræam in 3.to.4. disp.20. art.18.n.801. ibi: Esse Martyr non potest, qui in Ecclesia non est. Ergo sicut ea confessio, & perpeffio mortis cum hæresi Deo non placet, ita nec in confirmationem illius faceret miraculum. Quatenus autem velit per miracula fidem confirmare, id de lege ordinaria per alium Catholicum præstaret. Quod totum confirmat experientia tot sæculorum. Cum nullus hæreticus ullum fecerit miraculum in confirmationem veri articuli, ut probat idem Lauræa 804. ad quem remittimus Lectorem utpote ex professo examinantem articulum.

18. Ponderandum. Si quæ hæretici miracula à se facta vendicant, hoc intelligendum, non de miraculis supernaturalibus, sed de mirabilibus quibusdam, vel quæ potest dæmon in re facere, ut excitare tempestates, ad volatum per aerem homines assumere: sanare quosdam morbos per remedia ipsis dæmonibus nota, & similia; vel, quæ non potest in re facere, & non sunt nisi illusiones, & præstigia, si videantur fieri; ut suscitare mortuum: unire membrum à corpore separatum: sanare malum incurabile: prædicere futura libera, & similia, quæ in re efficere non potest, ex dictis *tit. 3. cap.2. n.51.*

§. V.

Quid sint *Prophetia, Discretio spirituum, Genera linguarum & Interpretatio sermonum*: ultimæ quatuor Gratia gratis datae?

S U M M A R I U M.

- 1 *Prophetia Gratia gratis data manifestat exterius occulta.*
- 2 *Gratia Discretio spirituum discernit ex gratia Dei inter spiritus, an boni sint, vel mali.*
- 3 *Spiritus discernuntur, etiam per re-*

gulas fidei, & doctrinas Sanctorum sine ulla gratia.

4 *Gratia dicta genera linguarum duplici modo consideratur.*

5 *Gratia dicta Interpretatio sermonum est actuale auxilium Dei illuminans ad explicanda mysteria obscura.*

6 *Fuit hæc gratia necessaria in primitiva Ecclesia.*

7 *Fuit, & est in Romano Pontifice.*

1. **P**rophetia Gratia gratis data est lumen actuale speciale, vel revelatio particularis Dei, quibus mens illustratur, ut eis mediantibus possit, quis, quædam cognoscere, & externè manifestare, quæ cognoscere aliàs nec manifestare posset sine illis, in illis circumstantiis, in quibus propheticè illa cognoscit, & manifestat, sive sint futura contingentia, sive præterita, sive præsentia, occulta, vel distantia, aut vicina, ac indistantia, prout diximus *tit.3. cap.3. art.2. n.45.*

2. Gratia dicta *Discretio spirituum* consistit in lumine supernaturali actuali, quo mediante, quis statim sine discursu cognoscit, & discernit quis sit spiritualis, quis non spiritualis, vel impostor: vel cognoscit spiritum unius esse bonum, & alterius malum: vel modum vivendi unius esse bonum, & à Deo, & alterius malum, & à diabolo; vel modum vivendi esse, & ipsummet bonum, & aliis imitandum, & modum vivendi alterius non esse talem, sed vel sibi, aut aliis perniciosum. Cum autem hujusmodi discretio sit difficillima ex eo maximè, quòd Angelus sathanæ sæpè transformet se in Angelum lucis, opportuna hæc gratia à Deo extraordinariè communicatur in bonum Ecclesiæ aliquibus, qua mediante sine discursu statim discernant certò, & sine deceptione inter spiritus.

3. Non negandum aliquem posse aliquando sine hac gratia discernere inter spiritus per prudentiam humanam confirmatam regulis fidei, & dictis Patrum, hinc admonet Paulus 1. *ad Thessalon.* 5. *omnia probate: quod bonum est tenete; & Joan. Epist.* 1. *cap.* 4. *nolite credere omni spiritui, an ex Deo sint:* sed quando non discernuntur spiritus hoc modo, sed ex speciali lumine, revelatione, & instinctu Dei sine humano labore, tunc fit mediante hac gratia. Videantur dicta *loc. cit.* n. 23. ubi signa, & regulas dedimus discretiva apparitionum divinarum, quæ idonea sunt, etiam ad discernendos spiritus.

4. Gratia dicta *genera linguarum* aliquando consistit in hoc, quod quis ex speciali concursu Dei, non humano labore plures linguas possideat, ut possit successivè pluribus, illis loqui, & intelligi à nationibus, quæ illis pollent; & quodcumque in hoc consistit, ut quis ex particulari concursu Dei una lingua, seu voce loquens à multis diversarum linguarum simul intelligatur. De quo pariter nonnulla notavimus *loc. cit.* num. 55. quæ hic non repetimus, ne gravetur Lector.

5. Gratia dicta *Interpretatio sermonum*, est actuale auxilium Dei, quo quis illuminatur ad explicandum aliquod obscurum Mysterium, vel sensum divinum difficile contentum in sermonibus, quos Deo illuminante, explicat, & aliàs sine hoc particulari lumine non posset in illis circumstantiis, aut tam citò interpretari, & declarare.

6. Hæc gratia fuit in primitiva Ecclesia in Apostolis, & aliis sanctis maxime necessaria, quia opus erat, ut novis fidelibus declararetur sensus, qui continebatur in verbis, quæ obscura, & profunda Mysteria manifestabant.

7. Semper etiam fuit, & est in Pontifice

Romano, qui, insurgente dubio circa Scripturæ, vel Traditionis sensum ex divino instinctu, & illuminatione, etiam extra Concilia, certò, & intallibiliter verum sensum declarat, & definit. Et hæc satis de gratiis gratis datis, de quibus fusiùs agit Lauræa in 3. tom. 4. disp. 19.

C A P. I V.

Beatitudines.

S U M M A R I U M.

- 1 Octo sunt Beatitudines.
- 2 Cur sic appellentur?
- 3 Habent similitudinem cum beatitudine aterna.
- 4 Sunt virtutes non communes.
- 5 Non est simpliciter virtute præditus, qui caret habitu virtutis.

1. **O**cto personarum genera à Christo Domino dicuntur beata, *Matth.* 5. ob octo diversas præexcellentes supernaturales perfectiones, quæ Beatitudines appellantur, & ibi exprimuntur.

Prima. *Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum Cælorum.*

Secunda. *Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.*

Tertia. *Beati, qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.*

Quarta. *Beati, qui esurint, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.*

Quinta. *Beati misericordes; quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

Sexta. *Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt.*

Septima. *Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.*

Octava. *Beati, qui persecutionem patiun-*

*tiuntur propter iustitiam : quoniam ipso-
rum est Regnum Caelorum.*

2. Huiusmodi perfectiones, *Beatitu-
dines* appellantur, non quòd sint beati-
tudo æterna, quæ datur iustis in Pa-
tria, & est ultimum, & maximum bo-
num hominis, ipsius satiativum: nul-
la autem ex illis est tale bonum; sed
Beatitudines vocantur, quia sunt prin-
cipia excellentissima actuum, qui sunt
merita extraordinaria æternæ beatitu-
dinis; vel, ut inquit ibi Lyrano, *quia
sunt virtutes excellentes*: Ubi ait: *Vir-
tutes quædam sunt communes, seu hu-
manæ, quædam autem excellentes seu he-
roicæ. Lex autem Evangelica est excel-
lentissima, ideo describit virtutes secun-
dum excellentissimum gradum; secundum
quem dicuntur Beatitudines; Vel quia
virtutibus Beatitudinum præditi, vi-
dentur quodammodo ex victoria pas-
sionum ad vitam beatam appropinqua-
re; Vel tandem, quia propter eas præ-
mium aliquod in hac etiam vita Deus
servis suis confert, quod proportionem
aliquam habet cum præmio, quo Beati
fruuntur in Patria.*

3. Proportio autem potest in iis pon-
derari, quæ hic subnectimus. *Nam
pauperes spiritu*, non solum re, sed af-
fectu quoque terrena omnia, sive bona,
sive honores, sive laudes promptè, &
gaudenter contemnunt: ita Beati in
Cælo, sed perfectiori modo. *Mitis* est
omninò superior motibus irascibilis
per omnimodam subjectionem ad regu-
lam rationis, & divinæ legis, ut Beati
in Cælo. *Sitiens iustitiam* vult prom-
ptissimè dare cuilibet, quod suum est,
Deo patriam, sanctis Duliā, & ho-
minibus honorem; quod in Cælo vo-
lunt Beati. *Misericors* vult proximis
succurrere in necessitatibus animæ, &
corporis: quod volunt Beati in Cælo,
& ideo orant pro nobis. *Mundus corde*
caret macula culpæ, est Dei amicus
ipsi adhærens per perfectissimam chari-

tatem: talis est Beatus in Cælo, & sic
de cæteris potest discurre. Ideò perfe-
ctiones enunciatæ similitudinem habent
cum proprietatibus æternæ beatitudi-
nis; atque adeò hoc titulo beatitudines
nuncupantur, quæ non communiter
iustis conveniunt, sed perfectorum sunt
propriæ.

4. Sunt Beatitudines virtutes non
communes, sed excellentes, & heroi-
cæ, ut ex Lyrano dictum est, quæ tri-
buunt denominationem beati, quia il-
lis præditus, est permanenter potens
elicere actus promptè, & delectabiliter,
non utcumque, sed extraordinarios
propter finem supernaturalem, qui non
sunt communes omnibus operantibus
propter eundem finem, sed à servis
solum Dei, qui heroica perfectione à
Deo sunt cumulati, cum hilaritate, &
sine difficultate ex motione speciali Dei
eliciuntur.

5. Et hac ratione appellantur à Chri-
sto ibi secundum excellentissimum gra-
dum *Beatitudines*; quibus præditi dicun-
tur simpliciter *pauperes spiritu mites &c.*
quod eis non conveniret, nisi in illis
essent habituati cum facilitate, &
promptitudine ad actus paupertatis,
mititatis &c. cum ordinariè non dica-
tur absolutè pauper, mitis &c. qui u-
num, vel alium actum paupertatis,
mititatis &c. elicit; nec simpliciter
virtuosus asseritur, qui habitu virtutis
caret; præsertim, quia carens habitu
virtutis solet frequenter admittere vi-
tia virtuti opposita.

§. I.

Quid sit paupertas spiritus?

S U M M A R I U M.

- 1 Paupertas spiritus significat humili-
tatem.
- 2 Humilitas, ut est beatitudo, quæ?

- 3 Significat, etiam paupertatem.
- 4 Paupertas sub præcepto.
- 5 Paupertas sub Consilio ad 6.
- 7 Conditio personæ in verificanda paupertate attendenda.
- 8 Paupertas Religiosa.
- 9 Ut est beatitudo, quid operatur?
- 10 Præmium hujus beatitudinis hic, & in alia vita.

1. **P**aupertas spiritus, quæ est prima beatitudo, significat ex Augustino lib. 1. de serm. Dom. in monte cap. 1. humilitatem, quæ moderatur honores per dicta tit. 2. cap. 3. §. 4. n. 58. verba S. Doctoris: rectè hic intelliguntur pauperes spiritu humiles, & timentes Deum, idest, non habentes inflantem spiritum.

2. Et quamvis humilitas in gradu communi Deo aliquem subiciat, & hominibus propter Deum: humilitas tamen, prout est beatitudo, agit modo perfectiori; siquidem hæc perficit servum Dei in ordine ad aliorum subjectionem, ut ea mediante se ita abneget coram Deo, & hominibus ex illius amore, ut de contemptu gaudeat, & ubi ab aliis vilis reputatur, exultat, ac occasiones requirit, ut sibi, & aliis vilescat, & stultus judicetur, & dicat cum Paulo factus sum omnium peripsema. 1. Corinth. 4.

3. Significat etiam ex eodem paupertatem, & contemptum bonorum temporalium, superbi ergo appetunt, & diligunt regna terrarum. Ideo beati pauperes, hoc est, mendici, inopes, bonis fortunæ destituti, non ex miserabili conditione, sed spiritu, id est, ultronea, & laudabili voluntate, ac electivè à Spiritu sancto inspirata, & propter Deum, vel promptè suscepta, vel cum hilaritate tolerata, ad excludendum Craterem, Diogenem, similesque, qui, vel ex vana gloria, vel philosophandi studio divitias contempserunt, non verò propter Deum, aut

propter regnum Cœlorum. Sicut ergo malorum omnium radix est cupiditas i. ad Timot. cap. 6. seu studium divitiarum, ita bonorum omnium, & perfectionis, & beatitudinis radix, & basis est paupertas Evangelica, juxta illud Christi Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende (amore Dei) omnia, quæ habes, & da pauperibus. Siquidem paupertas Evangelica hominem ab omni terrenarum rerum sollicitudine liberat, spemque, curamque, & amorem in vero Deo figit.

4. Alius autem gradus paupertatis est sub præcepto, & alius sub Consilio. Sub præcepto est paupertas importans animo esse relinquenda, & ita spernenda temporalia, quæ quis possidet, ut velit potius omnia perdere, quam vel fidem negare, vel proximum lædere, vel quovis alio mortali peccato Deum offendere: hic in affectu, & in præparatione animi pauper est, & esset etiam in effectu, si aliqua ex illis circumstantiis occurreret. Est hæc paupertas omnibus necessaria, cum nullus debeat Deum offendere, ut sua retineat.

5. Sub Consilio est Primò, esse paucioribus, vel nullis contentum in uno loco, ubi quis Deo tutius famuletur, quam abundare in alio, ut in Aulis, ubi famulatus Dei incertus est: hic est affectu pauper.

6. Secundò. Cum quis opibus abundans in pauperes potius, loca pia, & cultum divinum erogat, quam in suos usus, etiam necessarios; prout egisse legitur plures sanctos viros, Ludovicum, Eduardum, Stephanum, aliosque, qui maximam divitiarum copiam in egenos, ac pia loca profuderunt; erant propterea actu pauperes spiritu, & affectu, quatenus opibus suis, & bonis affectu, & amore non adhærebant: erant quoque in habitu, & præparatione animi pauperes spiritu, etiam affectu, quatenus, si defensio fidei, vel honor

honor Dei postulassent, à se bona omnia, & regna, cum gaudio promptissime abdicassent.

7. Et hinc nota pro hac beatitudine verificanda esse attendendum statum, & conditionem personæ, de cujus beatificatione agitur; etenim perfectio heroica non consistit in indivisibili, & virtus hujus beatitudinis potest in aliquo esse actu simul affectu, & effectu, & in alio in affectu actu, & in effectu habitu, & in præparatione animi.

8. Tertiò. Cum quis ita contemnit bona temporalia non solum secundum affectum, sed etiam re ipsa per abdicationem actualem divitiarum, & possessionum quoad dominium, & usum cum sola restrictione usus pro necessariis vitæ, sed cum subjectione ad superiorem.

9. Hæc est paupertas Religiosa, quæ, ut est *beatitudo*, omnem molestiam excludit, omnemque tristitiam tollit, quæ solent bonorum privationem comitari, suavemque reddunt statum, in quo propter eum, qui, cum esset dives, pro nobis pauper factus est, nisi mendicitas amatur, nisi egere animum implet.

10. Præmium hujus beatitudinis est Regnum Cælorum in alia vita, & in præsentia est quedam supernaturalis perfectio, quæ Beatis *paupertate spiritus* solet ab Altissimo concedi; & hæc consistit non solum in gratia habituali, quæ est pignus gloriæ, sed etiam, in quadam tranquillitate animi, qua pro Christi nomine, non solum æquo animo, sed etiam cum exultatione bonorum privationem tolerant, & sustinent. Cum enim ipsi totis viribus intenti perseveranter fuerint in domandis, etiam passionibus, quæ animum ad terrena bona, & humanos honores, ac laudes impellunt, privilegio donantur, ut pravis eorum affectionibus, & desideriis, vel nunquam, vel nisi leviter pul-

sentur, atque ita pax eorum interna motibus cupiditatis, & superbiæ vix interturbatur, & abrumpitur. Legatur *loco cit. n.89. & cap.4.* ubi egimus de virtutibus purgatoriis, quarum notitia, & hinc utilis erit.

§. I I.

Quid sit *Mititas* beatitudo?

S U M M A R I U M.

1. *Mititas* comprimit iram.
2. Perfectiori modo agit *mititas*, quæ est beatitudo.
3. Præmium *mititatis* in alia, & in præsentia vita.

1. **P**ER mititatem, quæ est secunda beatitudo, intelligitur quædam virtus, qua mediante quis, etiam aliqua insigni occasione provocatus, iram comprimit, & permittit se male tractari propter Deum, nec ex illatis sibi injuriis obmurmurat. Hæc expositio est Augustini de *serm. Domini in monte cap. 2.* *Mites sunt*, ait, *qui cedunt improbitati, & non resistunt malo, sed vincunt in bono malum.* Unde *mititas* est quædam animi lenitas ad omnem injuriam sustinendam sine murmure, querimonia, & desiderio vindictæ.

Discrimen inter mansuetum, & humilem dedimus *tit.2. cap.3. §.4. nu.92.*

2. Observat Lyranus in *ver. Beati mites*, per mititatem perfici hominem respectu motuum intrinsecorum irascibilis; & considerat, quod circa passionem irascibilis benè quis potest se habere cum gratia Dei (loquimur enim de mititate in linea supernaturali) modo humano, & communi, quando eas refrænat, sic quod non nimis impetuosè excedat, & excandescat, tamen aliquam perturbationem sentit; *mititas* autem, quæ est *beatitudo*, præstet hoc excellen-

tius, cum reddat hominem totaliter tranquillum (prout status viæ patitur) à motibus irascibilis per omnimodam subjectionem ad regulam rationis, & divinæ legis, quæ est mititas propria perfectorum, & eorum, qui Deo speciali quadam ratione famulantur.

3. Pro præmio hujus beatitudinis promittitur terra, sed viventium, hoc est, regnum Cælorum, ut ibi *Augustinus loc. cit.* Ibi enim anima summa requie fruitur, & tamquam loco suo requiescit: Terra enim nostra est morientium, in qua tamen præmium aliquod mitibus conceditur, quies nimirum, & tranquillitas animi adversus injurias, maledicta, & impropria; tantum enim abest, ut hac perfectione mitis rixetur, aut de persecutoribus vindictam sumat, vel sumere cupiat, aut amaritudine adversus eos pulsetur, ut potius omnia æquanimiter sustineat, & cum hilaritate patiatur, exemplo Christi de quo. 1. Petri cap. 2. dicitur; *cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur*; ideò pro persecutoribus orat, & bonum pro malo gaudenter retribuit, ut propterea necesse sit, fateamur cum Paulo ad Galat. 5. *eum carnem suam crucifixisse cum vitiis, & concupiscentiis.*

§. III.

Quid Beatitudo luctus?

S U M M A R I U M.

- 1 Beatitudo luctus quid? ad 3.
- 4 Luctus perficit hominem respectu motuum concupiscibilis.
- 5 Luctus assiduus in sanctis viris, ad 6.
- 7 Præmium Beatitudinis luctus.

1. **B**eatitudo luctus tertia beatitudo est ærumnosam hanc vitam sincerè deflere, in qua Deus offendi-

tur, & in hujus sæculi bonis nullam spem ponere, sed ad Cœlestem Patriam aspicere, ita ex *Glos. Interl. Matth. 5. Beati, qui lugent*, dicente, *pro peccatis suis, & aliorum, spreto mundo, desiderio Cælorum.* Et *Glos. Bedæ*; ait, *restat post dictarum ruinarum colluvionem, luctu purgare: Luctus pro peccatis, vel pro desiderio cœlesti consolationem meretur.*

2. Idem ex Nysseno, qui putat hanc beatitudinem esse luctum, quem quis voluntariè concipit ex miseriis hujus vitæ, ortis ex peccato originali.

3. Idem ex Augustino *loc. cit.* ubi supra, ubi cap. 4. tradit *scientia* (ut est donum Spiritus sancti) congruit lugentibus, qui jam cognoverunt in Scripturis, quibus malis cuncti teneantur, quæ tamquam bona, & utilia, ignorantes appetiverunt, de quibus hic dicitur *Beati, qui lugent.*

4. Lyranus in d. cap. Matth. scribit: Luctus perficit hominem respectu motuum concupiscibilis, qui sunt circa omnia concupiscibilia: in talibus homo quidem modo communi, & ordinario benè se habet per temperantiam, rebus moderatè utendo, & superflua refecando. Sed excellentiùs se habet in talibus per beatitudinem luctus, omnia talia à se penitus abdicando, ne à cœlestium amore retrahatur, & luctum voluntariè in hac vita assumendo, tam pro transgressione culpæ commissæ, quam pro dilatione Cœlestis Patriæ, ita quod statum præsentis vitæ reputat exilium respectu Cœlestis Gloriæ.

5. Hinc sanctissimi Viri continuis lachrymis, & gemitibus hac beatitudine propria crimina, etiam post remissionem, quamvis levia, & infirmitatem ad opera spiritus peragenda defleverant, S. Petrus ex Clem. I. continuè flebat: *vix ullo die à lacrymis temperasse dicitur, atque ad eas siccandas, linteolum lineum de manibus numquam dimisisse.*

6. S. Hieronymus in Epist. ad Eustochium, præ aliis pœnitentiæ actibus à se exercitis, inquit: *quotidie lacrymæ, quotidie gemitus.*

Affiduitas plorandi fuit in S. Patre Francisco, teste S. Bonaventura in ejus vita; & sic de aliis legitur; nec aliorum exempla desiderantur, qui aliorum peccata, & ingritudinem ad Deum consueverunt deflere, & pro eis quoque pœnitentiam egerunt.

7. Præmium huic beatitudini promissum est consolatio, tum, quæ in Cælis Beatis conceditur æterna lætitia perfusis; tum, quæ in præsentivita datur in victoria passionum, eorumque, quibus Deus offenditur, ac in amore æternorum. Hæc est illa felicitas, quæ in tot Sanctis enituit, qui carnem suam cum luctu terrenorum, & ex desiderio beatitudinis, *crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis. ad Galat. 5.*

§. I V.

Quid esuries, & sitis iustitiæ?

S U M M A R I U M.

- 1 Quid esurire, & sitire Iustitiam?
- 2 Beatus in via quid esuriat, & sitiat?
- 3 Præmium hujus Beatitudinis.

1. **E**surire, & sitire Iustitiam, quarta beatitudo, est assidua, & fervida voluntate, velle non tam alicui dare, quod suum est, & æquitati consonum, & Deo gratum, ut Deo patriam, Sanctis duliam, & hominibus, quæ eis debentur, quam virtutes omnes appetere, ipsarumque exercitio cura non interrupta vacare, ut charitas magis, ac magis augeatur.

2. Nam Beatus hic in via, hæc omnia sitit, juxta Glos. ord. Bedæ; *Beati qui esuriunt, & sitiunt &c. sunt amatores ve-*

ri boni, quibus non sufficiunt, ut iusti sint sed semper sitiunt opus iustitiæ. Iustitia est sua cuique tribuere, sibi, proximo, & Deo. Hæc iustitia non plenè implebitur, donec Deus sit omnia in omnibus. Hic possumus esurire, non saturari. Ideò hac beatitudine beati non tam conantur propter Deum implere iustitiam commutativam, & distributivam, sed etiam ire de virtute in virtutem promptissimè observando mandata, & implendo Consilia perfectionis. De varia iustitiæ appellatione diximus tit. 2. cap. 3. §. 2. n. 1. 2. 3.

3. Præmium huic beatitudini promissum est maximè saturitas futuræ vitæ, de qua psal. 16. dicitur: *satiabor, cum apparuerit gloria tua:* Ibi enim plena erit saturitas, quæ licet hic plena esse non possit, adhuc tamen aliqua esurientibus, & sitientibus pro isto statu confertur, importans quædam auxilia, quibus efficacius inflammantur, & ad opera iustitiæ, & ad extraordinarias virtutum functiones magis perseveranter ponenda, per quæ videtur abundè satisfieri eorum siti, & esurie pro hac vita.

§. V.

Quid Misericordiæ Beatitudo?

S U M M A R I U M.

- 1 Misericordia quinta Beatitudo, quid?
- 2 Misericordiæ beatitudo excellentius occurrit necessitatibus proximi.
- 3 Præmium beatitudinis Misericordiæ.

1. **M**isericordia quinta beatitudo est proximis beneficia conferre, eos in hac vita sublevando à miseria, tum animæ, tum corporis, & adjuvando in spiritualibus, & corporalibus, in quo possumus, alios, sicut nos; & in quo non possumus, cupimus, ad-

juvare, & si facultas juvandi deest, non desit compassio.

De qua re S. Hieronymus in d. cap. 5. *Matth. dixit. Beati misericordes &c. Misericordia non solum in eleemosynis intelligitur, sed in omni peccato fratris, si alter alterius onera portemus.*

Et Lyranus in d. locum *Beati misericordes &c.* inquit: Hic ponitur beatitudo perficiens hominem respectu proximi in his, quæ habent rationem doni. Et distinguens hanc beatitudinē à communi misericordia, subdit. In talibus autem benè se habet homo modo ordinario, & communi per liberalitatem (quæ est virtus politica) in mediocribus, & parvis donis, & per magnificentiam, in excellentibus, & magnis donis: Sed excellentius hoc fit per beatitudinem, quæ vocatur misericordia, quando defectum alterius totaliter accipit, quasi suum: Unde dicitur misericors, quasi habens cor miserum, quando scilicet accipit cordi defectum alterius, quasi suum. Hæc ille

3. Præmium hujus Beatitudinis est alterius vitæ cœlestis beatitudo, quam Deus sua misericordia suis amicis concedit. In hac verò vita est misericordia, quam Deus exercet erga misericordes, præstando eis opportunas, specialesque motiones, quibus egent, ad modo extraordinario, & supra communem ferendas hujus vitæ miseras, & adjutoria proximis exhibenda, cum necessitate premuntur.

§. VI.

Quid Beatitudo munditia cordis.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid munditia cordis sexta beatitudo?
- 2 Munditia cordis puritas conscientie à peccatis.
- 3 Præmium hujus Beatitudinis,

1. **S**exta beatitudo est munditia cordis, hoc est, puritas animæ absque peccatorum conscientia, vel immunitas voluntatis ab omni inordinata affectione, vel delectatione. Ita ex *Glos. Interl. Beati mundo corde &c.* dicente, quos non arguit conscientia peccatorum. S. Ambrosius in cap. 6. *Lucæ*, sed etiam, qui misericordiam desert, mercedem amittit, nisi mundo corde misereatur.

S. Hieronymus in d. loc. *Beati mundo corde*, ait; quos non arguit conscientia ulla peccati, mundus mundo corde concipitur: templum Dei non potest esse pollutum.

2. S. Augustinus loc. sæpè cit. cap. 2. *Beati mundo corde &c.* Hoc est enim mundum cor, quod est simplex cor; & quemadmodum lumen, hoc videri non potest, nisi oculis mundis, ita nec Deus videtur, nisi mundum, hoc est à peccatis purificatum sit, illud quo videri potest. Et infr. cap. 4. *Mundis corde est facultas videndi Deum*, tamquam purum oculum ad intelligenda æterna petentibus: *Beati mundo corde &c. lib. 3. de Bapt. contra Donatist. cap. 19.* ait, mundare semetipsum est ab injustitia recedere. Hæc itaque cordis munditia, seu puritas conscientie à peccatis hac beatitudine exprimitur.

3. Cujus præmium erit in Patria visio intuitiva Dei, & in hac vita est quedam specialis, & particularis notitia divinorum, quam Deus suis servis in contemplatione divinorum communicat; ex quo enim sint mundi corde, mente puri, ac à terrenis cupiditatibus penitus alieni mentis aciem fixo intuitu in revelata mysteria elevant, attentius cogitant, & altius penetrant.

§. VII.

Quid Beatitudo Pacis.

S U M M A R I U M.

- 1 Beatitudo Pacis, quid?
- 2 Pacis tres gradus.
- 3 In hac vita pax plena non datur.
- 4 Præmium hujus beatitudinis.

1. **B**eatitudo Pacis septima beatitudo consistit in concordia portionis inferioris cum superiore, cum Deo, ejusque legibus, nec non cum proximo; seu, quòd omnes animi motus contra rationem insurgentes componantur, & rationi subdantur, tam in ordine ad se, quàm in ordine ad alios.

Ita Augustinus loco supra citato cap. 2. ibi. *Pacifici autem in semetipsis sunt, qui omnes animi sui motus componentes, & subicientes rationi, id est, menti, & spiritui, carnalesque concupiscentias habentes edomitas, fiunt regnum Dei, in quo sunt omnia ordinata.*

2. Tres sunt gradus pacis. Primus est, internæ compositionis cum Deo, & frænationis motuum animi contra rationem. Secundus est, compositio interna, & externa cum proximis. Tertius est, dissidentes, & discordes ad concordiam revocare. Hujusmodi tres gradus pacis Pacifici conantur promoveri.

3. Et quamvis, teste eodem August. tr. 77. in Joann. in hac vita pax plena præsertim interna haberi non possit, quia caro concupiscit adversus spiritum; & Paulus dicat: *sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ; quæ lucta, neque in perfectis est penitus extincta, ut diximus tit. 2. cap.*

4. n. 8. adhuc tamen possunt ex Dei gratia motibus insurgentibus contra regu-

lam rationis liberè non consentire, & sic pace illa non consentiendi frui, & beati hinc quodammodo esse, ut idem S. Doctor tradit lib. 9. de Civit. Dei cap. 10. ibi: *Pax, quam hinc habemus in vita bona, quodammodo facit nos beatos.*

4. Præmium huic beatitudini propositum est dignitas, quam Pacifici ex eo habebunt, quòd vocabuntur veri filii Dei: qui studendo paci conformant se benè Deo, qui est Deus pacis, & non dissensionis, & imitantur Christum, qui est Princeps pacis *Isaia 9.* Quæ dignitas competit ipsis principaliter ratione adoptionis, & gloriæ, quam propter hoc particulariter habebunt in Cælo. Et hinc etiam in mundo propter asseritam concordiam censentur filii Dei, & imitatores Christi.

§. VIII.

Quid Beatitudo sustinendi persecutiones propter iustitiam?

S U M M A R I U M.

- 1 Beatitudo octava est hilaris sufferentia &c.
- 2 Debet esse cum gaudio.
- 3 Convenit aliis, quàm viatoribus.
- 4 Præmium hujus beatitudinis.
- 5 Aliæ beatitudines ad octo explicatas reducuntur.

1. **B**eatitudo hæc, est sufferre voluntariè, & cum gaudio injustas persecutions propter iustitiam, hoc est, propter quamcunque virtutem.

Hæc hilaris sufferentia sequitur ex Augustino d. cap. 2. *pace intrinsecus constituta, atque firmata; & reducitur ad patientiam, quam hac perfectione beati ostendunt in injustis persecutionibus.*

2. Et esse debet cum gaudio, hilaritate, & promptitudine, ut dicatur beatitudo;

titudo; nam quælibet sufferentia sine alteratione, & querimonia est actus virtutis in gradu communi: at hilaris, & prompta sufferentia, seu patientia est heroica, & excellens supra communem: & propterea Beatitudo, juxta illud Jacobi cap. 1. *Beatus vir, qui sufferit tentationem.*

3. Quamvis autem hilaris hæc sufferentia principaliter martyribus conveniat, tamen aliis etiam, qui non sunt martyres, sed tales persecutiones pro exercitio virtutis revelatæ, non patientes tantum, sed præstò sustinentes, planum est convenire, & quadam divina fortitudine illas superare.

4. Præmium principale hujus beatitudinis est Regnum Cælorum, sed præter ipsum aliquod aliud præmium confertur, & fortassis gaudium illud, de quo *Matth. 5.* dicitur. *Gaudete & exultate, & Actorum 5.* ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.

Et hic advertas primò. Quòd in omnibus prædictis beatitudinibus pro præmio principali promissum est Regnum Cælorum; licet variè pro diversitate graduum nominatum, ut inquit D. Augustinus *loc. cit. cap. 4.* & expressè agitur in prima, & octava, ut etiam notat ibi S. Doctor; quod non impedit, quin aliquid illis promissum sit, etiam in hac vita, ut de singulis diximus.

Quæritur, an dentur aliæ beatitudines, quam octo?

Resp. Negativè; si dubium intelligatur de aliis beatitudinibus, quæ ad has octo referri, & reduci nequeant: si enim hæc ipsæ octo possunt reduci ad quatuor, quas tantum S. Lucas specificat, ut inquit Ambrosius; æquè benè aliæ quæcumque assignabiles poterunt ad has octo reduci, ut tradit Laura in 3. to. 4. disp. 16. art. 2. & Pontius Theol. dist. 26. q. 7. n. 49.

C A P. V.

An in Beatificandis opus sit probare beatitudines?

S U M M A R I U M.

- 1 Virtus heroica duo complectitur.
- 2 Beatitudines sunt habitus, & actus supernaturales.
- 3 Beatitudines ad virtutes reducuntur, ad 10.
- 11 Beatitudines deducuntur in Servis Dei à posteriori.
- 12 Perfectio heroica includit Beatitudines.
- 13 Beatitudines actu, & in præparatione animi debent esse in Servis Dei.

1. **E**st certum de Beatificandis, & canonizandis virtutem heroicam verificandam esse, quæ duo complectitur ex dictis tit. 2. cap. 1. nu. 3. Primum: omnimodam, promptam, hilaremque præceptorum, & consiliorum propter finem supernaturalem observantiam operationemque omnium virtutum, actualem circa ea, quæ statui beatificandi, conveniunt; vel, virtualem, & in præparatione animi, quoad ea, quæ ad statum non pertinent, vel quorum sibi agendi occasio oblata non fuit. Secundum, excellentiam operationis in aliqua saltem virtute morali, ut in illa Christi Fideles habeant exemplum imitandi. Propterea in hujusmodi causis examinatur dubium: an constet de virtutibus Theologalibus, & Cardinalibus, earumque annexis, (seu ad ipsas reducibilibus, prout ibi cap. 3. in sequen. §§.) in gradu heroico.

2. Non constaret autem de heroicitate Virtutum, nisi, probata Beatitudinum existentia; cum heroicitas non stet, nisi quodam modo extraordinario, & superexcellenti actus virtutum producantur, prout eliciuntur actus, quibus promissa est beatitudo; Maxime,

mè, quia Beatitudines habitus sunt, & actus virtutum ex dicendis: at non quicumque habitus, sed in gradu superexcellenti conferentes promptitudinem, & expeditum usum circa actus extraordinarios, & supra ordinarias, communesque regulas agendi in ordine ad finem supernaturalem, adeo ut operantes in admirationem rapiant, quotquot ipsorum opera, mores, & puritatem actionum advertunt.

3. Quod optimè deducitur, ex quo beatitudines, vel sint, vel ad virtutes supernaturales reducantur. Prima. *Beati pauperes* est ipsa virtus humilitatis, & paupertatis, quæ sunt species temperantiæ ex dictis §.1. n.1. & 3.

4. Secunda, *Beati mites* reducitur ad virtutem humilitatis: cum mititas sit virtus humilitati adnexa, ex tit.2. cap.3. §.4. & pater Matth. 11. *discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

5. Tertia, *Beati, qui lugent* &c. reducitur ad virtutem Theologicam spei, cujus est desiderio desiderare, & expectare beatitudinem æternam; ex quo desiderio, & dilatione visionis Dei, quantus luctus oriatur in perfectioribus, satis exprimitur in psal. 4. per illud: *fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus?* & ostendit Paulus ad Rom. 2. illis verbis: *Infelix ego homo, qui me liberabit à corpore mortis huius;* & ad Philip. cap.1. *Coarctor autem desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.*

6. Quarta, *Beati, qui esuriunt* &c. reducitur ad charitatem: Quia esurire, & sitire iustitiam, & sanctitatem procedit ab heroica charitate perfectorum. Nam eà diligitur Deus in se, qui est vera iustitia. Tum quia, diligentes Deum super communes regulas (quod est proprium perfectorum) Deum incessanter quærunt, ac continuo propter Deum operantur, ex dictis tit.2. cap.2. §.3. n.34. & 35. ac conantur ire de vir-

tute in virtutem, ut assiduò magis sanctificentur per augmentum gratiæ; quibus sanè dicitur Apocalyp. 22. *qui iustus est, iustificetur adhuc:* & 2. Petri cap. 3. *crescite in gratia per exercitium virtutum, quo sibi accumulunt merita, & digni redduntur augmento charitatis, quæ est vinculum perfectionis, & unio animæ cum summo bono.*

7. Quinta, *Beati misericordes* &c. reducitur ad ipsam virtutem misericordiæ, seu charitatem erga proximum, de qua dictum est loc. cit. §.4.

8. Sexta, *Beati mundo corde* &c. reducitur ad charitatem, quæ, ut ait Apostolus 1. ad Corinth. 13. *patiens est, benigna est, non æmulatur: non agit perperam, non quærit, quæ sua sunt, non inflatur, non est ambitiosa, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Hæc est præexcellentiſſimæ huius virtutis vis: hæc sunt omnia ejus privilegia: isti sunt ejus effectus. S. Prosper. lib. 3. de vita contemplat. cap. 13. inquit: *Charitas est recta voluntas ab omnibus terrenis, ac presentibus prorsus aversa: & infra: hæc in adversitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in duris passionibus fortis, in bonis operibus hilavis, in tentatione tutissima, in hospitalitate latissima, inter veros fratres letissima, inter falsos patientissima; aliosque effectus, & proprietates charitatis enarrat.*

Reduci, etiam potest ad temperantiam moderantem voluptates in comuni.

9. Septima, *Beati pacifici* &c. reducitur ad Charitatem, cujus pax est fructus, ut diximus cap.2. n.9. Vel pertinet ad virtutem prudentiæ æconomiæ, qua superiores rectè se gerunt, erga inferiores benè dirigendo, ut dictum est tit. 2. cap. 3. §. 1. numer. 25. & ad obedientiam, qua inferiores ritè se componunt ad regimen superiorum;

rum, ut ibi notatum est. §. 2. n. 51.

10. Octava, *Beati qui persecutionem patiuntur &c.* spectat ad virtutem patientiæ, de qua pariter diximus loc. cit. §. 3. n. 23.

11. Quapropter ex continuo luctu, ex assiduis operibus misericordiæ, ex prompta frequentatione actuum humilitatis, despicientiæ rerum, mititatis, pacis, patientiæ, observantiæ, etiam Consiliorum, deducitur à posteriori, & per effectus cadentes sub sensu esse Servos Dei in ejusmodi Beatitudinibus habituos; adeò ut necesse sit, fateamur eos ipsarum habitibus in gradu heroico fuisse præditos, si processus, qui examinantur super virtutibus, referant, eos super assertis operibus supra modum communem excelluisse, videantur dicta tit. 2. cap. 1. §. 2. n. 40.

12. Fuit sententia D. Augustini lib. 1. de serm. Dom. in Monte cap. 4. ad perfectionem heroicam Beatitudines concurrere, ipsisque hominem reddi perfectum: ibi enim, enarratis Beatitudinibus, ait: *hæc octava sententia* (seu Beatitudo) quæ ad Caput redit (quatenus in ipsa sicut in prima explicitè promittitur regnum Cælorum) *perfectum hominem declarat.... & infr. : inquit: Spiritu sancto in regnum Cælorum ducimur, & hæreditatem accipimus, & consolamur, & pascimur, & misericordiam consequimur, & mundamur, & pacificamur; atque ita perfecti, omnes extrinsecus illatas molestias pro veritate, & iustitia sustinemus; cujus sensus est, quòd ex speciali motione Spiritus sancti procedit, quòd Servi Dei opera Beatitudinum cum gaudio, & delectabiliter frequentant, tam de heroicæ perfectionis incremento, quàm de merito cælestis beatitudinis summoperè solliciti.*

13. Verùm quemadmodum heroicitas virtutum non petit, ut Servus Dei resplenduerit, vel exercuerit singulos actus cujuslibet virtutis, sed sufficiat,

si in illis illarum virtutum se occupaverit, quorum occasio sibi fuerit oblata, vel, pro quibus majorem gratiam à Deo obtinuerit ex D. Thom. 2. 2. q. 66. art. 1. & 2. & diximus tit. 2. cap. 1. §. 2. n. 33. & 38. sic opus non est, ut virtutes omnes, in quibus octo beatitudines statuuntur, simul actu habuerit, sed satis est, ut actu in eo fuerint, vel earum actus exercuerit; circa quas occasio ei fuerit oblata agendi juxta conditionem personæ, de qua agitur; aliæ verò in ipso fuerint in præparatione animi, & quantum est in se, quatenus se in exercitio actuum earumdem se occupasset, si occasio operandi non defuisset juxta ibi dicta n. 39.

C A P. V I.

An dona supernaturalia Gratiarum, quæ gratis datæ dicuntur, debeant esse in Servis Dei, de quorum beatificatione, & canonizatione agitur?

S U M M A R I U M.

- 1 Dona supernaturalia ad heroicam perfectionem non concurrunt.
- 2 Sanctitas gratiæ non est absolutè necessaria, ut dona ipsa conferantur.
- 3 Peccatores possunt miracula facere in confirmationem fidei, ad 4.
- 5 Miracula in confirmationem sanctitatis fiunt à Deo per suos servos.
- 6 Gratiæ gratis datæ regulariter sanctis viris communicatæ.
- 7 Sæpè conferuntur ad meritum recipientis.
- 8 Suspicio, quòd sint vera dona Dei.
- 9 Dona supernaturalia solitariè accepta non probant sanctitatem vitæ.
- 10 Extasis reducitur ad gratias gratis datas, ad 11.
- 12 Extasis solitariè sumpta non sufficit pro probatione sanctitatis.
- 13 Actus concomitantes extasim non sunt meritorii.
- 14 Extasim facit amor Dei, ad 15.

- 16 Extasis supernaturalis signum amoris mutui.
- 17 Gratia miraculorum spectat ad gratiam gratis datam.
- 18 Edita in Vita excludunt hypocrisim.
- 19 Virtus heroica signum est specialissimæ dilectionis Dei, ad 20.

Ratio dubitandi ex eo procedit, quod dona supernaturalia, ut plurimum in hujusmodi causis conferant ad formandum iudicium, an virtutes ad gradum heroicum ascenderint, & videntur esse signa sanctitatis, ac specialis dilectionis Dei erga eos, quibus illa communicat.

1. Pro plena quæstionis solutione adverti debet, ad perfectionem heroicam hujusmodi dona in sensu formali non concurrere; cum heroica perfectio consistat in extraordinario exercitio virtutum, quæ subiectantur in intellectu, & voluntate, ut hæc potentiæ ex imperio perfectissimæ charitatis, & speciali motione Spiritus sancti eliciant actus, operationesque supra communem modum operandi, conformes, tum rectè rationi, tum regulis perfectionis, tum præceptis, evangelicisque consiliis; juxta ea quæ diximus tit. 2. c. 1. n. 3. Gratia autem gratis data, nec sunt virtutes, neque virtutum actus: ideò sine illis salvatur conceptus heroicitatis supernaturalis, quæ in Beatificandis est necessaria.

2. Maximè, quia sanctitas vitæ, bonitas morum, & puritas actionum non est absolutè necessaria, ut hæc dona gratiarum alicui conferantur; ut habetur ex cap. 7. Matth. ibi: *non omnis, qui dicit, Domine, Domine, intrabit in regnum Cælorum: sed, qui facit voluntatem Patris mei* (hoc est, observat mandata.) *Multi dicent mihi in illa die: Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo multas virtutes fecimus; & tunc confitebor illis: quia numquam novi vos: discedite à*

me, qui operamini iniquitatem. Et hoc notum est in prophetia: testis est Caiphas, qui prophetavit, quod Jesus moriturus esset pro gente. Joann. 11. quæ autem bonitas morum erat in Caipha prophetante?

3. Id etiam patet in facientibus miracula in confirmationem doctrinæ fidei, quæ à peccatoribus, etiam fieri possunt, juxta illud Matth. 10. Salvator, convocatis duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eicerent eos, & curarent omnem languorem, & dixit eis: *infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demonia ejicite.* Inter quos nominatur, etiam Judas Iscariotes; Qualis autem ex tunc, etiam fuerit bonitas Judæ constat: ex cap. 12. Joann. fur erat, & loculos habens, ea, quæ mittebantur, portabat, quasi communis procurator, & œconomus. Verum hoc munus, inquit Tirinus ibi: *avaritiam ejus non explebat, sed magis augebat in dies.*

Etiam hodie Plures habent gratiam quarundam sanitarum, nec propterea omnes sunt sancti, aut puritate morum præditi.

De qua re D. Hieronymus in d. cap. 7. Matth. super illud, *nonne in nomine meo &c. dixit: Prophetare, & virtutes facere, & demonia ejicere, interdum non est ejus meriti, qui operatur: sed invocatio nominis Christi hoc agit: vel, ob condemnationem eorum, qui invocant, vel, ob utilitatem eorum, qui vident, & audiunt, conceditur.*

4. Dictum est in confirmationem doctrinæ fidei, quia Deus numquam potest per malos ministros miraculis confirmare falsam doctrinam, nec falsam sanctitatem; cum ex sua infinita veracitate (à qua habet, nec posse fallere, nec falli) esse non possit testis falsi, ex dictis tit. 3. c. 1. n. 35.

5. Unde miracula in testimonium sanctitatis Deus non operatur, nisi per suos servos, perfectosque viros; neque enim cum improbis concurrat ad opera
supra

supra vires naturæ: ex quibus deduci posset, quod Deus illis contestaretur eos esse in statu sanctitatis, quando viam perditionis percurrunt, ut, allegatis exemplis, dixi *in oper. dogm. contr. 7. cap. 5. n. 24. & 25.*

6. Cæterum, quamvis juxta dicta bonitas morum in statu gratiæ non sit absolutè necessaria ad hujusmodi gratias recipiendas à Deo, adhuc tamen maximè conducit, ut alicui conferantur. Nam hæc morum bonitas, hoc est, opera virtutum in Charitate facta, conducit ad salutem, & perfectionem, ideò utilissima est, ut assertæ gratiæ obtineantur à Deo, qui regulariter illas non consuevit, nisi viris perfectis conferre, ut colligi potest ex libris, tum veteris, tum novi Testamenti, ac ex Sanctorum Vitis, Martyrologio, & Bullis Canonizationis respectivè, quæ sanctitatem eorumdem referunt.

Ac in specie gratiam faciendi miracula, communicatam sanctissimis viris legimus; & sic de singulis gratiis dicendum, quæ utpote signa Dei erga suos fervos, aliis communiter justis ordinariè non concedit, sed dona sunt ejus specialiter amicis reservata.

7. Advertendum; quòd licèt gratiæ datis datæ de sui natura dentur in utilitatē aliorum, merito tamen recipientis quandoque adscribuntur; prout constat de Sancta Birgitta, *ut in Bulla canonizationis la 5. Bonifacii IX. Bullar. tom. 1. ibi §. 39. Hæc generosa Vidua, sanctis, & absque intermissione continuatis operibus, per gratiam sancti Spiritus promeruit, multis eorum cogitationes, & affectiones intimas, & gesta secretissima propalare, & visiones, ac revelationes varias videre, & audire, ac spiritu prophetico multa prædicere: quorum nonnulla effectu completa fuere: prout hæc, & alia in ejus revelationum volumine plenissimè describuntur.* Notum hinc est in heroicitate virtutum claris, sæpè christianæ perfectionis testimonium, ab

hujusmodi donis deduci, eximiisque illorum operibus tribui, quòd ipsa ab Altissimo acceperint.

8. Argumentum asserendi hujusmodi gratias à Deo esse, & ejus dona ex eo infertur, si ille, cui concessæ dicerentur, aliquid in utilitatem, & aliorum salutem, operetur; cum proprium ipsarum sit per se primò conferri in aliorum bonum, ex dictis *cap. 3. n. 3.* Aliàs præsumptio esset fuisse à dæmone ad decipiendos per suos ministros incautos, eosque ad eos spectare, de quibus dicitur *Matth. 7. attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces.*

9. Nullum harum gratiarum donum solitariè acceptum aptum est ad præbendum testimonium, neque in ratione adminiculi de sanctitate vitæ, & meritis alicujus: cum nullum ex se sanctificet ex dictis *cap. 3. nec sit effectus gratiæ sanctificantis, aut virtus moralis, vel Theologica, aut actus alicujus virtutis, vel opus penale mortificationis; Sed tunc verum signum erit singularis favoris, & divinæ dilectionis, datumque intuitu illius vitæ, & ad ejus sanctitatem evulgandam, si de eo probentur virtutes morales, & Theologicæ in gradu heroico.*

Sed Quæritur I. *An satis sit, si probetur Servo Dei fuisse communicatum donum Extasis, vel raptus sine ulla gratia gratis data?*

10. Resp. Affirmativè. Nam concessa extasi censetur per æquivalens communicata aliqua ex Gratiis, gratis datis; Cum extasis ad aliquam ex dictis gratiis reducatur tamquam aliquid eis annexum.

11. Et crederem ratione illustrationum, & cogitationum rerum supernaturalium, ac Mysteriorum fidei, quæ in extasi à Deo recipiuntur, reduci ad sermonem sapientiæ, vel scientiæ, ad quem extasis disponit; quatenus extaticus de illis superiore lumine eruditus, estò rudis, & ignarus, potest cum aliorum admiratione promptè sermocinari, prout

in pluribus contigisse ex Chronicis habetur; vel saltem ratione revelationum, quibus extatici sæpè à Deo in extasi donantur, videtur hæc ad Prophetiam disponere, & aliqua prænuncianda.

12. Neque extasis, vel raptus solitariè acceptus sufficit ad probandam sanctitatem alicujus, etiam si esset divina, à solo Deo immissa; vel, esset divina cum hominis cooperatione applicando se contemplationi; quia neutra est virtus, vel actus virtutis, sed in eis homo passivè se habet; non quatenus extaticus otiosus maneat, ut dixit Molinos, non cognoscendo per intellectum, quæ Deus manifestat, vel per voluntatem Deum non amando; Sed dicitur passivè se habere, & extasim pati, quatenus non est in ejus potestate se alienare à sensibus, vel pro tanto, & tanto tempore in alienatione continuare; hoc enim est à Deo, qui alienationem concedit, quando vult, & pro tempore, prout sibi placet; solum itaque confert ad probandam sanctitatem, si extasis probetur de homine virtutibus in gradu heroico prædito; & est ponderandum, si in extasi concurrant; notæ, quibus tit. 3. cap. 3. art. 1. n. 13. extasis supernaturalis dignoscitur.

Quæritur II. *An extaticus per actus intellectus videndi, & voluntatis amandi, quo habet in extasi, mereatur?*

13. Resp. Affirmativè loquendo de actibus extasim præcedentibus, quibus extaticus cooperatur extasi applicando se liberè contemplationi rerum revelationum; cum enim hujusmodi actus sint liberi, & ex auxilio Dei, ac de objecto, & circumstantiis bonis, sunt æquè benemeritorii, sicut cæteri actus virtutum fidei, religionis, charitatis &c. Idem verò dicendum non est de actibus concomitantibus extasim, si hæc immediatè à Deo excitata sit, si cum præcedente cooperatione extatici, quia actus illi non sunt liberi libertate morali, prout ad meritum in via est necessa-

rium; cum non sit in potestate extatici videre, & non videre, quæ Deus ei in extasi ostendit; vel, amare, & non amare, quæ videt, sed necessariò videt; & quamquam libertate physica amet, non tamen libertate morali, ad meritum requisita. Pro qua sententia est S. Hieronymus in prologo libri *Habacuc* dicens: *Qui in extasi est, invitatus loquitur, nec tacere, nec loqui in sua potestate habet.* Ideò extasis pro formali meritoria non est.

14. Hinc cum extasis in Servo Dei virtutibus heroicis prædito concurrat, & de ipso probatur argumentum, & signum non deest specialis favoris, ac dilectionis Dei in extaticum; enim verò, quò majora dona Deus suis servis communicat, eum illos magis diligere compertum est. Et in hypothese extasis signum quoque est amoris extatici in Deum, dicente S. Dionysio 4. *de divinis nominibus*, *extasim facit amor*, quidem divinum: quatenus hujusmodi amor facit, ut mens hominis abstrahatur à sensibus, & elevetur ad contemplandas res divinas amatas; ardens enim interiùs flamma propter amoris excessum foras erumpere nititur, ut mens à sensibilibus abstrahatur, & in contemplatione rerum spernatur, altiùs occupetur; & sæpè etiam operatur, ut lacrymis, & suspiriis, aliisque exterioribus corporis motibus vehementiam amoris intus latentis extaticus ostendat.

15. Cæterum motus hujusmodi debent ad devotionem, & pietatem conspicientes, non ad risum movere; ac esse modesti, & cum decenti corporis compositione; aliàs si quid indecens in illis occurreret, extasis non supernaturalis, sed ficta, vel dæmoniaca dicenda esset: Nec ab heroicis virtutibus prædito prodiret: cum Deus indecentiæ auctor esse omninò repugnet.

16. Quapropter, cum extasis supernaturalis signum reciproci, & mutui amoris sit, hoc est, Dei in extaticum, &

hu-

hujus in Deum, juxta illud 1. Joannis 4. *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo, & Proverb. 8. Ego diligentes me diligo.*

Cum autem hæc ex dictis n. 10. ad Prophetiam reducat, quoties ipsa alicui Servo Dei concessa probetur, constare quoque dicendum ipsum dono aliquo supernaturali gratiæ gratis datæ claruisse.

17. Quin etiam; ipsa extasi præcisa, similis gratiæ dono ab Altissimo Servus Dei cumulatus deducitur, si miracula ipse in vita patraverit; cum ad gratiam gratis datam illa miraculorum in vita ex Apostolo, & dictis supra §. 4. num. 1. pertineat.

18. Et hæc videtur esse indubitatum testimonium, quod servus Dei ex toto corde, ex tota anima, sincerè non mendaciter Deum summo operè dilexit: ac, quod non sub colore sanctitatis, & ad homines decipiendos, vel, ut ab eis sanctus crederetur, eisque placeret, sibi que commoda lucraretur (quod est hypocritarum proprium) fuit ad virtutum functiones actuosus, semper, & frequens: Sed ex veraci in Deum amore, ac, ut ei soli placeret, cuncta hæc terrena generosè calcavit, & misericordiæ officia jugiter proximis exhibuit; quoniam miracula in vita à Deo per viros heroicæ perfectioni intentos edita, *quales intus sint, & aliis manifestant, ex cap. Quærendum de pœnit. dist. 2.*

19. Quatenus autem, neque ista,

aliavè gratia gratis data posset de Servo Dei legaliter verificari, adhuc non deessent specialis divini amoris erga ipsum signa, quæ obvia sunt in ipsa heroicæ perfectionis prerogativa; de qua constare debet, & requiritur in dubio, quod in Causis Confessorum, & Virginum in S. Congregatione examinatur. Tum quia, hoc est speciale divinæ Bonitatis donum per dicta tit. 2. cap. 1. n. 27. Tum quia, cum de aliquo virtutes in heroico gradu comprobantur, inductivè saltem dona Spiritus sancti probata censentur, ut dicitur in init. cap. n. 6. Tum quia, speciali Spiritus sancti motione heroicè operans, eget ut supra humanam conditionem in operando elevetur; non enim ordinariis gratiæ auxiliis communiter justis donatis, singulisque ad operandum supernaturaliter necessariis id agitur: neque supra ordinarias, communesque regulas istis propter finem supernaturaliter operari contingeret, sed communis modus retineretur cum cæteris.

20. Probata proinde hujusmodi prerogativa, argumentum probatum censetur specialis Dei benevolentia erga eos, quibus illam summo beneficio concessit. Fatemur DD. Promotores donum aliud supernaturale præter illud heroicæ perfectionis requirere fortè; vel ad cautius procedendum, vel, ut geminata divinæ benevolentia indicia, & adminicula concurrant. Quod dictum sit sub eorum, & omnium censura.

PROTESTATIO AUCTORIS.

Singula, quæ hoc opere continentur, submitto infallibili iudicio Apostolicæ Sedis; quæ est *Columna, & firmamentum Veritatis*; & ex nunc pro tunc ea retracto, quæ ipsa retractanda judicaverit. Et sint ad laudem Dei, ejusque Sanctissimæ Matris, quæ à malis Animæ, & Corporis omnes sua potentissima protectione præservet.

I N D E X

Rerum, & verborum magis notabilium Alphabetico ordine dispositus.

Prior numerus paginam indicat. Posterior numerum marginalem.

A

Abſtinentia.

Uid ſit? pag. 119. num. 23. Abſtinentia Perſectorum repellit cibos ſuperfluos, non autem neceſſarios, ibid. n. 24. & ſeq. Abſtinentia perſectorum virorum non admittit niſi in neceſſitate, ibi. nu. 29. & ſeq. Abſtinentiæ heroicæ gradus. pag. 120. n. 34. Abſtinentia in gradu communi ſufficit ſeruis Dei. ibid. n. 35. Abſtinentiæ heroicæ ſigna. ibid. n. 36. Abſtinentia heroica ſervat medium rationis. ibid. n. 37.

Adoratio.

Adoratio quid ſit, & quotuplex? pag. 96. n. 27. & ſeq. Adorationis in gradu heroico ſigna, pag. 98. num. 40.

Adulti.

Debent pro fide mortem acceptare, pag. 287 num. 29. & ſeq. Attritio in Adulto ſufficit cum Martyrio ad gratiam conſequendam, pag. 290. num. 39. Adultus excommunicatus pro fide occiſus, pag. 29. n. 42. & ſeq.

Affabilitas.

Affabilitas quid? pag. 105. num. 94. Affabilitas heroicæ ſigna, ibid. num. 97.

Aggreſſio.

Aggreſſionis heroicæ ſignum, pag. 108. nu. 6. & ſeq.

Amicitia.

Amicitia quid, pag. 104. nu. 90. & ſeq. Amicitiae heroicæ ſigna. ibid. num. 92. & ſeq.

Amor.

Per amorem deſcribuntur à D. Auguſtino virtutes morales, & quo ſenſu? pag. 67. num. 4. Amanti labor durus non eſt, pag. 73. num. 25. Amor Chriſti in nos ſuperabundans, pag. 81. num. 19.

Anima.

Animæ rationalis creatio cur miraculum non ſit, pag. 144. num. 13.

Angeli.

Angeli ſivè boni, ſivè mali rerum naturas penetrant, & majora poſſunt quàm homo, pag. 163. num. 46. & ſeq. Angeli ſunt Mini-

ſtri Dei, pag. 196. num. 36. Recitantur nonnulla facta miniſterio Angelorum, ibid. nu. 38. Angeli nequeunt ab intrinſeco impedire virtutem agentium naturalium. pag. 197. num. 39. An poſſint cognoscere ſecreta, & occultas cordis cogitationes? pag. 218. n. 49.

Angina.

Angina quid ſit? pag. 174. num. 25. Sanatio ab Angina tribuitur miraculo tertii generis, ibid. n. 26.

Apoſtoli.

Alacritas Apoſtolorum in tribulationibus pro ſalute animarum. pag. 81. n. 15.

Apparitio.

Apparitio miraculoſa in quo differat à viſione. pag. 208. n. 1. Apparitionum, & viſionum triplex genus. pag. 208. n. 3. & ſeq. Apparitio regulariter ſit per ſpecies ſenſibiles. pag. 209. num. 9. & ſeq. Ex triplici cauſa triplex genus Viſionum, & apparitionum. pag. 210. num. 15. & ſeq. Signa diſcretiva. Apparitionum, & Viſionum divinarum ab illuſoriis, & naturalibus. pag. 212. num. 23. & ſeq. Difficillima eſt diſcretio ſecundum Auguſtinum Apparitionum, & Viſionum cum ſunt de objecto bono, pag. 213. nu. 31. Apparitiones, & Viſiones factæ mulieribus non improbandæ, ſicut neque illæ, quæ factæ ſunt Viris non perfectis, pag. 214. num. 32. & ſeq. Apparitiones, & Viſiones imaginariæ ſunt per ſpecies ſenſibiles, ibid. nu. 34. & ſeq. Apparitiones ſunt in forma Corporæa, pag. 216. num. 39. Dubia quo ad Apparitiones reſoluta, pag. 212. num. 71. & ſeq. Vide Viſio.

Aqua.

Aqua ex ſui natura à gravi dividitur, pag. 194. num. 30. Ambulationes miraculoſæ ſuper aquas, pag. 194. num. 31.

Ariditas, Vide Atrophia.

Atrophia.

Atrophia quid? pag. 171. n. 11. Atrophus deterioris conditionis eſt quàm Paralyticus. ibid. num. 12. Privatio motus, & ſenſus Signum atrophiz, ibid. num. 13. Atrophiz ſanatio quando ſit miraculum tertii generis. pag. 172. num. 14.

Index Rerum.

Attritio.

Cum Martyrio in Adulto sufficit ad obtinendam gratiam, pag. 290. num. 39.

B

Baptismus.

Non baptizatus habens copiam Baptizantis, Baptismum debet recipere antequam Martyrium subeat. pag. 288. num. 35.

Beatificatio.

Quando differat à Canonizatione. pag. 3. num. 7. 8. 9. & seq. Quid sit, pag. 6. num. 23. & 24. Quæ sit forma solemnitatis in beatificatione. pag. 5. num. 18. Quo tempore causæ beatificationis, & canonizationis ceperunt judicialiter tractari. pag. 9. num. 45. Quæ sunt discutienda ante signaturam commissionis pro introductione causæ beatificationis, pag. 26. num. 24. & seq. An ad beatificationem sit sufficiens probare unam virtutem moralem in gradu heroico. pag. 37. num. 3. In causis Beatificationis Confessorum, & Virginum de quibus constare debet. pag. 36. num. 30. & seq. Peccatum mortale pœnitentia emendatum, non obstat Beatificationi, & Canonizationi Servi Dei, pag. 140. num. 34. Neque obstat hujusmodi causis Beatificationis, &c. quod Servi decesserint cum aliquo in Purgatorio purgando. ibid. num. 35. Ad Beatificationem sanctitas vitæ, & miraculorum patratio copulative requiruntur. pag. 269. num. 2. Per Beatificationem habetur certitudo de sanctitate, & existentia in gloria Beatificati, pag. 273. num. 21. Opinio Castellini super qualitate miraculorum in negotio Beatificationis, ibid. num. 22. Pro Beatificatione duo miracula sufficiunt, ibid. num. 23. & seq. In causis Beatificat. & Canonizat. non admittitur concordia testium singularium. pag. 334. num. 38. Causæ Beatificationis, & Canonizationis triplicis generis. pag. 335. num. 1. & seq. Constito de Beatificatione, vel Canonizatione, certitudo omnimoda habetur de præmissis diligentis. pag. 34. num. 39.

Beati.

In Beatis non est concupiscentiæ fomes, pag. 135. num. 7.

Beatificandus.

An in Beatificandis opus sit probare beatitudines? pag. 380. num. 1.

Beatitudo.

Beatitudines octo, pag. 370. num. 1. Cur sic appellentur, pag. 371. num. 2. habent similitudinem cum Beatitudine æterna, ibid. num. 3. sunt virtutes non communes, ibid. num. 4. Beatitudines sunt habitus, & actus

supernaturales, pag. 380. num. 1. Beatitudines ad Virtutem reducuntur, pag. 381. n. 3. & seq. Beatitudines deducuntur in Servis Dei à posteriori, pag. 382. num. 11. & seq.

C

Cacitas Caci.

Cæci illuminatio est supra vires naturæ quantum ad id in quo fit, pag. 169. num. 5. & seq. Cæcitas adventitia potest longa cura depelli; ibid. num. 6. Illuminatio Tobiae fuit miraculum tertii generis. pag. 169. num. 7.

Cancer morbus.

Cancer morbus quid sit, pag. 183. num. 72. Cancris signa, ibid. num. 73. Cancris incurabilitas, ibid. num. 76. Cancris miraculosa sanatio, ibid. num. 78. & seq.

Canonizatio.

Quæ sit forma solemnitatis servanda in canonizatione. pag. 5. num. 17. Quid sit canoniz. pag. 6. num. 23. Canonizare non licet Episcopis, pag. 2. num. 2. quo tempore ceperit canoniz. secundum præsentem ritum, pag. 2. n. 4. Infidelitas Parentum non obstat canonizationi sanctorum. pag. 140. num. 33. Causæ canonizationis, & Beatificationis arduæ sunt, & maximi ponderis. pag. 241. num. 1. Summa diligentia est in eis adhibenda. ibid. num. 2. Cur in plures annos prorogentur, ibid. num. 3. Praxis sedis Apostolicæ super hujusmodi causas. ibid. num. 4. Superabundantem diligentiam in eis requirit, pag. 242. Causæ canonizationis graviores sunt Criminalibus, pag. 244. num. 22. Vide. Probatio miraculorum. Causæ Canonizationis, & Beatificationis sunt de Majoribus, pag. 254. num. 1. & seq. in illis servanda est regula divina, & canonica. ibid. num. 3. Causæ Canonizationum sunt privilegiatæ, pag. 259. num. 28. In bullis canonizat. non recensentur omnia miracula ab Historicis narrata, pag. 261. num. 36. In hujusmodi causis media certiora adhibenda sunt. pag. 264. n. 4.

Cardinales.

DD. Cardinales in causis Canoniz. cum iuramento deponunt, pag. 157. num. 18. & seqq.

Castitas.

Moderatur voluptates venereas, pag. 121. num. 38. Castitas triplex, ibid. num. 39. & seq. Castitas Cælibalis quæ? pag. 121. num. 44. Ad castitatem spectant pudicitia, & honestas, pag. 122. num. 45. Castitatis heroicæ signa, ibid. num. 46. & seq. Castitas Virginalis servat medium rationis, pag. 123. num. 56.

Index Rerum.

Causa.

In Causis Ecclesiasticis procedi debet secundum canones, pag. 245. num. 23. Vide. Canonizatio. Beatificatio.

Charitas.

Probata excellentia charitatis deducitur illa fidei, & spei, pag. 36. num. 31. Charitas pellit timorem mundanum, & serviliter servientem, pag. 62. num. 50. Charitatis heroicæ puritas spem non excludit. pag. 64. num. 60. Charitas Theologica duplex, pag. 66. num. 1. Charitas est forma externa virtutum, pag. 66. num. 2. Charitatis imperium actuale, & virtuale, pag. 67. num. 3. Charitatis varii actus recensentur, pag. 68. n. 6. & seq. Charitas heroica suscipit magis, & minus, pag. 74. num. 30. Charitas perfecta quæ? pag. 74. num. 31. Charitas perfecta, ut talis præcisè non est heroica, pag. 74. num. 32. Charitatis heroicæ plurimi effectus numerantur, pag. 74. num. 33. & seq. eadem Charitate Deus, & Proximus diligitur, pag. 79. num. 4. Desiderium merendi pro salute proximi fructus heroicæ Charitatis. pag. 81. n. 17. Attendenda est conditio Personæ pro ferendo iudicio heroici amoris in proximum, & varia Sanctorum exempla, pag. 81. n. 20. & seq. Charitatis heroicæ in proximum signa quoad temporalia. pag. 83. num. 32. & seq.

Christus.

Christus humilitatis magister, pag. 124. nu. 59. In Christo Domino per naturam fuit virtus purgati animi excellentissimo gradu, pag. 135. num. 5.

Christianus.

Christiani omnes sunt Religiosi Crucis. pag. 128. num. 88.

Claudi.

Claudi sanatio quando sit miraculosa? pag. 172. num. 15.

Clementia.

Clementia quid? pag. 105. n. 98. & seq. heroicè clemens quis censendus? pag. 106. num. 103.

Compulsatio.

Compulsatione testes recipiuntur, ac si essent examinati coram Delegato Apostolico, pag. 22. num. 8. Compulsatio eluat acta Ordinarii, ut possint probare in Tribunali sedis Apostolicæ, pag. 23. num. 9. Compulsatio non tribuit processui Ordinarii. ibid. n. 10.

Confessor.

Confessores appellantur etiam non Martyres. pag. 269. n. 1.

Consilium.

Consilium in sensu communi inquit media ad salutem conferentia, pag. 350. num. 1. Consilium donum Spiritus Sancti, ibid. num. 2.

Effectus doni consilii in Martyribus, ibid. n. 3. Voluntas dono consilii non ita agitur, ut nihil omnino agat, ibid. num. 4. Discrimen doni consilii à dono scientiæ, pag. 351. num. 5.

Consultor.

Consultores non exemplis, sed juribus debent suam sententiam proferre, pag. 248. num. 39. Consultores sunt membra, Pontifex caput, pag. 263. num. 42. Consultores non debent ex testibus singularibus in causis consulere, pag. 333. num. 37. Consultores in dando voto Pontifici debent procedere secundum leges, pag. 340. num. 35. Magnas diligentias adhibere debet in causis Canonizat. ibid. n. 35.

Contemplatio.

Ad contemplationis gradum per exercitium virtutum pervenitur, pag. 85. n. 7. Ad contemplationis fastigium quibus pervenitur? pag. 96. num. 24.

Continentia.

Continentiæ quid? pag. 129. num. 90.

Conversio.

Conversiones miraculosæ, pag. 192. num. 18. Quomodo cognoscantur miraculosæ conversiones? ibid. num. 20. & seq. Conversio aquæ in vinum, ibid. n. 22.

Cultus.

Cultus publicus qualis sit? pag. 6. nu. 25. 26. & seq. Quibus liceat exhiberi, pag. 7. num. 31. & pag. 17. n. 21.

Curia.

Stylus Curiae habet vim legis, pag. 264. n. 3.

D

Dæmon.

Mirabilia, quæ fiunt à magisope Dæmonum Deo permittente vera miracula esse non possunt, pag. 164. num. 50. Quæ Dæmones facere non possunt, ibid. num. 51. & seq. & pag. 165. num. 57. & seq. Quæ Dæmones supravires hominum patrare possunt mirabilia? pag. 166. num. 64. & seq. Dæmoni multa à Deo permittuntur, quæ in certis circumstantiis agere non potest, pag. 220. n. 63.

Debilitas.

Non adversatur miraculo, pag. 151. num. 51. & seq. Debilitas officit miraculo tertii generis, pag. 152. num. 55. Non adversatur Miraculo secundi generis, pag. 159. num. 17.

Deus.

Amabilis est amore amicitiae, & concupiscentiae, pag. 52. num. 5. Deus operatur miracula quando cum velit, pag. 160. num. 25. Deus ligat manus Dæmonis, pag. 167. num. 73. Deus causa physica miraculi, pag. 169. num. 4. Colitur per actus Virtutum pag. 231.

Index Rerum.

num. 26. Deus per Beatam Virginem beneficia confert, pag. 239. num. 31. Deus non vult omnes Justos honore Canonizationis privilegiare, pag. 245. num. 25. Deus miraculis ostendit, an sibi placeat, ut quis adorandus proponatur Ecclesiæ. pag. 248. num. 40. Deus tentari non debet, pag. 268. num. 22. Deus miraculis loquitur, pag. 297. num. 67. & pag. 315. num. 1. & seq. Ex parte Dei miracula non sunt majora, & minora, pag. 322. num. 39.

Delegatus.

Delegatus à Papa potest subdelegare, pag. 309. n. 32. & seq. Delegatus ab Episcopo etiam si non qualificatus dignitate Ecclesiastica valide conficit processum in causis Canonizationis, pag. 26. num. 22.

Devotio.

Devotio quid importet? ejusque actus, pag. 84. num. 14. & seq. Signa heroicæ devotionis, pag. 95. num. 17.

Dictio.

Dictio seu est adversativa, pag. 321. num. 32. Dictio seu à qualitate materiæ restringitur, pag. 323. num. 44. & seq.

Dilectio.

Dilectio erga Deum triplicis generis, pag. 294. num. 58. Dilectio Dei altera affectiva, effectiva altera, pag. 67. num. 5. Non est perfecta dilectio Dei sine illa Proximi, pag. 79. num. 5. Dilectio proximi duobus sensibilibus innotescit, pag. 79. num. 5. Signa heroicæ dilectionis proximi, pag. 80. num. 8. & seq. Vide *Charitas*.

Director.

Directore indigent Viri Spirituales, pag. 86. num. 7. Directoris consilium non excluditur ab heroica temperantia, pag. 118. num. 19. & 20.

Discretio.

Discretionis officia, quæ sint? pag. 87. num. 15. & seq. Discretionis gradus triplex, pag. 88. num. 18.

Doctor.

Doctoribus nimis laxè locutis non adherendum, pag. 245. num. 25.

Dolor.

Non derogat miraculo, pag. 150. num. 43. & seq.

Donum.

Dona Spiritus Sancti septem, communicantur perfectis, pag. 342. num. 1. & seq. Sunt necessaria ad perfectionem heroicam, ibid. n. 2. Ordo ab Isaia servatus in his donis recensendis in operando variatur, pag. 343. nu. 4. septem sunt necessaria, ibid. nu. 5. Censentur probata verificatis Virtutibus in gradu heroico. ibid. num. 6. Dona distinguuntur à Virtutibus, pag. 354. num. 1. Concussus

donorum elevans motus virtutum ad actus perfectissimos, pag. 355. n. 2. Viri sancti non semper experiuntur effectus donorum, ibid. num. 3. Effectus donorum à specialibus auxiliis, ibid. num. 4. Habent dona suos effectus in actuali usu, ibid. num. 5. Dona reducuntur ad Virtutes, ibid. num. 6. An dona sint in quolibet iusto? ibid. num. 7. Dona supernaturalia ad heroicam perfectionem non concurrunt, pag. 383. num. 1. Sanctitas gratiæ non est necessaria, ut dona ipsa conferantur, ibid. num. 2. Dona supernaturalia solitariè accepta non probant sanctitatem vitæ. pag. 384. num. 9.

Dubium.

Sensus dubii, qui examinantur à Sacrorum Rituum Congregatione super virtutibus. pag. 37. num. 37. & seq.

E

Ecclesia.

Ecclesia multa recipit ex Sanctorum testimonio, etiam de ipsismet Sanctis, pag. 206. num. 22.

Energumeni.

Energumeni triplici modo à Dæmonis liberantur, pag. 188. num. 1. & seq. Quando censeantur miraculosè liberari. pag. 189. num. 6. & seq. Quo titulo Magi obsessos liberent, pag. 190. num. 11.

Epilepsia.

Epilepsia quid sit? pag. 177. num. 37. & seq. In Epilepsia duo paroxysmi. pag. 178. num. 41. Epilepsiæ sanatio quomodo miraculosa? pag. 179. nu. 50. quæ circumstantiæ debent considerari, ut feratur judicium à sanatione Epilepsiæ, ibid. num. 51. & seq.

Episcopus.

Episcopi possunt instruere processum super sanctitate, & miraculis virorum adhuc à Sede Apostolica non beatificatorum, pag. 11. nu. 1. 2. & seq. Nequeunt aliquem Beatum declarare. pag. 12. num. 5. Ante constitutionem processus debet Episcopo constare de Observantia decretorum Urbani, pag. 18. nu. 2. & sequent. Episcopis est immediata interpretatio decretorum Urbani. ibid. num. 26. possunt instruere processum ante quinquaginta annos. pag. 19. num. 29. & seq. Acta Episcoporum compulsionem elevantur, ut possint probare in Tribunali sedis Apostolicæ. pag. 23. num. 9. Episcopi sunt in statu perfectionis. pag. 77. num. 47. Episcopi in Causis Canonizat. juramento deponunt, pag. 257. n. 17.

S. Ermenegildus.

Martyrium substinuit ne cum Hæreticis communicaret. pag. 284. n. 18.

Index Rerum.

Esuries.

Quid sit esurire, & sitire iustitiam, pag. 377. num. 1. Beatus in via quid esuriat. ibid. n. 2.

Eucharistia.

Conversio panis in Corpus Christi miraculum non est, pag. 193 num. 23. Species Eucharisticæ quando nutriant, pag. 200. n. 55.

Eutrapelia.

Eutrapelia quid. pag. 132. n. 109.

Extasis.

Extasis effectus amoris, pag. 73. num. 26. pertinet ad intellectum, & voluntatem, ibid. num. 27. Est signum amoris hominis ad Deum, & Dei ad hominem, ibid. n. 28. & seq. Extasis quid? pag. 201. num. 1. quæ sit extasis naturalis, & quæ ejus causa? ibid. n. 2. & seq. extasis Dæmoniaca, pag. 202. num. 3. Supernaturalis extasis, ibid. nu. 4. & seq. extasis miraculosa quæ? & in genere miraculorum, pag. 203. num. 6. & seq. Extasis supernaturalis ad quam homo se disponit, ibid. num. 8. Revelatio, quæ in extasi habetur est miraculosa, ibid. num. 9. Elevatio extatici à Terra miraculo tribuitur, pag. 204. num. 10. & seq. Signa extasi supernaturalis, ibid. num. 13. & seq. Varia actionum genera in extaticis, ibid. num. 17. Si motus indecens in extatico occurreret, alienatio ejus à sensibus non esset a Deo, pag. 205. num. 18. Maturitas in Consultore necessaria in iudicio pro extasi, ibid. num. 19. Testimonium extatici sufficiens in probatione extasis, ibid. num. 20. Requisita, ut extatico credatur, pag. 206. num. 21. Miraculum facit, ut extatico credatur, ibid. nu. 23. In nulla extasi anima separatur a corpore, ibid. num. 24. Extasis supernaturalis non est in arbitrio hominis. pag. 207. num. 28. extasis reducitur ad gratias gratis datas. pag. 784. num. 10. & seq. Extasis solitarie sumpta non sufficit pro probatione sanctitatis, ibid. num. 11. Actus concomitantes extasim non sunt meritorii, pag. 785. num. 13. extasim facit amor Dei. ibid. num. 14. & seq.

F

Falsitas.

Duplex physica, & moralis, pag. 267. n. 18.

Fama.

Fama quid? pag. 264. num. 2. Fama concludenter probata non valet ad probandum antiquum miraculum, pag. 265. num. 7. Nec conjuncta cum uno teste de Visu. ibid. num. 8. Fama in genere probata confert ad processum faciendum in specie. pag. 266. num. 12. Fama in causa miraculi

antiqui non probat, ibid. num. 13. Fama in criminalibus non probat. ibid. num. 16. & seq. Fama non probat virtutes etiam in antiquis, pag. 340. num. 30. & seq. Fama sanctitatis sine externis actibus non probatur, pag. 6. num. 27. Fama sanctitatis debet constare in Servis Dei, ut eis cœlestes decernantur honores, pag. 41. n. 50.

Febris.

Febris magna fuit, qua laborabat socrus Simonis Lucæ 4. pag. 176. num. 32. Curati à Febris. ibid. num. 33. Sanatio à febre quando censenda sit miraculosa, ibid. num. 34. & seq.

Fides.

Quo titulo Deus fide colatur sicut spe, & charitate? pag. 36. num. 30. Fidei heroicæ signa quæ? pag. 45. num. 1. Fidei actus alii elicit, alii imperati. ibid. num. 2. Fides est regula proponens objecta supernaturalia, ibid. num. 3. Quos actus imperet. ibid. num. 4. & seq. quos actus dirigat. pag. 46. num. 8. & seq. Fides Theologica in gradu communi dignoscitur variis actibus externis, pag. 47. num. 13. & seq. Fides heroica dignoscitur ex perseverantia, promptitudine, & alacritate in operationibus, pag. 48. num. 29. & seq. Fidei tribuuntur eximia opera Patrum, pag. 49. num. 31. quod intensior est fides, eò majora sunt opera, ibid. num. 32. Fides in gradu heroico non omnes actus exigit in gradu heroico, ibid. num. 33. Fidei signa eadem sunt, quæ spei, & charitatis, ibid. num. 34. Operatio virtuosa à fide dictata debet esse propter finem supernaturalem, pag. 50. nu. 35. Fides formata, & viva quæ? ibid. num. 36. Qui fidem negarunt tenentur eam subinde publicè confiteri? pag. 297. num. 68.

Fidelitas.

Fidelitas stat promissis, pag. 101. num. 63. respicit implementum proprii ministerii, ibid. num. 64.

Fiducia.

Fiducia pars fortitudinis, pag. 109. num. 10. motivum Christianæ fiduciæ. ibid. num. 11. Fiduciæ heroicæ signa. ibid. num. 12. Fiducia est necessaria in petente miraculum, pag. 160. num. 24.

Fistula morbus.

Fistula morbus quid sit, pag. 184. n. 83. Fistulæ miraculosa sanatio. ibid. num. 84. Quæ sunt diligentiae adhibendæ, ut de fistulæ sanatione constet? ibid. n. 85.

Fortitudo.

Fortitudo variè usurpatur, pag. 107. n. 1. & seq. Fortitudo, ut est virtus Cardinalis describitur. ibid. nu. 3. Fortitudo christiana quæ? ibid. num. 4. Fortitudinis Christianæ actus;

Index Rerum.

pag. 108. n. 5. Fortitudinis objectum terribilia. pag. 111. nu. 24. Fortitudini non omnis metus repugnat. pag. 114. nu. 39. Fortitudo elevatur ad statum heroicum à dono Spiritus sancti. pag. 314. nu. 1. Fortitudo donum privilegium est influxus extraordinarius Spiritus sancti. ibid. n. 2. Quæ de Fortitudinis dono dixit S. Ambrosius? ibid. n. 3. De heroica fortitudine debet constare in causis Beatificat. & Canonizat. pag. 350. n. 5.

Fructus.

Fructus Spiritus sancti. pag. 356. nu. 1. & seq. Fructus sunt actus, non habitus; possunt tamen habitus supponere ibi. n. 4. & seq. Augmentum habituum virtutum est fructus Spiritus sancti. pag. 357. n. 6. Natura fructus Spiritus sancti in particulari. ibid. nu. 7. & seq. Cur dicantur fructus Spiritus sancti. pag. 358. n. 19. Fructus sunt diversi à donis Spiritus sancti. ibid. nu. 20. Argumentum concludendi in servis Dei dona, & fructus Spiritus sancti. pag. 359. n. 21.

Fuga.

Fuga tempore persecutionis aliquando licita. pag. 298. nu. 72. & seq. Aliquando non licet declinare periculum mortis tempore persecutionis. ibid. n. 76. & pag. 119. n. 79. Pastoribus, & curam animarum habentibus fugere non licet persecutionis tempore. pag. 199. n. 77. & seq.

Fulgura.

Fulgura, & tempestates tempore Martyrii vera Miracula. pag. 323. n. 43.

G

Gangrena.

Gangrena quid sit, & quando à cancro differat. pag. 184. num. 81. Gangrenæ sanatio quando miraculosa. ibid. n. 82.

Gratia.

Gratia Dei non destruit libertatem. pag. 118. num. 15. Gratiæ gratis datæ sunt novem. pag. 359. n. 1. Quare dicantur gratis datæ. ibid. n. 2. Sunt donum supernaturale. p. 360. n. 5. Non faciunt per se hominem Deo gratum. ibid. nu. 6. & seq. Ordinantur ad utilitatem Ecclesiæ. ibid. nu. 8. Sunt manifestativæ Spiritus sancti per aliquod externum. ibid. n. 9. Apostolatus, & Episcopatus non sunt gratiæ gratis datæ in rigore. ibid. n. 10. Novennarius numerus gratiarum gratis datarum sufficiens est in Ecclesia. pag. 361. n. 11. & seq. Gratia dicta *sermo sapientiæ* quid sit? pag. 362. n. 1. & seq. Qui hac gratia fuerunt præditi. ibid. n. 3. & seq. *Sermo sapientiæ* est diversa à scientiæ dono. ibid. nu. 8. Gratia dicta *sermo scientiæ* quid sit? pag. 363. n. 1. &

seq. Quibus fuit concessa. ibid. n. 4. Diversa est hæc gratia à scientiæ dono. pag. 364. n. 6. Gratia dicta *Fides* quid sit? pag. 364. n. 1. & seq. Est auxilium speciale Dei inflammans ad fidem sine timore profitendam. pag. 365. n. 4. Est etiam fiducia obtinendi à Deo opus miraculosum, necessaria in servis Dei ad operationem miraculosam. ibid. n. 5. & seq. Gratia *sanitatum* quid sit? pag. 366. num. 1. Gratia sanitatum dicitur etiam operatio virtutum. ibid. nu. 2. Cur Apostolus eas gratias distinxerit? ibid. n. 3. Gratia *sanitatum* moraliter tantum influit in curationem morborum. ibid. n. 5. Sanat absque remedio naturali, & subito. pag. 367. n. 7. Gratia dicta *operatio Virtutum* alia miracula respicit, quæ non sunt sanationes corporum. ibid. nu. 11. Quid importet huiusmodi gratia? ibid. n. 12. Datur servis Dei. pag. 368. n. 14. Hæc gratia miraculum non est in Hæreticis. ibid. n. 15. & seq. Gratia dicta *Prophetia* quid sit? pag. 369. n. 1. Gratia dicta *discretio spirituum* quid importet? ibid. nu. 2. Spiritus discernuntur etiam per regulas fidei, & doctrinas sanctorum sine ulla gratia. pag. 370. num. 3. Gratia dicta *genera linguarum* duplici modo consideratur. ibid. n. 4. Gratia dicta *interpretatio sermonum* quid sit? ibid. nu. 5. Fuit hæc gratia in primitiva Ecclesia. ibid. nu. 6. Fuit, & est in Romano Pontifice. ibid. n. 7. Gratiæ gratis datæ regulariter sanctis viris communicatæ. pag. 384. n. 6. Sæpe conferunt ad meritum recipientis. ibid. n. 7.

Gratitudo.

Gratitudo quid. pag. 101. n. 66. Signa heroicæ gratitudinis. ibid. n. 67. & seq.

H

Habitus.

Habitus, & actus interni animæ ex externis actibus dignoscuntur. pag. 44. nu. 1. Habitus Virtutum moralium per actus innotescit. pag. 84. nu. 5. Habitus in esse heroico constituitur graduali intentione, & speciali dono Dei. pag. 85. n. 6.

Hemoptoes.

Hemoptoes quid sit? pag. 175. n. 29. ejus sanatio miraculo tertii generis adscribenda, ibid. num. 30.

Hemorrhagia.

Hemorrhagia quid sit? pag. 175. n. 30. ejus sanatio quando miraculosa? pag. 176. n. 31.

Hernia.

Hernia quid sit, & quotuplex. pag. 174. n. 27. Sanatio herniæ adscribitur miraculo tertii generis. pag. 175. n. 38.

Index Rerum.

Heroicitas.

Heroicitas Christiana in Principibus respectu Regiminis Civilis. pag. 91. n. 27. Heroicitas non extinguit fomitem. pag. 31. num. 10. Heroicitas Christiana non est composibilis cum peccatis venialibus perfectè deliberatis. pag. 32. num. 16. Heroicitas habitus non probatur per actus communes. pag. 36. n. 32. & seq. Judicium heroicitatis est regulandum juxta conditionem beatificandi. pag. 38. n. 39. Heroicitatis signa quæ? pag. 38. nu. 40. Heroicitas Viri religiosi. pag. 44. n. 63. Ariditas non arguit defectum heroicitatis. pag. 77. num. 44. Servi Dei non omnes in heroicitatis gradibus æquales. pag. 82. n. 26.

Heros.

Heros christianus quis dicatur? pag. 30. n. 7. & seq. Heroes de se dimisè sentiunt. pag. 58. num. 25. Cæteros humiliter vincunt. ibid. nu. 36. Heros christianus in omne genus pauper propendit. pag. 83. n. 32. & seq.

Historia, Historici.

Historiæ coadjuvant probationes in causis Canonizat. pag. 258. num. 23. & seq. Historiæ humanæ sæpe continent errata, ibid. nu. 25. Ecclesia plures historias proscripsit. p. 259. n. 26. Historicus scribens de auditu non probat. ibid. num. 27. Historicus injuratus non probat. pag. 260. n. 30. Diversa sentire non est injuriosum contrariis assertoribus. ibid. n. 31. Probationes per Historias in ordine ad Beatificationem non sunt juridicæ. pag. 261. n. 33. Historia Ecclesiastica recitat cur Papa non utatur baculo. ibid. n. 34. Historiis, quas tenet Ecclesia fides prestanda. ibid. num. 25. Opinio Castellini quoad Historias. pag. 263. n. 42. Historicis in causis Canonizat. aliqua- lis fides debetur. pag. 338. n. 21. Requisita in Historicis, ut fides faciant. pag. 339. n. 2. Juridicam probationem non faciunt in causis Canonizat. ibid. n. 23. Historici nec semiple- nè probant. ibid. n. 24. Admittunt in cumu- lum probationum. ibid. n. 25. Historicus ju- ratus, & de visu semiplenè probat. ibid. Requisita, ut historia probet. ibid. nu. 28. Unicus Historicus juratus plenè non probat. ibid. n. 29.

Homo.

Homo interior, & exterior in eodem homine considerantur. pag. 29.

Humilitas.

Humilitas quid? pag. 123. n. 57. Humilitas fun- damentum vitæ spiritualis. pag. 124. nu. 60. & seq. Humilitas Christiana gradum honoris admittit. ibid. nu. 62. Humilitas Christiana triplex. pag. 125. nu. 63. & seq. Humilitatis perfectæ gradus tres. pag. 126. n. 66. Humili- tati Christianæ non apponitur magnanimitas. ibid. num. 67. Humilitas heroica quæ? ibid.

n. 68. & seq. Humilitas heroica ratione di- gnitatis non refugit honores. ibid. nu. 70. & seq. Humilitatis effectus recensentur. p. 127. n. 74. & seq. Humilitas heroica servat me- dium, & debitum rationis. pag. 129. n. 89.

Hydrops.

Hydrops quid sit? & quot ejus species? p. 173. n. 21. & seq. Hydrosis sanatio tribuitur mi- raculo tertii generis. pag. 174. n. 24.

I

Jejunium.

In jejunio Ecclesiastico abest ratio miraculi. pag. 197. n. 40. & seq. Jejunium naturale dici solet etiam Ecclesiasticum. ibid. n. 42. Jeju- nium naturale potest esse miraculosum. ibid. n. 43. Referuntur ex divina Scriptura Jeju- nia miraculosa. pag. 198. nu. 44. Alia etiam ex historia Ecclesiastica recitantur. ib. n. 45. Exempla de jejunio naturali in longum pro- ducto absque miraculo. pag. 199. n. 47. Jeju- nium ultra septem dies in homine est mira- culosum. pag. 200. num. 49. & seq. Signa di- scretiva jejunii miraculosi. ibid. n. 54. Jeju- nium miraculosum spectat ad miraculum se- cundi generis. pag. 201. n. 56.

Imagines.

An possint retineri in Oratoriis &c. cum laureo- lis, radiis &c. si sint hominum non Beatifi- catorum, etiam si decesserint cum fama san- ctitatis? pag. 7. n. 35.

Indulgentia.

A quo tempore incipiat septennium, quod ap- poni solet in brevibus indulgentiarum, quæ conceduntur in festis sanctorum? p. 10. n. 60.

Informatio.

Quis posset informationes capere super vita, & miraculis non beatificatorum? pag. 15. n. 14. & seq.

SS. Innocentes.

Pro Christo occisi ab Herode. pag. 319. n. 23.

Inquisitio.

Privatæ personæ nequeunt inquirere super vi- ta, & miraculis servorum Dei. p. 14. n. 24.

Intellectus.

Donum intellectus à facultate intellectiva. pag. 351. n. 1. Aliud etiam ab habitu primo- rum principiorum, ac à notitia primorum articulorum fidei. ibid. n. 2. & seq. Est spe- cialis illuminatio Spiritus sancti. pag. 352. n. 4. Fuit Apostolis communicatum, & San- ctis etiam Ecclesiæ Doctoribus. ibid. nu. 5. Viri contemplativi his duobus sunt præditi. ibid. num. 9. De dono intellectus sententia S. Bonaventuræ. ibid. n. 10.

Invocatio.

Invocare quid sit? pag. 235. Quibus circum-

Index Rerum.

stantiis colligatur miraculum ex invocatione. ibid. nu. 14. Invocatio probanda est, & quomodo? pag. 236. num. 15. & seq. Tutius per duos Testes probatur. ibid. nu. 17. Tuta est etiam probatio ex dispositione ipsius Patientis. ibid. nu. 18. & seq. Cui tribuendum sit miraculum cum plures invocantur? pag. 237. n. 23. In invocatione probanda consideranda est intentio, & specialis devotio invocantis. ib. n. 24. Invocatio B. Mariæ Virginis in miraculis. pag. 238. nu. 28. & seq. Invocatio, & fides in quibus miraculis sit necessaria. pag. 193. n. 27. & seq.

S. Joannes Baptista.

S. Joannis Baptistæ sanctitas sine miraculis comprobata. pag. 319. n. 22.

Ira.

Ira secundum zelum Perfectis non repugnat. pag. 130. n. 94. & seq. Ira per zelum immoderata mansuetudini adversatur. pag. 131. num. 99.

Iracundia.

Mansuetudini adversatur. pag. 131. n. 100.

Judicium.

Judicii securitas non est laxanda. pag. 248. n. 37. Super re incerta certum judicium non est ferendum. pag. 249. n. 41. Possunt periti absentes judicare de miraculo. pag. 251. n. 56. & seq. Judicium differt à præsumptione. pag. 327. n. 12.

Juramentum.

Juramentum est actus adorationis. pag. 97. n. 35. Finem ponit controversiis. pag. 267. n. 19. & pag. 325. n. 4. Cur dicatur jusjurandum. ibid. n. 5. Juramentum duplex solemne, & simplex. pag. 339. n. 27.

Justitia.

Justitia variis modis accipitur. pag. 92. n. 1. & seq. Justitiæ commutativæ, & distributivæ heroicitas. pag. 93. nu. 6. & seq. Virtutes justitiæ adnexæ respicientes Deum. pag. 94. n. 12. Virtutes justitiæ adnexæ respicientes hominem. pag. 102. num. 72. Justitia vindicativa quid? pag. 103. n. 82. Signa heroicæ justitiæ vindicativæ.

Jus.

Jus rigorosum, & non rigorosum quale? p. 93. num. 9.

L

Labor.

Labores Apostoli Pauli in procuranda salute animarum. pag. 81. n. 14.

Laus.

Laus actus adorationis. pag. 98. n. 39.

Lepra.

Lepra alia Græcorum, & alia Arabum. p. 172.

n. 16. Lepra confirmata insanabilis est naturaliter. ibid. n. 17. Lepræ sanatio quando sit miraculosa. ibid. n. 18. & seq.

Lex.

Lex incipit obligare facta publicatione. p. 336. num. 7.

Liberalitas.

Liberalitas quid? pag. 104. n. 86. Liberalitatis heroicæ signa. ibid. n. 87. & seq.

Liber.

Ex approbatione librorum continentium miracula non Beatificatorum, non censentur approbata miracula ipsa. pag. 14. nu. 11. Quæ sit forma protestationum cum quibus hujusmodi libri sunt imprimendi. ibid. n. 12.

Lingua.

Linguarum genera miraculo adscribuntur. pag. 219. n. 55. Diversis linguis loqui est donum Dei. ibid. num. 56. & seq. Loquens sua lingua multis diversarum linguarum percipientibus habet donum linguarum. ib. n. 58. & seq. Ratio miraculi evidentior in locutione unius tantum linguæ. pag. 220. n. 62. Locutio unica lingua facta pluribus diversis est miraculum tertii generis, & ibi probatio. pag. 221. nu. 64. Donum linguarum est concessum loquenti. ibid. num. 66. Loqui variis linguis successivè miraculo tertii generis tribuitur. pag. 222. n. 67. Probatio concludens super hoc. ibid. n. 68. An donum linguarum communicetur per modum habitus. ibid. num. 69.

Litteræ.

Litteræ Apostolicæ de Canonizat. Martyrum præviis miraculis. pag. 317. n. 16.

Longanimitas.

Longanimitas spectat ad fortitudinem Christianam. pag. 111. num. 19. Longanimitas quid operetur? ibid. nu. 20. Longanimis heroicè quis. ibid. n. 2.

Luctus.

Luctus, ut est Beatitudo, quid. pag. 376. n. 1. & seq. Luctus perficit hominem respectu motuum concupiscentiæ. ibid. n. 4. Luctus assiduus in sanctis Viris. n. 5. & seq. Præmium Beatitudinis luctus. pag. 377. n. 7.

M

Maceratio.

Maceratione carnis, etiam animi passiones purgantur. pag. 40. nu. 48. & seq. Macerationis carnis studium debet probari in servis Dei. pag. 39. n. 42. & seq. Perfecti carnem macerant. pag. 139. n. 31. & seq.

Magnanimitas.

Magnanimitas pars fortitudinis. pag. 110. num. 14.

Magni-

Index Rerum.

Magnificentia.

Magnificentia pars fortitudinis. pag. 110. n. 15.
Magnificentiae Christianae motivum quid ?
ibid. n. 16. Magnificentiae heroicæ signum .
pag. 111. n. 17. & seq.

Mansuetudo.

Deprimit iram. pag. 129. n. 91. Differt à mi-
titate, & Clementia. pag. 130. n. 92. & seq.

Maria Virgo.

Maria Virgo sola fuit à quovis peccato veniali
immunis. pag. 33. n. 18. In Maria ex privi-
legio divino fuit virtus purgati animi simpli-
citer. pag. 135. n. 6. B. Virgo Maria est me-
diatrix apud Christum. pag. 239. n. 36.

S. Marcellus Papa.

Idolis non immolavit. pag. 297. n. 69.

Martyres, Martyrium.

Appellantur Heroes à D. Augustino. pag. 35.
nu. 28. Martyrium multifariam usurpatur .
pag. 281. n. 1. Martyres idem olim, ac Con-
fessores. ibid. num. 2. Cur in Canone Missæ
non Confessores, sed Martyres nominentur.
ibid. num. 4. Martyr idem est ac testis fidei.
pag. 282. n. 5. Martyrem non facit poenam,
sed causa. ibid. nu. 6. Hæretici non sunt veri
Martyres. ibid. nu. 7. & seq. Causa ad Mar-
tyrium opportuna non debet esse prophana .
pag. 283. n. 10. & seq. Martyr est, qui susti-
nentia mortis fidem confitetur. ibid. nu. 13.
& seq. Varia exempla eorum, qui mortem
tolerarunt pro opere à fide regulato. p. 284.
nu. 16. Virginum Martyria pro Virginitate
servanda. ibid. num. 17. Martyrium supplet
Baptismum flaminis. pag. 286. n. 25. & seq.
Martyres repugnare non debent Tyrannis ne
occidantur. pag. 288. n. 31. Martyrium cau-
sat gratiam ex opere operato. pag. 290. n. 40.
& seq. Quo tempore Martyrium conferat
gratiam. ibid. n. 43. Duo genera Martyrum
in Ecclesia celebrantur. pag. 291. n. 46. Qui-
nam actus ad Martyrium concurrant. p. 292.
n. 52. & seq. Sustinentes Martyrium pro va-
na gloria, vel alio fine humano, inutiliter
operantur. pag. 294. nu. 57. Potest quis ac-
cendi ad Martyrium motu spei Theologicæ,
ac etiam ex metu gehennæ. pag. 294. nu. 59.
& pag. 295. n. 60. Non licet, per se loquen-
do, provocare Persecutores, & Hostes
fidei. pag. 295. nu. 62. & seq. Per accidens
licitum est se Martyrio ingerere. pag. 296.
num. 64. Martyrii desiderium optimum, &
laudabile. pag. 297. n. 70. & seq. Testes de
auditu, an probent concludenter in facto
Martyrii. pag. 305. nu. 13. & seq. In causis
Martyrum est procedendum per media tu-
tiora. ibid. n. 15. & seq. Infidelium deposi-
tio coadjuvat probationes in causa Martyrii.
pag. 307. n. 21. & seq. Instructiones per mis-
sionarios compilatas probant in causa Mar-

tyrii. ibid. n. 25. & seq. Requisita, ut scri-
ptura privata probet in causa Martyrii. p. 309.
num. 26. Probatio Martyrii apud Infideles.
pag. 310. nu. 42. Historiæ possunt inservire
pro adminiculis. ibid. n. 43. & seq. Miracu-
la post obitum patrata probant Martyrium .
pag. 311. num. 46. Fama non probat Marty-
rium. ibid. n. 47. & seq. Miracula sunt ne-
cessaria ad verificandum Martyrium. p. 316.
n. 5. Causa Martyrii duplex externa, & in-
terna. ibid. nu. 7. Miracula necessaria sunt
in causis Martyrum. pag. 317. nu. 13. Veri
Martyres à falsis discernuntur miraculis. ib.
n. 14. & seq. Auctores requirentes miracula
in Canonizatione Martyrum. pag. 318. n. 17.
Martyrium est sanctitatis testimonium, si
miraculis comprobetur. ibid. nu. 21. & seq.
Martyrum excellentia quantum ad genus
operis. pag. 319. nu. 24. Unde facilius expe-
ditio in causis Martyrum? pag. 320. num. 27.
Posito decreto Pontificis constare de Marty-
rio, adhuc miracula sunt examinanda. ibid.
n. 28. In causis Martyrum miracula, & signa
in dubiis tamquam diversa. pag. 321. nu. 33.
Miracula ex Bulla Canonizationis S. Antonii
de Padua necessaria in causis Martyrum, &
Confessorum. ibid. nu. 34. & seq. Miracula
ex antiqua Ecclesiæ disciplina pro cultu Mar-
tyrum decernendo. pag. 323. nu. 45. Testes
de visu probant Martyrium, & coram quo?
pag. 313. n. 54. Occisio in odium personarum
non sufficit ad Martyrium. ibid. num. 55.
Probato Martyrio indirectè constat de virtu-
tibus. ibid. n. 57. & seq.

Marta.

Impugnatur. pag. 195. n. 35. & seq.

Medicus.

Medicorum attestationi standum est, pag. 251.
num. 59. Medicorum iudicium requiren-
dum super qualitate morbi in miraculis sa-
nationis, pag. 152.

Miraculum.

Miraculum in Theologica significatione descri-
bitur, pag. 142. num. 1. & 8. Sumitur acti-
vè, & passivè, debetque esse sensibile. pag.
143. num. 2. & seq. Debet esse rarum, &
insolitum, ac de se excitativum ad devotio-
nem, ibid. num. 4. & seq. In patratiōe mi-
raculorum Deus operatur contra, vel præ-
ter usum ordinarium naturæ, ibid. num. 10.
Actiones ad miraculum præviæ. pag. 144.
num. 16. Miraculum, prodigium, & por-
tentum, quomodo differant, pag. 145. nu.
18. & seq. Unum miraculum potest esse ma-
ius alio, pag. 146. num. 33. Miracula sunt
signa, ibid. num. 25. Miracula Christi, &
Sanctorum quod signant? pag. 147. num. 26.
& seq. Regulæ discretivæ inter vera, & fi-
cta miracula, pag. 148. num. 33. & seq. Cau-
tela

Index Rerum.

tela generalis servanda pro miraculis secundum di, & tertii generis, pag. 152. num. 57. & seq. Non tollit rationem miraculi ministerium naturale, ibid. num. 60. & seq. Discrimen inter gratiam, & Miraculum, pag. 153. num. 64. & seq. Miraculorum triplex genus. pag. 156. num. 5. Miracula quoad substantiam facti, licet in instanti fiant, non exigunt fieri in instanti. ibid. num. 6. & seq. Miracula secundi generis, quæ sunt. ibid. num. 9. Miracula secundi generis, quamvis in instanti fiant, non exigunt in instanti fieri, pag. 157. num. 10. & seq. Mora non impedit rationem miraculi. pag. 158. num. 16. Miracula tertii generis quæ? pag. 159. num. 19. Petunt necessario in instanti fieri, ibid. num. 20. An debeant in instanti fieri post invocationem, ibid. num. 22. & seq. Officit miraculo remedium applicatum morbo post invocationem, pag. 160. num. 27. quæ concurrere debeant ad miraculum cum gravitate morbi? ibid. num. 28. Ad essentiam miraculi non requiritur perpetuitas, pag. 161. num. 37. Medium naturale non officit miraculis primi, & secundi generis, pag. 162. num. 40. & seq. Exempla Miraculorum primi, & secundi generis, ibid. num. 42. & seq. Quæ circumstantiæ sint attendendæ in probatione miraculi tertii generis, pag. 167. num. 72. Miracula in aqua, pag. 193. num. 42. Pertinent ad tertium genus, ibid. num. 25. & seq. Miracula in igne, pag. 194. num. 33. Miraculum positivum, & negativum, pag. 195. num. 34. Miracula per Sacramenta. pag. 239. num. 35. Miracula à S. Congregatione approbantur, pag. 261. num. 38. & seq. Miracula duo præstant, pag. 269. num. 4. Miraculis voluntas Dei innotescit, ibid. num. 5. Miracula facta ob merita beatificandi certificant Ecclesiam de ejus sanctitate. pag. 270. num. 6. Miracula post mortem sunt indubitata signa sanctitatis. ibid. num. 7. Miracula facta in vita non inferunt sanctitatem. ibid. num. 8. Miracula post mortem sunt necessaria ad Canonizationem, pag. 271. num. 10. Ea sola de se non sufficiunt. ibid. num. 11. Nec miracula facta in Vita, ibid. num. 12. sunt tamen utilia, ibid. num. 13. Per miracula post obitum facta tutò proceditur ad Canonizationem, ibid. num. 14. Miracula sunt sigillum Dei, ibid. num. 15. Plura miracula post mortem sunt necessaria ad Canonizationem, pag. 272. num. 16. In geminatis difficilius est periculum erroris. ibid. num. 17. Duo miracula sufficiunt ad Beatificationem, ibid. num. 18. Major numerus non est necessarius, ibid. num. 19. Continuatio miraculorum post Beatificatio-

nem necessaria est ad canonizationem, pag. 273. num. 20. Regula generalis pro qualitate miraculorum, de quibus debet constare ad effectum Beatificationis, pag. 274. num. 27. Miracula sunt signa existentiae in gloria ibid. num. 28. sunt testimonium Dei, ibid. num. 29. Miraculorum efficacia, pag. 275. num. 1. Miracula confirmant veram doctrinam fidei, ibid. num. 2. & seq. Miraculis cognoscitur vera Ecclesia Christi, ibid. num. 4. Miracula demonstrant Sanctitatem servorum Dei, pag. 276. num. 7. & seq. Miracula certiorant Pontificem de voluntate divina, quantum ad cultum Servis Dei discernendum, pag. 277. num. 17. Præter vera miracula dantur etiam alia ficta, pag. 278. num. 22. Doctrina Augustini ponderanda circa materiam tangentem intelligentiam miraculorum, ibid. num. 26. & seq. Vox miraculi nunquam habetur in novotestamento, pag. 322. num. 37. Miracula in Sacro textu per signa exprimuntur, ibid. num. 38. Miracula tertii generis quoad modum sunt supra activitatem naturæ, ibid. n. 40. & seq.

Misericordia.

Misericordia quinta Beatitudo, pag. 377. n. 1. præmium illius, pag. 378. num. 3. externa opera misericordiae corporalis heroicam amorem in proximum comprobant, pag. 83. num. 37.

Mititas.

Mititas comprimit iram, pag. 375. num. 1. Mititas quæ est Beatitudo perfectiori modo agit, ibid. num. 2. Præmium mititatis in alia, & in presenti vita, pag. 376. num. 3.

Modestia.

Regulat gestus corporis, pag. 131. num. 101. est virtus Christianorum, & magis servorum Dei, ibid. num. 102. & seq.

Mors. Mortui.

Mortem sibi inferre nullus licet potest, pag. 113. num. 37. Natura nequit mortuum ad vitam revocare, pag. 168. num. 1. & seq. Mortui ex Scriptura ad Vitam revocati, pag. 169. num. 3. Voluntaria mortis acceptatio satis est, ut sit Virtualis, pag. 288. num. 33. & seq. Inter bona præsentis Vitæ Homo magis amat vivere, & mortem abhorret, pag. 269. num. 38.

Mortificatio.

Mortificatio externa, sine interna est hypocrisis, pag. 138. num. 23. De mortificatione appetituum sensitivorum plura, ibid. num. 24. & seq. Mortificatio voluntatis, ibid. n. 26. Mortificatio carnis prolixum Martyrium, pag. 319. num. 25.

Multiplicatio.

Multiplicatio miraculosa quid sit, pag. 191. num. 14. ad

Index Rerum.

14. ad quod genus miraculi spectet, ibid. num. 16.

Munditia.

Quid sit Munditia cordis sexta Beatitudo? pag. 378. num. 1. Munditia cordis puritas conscientiae à peccatis, ibid. num. 2. primum illius. ibid. num. 3.

Mutus.

Qui dicantur muti? pag. 184. num. 26. quot modis usus linguae impediri potest, pag. 185. num. 88. & seq. ad quod genus miraculi spectet miraculosa mutorum loquutio, pag. 186. num. 96. & seq.

N

Nomen.

Divinum Nomen septem modis heroicè laudatur, pag. 98. num. 42. & seq.

O

Obedientia.

Obedientia Christiana quid? pag. 99. num. 51. Obedientia maxima Virtutum, ibid. num. 52. Obedientia Deo, & hominibus debita, ibid. num. 53. Obedientia heroica, quæ requirat? pag. 100. num. 54. & seq.

Observantia.

Observantia quid sit? pag. 103. num. 58. Observantiae heroicæ signa, ibid. num. 79. & seq.

Obsessi, vide Energumeni.

Omnipotentia.

In ordine ad omnipotentiam Dei nullum est miraculum, pag. 155. num. 1. Respectu illius unum miraculum alio majus non est, ibid. num. 2. & seq.

Operatio.

Operari per divinum instinctum quid importat? pag. 117. num. 14.

Oratio.

In oratione Dominica, & in Symbolo proponuntur, quæ speranda sunt, pag. 57. num. 32. Jaculatoriae orationes sunt signa spei heroicæ, ibid. num. 33. In oratione unde languor, & rubedo vultus, pag. 72. num. 23. Oratio Vocalis quæ? & ad quos dirigatur? pag. 95. num. 18. & seq. Oratio mentalis non consistit in suspensione actuum, ibid. num. 22. Orationis mentalis species meditatio, & contemplatio, ibid. num. 23. heroicæ orationis signa, pag. 96. num. 26.

P

Papa.

Solus potest indulgentias plenarias concedere prototo Orbe, pag. 10. num. 62. potest corrigere decreta Tridentini pertinentia ad disciplinam Ecclesiasticam, pag. 17. num. 19. Solus Papa est Judex in causis canonizationis. pag. 248. num. 38. A solo Papa prodit iudicium sanctitatis servorum Dei. pag. 262. n. 40. Papa potest ex sola testium singularium testificatione Beatificare, pag. 333. num. 35. Papa in Canonizatione non tenetur sequi iudicium Cardinalium, pag. 340. num. 32. Nec tenetur sequi eorum consilium, ibid. n. 33.

Paralyfis.

Paralyfis, ut sit per media naturalia sanabilis, quæ conditiones requiruntur, pag. 170. num. 8. Sanatio à paralyfi quando censenda sit secundi, vel tertii generis? ibid. n. 9. & seq.

Partus.

Qualis sit modus pariendi? pag. 180. num. 57. Partus contra naturam dictus, & ejus species, ibid. num. 58. & seq. In partu irregulari quid agendum, ut foetus feliciter in lucem erumpat, pag. 181. num. 60. & seq. Quæ discutienda sunt pro examine super partu miraculoso. ibid. num. 62. & seq. & pag. 182. num. 67. & seq. liberatio à partu irregulari quando censenda sit miraculosa, ibid. num. 67. & seq.

Paupertas.

Paupertas spiritus significat humilitatem, pag. 372. num. 1. paupertas sub præcepto, ibid. num. 4. Paupertas sub consilio, ibid. num. 5. & seq. conditio personæ attendenda in verificanda paupertate, pag. 375. num. 7. Paupertas religiosa, ibid. num. 8. Ut est Beatitudo quid operatur, ibid. num. 9. & seq.

Pax.

Beatitudo pacis quid? pag. 379. Pacistres gradus, ibid. num. 2. In hac Vita pax plena non datur, ibid. num. 3.

Peccatum. Peccator.

Ad vitanda omnia peccata venialia opus est privilegio speciali, pag. 32. num. 17. & seq. & pag. 135. num. 11. Existens in peccato mortali scienter, si copia adsit Confessarii tenetur peccatum clavibus subiicere antequam accedat ad Martyrium, pag. 289. n. 36. Peccatores possunt miracula facere in confirmationem fidei, pag. 383. num. 3. & seq.

Perfectio. Perfecti.

Perfectio heroica non in instanti obtinetur, pag. 42. num. 56. In perfectis est solum virtus secundum quid purgati animi, pag. 34. num. 23. In perfectis est pugna carnis, pag.

Index Rerum.

pag. 31. n. 11. Perfecti debent recitare orationem Dominicam. pag. 33. num. 19. Perfecti suum interesse referunt in Deum. pag. 64. n. 58. Perfectioni heroicæ non repugnat sperare Beatitudinem. pag. 62. num. 52. & seq. Differunt esse perfectum, & esse in statu perfectionis. pag. 77. n. 45. & seq. In linea perfectionis heroicæ reperiuntur gradus. p. 78. n. 50. Perfecti non debent temperare ab exercitio virtutum. pag. 96. n. 25. Perfecti in via carent virtutibus animi simpliciter purgati. pag. 135. n. 9. Perfectionis via triplex. p. 136. num. 9. 14. Perfectionis heroicæ officium. pag. 139. n. 30.

Peritus.

Peritorum Judicium adhibendum est ad examen miraculi. pag. 158. n. 14. & seq.

Perseverantia.

Perseverantia pars fortitudinis. pag. 113. n. 35. Perseverantia usque ad mortem in sanctitate vitæ cognoscitur per miracula post mortem. pag. 270. n. 9.

Pestis.

Morientes in servitio peste infectorum Martyres non sunt. pag. 301. n. 86. & seq.

S. Petrus Martyr.

Mortem sustinuit pro implendo officio inquisitionis. pag. 285. n. 21.

Pietas.

Quid sit? pag. 102. nu. 70. Pietatis heroicæ signa? ibid. num. 74. & seq. Pietatis donum quid importet? pag. 346. n. 1. & seq. Pietas in parentes est species justitiæ. pag. 347. n. 6. Pietas donum Spiritus sancti respicit proximum propter Deum. ibid. num. 7. Importat specialem influxum Spiritus sancti. ibid. n. 8. Donum pietatis remissivè non agit. ibid. nu. 10. Donum pietatis colligitur ex effectibus. pag. 348. n. 11.

Postulator.

Onus Postulatoris super examen testium. p. 304. n. 10. & seq.

Præceptum.

Præceptum de proximo diligendo divinum. pag. 79. n. 1. Duplex negativum, & affirmativum. ibid. n. 2.

Probatio.

Probatio legalis quæ? pag. 325. n. 1. Probationis descriptio. ibid. n. 2. Probatio semiplena, quæ? pag. 326. num. 6. Duæ semiplenæ probationes integrant plenam. ibid. num. 7. Probatio exigit contestationem. ibid. num. 8. Finis probationis qui? ibid. num. 9. Probatio per præsumptiones non concludit in causis Canonizat. ibid. n. 10.

Probatio Miraculorum.

Miracula à priori, & directè probantur. p. 233. n. 1. Probantur indirectè. ibid. n. 2. & p. 234. num. 3. & seq. Miraculis probandum est pri-

um extremum. ibid. n. 7. & seq. Secundum extremum miraculi debet constare. pag. 235. num. 12. Relevantia miraculi quid importat. pag. 237. Negativa coarctata, quando censetur verificata? pag. 238. n. 26. & seq. Probationes in miraculis debent concludere per necesse. pag. 242. n. 6. Plena probatio finem ponit controversiæ. pag. 244. nu. 21. Plena probatio ex duabus semiplenis integratur. pag. 247. n. 33. Non probatur in specie aliqua species, nisi probato individuo. ibid. n. 34. Probatio non debet esse præsumptiva. p. 249. nu. 42. Vide *Testes*. Probatio miraculorum per scripturas. Vide *Scriptura*, & *Historia*. Probationes in causis Canonizat. debent esse demonstrativæ in sensu legali. pag. 262. n. 40. Probatio miraculorum per famam. Vide *Fama*. Fuitiles probationes evitandæ in causis Canonizat. pag. 264. n. 5. Rigor juris in his debet servari. pag. 266. n. 15.

Processus.

Processus in causis Canonizat. fabricati auctoritate ordinaria probant. pag. 20. n. 2. Processus Ordinarii compellantur in processu Apostolico. pag. 22. nu. 7. Processus auctoritate Apostolica à duobus saltem Judicibus delegatis est fabricandus. pag. 24. nu. 13. Processus sine duabus adjunctis compilatus non potest de nullitate notari. ibid. num. 14. Processus alius de miraculis in genere, & alius de illis in specie. pag. 247. n. 32. Processus in causis Martyrum, quando instituendus, & de quibus debeat constare. pag. 303. n. 1. & seq.

Prophetia.

Prophetia quid? & in quo differat à visione. pag. 216. n. 43. & seq. & pag. 215. n. 45. Gratia prophetia dicta est in Ecclesia Catholica. ibid. num. 47. Cognitio futurorum spectat ad miraculum secundi generis. pag. 208. nu. 51. Cognitio verò secretorum cordis ad miraculum tertii generis. ibid. n. 52. Signa cognoscendi Prophetiam esse divinam. ibid. n. 53. & seq.

Proximus.

Proximi appellatione homo intelligitur. p. 79. n. 3. An ad occurrendum necessitatibus proximi possit licitè privatio Beatitudinis optari. pag. 82. n. 27. & seq.

Prudentia. Prudens.

Quid sit? pag. 84. n. 1. Prudentiæ Christianæ officium, ejusque partes. pag. 86. nu. 1. & seq. Prudens præcavet pericula, & consultat prudentes. ibid. nu. 5. & seq. Prudentia est dictamen practicum. pag. 87. n. 8. Partes integrantes prudentiam. ibid. n. 9. Prudentia nititur experientia. ibid. n. 10. Quæ sit necessaria in prudente? ibid. num. 11. & seq. Prudentiæ species. pag. 88. num. 19. & seq. Prudentia Christiana dirigit operationes elicitas

Index Rerum.

citae ex viribus gratiae, & licet naturales in se ad finem supernaturalem. pag. 89. num. 21. Prudentia alia carnis, alia spiritus. ib. n. 22. Prudens heroicè ex quibus cognoscendus? ibid. num. 23. In prudentia monastica heros unde constet? pag. 90. n. 24. Prudens heroicè in prudentia œconomica, unde dignoscatur? ibid. n. 25. Et unde prudens heroicè in prudentia regnativa sacra? ibid. nu. 26. Ab habitu perfectissimo prudentiæ mira facilitas operandi. pag. 91. n. 28.

Pueri.

Pueri occisi in odium fidei Martyres celebrantur. pag. 286. n. 24.

Purgatio. Purgatoria virtus.

Purgatoriæ virtutis natura, & officium. p. 134. num. 1. & seq. Regula complectens virtutem purgantem. ibid. n. 3. Purgati animi virtus. ibid. n. 4. Purgativa via est propriè incipientium. pag. 136. n. 15. & seq. Purgandi sunt sensus, & quomodo? ibid. nu. 17. Purgatio passiva quæ? pag. 138. n. 27.

Pusillanimitas.

Pusillanimitas quid? pag. 300. n. 82.

R

Raptus.

Raptus D. Pauli fuit intellectualis. pag. 206. n. 25. Intellectus rapitur intelligens independentè à phantasmatis. ibid. n. 26. Agitur de sensu Apostoli super illa verba. *Sive in corpore, sive extra corpus nescio.* ibid. n. 27. Distinctio raptus ab extasi. pag. 207. nu. 29. Vide *Extasis*.

Recidiva.

Non derogat miraculo. pag. 149. n. 30.

Regulares.

Regulares habent jus Archivii. pag. 258. n. 20. & seq.

Revelatio.

Revelatio est locutio Dei. pag. 225. nu. 1. Duplex est publica, & privata, & ipsarum differentia. ibid. n. 2. Privata revelatio creditur fide supernaturali. ibid. n. 3. Revelationes privatæ dantur ad utilitatem. pag. 226. n. 5. Revelatio privata potest esse de mysterio aliquo. ibid. nu. 6. Pro veritate revelationis ex parte materiæ duo requisita. pag. 227. n. 7. Revelatio privata suspecta non est, licet sit de re controversa apud Theologos, neque solo notivitatis titulo, nec quod sceminæ sit facta. ibid. n. 8. & seq. & pag. 228. n. 10. & seq. Cautius est procedendum in examine revelationis mulieribus factæ. pag. 229. nu. 18. Notæ, & signa divinarum revelationum. ibid. n. 19. & pag. 230. n. 23. & seq. Revelationum dona cum sanctitate vitæ copulantur.

ibid. num. 25. Vera Revelatio non excludit actus virtutum. pag. 231. n. 27. & seq. Cautela Directorum super hoc. ibid. n. 29. Regulæ attendendæ pro discernendis à falsis illusionibus, veris revelationibus. ibid. n. 30. & pag. 232. n. 32. & seq. Non obstat humilitati servi Dei manifestatio sibi factæ revelationis à Deo. ibid. n. 34. & seq. Quid opus, ut hujusmodi manifestatio à præsumptionis vitio recedat. ibid. n. 36.

Religio.

Religio, & pietas non sunt partes rigorosæ justitiæ. pag. 94. n. 10. Connexæ tamen, & adjunctæ partes rigorosæ justitiæ sunt. ibid. nu. 11. Ad Religionem varii actus reducuntur. ibid. n. 13.

Reliquiæ.

Quomodo probentur esse Sanctorum? pag. 9. n. 46. 47. & seq.

Rescriptum.

Sensus rescripti S. Congreg. habebitur ratio in discussione dubiorum &c. pag. 23. num. 11. & seq.

Rota.

Relationibus Rotæ in causis Canonizationis, quomodo deferendum. pag. 245. n. 26. De sensu relationum Rotalium circa probationes per Historias. pag. 260. n. 32.

S

Sacrificium.

Soli Deo offertur. pag. 97. nu. 31 & seq. Bona opera Deo in sacrificium possunt offerri. ib. n. 33. & seq.

Samson.

Ex speciali Dei motione sibi mortem intulit. pag. 114. n. 38.

Sanatio.

Regulæ attendendæ pro ferendo judicio super miraculis sanationis. pag. 160. nu. 29. & seq. Sanationis miraculo non derogat alius subsequens morbus. pag. 161. n. 38. & seq. Sanatio Chananææ. pag. 176. n. 31.

Sanctitas.

Sanctorum exempla, qui temporalibus miseriam proximi relevaverunt. pag. 83. n. 34. & seq. Sanctorum exempla, qui in nonnullis operati sunt sine humano ratiocinio. p. 118. nu. 17. & seq. Sancti, & servi Dei miracula patrant. pag. 141. n. 14.

Sapientia.

Sapientia notitiam scientificam significat. p. 353. n. 1. Significat etiam scientiam de Altissimis rebus, & notitiam virtutum. ibid. nu. 2. & seq. Sapientiæ donum est gustus, & sapor de divinis. ibid. n. 4. Viri perfecti ex dono sapientiæ terrena fastidiunt. ibid. n. 5. Patrum doctri-

Index Rerum.

doctrina de gustu sapientiæ. *ibid.* n.6. Donum sapientiæ formaliter spectat ad voluntatem. pag. 354. n.7.

Scientia.

Dupliciter circa scientias delinqui potest. p. 132. nu. 105. & seq. Scientiæ donum est speciale lumen Spiritus sancti. pag. 348. num. 1. Hoc donum Viris sanctis à Deo communicatum, quo difficulta enodantur. *ibid.* nu. 2. & seq. Dicitur scientia sanctorum. *ibid.* n. 4. Deducitur ex effectibus. *ibid.* n. 5.

Scriptura.

Scripturæ non probant in causis recentibus Canonizat. pag. 254. nu. 5. Doctores asserentes miracula antiqua scripturis probari. p. 255. n. 6. Laici possunt ad perpetuam rei memoriam scripturas conficere super vita, & miraculis servorum Dei. *ibid.* n. 7. Requisita ad scripturam authenticam. *ibid.* n. 8. Debet constare de identitate scripturæ. pag. 256. num. 10. & seq. Scripturæ privatæ, ut probent, quid requiratur? *ibid.* nu. 12. & seq. Scriptura Episcopi an probet miracula antiqua. pag. 256. n. 14. & seq.

Secretum.

Secreta cordium an possint ab Angelis cognosci? pag. 218. nn. 49. Penetrare secreta cordium pertinet ad miracula tertii generis. *ibid.* num. 52.

Securitas.

Securitas pars fortitudinis. pag. 110. n. 13.

Sensus.

Quomodo purgandi? pag. 136. n. 17. & seq.

Servi Dei.

Post obitum miracula faciunt. pag. 145. n. 17.

Signum.

Ratio signi quibus miraculis magis appropriatur. pag. 147. n. 30.

Somnus.

Somnus non officit miraculo, & cur. pag. 177. n. 35. & seq.

Spes.

Spes quid sit? pag. 51. n. 1. Spes pro habitu, & pro actu. pag. 52. num. 2. Spes est expectatio Beatitudinis. *ibid.* num. 3. Est in voluntate. *ibid.* n. 4. Spei objectum est Deus, ut possidendus per visionem, & amorem. *ibid.* n. 6. Spes includit firmitatem. *ibid.* num. 7. Spei actus formalis, & virtualis. pag. 53. nu. 10. Spei communis proprietas. *ibid.* n. 12. Spes heroica excedit communem ex alacritate operandi. pag. 54. n. 13. Heroica spes Job, Abrahæ, & Tobix. *ibid.* num. 14. & seq. Spes heroica commendatur à D. Petro. *ibid.* num. 17. Spes heroica incommoda tolerat. pag. 55. n. 20. Spes heroica supra communem, quid importet. *ibid.* nu. 25. & seq. Spes septem Fratrum Machabæorum, D. Stephani. pag. 56. nu. 30. Spes heroica temporalia

contemnit. pag. 57. n. 34. Actus spei Theologica non sunt necessarii. pag. 64. num. 57. Spes, & Charitas non identificantur. p. 65. nu. 61. Spes viva quæ? *ibid.* num. 62. Vide *Charitas. Timor Perfecti.*

S. Stanislaus.

Martyrium consummavit pro officio Pastoralis exercendo, pag. 285. num. 19.

Studiositas.

Comprimat desiderium immoderatè vivendi, pag. 132. num. 104. Studiositate heroes quinam sint, *ibid.* n. 107. & seq.

Surdus.

Sardi à nativitate sunt etiam muti, pag. 185. num. 92. Quomodo probatur surdi perfecta sanatio? pag. 187. num. 98. & seq.

T

Temperantia.

Temperantia moderatur voluptates, pag. 115. num. 1. & seq. Temperantia duplex moralis, & Christiana, pag. 116. num. 8. Temperantia heroica quæ? pag. 117. num. 9. Temperantiæ heroicæ habitus per quos actus dignoscatur? *ibid.* nu. 10. & seq. Temperatus heroicè non debet singulis actibus eminere, pag. 118.

Tempus.

Tempus antiquum in teste quale? pag. 335. num. 4. Tempus longissimum importat cursum centum annorum, & ultra, pag. 336. num. 6. Requisita probandi centenaria, *ibid.* num. 8. & seq.

Testes.

Testes auriti coadiuvant testes oculatos, pag. 21. num. 4. Testes quinam? pag. 33. nu. 1. Alii de visu, de auditu alii, pag. 328. num. 2. Testes idonei alii, & alii inhabiles, *ibid.* num. 3. quinam repellantur. *ibid.* num. 4. & seq. Non repelluntur Pauperes, & Plebei, nec infideles, pag. 229. num. 17. & seq. Non repelluntur Personæ de Collegio. pag. 330. num. 20. Duo testes de Visu plenè probant, pag. 331. num. 24. Contrarietas testium est benignè interpretanda, *ibid.* num. 25. & seq. Contrarietas in essentialibus, *ibid.* num. 27. Singularitas testium triplex, *ibid.* num. 28. & seq. Sententia Cardinalis Laurææ, de insufficientia testium singularium ad probandum, pag. 333. n. 36.

Testes quoad Miracula.

Testes à quo dicantur, & qua ratione examinandi sunt, pag. 243. num. 7. examinandi seorsum, *ibid.* num. 8. & præstito iuramento, *ibid.* num. 9. & seq. Et super articulis, & interrogatoriis ex litteris remissorialibus, *ibid.* num. 11. debent reddere cau-

Index Rerum.

fam sui dicti, ibid. num. 12. Optima causa allegatur per proprium sensum, ibid. num. 13. Testis de auditu semiplenè probat, pag. 244. num. 16. & seq. Testes de auditu alieno non probant extrema miraculi, ibid. num. 19. etiam si versentur in antiquis, ibid. num. 20. Non probat testis de auditu conjunctus cum teste oculato, pag. 245. num. 24. Testes singulares super diversis deponunt, pag. 246. num. 28. Testes singulares, non probant concludenter miracula. ibid. num. 29. Testes examinandi subtiliter super singulis circumstantiis, ibid. n. 30. Testes singulares non probant miracula in specie, ibid. num. 31. Testes singulares probant in genere, pag. 247. num. 35. & seq. Duo testes idonei inducunt plenam probationem, pag. 249. num. 43. & seq. Testes debent esse contestes in essentialibus, ibid. num. 46. & seq. An iidem contestes debeant deponere super utroque extremo miraculi, pag. 250. num. 50. & seq. Testes debent esse de Visu ad plenam probationem, pag. 252. n. 63. & seq. Testes de auditu in causis Civilibus non repelluntur. In criminalibus autem non admittuntur, pag. 253. n. 65. & seq. Si testes de Visu deposuissent falsum, Deus impediret cursum causæ, pag. 268. num. 22. Quot, & quibus testibus plena probatio inducatur. pag. 304. num. 7. & seq.

Testes quoad Martyrium. Vide Martyriū.

Testes quoad Virtutes.

Testes de auditu proprio parificantur Testi de visu, pag. 337. num. 15. Testes de auditu alieno inhabiles ad probandas Virtutes, ibid. num. 16. *cap. Venerabili*, iniungit testes examinandos, pag. 338. num. 17. Medium idoneum ad habendam plenam certitudinem, ibid. num. 18. Causa, deficientibus testibus de Visu, relinquenda, ibid. n. 19.

Vide. *Historia*

S. Thomas Cantuariensis.

Martyr occubuit pro defensione immunitatis Ecclesiasticæ, pag. 285. n. 20.

Timor.

Timor Mundanus qui? pag. 59. num. 41. Timor servilis alter serviliter serviens, alter materialiter serviens, pag. 60. num. 42. Timor late servilis bonus, ibid. n. 43. Uterque timor notus D. Augustino, ibid. num. 44. Timor late servilis procedit à spe, pag. 61. num. 46. Timor Filialis qui? pag. 61. num. 47. Timor initialis timet culpam, & pœnam, ibid. num. 48. Timor Gehennæ non repugnat perfectis, ibid. num. 49. Timor pœnarum gehennæ à Patribus commendatus, pag. 62. nu. 51. Vide. *Spes. Charitas.* Timor servilis non est donum privilegiatum Spiritus Sancti, pag. 343. num. 1. Timor

initialis est spiritus Sancti donum, pag. 344. num. 2. Timor filialis est perfectissimum donum spiritus Sancti. ibid. num. 3. & seq. Timor reducitur ad humilitatem, ibid. num. 7. An sit in Perfectis timor pœnarum, ibid. num. 8. & seq. Perfectio heroica admittit timorem Culpæ, & pœnarum. pag. 345. num. 10. & seq.

Tolerantia.

Tolerantiæ heroicæ signum, pag. 108. n. 9.

Tribulatio.

Cur Viri Dei in tribulationibus exultarent? pag. 81. num. 16.

V

Verba.

In verbis, & factis jucundis, quæ cavenda sint? pag. 132. num. 110. Verba, & facta jucunda Servos Dei non dedecent. pag. 132. num. 111. debent tamen referri ad finem supernaturalem, pag. 133. n. 114.

Veritas.

Veritas ad dicta, & facta extenditur, pag. 100. num. 62. signa veritatis heroicæ, pag. 101. n. 65.

Via Spiritualis.

Via purgativa, pag. 136. num. 15. Via illuminativa appropriatur proficientibus, pag. 139. num. 28. Via unitiva quæ sit, quibusque conveniat, ibid. num. 29.

Vicarius Generalis.

In Causis Canonizationis Delegatus ab Episcopo potest processus fabricare, pag. 18. n. 27. pro instructione processuum super Sanctitate, & miraculis non eget delegatione, pag. 25. num. 17. & seq.

Virtus.

Virtus in genere quid sit? pag. 29. num. 1. Virtutes aliæ Theologicæ, aliæ morales, ibid. num. 2. Quid conferat virtus heroica Theologica, ibid. num. 3. Virtus heroica non reddit hominem impeccabilem, pag. 31. num. 14. Virtus una heroica non est cum alia connexa in eodem gradu, pag. 34. num. 23. & seq. Virtus heroica quo titulo appellatur divina? pag. 33. num. 20. Qua ratione assimiletur cum Deo, pag. 34. num. 21. Virtus communis elevatur a Deo ad statum heroicum per speciale donum, pag. 35. num. 27. Virtutum moralium infusio est sub quæstione p. 36. n. 29. Virtus moralis Christiana, quæ sit? pag. 84. num. 2. Virtus rectificat hominem, ibid. num. 3. Virtutum moralium habitus per actus innotescunt, pag. 85. num. 5. Ad quatuor Virtutes morales cæteræ reducuntur, ibid. num. 8.

Visio.

Index Rerum.

Visio.

Visio intellectualis duplex, pag. 209. nu. 7. & seq. Visio est separabilis à revelatione, pag. 110. num. 11. & seq. Visio imaginaria aliquando procedit ex actione proprii Spiritus, pag. 211. num. 17. Visio dæmoniaca, ibid. num. 18. & seq. A quo sit visio divina, & supernaturalis? ibid. num. 20. Miraculosa est si sit ab Angelo, ibid. num. 21. Non potest esse à Dæmonio miraculosa, pag. 212. num. 22. Vide *Apparitio*. Visiones, & apparitiones unius testimonio sufficienter probantur. pag. 252. num. 60. & seq.

Votum.

Votum actus adorationis, pag. 98. num. 36. & seq.

Vulnus.

In vulnere fit solutio partium. pag. 187. num. 101. Sanatio vulneris quando miraculosa? ibid. num. 102. & seq.

Z

Zelus.

Est effectus amoris, pag. 80. num. 9. Zeli effectus in salutem animarum, ibid. nu. 10.

F I N I S.

Hans Hohbauer

Buchbinderel

8011 Kirchseeon Alpenstr. 26

Matthaeucci, Augustín.

Practica Theologo-canonica, ad Causas Beatificationum ... pertractandas

Venetia 1722

4 V.ss.c. 152

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10693662-9